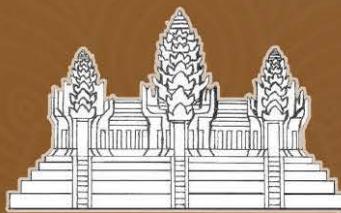

ព្រះ
ព្រះក្រមីជក

ព្រះបុត្រមនីង
ព្រះអរជ្ជកថា

ភាគ៦០

ពុទ្ធសករាជ ២៥៥៣

ច្បាប់ពិនិត្យ លើកទី១

ព្រះ

សុត្តន្តបិដក

និង

វិសុទ្ធភិសោធនវិញ្ញាណសិនី អដ្ឋកថា

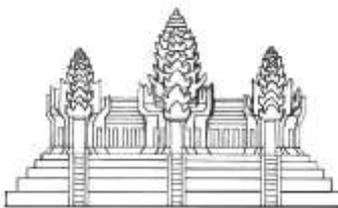
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ

ខុទ្ទកនិកាយ អបណន

បឋមភាគ-ទុតិយភាគ-តតិយភាគ

៦០

ធានីប្រែ ៧២-៧៣-៧៤

បោះពុម្ពលើកទី ១ ពុទ្ធសករាជ ២៥៥៣

ក្បាលទី ៦០

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

សីហាសនិយវគ្គទី ២

សីហាសនទាយកត្តរាបទានទី ១

[១៣] កាលព្រះលោកនាថ ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ព្រះអង្គប្រសើរ
 ជាងសត្វជើងពីរ ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ កាលពាក្យជាប្រធាន គឺ
 សាសនា ផ្សាយទៅហើយក្នុងជនច្រើន ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មាន
 ចិត្តរីករាយ បានកសាងសីហាសនៈ លុះកសាងសីហាសនៈរួច
 ហើយ ខ្ញុំធ្វើតាំងរងព្រះបាទទៀត ។ កាលបើភ្លៀងបង្ករចុះ លើ
 សីហាសនៈ ខ្ញុំក៏ធ្វើរោងលើសីហាសនៈនោះ ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ
 ខ្ញុំបានទៅកើតក្នុងស្ថានតុសិត ។ វេលានោះ វិមានមានបណ្តោយ
 ២៤ យោជន៍ ទទឹង ១៤ យោជន៍ ដែលបុញ្ញកម្មតាក់តែងឡើង
 សម្រាប់ខ្ញុំ ។ ក្នុងវិមាននោះ មានកញ្ញា ៧ ពាន់ តែងចោមរោម
 ខ្ញុំសព្វៗ កាល មានទាំងបល្ល័ង្កជារិការនៃមាស ដែលបុញ្ញកម្មនិម្មិត
 ល្អហើយ ។ យានដីរ យានសេះ និងយានជាទិព្វ កើតឡើង
 សម្រាប់ខ្ញុំ ប្រាសាទ និងសិរិកា (អង្រឹង) កើតតាមសេចក្តី
 ប្រាថ្នាខ្ញុំ ។ បល្ល័ង្កជារិការនៃកែវមណី បល្ល័ង្កឯទៀតជាច្រើន ជា

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

វិការនៃឈើ បល្ល័ង្កទាំងអស់នោះ កើតឡើងសម្រាប់ខ្ញុំ នេះជាផល
នៃសីហាសនៈ ។ ខ្ញុំតែងពាក់ទ្រនាប់ជើង ជាវិការនៃមាស ជា
វិការនៃវត្ថុគាប់ចិត្ត ជាវិការនៃកែវផលិក និងជាវិការនៃកែវពិទ្យរូ
នេះជាផលនៃតាំងរងព្រះបាទ ។ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើបុញ្ញកម្ម
ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកទ្ធកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនស្គាល់
ទុក្ខតិឡើយ នេះជាផលនៃបុញ្ញកម្មនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៣ អំពី
កទ្ធកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាជនឈ្មោះឥន្ទៈ ៣ ដង ក្នុងកប្បទី ៧២
អំពីកទ្ធកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាជនឈ្មោះសុមនៈ ៣ ដង ក្នុងកប្ប
ទី ៧០ អំពីកទ្ធកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាជនឈ្មោះវរុណៈ ៣ ដង
ដែលជាស្តេចធំ ក្នុងទ្វីបទាំង ៤ បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ។
បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។
បានឮថា ព្រះសីហាសនទាយកត្តោរមានអាយុ បានសម្តែង
នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សីហាសនទាយកត្តោរមាន ចប់

អង្គកថា
វិសុទ្ធដនវិលាសិនី
ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន
ថេរាបទាន

សីហាសនិយវគ្គ
សីហាសននាយកត្ថេរាបទាន

[១៣] អបទានរបស់ព្រះសីហាសនទានកត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
និព្វតេ លោកនាថម្ហិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ មានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសុទ្ធត្ថៈ លោកកើតក្នុងត្រកូលមួយ ដែល
ដល់ព្រមដោយទ្រព្យសម្បត្តិ សម្បូរដោយសទ្ធា កាលព្រះមានព្រះភាគគង់
ព្រះជន្មនៅ លោកនៅក្នុងទេវលោក ព្រោះលោកកើតមក កាលព្រះមាន
ព្រះភាគបរិនិព្វានហើយ កាលដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ បានឃើញ
ចេតិយដែលបញ្ចុះព្រះបរមសារីរិកជាតុរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ទើបបង្ហាន់
ចិត្តថា ស្ដាយហ្ន៎ ដែលអាត្មាអញកើតមកមិនទាន់កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
ព្រះជន្មនៅ មានចិត្តជ្រះថ្លាក្នុងព្រះចេតិយ កើតសោមនស្សឲ្យជាងសាង

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

អាសនសីហា: លើធម្មាសន: សម្រេចដោយកែវគ្រប់ប្រភេទ វិចិត្រដូចទេវ-
និម្មិត ហើយធ្វើការបូជាដល់ព្រះពុទ្ធ ដូចទ្រង់គង់ព្រះជន្មនៅ ឲ្យសាងផ្ទះ
កំពូលដីវិចិត្រ ដូចទិព្វវិមានលើធម្មាសន:នោះ ឲ្យសាងជ្រញរងព្រះបាទ ។
កុលបុត្តនោះ ធ្វើការបូជាដោយទៀន ធូបក្រអូប ផ្កា និងគ្រឿងក្រអូបជាដើម
ច្រើនប្រភេទ ដរាបដល់អស់ជីវិតបែបនេះ ចុតិអំពីមនុស្សលោកនោះហើយ
កើតក្នុងឆកាមារាចរស្នតិ ៦ ជាន់ សោយចក្កត្តិសម្បត្តិក្នុងមនុស្សលោក
រាប់មិនអស់ និងសោយសម្បត្តិ គឺភាពជាព្រះរាជាក្នុងប្រទេសរាប់មិនអស់
ក្នុងសាសនារបស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមកស្សបៈ បានបួស បំពេញ
សមណធម៌ក្នុងរវាងនេះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅមកក្នុងទេវលោក និង
មនុស្សលោក ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលដែលសម្បូរដោយ
សម្បត្តិមួយកន្លែង លុះដឹងក្តីហើយ បានស្តាប់ធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តា
បាននូវសង្ខារចេញបួស ឧបសម្បទាហើយ រៀននូវកម្មដ្ឋាន បំពេញព្យាយាម
មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត ។

លោកបានសម្រេចអរហត្តផលយ៉ាងនេះហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់
ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសដល់ការប្រព្រឹត្តដែលមានក្នុងកាល
មុន ទើបលោកពោលគាថាថា **និពុតេ លោកនាថម្ហិ** ដូច្នោះជាដើម ។
លោកនាថក្នុងគាថានេះ សំដៅដល់ជាទីពឹង គឺប្រធានរបស់សត្វលោក
អធិប្បាយថា ជាធំក្នុងលោកទាំង ៣ ភ្ជាប់សេចក្តីថា កាលព្រះលោកនាថ
ព្រះនាមសុទ្ធត្ថ:បរិនិព្វានហើយ ។ បទថា **វិត្តារតេ ចារចនេ** សេចក្តីថា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

៦

កាលបុរាណៈ គឺព្រះត្រៃបិដកជ្រាបយេន្យទៅ គឺប្រាកដច្បាស់ហើយ ។ បទ
ថា ពាហុជញ្ញម្ហិ សាសនេ សេចក្តីថា កាលមហាជន បានដល់ ព្រះ
ខ័ណ្ឌស្រពច្រើនសែនកោដិ បានដឹង បានសម្រេចនូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ
របស់ព្រះពុទ្ធ ដែលសង្គ្រោះដោយត្រៃសិក្ខាហើយ ។

បទថា បសន្នចិត្តោ សុមនោ សេចក្តីថា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនមាន
ឱកាសបានកើតទាន់ព្រះពុទ្ធ ខណៈដែលទ្រង់គង់ព្រះជន្មនៅ កាលព្រះអង្គ
បរិនិព្វានហើយ ទើបចុតិអំពីទេវលោក មកកើតក្នុងមនុស្សលោក បានឃើញ
តែព្រះចេតិយ បញ្ចុះព្រះបរមសារីរិកធាតុរបស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ
មានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តប្រកបដោយសទ្ធា មានចិត្តស្អាត កើតនូវសេចក្តី
ជ្រះថ្លា រាប់អានជាខ្លាំងថា ជាបុណ្យពន់ពេកហ្ន៎ ដែលអញមកជួប រាប់ថា
ជាការល្អហើយ ទើបគិតថា អញសមគួររំលឹកបុណ្យណាមួយ ដើម្បី
សម្រេចព្រះនិព្វាន ទើបយកប្រាក់ មាស និងកែវជាដើមមករចនាអាសន-
សីហៈ ឧទ្ទិសចំពោះព្រះមានព្រះភាគ តម្កល់ក្នុងព្រះចេតិយរបស់ព្រះមាន
ព្រះភាគ បានឲ្យមនុស្សធ្វើជ្រញរងជើង សម្រាប់រងព្រះបាទរបស់ព្រះមាន
ព្រះភាគ ដែលប្រថាប់គង់លើធម្មាសនៈនោះ និងបានឲ្យមនុស្សធ្វើផ្ទះកំពូល
ខាងលើធម្មាសនៈនោះ ដើម្បីកុំឲ្យសីហាសនៈនោះសើមដោយភ្លៀង ។ ដោយ
ហេតុនោះ ទើបព្រះថេរៈពោលថា សីហាសនមកាសហំ ។បេ។ យរំ តត្ថ
អកាសហំ ដូច្នោះ ។ បទថា តេន ចិត្តប្បសាទេន សេចក្តីថា ខ្ញុំមានចិត្ត
ជ្រះថ្លា សាងសីហាសនៈ ថ្វាយដល់ព្រះមានព្រះភាគ ហាក់ដូចទ្រង់គង់

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

ព្រះជន្មនៅ ។ បទថា តុសិតំ ឧបបជ្ជហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានកើតក្នុងស្ថាន
តុសិត ។

បទថា អាយាមេន ចតុត្ថិស សេចក្តីថា វិមាន មានចំណែកបណ្តោយ
និងកម្ពស់ ២៤ យោជន៍ ទទឹង ១៤ យោជន៍ ជាវិមានដែលសាងយ៉ាងល្អ
កើតឡើងដល់ខ្ញុំដែលជាទេវតាក្នុងស្ថានតុសិតនោះ កើតឡើងមួយរំពេច គឺ
ក្នុងខណៈដែលខ្ញុំកើតនោះឯង ។ បទដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់ហើយ ។

បទថា ចតុន្ទរតេ ឥនោ កហ្មេ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានធ្វើ គឺបានបំពេញ
កម្មមកក្នុងកប្បទី ៨៤ អំពីកប្បនេះ អធិប្បាយថា តាំងអំពីនោះមក ដោយ
កម្លាំងនៃបុណ្យ ខ្ញុំមិនស្គាល់ទុក្ខតិឡើយ គឺទុក្ខតិណាមួយ មិនធ្លាប់មាន
ឡើយ ។

បទថា តេសត្តតិម្ហិរោ កហ្មេ បានដល់ ក្នុងកប្បទី ៧៣ អំពីកប្ប
នេះ ។ បទថា ឥន្ទនាមា តយោ ជនា សេចក្តីថា ជាស្តេចចក្រពត្តិ ៣ អង្គ
ព្រះនាមថា ឥន្ទៈ គឺក្នុងកប្បមួយ បានជាស្តេចចក្រពត្តិ ព្រះនាមថា ឥន្ទៈ ៣
ជាតិ ។ បទថា ទ្រេសត្តតិម្ហិរោ កហ្មេ បានដល់ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្ប
នេះ បានជាស្តេចចក្រពត្តិ ៣ អង្គ មានព្រះនាមថា សុមនៈ ។

បទថា សមសត្តតិរោ កហ្មេ សេចក្តីថា ក្នុងកប្បទី ៧០ អំពីកប្ប
នេះ ជាស្តេចចក្រពត្តិ ៣ ដង មានព្រះនាមថា វរុណៈ បរិបូណ៌ដោយ
ចក្កវត្ថន៍គ្រប់យ៉ាង ជាធំក្នុងទ្វីបទាំង ៤ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ។^{១៣៣}

សុត្តន្តបិដក

ឯកត្តម្ហិកត្តរាបទានធិ ២

[១៤] ពួកគណៈធំ របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ពួកជនទាំងនោះ បានដល់នូវព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ហើយជឿព្រះតថាគត ។ ពួកជនទាំងពួង ជួបជុំប្រឹក្សាគ្នា ហើយធ្វើរោងថ្វាយព្រះសាស្តា តែនៅខ្វះសសរ ១ ក៏នាំគ្នាជ្រើសរកក្នុងព្រៃធំ ។ កាលនោះ ខ្ញុំឃើញជនទាំងនោះ ក្នុងព្រៃហើយ ចូលទៅជិតជនទាំងនោះ ក៏ផ្តន់អញ្ជូលសាកសួរពួកនោះ ។ ពួកឧបាសក អ្នកមានសីលទាំងនោះ ដែលខ្ញុំសួរហើយ ក៏ប្រាប់ថា ពួកយើងប្រាថ្នានឹងធ្វើរោង តែនៅខ្វះសសរ ១ ។ ខ្ញុំតបថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរឲ្យសសរ ១ ដែលខ្វះមកខ្ញុំចុះ ខ្ញុំនឹងថ្វាយចំពោះព្រះសាស្តា ខ្ញុំនឹងនាំសសរមក សូមពួកឧបាសកទាំងនោះ កុំមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយឡើយ ។ ពួកឧបាសកទាំងនោះ មានចិត្តជ្រះថ្លាត្រេកអរហើយ នាំសសររបស់ខ្ញុំទៅលុះត្រឡប់អំពីទីនោះវិញ ក៏មកកាន់ផ្ទះរៀងខ្លួន ។ ក្នុងកាលនោះ កាលពួកគណៈដែលទើបនឹងទៅ មិនទាន់យូរប៉ុន្មាន ខ្ញុំបានថ្វាយសសរ ខ្ញុំមានចិត្តត្រេកអរហើយ បានលើកសសរជាដំបូង ។ ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ ខ្ញុំចូលទៅកាន់វិមាន មានកម្ពស់ ៧ ជាន់ ដែលផុសឡើងសម្រាប់ខ្ញុំ ។ ក្នុងកប្បទី ៥៥ ខ្ញុំកើតជាស្តេចឈ្មោះយសោធរៈ កាលបើស្តេចដែលគេកំពុងប្រគំ ខ្ញុំក៏ឲ្យគេបម្រើសព្វៗកាល ។ លំនៅរបស់ខ្ញុំក្នុងទីនោះ មានកម្ពស់ ៧ ជាន់ ប្រកប

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

ដោយផ្ទះមានកំពូលដ៏ប្រសើរ មានសសរតែមួយ ជាទីរីករាយនៃ
 ចិត្ត ។ ក្នុងកប្បទី ២១ ខ្ញុំកើតជាក្សត្រិយ៍ឈ្មោះឧទេនៈ លំនៅ
 របស់ខ្ញុំក្នុងទីនោះ មានជាន់ ៧ ដែលគេតាក់តែងល្អហើយ ។ ខ្ញុំ
 កើតក្នុងកំណើតណាៗ ទោះជាទេវតា ឬជាមនុស្ស ខ្ញុំតែងទទួល
 សេចក្តីសុខគ្រប់ប្រការ នេះជាផលនៃសសរមួយ ។ ក្នុងកប្បទី
 ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយសសរ ក្នុងកាល
 នោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃសសរមួយ ។ បដិ-
 សម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកត្តម្ភិកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឯកត្តម្ភិកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឯកត្តម្ភិកត្ថេរាបទាន

[១៤] អបទានរបស់ព្រះឯកត្តម្ភិកទាយកត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
សុទ្ធត្ថស្ស ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរវរុបនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការដែលធ្វើហើយ ក្នុងព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
អង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងសាសនាព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសុទ្ធត្ថៈ កើតក្នុងត្រកូលមួយ
ដែលដល់ព្រមដោយសម្បត្តិ ជាអ្នកថែរក្សាព្រៃ ។ ក្នុងសម័យនោះ ឧបាសក
និងឧបាសិកាជាអ្នកមានសទ្ធា មានសេចក្ដីជ្រះថ្លា មានឆន្ទៈតែមួយ តាំងចិត្ត
ថា ពួកយើងនឹងសាងឧបដ្ឋានសាលាថ្វាយព្រះមានព្រះភាគ ទើបចូលទៅព្រៃ
ដើម្បីរកទិព្វសម្ភារៈ បានឃើញឧបាសកនោះ ក៏សូមថា សូមអ្នកឲ្យសសរ
ពួកយើងត្រឹមតែមួយចុះ ។ ឧបាសកនោះ លុះជ្រាបការប្រព្រឹត្តទៅនោះ
ហើយ ក៏ពោលថា ពួកអ្នកកុំគិតថ្លៃឡើយ ដូច្នោះហើយ បានបញ្ជូនជនទាំង
នោះទៅ ខ្លួនឯងលីសសរខ្លឹមមួយដើមទៅបង្ហាញដល់ព្រះសាស្ដា ហើយ
ប្រគល់ឲ្យមនុស្សទាំងនោះ ។ ដោយការឲ្យសសរខ្លឹមនោះឯង កុលបុត្តនោះ
កើតសោមនស្ស យកទាននោះជាចំណុចចាប់ផ្ដើមហើយ ធ្វើបុណ្យ មាន
ការឲ្យទានជាដើមដទៃទៀតជាច្រើន ចុះចាកអត្តភាពនោះហើយ កើតក្នុង
ទេវលោក សោយទិព្វសម្បត្តិក្នុងកាមាវចរស្នតិ ៦ ជាន់ អនោលទៅមក
បានសោយចក្កត្តិសម្បត្តិ ក្នុងមនុស្សលោកច្រើនដងទៀត និងបានសោយ
សម្បត្តិ គឺស្ដេចបទេសរាជ្យរាប់មិនអស់ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុង

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

ត្រកូលមួយ ដែលសម្បូរដោយសទ្ធា បានស្តាប់ធម៌ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធិ ព្រះមាន
ព្រះភាគ មួយអង្វើដោយមាតាបិតា មានសទ្ធា បព្វជ្ជាឧបសម្បទា រៀននូវ
កម្មជ្ជានដោយយកចិត្តទុកដាក់ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

លោកបានជាព្រះអរហន្តយ៉ាងនោះហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន
កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលខ្លួនប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន
ទើបពោលពាក្យថា សុទ្ធតស្ស ដូច្នោះជាដើម ។

ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសុទ្ធតៈ ក្នុងគាថានោះ គឺព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
ដែលសម្បូរដោយកគធម៌ ។ បទថា មហាបូគគណោ សេចក្តីថា មានពួក
នៃឧបាសកជាច្រើន ។ បទថា សរណំ គតា ច តេ តុទ្ធុំ សេចក្តីថា
ឧបាសកទាំងនោះ ចូលដល់ គប់រក ឬឃើញថា ព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ។ បទថា
តថាគតំ សទ្ធិហំ សេចក្តីថា តាំងពុទ្ធកុណក្នុងចិត្តសន្តានរបស់ខ្លួន ។

បទថា សព្វេ សង្កម្ម មន្តេត្វា សេចក្តីថា ទាំងអស់ ប្រជុំប្រឹក្សាគ្នា
ឲ្យសញ្ញាគ្នានិងគ្នា មានធនៈតែមួយសាងរោង គឺធ្វើឧបដ្ឋានសាលា ដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់ព្រះសាស្តា ។ ភ្ជាប់សេចក្តីថា កាលមិនបានសសរមួយដើម
ក្នុងបណ្តាទ្វេសម្ភារៈទាំងឡាយ ទើបនាំគ្នាស្វែងរកក្នុងព្រៃធំ ។

បទថា តេហំ អរញ្ញេ ទិស្វាន ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំបានឃើញពួកឧបាសក
ទាំងនោះក្នុងព្រៃ ចូលទៅជាក្រុមផ្គងអញ្ជលី ធ្វើនូវអញ្ជលីប្រជុំនូវម្រាមទាំង
១០ លើសិរសា ខ្ញុំក៏សួរពួកឧបាសកក្នុងវេលានោះ គឺក្នុងពេលនោះថា
ពួកលោកមកកាន់ព្រៃនេះ ដើម្បីអ្វី ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ភ្ជាប់សេចក្តីថា ឧបាសកទាំងនោះជាអ្នកមានសីល ត្រូវខ្ញុំសួរហើយ ក៏
ប្រាប់ គឺប្រាប់ជាពិសេសថា ពួកខ្ញុំមានបំណងនឹងធ្វើសាលា តែពួកខ្ញុំនៅខ្វះ
សសរមួយដើម ។

ភ្ជាប់សេចក្តីថា សូមពួកអ្នកឲ្យសសរមួយដើមដល់ពួកខ្ញុំចុះ កុលបុត្ត
នោះប្រាប់ថា ខ្ញុំឯងនឹងនាំសសរនោះទៅថ្វាយក្នុងសម្មាគុំព្រះសាស្តា សូមអ្នក
ដ៏ចម្រើន កុំបាច់ព្យាយាមក្នុងការនាំយកសសរទៅឡើយ ។

បទថា យំ យំ យោនុបបដ្ឋាមិ សេចក្តីថា ខ្ញុំចូលដល់កំណើត
ណាមួយ គឺជាទេវតា ឬមនុស្សក្តី ។ ម្យ៉ាងទៀត ពាក្យថា យំ យំនេះ ជា
ទុតិយាវិភត្តិ ចុះក្នុងអត្ថនៃសត្តមិវិភត្តិ ប្រែថា ក្នុងលោកណា គឺទោះជា
ទេវលោក ឬមនុស្សលោកក៏ដោយ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ។^១

អដ្ឋកថាឯកត្តមិកត្តោបទាន^(១) ចប់

១- ក្នុងថេរគាថា ជាព្រះឧកេបកដវច្ឆត្តោ ។

សុត្តន្តបិដក

នទ្ទត្តរាមនានទី ៣

[១៥] ខ្ញុំបានថ្វាយសំពត់សម្បកឈើ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជាចម្បងក្នុងលោក ទ្រង់ប្រកបដោយតាទិគុណ ជាព្រះសយម្ព ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ។ ព្រះពុទ្ធជានាយក ព្រះនាមជលជុត្តមៈ ទ្រង់ព្យាកររឿងនោះប្រាប់ខ្ញុំថា

អ្នកនឹងមានពណ៌សម្បុរដូចមាស ដោយការថ្វាយសំពត់នេះ ។ អ្នកនឹងបានទទួលសម្បត្តិទាំងពីរប្រការ ត្រូវកុសលមូល ជាសំភៀនហើយ នឹងបានជាបួន នៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមគោតម ។ អ្នកនឹងមានសេចក្តីត្រេកអរដោយរាគៈ មានសេចក្តីសុខជាប្រក្រតី មានសេចក្តីជាប់ជំពាក់ដោយចំណង់ក្នុងកាមទាំងឡាយ តែលុះព្រះពុទ្ធទ្រង់ជាសំភៀន នឹងប្រែជាបុគ្គលស្ងប់ ហើយចេញបួសក្នុងកាលនោះ ។ លុះអ្នកបួសហើយ ត្រូវកុសលមូល ជាសំភៀន នឹងកំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងពួង ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ នឹងបរិនិព្វានក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អ្នកនឹងបានជាព្រះរាជាព្រះនាមចេលៈ ៤ ដង ក្នុងកប្បទី ៦០ ពាន់ នឹងបានកើតជាជនឈ្មោះឧបចេលៈ ៤ ដង ។ ក្នុងកប្បទី ៥ ពាន់ នឹងបានជាជនឈ្មោះចេលៈ ៤ ដងទៀត ជាធំក្នុងទ្វីបទាំង ៤ បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ នឹងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនន្ទត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ
ដោយប្រការដូច្នោះ ។

នន្ទត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

នន្ទត្ថេរាបទាន

[១៥] អបទានរបស់ព្រះនន្ទត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា បទុមត្ថុរស្ស ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈរូបនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុង កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្ថុរៈ កុលបុត្តនេះកើតក្នុងត្រកូលមួយ នានគរហង្សវតី ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ ខណៈស្ដាប់ធម៌ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធិ របស់ព្រះមានព្រះភាគ បានឃើញភិក្ខុមួយរូប ដែលព្រះសាស្ដាស្ដាបនាក្នុង តំណែងឯតទគ្គៈ ជាងពួកភិក្ខុទាំងឡាយខាងគ្រប់គ្រងទ្វារ ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំង ឡាយ ខ្លួនឯងប្រាថ្នាតំណែងនោះដែរ ទើបថ្វាយមហាទាន ដែលច្រើនទៅ ដោយការបូជា និងសក្ការៈដល់ព្រះមានព្រះភាគ និងភិក្ខុសង្ឃ តាំងបណ្ឌិតាន ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏បម្រើន ក្នុងអនាគតកាល ខ្ញុំព្រះអង្គគប្បីដូចសាវករូប នោះ របស់ព្រះពុទ្ធដូចទ្រង់ចុះ ។

ចាប់តាំងអំពីនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្ស ទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី កើតជា អណ្ដើកធំក្នុងស្ទឹងឈ្មោះធម្មតា^(១) ។ ថ្ងៃមួយ បានឃើញព្រះសាស្ដាប្រថាប់ ឈរត្រង់ច្រាំង ដើម្បីត្រង់ស្ទឹង អណ្ដើកបំណងឲ្យព្រះមានព្រះភាគត្រង់នូវ

១- ស្ទឹងនេះ ក្នុងទីខ្លះ ឈ្មោះថា វិនតា ក៏មាន ។

ត្រើយ ទើបក្រាបចុះទៀបបាទារបស់ព្រះសាស្តា ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ជ្រាប
 អធ្យាស្រ័យរបស់អណ្ណិកហើយ ទ្រង់ក៏ប្រថាប់ឈរលើខ្នង ។ អណ្ណិក
 ត្រេកអរណាស់ ខំហែលកាត់ខ្សែទឹកដល់ត្រើយនាយយ៉ាងរហ័ស ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគត្រាស់អនុមោទនាដល់អណ្ណិក ត្រាស់ចង្អុលបង្ហាញដល់សម្បត្តិ
 ដែលអណ្ណិកនឹងបានទទួល ហើយយាងទៅ ។

ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងសុគតិ ក្នុងពុទ្ធ-
 ប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងគភ៌របស់ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី អគ្គមហេសី
 របស់ព្រះបាទសុទ្ធាទនមហារាជ ក្នុងក្រុងកបិលពស្តុ ក្នុងថ្ងៃថ្វាយព្រះនាម
 ពួកញាតិមានសេចក្តីត្រេកអរ ទើបថ្វាយព្រះនាមថា នន្ទ ។ ក្នុងពេលដែល
 នន្ទកុមារចម្រើនវ័យហើយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រកាសធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ
 ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ ទ្រង់ធ្វើអនុគ្រោះសត្វលោក យាងទៅកាន់នគរកបិល-
 ពស្តុដោយលំដាប់ ទ្រង់ធ្វើភ្ញៀវនិបាតរាជសិ ឲ្យជាអត្ថប្បត្តិហេតុ ត្រាស់
 វេស្សន្តរជាតក ក្នុងសមាគមនៃពួកញាតិ ក្នុងថ្ងៃទី ២ យាងទៅបិណ្ឌបាត
 ទ្រង់ញ៉ាំងព្រះជនកឲ្យតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិផលដោយគាថា (ក្នុងធម្មបទ)
 ថា បុគ្គលមិនគួរប្រមាទក្នុងដុំបាយ ដែលខ្លួនគប្បីក្រោកឡើងទទួល ដូច្នោះ
 ជាដើម ។ ហើយយាងទៅកាន់ព្រះរាជនិវេសន៍ ទ្រង់ញ៉ាំងព្រះនាងមហា-
 បជាបតិឲ្យតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិផល និងឲ្យព្រះរាជតាំងនៅក្នុងសកទា-
 គាមិផលដោយគាថា (ក្នុងធម្មបទ) ថា បុគ្គលគួរប្រព្រឹត្តធម៌ឲ្យសុចរិត
 ដូច្នោះជាដើម ។ ក្នុងថ្ងៃទី ៣ យាងចូលទៅបិណ្ឌបាត ក្នុងថ្ងៃអាវាហមន្តល-

អង្គការ វិសុទ្ធធជនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

អភិសេក កាលឡើងកាន់ព្រះរាជនិវេសន៍ និងអាវាហមន្តលរបស់នន្ទកុមារ
កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ព្រះសាស្តាប្រទានបាត្រក្នុងដៃរបស់នន្ទកុមារ ត្រាស់មន្តល
ហើយ មិនទទួលបាត្រអំពីដៃរបស់នន្ទកុមារនោះ យាងទៅកាន់វិហារ ទ្រង់
ឲ្យនន្ទកុមារកាន់បាត្រតាមទ្រង់មកកាន់វិហារ ដែលជាអ្នកមិនមានចិត្តប្រាថ្នា
នឹងបួស ឲ្យបួសហើយ ទ្រង់ជ្រាបថា នន្ទ ត្រូវសេចក្តីមិនត្រេកអរហៀតហៀន
ព្រោះត្រូវឲ្យបួសដោយអាការបែបនោះ ទើបទ្រង់បន្ទាបនូវការមិនត្រេកអរ
របស់នន្ទដោយឧបាយនោះ ។ លោកពិចារណាដោយយោនិសោមនសិការ
ផ្តើមបំពេញវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មានក៏បានសម្រេចអរហត្ត ។ ស្តេកឡើង
ព្រះថេរៈចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ក្រាបទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះ
មានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គផុតចាកការធានា ដែលព្រះមានព្រះភាគធានាថា នឹង
ឲ្យស្រីទេពអប្សរ ៥០០ ដែលមានជើងក្រហមដូចពណ៌នៃជើងព្រាប បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសងនូវការធានានោះដល់ព្រះមានព្រះភាគ ។
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់នន្ទ ក្នុងកាលដែលអ្នកមានចិត្តផុតចាក
អាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ តថាគតក៏ផុតចាកការធានានោះ
ដូចគ្នា ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបថា នន្ទ មានទ្វារគ្រប់គ្រង
ហើយ ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយបានយ៉ាងវិសេស កាលទ្រង់ប្រកាសគុណនោះ
ទើបទ្រង់ស្តាបនាលោកក្នុងតំណែងជាឯតទគ្គៈ លើសក្តិទាំងឡាយខាងគ្រប់
គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយថា ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាពួកកិក្ខុអ្នក
រក្សាទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដែលជាសាវ័ករបស់តថាគត ស្រេចនឹងនន្ទ

ប្រសើរជាងគេ ដូច្នោះ ។ ព្រះថេរៈគិតថា អញអាស្រ័យសេចក្តីមិនសង្រួម
 ឥន្ទ្រិយ ទើបដល់នូវអាការខុសប្រក្រតីនេះ អញនឹងសង្កត់អាការខុសប្រក្រតី
 នោះឲ្យល្អ កើតនូវឧស្សាហ៍ មានហិរិ និងឱត្តប្បៈជាកម្លាំង នឹងបានសម្រេច
 ដល់បារមីដ៏ឧត្តម ក្នុងការសង្រួមឥន្ទ្រិយ ព្រោះភាពដែលលោកបានសន្សំ
 បំពេញមក ដើម្បីការសង្រួមឥន្ទ្រិយនោះ ។

កាលបានទទួលតំណែងឯតទ្កៈយ៉ាងនេះហើយ ទើបរកដល់បុព្វកម្ម
 របស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលខ្លួនប្រព្រឹត្តមក
 អំពីមុន ទើបពោលគាថាថា បទុមត្តរស្ស ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។ បទថា
 វត្ថុ ទោមំ មយា ទិន្នំ សេចក្តីថា ខ្ញុំថ្វាយសំពត់សម្បកលើ គឺសំពត់ដែល
 កើតក្នុងដែនខោមៈ ដែលមានសាច់ដ៏ក្រៃលែង ដោយចិត្តជ្រះថ្លា គឺដោយ
 ការគោរពរាប់អានច្រើន ក្នុងព្រះមានព្រះភាគ ។ បទថា សយម្ពុស្ស បាន
 ដល់ ជាអ្នកកើតឯង ឧបត្តិកឯង គឺកើតហើយដោយអរិយជាតិ ។ បទថា
 មហេសីនោ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ឈ្មោះថា មហេសី ព្រោះអត្ថថា ស្វៈស្វ័ន្ទ
 ស្វ័ន្ទរកន្តវគំនរសីល គំនរសមាធិ គំនរបញ្ញា គំនរវិមុត្តិ និងគំនរ
 វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈយ៉ាងធំ ខ្ញុំបានថ្វាយសំពត់ខោមៈ ដើម្បីប្រយោជន៍ធ្វើជា
 ចីវរដល់ព្រះសយម្ពុ ដែលស្វ័ន្ទរកគំនរគុណដ៏ធំក្រៃលែងនោះ ។

បទថា តំ ក្នុងបទថា តំ មេ ពុទ្ធា វិយាកាសិ នេះ ជាទុតិយាវិភត្តិ
 ចុះក្នុងអត្ថនៃឆដ្ឋិវិភត្តិ អធិប្បាយថា ព្រះពុទ្ធឡើងបានធ្វើ គឺត្រាស់ដល់ផល
 ទានរបស់ខ្ញុំ ដែលថ្វាយសំពត់នោះដោយពិសេស ។ បទថា ជលជុត្ត-

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

មនាមកោ បានដល់ មាននាមថា បទុមុត្តរៈ ។ បាវៈថា ជលរុត្តមនាយកោ ដូច្នោះក៏មាន ។ សេចក្តីនៃបាវៈនោះថា ទ្រង់ជាអ្នកនាំ ដឹកំពូល គឺជាធំជាងពួកទេវតា និងព្រហ្មទាំងឡាយដែលរុងរឿង ។ បទថា សមិទា វត្តនានេន សេចក្តីថា ដោយផលនៃការថ្វាយសំពត់នេះ ក្នុងអនាគតកាល អ្នកនឹងមានពណ៌សម្បុរដូចមាស ។

បទថា ទ្រេ សម្បត្តិ អនុកោត្វា បានដល់ នឹងបានសោយនូវសម្បត្តិ ទាំងពីរ គឺទិព្វសម្បត្តិ និងមនុស្សសម្បត្តិ ។ បទថា កុសលមូលេហិ ចោទិភោ សេចក្តីថា ជាបុគ្គលដែលមានចំណែកនៃគំនរកុសលជាសំរេច្យនៃ ហើយ គឺបញ្ជូនទៅហើយ បានដល់ ដូចគ្នានឹងបញ្ជូនទៅថា ដោយបុណ្យនេះ ចូរអ្នកជួបនូវកុសលក្នុងសម្លាករបស់ព្រះសាស្តាចុះ ក្លាប់សេចក្តីថា ទ្រង់ ព្យាករថា អ្នកនឹងបានជាបុរសប្រសើររបស់ព្រះមានព្រះភាគគោតម ។

បទថា រាគរត្តោ សុខសីលោ សេចក្តីថា ត្រូវកិលេសកាមជ្រលក់ ហើយ គឺនៃបនិព្វ មានការសោយសេចក្តីសុខផ្លូវកាយ និងសេចក្តីសុខផ្លូវ ចិត្តជាសកាវៈ ។ បទថា កាមេសុ គេធមាយុភោ សេចក្តីថា ត្រូវតណ្ហា គឺចំណង់ក្នុងវត្តកាមទាំងឡាយប្រកប គឺចង់ហើយ ។ បទថា ពុទ្ធនេ ចោទិភោ សន្តោ ភទា ភំ ក្លាប់សេចក្តីថា ព្រោះត្រេកត្រអាលហើយ ក្នុងកាមទាំង ឡាយ ។ ហេតុនោះ អ្នកត្រូវព្រះគោតមសម្ពុទ្ធដែលជាព្រះភាគរបស់ខ្លួន បបួលហើយ គឺត្រូវដឹកនាំឲ្យបួស នឹងបួសក្នុងសម្លាករបស់ព្រះអង្គ ។

បទថា បព្វជិត្វាន ភំ ភត្ត សេចក្តីថា ក្នុងសាសនារបស់ព្រះមាន

ព្រះភាគព្រះនាមគោតមនោះ អ្នកបួសហើយ នឹងជាអ្នកដែលកុសលមូល
 ជាដើមហេតុ គឺដែលបុញ្ញសម្ភារៈជាសំភ្លើងហើយ បំពេញការវិនា កំណត់
 ដឹង លះអាសវៈទាំងពួង គឺអាសវៈទាំងមូល ជាអ្នកមិនមានរោគ មិនមាន
 ទុក្ខ នឹងបរិនិព្វាន គឺនឹងសម្រេចដល់ភាពដែលមានមើលមិនឃើញ បានដល់
 នឹងដល់ការវៈមិនមានបញ្ញត្តិ ។

បទថា សតកប្បសហស្សន្តិ សេចក្តីថា ក្នុងកប្បទីមួយសែនអំពី
 កប្បនេះ បានជាស្តេចចក្រពត្តិ ៤ ដង មានព្រះនាមថា ចេលៈ ។ បទថា
 សដ្ឋិកប្បសហស្សានិ សេចក្តីថា ខាងក្រោយកន្លងទៅបាន ៦ ម៉ឺនកប្ប
 បានជាស្តេចចក្រពត្តិ ៤ អង្គ ព្រះនាមថា ឧបចេលៈ ក្នុងកប្បតែមួយ គឺ
 បានជាស្តេចចក្រពត្តិក្នុង ៤ ជាតិ ។

បទថា បញ្ចកប្បសហស្សន្តិ សេចក្តីថា ក្នុងកប្បទី ៥ ពាន់ បានជា
 ស្តេចចក្រពត្តិ ៤ អង្គ ព្រះនាមថា ចេលៈ ដល់ព្រម គឺព្រមព្រៀងដោយ
 រតនៈ ៧ ប្រការ ជាធំ ជាប្រធានក្នុងទ្វីបទាំង ៤ គឺជម្ពូទ្វីបអបរគោយានទ្វីប
 ឧត្តរក្សុទ្វីប និងបុព្វវិទេហទ្វីប ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថដូចពោលហើយ
 នោះឯង ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថានុត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ចុល្ចបន្តកត្តារាបនាទី ៤

[១៦] កាលនោះ ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់គួរទទួល
 គ្រឿងបូជា គេចចេញចាកគណៈ ទៅគង់ក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ។ គ្រានោះ
 ខ្ញុំនៅក្នុងអាស្រម នាព្រៃហិមពាន្ត បានចូលទៅគាល់ព្រះលោក-
 នាយក ព្រះអង្គមានព្យាយាមធំ ដែលទ្រង់ទើបស្តេចមកដល់ថ្មីៗ ។
 ខ្ញុំកាន់ត្រជាំវិការនៃផ្កា ហើយចូលទៅគាល់ព្រះនរោសកៈ ដែល
 កំពុងចូលសមាធិហើយ បានធ្វើឲ្យខូចសមាធិព្រះអង្គ ។ ខ្ញុំផ្គងដៃ
 ទាំងពីរហើយ ថ្វាយត្រជាំ ព្រះមានព្រះភាគ ជាមហាមុនី ព្រះ
 នាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់បានទទួល ។ ពួកទេវតាទាំងអស់ មានចិត្តរីក
 រាយ ចូលទៅកាន់ព្រៃហិមពាន្ត ពួកទេវតាទាំងនោះ បានញ៉ាំង
 សាធុការឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ (ហើយពោលថា) ព្រះពុទ្ធមានបញ្ញាចក្ខុ
 នឹងធ្វើអនុមោទនា ។ ទេវតាទាំងនោះ លុះពោលពាក្យនេះហើយ
 ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដ៏ប្រសើរជាងនរៈ ដែលកំពុងបាំង
 ត្រជាំឈូកដ៏ឧត្តមរបស់ខ្ញុំ ព្រះអាកាស ។

(ព្រះបទុមុត្តរៈត្រាស់ថា) តាបសបានលើកត្រប្រដាប់
 ដោយស្រទាប់ ៧ ថ្វាយតថាគត តថាគតនឹងសម្តែងសរសើរតាបស
 នោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់តថាគតសម្តែងចុះ ។ តាបសនេះ
 នឹងសោយទេវរាជ្យ អស់ ២៥ កប្ប មួយទៀត នឹងបានជាស្តេច
 ចក្ខុពត្តិ អស់ ៣៤ ជន ។ តាបសនេះ បើអន្ទោលទៅកាន់កំណើត

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ណាៗ ទោះជាទេវតា ឬជាមនុស្ស ផ្កាយកុន្តីនឹងបាំងតាមសនោះ
 ដែលកំពុងស្ថិតនៅក្នុងទីវាល ។ កន្លងទៅមួយសែនកប្ប ព្រះ
 បរមសាស្តា ព្រះនាមគោតម ទ្រង់កើតក្នុងឪក្កាកត្រកូល នឹង
 ត្រាស់ដឹងក្នុងលោក ។ លុះដល់សាសនា ដែលព្រះពុទ្ធព្រះនាម
 គោតម ទ្រង់ប្រកាសហើយ តាមសនោះ នឹងបាននូវអត្តភាពជា
 មនុស្ស ជាអ្នកប្រសើរក្នុងកាយ ដ៏សម្រេចដោយចិត្ត ។ មានបង
 ប្អូនពីរនាក់ ឈ្មោះបន្តកៈដូចគ្នា ទាំងពីរនាក់ នឹងបានទទួលនូវ
 ប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពត្តម ហើយធ្វើពុទ្ធសាសនាឲ្យរុងរឿង ។

ខ្ញុំមានអាយុ ១៨ ឆ្នាំ បានចូលទៅកាន់ផ្ទះ តែខ្ញុំមិនសម្រេច
 គុណវិសេស ក្នុងសាសនាព្រះពុទ្ធជាសក្យបុត្តទេ ។ គតិរបស់ខ្ញុំ
 យឺត (ព្រោះ) ខ្ញុំបានមើលងាយគេ ក្នុងកាលមុន ឯកិក្ខុជាបង
 ក៏បណ្តេញខ្ញុំថា លោកចូរទៅកាន់ផ្ទះរបស់ខ្លួនឥឡូវនេះចុះ ។ ខ្ញុំ
 នោះ ដែលត្រូវបងបណ្តេញចេញហើយ ក៏តូចចិត្ត បានទៅឈរ
 អែបត្រង់ខ្វែងទ្វារនៃអារាម របស់សង្ឃនោះ ឥតមានសេចក្តី
 អាឡោះអាល័យ ក្នុងសមណភេទឡើយ ។ គ្រានោះ ព្រះសាស្តា
 ស្តេចមកដល់ទីនោះហើយ អង្គុលសីសៈរបស់ខ្ញុំ ចាប់ខ្ញុំត្រង់ដើមដៃ
 ហើយនាំចូលទៅកាន់អារាមនៃសង្ឃវិញ ។ ព្រះសាស្តា បានប្រទាន
 សំពត់ជូតជើងដល់ខ្ញុំ ហើយទ្រង់ត្រាស់ដោយសេចក្តីអនុគ្រោះថា
 អ្នកចូរអធិដ្ឋានសំពត់ដ៏ស្អាតយ៉ាងនេះចុះ សំពត់នេះតថាគតអធិដ្ឋាន

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិហាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

ហើយ ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ ខ្ញុំក៏បានទទួលយកសំពត់នោះ ដោយដៃ
 ទាំងពីរហើយ នឹកនូវកម្មដ្ឋាន មានផ្កាល្អក្រហមជាអារម្មណ៍
 ចិត្តរបស់ខ្ញុំក៏រួចស្រឡះ (ចាកកិលេស) ក្នុងទីនោះ ខ្ញុំបានដល់
 អរហត្តផលហើយ ។ ខ្ញុំបានដល់នូវបារមីញាណ ក្នុងទីទាំងពួង
 ក្នុងកាយដ៏សម្រេចដោយចិត្ត ហើយកំណត់ដឹងអាសវៈទាំងពួង ជា
 អ្នកមិនមានអាសវៈ ។ បដិសម្ពិទ្ធ ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចុល្លបន្តកត្តាមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចុល្លបន្តកត្តាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ចុល្លបន្តកត្តារាបទាន

[១៦] អបទានរបស់ព្រះចុល្លបន្តកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា
បទុមត្តរោ នាម ជិនោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈរូបនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ខ្ញុំ
បានពោលរឿង (របស់លោក) ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
បទុមត្តរៈ ជាការផ្ដើមដំបូងក្នុងរឿងរបស់ព្រះមហាបន្តកត្តា (ក្នុងថេរគាថា)
ក្នុងអដ្ឋកថានោះហើយ ។ ចំណែកសេចក្ដីដែលប្លែកគ្នា មានដូចតទៅ
ព្រះមហាបន្តកត្តាសម្រេចអរហត្តហើយ ញ៉ាំងពេលវេលាឲ្យកន្លងទៅ
ដោយសេចក្ដីសុខដែលកើតអំពីផលសមាបត្តិ គិតថា ធ្វើដូចម្ដេចហ្ន៎ ទើប
អញអាចឲ្យចុល្លបន្តកៈ តាំងនៅក្នុងសេចក្ដីសុខយ៉ាងនេះដែរហ្ន៎ ។ ទើបព្រះ
ថេរៈចូលទៅរកមហាធនសេដ្ឋី ដែលជាជីតារបស់ខ្លួន ពោលថា លោក
មហាសេដ្ឋី បើលោកអនុញ្ញាត អាត្មានឹងឲ្យចុល្លបន្តកៈបួស មហាសេដ្ឋី
ពោលថា សូមលោកម្ចាស់ឲ្យគេបួសចុះ ។ ព្រះថេរៈក៏ឲ្យចុល្លបន្តកៈបួស ។
ចុល្លបន្តកៈនោះ តាំងមាំក្នុងសីល ១០ ហើយ បានរៀនគាថា (សំយុត្ត-
និកាយ សគាថវគ្គ) ក្នុងសម្លាកបងប្រុសថា

ផ្កាល្អក (ក្រហមច្រាល) រីកក្នុងវេលាព្រឹក មានក្លិនក្រអូប
មិនប្រាសចាកក្លិន យ៉ាងណា អ្នកចូរមើលនូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

មានរស្មីជ្រាយចេញអំពីព្រះអង្គ កំពុងរុងរឿង ដូចព្រះអាទិត្យ
ដែលរុងរឿង ក្នុងអាកាសយ៉ាងនោះឯង ដូច្នោះ ។

ដោយកន្លងទៅ ៤ ខែ ក៏មិនអាចទន្ទេញចាំគាថានេះបាន ពាក្យដែល
រៀនហើយ មិនជាប់នៅក្នុងចិត្ត ។ លំដាប់នោះ ព្រះមហាបន្តកៈក៏ពោលនឹង
លោកថា នៃចុល្លបន្តកៈ អ្នកប្រហែលជាអភព្វបុគ្គលក្នុងសាសនានេះពិតៗ
ពេលវេលាកន្លងទៅ ៤ ខែ ក៏មិនអាចចាំនូវគាថាត្រឹមតែមួយបាន ហើយ
អ្នកនឹងធ្វើកិច្ចនៃបព្វជិតឲ្យដល់ទីបំផុតបានដូចម្តេច ចូរអ្នកទៅចុះ ចូរចេញ
អំពីទីនេះចុះ ។ ព្រះចុល្លបន្តកៈនោះ ត្រូវព្រះថេរៈជាបងបណ្តេញ ទើបទៅ
ឈរយំក្បែរខ្លោងទ្វារ ។

ក្នុងសម័យនោះ ព្រះសាស្តាគង់នៅក្នុងជីវកម្មវ័ន ។ លំដាប់នោះ ជីវក
ប្រើឲ្យមនុស្សទៅនិមន្តថា ចូរអ្នកទៅនិមន្តព្រះសាស្តា មួយអន្លើដោយភិក្ខុ
៥០០ រូបមក ។ ក្នុងសម័យនោះ ព្រះមហាបន្តកៈធ្វើជាកត្តាទូសក៍ ។ ព្រះ
មហាបន្តកៈនោះ លុះបានទទួលនិមន្តអំពីពេទ្យជីវកថា សូមលោកម្ចាស់ទទួល
ភិក្ខុដើម្បីភិក្ខុ ៥០០ រូបផងចុះ ទើបលោកពោលថា អាត្មាទទួលនិមន្ត
សម្រាប់ភិក្ខុដ៏សេស រៀរចុល្លបន្តកៈ ។ ព្រះចុល្លបន្តកៈបានស្តាប់ពាក្យនោះ
ហើយ ដល់នូវភាពទោមនស្សយ៉ាងក្រៃលែង ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ជ្រាបដល់
សេចក្តីទុក្ខផ្លូវចិត្តរបស់ព្រះចុល្លបន្តកៈ ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា តថាគតនឹងឲ្យ
ចុល្លបន្តកៈត្រាស់ដឹងដោយឧបាយ ទើបទ្រង់សម្តែងព្រះកាយក្នុងទីមិនឆ្ងាយ
អំពីព្រះថេរៈ ត្រាស់សួរថា បន្តកៈ ហេតុអ្វី ទើបអ្នកយំ ព្រះចុល្លបន្តកៈ

ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គ បងប្រុសបណ្ឌេញខ្ញុំព្រះអង្គ ព្រះសាស្តាទ្រង់
ត្រាស់ថា នៃបន្តកៈ អ្នកកុំគិតថ្វីឡើយ អ្នកបួសក្នុងសាសនារបស់តថាគត
ចូរមកទទួលសំពត់នេះហើយ ចូរធ្វើបរិកម្មក្នុងចិត្តថា រដោយារណាំ រដោ-
យារណាំ សំពត់ជូតជូលី សំពត់ជូតជូលី ដូច្នោះហើយ បានប្រទានសំពត់
ស្អាតដែលសម្រេចដោយប្ញទ្ធិ ។ ព្រះថេរៈអង្គុយយកដៃអង្គុល បរិកម្ម
កំណាត់សំពត់ដែលព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រទានឲ្យមកថា រដោយារណាំ រដោយារណាំ
ដូច្នោះ ។ កាលលោកបរិកម្ម ស្ទាបអង្គុលសំពត់នោះទៅមក សំពត់ស្អាត
ក៏ក្លាយជាសំពត់សៅហ្មង កាលលោកបរិកម្មអង្គុលហើយអង្គុលទៀត
សំពត់ស្អាតក៏ក្លាយដូចជាសំពត់ជូតឆ្នាំងបាយ ព្រោះមានញាណចាស់ក្លា
លោកក៏គិតយ៉ាងនេះថា ពីដើមមក សំពត់នេះបរិសុទ្ធស្អាត ព្រោះអាស្រ័យ
សរីរៈដែលមានវិញ្ញាណគ្រប់គ្រងនេះ ទើបជាសំពត់ប្រែប្រួលសៅហ្មងទៅ
ក្លាយសភាពជាសំពត់ឆ្នាំងដទៃ ហេតុនោះ សំពត់នេះ ជាអនិច្ចំ យ៉ាងណា
ចិត្តក៏យ៉ាងនោះ ទើបផ្ដើមកំណាត់ការអស់ទៅ សូន្យទៅ ញ្ញាំងឈានក្នុង
និមិត្តនោះឯងឲ្យកើតឡើង ធ្វើឈានឲ្យជាបាទផ្ដើមចម្រើនវិបស្សនា ក៏បាន
សម្រេចអរហត្ត ព្រមទាំងបដិសម្មិទា ៤ លុះលោកបានសម្រេចអរហត្ត
នោះឯង ព្រះត្រៃបិដក និងអភិញ្ញា ៥ ក៏កើតព្រមហើយ ។

ព្រះសាស្តាបានយាងទៅព្រមជាមួយភិក្ខុ ៤៧៧ រូប ហើយគង់លើ
អាសនៈដែលគេបានរៀបចំ ក្នុងនិវេសន៍របស់ពេទ្យជីវក តែព្រះចុល្លបន្តកៈ
មិនបានទៅ ព្រោះបងប្រុសរបស់លោក មិនព្រមទទួលនិមន្តដើម្បីភិក្ខុ

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

សម្រាប់លោក ។ ពេទ្យជីវកផ្ដើមថ្វាយបបរ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់យកព្រះ
ហស្តបិទបាត្រ កាលពេទ្យជីវកក្រាបទូលសួរថា បពិត្រព្រះអង្គ ព្រោះហេតុ
អ្វី ទើបទ្រង់មិនទទួលភិក្ខុ ព្រះសាស្តាក៏ត្រាស់តបថា ម្ចាស់ជីវក ភិក្ខុនៅ
ឯវិហារមានមួយរូប ។ ពេទ្យជីវកនោះ បានប្រើមនុស្សទៅថា នៃបា ចូរទៅ
ទៅនាំលោកម្ចាស់ដែលគង់ក្នុងវិហារមក ។ ព្រះចុល្លបន្តកត្តាបាននិម្មិតភិក្ខុ
១ ពាន់រូប មួយរូបៗ មិនដូចគ្នា ទាំងរូបរាង និងអាកប្បកិរិយា ហើយ
អង្គុយ ។ លុះអ្នកបម្រើនោះឃើញថា ភិក្ខុក្នុងវិហារមានច្រើន ទើបត្រឡប់
ទៅប្រាប់ពេទ្យជីវកថា ភិក្ខុសង្ឃក្នុងវិហារមានច្រើន ជាងភិក្ខុសង្ឃដែលមក
ក្នុងផ្ទះនេះ ខ្ញុំមិនដឹងថា និមន្តលោកម្ចាស់អង្គណាមក ពេទ្យជីវកក្រាបទូល
សួរព្រះសាស្តាថា បពិត្រព្រះអង្គ ភិក្ខុអង្គុយក្នុងវិហារ ឈ្មោះអ្វី ព្រះ
សាស្តាត្រាស់ថា ឈ្មោះចុល្លបន្តកៈ ។ ទើបពេទ្យជីវកប្រើមនុស្សទៅជាថ្មី
ថា នៃបា ចូរទៅសួរថា ភិក្ខុរូបណាឈ្មោះចុល្លបន្តកៈ ហើយចូរនាំភិក្ខុ
រូបនោះមក ។ អ្នកបម្រើនោះទៅកាន់វិហារហើយ សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់
ភិក្ខុរូបណាឈ្មោះចុល្លបន្តកៈ ភិក្ខុទាំង ១ ពាន់រូប ក៏ឆ្លើយព្រមគ្នាថា អាត្មា
ឈ្មោះចុល្លបន្តកៈ អាត្មាឈ្មោះចុល្លបន្តកៈ ។ អ្នកបម្រើនោះ ក៏ត្រឡប់មក
ទៀត ហើយប្រាប់ពេទ្យជីវកជ្រាបរឿងនោះ ព្រោះអំណាចដែលលោក
ចាក់ធ្លុះសច្ចៈ ពេទ្យជីវកក៏ជ្រាបដោយន័យថា ប្រហែលលោកម្ចាស់មានប្ញទ្ធិ
ទើបប្រាប់អ្នកបម្រើថា នៃបា ចូរទៅជាថ្មី ចូរនិយាយថា ព្រះសាស្តាហោរក
លោកម្ចាស់ៗ អង្គណាឆ្លើយមុន ចូរចាប់ជាយថីវររបស់លោកម្ចាស់អង្គ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

នោះ ។ អ្នកបម្រើនោះ ទៅកាន់វិហារហើយ បានធ្វើតាមពាក្យប្រាប់ ។ ក្នុង
ខណៈនោះឯង ភិក្ខុដែលនិម្មិតទាំងឡាយ ក៏អន្តរធានទៅ ។ អ្នកបម្រើបាន
នាំព្រះថេរៈទៅហើយ ។

ខណៈនោះ ព្រះសាស្តាទ្រង់ទទួលយាគូ និងរបស់ទំពាជាដើម ច្រើន
ប្រភេទ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ធ្វើភត្តកិច្ចស្រេចហើយ ទើបត្រាស់ឲ្យព្រះ
ចុល្លបន្តកៈធ្វើអនុមោទនា ។ ព្រះចុល្លបន្តកៈនោះ ជាអ្នកបែកធ្លាយក្នុងបដិ-
សម្ភិទា ធ្វើអនុមោទនាត្រូវតាមព្រះហឫទ័យរបស់ព្រះសាស្តា ដោយការ
ញ៉ាំងព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺព្រះត្រៃបិដកឲ្យខ្វែរខ្វាវ ដូចនាំភ្នំសិរេរុមកកូរមហា
សមុទ្រឲ្យរព្វាយ ដូច្នោះ ។ កាលព្រះទេសពលធ្វើភត្តកិច្ចស្រេចហើយ ទ្រង់
យាងទៅកាន់វិហារ ទើបមានអន្តរកថាកើតឡើងក្នុងធម្មសកាថា គួរអស្ចារ្យ
ហ្ន៎ អានុភាពរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ដែលធ្វើឲ្យបុគ្គលមិនអាចទន្ទេញចាំ
គាថាមួយ ក្នុងរយៈពេល ៤ ខែ ឲ្យជាអ្នកមានប្ញទ្ធិច្រើនបែបនេះ បានត្រឹម
មួយជួរខណៈ ។ សេចក្តីពិតដូច្នោះឯង ព្រះមានព្រះភាគគង់នៅក្នុងនិវេសន៍
របស់ពេទ្យជីវក ទ្រង់ជ្រាបថា ចិត្តរបស់ព្រះចុល្លបន្តកៈមាំទាំល្អហើយ វិបស្សនា
ប្រព្រឹត្តទៅកាន់វិថីហើយ ដូច្នោះ កំពុងគង់នោះឯង ទ្រង់សម្តែងព្រះអង្គឲ្យ
ប្រាកដ កាលនឹងសម្តែងថា ម្ចាស់បន្តកៈ សំពត់ចាស់នេះ មិនទាន់សៅហ្មង
ដេរជាសដោយធូលីប៉ុន្មានឡើយ តែក្នុងអរិយវិន័យ នៅមានវត្ថុដែល
សៅហ្មងជាងធូលីជាងនេះទៀត ដូច្នោះហើយ ទើបទ្រង់ត្រាស់ ៣ គាថា (ក្នុង
ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស) ថា

អង្គកថា វិសុទ្ធធពនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

ធូលី គឺភាគៈ មិនមែនសំដៅយកលម្អងទេ ពាក្យថា ធូលីនុ៎ះ
 ជាឈ្មោះនៃភាគៈ ភិក្ខុទាំងនោះ រមែងលះបង់នូវធូលីនុ៎ះហើយ
 សម្រាកសម្រាន្តនៅក្នុងសាសនានៃព្រះពុទ្ធ ដែលប្រាសចាកធូលី ។
 ធូលី គឺទោសៈ ។ បេ ។ ហើយសម្រាកសម្រាន្តនៅក្នុងសាសនានៃ
 ព្រះពុទ្ធ ដែលប្រាសចាកធូលី ។

ធូលី គឺមោហៈ ។ បេ ។ ហើយសម្រាកសម្រាន្តនៅក្នុងសាសនា
 នៃព្រះពុទ្ធ ដែលប្រាសចាកធូលី ដូច្នោះ ។

ក្នុងវេលាចប់ព្រះគាថា ព្រះចុល្លបន្តកៈបានសម្រេចអរហត្ត មួយអន្លើ
 ដោយបដិសម្ភិទា ៤ ។ ព្រះសាស្តា ទ្រង់បានស្តាប់ពាក្យចរចាររបស់ភិក្ខុទាំង
 នោះហើយ ទ្រង់យាងមកគង់លើពុទ្ធាសនៈ ត្រាស់សួរថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ អម្បាញ់មិញនេះ ពួកអ្នកសន្ទនាគ្នាដោយរឿងអ្វី កាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ក្រាបទូលឲ្យទ្រង់ជ្រាបថា បពិត្រព្រះអង្គដោយរឿងឈ្មោះនេះ ទើបទ្រង់
 ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុល្លបន្តកៈតាំងនៅក្នុងឱវាទរបស់តថាគត
 បានទទួលសម្បត្តិ គឺលោកុត្តរក្នុងកាលឥឡូវនេះ ចំណែកក្នុងកាលមុន បាន
 ទទួលត្រឹមតែលោកិយសម្បត្តិប៉ុណ្ណោះ កាលភិក្ខុទាំងនោះទូលអារាធនា ទើប
 ត្រាស់ចុល្លសេដ្ឋីជាតកហើយ ។ ក្នុងកាលតមក ព្រះសាស្តាមានពួកព្រះ
 អរិយៈចោមរោម គង់លើធម្មាសនៈ ទ្រង់តែងតាំងព្រះចុល្លបន្តកៈនោះ ក្នុង
 តំណែងដ៏ប្រសើរជាងភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលឈ្លាសក្នុងការនិម្មិតកាយដែល

១- បិដកខ្មែរមហានិទ្ទេស ជាបណ្ឌិតទាំងនោះ ក្នុងចូឡនិទ្ទេស ជាអ្នកមានបញ្ញាចក្ក ។

សម្រេចដោយចិត្ត និងឈ្លាសក្នុងចេតោវិមុត្តិ ។

ព្រះបុណ្ណបន្តកៈនោះ បានទទួលតំណែងដ៏ប្រសើរយ៉ាងនេះហើយ រពួក
បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន ដោយអំណាចចិត្ត និងសោមនស្ស កាលនឹងប្រកាសអាង
ដល់អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលគាថាផ្ដើមថា **បទុមត្ថរោ
នាម ធិនោ ដូច្នោះ ។** ពីរបទដំបូងក្នុងគាថានោះ ដូចគ្នានឹងខ្ញុំបានពោល
ហើយនោះឯង ។ បទថា **គណាម្ហា រូបកដ្ឋោ សោ សេចក្ដីថា ព្រះសាស្ដា
ទ្រង់ព្រះនាមបទុមត្ថរៈអង្គនោះ ទ្រង់ចៀសចេញចាកពួក គឺចាកពួកភិក្ខុ
ជាច្រើន ចៀសចេញ គឺបែកចេញនៅដោយវិវេក ។ វេលានោះ គឺវេលា
ដែលខ្ញុំនៅជាតាបស ខ្ញុំនៅ គឺបានសម្រេចការនៅអាស្រ័យ បានដល់ បាន
នៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ក្នុងហិមវន្តប្បុរេស គឺក្នុងទីជិតភ្នំហិមាល័យ ។**

បទថា **អហម្មិ ឃេ។ តទា** ភ្ជាប់សេចក្ដីថា ក្នុងកាលដែលព្រះមាន
ព្រះភាគអង្គនោះ យាងចូលទៅគង់ក្នុងហិមវន្តប្បុរេស ។ ខ្ញុំឯង ក៏នៅក្នុង
អាស្រមដែលបានសាងជិតហិមវន្តប្បុរេស គឺក្នុងទីសម្រាកក្នុងព្រៃ ដែល
បានឈ្មោះថា អាស្រម ព្រោះជាទីស្ងប់ចាកអន្តរាយ គឺវត្ថុដែលបៀតបៀន
ផ្លូវកាយ និងចិត្តដោយជុំវិញ ។ បទថា **អចិរាតតំ មហារិវំ** ភ្ជាប់សេចក្ដី
ថា ខ្ញុំបានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ដែលមានសេចក្ដីព្យាយាម
ច្រើន ជាលោកនាយក គឺជាប្រធាន ដែលមកមិនយូរប៉ុន្មាន អធិប្បាយថា
ទើបតែបានយាងមកដល់ក្នុងខណៈនោះឯង ។

បទថា **បុប្ផឆត្តំ គហេត្វាន** សេចក្ដីថា កាលចូលទៅរកយ៉ាងនោះ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

បានកាន់យកឆត្របាំងធ្វើដោយផ្កា ប្រក់ដោយផ្កាល្អិត និងផ្កាឧប្បល
ជាដើម ចូលទៅគាល់ គឺចូលទៅរកព្រះមានព្រះភាគ ដ៏ប្រសើរជាងនរណា
គឺប្រសើរជាងនរណា ។ បទថា សមាធិ សមាបន្តន្តំ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំ
បានធ្វើអន្តរាយដល់បុគ្គលដែលអង្គុយចូលរូបាវចរសមាធិជ្ឈាន ។

បទថា ឧភោ ហត្ថេហិ បធិយ្ហ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំបានប្រើដៃទាំងពីរ
លើកឆត្រផ្កា ដែលតាក់តែងរចនាល្អហើយនោះ ថ្វាយព្រះមានព្រះភាគ ។
បទថា បដិគ្គហោសិ សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ទទួល គឺ
ទ្រង់អើពើទទួលឆត្រផ្កា ដែលខ្ញុំបានថ្វាយហើយនោះ ។

បទថា សតបត្តធន្តំ បធិយ្ហ សេចក្តីថា តាបសណាកាន់ឆត្រផ្កាដែល
ប្រក់ដោយផ្កាល្អិត ១០០ គ្របក ដោយផ្កាល្អិតមួយផ្កា មាន ១០០
គ្របក បាំងថ្វាយដល់តថាគតដោយអាការអើពើ ។ បទថា តមហំ កិត្ត-
យិស្សាមិ សេចក្តីថា តថាគតនឹងព្យាករតាបសនោះ គឺនឹងធ្វើឲ្យប្រាកដ អ្នក
ទាំងឡាយ ចូរស្តាប់ គឺចូរតាំងចិត្តស្តាប់នូវពាក្យរបស់តថាគតពោល គឺ
នឹងពោល ។

បទថា បញ្ចវិសតិកប្បានិ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ដោយការបានថ្វាយឆត្រផ្កា
នេះ តាបសនេះនឹងបានជាសក្កទេវរាជ គ្រប់គ្រងទេវសម្បត្តិ ក្នុងស្ថាន
តារត្តិនិរ្យ អស់ ២៥ ជង ។ បទថា ចតុត្ថិសតិកុត្តុព្វា សេចក្តីថា នឹងបាន
ជាស្តេចចក្រពត្តិ ក្នុងមនុស្សលោក អស់ ៣៤ ជង ។

បទថា យំ យំ យោនី សេចក្តីថា អនោល គឺទៅ បានដល់ ចូល

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ដល់កំណើតណាមួយ ក្នុងកំណើតមនុស្សជាដើម អធិប្បាយថា ផ្កាឈូក
នឹងបាំង គឺបាំងលើតាបសនេះ ដែលនៅ គឺអង្គុយ ឬឈរក្នុងទីវាល គឺ
ទីទេក្នុងកំណើតនោះៗ ។

បទថា បកាសិតេ ចារចនេ សេចក្តីថា កាលព្រះមានព្រះភាគអង្គ
នោះ ទ្រង់ប្រកាស គឺសម្តែងព្រះត្រៃបិដកទាំងមូល តាបសនេះ នឹងកើត
គឺចូលដល់ភាពជាមនុស្ស គឺជាតិមនុស្ស ។ បទថា មនោមយម្ហិ កាយម្ហិ
សេចក្តីថា ឈ្មោះថា មនោមយៈ ព្រោះអត្ថថា កើតដោយចិត្ត គឺដោយ
ឈានចិត្ត អធិប្បាយថា ចិត្តប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងណា រមែងឲ្យកាយប្រព្រឹត្តទៅ
គឺធ្វើឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តយ៉ាងនោះ អធិប្បាយថា តាបសនោះ នឹងមាន
ឈ្មោះថា ចុល្លបន្តកៈដ៏ឧត្តម គឺជាឯតទគ្គៈក្នុងកាយដែលសម្រេចដោយចិត្ត
នោះ ។ ពាក្យដ៏សេស ជាពាក្យដែលដឹងបានងាយ ព្រោះលោកពោល
ខាងដើមហើយ និងព្រោះមានអត្ថន័យយល់នោះឯង ។

បទថា សរី កោកនទំ អបំ សេចក្តីថា ខ្ញុំអង្គុយកំណាត់សំពត់ដែល
ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់និម្មិត រព្វកដល់ផ្កាឈូកឈ្មោះកោកនទៈ ។ បទថា តត្ថ
ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ចិត្តរបស់ខ្ញុំបង្ហោនទៅ គឺនៅបង្ហោនជាមួយ
ផ្កាឈូកឈ្មោះកោកនទៈ បន្ទាប់អំពីនោះ ខ្ញុំក៏សម្រេចអរហត្ត ។

ភ្ជាប់សេចក្តីថា សម្រេចដល់បារមី គឺទីបំផុតក្នុងកាយដែលសម្រេច
ដោយចិត្ត គឺឲ្យកើតបានដូចចិត្តក្នុងទីគ្រប់ចំណែក គឺទីទាំងពួង ពាក្យដ៏សេស
មានន័យដូចពោលហើយនោះឯង ។^{១៣៣}

សុត្តន្តបិដក បិណ្ឌវគ្គត្រៃរាបទានទី ៥

[១៧] កាលព្រះលោកនាថ ព្រះនាមសុមេធា ទ្រង់ជាអគ្គបុគ្គល ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានធ្វើនូវ ការបូជាព្រះស្តុប ។ ព្រះខ័ណ្ឌស្រពទាំងឡាយណា ដែលបាន អភិញ្ញា ៦ មានបួនច្រើន នៅក្នុងទីនោះ ខ្ញុំក៏បានប្រជុំព្រះ ខ័ណ្ឌស្រពទាំងនោះ ក្នុងទីនោះ ហើយបានធ្វើសង្ឃកត្ត ។ កាល នោះ ព្រះថេរៈឈ្មោះសុមេធា ជាឧបដ្ឋាករបស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសុមេធា ព្រះថេរៈនោះ បានធ្វើអនុមោទនាក្នុងកាលនោះ ។ ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ ខ្ញុំបានចូលទៅក្នុងវិមាន ដែលមានស្រីអប្សរ ៨៦ ពាន់ កើតឡើងសម្រាប់ខ្ញុំ ។ ពួកស្រីអប្សរនោះ ប្រព្រឹត្ត តម្រូវចិត្តខ្ញុំ ដោយកាមទាំងពួង សព្វៗ កាល ខ្ញុំគ្របសង្កត់នូវពួក ទេវតាដទៃ នេះជាផលនៃបុញ្ញកម្ម ។ ក្នុងកប្បទី ២៥ កាលនោះ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្កតតិ ឈ្មោះវរុណៈ មានកោជនដ៏បរិសុទ្ធ ។ មនុស្សទាំងឡាយនោះ មិនបាច់សាបព្រោះពូជ មិនបាច់ក្អមដោយ នង្គ័ល តែងបរិភោគស្រូវសាលី ដែលដុះក្នុងទីមិនបាច់ក្អម ។ ខ្ញុំ សោយរាជ្យ ក្នុងអត្តភាពជាមនុស្សនោះហើយ ក៏បានទៅកាន់ អត្តភាពជាទេវតាម្តងទៀត ការបរិបូរដោយភោគៈបែបនេះ ក៏កើត ឡើងសម្រាប់ខ្ញុំក្នុងកាលនោះ ។ សត្វទាំងអស់ ទោះបីជាមិត្តក្តី មិន មែនជាមិត្តក្តី មិនដែលបៀតបៀនខ្ញុំ ខ្ញុំមែនជាទីស្រឡាញ់នៃសត្វ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ទាំងពួង នេះជាផលនៃបុញ្ញកម្ម ។ ក្នុងកប្បទី ៣០ ពាន់ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ
 ឡើយ នេះជាផលនៃគ្រឿងក្រអូប និងគ្រឿងលាប ។ ក្នុងកទ្ធកប្ប
 នេះ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្កពត្តិមួយអង្គ ជាធំជាងជន មានអានុភាព
 ច្រើន ជាវាជតសី មានកម្លាំងច្រើន ។ ខ្ញុំនោះតាំងនៅក្នុងសីល ៥
 ហើយញ៉ាំងពួកជនច្រើននាក់ឲ្យដល់នូវសុគតិ ខ្ញុំជាទីស្រឡាញ់នៃ
 ទេវតាទាំងឡាយ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបិណ្ឌវច្ឆត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បិណ្ឌវច្ឆត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បិណ្ឌិវត្តត្រៃវគ្គ

[១៧] អបទានរបស់ព្រះបិណ្ឌិវត្តត្រៃវគ្គ មានពាក្យផ្ដើមថា **និព្វតេ
លោកនាថម្ហិ ដូច្នោះ ។**

ព្រះថេរៈរូបនេះ ក៏មានអធិការដែលធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះ
មានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កុលបុត្តនេះ កើតក្នុងត្រកូលមានភោគៈច្រើន
ក្នុងនគរហង្សវតី ស្ដាប់ធម៌ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធិព្រះសាស្ដាដោយន័យដូចពោលហើយ
ខាងដើម ឃើញព្រះសាស្ដាតាំងភិក្ខុមួយរូប ក្នុងតំណែងជាឯតទគ្គៈ ខាងជា
ទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់ទេវតាទាំងឡាយ ប្រាថ្នាតំណែងនោះ ធ្វើបុណ្យ
ដរាបដល់អស់ជីវិត ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា
និងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសុមេធាៈ កើត
ឡើងក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង កាលព្រះមានព្រះភាគបរិនិព្វានហើយ
លោកបូជាព្រះស្ដេចរបស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ថ្វាយមហាទានដល់ព្រះ
សង្ឃ ឃ្នាតចាកអត្តភាពនោះហើយ សោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងទេវតា និង
មនុស្សទាំងឡាយ កាលព្រះពុទ្ធមិនទាន់កើតឡើង បានជាស្ដេចចក្រពត្តិ
ឲ្យមហាជនតាំងនៅក្នុងសីល ៥ ឲ្យជាអ្នកមានស្ថានសួគ៌ជាទីទៅខាងមុខ
កាលព្រះមានព្រះភាគនៃយើងទាំងឡាយ មិនទាន់កើតឡើងនោះឯង កុលបុត្ត
នេះ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ក្នុងក្រុងសាវតី ញាតិទាំងឡាយជាក់ឈ្មោះ
ថា បិណ្ឌិវត្ត ។ ពាក្យថា វត្ត ជាឈ្មោះថារបស់គោត្ត ។ ក្នុងកាលតមក

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

លោកបានប្រាកដនាមថា បិណ្ឌវច្ឆៈ ព្រោះជាអ្នកច្រើនទៅដោយសេចក្តីសង្ខេប ទើបបួសជាបរិព្វាជក សម្រេចវិជ្ជាឈ្មោះចូឡគន្ធារៈ ដោយវិជ្ជានោះធ្វើឲ្យហោះបាន នឹងដឹងចិត្តអ្នកដទៃ ដល់នូវភាពជាបុគ្គលប្រសើរ ដោយលោក នឹងយស អាស្រ័យនៅក្នុងនគររាជគ្រឹះ ។

លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគនៃយើងទាំងឡាយ ជាអ្នកត្រាស់ដឹងក្រែកលែងហើយ យាងចូលទៅកាន់នគររាជគ្រឹះដោយលំដាប់ ។ ចាប់តាំងពីនោះមក ដោយអានុភាពរបស់ព្រះពុទ្ធ វិជ្ជានោះមិនឲ្យផលដល់លោក លោកមិនអាចធ្វើកិច្ចឲ្យសម្រេច ។ លោកត្រិះរិះថា អញបានស្តាប់មកអំពីសម្លាភ័ក្ត្រអាចារ្យថា ក្នុងទីណាមានអ្នកទ្រទ្រង់មហាគន្ធារវិជ្ជា ក្នុងទីនោះ ចូឡគន្ធារវិជ្ជាមិនសម្រេចផល ព្រោះហេតុនោះ តាំងអំពីព្រះសមណគោតមយាងមក វិជ្ជារបស់អញនេះមិនសម្រេចផល ព្រះសមណគោតម ទ្រង់ជ្រាបមហាគន្ធារវិជ្ជាដោយឥតសង្ស័យ បើដូច្នោះ អញគួរចូលទៅរកលោក គប្បីរៀនវិជ្ជានោះ ក្នុងសម្លាភ័ក្ត្ររបស់ព្រះសមណគោតម ។ ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបទ្រង់ត្រាស់ថា បើយ៉ាងនោះ ចូរអ្នកបួសក្នុងសម្លាភ័ក្ត្ររបស់តថាគត ។ លោកសម្គាល់ថា ការបួសជាបរិកម្មម្យ៉ាងរបស់វិជ្ជា ទើបបួស ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងធម៌ដល់លោក ទ្រង់បានប្រទានកម្មដ្ឋានដែលសមគួរដល់ចរិត ព្រោះលោកសម្បូរដោយឧបនិស្ស័យ មិនយូរប៉ុន្មាន លោកផ្តើមវិបស្សនា សម្រេចនូវអរហត្ត ។

ម្យ៉ាងទៀត ទេវតាដែលទៅកើតក្នុងស្ថានសួគ៌ ព្រោះក្នុងជាតិមុន តាំង

អង្គកថា វិសុទ្ធធទេវលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

នៅក្នុងឱវាទរបស់លោក អាស្រ័យភាពជាកតញ្ញ កើតនូវការរាប់អានក្នុង
 លោកច្រើន ទើបចូលទៅអង្គុយជិតព្រះថេរៈ ទាំងល្ងាច ទាំងព្រឹក ព្រោះ
 ហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់តាំងព្រះថេរៈក្នុងតំណែងឯតទគ្គៈ ខាង
 ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តរបស់ទេវតាទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 បណ្តាពួកភិក្ខុជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់ទេវតាទាំងឡាយ ដែលជា
 សាវ័ករបស់តថាគត ស្រេចនឹងបិណ្ឌវច្ឆៈប្រសើរជាគេ ដូច្នោះ ។ ព្រះថេរៈ
 ដល់នូវតំណែងឯតទគ្គៈយ៉ាងនេះហើយ រពួកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កាល
 ប្រកាសអបទាន ដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ដោយអំណាចបីតិ និង
 សោមនស្ស ទើបពោលពាក្យថា **និព្វតេ លោកនាថម្មិ** ដូច្នោះជាដើម ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងគាថានោះដូច្នោះ ឈ្មោះថា **លោកនាថ** ព្រោះ
 ជាទីពឹង គឺជាប្រធានរបស់កាមលោក រូបលោក និងអរូបលោក ។ សព្វញ្ញ-
 តញ្ញាណ និងអនាវរណញ្ញាណជាដើម ហៅថា **មេធា** ។ ឈ្មោះថា
អគ្គបុគ្គល ព្រោះជាអ្នកមានមេធាល្អ គឺប្រសើរបំផុត អ្នកមានមេធាល្អនោះ
 ជាបុគ្គលប្រសើរផងដែរ ក្លាប់សេចក្តីថា កាលព្រះលោកនាថ ជាអ្នកមាន
 មេធាល្អ ជាអគ្គបុគ្គលនោះ បរិនិព្វានដោយខ្លួនបរិនិព្វាន ។ បទថា **បសន្ន-**
ចិត្តោ សុមនោ សេចក្តីថា ខ្ញុំជាអ្នកមានចិត្តជ្រះថ្លាដោយសទ្ធា ត្រេកអរ
 ដោយសោមនស្ស ឲ្យធ្វើនូវការបូជាព្រះស្តុប គឺព្រះចេតិយរបស់ព្រះមាន
 ព្រះភាគព្រះនាមសុមេធានោះ ។

បទថា **យេ ច ទីណាសវា តត្ថ សេចក្តីថា** ព្រះខ្ញុំណាស្រពឯណា

ជាអ្នកលះកិលេសបានហើយ ឈ្មោះថា បានអភិញ្ញា ៦ គឺប្រកបដោយ
 អភិញ្ញា ៦ ឈ្មោះថា មានបច្ឆិច្ឆ័ន គឺប្រកបដោយបច្ឆិច្ឆ័ន មានអធិប្បាយ
 ថា ខ្ញុំនិមន្តព្រះខ័ណ្ឌាស្រពទាំងអស់នោះឲ្យមកប្រជុំគ្នាក្នុងទីនោះ នាំមក
 ដោយសេចក្តីអើពើ បានធ្វើសង្ឃកត្ត គឺកត្តដែលគប្បីថ្វាយដល់សង្ឃទាំង
 មូល ឲ្យព្រះខ័ណ្ឌាស្រពនោះឆាន់ ។

បទថា ឧបជ្ជាកោ តទា អហុ សេចក្តីថា ក្នុងកាលនោះ គឺក្នុងកាល
 ដែលខ្ញុំថ្វាយសង្ឃកត្ត សាវ័កដែលជាឧបជ្ជាកឈ្មោះសុមេធា របស់ព្រះមាន
 ព្រះភាគព្រះនាមសុមេធា អធិប្បាយថា សាវ័កនោះ បានអនុមោទនា
 សក្ការបូជារបស់ខ្ញុំ គឺត្រេកអរហើយសម្តែងអានិសង្ស ។

បទថា តេន ចិត្តប្បសារទេន សេចក្តីថា ខ្ញុំបានចូលដល់វិមានក្នុង
 ទេវលោក ដោយចិត្តជ្រះថ្លា ដែលកើតឡើងដោយអំណាចការធ្វើ ការបូជា
 នូវព្រះស្តុបនោះ អធិប្បាយថា ខ្ញុំកើតឡើងក្នុងទិព្វវិមាននោះ ។ បទថា
 ធន្យាសីតិសហស្សានិ សេចក្តីថា ស្រីទេពអប្សរ ៨ ម៉ឺន ៦ ពាន់ ក្នុង
 វិមាននោះ បានត្រេកអរ គឺញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្ញុំឲ្យត្រេកអរ ។

បទថា មមេវ អនុវត្តនិ សេចក្តីថា ទេពអប្សរទាំងនោះ ឧបជ្ជាកដោយ
 កាមទាំងពួង គឺដោយវត្ថុកាម មានរូបជាដើមដែលជាទិព្វ អនុលោមតាមខ្ញុំ
 តែម្យ៉ាង គឺធ្វើតាមពាក្យរបស់ខ្ញុំសព្វកាល គឺអស់កាលជានិច្ច ។ បទ
 ដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាបិណ្ឌវច្ឆត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

រាហុលត្ថេរាបទានទី ៦

[១៨] ខ្ញុំបានក្រាលកញ្ចក់ ក្នុងប្រាសាទ ៧ ជាន់ ថ្វាយព្រះ
 មានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជាច្បងក្នុងលោក ទ្រង់ប្រកប
 តាទិគុណ ។ ព្រះមហាមុនី ជាធំជាងសត្វជើងពីរ ព្រះអង្គប្រសើរ
 ជាងនរៈ មានពួកព្រះខ្នែងស្រពមួយពាន់អង្គចោមរោម ស្តេច
 ចូលទៅកាន់គន្ធកុដិ ។ ព្រះសាស្តា ជាទេវតាប្រសើរជាងទេវតា
 ព្រះអង្គប្រសើរជាងនរៈ ទ្រង់ញ៉ាំងគន្ធកុដិឲ្យរុងរឿង ស្ថិតនៅក្នុង
 កណ្តាលភិក្ខុសង្ឃ ហើយសម្តែងនូវគាថាទាំងឡាយនេះថា

ទីសេយ្យាសន៍នេះ ដែលបុគ្គលណា ធ្វើឲ្យរុងរឿងហើយ
 ដូចកញ្ចក់ដែលគេក្រាលដោយល្អល្អៈ តថាគតនឹងសម្តែងសរសើរ
 បុគ្គលនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់តថាគតសម្តែងចុះ ។
 ប្រាសាទណាមួយ ជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្ត ប្រាសាទទាំងនោះ
 សុទ្ធតែជាវិការនៃមាស ទាំងជាវិការនៃកែវតែទ្រូរ នឹងកើតឡើង
 សម្រាប់បុគ្គលនេះ ។ បុគ្គលនោះ នឹងសោយរាជ្យ ជាធំជាង
 ទេវតា អស់ ៦៤ ដង ក្នុងជាតិជាលំដាប់មក នឹងបានជាស្តេច
 ចក្ខុពត្តិ អស់មួយពាន់ដង ក្នុងកប្បទី ២១ នឹងបានជាស្តេច
 ចក្ខុពត្តិព្រះនាមវិមលៈ ។ ជាឥស្សរៈលើផែនដី មានសមុទ្រទាំង ៤
 ព័ទ្ធជុំវិញ ជាស្តេចឈ្នះសង្គ្រាម ។ ទីក្រុង (របស់ព្រះបាទវិមលៈ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

នោះ) ឈ្មោះរេណុវតី ដែលគេស្តាប់នាដោយឥដ្ឋ មានបណ្តោយ
 ៣០០ យោជន៍ ប្រកបដោយជ្រុង ៤ ។ ប្រាសាទឈ្មោះសុទ្ធស្សនៈ
 ប្រកបដោយផ្ទះកំពូលដ៏ប្រសើរ ស្ថិតស្ថានដោយកែវ ៧ ប្រការ
 ដែលវិស្វករបានសាងថ្វាយ ។ ទីក្រុងនោះ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកសំឡេង
 ទាំង ១០ ដ៏ដេរដាសដោយពួកវិជ្ជាធរ ដូចជាទីក្រុងឈ្មោះ
 សុទ្ធស្សនៈរបស់ទេវតាទាំងឡាយដែរ ។ កាលព្រះអាទិត្យរះឡើង
 ពន្លឺរបស់ក្រុងនោះ នឹងរុងរឿងជានិច្ច ដោយជុំវិញ អស់ចម្ងាយ
 ៨ យោជន៍ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន ព្រះសាស្តាព្រះនាមគោតម
 កើតក្នុងឱក្ខាកត្រកូល នឹងត្រាស់ដឹងក្នុងលោក ។ កុលបុត្តនោះ
 នឹងច្យុតចាកស្ថានតុសិតនោះមកវិញ ត្រូវកុសលមូលជាសំតៀន
 បានមកកើត ជាព្រះរាជឱវសរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
 គោតម ។ កុលបុត្តនោះ ប្រសិនបើនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ នឹងបានជា
 ស្តេចចក្ខុវត្តិ តែមិនមានហេតុ ដែលឲ្យកុលបុត្តជាតាទិបុគ្គលនុ៎ះ
 បានដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងផ្ទះឡើយ កុលបុត្តនោះ នឹងចេញ
 ចាកផ្ទះទៅបួស ជាអ្នកមានវត្តល្អ នឹងបានជាព្រះអរហន្ត ឈ្មោះ
 រាហុល ។

ព្រះមហាមុនី ព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាចាស់ បរិបូណ៌ដោយសីល
 ទ្រង់រក្សាខ្ញុំ ថែទាំខ្ញុំ ដូចជាមេបក្សីត្រដេរវិចរក្សាស៊ិត ពុំនោះសោត
 ដូចជាមេចាមរីរក្សារោម ។ ខ្ញុំបានដឹងធម៌ របស់ព្រះគោតមសម្មាសម្ពុទ្ធ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

នោះ ត្រេកអរក្នុងសាសនាហើយ កំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងពួង
ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ។ បដិសម្បត្តិ ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំ
ក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះរាហុលត្រូវមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

រាហុលត្រូវបាន ចប់

អដ្ឋកថា

រាហុលត្ថេរាបទាន

[១៨] អបទានរបស់ព្រះរាហុលត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា បទុមត្ថរស្ស ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈរូបនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធជិនស្រី ដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមបទុមត្ថរៈ កើតក្នុងផ្ទះ មានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ ស្ដាប់ព្រះធម្មទេសនាក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធិ ព្រះសាស្តា ឃើញព្រះសាស្តាទ្រង់តាំងភិក្ខុ ១ រូប ក្នុងឋានៈជាកំពូលជាង ភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលប្រាថ្នាចំពោះការសិក្សា ខ្លួនឯងក៏ប្រាថ្នាតំណែងនោះដែរ ទើបបំពេញបុណ្យដ៏ធំក្រៃលែង មានការជម្រះសេនាសនៈ ធ្វើឲ្យភ្នំស្វាង ជាដើម ហើយបានតាំងសេចក្ដីប្រាថ្នា ។ លោកបុត្រិចាកអត្តភាពនោះហើយ អន្តោលទៅមកក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ សោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ ព្រោះអាស្រ័យព្រះពោធិសត្វនៃយើង ទើបកើតក្នុង ព្រះគភីរបស់ព្រះនាងយសោធរាទេវី មានឈ្មោះថា រាហុលកុមារ ទ្រង់ ចម្រើនដោយខត្តិយបរិវារជាច្រើន ។ វិធីបព្វជារបស់ព្រះថេរៈ មកហើយ ក្នុងខន្ធកៈនោះឯង ។ លោកបព្វជ្ជាហើយ បានទទួលឱវាទដោយល្អ ដោយ សុត្តបទជាច្រើន ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធិរបស់ព្រះសាស្តា មានញាណចាស់ក្លា ចម្រើន វិបស្សនា សម្រេចអរហត្ត ។ លោកបានជាព្រះអរហន្តហើយ ពិចារណា

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

បដិបទារបស់ខ្លួន កាលព្យាករអរហត្តផល ទើបកាសិតទាំង ៤ គាថា
(ក្នុងខុទ្ទកនិកាយ ថេរគាថា) នេះថា

សព្វហ្មចារីបុគ្គលទាំងឡាយ ស្គាល់ច្បាស់នូវអាត្មាអញថា
រាហុលដ៏ចម្រើន ជាអ្នកប្រកបដោយគុណទាំងពីរយ៉ាង គឺជាតិ
និងប្រតិបត្តិ ព្រោះអាត្មាអញជាកូននៃព្រះពុទ្ធធទង ជាអ្នកមាន
បញ្ញាចក្ក ក្នុងធម៌ទាំងឡាយផង អាសវៈរបស់អាត្មាអញ អស់
ហើយផង ភពថ្មីទៀត អាត្មាអញមិនមានផង អាត្មាអញជាព្រះ
អរហន្ត គួរដល់ទុក្ខិណា មានវិជ្ជា ៣ ឃើញព្រះនិព្វាន ឈ្មោះ
អមតៈ ។ សត្វទាំងឡាយ ជាអ្នកឆឺតព្រោះកាម ត្រូវបណ្តាញ
រូបរិតហើយ ត្រូវដំបូល គឺតណ្ហាបិទបាំងហើយ ត្រូវមារចង
ហើយ ដូចត្រីជាប់នៅក្នុងមាត់លប ដូច្នោះ ។ អាត្មាអញ
លះបង់កាមនោះហើយ បានកាត់នូវចំណងនៃមារ ដកតណ្ហា
ព្រមទាំងឫសចេញហើយ ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រជាក់កើតហើយ
មានទុក្ខរលត់ហើយ ដូច្នោះ ។

បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ពាក្យថា ប្រកបដោយគុណទាំងពីរយ៉ាង សេចក្តី
ថា ជាអ្នកសម្បូរ គឺប្រកបដោយគុណសម្បត្តិ ២ យ៉ាង គឺជាតិសម្បត្តិ ១
បដិបត្តិសម្បត្តិ ១ ។ ពាក្យថា ស្គាល់ច្បាស់នូវអាត្មាអញថារាហុលដ៏ចម្រើន
សេចក្តីថា សព្វហ្មចារីទាំងឡាយស្គាល់ខ្ញុំថា រាហុលកទ្ទៈ ។ ពិតហើយ
ព្រះបាទសុទ្ធោទនមហារាជទ្រង់ជ្រាបថា រាហុលនោះប្រសូតហើយ ទ្រង់កាន់

យកពាក្យដែលព្រះពោធិសត្វត្រាស់ថា រាហុ ដែលមានន័យថា រាហុ ជាតោ
 ពន្ធនំ ជាតំ អន្ទាក់កើតហើយ ចំណង់កើតហើយ ទើបទ្រង់ថ្វាយព្រះនាមថា
 រាហុល ដូច្នោះ ។ ក្នុងសេចក្តីនោះ ព្រះរាហុលត្រូវ ប្រើអត្ថដែលបិតា
 ត្រាស់ហើយខាងដើមនោះឯង ទើបត្រាស់ថា ស្គាល់ច្បាស់នូវអាត្មាអញថា
 រាហុលដ៏ចម្រើន ដូច្នោះ ។ ពាក្យថា ដ៏ចម្រើន ជាពាក្យសរសើរនោះឯង ។
 ក្នុងកាលតមក ព្រះសាស្តាទ្រង់តាំងលោកក្នុងតំណែងឯតទគ្គៈ ខាងស្រឡាញ់
 ចំពោះការសិក្សាថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាពួកភិក្ខុអ្នកស្រឡាញ់សិក្ខា
 ដែលជាសាវ័ករបស់តថាគត ស្រេចនឹងរាហុលប្រសើរជាងគេ ដូច្នោះ ។

លោកបានទទួលតំណែងឯតទគ្គៈយ៉ាងនេះហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្ម
 របស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសដល់បុព្វចរិយាអបទាន ទើប
 ត្រាស់ថា បទុមុត្តរស្ស ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។ បទថា សត្តក្ខមិម្ហិ
 ទាសាទេ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ទាសាទេ ព្រោះញ៉ាំងនូវការជ្រះថ្លា គឺ
 ញ៉ាំងសោមនស្សឲ្យកើត ។ ៧ ជាន់ ដែលខ្ពស់ឡើងៗ មានក្នុងប្រាសាទ
 ណា ប្រាសាទនោះឈ្មោះ សត្តក្ខមិ (ប្រាសាទ ៧ ជាន់) ។ បទថា
 អាទាសំ សន្តរិ អបំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានធ្វើផ្នែកពាក់ហើយ បានក្រាល
 ថ្វាយដល់ព្រះមានព្រះភាគ ដែលជាដេដ្ឋបុរសនៃលោក ជាតាទិបុគ្គល
 អធិប្បាយថា ក្រាលកម្រាលកែវបូជា ។ បទថា វិណាសវសហស្សេហិ
 សេចក្តីថា ដេរជាស គឺចោមរោមទៅដោយព្រះអរហន្ត ១ ពាន់អង្គ ។ បទ
 ថា ទ្វិបទិទ្ទោ គឺជាកំពូល ជាធំជាងសត្វជើងពីរ ជាអ្នកអង្គអាចជាងនរជន

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិហាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

ជាមហាមុនី យាងចូលទៅ គឺចូលទៅកាន់ព្រះគន្ធកុដិ មួយអន្លើដោយព្រះ
ខ័ណ្ឌស្រពទាំងនោះ ។

បទថា វិរោចន្តោ គន្ធកុដិ សេចក្តីថា ព្រះសាស្តា ជាទេវតា
ក្រែកលែងជាទេវតា គឺជាទេវតារបស់ទេវតាទាំងឡាយ ដែលអង្គអាចជាន់
នរជន គឺដែលប្រសើរបំផុត ញ៉ាំងព្រះគន្ធកុដិនោះឲ្យភ្លឺ គង់ត្រង់កណ្តាល
ភិក្ខុសង្ឃ បានត្រាស់គាថាព្យាករទាំងនេះ ។

បទថា យេនាយំ ជោតិភា សេយ្យា សេចក្តីថា ទីដេក ពោល គឺ
ប្រាសាទនេះ ដែលឧបាសកណាឲ្យរុងរឿងហើយ គឺឲ្យភ្លឺស្វាង ឲ្យរុងរឿង
ហើយ អធិប្បាយថា ក្រាលដោយល្អ គឺធ្វើឲ្យស្មើដូចផ្នែកពាក់ គឺដូចផ្នែ
កពាក់ដែលសម្រេចដោយលោហសិរិទ្ធិ អធិប្បាយថា តថាគតនឹងព្យាករ
ឧបាសកនោះ គឺនឹងធ្វើឲ្យប្រាកដ ពាក្យដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់ហើយ ។

បទថា អដ្ឋានមេតំ យំ ភាធិ សេចក្តីថា ជាអ្នកមិនញាប់ញ័រដោយ
ហេតុណា គឺឈ្មោះថាជាតាទិបុគ្គល ព្រោះជាអ្នកមិនញាប់ញ័រក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍
និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ ដល់ គឺទៅកាន់សេចក្តីត្រេកអរ គឺជាប់នៅក្នុងផ្ទះ ក្នុងការ
គ្រប់គ្រងផ្ទះ អធិប្បាយថា សេចក្តីនោះ មិនជាឋានៈ គឺមិនមានហេតុ ។

បទថា និកុមិទ្ធា អគារស្នា សេចក្តីថា បុគ្គលនេះនឹងចេញចាកការ
នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ លះបង់នូវការគ្រប់គ្រងផ្ទះនោះ ដូចលះបង់ស្លឹកស្មៅ ចេញ
បួស ជាអ្នកមានវត្តល្អ សិក្សាល្អ ។ បទថា រាហុលោ នាម នាមេន សេចក្តី
ថា ឈ្មោះថា រាហុល ព្រោះជាព្រះនាមដែលព្រះសុទ្ធត្ថៈជាព្រះបិតាស្តាប់

ដំណឹង ការប្រសូតិរបស់ព្រះរាជកុមារដែលព្រះបាទសុទ្ធោទនៈបញ្ជូនទៅឲ្យ
 ជ្រាប ទើបត្រាស់ថា អន្ទាក់កើតហើយ ចំណង់កើតហើយ ។ គប្បីឃើញ
 ថា ទ្រង់ត្រាស់ថា អន្ទាក់កើតហើយ ព្រោះមានអត្ថថា ព្រះរាជកុមារនេះកើត
 មក ដូចធ្វើអន្តរាយចំពោះការចេញបួស និងបញ្ចេញជាដើមរបស់យើង ដូច
 រាហុ ស្តេចអសុរ គ្របសង្កត់ គឺបិទបាំងពន្លឺព្រះចន្ទ និងព្រះអាទិត្យធ្វើ
 ឲ្យសៅហ្មង ដូច្នោះ ។ បទថា អរហន្ត សោ ភវិស្សតិ សេចក្តីថា លោក
 គឺបុគ្គលបែបនោះ នឹងជាអ្នកសម្បូរដោយឧបនិស្ស័យ ប្រកបការខ្ជល់ខ្ជាយ
 ក្នុងវិបស្សនា ជាព្រះអរហន្តខ្លាំងណាស្រេច ។

បទថា តិកិវ អណ្ណំ រក្ខេយ្យ សេចក្តីថា គប្បីជាអ្នកមិនប្រមាទ រក្សា
 សីល ដូចសត្វត្រដែវិចរក្សាស៊ិត គឺកូន ដូច្នោះ ។ បទថា ចាមរិ វិយ
 វាលធិ សេចក្តីថា នឹងលះសូម្បីជីវិតមិនទម្លាយសីល រក្សាដូចចាមរិរក្សា
 រោមកន្ទុយ មិនទាញរោមកន្ទុយ គឺកាលរោមកន្ទុយជាប់ត្រង់មែកឈើ ក៏មិន
 ទាញមក ព្រោះខ្លាចដាច់ រមែងលះបង់ជីវិតនោះឯង ។ បញ្ញា លោកហៅថា
 និបក ក្នុងបទថា និបកោ សីលសម្បុន្នោ នេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ កាល
 ទ្រង់ព្យាករយ៉ាងនេះថា បុគ្គលប្រកបដោយបញ្ញា ជាគ្រឿងរក្សាខ្លួននោះ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

៤៧

ឈ្មោះថា និបក ចាត់ជាអ្នកសម្បូរដោយសីល ព្រោះរក្សាមិនឲ្យដាច់ មិន
ឲ្យបែកធ្លាយជាដើម ។

ព្រះថេរៈសម្រេចអរហត្តផលយ៉ាងនេះហើយ ថ្ងៃមួយ អង្គុយក្នុងទីស្ងាត់
ពោលពាក្យជាដើមថា ព្រះមហាមុនីទ្រង់ឃើញអាត្មាអញយ៉ាងនេះថា ជាអ្នក
មានបញ្ញាជាដើម ដោយអំណាចសោមនស្ស ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថ
ន័យយល់ហើយ ។^{១៧៣}

អង្គកថា រាហុលត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឧបសេនវង្គន្តបុត្តត្ថេរាបទានធិ ៧

[១៧] ខ្ញុំចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមបទុម្ពត្តរៈ ព្រះអង្គជាឆ្នើមក្នុងលោក អង្គអាចជាធនរៈ ប្រសើរជាធនរៈ ដែល ទ្រង់គង់នៅក្នុងញាកភ្នំ ។ គ្រានោះ ខ្ញុំបានឃើញផ្កាកណិការីក ក៏ កាប់ផ្កានោះត្រង់ទង យកមកធ្វើប្រដាប់លើត្រ ហើយបង្ហាន ចូលទៅថ្វាយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ទាំងបានថ្វាយចង្ហាន់បិណ្ឌបាតជាកោជន ដ៏ល្អឧត្តម ញ៉ាំងសមណៈ ៨ អង្គ គម្រប់ ៩ នឹងព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ឲ្យ ឆាន់ស្តប់ស្តល់ក្នុងទីនោះ ។ ព្រះសយម្ពមានព្យាយាមធំ ព្រះអង្គ ប្រសើរ ទ្រង់អនុមោទនាចំពោះការថ្វាយត្រ និងការថ្វាយចង្ហាន់ ដ៏ប្រសើរនេះថា

ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ បុគ្គលនេះ នឹងបានទទួលសម្បត្តិ គឺ នឹងបានគ្រប់គ្រងទេវរាជ្យ ជាធំជាងទេវតា អស់ ៣០ ដង ។ នឹង បានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ អស់ ២១ ដង នឹងបានគ្រប់គ្រងប្រទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់បានមួយអស់ខេយ្យកប្ប ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំង ឡាយ ទ្រង់ត្រាស់ហៅបណ្ឌិតណា ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាដូចដែនដី មានប្រាជ្ញាល្អ ថាជាអ្នកមានប្រាជ្ញាល្អ បណ្ឌិតនោះ នឹងកើតក្នុង ឱក្ខាកត្រកូល ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ។ បណ្ឌិតនោះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធព្រះនាមគោតម កាលបើសាសនានៃព្រះគោតម

អង្គកថា វិសុទ្ធធជនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

រុន្សី បុគ្គល (អ្នកថ្វាយផ្កា) នោះ នឹងទៅកាន់អត្តភាព
ជាមនុស្ស ឈ្មោះឧបសេនៈ នឹងបានជាសាវ័ក របស់ព្រះសាស្តា
ព្រះនាមគោតមនោះ ។

គុណវិសេស ជាទីបំផុតរបស់ខ្ញុំ កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ភពទាំង
អស់ ខ្ញុំបានដកចោលហើយ ខ្ញុំបានឈ្នះមារ ព្រមទាំងសេនា
របស់មារ ហើយទ្រទ្រង់នូវរាងកាយជាទីបំផុត ។ បដិសម្ពិទា ៤
វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧបសេនវន្តបុគ្គត្ថរមានអាយុ បានសម្តែង
នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឧបសេនវន្តបុគ្គត្ថរាបទាន ចប់
កាណារាទី ៣ ចប់

អដ្ឋកថា

ឧបសេនវង្គន្តបុត្តត្ថេរាបទាន

[១៧] អបទានរបស់ព្រះឧបសេនវង្គន្តបុត្តត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
បទុមត្តវំ ភគវង្គំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈរូបនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធជិនស្រី
ដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន
ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្តវៈ កើតក្នុងផ្ទះ
មានត្រកូល ក្នុងនគរហង្សវតី ចម្រើនវ័យហើយ ទៅកាន់សម្លាក់ព្រះសាស្តា
ស្តាប់ធម៌ ឃើញព្រះសាស្តាទ្រង់តាំងភិក្ខុមួយរូប ក្នុងតំណែងឯតទគ្គៈ ជាង
ភិក្ខុដែលនាំសេចក្ដីជ្រះថ្លាមកឲ្យបុគ្គលដោយជុំវិញ ធ្វើកម្មដ៏ធំក្រៃលែងក្នុង
ព្រះសាស្តា ហើយប្រាថ្នាតំណែងនោះ បំពេញកុសលដរាបដល់អស់ជីវិត
អន្តោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុង
គភីរបស់នាងរូបសារីព្រាហ្មណីក្នុងនាលកគាម មានឈ្មោះថា ឧបសេន ។
កុលបុត្តនោះចម្រើនវ័យហើយ រៀនចប់ត្រៃវេទ ស្តាប់ធម៌ក្នុងសម្លាក់ព្រះ
សាស្តា បាននូវសទ្ធាចេញបួស ឧបសម្បទាបានវស្សា ១ គិតថា អញនឹង
ញ៉ាំងគភីព្រះអរិយៈឲ្យចម្រើន ទើបឲ្យកុលបុត្តម្នាក់បួសក្នុងសម្លាក់របស់ខ្លួន
ហើយទៅគាល់ព្រះសាស្តាជាមួយកុលបុត្តនោះ កាលព្រះសាស្តាទ្រង់ជ្រាប
ថា ភិក្ខុនោះ ជាសទ្ធិវិហារិករបស់ព្រះឧបសេន ដែលមិនទាន់មានវស្សា
គ្រប់គ្រាន់ ទើបទ្រង់តិះដៀលថា ម្ចាស់មោឃបុរស ហេតុអ្វី អ្នកវិលមក

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

ដើម្បីកាត់ជាអ្នកមានបរិស័ទឆាប់រហ័ស ទើបគិតថា ឥឡូវនេះ អញត្រូវ
 ព្រះសាស្តាទ្រង់តិះដៀលព្រោះបរិស័ទម្នាក់ ឈ្មោះហ្ន៎ អញនឹងអាស្រ័យ
 បរិស័ទនោះឯង ធ្វើឲ្យព្រះសាស្តាទ្រង់ពេញព្រះហឫទ័យ ដូច្នោះហើយ ទើប
 បំពេញវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មានក៏សម្រេចអរហត្ត ។ លោកជាព្រះអរហន្ត
 សមាទានធុត្តន៍ទាំងអស់ដោយខ្លួនឯងផង ណែនាំអ្នកដទៃ ឲ្យសមាទាន
 ធុត្តន៍ធម៌នោះផង ដោយហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់តាំងលោក
 ក្នុងតំណែងឯតទគ្គៈ ជាភិក្ខុទាំងឡាយដែលនាំសេចក្តីជ្រះថ្លា មកឲ្យបុគ្គល
 ដោយជុំវិញ ។ ព្រះថេរៈត្រូវភិក្ខុមួយរូប បំណងចៀសវាងនូវការវិវាទគ្នា
 សួរថា ឥឡូវនេះ ជម្លោះកើតឡើងហើយ ភិក្ខុសង្ឃ បែកគ្នាជាពីរពួក យើង
 គប្បីបដិបត្តិដូចម្តេចហ្ន៎ ទើបសម្តែងបដិបទាដល់ភិក្ខុនោះ ចាប់ផ្តើមអំពីការ
 សេពសេនាសនៈស្ងាត់^(១) ។ កាលព្រះថេរៈសម្តែងការៈដែលខ្លួនបដិបត្តិយ៉ាង
 នោះ ការឲ្យឱ្យដល់ភិក្ខុនោះ ទើបស្មើគ្នានឹងបានព្យាករអរហត្តផលហើយ ។

លោកបានតំណែងឯតទគ្គៈយ៉ាងនេះហើយ រព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន
 កាលនឹងប្រកាសប្រវត្តិដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ដោយអំណាចសោមនស្ស
 ទើបពោលពាក្យថា បទុមត្តរំ ភគវន្តំ ដូច្នោះជាដើម ។ បទថា បញ្ហាមិ
 ទិសិទ្ធតំ សេចក្តីថា ខ្ញុំចូលទៅគាល់ គឺចូលទៅកាន់ទីជិតព្រះមានព្រះភាគ
 ដែលឧត្តមជាងនរណាជាអ្នកប្រាថ្នាវិវេក ប្រថាប់គង់ត្រង់ញែកភ្នំដែលលយ
 មកខាងមុខ ជាភ្នំដែលកើតឯងកណ្តាលព្រៃ ។

១- គាថានោះ មានក្នុងខុទ្ទកនិកាយ ថេរគាថា ។

បទថា កណិការបុប្ផំ ទិស្វា សេចក្តីថា កាលបុគ្គលនោះចូលទៅជិត
 ដូច្នោះ ឃើញផ្កាកណិការីកស្កសស្កាយក្នុងប្រទេសនោះ ។ បទថា វណ្ណ
 ធម្មានហំ តទា សេចក្តីថា ក្តីចង្កាឈើនោះត្រង់ទង គឺត្រង់ទងឲ្យជាប់
 ក្នុងវេលាដែលព្រះតថាគតប្រថាប់នៅនោះ ។ ពាក្យថា អលង្កិវត្វា ធន្តមិ
 សេចក្តីថា ប្រក់ត្រដោយផ្កានោះ ។ បទថា ពុទ្ធស្ស អភិរោមយី សេចក្តី
 ថា បានលើកឡើងបាំងអំពីខាងលើព្រះសិរសារបស់ព្រះពុទ្ធដែលគង់នៅ ។

បទថា បិណ្ឌុទាតព្វា ទានាសី សេចក្តីថា បានថ្វាយបិណ្ឌុបាតដល់
 ព្រះមានព្រះភាគដែលគង់នៅក្នុងទីនោះឯង ឲ្យសោយដោយប្រការទូទៅ ។
 បទថា បរមន្នំ សុកោជនំ សេចក្តីថា ជាបាយផ្សំយ៉ាងល្អ គឺជាអាហារដ៏ឧត្តម
 ពោល គឺកោជនយ៉ាងល្អ ។ បទថា ពុទ្ធន ឈមេ តត្ថ សេចក្តីថា ខ្ញុំបាន
 និមន្តព្រះសមណៈដែលជាអ្នកបន្យាត់បាប បានដល់ ភិក្ខុដែលជាខ្ញុំណាស្រព
 ៨ រូប មួយអន្លើដោយព្រះពុទ្ធជាគម្រប់ ៩ ឲ្យឆាន់ក្នុងទីស្ងាត់នោះ ។

បទថា យំ វទន្តិ សុមេធា សេចក្តីថា បណ្ឌិតទាំងឡាយ ហៅនូវព្រះ
 សម្មាសម្ពុទ្ធដែលជាគោតម អ្នកមានបញ្ញាដូចផែនដី គឺជាអ្នកមានបញ្ញាស្មើ
 ដោយផែនដី ជាអ្នកមានបញ្ញាល្អ ជាអ្នកមានសព្វញ្ញតញ្ញាណជាដើម ព្រះ
 អង្គណាអ្នកមានបញ្ញាល្អ មានបញ្ញាសាត ភ្ជាប់សេចក្តីថា បុគ្គលនេះ នឹងជា
 ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ក្នុងកប្បទីមួយសែនអំពីកប្បនេះ ។ បទ
 ដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាឧបសេនវង្គន្តបុត្តត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

រដ្ឋមាលត្ថេរាបទានធិ ៨

[២០] ខ្ញុំបានថ្វាយដំរីដ៏ប្រសើរ មានភ្នក-ងដូចចន្ទោល មានក្លោដ៏មាំមួន ដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជាឆ្នើមក្នុងលោក ព្រះអង្គមិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ។ ដំរីនោះ មានសេតច្ចុត្រសម្រាប់ប្រដាប់ មានពេទ្យសម្រាប់ព្យាបាល មានបុរសសម្រាប់រក្សា ខ្ញុំកាត់ថ្លៃរបស់ទាំងអស់នោះ (លក់ចំណាយ) ធ្វើអារាមរបស់សង្ឃ ។ ខ្ញុំបានធ្វើប្រាសាទអស់ប្រាក់ ៥៤ ពាន់ ធ្វើទានដូចជាទឹកជំនន់ដ៏ធំ ហើយវេរថ្វាយព្រះមហេសី ។ ព្រះសយមុមានព្យាយាមធំ ជាបុគ្គលប្រសើរ ទ្រង់អនុមោទនា ញ៉ាំងជនទាំងពួងឲ្យរីករាយ សម្តែងនូវអមតនិព្វាន ។ ព្រះពុទ្ធជា នាយក ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ គង់ក្នុងភិក្ខុសង្ឃ ទ្រង់ព្យាករទានរបស់ខ្ញុំនោះ ហើយសម្តែងគាថាទាំងឡាយនេះថា

កុលបុត្តនេះ បានធ្វើប្រាសាទអស់ប្រាក់ ៥៤ ពាន់ (ថ្វាយតថាគត) តថាគតនឹងសម្តែងនូវផលនៃទាន (របស់កុលបុត្តនុ៎ះ) អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់តថាគតសម្តែងចុះ ។ ផ្ទះមានកំពូលចំនួន ១៨ ពាន់ នឹងកើតឡើងសម្រាប់កុលបុត្តនេះ ផ្ទះមានកំពូលទាំងនោះ សុទ្ធតែជាវិការនៃមាសទាំងអស់ កើតឡើងក្នុងវិមានដ៏ឧត្តម ។ កុលបុត្តនេះ នឹងបានសោយទេវរាជ្យ ជាធំជាង

ទេវតាអស់ ៥០ ដង នឹងបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិអស់ ៥៨ ដង ។
 ក្នុងកប្បទីមួយសែន ព្រះសាស្តាព្រះនាមគោតម កើតក្នុងឱក្ខាក-
 ត្រកូល នឹងត្រាស់ដឹងក្នុងលោក ។ ខណៈនោះ កុលបុត្តនេះ នឹង
 ច្បុតចាកទេវលោក ត្រូវកុសលមូលជាសំតៀន នឹងកើតក្នុង
 ត្រកូលស្តុកស្តម្ភ មានកោតៈច្រើន ។ កុលបុត្តនោះ ឈ្មោះ
 រដ្ឋបាល លុះកាលជាខាងក្រោយមក ក៏ចេញបួស ត្រូវកុសល-
 មូលជាសំតៀន នឹងបានជាសាវ័កនៃព្រះសាស្តា ព្រះនាមគោតម
 នោះ ។ កុលបុត្តនោះឯង មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្យាយាម ជាអ្នក
 មានចិត្តស្ងប់ មិនមានឧបធិក្កិលេស កំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំង
 ពួង ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ នឹងបរិនិព្វាន ។

ខ្ញុំក្រោកទៅសាងផ្នួស លះចោលកោតសម្បត្តិ ខ្ញុំមិនមាន
 សេចក្តីស្រឡាញ់កោតសម្បទី ទុកដូចជាដុំទឹកមាត់ ។ សេចក្តី
 ព្យាយាមរបស់ខ្ញុំ គួរនាំទៅនូវធុរៈ ជាទីនាំមកនូវធម៌ដ៏ក្សេម
 ចាកយោគៈ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំទ្រទ្រង់រាងកាយ ដែលជាទីបំផុតក្នុង
 សាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះរដ្ឋបាលត្រូវមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អដ្ឋកថា

រដ្ឋបាលត្រៃវាបទាន

[២០] អបទានរបស់ព្រះរដ្ឋបាលត្រៃ មានពាក្យផ្ដើមថា បទុមត្ថ-
រស្ស ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះជិនស្រី
ដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន
ក្នុងភពនោះៗ មុនព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្ថរៈកើតឡើង កុលបុត្តនេះ
កើតក្នុងត្រកូលគហបតិមហាសាល ក្នុងហង្សវតីនគរ ចម្រើនវ័យហើយ
កាលបិតាអនិច្ចកម្មទៅ កុលបុត្តនេះ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ឃើញទ្រព្យសម្បត្តិ
ប្រមាណមិនបាន ដែលធ្លាក់មកតាមលំដាប់វង្សត្រកូល ដែលនាយឃ្នាំង
ប្រាប់ឲ្យជ្រាបហើយ គិតថា បិយជន មានបិតា ជីតា ជីតាទួតជាដើមរបស់
អាត្មាអញ មិនអាចនាំយកគំនរទ្រព្យ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ទៅតាមខ្លួនបាន
តែអញគួរនាំយកទៅ ដូច្នោះហើយ បានឲ្យមហាទានដល់មនុស្សកំព្រា និង
អ្នកដំណើរជាដើម ។ កុលបុត្តនោះ ចូលទៅរកតាបសមួយរូប ដែលជាអ្នក
បាននូវអភិញ្ញា ត្រូវតាបសទូន្មានក្នុងភាពជាធំក្នុងទេវលោក ទើបបំពេញ
បុណ្យដរាបដល់អស់ជីវិត បុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ កើតក្នុងទេវលោក
សោយទិព្វសម្បត្តិ តាំងនៅក្នុងទេវលោកដរាបដល់អស់អាយុ បុតិអំពីទេវ-
លោកនោះហើយ មកកើតក្នុងមនុស្សលោក ជាបុត្តទោល ក្នុងត្រកូលដែល
អាចបង្រួបបង្រួមរដ្ឋដែលបែកគ្នា ។ សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាម

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

បទុមុត្តរៈ កើតឡើងក្នុងលោក ទ្រង់ប្រកាសធម្មចក្កដ៏ប្រសើរ ញ៉ាំងសព្វសត្វ
 ឲ្យដល់នូវភូមិដែលជាដែនក្សេម ពោល គឺនិព្វានមហានគរ ។ លំដាប់នោះ
 កុលបុត្តនោះ ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីដោយលំដាប់ ថ្ងៃមួយ ទៅកាន់វិហារ
 ជាមួយឧបាសកទាំងឡាយ ឃើញព្រះសាស្តាទ្រង់សម្តែងធម៌ មានចិត្តជ្រះថ្លា
 ទើបអង្គុយខាងចុងបរិស័ទ ។

សម័យនោះឯង ព្រះសាស្តាទ្រង់ស្តាប់នាកិក្ខុមួយរូប ក្នុងតំណែងដ៏
 ប្រសើរ ជាងបព្វជិតដែលបួសដោយសទ្ធា ។ កុលបុត្តនោះឃើញដូច្នោះ
 មានចិត្តជ្រះថ្លា ថ្វាយមហាទានដល់ព្រះមានព្រះភាគ ដែលចោមរោមទៅ
 ដោយកិក្ខុ ១ សែនរូប អស់ ៧ ថ្ងៃ ហើយប្រាថ្នាតំណែងនោះ ។ ព្រះ
 សាស្តាទ្រង់ឃើញសេចក្តីប្រាថ្នា នឹងសម្រេចដោយមិនមានអន្តរាយ ទើប
 ទ្រង់ព្យាករថា កុលបុត្តនេះ នឹងបានជាកំពូលជាងកិក្ខុអ្នកបួសដោយសទ្ធា
 ក្នុងសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមគោតម ក្នុងអនាគត ។ កុលបុត្ត
 នោះ ថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា និងកិក្ខុសង្ឃហើយ ក្រោកចាកអាសនៈ ចៀស
 ចេញទៅ ។ កុលបុត្តនោះ បំពេញបុណ្យដរាបដល់អស់អាយុ ចុតិចាក
 អត្តភាពនោះហើយ អន្ទោលទៅក្នុងទេវលោក និងមនុស្សលោក ក្នុងកប្បទី
 ៩២ អំពីកទ្ទកប្បនេះ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមផុស្សៈ
 កាលរាជបុត្តទាំង ៣ អង្គ មាតាដទៃរបស់ព្រះសាស្តា ឧបជ្ជាកព្រះសាស្តា
 បានជាសម្លាញ់ ជួយខ្លះខ្លះក្នុងបុព្វកិរិយារបស់រាជបុត្តទាំងនោះ កុលបុត្តនោះ
 សន្សំកុសលជាច្រើនក្នុងភពនោះៗ ដោយអាការយ៉ាងនេះ អន្ទោលទៅក្នុង

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

សុគតិបុណ្ណោះ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះរដ្ឋបាលសេដ្ឋី ក្នុងថ្មល្ង-
 កោដ្ឋិកនិគម ក្នុងក្រុមរដ្ឋ មានឈ្មោះតាមវង្សត្រកូលនោះឯងថា រដ្ឋបាល
 ព្រោះកើតក្នុងត្រកូល ដែលអាចបង្រួបបង្រួមរដ្ឋដែលបែកគ្នាបាន កុលបុត្ត
 នោះចម្រើនដោយបរិវារជាច្រើន ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹកនាំដោយលំដាប់ មាតា
 បិតារៀបចំករិយាដែលសមគួរ ឲ្យតាំងនៅក្នុងយសធំ សោយសម្បត្តិដូច
 ជាទិព្វ ។

លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ចារិកទៅក្នុងជនបទ ក្នុងក្រុមរដ្ឋ ដល់
 ថ្មល្ងកោដ្ឋិកនិគម ។ រដ្ឋបាលកុលបុត្តបានស្តាប់ដូច្នោះហើយ ចូលទៅគាល់
 ព្រះសាស្តា ស្តាប់ធម៌ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធក្រិយាហើយ បាននូវសទ្ធា បំណងនឹង
 បួស ធ្វើការអត់អាហារ ៧ ថ្ងៃ ឲ្យមាតាបិតាអនុញ្ញាតដ៏លំបាក ហើយចូល
 ទៅគាល់ព្រះសាស្តា សូមបព្វជ្ជា បួសក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធរបស់ភិក្ខុមួយរូប តាម
 ព្រះតម្រាស់របស់ព្រះសាស្តា ចម្រើនកម្មដ្ឋានដោយយោនិសោមនសិការ
 ចម្រើនវិបស្សនារហូតបានសម្រេចអរហត្ត ។

កាលសម្រេចអរហត្តហើយ ទូលសូមអនុញ្ញាតអំពីព្រះសាស្តា ទៅ
 កាន់ថ្មល្ងកោដ្ឋិកនិគម ដើម្បីសួរសុខទុក្ខមាតាបិតា ត្រាច់បិណ្ឌបាតតាម
 លំដាប់ប្រកក្នុងនិគមនោះ បាននំកុម្មាសដែលទុកកន្លងរាត្រីក្នុងនិវេសន៍របស់
 បិតា ឆាន់នំកុម្មាសនោះ ដូចឆាន់អមតកោជន ត្រូវបិតានិមន្ត ទើបទទួលនិមន្ត
 ដើម្បីឆាន់ក្នុងថ្ងៃស្អែក ។ ក្នុងថ្ងៃទី ២ ឆាន់បិណ្ឌបាតក្នុងនិវេសន៍របស់បិតា
 កាលស្រីក្នុងផ្ទះ (ភរិយាចាស់) ប្រដាប់តាក់តែងហើយ ចូលទៅរកពោល

ពាក្យថា បពិត្រអយ្យបុត្ត ស្រីទេពអបរូរដែលធ្វើឲ្យលោកប្រព្រឹត្តព្រហ្ម-
 ចរិយៈដូចម្តេចជាដើម ហើយផ្តើមធ្វើការល្អនិលោម ទើបផ្លាស់ប្តូរបំណង
 របស់នាង សម្តែងធម៌ដែលទាក់ទងនឹងអនិច្ចលក្ខណៈជាដើម ទើបពោល
 គាថាទាំងនេះ (ក្នុងខុទ្ទកនិកាយ ថេរគាថា) ថា

អ្នកចូរមើលនូវអត្តភាព ដែលធ្វើឲ្យវិចិត្រ ជាទីប្រជុំនៃដំបៅ
 ដែលតាំងឡើងព្រមហើយ (ដោយឆ្អឹង ៣០០ កំណាត់) ជា
 អត្តភាពក្តៅក្រហាយ ដែលជនពាលត្រិះរិះដោយច្រើន ជាអត្តភាព
 មិនទៀងទាត់ ស្ថិតស្ថេរ ។ អ្នកចូរមើលនូវរូប ដែលធ្វើឲ្យវិចិត្រ
 ដោយកែវមណី និងកុណ្ឌល ដែលឆ្អឹង និងស្បែករូបរិតហើយ
 (រូបនោះ) រមែងល្អដោយសារសំពត់ទាំងឡាយ ។ ជើងទាំង
 ឡាយ លាបដោយលក្ខស្រស មុខ លាបដោយគ្រឿងលម្អិត
 អាចញ៉ាំងជនពាលឲ្យវង្វេង តែមិនអាចញ៉ាំងបុគ្គលអ្នកស្វែងរក
 នូវត្រឹម គឺព្រះនិព្វានឲ្យវង្វេងបានទេ ។ សក់ទាំងឡាយ ដែល
 គេរចនា ដូចជាក្រឡា**បតុរង្គ** ភ្នែកទាំងឡាយ លាបដោយថ្នាំ
 សម្រាប់បន្តក់ភ្នែក អាចញ៉ាំងជនពាលឲ្យវង្វេង តែមិនអាចញ៉ាំង
 បុគ្គលអ្នកស្វែងរកនូវត្រឹម គឺព្រះនិព្វានឲ្យវង្វេងបានឡើយ ។
 កាយស្អុយដែលគេតាក់តែងហើយ ដូចជានាឡិសម្រាប់ដាក់ថ្នាំ
 បន្តក់ ដែលគេវិចិត្រហើយថ្មីៗ អាចញ៉ាំងជនពាលឲ្យវង្វេង តែ
 មិនអាចញ៉ាំងបុគ្គលអ្នកស្វែងរកនូវត្រឹម គឺព្រះនិព្វានឲ្យវង្វេង

អដ្ឋកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

បានឡើយ ។ ព្រានម្រឹគជាក់នូវអន្ទាក់ ម្រឹគក៏មិនបានប៉ះពាល់
 នូវអន្ទាក់ ហើយស៊ីនូវចំណី កាលដែលព្រានម្រឹគកំពុងកន្ទក់
 កន្ទេញ (ក៏បោលចេញទៅយ៉ាងណាមិញ) ពួកយើង ក៏ដើរ
 ចេញទៅ (យ៉ាងនោះដែរ) ។ អន្ទាក់របស់ព្រានម្រឹគដាច់
 ហើយ ម្រឹគក៏មិនប៉ះពាល់នូវអន្ទាក់ ហើយស៊ីនូវចំណី កាល
 ព្រានម្រឹគកំពុងសោកស្តាយ (ក៏បោលចេញទៅយ៉ាងណាមិញ)
 ពួកយើង ក៏ដើរចេញទៅ (យ៉ាងនោះដែរ) ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈពោលគាថាទាំងនេះហើយ ហោះទៅកាន់នកាលយ័ អង្គុយត្រង់
 ផ្ទាំងថ្មដែលជាមន្ទិល ក្នុងមិគាជិនវនឧទ្យានរបស់ព្រះបាទកោរព្យៈ ។ បានឮ
 ថា បិតារបស់ព្រះថេរៈ បានឲ្យគេខ្មាស់គន្លឹះត្រង់ខ្លោងទ្វារទាំង ៧ ជាន់ រៀបចំ
 អ្នកប្រដាល់ទាំងឡាយថា ពួកអ្នកកុំឲ្យកូនរបស់យើងចេញទៅ ចូរដោះសំពត់
 កាសាវៈ ហើយឲ្យស្លៀកសំពត់ស ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះថេរៈទៅ
 តាមអាកាស ។ លំដាប់នោះ ព្រះបាទកោរព្យៈជ្រាបថា ព្រះថេរៈអង្គុយក្នុង
 ទីនោះ ទើបយាងទៅរក កាលចប់សមោទនីយកថា នឹងសារាណីយកថា
 ហើយ ត្រាស់សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់រដ្ឋបាល បុគ្គលបួសក្នុងលោកនេះ
 ជួបនូវការវិនាសព្រោះលោកខ្លះ ការវិនាសព្រោះជរាខ្លះ ការវិនាសចាក
 កោតៈខ្លះ និងការវិនាសញាតិខ្លះ ទើបបួស តែលោកម្ចាស់ មិនដល់នូវការ
 វិនាសណាមួយ ហេតុអ្វីទើបបួស ។ លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈបានសម្តែងការៈ
 ដែលខ្លួនជ្រាបដល់ធម្មទ្ទេស ៤ ដល់ព្រះរាជា គឺលោកត្រូវជរានាំចូលទៅ

ជិតមច្ចុ មិនស្ថិតស្ថេរ លោកមិនមានទីជ្រកកោន មិនជាធំចំពោះខ្លួន លោក
មិនមានទីពឹង ត្រូវលះវត្ថុទាំងពួងហើយទៅ លោកខ្វះខាតជានិច្ច មិនឆ្អែត
ជាខ្ញុំនៃតណ្ហា កាលពោលតាមគន្លងទេសនានោះ ទើបពោលគាថាទាំងនេះ

(ក្នុងខុទ្ទកនិកាយ ថេរគាថា) ថា

អាត្មា បានឃើញនូវមនុស្សទាំងឡាយ បរិបូណ៌ដោយទ្រព្យ
សម្បត្តិក្នុងលោក (ពួកមនុស្សទាំងនោះ) លុះបានទ្រព្យគាប់
ចិត្តហើយ មិនឲ្យ (ដល់បុគ្គលណាមួយឡើយ) ព្រោះតែ
សេចក្តីវង្វេង ។ ពួកមនុស្សបានទ្រព្យហើយ ក៏ធ្វើនូវការសន្សំ
ទុក ទាំងប្រាថ្នាក្នុងកាមដ៏លើសលុប ។ ព្រះរាជាឈ្នះនូវដែនដី
ដែលព្រះអង្គរឹបជាន់បានហើយ នៅគ្រប់គ្រងដែនដី មានសាគរ
ជាទីបំផុត មានសភាពមិនឆ្អែត នឹងត្រើយសមុទ្រខាងអាយ ក៏
ប្រាថ្នានូវត្រើយសមុទ្រខាងនាយ ។ ព្រះរាជាក្តី ពួកមនុស្សដទៃ
ច្រើននាក់ក្តី មិនទាន់ប្រាសចាកតណ្ហា រមែងដល់នូវសេចក្តីស្លាប់
គឺថា ជាអ្នកមានសេចក្តីខ្វះខាត លះបង់រាងកាយ ព្រោះថា
សេចក្តីឆ្អែតដោយកាមទាំងឡាយ ក្នុងលោកមិនមាន ។ ពួកញាតិ
រំសាយសក់កន្ទក់កន្ទេញ ចំពោះបុគ្គលដែលស្លាប់ហើយនោះ
ទាំងបាននិយាយថា ធ្វើម្តេចហ្ន៎ ញាតិរបស់យើងទាំងឡាយ កុំ
ស្លាប់វិញ ក៏នាំខ្មោចនោះដែលរុំដោយសំពត់ ទៅកាន់ជើងថ្ម
ប្រជុំគ្នាដុតក្នុងទីនោះ ។ បុគ្គលដែលស្លាប់នោះ ត្រូវពួកអ្នកដុត

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

ចាក់ដោយឈើស្ងួលដុត បុគ្គលនោះ លះបង់នូវកោតៈទាំងឡាយ
 មានតែសំពត់មួយស្លាប់ទៅ ញាតិទាំងឡាយក្តី មិត្តទាំងឡាយក្តី
 ឬសម្លាញ់ទាំងឡាយក្តី ជាទីពឹងមិនមានទេ ។ ពួកទាយាទ (អ្នក
 ត្រូវទទួលមតិក) រមែងនាំទៅនូវទ្រព្យរបស់សត្វដែលស្លាប់នោះ
 ចំណែកសត្វដែលស្លាប់នោះ ក៏ទៅតាមយថាភក្តី ទ្រព្យតិចតួច
 កូន ប្រពន្ធ មាស ប្រាក់ និងដែន ក៏មិនមែនជាប់តាមសត្វដែល
 ស្លាប់នោះទេ ។ បុគ្គលមិនមែនបាននូវអាយុវែង ដោយសារ
 ទ្រព្យទេ ទាំងមិនមែនកម្ចាត់បង់នូវជរា ដោយសារទ្រព្យបានទេ
 ព្រោះថា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ បានពោលនូវជីវិតនោះថា តិច
 មិនទៀង មានការប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា ។ ជនទាំងឡាយ អ្នក
 ស្តុកស្តម្ភ និងអ្នកទាល់ក្រ រមែងប៉ះពាល់នូវផស្សៈ (មិនជាទី
 ប្រាថ្នា) បុគ្គលពាល និងអ្នកប្រាជ្ញ រមែងប៉ះពាល់ដូចគ្នា ប៉ុន្តែ
 បុគ្គលពាល បើមានសេចក្តីទុក្ខបៀតបៀនហើយ រមែងដេក
 (សោកស្តាយ) ព្រោះការវិនិច្ឆ័យពាល ឯអ្នកប្រាជ្ញ បើទុកជា
 ប៉ះពាល់នូវផស្សៈ ក៏មិនបានញាប់ញ័រ ។ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល
 បាននូវព្រះនិព្វាន ជាទីបំផុតនៃភពក្នុងលោកនេះ ដោយបញ្ញា
 ណា បញ្ញានោះ ជាធម្មជាតិប្រសើរជាងទ្រព្យ ដ្បិតបុគ្គលទាំង
 ឡាយ មិនទាន់បានសម្រេចប្រយោជន៍ រមែងធ្វើនូវបាបកម្មទាំង
 ឡាយ ក្នុងភពតូច និងភពធំ ព្រោះតែមោហៈ ។ បុគ្គលណា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

(បានធ្វើបាបកម្ម) ក៏ដល់នូវការអន្ទោលទៅមក រមែងចូល
 ទៅកាន់គភ៌ និងបរលោក បុគ្គលអ្នកអប្បប្រាជ្ញា (ឯទៀត)
 កាលបើជឿបុគ្គលអ្នកធ្វើបាបកម្មនោះ ក៏ទៅកាន់គភ៌ និងបរ-
 លោក ។ ចោរអ្នកមានធម៌ដ៏លាមក ដែលគេចាប់បានត្រង់មុខ
 តំណ (នៃផ្ទះ) រមែងក្តៅក្រហាយ ដោយកម្មរបស់ខ្លួន យ៉ាង
 ណាមិញ សត្វអ្នកមានធម៌ដ៏លាមក លុះស្លាប់ទៅ រមែងក្តៅ
 ក្រហាយ ក្នុងលោកខាងមុខ ដោយកម្មរបស់ខ្លួន ក៏យ៉ាងនោះ
 ដែរ ។ កាមទាំងឡាយដ៏វិចិត្រ មានរសត្វាញ ជាទីរីករាយនៃចិត្ត
 តែងញាំញីចិត្តដោយសភាពផ្សេងៗ បពិត្រមហារាជ ហេតុនោះ
 អាត្មាកាត ឃើញទោសក្នុងកាមគុណទាំងឡាយ ទើបចេញទៅ
 បួស ។ សត្វទាំងឡាយ ទោះក្មេងក្តី ចាស់ក្តី តែងបែកធ្លាយនូវ
 សរីរៈ ដូចជាផ្ទៃឈើជ្រុះ (ចាកដើម) បពិត្រមហារាជ អាត្មា
 កាត បានឃើញនូវរបស់មិនទៀងនេះឯង បានជាចេញបួស ភាព
 ជាសមណៈ មិនសូវខុសក្នុង ជារបស់ប្រសើរលើសលុប ។

អាត្មាកាតបួសដោយសទ្ធា បានប្រកបសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 ក្នុងសាសនានៃព្រះជិនស្រី បព្វជ្ជារបស់អាត្មាកាត មិនមានទោស
 អាត្មាកាត បរិកោគកោជន មិនមានបំណុលទេ ។ អាត្មាកាត
 ឃើញនូវកាមទាំងឡាយ ហាក់ដូចជាភ្លើងឆេះសព្វហើយ ឃើញ
 នូវជាតិរូប ហាក់ដូចជាគ្រឿងសស្ត្រារុំធា ឃើញហេតុនាំមកនូវទុក្ខ

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

តាំងតែអំពីការចុះចាប់បដិសន្ធិក្នុងគភ៌ ឃើញនូវក្លាយធំ ក្នុងនរក
 ទាំងឡាយ ។ អាត្មាកាត ឃើញនូវទោសនេះឯង ក៏បាននូវ
 សេចក្តីសំរេត ក្នុងកាលនោះ អាត្មាកាតហ្នឹងឯង ជាអ្នកត្រូវ
 សរមុតហើយ ក្នុងកាលនោះ (ឥឡូវនេះ) បានដល់ហើយ
 នូវការអស់ទៅនៃអាសវៈ ។ ព្រះសាស្តា អាត្មាកាតបានបម្រើ
 ហើយ ព្រះពុទ្ធសាសនា អាត្មាកាតក៏បានធ្វើហើយ ការដ៏ធ្ងន់
 អាត្មាកាតបានដាក់ចុះហើយ តណ្ហាជាគ្រឿងនាំសត្វទៅកាន់ភព
 អាត្មាកាត បានដកចោលហើយ ។ កុលបុត្របានចេញចាកផ្ទះ
 ចូលមកកាន់ផ្ទះ ដើម្បីប្រយោជន៍ណា ប្រយោជន៍នោះ គឺការ
 អស់ទៅនៃសំយោជនៈទាំងពួង អាត្មាកាតបានដល់ហើយ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈសម្តែងធម៌ដល់ព្រះបាទកោរព្យៈយ៉ាងនេះហើយ ទើបចូលទៅ
 កាន់សម្នាក់ព្រះសាស្តានោះឯង កាលខាងក្រោយ ព្រះមានព្រះភាគ គង់
 កណ្តាលពួកព្រះអរិយៈ ទើបទ្រង់ស្តាបនាព្រះថេរៈក្នុងតំណែងឯតទគ្គៈ នៃ
 ភិក្ខុអ្នកបួសដោយសទ្ធា ។

ព្រះថេរៈនោះ បានទទួលតំណែងឯតទគ្គៈយ៉ាងនេះហើយ រព្វកដល់
 បុព្វកម្ម កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុង
 កាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បទុមត្តរស្ស ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។ បទ
 ថា វរណតោ មយា ទិណ្ណោ សេចក្តីថា ខ្ញុំជ្រះថ្លាក្នុងរូបកាយនៃព្រះមាន
 ព្រះភាគអង្គនោះ បានថ្វាយជីវជីវប្រសើរឧត្តមថ្លៃថ្លា មានភ្នក្នុងទន្ធាដូចបន្ទោល

នង្គ័ល និងចន្ទាលរថ ជាសត្វរឹងប៉ឹង គួរជាវាជពាហនៈ ។ បទថា សេតប្បត្តា-
 បសោភិតោ សេចក្តីថា ប៉ាន់ដោយត្រតណិស លើកឡើងលើ-កដីរី ជា
 ដីដែលប្រដាប់ស្អាតហើយ ។ ដីដ៏ប្រសើរពិសេសអ្វីទៀត មួយអន្លើដោយ
 គ្រឿងប្រដាប់ គឺមួយអន្លើដោយគ្រឿងអលង្ការដីរី ។ ខ្ញុំបានសាងសង្ឃារាម
 ធ្វើវិហារដែលគួរត្រេកអរ ដើម្បីជាលំនៅរបស់ភិក្ខុសង្ឃ មានព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជា
 ប្រធាន ។

បទថា ចតុប្បញ្ញាសសហស្សានិ សេចក្តីថា កាលធ្វើវិហារនោះ
 ស្រេចហើយ ខ្ញុំបានធ្វើប្រាសាទ ៥ ម៉ឺន ៤ ពាន់ ក្នុងចន្លោះវិហារនោះ ។
 បទថា មហោយនានំ កវិទ្ធាន សេចក្តីថា ខ្ញុំបានចាត់ចែងមហាទានដែល
 ប្រកបដោយសព្វបរិក្ខារ ដែលដូចគ្នានឹងជំនន់ទឹកធំ ហើយប្រគល់ថ្វាយដល់
 ព្រះមុនី ជាអ្នកស្ម័គ្រចិត្តណាស់ ។

បទថា អនុមោទិ មហារិរោ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា មហារិរ ព្រោះ
 សេចក្តីព្យាយាម ពោល គឺភាពឧស្សាហ៍ដែលមិនដាច់ខ្សែក្នុង ៤ អសន្ទេយ្យ
 និង ១ សែនកប្ប ជាព្រះសយម្ព គឺជាអ្នកត្រាស់ដឹងឯង បាននូវសព្វញ្ញា-
 តញ្ញាណ ជាអគ្គបុគ្គល គឺបុគ្គលដ៏ប្រសើរ បានអនុមោទនា គឺទ្រង់ធ្វើអនុ-
 មោទនាវិហារទាន ។ បទថា សព្វេ ជនេ ហាសយន្តោ សេចក្តីថា ទ្រង់ធ្វើ
 ទេវតា និងមនុស្សរាប់មិនអស់ ក្នុងចក្ខុវាទ្យទាំងមូលឲ្យត្រេកអរហើយ ទ្រង់
 សម្តែង ប្រកាស បើកផ្ទារ ធ្វើឲ្យរាក់ នូវព្រះធម្មទេសនា គឺអរិយសច្ច ៤
 ដែលប្រកបដោយអមតនិព្វាន ។

បទថា តំ មេ វិយាគាសិ សេចក្តីថា ទ្រង់បានធ្វើនូវភាពជាបុគ្គល
 កតញ្ញារបស់ខ្ញុំនោះឲ្យមានកម្លាំង គឺឲ្យប្រាកដជាពិសេស ។ បទថា ជលនុត្ត-
 មនាយកោ បានដល់ វត្ថុដែលកើតក្នុងទឹក ឈ្មោះថា ជលជ បានដល់
 ផ្កាឈូក មានព្រះនាមថា បទុមត្រ ។ បាលីថា ជលនុត្តមនាយកោ ដូច្នោះ
 ក៏មាន ក្នុងបទនោះ ដែលឈ្មោះថា ជលន ព្រោះរុំរឿងដោយរស្មីរបស់
 ខ្លួន ។ បានដល់ ចន្ទទេវបុត្ត សុរិយទេវបុត្ត ទេវតា និងព្រហ្ម ។ ឈ្មោះថា
 ជលនុត្តម ព្រោះជាបុគ្គលខ្ពង់ខ្ពស់ជាងបុគ្គលដែលរុំរឿងទាំងនោះ ។ ឈ្មោះ
 ថា នាយកោ ព្រោះជានាយក ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ជាងសត្វទាំងពួង ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះ
 ថា នាយកោ ព្រោះនាំទៅ គឺញ៉ាំងសត្វសត្វដែលមានការៈ ឲ្យដល់នូវព្រះ
 និព្វាន ។ ព្រះអង្គជាបុគ្គលខ្ពង់ខ្ពស់ជាងបុគ្គលដែលរុំរឿងផង ទ្រង់ជាអ្នកនាំ
 ផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ជលនុត្តមនាយកោ ។ បទថា ភិក្ខុ-
 សង្ឃ និសីទិត្យា សេចក្តីថា គង់ត្រង់កណ្តាលនៃភិក្ខុសង្ឃ ហើយបានត្រាស់
 គាថាទាំងនេះ គឺទ្រង់សម្តែងធ្វើឲ្យប្រាកដ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យ
 យល់ហើយ ។^{២៣៣}

អង្គកថាវដ្តទាលត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សោទាកត្តរាបទានទី ៩

[២១] កាលខ្ញុំកំពុងតែសម្អាតញកជិតភ្នំ ដ៏ឧត្តមប្រសើរ ព្រះ
 មានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ទ្រង់ស្តេចមកកាន់សម្អាតខ្ញុំ ។ លុះ
 ខ្ញុំឃើញព្រះសម្ពុទ្ធស្តេចមកដល់ ក៏ក្រាលកម្រាល ហើយបូជា
 អាសនៈ ជាវិការនៃផ្កា ចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធ ជាលោកជេដ្ឋ ព្រះអង្គ
 មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ។ ព្រះលោកនាយក ព្រះនាម
 សិទ្ធត្ថៈ គង់លើបុព្វសនៈ ហើយជ្រាបគតិរបស់ខ្ញុំ ទើបទ្រង់បន្លឺ
 ឡើងនូវអនិច្ចតាធម៌ថា សង្ខារទាំងឡាយ មិនទៀងទាត់ពិត មាន
 ការកើតឡើង និងការសូន្យទៅវិញជាធម្មតា លុះកើតឡើងហើយ
 រមែងរលត់ទៅវិញ ការរម្ងាប់នូវសង្ខារទាំងឡាយនោះបាន ទើប
 នាំមកនូវសេចក្តីសុខ ។ ព្រះសព្វញ្ញពុទ្ធ ព្រះអង្គជាឆ្នើមក្នុង
 លោក ជានរាសកៈ ជាអ្នកប្រាជ្ញ លុះទ្រង់សម្តែងអនិច្ចតាធម៌នេះ
 ចប់ហើយ ទើបស្តេចហោះឡើងទៅព្រះអាកាស ដូចស្តេចហង្ស
 កាលហើរទៅព្រះអាកាស ។ ខ្ញុំបានលះបង់នូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ហើយ
 ចម្រើននូវអនិច្ចសញ្ញា ខ្ញុំក៏បានចម្រើនអស់ ១ ថ្ងៃ ហើយធ្វើ
 មរណកាលក្នុងទីនោះ ។ ខ្ញុំសោយសម្បត្តិទាំងពីរ ត្រូវកុសល-
 មូលជាសំតៀន ក៏បានដល់នូវបច្ចិមកត ខ្ញុំចូលទៅកាន់កំណើត
 ប្រកបដោយផល ។ ខ្ញុំមានអាយុ ៧ ឆ្នាំ ខ្ញុំចេញចាកផ្ទះចូលទៅ
 កាន់ផ្នួស បានដល់អរហត្តផល ។ ខ្ញុំមានព្យាយាមតឹងរឹងណាស់

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

មានចិត្តបញ្ចូនទៅកាន់សមាធិ មានចិត្តតម្កល់ខាប់លក្ខណ៍សីល
 ញ៉ាំងព្រះពុទ្ធជាមហានាគ ឲ្យប្រោសប្រាណ ហើយបានឧប-
 សម្បទា ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
 បានធ្វើកុសលកម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជា
 ផលនៃការថ្វាយផ្កា ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបានចម្រើននូវអនិច្ចសញ្ញា ក្នុងកាលនោះ ការអស-
 អាសវៈ ក៏បានសម្រេចដល់ខ្ញុំ ដែលចម្រើនសញ្ញានោះ ។ បដិ-
 សម្បទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិ
 ហើយ ។

បានឮថា ព្រះសោបុកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សោបុកត្តរាបទាន^(១) ចប់

១- ព្រះសោបុកត្តរ ក្នុងអង្គកថាថេរគាថា មាន ២ អង្គ មួយអង្គមួយស្លាប់ក្នុងព្រៃ
 ខ្មោច ក្នុងអតីត លោកបានប្រគេនផ្ទៃក្រូចព្រៃដល់ព្រះមានព្រះភាគកកុសន្ទៈ និងបានប្រគេន
 ភត្តលាយទឹកដោះដល់ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ។ មួយអង្គទៀត កើតក្នុងត្រកូលចុងកៅ ម្តាយមិន
 ស្លាប់ ក្នុងអតីត បានបូជាអាសនៈជាការនៃផ្កា ចំពោះព្រះពុទ្ធព្រះនាមសិទ្ធក្ខៈ ដូច្នោះ
 អបទាននេះ ជាអបទានរបស់ព្រះសោបុកត្តរ ដែលកើតក្នុងត្រកូលចុងកៅទេ តែក្នុងទីនេះ
 លោកថា ជាអបទានរបស់ព្រះសោបុកត្តរ ដែលមានម្តាយស្លាប់ទៅវិញ បណ្ឌិតគប្បី
 ពិចារណា ។

អដ្ឋកថា

សោទាកត្តោបទាន

[២១] អបទានរបស់ព្រះសោបាកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា បញ្ចវ សោធយន្តស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈសោបាកៈនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះជិនស្រីដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ^(១) កើតជាបុត្តកុដ្ឋិកៈម្នាក់ ថ្ងៃមួយ ឃើញព្រះសាស្តាហើយ បានបង្ហាន់ផ្លែក្រូចព្រៃចូលទៅថ្វាយព្រះសាស្តា ។ ព្រះសាស្តា ទ្រង់សោយជាការអនុគ្រោះដល់កុលបុត្តនោះ ។ កុលបុត្តនោះ ជ្រះថ្លាក្រែកលែងក្នុងព្រះសាស្តានិងក្នុងភិក្ខុសង្ឃ ផ្ដើមតាំងសាលាកកត្ត បានថ្វាយកត្តដែលលាយដោយទឹកដោះដល់ភិក្ខុ ៣ អង្គ ដែលចាត់មកអំពីសង្ឃ ដរាបដល់អស់ជីវិត ។ ដោយបុណ្យទាំងនោះ កុលបុត្តនោះ សោយសម្បត្តិក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ធ្លាស់គ្នាទៅ សម័យមួយ កើតក្នុងកំណើតមនុស្ស បានថ្វាយកត្តលាយដោយទឹកដោះ ដល់ព្រះបច្ចេកសមុទ្ធមួយអង្គ ។

លោកបំពេញបុណ្យក្នុងភពនោះៗ យ៉ាងនេះ ត្រាច់ទៅក្នុងសុគតិភពនោះឯង ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ បដិសន្ធិក្នុងផ្ទៃរបស់ស្រីក្រីក្រម្នាក់ ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ដោយផលដែលហូរមកនៃកម្មក្នុងកាលមុន ។ ស្រីនោះ រក្សា

១- ក្នុងថេរគាថា ជាព្រះកកុសន្ទៈ ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធពនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

គភីអស់ ១០ ខែ កាលគភីចាស់ ក្នុងពេលប្រសូតមិនអាចប្រសូត ក៏សន្ទប់
 ដេកដូចស្លាប់អស់កាលយូរ ។ ពួកញាតិនាំនាងទៅកាន់ព្រៃខ្មោច ដោយ
 សម្គាល់ថាស្លាប់ហើយ ទើបលើកឡើងកាន់ជើងថ្នាំ កាលព្យុះ និងភ្លៀងតាំង
 ឡើង ដោយអានុភាពរបស់ទេវតា ទើបមិនបានដុត នាំគ្នាចៀសចេញទៅ ។
 ទារកមិនមានរោគ ចេញអំពីឧទរមាតា ដោយអានុភាពនៃទេវតានោះឯង
 ព្រោះកើតក្នុងភពចុងក្រោយ ។ ឯមាតាបានធ្វើកាលកិរិយាហើយ ទេវតា
 ចូលក្នុងរាងកាយមនុស្ស នាំទារកនោះទៅជាក់ក្នុងផ្ទះរបស់អ្នកយាមព្រៃខ្មោច
 នាំអាហារដែលសមគួរមកឲ្យក្នុងវេលាដែលសមគួរ ។ បន្ទាប់អំពីនោះ អ្នក
 យាមព្រៃខ្មោចទទួលជាបុត្រចិញ្ចឹមរហូតមក ។ កុលបុត្រនោះ កាលធំឡើង
 យ៉ាងនោះ លេងជាមួយកុមារឈ្មោះសុប្បិយៈ ដែលជាកូនរបស់អ្នកយាម
 ព្រៃខ្មោចនោះ ។ កុលបុត្រនោះ បានឈ្មោះថា សោបុកៈ ព្រោះធំជាត់ក្នុង
 ព្រៃខ្មោច ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ផ្សាយសំណាញ់ញាណក្នុងពេលទៀបភ្នំ
 ប្រមើលមើលពួកវេនេយ្យសត្វ ឃើញកុលបុត្រនោះ ចូលក្នុងសំណាញ់
 ព្រះញាណ ទើបយាងទៅកាន់ព្រៃខ្មោច ។ ទារក កាលបុព្វហេតុជាសំភៀន
 មានចិត្តជ្រះថ្លា ចូលទៅគាល់ព្រះសាស្តា ថ្វាយបង្គំ ហើយឈរ ។ ព្រះ
 សាស្តាទ្រង់សម្តែងធម៌ដល់កុលបុត្រនោះ ។ កុលបុត្រនោះ ស្តាប់ធម៌ហើយ
 ទូលសូមបព្វជ្ជា ត្រូវព្រះសាស្តាត្រាស់សួរថា អ្នកជាបុគ្គលដែលបិតា
 អនុញ្ញាតហើយឬ ទើបបាននាំបិតាទៅកាន់សម្នាក់ព្រះសាស្តា ។ បិតារបស់

កុលបុត្តនោះ ថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តាហើយ អនុញ្ញាតដោយពាក្យថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គ សូមទ្រង់មេត្តាឲ្យនូវបព្វជ្ជាដល់ទារកនេះចុះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ឲ្យកុលបុត្តនោះបព្វជ្ជាហើយ ទ្រង់ទូន្មានឲ្យចម្រើនមេត្តាការវនា កុលបុត្ត
 នោះកំណត់កម្មដ្ឋាន មានមេត្តាជាអារម្មណ៍ក្នុងព្រៃខ្មោច មិនយូរប៉ុន្មាន ធ្វើ
 ឈានមានមេត្តាជាអារម្មណ៍ឲ្យជាបុរាណ ចម្រើនវិបស្សនា ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 នូវអរហត្តក្នុងកាលមិនយូរឡើយ ។ ព្រះថេរៈ សូម្បីបានជាព្រះអរហន្តហើយ
 ដើម្បីសម្តែងមេត្តាការវនាវិធីដល់ភិក្ខុ ដែលនៅក្នុងព្រៃស្នូសានដទៃៗ ទើប
 ពោលគាថាថា យថាបិ ឯកបុត្តស្មី^(១) ដូច្នោះជាដើម ។ លោកអធិប្បាយថា
 មាតា និងបិតា គប្បីជាអ្នកមានមេត្តា គឺបំណងប្រយោជន៍ក្នុងបុត្តតូចតែមួយ
 ដែលជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្ត យ៉ាងណា គប្បីជាអ្នកមានមេត្តាដោយប្រាថ្នា
 ប្រយោជន៍ដោយចំណែកមួយក្នុងសត្វទាំងពួង ដែលស្ថិតនៅក្នុងទិសទាំងពួង
 មានទិសខាងកើតជាដើម ឬក្នុងភពទាំងពួង មានកាមភពជាដើម ក្នុងវ័យ
 ទាំងពួង មានវ័យក្មេងជាដើម យ៉ាងនោះ មិនចែកជាមិត្ត ជាកណ្តាល ជា
 សត្រូវ គប្បីចម្រើនមេត្តាដែលមានរសតែមួយ ក្នុងទីគ្រប់ស្ថាន ដោយទម្ងាយ
 ព្រំដែន កាលពោលគាថានេះហើយ បានឲ្យឱ្យវាទថា បើអារុសោទាំងឡាយ
 ចម្រើនមេត្តាយ៉ាងនេះសោត លោកទាំងឡាយ នឹងជាអ្នកមានចំណែកនៃ
 អានិសង្សមេត្តា ១១ យ៉ាង ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ដោយន័យថា ដេក
 លក់ជាសុខដូច្នោះជាដើមដោយចំណែក ។

១- ថេរគាថា ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

លោកបានសម្រេចផលយ៉ាងនេះហើយ ពិចារណាបុណ្យដែលខ្លួនធ្វើ
ហើយកើតនូវសោមនស្ស កាលសម្តែងអបទានដែលខ្លួនប្រព្រឹត្តមកក្នុង
កាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បញ្ចារំ សោធយន្តស្ស ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តា
បទទាំងនោះ បទថា បញ្ចារំ បានដល់ ទីដែលស្ងាត់នៃក្នុងប្តី កុដ្តម្តិកៈនោះធ្វើ
កំពែងឥដ្ឋត្រង់ញែកក្នុងនោះ ដើម្បីឲ្យជាប់ហើយធ្វើជាសន្ទុះទ្វារថ្វាយ ដើម្បីជា
លំនៅរបស់ពួកភិក្ខុ ព្រោះជាទីកន្លែងសមគួរដល់បព្វជិត ។ ឈ្មោះថា បញ្ចារ
ព្រោះត្រូវទ្រទ្រង់នូវទម្ងន់ដោយជុំវិញ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈយាង
មក គឺយាងមកដល់សម្មាកររបស់ខ្ញុំ ដែលកំពុងជម្រះញែកក្នុងនោះឲ្យស្អាត ។

បទថា តុទ្ធិ ឧបគតំ ទិស្វា សេចក្តីថា ខ្ញុំឃើញព្រះពុទ្ធយាងមកកាន់
សម្មាកររបស់ខ្ញុំយ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំក្រាលនូវកម្រាល គឺកម្រាលធ្វើអំពីស្មៅ និង
ស្លឹកឈើជាដើម កម្រាលមែកឈើ គឺរៀបចំព្រមហើយ ថ្វាយអាសនៈផ្កា
គឺអាសនៈដែលសម្រេចដោយផ្កាដល់ព្រះពុទ្ធដែលជាលោកជេដ្ឋៈ ជាបុគ្គល
ប្រកបដោយតាទិគុណ ព្រោះជាបុគ្គលមានសភាពមិនញាប់ញ័រក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍
និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ ។

បទថា បុទ្ហាសនេ និសីទិទ្វា សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
សិទ្ធិត្ថៈ ជាលោកនាយក គង់លើអាសនៈផ្កាដែលតាក់តែងនោះ ។ បទថា
មមត្តា គតិមញ្ញាយ សេចក្តីថា ទ្រង់ជ្រាប គឺទ្រង់ដឹងនូវគតិ គឺទីកើតតទៅ
របស់ខ្ញុំ បានត្រាស់ គឺទ្រង់សម្តែងការមិនទៀង គឺការវះជារបស់មិនទៀង ។

បទថា អនិច្ចារំ វត សង្ខារា សេចក្តីថា សង្ខារទាំងពួងអាស្រ័យបច្ច័យ

តាក់តែងឡើងដោយចំណែកមួយ គឺជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅតាមបច្ច័យទាំងអស់
 ឈ្មោះថា អនិច្ចា ព្រោះអត្ថថា មានហើយ ត្រឡប់ជាមិនមាន ។ បទថា
 ឧប្បាទវយធម្មិនោ សេចក្តីថា សង្ខារទាំងនោះកើតឡើងហើយ មានការ
 វិនាសទៅជាសភាវៈ គឺកើតឡើងហើយ ប្រាកដហើយ រមែងរលត់ទៅ គឺ
 រមែងវិនាសទៅ ។ បទថា តេសំ វូបសមោ សុខោ សេចក្តីថា ការចូល
 ទៅស្ងប់នូវសង្ខារទាំងនោះដោយពិសេសជាសុខ អធិប្បាយថា ការធ្វើឲ្យ
 សង្ខារទាំងនោះរលត់ គឺការរលត់ដោយឥតសេសសល់ជាសុខដោយចំណែក
 មួយ ។

បទថា ឥទំ វត្តាន សព្វញ្ញ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ដឹង
 នូវធម៌ទាំងពួង ជាបុគ្គលប្រសើរបំផុត គឺជាអ្នកចម្រើននៃលោក ជាអ្នក
 អង្គអាច ជាអ្នកធំជាងនរណា ជាមហាវិរៈ ត្រាស់ គឺសម្តែងព្រះធម្មទេសនា
 ដែលទាក់ទងដោយការវិវិធីនេះហើយ ទ្រង់ហោះទៅកាន់វេហាស៍ គឺ
 ទៅកាន់អាកាស ដូចស្តេចហង្សក្នុងអម្ពរ គឺលើមេឃ ដូច្នោះ ។

ខ្ញុំលះ គឺចោលនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន គឺលទ្ធិ សេចក្តីត្រេកអរ ការគាប់ចិត្ត
 បានដល់ អធិស្ឋយរបស់ខ្លួន ។ បទថា ភាវយានិច្ចសញ្ញាហំ សេចក្តីថា
 ខ្ញុំចម្រើន គឺធ្វើសញ្ញាដែលប្រព្រឹត្តក្នុងវត្ថុមិនទៀង ថាមិនទៀង ឲ្យកើតឡើង
 បានដល់ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ។ បទថា តត្ថ កាលំ កតោ អហំ សេចក្តីថា
 ធ្វើកាលកិរិយាក្នុងទីនោះ គឺក្នុងជាតិនោះ បានដល់ ស្លាប់ទៅអំពីជាតិនោះ ។

បទថា ទ្វេ សម្បត្តិ អនុភោត្វា សេចក្តីថា សោយនូវសម្បត្តិទាំងពីរ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិហារសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

ពោល គឺមនុស្សសម្បត្តិ និងទិព្វសម្បត្តិ ។ បទថា សុក្កមលេន ចោទិតោ
 សេចក្តីថា ដែលកុសលមូលក្នុងកាលមុន ឬដែលកុសលមូលខាងដើម
 ជាសំត្រៀនហើយ គឺរព្វកហើយ ។ បទថា បដ្ឋិមេ ភវេ សម្បត្តេ សេចក្តីថា
 កាលភពចុងក្រោយដល់ព្រមហើយ គឺមកដល់ហើយ ។ បទថា សទាក-
 យោនុទាគមី សេចក្តីថា ចូលដល់កំណើតជាន់ទាបដែលចម្អិនភក្តីចំពោះ
 ខ្លួន គឺកើតក្នុងត្រកូលចណ្ណាល ដែលចម្អិនភក្តីសម្រាប់ខ្លួន មិនមានអ្នក
 ដទៃបរិភោគជាមួយ អធិប្បាយថា ខ្ញុំកើតក្នុងត្រកូលចណ្ណាលនោះ ។ ម្យ៉ាង
 ទៀត ឆ្នៃ លោកហៅថា សា អធិប្បាយថា កើតក្នុងត្រកូលចណ្ណាល
 បរិភោគភក្តីដែលសល់អំពីឆ្នៃ ពាក្យដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាសោទាកត្តោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សុមង្គលត្ថេរាបទានទី ១០

[២២] ខ្ញុំមានប្រាថ្នានឹងបូជានូវគ្រឿងបូជា កំពុងតាក់តែងភោជន
 ទទួលពួកព្រាហ្មណ៍ បានស្ថិតនៅក្នុងរោងដីធំ ។ គ្រានោះ ខ្ញុំបាន
 ឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមបិយទស្សី ព្រះអង្គមានយសធំ ទ្រង់ទូន្មាន
 សត្វលោកទាំងពួង ព្រះអង្គជាព្រះសយម្ម ជាបុគ្គលដ៏ប្រសើរ ។
 ព្រះអង្គមានជោគ មានស្ម័គ្ររឿង មានពួកសាវ័កចោមរោម
 កំពុងស្តេចទៅក្នុងផ្នូរ រុងរឿងដូចជាព្រះអាទិត្យ ។ ខ្ញុំផ្តល់អញ្ជូល
 ហើយ ធ្វើចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា បាននិមន្តព្រះអង្គដោយចិត្តថា
 សូមព្រះមហាមុនី ស្តេចនិមន្តមក ។ ព្រះសាស្តា ប្រសើរក្នុង
 លោក ទ្រង់ជ្រាបបំណងរបស់ខ្ញុំ ហើយស្តេចចូលទៅកាន់ទ្វារផ្ទះ
 របស់ខ្ញុំ (ជាមួយ) នឹងព្រះខ័ណ្ឌស្រពមួយពាន់អង្គ ។ (ខ្ញុំក្រាប
 ទូលថា) បពិត្របុរសអាជានេយ្យ ខ្ញុំសូមនមស្ការព្រះអង្គ បពិត្រ
 បុរសដ៏ឧត្តម ខ្ញុំសូមនមស្ការព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គស្តេចឡើងកាន់
 ប្រាសាទរបស់ខ្ញុំ ហើយគង់លើអាសនៈដ៏ប្រសើរ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
 ព្រះនាមបិយទស្សី ព្រះអង្គមានឥន្ទ្រិយទូន្មានហើយ ព្រះអង្គមាន
 ភិក្ខុព្រះខ័ណ្ឌស្រពជាបរិវារ ដែលមានឥន្ទ្រិយទូន្មានហើយដែរ
 ព្រះអង្គឆ្លងវដ្តសនិហារ ប្រសើរជាងពួកជនអ្នកឆ្លង ទ្រង់បាន
 ឡើងកាន់ប្រាសាទ ហើយគង់លើអាសនៈដ៏ប្រសើរ ។ អាមិស
 ណា ដែលខ្ញុំតាក់តែង បម្រុងទុកក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

ថ្វាយអាមិសនោះ ចំពោះព្រះពុទ្ធដោយដៃទាំងពីរបស់ខ្លួន ។ ខ្ញុំ
 មានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តល្អ មានសេចក្តីត្រេកអរ ធ្វើអញ្ជូលីនមស្ការ
 នូវព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរថា ឱហ្ន៎ ព្រះពុទ្ធមានអានុភាពថ្លៃថ្លា ។ បណ្តា
 ភិក្ខុ ៨ អង្គ ដែលចូលមកកាន់ទីឆាន់ មានព្រះខ័ណ្ឌាស្រពច្រើន
 អង្គនេះ ជាអានុភាពរបស់ព្រះអង្គ ខ្ញុំសូមដល់នូវព្រះអង្គជាទីពឹង ។
 ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមបិយទស្សី ជាច្បងក្នុងលោក ជា
 នរាសកៈ គង់ក្នុងភិក្ខុសង្ឃហើយ សម្តែងគាថាទាំងនេះថា

កុលបុត្តណា បាននិមន្តព្រះសង្ឃ ជាអ្នកមានចិត្តត្រង់ មាន
 ចិត្តនឹងនួន ព្រមទាំងតថាគត ជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ឲ្យឆាន់ស្តាប់ស្តាប់
 អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់តថាគតសម្តែងចុះ ។ កុលបុត្តនោះ នឹង
 សោយទេវរាជ្យ អស់ ២៧ ដង កុលបុត្តនោះ ប្រារព្ធនូវ
 កុសលកម្មរបស់ខ្លួនហើយ នឹងរីករាយក្នុងទេវលោក ។ កុលបុត្ត
 នោះ នឹងបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១៨ ដង នឹងបានសោយប្រីថពីរាជ្យ
 គ្រប់គ្រងផែនដី អស់ ៥០០ ដង ។

ខ្ញុំចូលទៅក្នុងព្រៃធំ ជាអរញ្ញវ័ន ដែលពួកខ្លាអាស្រ័យនៅ
 ក៏តាំងព្យាយាម ដុតបំផ្លាញនូវពួកកិលេស ។ ក្នុងកប្បទី ១១៨
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់
 ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយកត្ត ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុមង្គលត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុមង្គលត្ថេរាបទាន ចប់

ឧទាន

រឿងព្រះសីហាសនទាយកត្ថេរ ១ ព្រះឯកត្ថម្ភិកត្ថេរ ១ ព្រះ
នន្ទត្ថេរ ១ ព្រះចុល្លបន្តកត្ថេរ ១ ព្រះបិណ្ឌន្ទវច្ឆត្ថេរ ១ ព្រះ
រាហុលត្ថេរ ១ ព្រះឧបសេនវង្គន្តបុត្តត្ថេរ ១ ព្រះរដ្ឋបាលត្ថេរ ១
ព្រះសោបាកត្ថេរ ១ ព្រះសុមង្គលត្ថេរ ១ ត្រូវជា ១០ រឿង
ជាវគ្គគម្រប់ពីរ គាថាដែលលោកសម្តែងហើយ ក្នុងវគ្គនោះ
មាន ១៣៧ គាថា ។

សីហាសនិយវគ្គទី ២ ចប់

អដ្ឋកថា

សុមង្គលត្ថេរាបទាន

[២២] អបទានរបស់ព្រះសុមង្គលត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា អាហុតិ យិដ្ឋុកាមោ ដូច្នោះ ។

ព្រះសុមង្គលនេះ បានបំពេញបុណ្យាធិការក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំ បុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃ ព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះនាមបិយទស្សី កើតជារុក្ខទេវតា ។ ថ្ងៃមួយ លោក ឃើញព្រះសាស្តាស្រង់ទឹក មានចីវរមួយផ្ទាំងប្រថាប់ឈរ ដល់នូវសោម- នស្ស ទះដៃ ។ ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះអនោលទៅក្នុងទេវតា និង មនុស្ស ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលអ្នកក្រីក្រ ក្នុងស្រុកមួយ កន្លែង មិនឆ្ងាយអំពីក្រុងសាវត្ថី ។ លោកមានឈ្មោះថា សុមង្គលៈ លុះ ចម្រើនវ័យហើយ ជាអ្នកមានកណ្ដៅ មាននង្គ័ល មានចបគីរិលជាសម្បត្តិ របស់ មនុស្សគមជាបរិក្ខារ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយការធ្វើស្រែ ។ ថ្ងៃមួយ កាល ព្រះបាទបសេនទិកោសល ទ្រង់បំពេញមហាទាន ដល់ព្រះមានព្រះភាគ និងភិក្ខុសង្ឃ កុលបុត្តនោះ កាន់យកផ្ទាំងទឹកដោះជួរ ដើរជាមួយមនុស្ស ទាំងឡាយ ដែលកាន់ទេយ្យទានមក ឃើញគ្រឿងសក្ការៈ និងការរាប់អាន របស់ព្រះមានព្រះភាគ និងរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទើបគិតថា សមណសក្យ- បុត្តទាំងនេះ ស្ងៀកសំពត់សាច់ម្ដង ឆាន់កោជនល្អៗ នៅក្នុងទីស្ងាត់ខ្យល់ បើដូច្នោះ អញគប្បីបួស ទើបចូលទៅរកព្រះថេរៈមួយរូប ប្រាប់ថា ខ្លួនចង់ បួស ។ ព្រះមហាថេរៈនោះមានសេចក្ដីករុណា ទើបឲ្យបួស ហើយប្រាប់

កម្មជាន ។ លោកនៅក្នុងព្រៃ នឿយណាយក្នុងការនៅម្នាក់ឯង អជ្ជកប្រាថ្នា
 នឹងសឹក ទើបទៅកាន់ផ្ទះញាតិ ឃើញមនុស្សក្នុងរវាងផ្លូវបង្កិនភ្នំស្រែ
 ស្ងៀកសំពត់ចាស់ៗ មានរាងកាយប្រឡាក់ដោយធូលីដោយជុំវិញ ស្គម
 ស្គាំងដោយខ្យល់ និងកម្ដៅថ្ងៃ កំពុងភ្នំស្រែ ទើបបាននូវសេចក្ដីសង្វេគថា
 សត្វទាំងនេះបានទទួលទុក្ខ ព្រោះត្រូវចិញ្ចឹមជីវិតពិត និងព្រោះលោកមាន
 ញាណចាស់ក្លា កម្មជានដែលរៀនមក ក៏ប្រាកដដល់លោក ។ លោកចូល
 ទៅកាន់គល់ឈើមួយកន្លែង បាននូវការស្ងាត់ ជាក់ចិត្តដោយឧបាយប្រាជ្ញា
 ចម្រើនវិបស្សនាហើយបានសម្រេចអរហត្ត តាមលំដាប់នៃមគ្គ ។

លោកសម្រេចអរហត្តផលយ៉ាងនេះហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន
 កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ដោយអំណាចសោម-
 នស្ស ទើបពោលពាក្យថា អាហុតិ យិដ្ឋុកាមោហំ ដូច្នោះជាដើម ។
 បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា អាហុតិ បានដល់ គ្រឿងឧបករណ៍បូជា និង
 សក្ការៈមិនមែនតិច មានបាយ និងទឹកជាដើម ។ បទថា យិដ្ឋុកាមោ ប្រែថា
 ជាអ្នកប្រាថ្នាដើម្បីបូជា គឺខ្ញុំជាអ្នកប្រាថ្នាឲ្យទាន ។ បទថា បដិយានេត្វាន
 កោជនំ សេចក្ដីថា ចាត់ចែង គឺត្រៀមអាហារឲ្យសម្រេច ។ បទថា ត្រាឃ្មាណោ
 បដិមាទេន្តោ សេចក្ដីថា ស្វែងរកបដិគ្គាហក គឺបព្វជិតដែលបរិសុទ្ធ ។ បទ
 ថា វិសាលេ មាឡុកេ ឋិតោ សេចក្ដីថា ឈរក្នុងរោងដែលទូលាយ មាន
 ផ្ទៃរោយដោយខ្យល់ពណ៌សស្អាត គួរត្រេកអរក្រៃលែង ។

បទថា អថនុសាសី សមុទុំ ភ្ជាប់សេចក្ដីថា ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

ព្រះនាមបិយទស្សី ជាអ្នកមានយសធំ មានបរិវារច្រើន ជាអ្នកដឹកនាំលោក
 ទាំងពួង គឺសត្វលោកទាំងមូលដោយវិសេស ឲ្យសត្វដល់នូវព្រះនិព្វាន ជា
 ព្រះសយម្ពូ គឺជាអ្នកកើតឯងមិនមានអាចារ្យ ជាអគ្គបុគ្គល គឺជាបុគ្គល
 ប្រសើរ ជាអ្នកចែកនូវធម៌ ប្រកបដោយគុណ មានភាពជាអ្នកមានកត្យធម៌
 ជាដើម ជាអ្នករុងរឿង សម្បូរដោយរស្មី មានពណ៌ខៀវ និងពណ៌លឿង
 ជាដើម ចោមរោមទៅដោយសាវ័កទាំងឡាយ រុងរឿងល្អ ដូចព្រះអាទិត្យ
 ត្រាច់ទៅក្នុងវិថី ។ បទថា អញ្ចូលី បគ្គហោត្វាន សេចក្តីថា ខ្ញុំផ្តន្ទនូវ
 ក្រពុំម្រាមដៃលើក្បាល ធ្វើចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងគុណរបស់ព្រះមានព្រះ
 ភាគបែបនោះ អធិប្បាយថា ធ្វើចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ។ បទថា មនសាវ និមន្តេសី
 ប្រែថា ទូលអារាធនាដោយចិត្ត ។ បទថា អាគច្ឆតុ មហាមុនិ សេចក្តីថា
 សូមព្រះមានព្រះភាគ ដ៏ជាមុនីគួរគោរព គឺគួរដល់ការបូជា ទ្រង់មកកាន់
 និវេសន៍របស់ខ្ញុំចុះ ។

បទថា មម សន្តប្បមញ្ញាយ សេចក្តីថា ព្រះសាស្តា ទ្រង់ជា
 អគ្គបុគ្គល គឺមិនមានបុគ្គលក្រៃលែងជាងក្នុងលោក គឺក្នុងសត្វលោក ទ្រង់
 ជ្រាបការត្រិះរិះក្នុងចិត្តរបស់ខ្ញុំហើយ ចោមរោមដោយព្រះខ្លីណាស្រព ១
 ពាន់អង្គ គឺព្រះអរហន្ត ១ ពាន់អង្គយាងមក គឺទ្រង់យាងដល់ទ្វាររបស់ខ្ញុំ គឺ
 ទ្វារផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំបានធ្វើនមស្ការយ៉ាងនេះ ដល់ព្រះសាស្តាអង្គនោះ ដែល
 យាងមកដល់ហើយថា បពិត្រព្រះអង្គជាបុរសអាជានេយ្យ ឧត្តមប្រសើរ
 ជាងបុរសទាំងឡាយ ខ្ញុំសូមនមស្ការដល់ព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គ ជាឧត្តម

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

បុរស គឺឧត្តមប្រសើរដោយគុណដ៏ក្រៃលែងរបស់បុរសទាំងឡាយ ការនមស្ការ
របស់ខ្ញុំ សូមមានដល់ទ្រង់ អធិប្បាយថា ខ្ញុំសូមនិមន្តព្រះអង្គឡើងកាន់
ប្រាសាទដែលនាំឲ្យកើតសេចក្តីជ្រះថ្លា បានដល់ និវេសន៍របស់ខ្ញុំ ហើយ
គង់លើអាសនៈដ៏ប្រសើរ គឺលើអាសនៈដ៏ឧត្តម ។

បទថា ធន្លោ ធន្លបរិវារោ សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទូន្មានព្រះ
អង្គហើយដោយទូរទាំង ៣ ដោយព្រះអង្គឯង ចោមរោមទៅដោយបរិស័ទ
៤ គឺភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក និងឧបាសិកា ដែលទូន្មានហើយដោយវិធីដូចគ្នា ។

បទថា តិណ្ណោ ភារយតំ វារោ សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឆ្ងល់ឯង
ហើយ គឺផុតចេញចាកសង្សារហើយ ជាបុគ្គលប្រសើរ ឧត្តមជាងបុគ្គល
ដែលវិសេស ដែលកំពុងឆ្ងល់ យាងឡើងប្រាសាទ ដោយការអារាធនារបស់
ខ្ញុំហើយ ប្រថាប់គង់ គឺសម្រេចការគង់លើអាសនៈដ៏ប្រសើរ គឺលើអាសនៈ
ដ៏ឧត្តម ។

បទថា យំ មេ អត្ថិ សកេ គេហោ សេចក្តីថា អាមិសណា ដែលខ្ញុំ
រៀបចំ គឺរូបរួម បានដល់ គរទុកក្នុងផ្ទះខ្លួន ។ បទថា ភាហំ ពុទ្ធស្ស
វាណសី សេចក្តីថា ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយនូវអាមិសនោះដល់ព្រះសង្ឃ
មានព្រះពុទ្ធជាប្រធានដោយគោរព ឬដោយអើពើ ។ បទថា បសន្នោ សេហិ
វាណិភិ សេចក្តីថា ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តផ្អែផង់ កាន់យកអាមិស
ប្រគេនដោយដៃទាំងពីររបស់ខ្លួន ។

ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានការត្រិះរិះនៃចិត្តដ៏ផ្អែផង់ហើយ មានចិត្តល្អ មាន

អដ្ឋកថា វិសុទ្ធធនវិហាសិនី សីហាសនិយវគ្គទី ២

ចិត្តស្អាត អធិប្បាយថា ខ្ញុំកើតនូវការត្រេកអរ កើតនូវសោមនស្ស ផ្គងអញ្ចាលី គឺលើកអញ្ចាលីជាក់លើសិរសា នមស្ការ គឺថ្វាយបង្គំដល់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។
បទថា អយោ ពុទ្ធស្សុទ្ធារតា សេចក្តីថា ភាពជាធំក្រៃលែង គឺភាពជាធំ ក្រៃលែងរបស់ព្រះសាស្តា ដែលត្រាស់ដឹងអរិយសច្ច ៤ គួរអស្ចារ្យហ្ន៎ ។

បទថា អដ្ឋង្គំ បយិរុទាសនំ សេចក្តីថា ក្នុងរវាងព្រះអរិយបុគ្គល ៨ ដែលអង្គុយឆាន់ មានព្រះអរហន្តខ័ណ្ឌស្រពដ៏ច្រើន ។ បទថា តុយ្ញេ- វេសោ អានុកាវោ សេចក្តីថា ព្រះអង្គប៉ុណ្ណោះ មានអានុភាព ដូចជា ការត្រាច់ទៅក្នុងអាកាស និងមុជដីជាដើម ។ បុគ្គលដទៃមិនមាន ។ បទថា សរណំ នំ ឧបេមហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំសូមដល់ គឺដល់ ឬដឹងថា ទ្រង់ជាបុគ្គល បែបនោះ ជាទីពឹង ជាទីជ្រកកោន ជាទីពួន ជាទីទៅខាងមុខ អធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបិយទស្សី ជាបុគ្គលប្រសើរជាងសត្វលោក ជាអ្នក អង្គអាចជាងនរៈ ប្រថាប់គង់ក្នុងកណ្តាលភិក្ខុសង្ឃ បានកាសិត គឺត្រាស់ ព្យាករគាថាទាំងនេះ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាសុមង្គលត្ថេរាបទាន ចប់
សីហាសនិយវគ្គ ចប់

សុត្តន្តបិដក

សុត្តន្តវគ្គទី ៣

សុត្តន្តត្ថេរាបទានទី ១

[២៣] មានភ្នំមួយឈ្មោះនិសកៈ នៅជិតព្រៃហិមពាន្ត អាស្រម
 របស់ខ្ញុំ ទាំងបណ្តាសាលារបស់ខ្ញុំ គេសង់លើហើយ ក្បែរភ្នំនោះ ។
 ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំជាជដិល ឈ្មោះកោសិយៈ មានតបៈដ៏ឧក្រិដ្ឋ
 ប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ឥតមានបុគ្គលជាទីពឹង អាស្រមនៅនាភ្នំ
 និសកៈ ។ ខ្ញុំមិនបរិភោគផ្លែឈើ មើមឈើ និងស្លឹកឈើទេ ខ្ញុំ
 ចិញ្ចឹមជីវិតដោយផ្លែឈើជ្រុះឯងក្នុងវេលាព្រឹក ។ ខ្ញុំស្វិលៈបង់ជីវិត
 មិនញ៉ាំងអាជីវៈឲ្យកម្រើក ខ្ញុំញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យរីករាយ ចៀស
 វាងនូវអនេសនៈ ។ ចិត្តរបស់ខ្ញុំ ប្រកបដោយរាគៈកើតឡើង
 ក្នុងកាលណា ខ្ញុំពិចារណាដោយខ្លួនឯង ខ្ញុំតែម្នាក់ឯងទូន្មាននូវចិត្ត
 នោះ ក្នុងកាលនោះថា អ្នកឯងនៅតែត្រេកអរក្នុងអារម្មណ៍ ដែល
 គប្បីត្រេកអរផង ប្រទូស្តក្នុងអារម្មណ៍ ដែលគប្បីប្រទូស្តផង
 វង្វេងក្នុងអារម្មណ៍ ដែលគប្បីវង្វេងផង អ្នកចូរចៀសចេញចាក
 ព្រៃទៅ ។ ប្រទេសនេះ ជាលំនៅរបស់ពួកបុគ្គលជាអ្នកស្អាត
 ដែលមិនមានមន្ទិល មានតបធម៌ អ្នកកុំប្រទូស្តទីស្អាតនេះឡើយ
 អ្នកចូរចៀសចេញចាកព្រៃទៅ ។ បើអ្នកជាគ្រហស្ថ នឹងបាននូវ

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សុកុតិវគ្គទី ៣

គូប្រកបក្នុងកាលណា អ្នកកុំធ្វើជនទាំងពីរនាក់ ឲ្យអាក់អន់ឡើយ
 (ក្នុងកាលនោះ) អ្នកចូរចៀសចេញចាកព្រៃទៅ ។ ឧសដែល
 គេដុតសាកសពហើយ ជារបស់ធ្វើកិច្ចមិនបាន ក្នុងទីណាមួយ
 គឺមិនបានការក្នុងស្រុក ឬក្នុងព្រៃ ព្រោះថា ឧសនោះ គេមិន
 សន្មតថាជាឧសឡើយ យ៉ាងណាមិញ ។ អ្នកឯងទុកដូចជាឧស
 ដែលគេដុតសាកសព គឺមិនមែនជាគ្រហស្ថ មិនមែនជាបព្វជិត
 សង្រួមទេ ជាមនុស្ស ផុតចាកកេរ្តិ៍ទាំងពីរ ក្នុងថ្ងៃនេះ អ្នកចូរ
 ចៀសចេញចាកព្រៃទៅ ។ ក្រែងអ្នកគប្បីមានអំពើនុ៎ះឬ ព្រោះ
 អ្នកណានឹងដឹងនូវអំពើរបស់អ្នកនេះ អ្នកនឹងនាំទៅនូវធុរៈចាកភាព
 នៃយើង ដែលជាអ្នកច្រើនដោយសេចក្តីខ្ជិលប្រអូសយ៉ាងឆាប់ ។
 អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ នឹងខ្លើមរអើមអ្នក ដូចអ្នកក្រុងខ្លើមរអើមវត្ត
 មិនស្អាត ឥសីទាំងឡាយ នឹងកោះហៅអ្នកមកចោទសព្វៗ កាល ។
 អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ នឹងតិះដៀលអ្នកថា ជាមនុស្សប្រព្រឹត្តកន្លង
 សាសនា អ្នកកាលមិនបាននៅរួមជាមួយ (នឹងអ្នកប្រាជ្ញទាំង
 ឡាយ) តើអ្នកនឹងរស់នៅដូចម្តេច ។ ដីមានកម្លាំងចូលទៅ
 ជិតដីដីប្រសើរ មានអាយុ ៦០ ទើបថយកម្លាំង ចុះប្រេងដោយ
 ចំណែក ៣ ហើយ បណ្តេញដី (នុ៎ះ) ចាកហ្នឹង ។ ដីនុ៎ះ
 កាលត្រូវដីមានកម្លាំង បណ្តេញចេញចាកហ្នឹងហើយ រមែង
 ស្ងប់ស្ងៀម មិនបានសុខស្រួលទេ ជាសត្វដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ

ខួបចិត្ត សញ្ញាប័សញ្ជឹង ញាបញ្ជាវ យ៉ាងណា ។ ពួកជដិលនឹង
 បណ្តេញអ្នកឯង ដែលមានគំនិតអាក្រក់ចេញ អ្នកឯងត្រូវពួក
 ជដិលទាំងនោះ បណ្តេញចេញហើយ រមែងស្ងប់ស្ងៀម មិនបាន
 សុខស្រួលទេ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ អ្នកឯងកំពុងពោរពេញដោយ
 សរ គឺសេចក្តីសោក រោះរាលរាល ព្រោះសេចក្តីក្តៅក្រហាយ
 ទាំងថ្ងៃ ទាំងយប់ ដូចជាជីវចុះប្រេង ដែលត្រូវដីរមានកម្លាំង
 បណ្តេញចាកហ្នូន ។ ជាតរូបក្លែងក្លាយ ចាយមិនដាច់ក្នុងទីណា
 មួយ យ៉ាងណា អ្នកឯង ជាបុគ្គលសាបសូន្យចាកសីល នឹង
 ចាយមិនដាច់ក្នុងទីណាមួយ យ៉ាងនោះដែរ ។ អ្នកឯង កាលបើនៅ
 គ្រប់គ្រងផ្ទះ នឹងរស់នៅដូចម្តេចបាន ព្រោះទ្រព្យ ជារបស់នៃ
 មាតាក្តី ជារបស់នៃបិតាក្តី ដែលអ្នកបម្រុងទុកមិនមានទេ ។ អ្នក
 ឯងលុះតែធ្វើការងាររបស់ខ្លួន ហើយញ៉ាំងញើសក្នុងខ្លួនឲ្យហូរ
 ចេញ ទើបនឹងរស់នៅក្នុងផ្ទះបាន ហេតុនេះ ខ្ញុំសូមអង្វរអ្នក កុំ
 គាប់ចិត្តនឹងការងារនោះឡើយ ។ ខ្ញុំឃាត់នូវចិត្តដែលដល់នូវ
 សេចក្តីសៅហ្មង ក្នុងទីនោះ យ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំធ្វើនូវធម្មកថា
 ផ្សេងៗ ហើយឃាត់ចិត្តចាកអំពើអាក្រក់ ។ កាលបើខ្ញុំនៅដោយ
 សេចក្តីមិនប្រហែសយ៉ាងនេះ ៣០ ពាន់ឆ្នាំរបស់ខ្ញុំ កន្លងហើយ
 ក្នុងព្រៃ ។ ព្រះបទុមុត្តរសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ឃើញខ្ញុំ ជាអ្នកស្វែងរកនូវ
 ប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តម ដោយសេចក្តីមិនប្រហែស ហើយស្តេចមកកាន់

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិហាសិនី សុកុតិវគ្គទី ៣

សម្មាកំនៃខ្ញុំ ។ កាលនោះ ព្រះពុទ្ធមានពន្លឺដូចជាសម្បុរនៃផ្ទៃទន្ធបំ
នឹងប្រមាណមិនបាន មិនមានគ្រឿងប្រៀប មិនមានរូបដទៃប្រាកដ
ស្មើ ដោយព្រះរូប (របស់ព្រះអង្គ) ទ្រង់ចង្រ្កមព្រះអាកាស ។
កាលនោះ ព្រះពុទ្ធមិនមានអ្វីប្រាកដស្មើដោយញាណ ទ្រង់ចង្រ្កម
ព្រះអាកាស ដូចជាសាលត្រីក្ស ដែលមានផ្ការីកល្អ ពុំនោះសោត
ដូចផ្នែកបន្ទោរក្នុងចន្លោះនៃដុំពពក ។ កាលនោះ ព្រះពុទ្ធទ្រង់
ចង្រ្កមព្រះអាកាស ដូចជាស្តេចសីហៈ មិនមានសេចក្តីព្រឺព្រួច
ឬដូចស្តេចជីវី ដែលគេហាត់បានហើយ ពុំនោះសោត ដូចស្តេចខ្លា
ដែលមិនមានសេចក្តីខ្លាច ។ គ្រានោះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានរស្មីដូច
មាសឆ្ការ ឈ្មោះសិទ្ធិ ឬដូចរង្វើកភ្លើងឧសគគីរ ពុំនោះសោត
ដូចកែវមណី មានរស្មីដ៏រុងរឿង ទ្រង់ចង្រ្កមព្រះអាកាស ។ គ្រា
នោះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដូចក្នុងកាលាសដ៏បរិសុទ្ធ ឬដូចព្រះចន្ទ ក្នុងថ្ងៃ
ពេញបូណ៌មី ពុំនោះសោត ដូចព្រះអាទិត្យ តាំងនៅក្នុងទីពាក់
កណ្តាល (ថ្ងៃត្រង់) ទ្រង់ចង្រ្កមព្រះអាកាស ។ គ្រានោះ ខ្ញុំ
ឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដែលកំពុងចង្រ្កមព្រះអាកាស ក៏គិតយ៉ាងនេះ
ថា សត្វនេះ ជាទេវតាឬ ឬថា សត្វនេះ ជាមនុស្ស ។ នរៈបែប
នេះលើផែនដី ខ្ញុំមិនដែលឮ មិនដែលឃើញ ទំនងជាមាន
ចំណែកនៃមន្ត សត្វនេះ ប្រហែលជាសាស្តា ។ ខ្ញុំលុះគិតយ៉ាង
នេះហើយ ក៏ញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា គ្រានោះ ខ្ញុំប្រមូលផ្កា

ផ្សេងៗ និងគ្រឿងក្រអូប ។ ខ្ញុំក្រាលបុប្ផសនៈដ៏វិចិត្រល្អ ដែល
 ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ហើយពោលពាក្យនេះ ទៅរកព្រះមានព្រះភាគ
 ជាសារថ្មីនៃនរជន ដ៏ប្រសើរថា បពិត្រព្រះអង្គមានព្យាយាម
 អាសនៈដែលខ្ញុំព្រះអង្គក្រាលហើយនេះ សមគួរដល់ព្រះអង្គ
 សូមព្រះអង្គញ៉ាំងចិត្តខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យរីករាយ ហើយគង់លើអាសនៈ
 ជាវិការនៃផ្កា ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់លើអាសនៈ ជា
 វិការនៃផ្កាដ៏ប្រសើរនោះ អស់ ៧ យប់ ៧ ថ្ងៃ ដូចជាកេសរ-
 រាជសីហ៍ ឥតតក់ស្លុតឡើយ ខ្ញុំបានឈរនមស្ការ អស់ ៧ យប់
 ៧ ថ្ងៃ ។

ព្រះសាស្តា ព្រះអង្គប្រសើរក្នុងលោក ទ្រង់ចេញចាក
 សមាធិ កាលនឹងទ្រង់សម្តែងនូវអំពើរបស់ខ្ញុំ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា
 អ្នកចូរចម្រើននូវពុទ្ធនុស្សតិ ដែលជាគុណជាតិដ៏ប្រសើរជាងការ
 ចម្រើននូវអនុស្សតិទាំងឡាយដទៃ ។ លុះអ្នកចម្រើននូវពុទ្ធនុ-
 នុស្សតិនេះហើយ នឹងបានញ៉ាំងចិត្តឲ្យពេញ នឹងរីករាយក្នុង
 ទេវលោក អស់ ៣០ ពាន់កប្ប ។ អ្នកនឹងបានសោយទេវរាជ្យ
 ជាធំជាងទេវតា អស់ ៨០ ជន នឹងបានជាស្តេចក្នុងព្រះភ្នំដែន
 អស់មួយពាន់ជន ។ នឹងបានជាស្តេចក្នុងប្រទេសដ៏ធំទូលាយ
 សោយនូវសម្បត្តិទាំងអស់នោះ រាប់បានមួយអស្ចេយ្យកប្ប
 នេះជាផលនៃពុទ្ធនុស្សតិ ។ អ្នកកាលបើអន្ទោលទៅក្នុងភពតូច

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សុកុតិវគ្គទី ៣

និងភពធំ នឹងបាននូវកោតៈដ៏ច្រើន ការខ្វះខាតដោយកោតៈទាំង
 ឡាយ របស់អ្នកមិនមានឡើយ នេះជាផលនៃពុទ្ធានុស្សតិ ។
 លុះកន្លងទៅមួយសែនកប្ប ព្រះសាស្តាព្រះនាមគោតម កើតក្នុង
 ឱក្កាកត្រកូល នឹងត្រាស់ដឹងឡើងក្នុងលោក ។ អ្នកនឹងលះចោល
 នូវទ្រព្យ ៨០ កោដិ និងពួកទាសកម្មករជាច្រើន ហើយទៅបួស
 ក្នុងសាសនា របស់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមគោតមនោះ ។ អ្នក
 មានឈ្មោះថា សុកុតិ នឹងញ៉ាំងព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមគោតម ទ្រង់
 ប្រសើរជាងពួកសក្យៈឲ្យប្រោសប្រាណ ហើយនឹងបានជាសាវ័ក
 នៃព្រះសាស្តា ។ ព្រះគោតមសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់គង់ក្នុងកណ្តាលនៃភិក្ខុ
 សង្ឃហើយ ទ្រង់តាំងអ្នកថា ជាភិក្ខុប្រសើរក្នុងឋានៈទាំងពីរ គឺ
 ក្នុងពួកនៃទុក្ខិណេយ្យបុគ្គល ១ ក្នុងការនៅមិនមានកិលេស
 (ដោយធម្មទេសនា) ១ ។

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាអ្នកប្រាជ្ញ ជានាយក ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ លុះ
 ត្រាស់នូវពាក្យនេះហើយ ទ្រង់ហោះឡើងកាន់អាកាស ដូចស្តេច
 ហង្ស ហើរទៅព្រំដីអាកាស ។ ខ្ញុំដែលព្រះលោកនាថ ទ្រង់ប្រៀន
 ប្រដៅហើយ ក៏មានចិត្តរីករាយ នមស្ការព្រះតថាគត ហើយ
 ចម្រើននូវពុទ្ធានុស្សតិដ៏ឧត្តម សព្វៗ កាល ។ ខ្ញុំលះបង់រាងកាយ
 ជារបស់មនុស្សហើយ បានទៅកើតក្នុងតារត្តិន្យទេវលោក ដោយ
 សារកុសលកម្ម ដែលខ្ញុំធ្វើល្អហើយនោះផង ដោយការតម្កល់

ចេតនានោះផង ។ ខ្ញុំបានសោយទេវរាជ្យ ជាធំជាងទេវតា អស់
 ៨០ ជង បានជាស្តេចចក្ខុត្តិ អស់មួយពាន់ជង ។ ខ្ញុំសោយរាជ្យ
 ក្នុងប្រទេសដ៏ធំទូលាយ ជាសម្បត្តិដ៏ប្រពៃ រាប់បានមួយ
 អស់ឆ្នើយ្យជាតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធានុស្សតិ ។ ខ្ញុំកាលអន្តោលទៅ
 ក្នុងភពតូច និងភពធំ តែងបាននូវកោគៈដ៏ច្រើន ការខ្វះខាត
 ដោយកោគៈរបស់ខ្ញុំ មិនមានឡើយ នេះជាផលនៃពុទ្ធានុស្សតិ ។
 ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកទ្ទកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើនូវ
 កុសលកម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃ
 ពុទ្ធានុស្សតិ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
 ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុក្ខតិភ្នំមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុក្ខតិភ្នំរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សុត្តនិក្ខ

សុត្តនិក្ខរាបណា

[២៣] អបទានរបស់ព្រះសុត្តនិក្ខរ មានពាក្យផ្ដើមថា ហិម-
វន្តសុវារិទ្ធករ ដូច្នោះ ។

ព្រះបេរុបនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធជិនស្រី
ដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន
ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងទីបំផុតនៃកប្បទិមួយសែនអំពីកទ្ធកប្បនេះ ក្នុងកាលនៃ
ព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជាទីពឹងរបស់សត្វលោកមិនទាន់កើតឡើង លោក
កើតជាកូនទោលរបស់ព្រាហ្មណមហាសាលម្នាក់ ក្នុងហង្សវតីនគរ ។
ព្រាហ្មណ៍បានដាក់ឈ្មោះថា នន្ទមាណព ។ នន្ទមាណពនោះ ចម្រើនវ័យ
ហើយ រៀនត្រៃវេទ កាលមិនឃើញវត្ថុដែលជាសារៈក្នុងត្រៃវេទនោះ ទើប
បួសជាឥសីត្រង់ជើងភ្នំ មួយអន្លើដោយមាណព ៤ ម៉ឺន ៤ ពាន់ ជាបរិវារ
របស់ខ្លួន ញ៉ាំងសមាបត្តិ ៨ និងអភិញ្ញា ៥ ឲ្យកើតហើយ បានប្រាប់
កម្មដ្ឋានដល់អន្លើវាសិកទាំងឡាយ ។ សូម្បីអន្លើវាសិកទាំងនោះ ក៏បាន
ឈានក្នុងកាលមិនយូរឡើយ ។

សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់កើតឡើងក្នុង
លោក អាស្រ័យហង្សវតីនគរគង់នៅ ថ្ងៃមួយ ក្នុងពេលទៀបភ្នំ ទ្រង់បាន

ប្រមើលមើលសត្វលោក ទ្រង់ឃើញឧបនិស្ស័យនៃអរហត្តរបស់ជដិលដែល
 ជាអន្តេវាសិករបស់នន្ទតាបស និងការប្រាថ្នាតំណែងនៃសាវ័ក ដែលប្រកប
 ទៅដោយអង្គីរបស់នន្ទតាបស ទើបទ្រង់ធ្វើកិច្ចបដិបត្តិព្រះសរីរៈអំពីព្រលឹម ។
 ក្នុងពេលព្រឹក ទ្រង់កាន់បាត្រ និងចីវរ ទ្រង់មិនបបួលភិក្ខុណាមួយ ដូចសីហៈ
 យាងទៅតែមួយអង្គឯង កាលអន្តេវាសិករបស់នន្ទតាបសទៅរកផ្ទៃឈើ
 កាលនន្ទតាបសកំពុងឃើញនោះឯង យាងចុះអំពីអាកាស ប្រថាប់ឈរលើ
 ផែនដី ទ្រង់ត្រិះរិះថា នន្ទតាបស ចូរដឹងតថាគតថាជាព្រះពុទ្ធ ដូច្នោះ ។

នន្ទតាបសឃើញពុទ្ធានុភាព និងភាពបរិបូណ៌នៃព្រះលក្ខណៈ ពិចា-
 រណាមន្តសម្រាប់ទាយលក្ខណៈ ដឹងថា បុគ្គលប្រកបដោយលក្ខណៈទាំង
 នេះ កាលនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ នឹងបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ កាលចេញបួស នឹងបាន
 ជាព្រះសព្វញ្ញពុទ្ធ ដែលកាត់វដ្តៈក្នុងលោកបានជាសមុច្ឆេទ បុរសអាជា-
 នេយ្យនេះ ពិតជាព្រះពុទ្ធដោយឥតសង្ស័យ ទើបធ្វើនូវការទទួល ថ្វាយបង្គំ
 ដោយបញ្ជូនប្រតិស្ឋាន ហើយក្រាលអាសនៈថ្វាយ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់លើអាសនៈដែលក្រាលហើយ ចំណែក
 នន្ទតាបស ជ្រើសរើសអាសនៈដែលសមគួរដល់ខ្លួនហើយ អង្គុយក្នុង
 ចំណែកម្ខាង ។

សម័យនោះ ជដិល ៤ ម៉ឺន ៤ ពាន់ កាន់យកផ្ទៃឈើដែលមានឱជា
 ប្រណីតមកកាន់សម្អាតរបស់អាចារ្យ សម្លឹងមើលអាសនៈដែលព្រះពុទ្ធ និង
 អាចារ្យអង្គុយហើយ ពោលថា បពិត្រលោកអាចារ្យ ពួកខ្ញុំទាំងឡាយ

យល់ថា ក្នុងលោកនេះ មិនមានអ្នកណាធំជាងលោក តែប្រហែលបុរសនេះ ធំជាងលោក ។

នន្ទតាបសពោលថា នៃបា ពួកលោកនិយាយអ្វី ពួកលោកបំណងនឹង ប្រៀបធៀបក្នុងសិរេរុរាជ ដែលមានកម្ពស់ ១៦៨ ពាន់យោជន៍ ជាមួយនឹង គ្រាប់ស្ពៃប្លូ ពួកលោកកុំយកខ្ញុំទៅប្រៀបនឹងព្រះសព្វញ្ញតុទ្ធផ្សើយ ។ លំដាប់ នោះ តាបសទាំងនោះគិតថា បើបុរសនេះជាបុគ្គលថោកថយ អាចារ្យរបស់ ពួកយើងគង់មិននាំឧបមាប្រៀបធៀបយ៉ាងនេះ បុរសអាជានេយ្យនេះធំប៉ុន ណាហ្ន៎ ដូច្នោះហើយ នាំគ្នាប្រៀបបាទា នមស្ការដោយសិរសា គឺត្បូង ។

គ្រានោះ អាចារ្យពោលនឹងតាបសទាំងនោះថា បាទាំងឡាយ ទេយ្យ- ធម៌ដែលសមគួរដល់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយរបស់យើងមិនមាន ព្រះមានព្រះភាគ យាងមកក្នុងពេលកិក្ខុចារ ព្រោះហេតុនោះ ពួកយើងនឹងថ្វាយទេយ្យធម៌ តាមកម្លាំង ចូរពួកអ្នកនាំផលាផលដ៏ប្រណីត ដែលអ្នកទាំងឡាយនាំមក ហើយមកចុះ ដូច្នោះហើយ ឲ្យនាំផ្លែឈើមក លាន់ដៃហើយ ដាក់ក្នុងបាត របស់ព្រះតថាគតដោយខ្លួនឯង ។

គ្រាន់តែព្រះសាស្តាទទួលផ្លែឈើប៉ុណ្ណោះ ទេវតាទាំងឡាយ ក៏ដាក់នូវ ទិព្វឱ្យជាចូល តាបសត្រង់ទឹកថ្វាយដោយខ្លួនឯងនោះឯង ។ លំដាប់នោះ កាល ព្រះសាស្តាសោយស្រេចហើយ ទើបតាបសជាអាចារ្យ ហៅអន្តេវាសិកទាំង ឡាយមក អង្គុយពោលសារណីយកថាក្នុងសម្មាកររបស់ព្រះសាស្តា ។

ព្រះសាស្តាទ្រង់ព្រះតម្រិះថា ចូរកិក្ខុទាំងឡាយមក ។ កិក្ខុទាំងឡាយ

ដែលជាព្រះខ័ណ្ឌស្រពប្រមាណ ១ សែនរូប ដឹងព្រះតម្រិះរបស់ព្រះសាស្តា ហើយ នាំគ្នាមកថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា ហើយឈរក្នុងចំណែកម្ខាង ។

លំដាប់នោះ នន្ទតាបសហៅអន្តេវាសិកទាំងឡាយមកហើយ ពោលថា បាទាំងឡាយ អាសនៈដែលព្រះពុទ្ធគង់នៅទាបនៅឡើយ អាសនៈរបស់ សមណៈ ១ សែនរូបក៏មិនមាន ថ្ងៃនេះ អ្នកទាំងឡាយ គួរធ្វើសក្ការៈដល់ ព្រះមានព្រះភាគ និងភិក្ខុសង្ឃឲ្យឧទ្យោរ អ្នកទាំងឡាយ ចូរនាំផ្កាដែលសម្បូរ ដោយពណ៌ និងក្លិនមកអំពីជើងភ្នំ ។ ព្រោះវិស័យរបស់លោកអ្នកមានឫទ្ធិ ជាអចិន្ត្រៃយ៍ ទើបតាបសទាំងឡាយនាំផ្កាដែលសម្បូរដោយពណ៌ និងក្លិន មកក្នុងរយៈកាលមួយភ្លែតប៉ុណ្ណោះ ក្រាលអាសនៈផ្កាកម្ពស់ប្រមាណ ១ យោជន៍ ថ្វាយព្រះពុទ្ធហើយ ។ សម្រាប់អគ្គសាវ័ក កម្ពស់ប្រមាណ ៣ គាវុត សម្រាប់ភិក្ខុទាំងឡាយដ៏សេស មានកម្ពស់ប្រមាណកន្លះយោជន៍ជាដើម សម្រាប់ភិក្ខុដែលបួសថ្មីក្នុងសង្ឃ មានកម្ពស់ប្រមាណ ១ ឧសកៈ^(១) ។

កាលតាបសទាំងឡាយក្រាលអាសនៈស្រេចហើយយ៉ាងនេះ នន្ទតាបស ឈរផ្តង់អញ្ជាញខាងមុខព្រះតថាគត ហើយក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់យាងឡើងកាន់អាសនៈផ្កានេះ គង់ដើម្បីជាប្រយោជន៍ ដើម្បី សេចក្តីចម្រើន ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ខ្ញុំព្រះអង្គអស់កាលយូរ ។ ព្រះមាន ព្រះភាគគង់លើអាសនៈផ្កាហើយ កាលព្រះសាស្តាគង់ហើយយ៉ាងនេះ ភិក្ខុ

១- ១ ឧសកៈ ស្មើនឹង ១៤០ ហត្ថ ៨០ ឧសកៈ ជា ១ គាវុត ៤ គាវុត ជា ១ យោជន៍ ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សុកុតិវគ្គទី ៣

ទាំងឡាយដឹងអាការរបស់ព្រះសាស្តាហើយ ទើបអង្គុយលើអាសនៈ ដែល
ត្រូវបានសម្រាប់ខ្លួន ។ នន្ទតាបសកាន់ត្រង់ដែលធ្វើអំពីផ្កា ឈរចាំដំបូល
សិរសាព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ព្រះតម្រិះថា សក្ការៈទាំងឡាយ
របស់តាបសនេះ ចូរមានផលច្រើន ទើបចូលនិរោធសមាបត្តិ ។ ភិក្ខុទាំង
ឡាយដឹងថា ព្រះសាស្តាចូលសមាបត្តិហើយ ក៏នាំគ្នាចូលសមាបត្តិផងដែរ ។
ព្រះសាស្តាក៏ចូលនិរោធសមាបត្តិអស់ ៧ ថ្ងៃ កាលដល់ពេលភិក្ខុចារ
អន្តេវាសិកទាំងឡាយនាំគ្នាបរិភោគមើមឈើ ផ្លែឈើក្នុងព្រៃ ក្នុងកាល
ដ៏សេស ក៏ឈរផ្គងអញ្ជូលដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។

ចំណែកនន្ទតាបសមិនព្រមទៅបរិភោគ ចាំដំបូលត្រង់ ញ៉ាំងពេលវេលា
បញ្ជូនទៅដោយបីតិ និងសុខរហូត ៧ ថ្ងៃ ។ ព្រះសាស្តាចេញអំពីនិរោធន
ហើយត្រាស់ឲ្យសាវ័កមួយរូបដែលប្រកបដោយអង្គ ២ គឺអង្គរបស់ភិក្ខុអ្នកនៅ
ដោយមិនមានកិលេស (អរណវិហារី) និងអង្គនៃភិក្ខុដែលជាទុក្ខ-
ណេយ្យបុគ្គលថា ចូរអ្នកធ្វើអនុមោទនាដល់អាសនៈ ដែលសម្រេចដោយផ្កា
ដល់ពួកឥសី ។ ភិក្ខុរូបនោះ មានចិត្តត្រេកអរហើយ ដូចមេទ័ពធំ បានទទួល
ព្រះរាជទានលាភធំអំពីសម្លាកស្តេចចក្រពត្តិ តាំងនៅក្នុងវិស័យរបស់ខ្លួន
ហើយ ពិចារណាព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺព្រះត្រៃបិដក ហើយធ្វើអនុមោទនា ក្នុងទី
បំផុតនៃទេសនារបស់ភិក្ខុនោះ ទើបព្រះសាស្តាទ្រង់សម្តែងធម៌ដោយ
ព្រះអង្គឯង ។

ក្នុងកាលចប់ទេសនា តាបស ៤ ម៉ឺន ៤ ពាន់នាក់ សម្រេចអរហត្ត

ទាំងអស់ ព្រះសាស្តាទ្រង់លាព្រះហស្ត ត្រាស់ថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរជាភិក្ខុ
 ចុះ ។ សក់ និងពុកមាត់របស់តាបសទាំងនោះ ក៏អន្តរធានទៅក្នុងរំពេចនោះ
 ឯង ។ បរិក្ខារ ៨ ដណ្តប់ត្រង់កាយគ្រប់គ្រាន់ តាបសទាំងនោះ ដូចព្រះ
 ថេរៈមានវស្សា ៦០ ចោមរោមព្រះសាស្តា ។ ចំណែកនន្ទតាបសមិនបាន
 សម្រេចគុណវិសេស ព្រោះមានចិត្តរាយមាយ ។ បានឮថា នន្ទតាបស
 នោះ ចាប់ផ្តើមពីស្លាប់ធម៌ក្នុងសម្លាក់របស់ព្រះថេរៈ ដែលនៅដោយមិនមាន
 កិលេស បានកើតចិត្តប្បាទថា ឱហ្ន៎ អាត្មាអញ គប្បីបាននូវគុណ ដែល
 សាវ័កនេះបានហើយ ក្នុងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធអង្គណាមួយ ដែលនឹងកើត
 ឡើងក្នុងអនាគតកាល ។

ដោយបរិវិតក្កនោះ ទើបនន្ទតាបសមិនអាចសម្រេចមគ្គផលបាន ។ តែ
 លោកបានថ្វាយបង្គំព្រះតថាគត ឈរផ្តងអញ្ជូលិចំពោះព្រះកក្ក ក្រាបទូល
 យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុអ្នកធ្វើអនុមោទនាដល់អាសនៈ
 ដែលធ្វើដោយផ្កា ចំពោះពួកឥសីនេះ មានឈ្មោះដូចម្តេច ក្នុងសាសនារបស់
 ព្រះអង្គ ព្រះសាស្តាត្រាស់ឆ្លើយថា ភិក្ខុនោះឈ្មោះថា ជាអ្នកដល់ហើយនូវ
 តំណែងឯតទគ្គៈ ក្នុងអង្គនៃភិក្ខុដែលនៅដោយមិនមានកិលេស និងក្នុងអង្គនៃ
 ភិក្ខុដែលជាទុក្ខិណេយ្យបុគ្គល ។ លោកបានធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នាថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សក្ការៈនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គកាន់ត្រត្រាស់អស់ ៧ ថ្ងៃ ធ្វើហើយ
 ដោយអធិការនោះ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនប្រាថ្នាសម្បត្តិដទៃ តែក្នុងអនាគតកាល ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គ គប្បីជាសាវ័កដែលប្រកបដោយអង្គ ២ ដូចព្រះថេរៈនេះ ក្នុង

សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធអង្គណាមួយចុះ ។

ព្រះសាស្តាទ្រង់បញ្ជូនអនាគតសញ្ញាណទៅ ពិចារណាមើលថា សេចក្តី
ប្រាថ្នារបស់តាបសនេះសម្រេចឬហ្ន៎ ទ្រង់ប្រមើលមើល ទ្រង់ឃើញសេចក្តី
ប្រាថ្នារបស់តាបសសម្រេច ក្នុងកាលកប្បកន្លងទៅហើយមួយសែន ទើប
ត្រាស់ថា ម្ចាស់តាបស សេចក្តីប្រាថ្នារបស់អ្នកមិនទទេឡើយ ក្នុងអនាគត
កាលកន្លងទៅមួយសែនកប្ប ព្រះពុទ្ធព្រះនាមគោតម នឹងកើតឡើងក្នុងលោក
សេចក្តីប្រាថ្នារបស់អ្នកនឹងសម្រេច ក្នុងសម្មាភារបស់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាម
គោតមនោះ ត្រាស់ធម្មកថាហើយ មានភិក្ខុសង្ឃចោមរោម ហោះទៅកាន់
អាកាស ។

នន្ទតាបសបានឈរផ្តងអញ្ជូលី ឧទ្ទិសចំពោះព្រះសាស្តា និងភិក្ខុសង្ឃ
រហូតដល់ដាច់កន្ទុយភ្នែក ក្នុងកាលតមក លោកចូលទៅគាល់ព្រះសាស្តា
ស្តាប់ធម្មកថាតាមកាល មានឈានមិនសាបសូន្យ ធ្វើកាលកិរិយា ទៅកើត
ក្នុងព្រហ្មលោក ។ ចុតិចាកព្រហ្មលោកនោះហើយ បួសក្នុងព្រៃអស់ ៥០០
ជាតិទៀត ។ ក្នុងសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមកស្សបៈ ក៏បានបួសនៅ
ព្រៃជារវត្ត បំពេញគតបច្ចាគតវត្តឲ្យបរិបូណ៌ ។ បានឮថា បុគ្គលដែលមិន
បានបំពេញវត្តនេះ មិនសម្រេចដល់ភាពជាមហាសាវ័កបានឡើយ ឯគត-
បច្ចាគតវត្ត គប្បីជ្រាបដោយន័យដែលលោកពោលក្នុងអង្គកថា នៃព្រះសូត្រ
ទាំងឡាយហើយ លោកបំពេញគតបច្ចាគតវត្តអស់ ២០០០០ ឆ្នាំ កើតក្នុង
ស្ថានតាវត្តិឡើយទៅលោក ។

នន្ទតាបសនោះ សោយទិព្វសម្បត្តិដោយអំណាចនៃការកើតផ្លាស់ប្តូរគ្នា ក្នុងស្ថានតាវត្តិវិញ ដោយប្រការដូច្នោះ ចុតិចាកតាវត្តិវិញពិភពនោះហើយ បាន ជាស្តេចចក្រពត្តិ និងជាស្តេចបទេសរាជ្យ ក្នុងមនុស្សលោករាប់រយជន សោយមនុស្សសម្បត្តិដ៏ឧឡារ តមក ក្នុងសាសនារបស់ព្រះមានព្រះភាគ នៃយើងទាំងឡាយ កើតជាបុនប្រសរបស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ក្នុងផ្ទះសុមន- សេដ្ឋី ក្នុងក្រុងសាវត្ថី មានឈ្មោះថា សុកុតិ ។

សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគនៃយើងទាំងឡាយ កើតឡើងហើយ ក្នុងលោក ទ្រង់ប្រកាសធម្មចក្រ យាងទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះដោយលំដាប់ ទ្រង់ធ្វើនូវការអនុគ្រោះសត្វលោក ដោយការទទួលវិហារវេទ្យវ័នជាដើម ក្នុង ក្រុងរាជគ្រឹះនោះ អាស្រ័យក្រុងរាជគ្រឹះ គង់នៅក្នុងព្រៃសីតវ័ន ។ កាល នោះ អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី នាំរបស់របរដែលកើតអំពីការធ្វើក្នុងនគរសាវត្ថី ទៅកាន់ផ្ទះរបស់រាជគហសេដ្ឋី ជាសម្ងាញ់របស់ខ្លួន^(១) ស្តាប់ដំណឹងការកើត ឡើងនៃព្រះពុទ្ធ ទើបចូលទៅគាល់ព្រះសាស្តា ដែលគង់នៅក្នុងព្រៃសីតវ័ន តាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិផល ដោយការចូលគាល់លើកដំបូងនោះឯង ហើយ ទូលសូមឲ្យព្រះសាស្តាយាងមកនគរសាវត្ថី ។ ឲ្យគេធ្វើព្រះវិហារមួយយោជន៍ ១ ក្នុងចម្ងាយផ្លូវ ៤៥ យោជន៍ ដោយការបរិច្ចាគទ្រព្យ មួយសែន មួយ កន្លែង អំពីក្រុងសាវត្ថីនោះ ។ ទិញឧឡានរបស់ព្រះរាជកុមារ ព្រះនាម ជេត ប្រមាណ ៨ ករិស ដោយមាត្រាសម្រាប់វាស់ ដោយយកប្រាក់រាប់

១- វិនយបិដក សេនាសនក្ខន្ធកៈថា អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីជាបុនថ្ងៃរបស់រាជគហសេដ្ឋី។

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិហាសិនី សុកុតិវគ្គទី ៣

កោដិក្រាលផែនដី ។ ក្នុងថ្ងៃដែលព្រះសាស្តាទទួលវិហារ សុកុតិកុដ្ឋមិកៈនេះ បានទៅជាមួយអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ស្តាប់ធម្មទេសនាហើយ មានសទ្ធាបួស ។

លោកឧបសម្បទាហើយ ធ្វើមាតិកាពីរឲ្យស្អាត ឲ្យអាចារ្យប្រាប់កម្មដ្ឋាន បំពេញសមណធម៌ក្នុងព្រៃ ចម្រើនវិបស្សនា មានមេត្តាល្អឃើញជាបាទ សម្រេច អរហត្តហើយ ។ ព្រោះកាលលោកសម្តែងធម៌ រមែងមិនសម្តែងធម៌មិនចំពោះ តាមទំនងដែលព្រះសាស្តាទ្រង់សម្តែង ហេតុនោះ ទើបលោកបានឈ្មោះថា ជាកំពូលជាន់ភិក្ខុទាំងឡាយ ខាងមិនមានសត្រូវ ។ កាលត្រាប់បិណ្ឌបាត ក៏ចូលឈានផ្សាយមេត្តាទៅគ្រប់ៗ ផ្ទះ ចេញអំពីឈានហើយ ទើបទទួល ភិក្ខុ ដោយគិតថា ដោយវិធីនេះ ទាយកទាំងឡាយ នឹងមានផលច្រើន ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះថេរៈឈ្មោះថា ជាកំពូលជាន់ភិក្ខុទាំងឡាយ ខាង ទុក្ខិណេយ្យបុគ្គល ។

ដោយហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់តាំងព្រះថេរៈក្នុងតំណែង ឯតទ្កតៈ ដែលប្រកបដោយអង្គពីរថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាពួកភិក្ខុ អ្នកនៅដោយឥតកិលេស ដែលជាសាវ័ករបស់តថាគត ស្រេចនឹងសុកុតិ ប្រសើរជាងគេ ។ ពួកភិក្ខុអ្នកគួរដល់ទុក្ខិណាទាន ស្រេចនឹងសុកុតិ ដូច្នោះ ។

ព្រះមហាថេរៈនេះ សម្រេចអរហត្តដែលជាទីបំផុត នៃផលរបស់បុរាមី ដែលខ្លួនបានបំពេញមក ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងលោក ត្រាប់ចារិកទៅតាមជនបទ ដើម្បីបំពេញប្រយោជន៍ដល់មហាជន ដល់ក្រុងរាជគ្រឹះហើយដោយលំដាប់ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ព្រះបាទពិម្ពិសារ ទ្រង់ស្តាប់ការមករបស់ព្រះថេរៈហើយ យាងចូលទៅ
 រក ទ្រង់ថ្វាយបង្គំហើយ ត្រាស់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ សូមលោកម្ចាស់នៅ
 ក្នុងទីនេះឯង ខ្ញុំនឹងធ្វើលំនៅប្រគេន ដូច្នោះហើយ ក៏ចៀសចេញទៅ ហើយ
 ទ្រង់ក៏ភ្លេច ។ ព្រះថេរៈកាលមិនបានសេនាសនៈ ក៏ញ៉ាំងកាលឲ្យកន្លងទៅ
 ក្នុងទីវាល ។ ដោយអានុភាពរបស់ព្រះថេរៈ ភ្លៀងមិនធ្លាក់ឡើយ ។

មនុស្សទាំងឡាយត្រូវភ្លៀងរាំងគំរាម ទើបនាំគ្នាទៅតវ៉ាត្រង់ទ្វាររាជវាំង
 របស់ព្រះរាជា។ ទ្រង់ពិចារណាថា ដោយហេតុអ្វីហ្ន៎ ទើបភ្លៀងមិនធ្លាក់
 ហើយទ្រង់ព្រះតម្រិះថា ប្រហែលជាព្រះថេរៈនៅកណ្តាលវាល ទើបភ្លៀងមិន
 ធ្លាក់ ហើយត្រាស់ឲ្យធ្វើកុដិ ប្រក់ដោយស្លឹកឈើប្រគេនព្រះថេរៈ ហើយ
 ត្រាស់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ សូមលោកម្ចាស់នៅក្នុងកុដិស្លឹកនេះចុះ ទ្រង់
 ថ្វាយបង្គំហើយ ចៀសចេញទៅ ។ ព្រះថេរៈទៅកាន់កុដិហើយ អង្គុយពត់
 ក្នុងលើអាសនៈដែលក្រាលដោយស្មៅ ក្នុងកាលនោះ តំណក់ភ្លៀងតូចៗ
 ក៏ធ្លាក់មក បន្តិចបន្តួច មិនសើមទូទៅ ។

គ្រានោះ ព្រះថេរៈបំណងបំបាត់នូវភ័យ ដែលកើតអំពីភ្លៀងដល់សត្វ
 លោក កាលប្រាប់ឲ្យដឹងថា លោកមិនមានអន្តរាយអំពីខាងក្នុង និងខាងក្រៅ
 ទើបពោលគាថាថា ឆន្ទា មេ កុដិកា ដូច្នោះជាដើម ។ សេចក្តីនៃពាក្យជា
 គាថានោះ លោកពោលហើយ ក្នុងថេរគាថានោះឯង ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបព្រះមហាថេរៈទាំងនោះ ប្រកាសនូវគុណ
 របស់ខ្លួន ឆ្លើយថា ព្រះអរិយៈទាំងឡាយប្រាថ្នាតិចក្រៃលែង ពិចារណា

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សុកុតិវគ្គទី ៣

ឃើញថា លោកុត្តរធម៌ដែលខ្លួនសម្រេចហើយ ជាធម៌ស្ងប់ ជាធម៌ប្រណីត ក្រែកលែង ជ្រាលជ្រៅក្រែកលែង ដែលខ្លួនមិនធ្លាប់សម្រេចដោយកាលយូរនេះ ទើបប្រកាសគុណរបស់ខ្លួនដើម្បីសម្តែងឧទ្ទាន ដែលកម្លាំងបីតិជាសំត្រឿនឲ្យ អាចហ៊ាន និងដើម្បីសម្តែងការដែលព្រះសាសនា ជាធម៌នាំសត្វចេញចាក ទុក្ខ ។ ដូចព្រះលោកនាថ ទ្រង់ប្រកាសនូវគុណរបស់ព្រះអង្គ តាម អធ្យាស្រ័យរបស់សត្វ ដែលនឹងត្រាស់ដឹងដោយន័យថា ម្ចាស់កិត្តិទាំងឡាយ តថាគតប្រកបដោយទេសពលញ្ញាណ ជាអ្នកក្លៀវក្លាក្នុងវេសារជ្ជញ្ញាណ ដូច្នោះ ជាដើម យ៉ាងណា សូម្បីគាថាព្យាករអរហត្តផលរបស់ព្រះថេរនេះ ក៏ យ៉ាងនោះ ។

លោកបានសម្រេចអរហត្តផល និងបានទទួលតំណែងឯតទគ្គៈយ៉ាងនេះ ហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនហើយ កើតសោមនស្ស កាលនឹងប្រកាស អបទានដែលខ្លួនប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យជាដើមថា ហិម- វន្តស្សវិទូរេ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ហិមវន្តស្ស សេចក្តីថា ក្នុងទីមិនឆ្ងាយ គឺ ក្នុងទីជិត បានដល់ ត្រង់ជើងនៃភ្នំហិមាល័យ អធិប្បាយថា ក្នុងទីសព្វដែល សម្បូរដោយការទៅមករបស់មនុស្ស ។ បទថា និសកោ នាម បព្វតោ ភ្ជាប់សេចក្តីថា មានភ្នំជួរឈ្មោះនិសកៈ ព្រោះប្រសើរជាងភ្នំទាំងឡាយ ។ បទ ថា អស្សមោ សុកតោ មយ្ហំ សេចក្តីថា បានសាងដោយល្អនូវអាស្រម គឺលំនៅក្នុងព្រៃ ដើម្បីជាលំនៅរបស់ខ្ញុំត្រង់ភ្នំនោះ អធិប្បាយថា សាងយ៉ាង

ល្អដោយ មានកុដិជាទីសម្រាកពេលយប់ និងពេលថ្ងៃ មានរបងព័ទ្ធដោយ
ជុំវិញជាដើម ។ បទថា បណ្ណសាលា សុមាបិទា សេចក្តីថា មានសាលា
ដែលប្រក់ដោយស្លឹកឈើ សាង គឺសាងរៀបរយ ដើម្បីជាទីអាស្រ័យ
របស់ខ្ញុំ ។

បទថា កោសិយោ នាម នាមេន សេចក្តីថា ដោយឈ្មោះដែល
មាតាបិតាជាក់ឲ្យថា កោសិយៈ ។ ភ្ជាប់សេចក្តីថា មានតបៈដ៏ឧក្រិដ្ឋ គឺមាន
តេជៈប្រាកដ បានដល់ មានតេជៈខ្លាំងក្លា ។ ប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង គឺខ្ញុំម្នាក់ឯង
ប៉ុណ្ណោះ ឥតមានបុគ្គលជាទីពីរ គឺមិនមានតាបសជាគម្រប់ពីរ ជាជដិល
គឺជាអ្នកចង់ដា បានដល់ តាបសអាស្រ័យនៅ គឺស្នាក់នៅត្រង់ក្នុងឈ្មោះ
និសកៈ ក្នុងកាលនោះ គឺក្នុងពេលនោះ ។

បទថា ដលំ មូលត្ថុ បណ្ណត្ថុ ន ភុជ្ជាមិ អហំ តទា សេចក្តីថា
ក្នុងកាលនោះ គឺក្នុងកាលដែលខ្ញុំនៅត្រង់និសកបពិតនោះ ខ្ញុំមិនបរិភោគផ្លែ
ឈើ មើមជំឡូង និងស្លឹកឈើដែលបេះអំពីដើម កាលសម្តែងដល់សេចក្តីនោះ
ថា បើដូច្នោះ តើរស់នៅបានដូចម្តេច ទើបពោលថា បវត្តំ សុទាតាហំ
ដូច្នោះ ។ ភ្ជាប់សេចក្តីថា គឺក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំអាស្រ័យស្លឹកឈើជាដើមដែល
មានក្នុងទីនោះៗ គឺកើតឯងជ្រះឯង គឺជ្រះតាមសភាវៈរបស់វា ជាអាហារ
ចិញ្ចឹមជីវិត គឺតម្កល់ជីវិត ។ ម្យ៉ាងទៀត បាលីថា បវត្តបណ្ណុបណ្ណានិ
ដូច្នោះក៏មាន សេចក្តីថា ខ្ញុំអាស្រ័យស្លឹកឈើទុំដែលជ្រះឯងចិញ្ចឹមជីវិត ។

បទថា នាហំ កោបេមិ អាជិវំ សេចក្តីថា ខ្ញុំកាលនឹងលះបង់ជីវិត គឺ

ទោះធ្វើការលះបង់ជីវិត ក៏មិនញ៉ាំងសម្មាអាជីវៈឲ្យកម្រើក គឺឲ្យវិនាសព្រោះ
 ការស្វែងរកអាហារ មានមូលផលជាដើម ដោយអំណាចតណ្ហា ។
 បទថា អារាធមិ សកំ ចិត្តំ សេចក្តីថា រមែងញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យត្រេកអរ
 គឺឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងការប្រាថ្នាតិច និងសន្តោស ។ បទថា វិវដ្ឋេមិ អនេសនំ
 សេចក្តីថា ខ្ញុំវៀរ គឺនៅឆ្ងាយអំពីអានេសនៈ គឺការស្វែងរកមិនសមគួរ
 ដោយអំណាចវេជ្ជកម្ម និងទូតកម្មជាដើម ។

បទថា រាគូបសំហិតំ ចិត្តំ សេចក្តីថា កាលណា គឺក្នុងកាលណាចិត្ត
 របស់ខ្ញុំសម្បយុត្តដោយរាគៈ កើតឡើង ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំប្រាប់ខ្លួនឯង គឺ
 ពិចារណាដោយខ្លួនឯង គឺពិចារណាដោយញ្ញាណហើយ បន្ទោបង់ចោល ។
 បទថា ឯកត្តោ តំ ធមេមហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំជាអ្នកមានចិត្តឯក តាំងមាំ
 ក្នុងអារម្មណ៍នៃកម្មដ្ឋានណាមួយ ទូន្មាន គឺធ្វើនូវការទូន្មានចិត្តនោះ គឺចិត្ត
 ដែលប្រកបដោយរាគៈ ។

បទថា រដ្ឋសេ រដ្ឋនិយេ ច សេចក្តីថា អ្នកមានតម្រេក គឺជាបុគ្គល
 ដែលនៅក្នុងអារម្មណ៍ ជាទីតាំងនៃតម្រេក គឺក្នុងវត្ថុ មានរូបារម្មណ៍ជាដើម ។
 បទថា ទុស្សនិយេ ច ទុស្សសេ សេចក្តីថា អ្នកអាក់អន់ក្នុងអារម្មណ៍ ដែល

ជាទីអាក់អន់ គឺក្នុងវត្ថុដែលធ្វើឲ្យកើតទោសៈ ។ បទថា មឃ្ហសេ មោហាធិយេ
 ច សេចក្តីថា អ្នកជាអ្នកវង្វេង គឺជាអ្នកវង្វេងក្នុងអារម្មណ៍ ដែលជាទីតាំងនៃ
 ការវង្វេង គឺក្នុងវត្ថុដែលធ្វើឲ្យកើតនូវការវង្វេង ភ្ជាប់សេចក្តីថា ព្រោះហេតុ
 នោះ ទើបខ្ញុំទន្ទានខ្លួនយ៉ាងនេះថា ចូរអ្នកចេញអំពីព្រៃទៅ គឺចៀសចេញអំពី
 ការនៅព្រៃ ។

បទថា តិម្ហសកវណ្ណាកោ សេចក្តីថា ព្រះពុទ្ធមានរស្មី ដូចផ្លែទន្ធបំប៉ា
 ពណ៌មាស អធិប្បាយថា មានពណ៌ដូចមាសជម្ពូនទេ ។ ពាក្យដ៏សេស
 មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាសុត្តនិទ្ទេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឧបវាណត្ថេរាបទានទី ២

[២៤] ព្រះជិនស្រីសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ដល់ត្រើយ
នៃធម៌ទាំងពួង រុងរឿងដូចគំនរភ្លើង ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ។
មហាជនមកជួបជុំគ្នា ឬជាព្រះតថាគត ធ្វើជើងថ្មដីវិចិត្រ ហើយ
លើកតម្កល់ព្រះសរីរៈ ។ ពួកមហាជនទាំងនោះ ព្រមទាំងទេវតា
និងមនុស្ស លុះធ្វើព្រះសរីរកិច្ចរួចហើយ ប្រមូលព្រះធាតុត្រង់
កន្លែងជើងថ្មនោះ មកធ្វើព្រះពុទ្ធស្នូប ។ ជាន់ទី ១ ធ្វើដោយ
មាស ជាន់ទី ២ ធ្វើដោយកែវមណី ជាន់ទី ៣ ធ្វើដោយប្រាក់
ជាន់ទី ៤ ធ្វើដោយកែវផលិក ។ ជាន់ទី ៥ នៃព្រះស្នូបនោះ
ធ្វើដោយកែវទទឹម ជាន់ទី ៦ ធ្វើដោយកែវមរកត ខាងលើធ្វើ
ដោយរតនៈគ្រប់យ៉ាង ។ ទ្រនាប់ខ្សាច់ (នៃព្រះស្នូប) ធ្វើដោយ
កែវមណី បង្កាន់ដៃ ធ្វើដោយកែវ ត្នព្រះស្នូប ធ្វើដោយមាស
សុទ្ធទាំងអស់ កម្ពស់ឡើងទៅលើ មួយយោជន៍ ។ កាលនោះ
ទេវតាមកជួបជុំគ្នាត្រង់កន្លែងនោះ ហើយប្រឹក្សាជាមួយគ្នាថា
ពួកយើងនឹងធ្វើព្រះស្នូបថ្វាយព្រះលោកនាថ ជាតាទិបុគ្គល ។ ព្រះ
ធាតុឥតមានបែកខ្ញែកចេញពីគ្នា ព្រះសរីរធាតុនៅជាដុំមួយ (បើ
ដូច្នោះ) ពួកយើងនឹងធ្វើព្រះស្នូប ស្រោបលើព្រះពុទ្ធស្នូបនេះ ។
ពួកទេវតា បានបង្កើនកម្ពស់មួយយោជន៍ដទៃទៀត ដោយកែវ

ទាំង ៧ ប្រការ ព្រះស្តុបនោះទៅជាមានកម្ពស់ ២ យោជន៍ តែងកម្ពស់បង្អស់នឹងនឹងត សព្វៗ កាល ។ គ្រានោះ ពួកនាគមក ជួបជុំគ្នា ត្រង់កន្លែងព្រះស្តុបនោះហើយ ប្រឹក្សាជាមួយគ្នាថា ពួក មនុស្ស និងទេវតា បានធ្វើព្រះស្តុបថ្វាយព្រះពុទ្ធ ។ ពួកយើង កុំប្រហែសឡើយ ព្រោះមនុស្ស និងទេវតា មិនប្រហែស បើ ដូច្នោះ ពួកយើងនឹងធ្វើព្រះស្តុប ថ្វាយព្រះលោកនាថ ព្រះអង្គ ជាតាទិបុគ្គល ។ ពួកនាគទាំងនោះ ប្រមូលកែវឥន្ទនិល កែវ មហានិល ទាំងកែវមណី មានរស្មីរុងរឿង ក្នុងទីជាមួយគ្នាហើយ ស្រោបព្រះពុទ្ធស្តុប ។ ព្រះពុទ្ធចេតិយទាំងមូល ប្រដាប់ដោយកែវ មណី មានកម្ពស់ ៣ យោជន៍ តែងផ្សាយចេញនូវពន្លឺ ក្នុងកាល នោះ ។ កាលនោះ ពួកគ្រុឌមកជួបជុំគ្នាហើយ ប្រឹក្សាជាមួយគ្នា ថា ពួកមនុស្ស ទេវតា និងនាគទាំងឡាយ បានធ្វើព្រះស្តុបថ្វាយ ព្រះពុទ្ធ ។ ពួកយើងកុំប្រហែសឡើយ ព្រោះមនុស្ស និងទេវតា ទាំងឡាយ មិនប្រហែស បើដូច្នោះ ពួកយើងនឹងធ្វើព្រះស្តុប ថ្វាយព្រះលោកនាថ ព្រះអង្គជាតាទិបុគ្គល ។ គ្រុឌទាំងនោះបាន ធ្វើព្រះស្តុប ប្រដាប់ដោយកែវមណីសុទ្ធ ឲ្យជាគ្រឿងស្រោប មានទំហំប៉ុនគ្នា ពួកគ្រុឌទាំងនោះ បានធ្វើពុទ្ធចេតិយ ឲ្យមាន កម្ពស់កើនមួយយោជន៍ទៀត ។ ព្រះពុទ្ធស្តុបទៅជាមានកម្ពស់ ៤ យោជន៍ រុងរឿង ញ៉ាំងទិសទាំងអស់ឲ្យភ្នំដួងព្រះអាទិត្យ ដែលរះ

ឡើង ។ កាលនោះ ពួកកុម្មណ្ណមកជួបជុំគ្នា ហើយប្រឹក្សាជាមួយគ្នាថា ពួកមនុស្ស ទេវតា នាគ និងគ្រុឌទាំងឡាយ បាននាំគ្នាធ្វើព្រះស្តុបដ៏ថ្លៃថ្លា ថ្វាយព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរផ្សេងៗ គ្នា ពួកយើងកុំធ្វេសប្រហែសឡើយ ព្រោះមនុស្ស និងទេវតាទាំងឡាយ មិនប្រហែស បើដូច្នោះ ពួកយើងនឹងធ្វើព្រះស្តុប ថ្វាយព្រះលោកនាថ ព្រះអង្គជាតាទិបុគ្គល ពួកយើងនឹងស្រោបពុទ្ធចេតិយ ដោយកែវទាំងឡាយតទៅទៀត ។ ពួកកុម្មណ្ណទាំងនោះ បានធ្វើពុទ្ធចេតិយ ឲ្យកើនកម្ពស់មួយយោជន៍ទៅទៀត ព្រះស្តុបទៅជាមានកម្ពស់ ៥ យោជន៍ តែងរុងរឿង ក្នុងកាលនោះ ។ លំដាប់នោះ ពួកយក្ខមកជួបជុំគ្នា ត្រង់កន្លែងព្រះស្តុបនោះ ហើយប្រឹក្សាជាមួយគ្នាថា ពួកមនុស្ស ទេវតា នាគ កុម្មណ្ណ និងគ្រុឌទាំងឡាយ បានធ្វើព្រះស្តុបដ៏ថ្លៃថ្លា ថ្វាយព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរផ្សេងៗ គ្នា ពួកយើងកុំធ្វេសប្រហែសឡើយ ព្រោះមនុស្ស និងទេវតាទាំងឡាយ មិនប្រហែស ពួកយើងនឹងធ្វើព្រះស្តុបថ្វាយព្រះលោកនាថ ព្រះអង្គជាតាទិបុគ្គល ពួកយើងនឹងស្រោបពុទ្ធចេតិយ ដោយកែវផលិកតទៅទៀត ។ ពួកយក្ខទាំងនោះ បានធ្វើពុទ្ធចេតិយឲ្យកើនកម្ពស់មួយយោជន៍ទៅទៀត ព្រះស្តុបទៅជាមានកម្ពស់ ៦ យោជន៍ តែងរុងរឿង ក្នុងកាលនោះ ។ គ្រានោះ ពួកគន្ធាប្រជុំប្រឹក្សាក្នុងទីជាមួយគ្នាថា ពួកមនុស្ស ទេវតា នាគ គ្រុឌ កុម្មណ្ណ និងយក្ខ

ទាំងឡាយ ទាំងអស់គ្នា បានធ្វើព្រះស្តុបថ្វាយព្រះពុទ្ធ ឯពួកយើង
 មិនបានធ្វើព្រះស្តុបក្នុងទីនោះឡើយ បើដូច្នោះ ពួកយើងនឹងធ្វើ
 ព្រះស្តុប ថ្វាយព្រះលោកនាថ ព្រះអង្គជាតាទិបុគ្គល ។ ពួកគន្ធា
 ទាំងនោះ បានធ្វើថ្នាក់ ៧ ជាន់ ដរាបតាំងពីទ្រនាប់ខ្សាច់ឡើងទៅ
 បានធ្វើព្រះស្តុបសុទ្ធតែជារិការនៃមាសទាំងអស់ ក្នុងកាលនោះ ។
 ព្រះស្តុបទៅជាមានកម្ពស់ ៧ យោជន៍ តែងរុងរឿង ក្នុងកាលនោះ
 គេតតជើងថា យប់ថ្ងៃ ព្រោះពន្លឺមាននៅសព្វៗ កាល ។ ព្រះចន្ទ
 ព្រះអាទិត្យ ព្រមទាំងពួកផ្កាយ គ្របសង្កត់ពន្លឺព្រះស្តុបនោះមិន
 បាន ឯប្រទីប រុងរឿងតែក្នុងទីចម្ងាយ ១០០ យោជន៍ជុំវិញ ។
 ក្នុងកាលនោះ មនុស្សទាំងឡាយណាមួយ បូជាព្រះស្តុប មនុស្ស
 ទាំងនោះ មិនឡើងកាន់ព្រះស្តុប មនុស្សទាំងនោះ តែងបោះទៅ
 ព្នងអាកាស ។ មានយក្ខមួយ ឈ្មោះអភិសម្មតៈ ដែលពួក
 ទេវតាតាំងទុកហើយ ចាំទទួលទង់ ឬកម្រងផ្កា ព្នងខាងលើ ។
 មនុស្សទាំងនោះ មិនឃើញយក្ខនោះទេ ឃើញតែកម្រងនៃផ្កា
 អណ្តែតទៅ លុះឃើញកម្រងផ្កាទាំងនោះហើយ ក៏ដើរទៅ ពួក
 មនុស្សទាំងអស់នោះឯង តែងទៅកាន់សុគតិ ។ ពួកមនុស្ស ទាំង
 អ្នកខុសក្នុងសាសនា ទាំងអ្នកជ្រះថ្លាក្នុងសាសនា ដែលចង់
 ឃើញបាណិហារ តែងបូជាព្រះស្តុប ។ គ្រានោះ ខ្ញុំកើតជាអ្នកកម្សត់
 នៅក្នុងក្រុងហង្សវតី បានឃើញជនរីករាយហើយ ក៏គិតយ៉ាងនេះ

ក្នុងកាលនោះថា ព្រះស្កុប ដែលបញ្ចុះព្រះសរីរធាតុ ប្រាកដដូច
 នេះ របស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គណា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនុ៎ះ
 មានបុណ្យដ៏លើសលុប ពួកជននេះ មានចិត្តត្រេកអរហើយ
 ចំពោះជនអ្នកធ្វើនូវសក្ការៈ រមែងមិនក្តៅក្រហាយ ។ អាត្មាអញ
 នឹងធ្វើសក្ការៈ ថ្វាយព្រះលោកនាថ ជាតាទិបុគ្គលដែរ នឹងបានជា
 ព្រះទាយាទក្នុងធម៌ របស់ព្រះលោកនាថអង្គនោះ ក្នុងកាលជា
 អនាគត ។ ខ្ញុំក៏លើកឡើងនូវសំពត់របស់ជាងជ្រលក់ ដែលបោក
 គក់យ៉ាងស្អាត ព្យួរនឹងចុងឫស្សី ហើយលើកឡើងជាទង់ ព្រួង
 អាកាស ។ អភិសម្មតយក្ស រីករាយកាន់ទង់របស់ខ្ញុំ (បិតានៅ)
 ព្រួងអាកាស ខ្ញុំឃើញទង់ ដែលត្រូវខ្យល់បក់រិចហើយ ក៏ញ៉ាំង
 សេចក្តីរីករាយ ឲ្យកើតដោយក្រៃលែង ។ ខ្ញុំធ្វើចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាចំពោះ
 ទង់នោះហើយ ក៏ចូលទៅរកព្រះសមណៈ ថ្វាយបង្គំ ទូលសួរនូវ
 ផលទង់នឹងភិក្ខុនោះ ។

ភិក្ខុនោះ សម្តែងនូវកិរិយាកើតឡើង នៃសេចក្តីត្រេកអរ
 និងបីតិរបស់ខ្ញុំ ប្រាប់ខ្ញុំថា អ្នកនឹងបានទទួលផលរបស់ទង់នោះ
 សព្វៗ កាល ។ សេនាមានអង្គ ៤ គឺដំរី សេះ រថ ពលថ្មើរ
 ជើង នឹងចោមរោមអ្នកអស់កាលជានិច្ច នេះជាផលនៃការថ្វាយ
 ទង់ ។ ត្បូងត្រី ៦០ ពាន់ និងស្តរ ដែលគេតាក់តែងយ៉ាងល្អ នឹង
 ចោមរោមអ្នក អស់កាលជានិច្ច នេះជាផលនៃការថ្វាយទង់ ។

ពួកនារី ៨៦ ពាន់ មានខ្លួនតាក់តែងយ៉ាងល្អ មានសំពត់ និង
 គ្រឿងអម្ពរជ័រិចិត្រ ពាក់កែវមណី និងកុណ្ណាល ។ ពួកនារីទាំង
 នោះ មានមុខទូលាយ មានមុខស្រស់ស្រាយ មានត្រតាកសាយ
 មានជងខ្លួនរៀវល្អ នឹងចោមរោមអ្នក អស់កាលជានិច្ច នេះជា
 ផលនៃការថ្វាយទង់ ។ អ្នកនឹងរីករាយក្នុងទេវលោក អស់ ៣០
 ពាន់កប្ប នឹងបានសោយទេវរាជ្យ ជាធំជាងទេវតាអស់ ៨០ ដង ។
 នឹងបានជាស្តេចចក្កពត្តិ អស់មួយពាន់ដង នឹងសោយប្រទេស-
 រាជ្យដ៏ធំទូលាយ រាប់បានមួយអសន្ទេយ្យជាតិ ។ កន្លងទៅមួយ
 សែនកប្ប ព្រះសាស្តា ព្រះនាមគោតម ទ្រង់សម្តែងក្នុងឱក្ខាក-
 ត្រកូល នឹងត្រាស់ដឹងក្នុងលោក ។ អ្នកនឹងច្យុតចាកទេវលោកមក
 ត្រូវកុសលមូលជាសំតៀន ប្រកបដោយបុញ្ញកម្ម នឹងកើតជា
 ព្រាហ្មណ៍ ។ អ្នកនឹងលះចោលទ្រព្យ ៨០ កោដិ និងទាសកម្មករ
 ជាច្រើន ហើយបួសក្នុងសាសនារបស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះ
 នាមគោតម ។ អ្នកនឹងមានឈ្មោះថាឧបវាណៈ ញ៉ាំងព្រះសម្តេច
 ព្រះនាមគោតមដ៏ប្រសើរជាងពួកសក្យៈ ឲ្យប្រោសប្រាណា ហើយ
 នឹងបានជាសាវ័ក របស់ព្រះសាស្តា ។

កុសលកម្មដែលខ្ញុំធ្វើហើយ ក្នុងរវាងមួយសែនកប្ប បានឲ្យ
 ផលដល់ខ្ញុំ ក្នុងជាតិនេះ ខ្ញុំផុតស្រឡះហើយ (ចាកអាសវធម៌)
 ដូចសម្មុះនៃព្រាហ្ម (ដែលផុតស្រឡះចាកផ្ទះ) ខ្ញុំផុតបំផ្លាញនូវ

កិលេសទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំហើយ ។ កាលដែលខ្ញុំកើតជាស្ដេច
 ចក្កពត្តិ ជាឥស្សរៈក្នុងទ្វីបទាំង ៤ ទង់ផុសឡើងក្នុងរវាង ៣
 យោជន៍ដោយជុំវិញសព្វៗ កាល ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពី
 កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ក្នុងកាលនោះ
 ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខឡើយ នេះជាផលនៃការថ្វាយទង់ ។ បដិ-
 សម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧបវាណត្ថេរមានអាយុ បានសម្ដែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឧបវាណត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឧបវាណត្ថេរាបទាន

[២៤] អបទានរបស់ព្រះឧបវាណត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា បទុមត្ថរោ
នាម ជិនោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្ថរៈ កើតក្នុងត្រកូលក្រីក្រ ដល់នូវ
ភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ កាលព្រះមានព្រះភាគបរិនិព្វានហើយ កាលមនុស្ស
ទេវតា នាគ គ្រុឌ កុម្មុណ្ណ យក្ស និងគន្ធាទាំងឡាយ នាំយកព្រះធាតុ
របស់ព្រះអង្គមកធ្វើព្រះស្លូប សម្រេចដោយរតនៈទាំង ៧ កម្ពស់ ៧ យោជន៍
កុលបុត្តនោះ បានយកសំពត់ដណ្ដប់របស់ខ្លួន ដែលសស្អាតបរិសុទ្ធ ចង
ត្រង់ចុងបូស្សីធ្វើជាទង់ ហើយធ្វើការបូជា ។ យក្សសេនាបតី ឈ្មោះថា
អភិសម្មតកៈ ដែលទេវតាទាំងឡាយផ្តល់តំណែង ដើម្បីរក្សាត្រង់ទីបូជា
ព្រះចេតិយ មានកាយមិនប្រាកដ កាន់ទង់នោះក្នុងអាកាស ធ្វើប្រទេក្សិណព្រះ
ចេតិយ ៣ ជុំ ។ កុលបុត្តនោះឃើញដូច្នោះ មានចិត្តជ្រះថ្លាក្រៃលែង ។
ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ
ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ បានឈ្មោះថា ឧបវាណៈ
ចម្រើនវ័យហើយ ឃើញពុទ្ធនុភាព ក្នុងកាលទ្រង់ទទួលវត្ថុជេតពន ជាអ្នក
បាននូវសទ្ធាបួសហើយ ធ្វើនូវការចម្រើនវិបស្សនា បានសម្រេចអរហត្ត ជា
អ្នកមានអភិញ្ញា ៦ ។ ក្នុងកាលដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់អាពាធ ព្រះថេរៈ

បានបង្ហាន់ទឹកក្តៅ ទឹកបាន និងកេសជ្ជៈដែលត្រូវជាមួយរោគ ចូលទៅថ្វាយ
ព្រះមានព្រះភាគ ដោយហេតុនោះ ព្រះរោគរបស់ព្រះសាស្តាក៏ស្ងប់ ។ ព្រះ
សាស្តា ទ្រង់ធ្វើអនុមោទនាដល់ព្រះថេរៈ ។

ព្រះថេរៈសម្រេចអរហត្ត បានទទួលតំណែងឯតទគ្គៈ^(១) យ៉ាងនេះ
ហើយ រក្សាដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុង
កាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ ដូច្នោះជាដើម ។

ភ្ជាប់សេចក្តីក្នុងគាថានោះថា ព្រះជិនស្រី គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
ឈ្នះមារ ៥ ទ្រង់ព្រះនាមថា បទុមុត្តរៈ ជាអ្នកដល់នូវត្រើយ គឺលោកិយធម៌
និងលោកុត្តរធម៌ទាំងពួង សម្រេចដល់ទីបំផុត គឺព្រះនិព្វាន ទ្រង់បញ្ចេញ
ព្រះពុទ្ធរង្សីដែលមានពណ៌ ៦ ឲ្យភ្លឺស្វាងដូចគំនរភ្លើង ទ្រង់ញ៉ាំងសត្វលោក
ទាំងពួងឲ្យភ្លឺស្វាងដោយពន្លឺ គឺព្រះសម្មម្ម ជាព្រះសម្មម្ម គឺជាអ្នកត្រាស់
ដឹងប្រពៃ ទ្រង់ជាសព្វកសត្វដែលធ្លាក់ក្នុងការដេកលក់ គឺអវិជ្ជា ឲ្យភ្ញាក់
ចាកកិលេសនិទ្ទា ព្រមទាំងវាសនា ទ្រង់មានព្រះនេត្រថ្វាល្អ ដូចផ្កាឈូករីក
ទ្រង់បរិនិព្វាន គឺបរិនិព្វានដោយកិលេសនិព្វាន ដល់នូវទីដែលមានមិនឃើញ ។

១- ក្នុងអង្គត្ថនិកាយ ឯកនិបាត ឯតទគ្គបាលី មិនមានឈ្មោះរបស់ព្រះថេរៈជា
ឯតទគ្គៈទេ ។

បទថា ជន្ស្រា សេចក្តីថា មានជណ្តើរចង ដើម្បីជាក់តដ្ឋដែលរៀប
ក្នុងវេលាធ្វើចេតិយ ។

បទថា សុកោតំ រជគោនាបំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានចងសំពត់ដណ្តប់
ដែលបោកល្អហើយ ត្រង់ចុងឫស្សីធ្វើជាទង់លើកឡើង គឺលើកឡើងក្នុង
អាកាស គឺក្នុងលម្អ ។ បទដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាឧបវាណត្ថោរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

តិណ្ហិសរណគមនិយត្តោបទានទី ៣

[២៥] ខ្ញុំជាអ្នកបម្រើមាតាបិតា ក្នុងក្រុងចន្ទវតី មាតាបិតា
 របស់ខ្ញុំខ្ញុំខ្ញុំ ខ្ញុំចិញ្ចឹមលោកទាំងនោះ ក្នុងកាលនោះ ។ កាលនោះ
 ខ្ញុំទៅក្នុងទីស្ងាត់ អង្គុយគិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ កាលចិញ្ចឹម
 មាតាបិតា ក៏មិនបាននូវបព្វជ្ជា ។ បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលត្រូវ
 ឆន្ទិវិធានបិទបាំងហើយ រមែងឆេះដោយភ្លើង ៣ យ៉ាង គ្មានអ្នក
 ណានឹមួយ ជាអ្នកដឹកនាំ ក្នុងភពប្រាកដដូចនេះទេ ។ ឥឡូវនេះ
 ព្រះពុទ្ធត្រាស់ឡើងក្នុងលោកហើយ តែងញ៉ាំងសាសនាឲ្យរុងរឿង
 សត្វអ្នកប្រាថ្នាបុណ្យ អាចនឹងរើខ្លួនបាន ។ ខ្ញុំដល់នូវត្រៃសរណ-
 គមន៍ ហើយរក្សាពេញលេញ មានមុខងារកចេញពីទុគ្គតិ ដោយ
 សារអំពើដែលខ្ញុំធ្វើដោយប្រពៃនោះ ។ មានសមណៈមួយអង្គ
 ឈ្មោះ និសកៈ ជាអគ្គសាវ័ករបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានចូលទៅក្រពះ
 និសកៈនោះហើយ ទទួលនូវសរណគមន៍ ។ ក្នុងសម័យនោះ
 អាយុ (របស់សត្វ) មានប្រមាណមួយសែនឆ្នាំ ខ្ញុំបានរក្សា
 សរណគមន៍ឲ្យពេញលេញ អស់កាលប៉ុណ្ណោះដែរ ។ ក្នុងកាល
 ជាទីបំផុតកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ខ្ញុំរឭករឿយៗ នូវសរណគមន៍នោះ
 ខ្ញុំបានទៅកាន់ស្ថានតាវត្តិន្យ ដោយសារកុសលកម្ម ដែលខ្ញុំបាន
 ធ្វើល្អហើយនោះ ។ ខ្ញុំកាលទៅកើតក្នុងទេវលោកដែលខ្ជាប់ខ្ជួន
 ដោយបុណ្យកម្ម បើចូលទៅកាន់ប្រទេសណាៗ រមែងបាននូវហេតុ

៨ ប្រការ (ក្នុងប្រទេសនោះៗ) ។ គឺគេតែងបូជាខ្ញុំ ក្នុងទិស
 ទាំងឡាយ ១ ខ្ញុំជាអ្នកមានប្រាជ្ញាមោះមុត ១ ពួកទេវតាទាំង
 អស់ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ (តាមខ្ញុំ) ១ ខ្ញុំតែងបាននូវកោតៈ
 មានចំនួនរាប់មិនបាន ១ ។ ខ្ញុំមានសម្បុរដូចមាស ក្នុងទីទាំងពួង
 ១ មានបញ្ញាវាងវៃ ១ មិនកម្រើកចាកមិត្តទាំងឡាយ ១ យស
 របស់ខ្ញុំខ្ពង់ខ្ពស់ ១ ។ ខ្ញុំបានជាធំជាងទេវតា សោយទេវរាជ្យ
 មានពួកស្រីអប្បរោចមរោម សោយសេចក្តីសុខដ៏ជាទិព្វ អស់
 ៨០ ដង ។ បានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ អស់ ៧៥ ដង សោយប្រទេស-
 រាជ្យដ៏ធំទូលាយ រាប់បានមួយអសន្ទ្រយុគជាតិ ។ លុះដល់បច្ឆិមកត
 ខ្ញុំប្រកបដោយបុញ្ញកម្ម កើតក្នុងត្រកូលមហាសាល ដ៏ស្តុកស្តម្ភ
 ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ខ្ញុំបរិបូរដោយល្បែង មានពួកទារកចោមរោម
 ចេញចាកទីក្រុងហើយ ចូលទៅកាន់អារាមរបស់សង្ឃ ក្នុងវេលា
 ល្ងាច ។ ក្នុងអារាមនោះ ខ្ញុំឃើញសមណៈ លោកផុតស្រឡះ
 ចាកកិលេស មិនមានឧបធិ លោកបានសម្តែងធម៌ដល់ខ្ញុំ ទាំង
 បានឲ្យសរណគមន៍ដល់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំបានស្តាប់សរណគមន៍ បានរព្វក
 ឃើញនូវសរណគមន៍របស់ខ្ញុំ ខ្ញុំអង្គុយលើអាសនៈមួយ ហើយ
 បានដល់អរហត្ត ។ ខ្ញុំមានអាយុ ៧ ឆ្នាំអំពីកំណើត បានដល់អរហត្ត
 ព្រះពុទ្ធមានចក្ខុ ជាបន្តវគ្គណា (របស់ខ្ញុំ) ហើយឲ្យឧប-
 សម្បុរទាជាភិក្ខុដល់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំបានដល់នូវសរណគមន៍ ក្នុងកប្ប

ប្រមាណមិនបាន អំពីកទុកប្បនេះ ឯអំពើដែលខ្ញុំបានធ្វើហើយ
 ប៉ុណ្ណោះ បានឲ្យផលដល់ខ្ញុំ ក្នុងសាសនានេះ ។ សរណគមន៍
 ខ្ញុំបានរក្សាល្អហើយ ចិត្តខ្ញុំបានតាំងទុកល្អហើយដែរ ខ្ញុំបានទទួល
 នូវយសទាំងពួង ហើយដល់នូវព្រះនិព្វាន ជាធម្មជាតិមិនមាន
 ការញាប់ញ័រ ។ អ្នកទាំងឡាយណា មានការប្រុងត្រចៀកស្តាប់
 អ្នកទាំងឡាយនោះ ចូរស្តាប់ខ្ញុំពោលចុះ ខ្ញុំនឹងសម្តែងប្រាប់អ្នក
 ទាំងឡាយ នូវអត្ថ គឺ បទដែលខ្ញុំឃើញដោយខ្លួនឯង ។ ព្រះ
 សម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់ដឹងហើយក្នុងលោក សាសនាព្រះជិនស្រី កំពុង
 ផ្សាយទៅ ស្តរ គឺ អមតនិព្វានជាគ្រឿងបន្លាស់នូវសរ គឺសោក
 ព្រះអង្គទូងហើយ ។ អ្នកទាំងឡាយ គប្បីធ្វើនូវការកសាងក្នុង
 បុព្វកេត្តដ៏ប្រសើរ គួរតាមកម្លាំងរបស់ខ្លួនចុះ អ្នកទាំងឡាយ នឹង
 ឃើញនូវការរលត់ទុក្ខ ។ អ្នកទាំងឡាយ គួរទទួលត្រៃសរណ-
 គមន៍ រក្សាសីល ៥ ញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធ នឹងធ្វើទីបំផុត
 ទុក្ខបាន ។ អ្នកទាំងឡាយ គួរធ្វើនូវខ្ញុំឲ្យជាគ្រឿងប្រៀបធៀប
 ហើយរក្សាសីលទាំងឡាយ មិនយូរប៉ុន្មាន អ្នកទាំងឡាយគ្រប់
 គ្នា នឹងបានដល់នូវព្រះអរហត្ត ។ ខ្ញុំជាអ្នកមានវិជ្ជា ៣ ជាអ្នក
 ដល់នូវប្បទិ ស្ងាត់ជំនាញក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត បពិត្រព្រះអង្គ
 មានព្យាយាមធំ ខ្ញុំជាសាវ័ករបស់ព្រះអង្គ សូមថ្វាយបង្គំចំពោះ
 ព្រះបាទព្រះសាស្តា ។ ខ្ញុំព្រះអង្គបានដល់នូវព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ក្នុង

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

កប្បប្រមាណមិនបានអំពីកប្បនេះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ (នេះ)
ជាផលនៃការដល់នូវត្រៃសរណគមន៍ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ
៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតីណិសរណគមនិយត្ថេរមានអាយុ បាន
សម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តីណិសរណគមនិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

តិណិសរណគមនិយត្តោបទាន

[២៥] អបទានរបស់ព្រះតិសរណគមនិយត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
នគរេ ពន្ធមតិយា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធ
អង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងកាលព្រះពុទ្ធព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ក្នុងពន្ធមតិយគរ
បានចិញ្ចឹមមាតា និងបិតាដែលខ្វាក់ភ្នែក ។ ថ្ងៃមួយ លោកគិតថា អាត្មាអញ
ចិញ្ចឹមមាតាបិតា ក៏នឹងមិនបានបួស បើដូច្នោះ អញនឹងកាន់យកសរណៈ ៣
ដោយវិធីនេះ អញនឹងផុតចាកទុក្ខតិ ទើបចូលទៅរកអគ្គសាវ័កឈ្មោះនិសកៈ
របស់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី ហើយកាន់យកសរណៈ ៣ ។ លោក
រក្សាសរណៈ ៣ នោះ អស់ ១ វែសនឆ្នាំ ដោយកម្មនោះ ទើបកើតក្នុង
ស្ថានតាវត្តិឱ្យ ខាងមុខអំពីនោះ បានអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំង
ឡាយ សោយនូវសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូល
មហាសាល ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ អាយុ ៧ ឆ្នាំ
ប៉ុណ្ណោះ ចោមរោមទៅដោយកុមារទាំងឡាយ បានទៅកាន់សង្ឃារាមមួយ
កន្លែង ។ ក្នុងទីនោះ ព្រះថេរៈជាព្រះខ័ណ្ឌស្រពមួយរូប សម្ដែងធម៌ដល់
កុលបុត្តនោះហើយ បានឲ្យសរណៈទាំងឡាយ ។ កុលបុត្តនោះ ទទួល
សរណៈទាំងនោះហើយ រព្វកដល់សរណៈដែលខ្លួនធ្លាប់រក្សា ចម្រើននូវ
វិបស្សនា សម្រេចអរហត្តហើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឲ្យព្រះថេរៈដែល

សម្រេចអរហត្តហើយ ឧបសម្បទា ។

ព្រះថេរៈសម្រេចអរហត្ត បានឧបសម្បទាហើយ រឭកបុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កាលនឹងប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ដោយអំណាចសោម-
នស្ស ទើបពោលពាក្យថា នគរេ ពន្ធមតិយា ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទ
ទាំងនោះ បទថា មាតុ ឧបដ្ឋាកោ អមំ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំឧបដ្ឋាកមាតា
បិតា ក្នុងពន្ធមតិនគរ ។

បទថា តមន្តការបិហិតា សេចក្តីថា ដែលងងឹត គឺមាហៈបិទបាំង ។
បទថា តិវិធក្តិហិ ឧយ្ហរេ ភ្ជាប់សេចក្តីថា សត្វទាំងពួងត្រូវភ្លើង ៣ កង គឺ
រាគគិ ១ ទោសគិ ១ មោហគិ ១ ដុតហើយ ។

បទថា អដ្ឋ ហេតុ លកាមហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានហេតុ ៨ ប្រការ គឺ
ហេតុដែលជាបច្ច័យនៃសេចក្តីសុខ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់
ហើយ ។^{១១៨}

អដ្ឋកថាតិសរណាគមនិយត្តោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បញ្ចសីលសមាទានិយត្តោបទានទី ៤

[២៦] គ្រានោះ ខ្ញុំកើតជាបុរសអ្នកស៊ីឈ្នួល ក្នុងក្រុងចន្ទវតី ខ្ញុំរាល់តែនឹងការងាររបស់ជនដទៃ មិនបាននូវបញ្ចជា ។ ខ្ញុំគិតថា បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលត្រូវនឹងតំបិទបំផុតហើយ រមែងឆេះ ដោយភ្លើង ៣ យ៉ាង អញគប្បីគេចចេញដោយឧបាយណាហ្ន៎ ។ អញជាមនុស្សកំព្រា ធ្វើនូវការឈ្នួល ទាំងទេយ្យធម៌ របស់អញ ក៏មិនមាន បើដូច្នោះ គួរតែអញរក្សាសីល ៥ ឲ្យពេញលេញ ។ មានព្រះថេរៈមួយអង្គឈ្មោះនិសកៈ ជាសាវ័ករបស់ព្រះមុនី ព្រះ នាមអនោមទស្សី ខ្ញុំក៏ចូលទៅរកព្រះថេរៈអង្គនោះ ហើយទទួល នូវសិក្ខាបទទាំង ៥ ។ ក្នុងសម័យនោះ អាយុ (របស់សត្វ) មានប្រមាណមួយសែនឆ្នាំ ខ្ញុំរក្សាសីល ៥ ឲ្យបរិបូណ៌ អស់ កាលប៉ុណ្ណោះដែរ ។ លុះមរណកាលមកដល់ព្រមហើយ ទេវតា ទាំងឡាយលួងលោមខ្ញុំថា នៃអ្នកនិទុក្ខ រថដែលទើមដោយសេះ មួយពាន់នេះ មកប្រាកដដល់អ្នកហើយ ។ កាលបើចិត្តជាខាង ក្រោយ កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ខ្ញុំបានរក្សាសីលរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំបានទៅ កាន់ស្ថានតាវត្តិន្យ ដោយសារអំពើដែលខ្ញុំធ្វើល្អហើយនោះ ។ ខ្ញុំ បានជាធំជាងទេវតា សោយទេវរាជ្យ មានពួកស្រ្តីអប្សរចោម រោម សោយសេចក្តីសុខដ៏ជាទិព្វ អស់ ៣០ ដង ។ ខ្ញុំបានជា ស្តេចចក្ខុពត្តិអស់ ៧៥ ដង បានសោយប្រទេសរាជ្យដ៏ធំទូលាយ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

រាប់បានមួយអសន្ទេយ្យជាតិ ។ ខ្ញុំច្បុតចាកទេវលោក ត្រូវ
 កុសលមូលជាសំតៀន ក៏មកកើតក្នុងត្រកូលមហាសាល ដ៏ស្តុក
 ស្តម្ភ ក្នុងក្រុងវេសាលី ។ កាលសាសនា របស់ព្រះជិនស្រី
 កំពុងរុងរឿង មាតា និងបិតារបស់ខ្ញុំ បានទទួលនូវសិក្ខាបទទាំង ៥
 ក្នុងកាលជិតចូលវស្សា ។ ខ្ញុំបានទទួលសីលជាមួយ (នឹងមាតា)
 ហើយបានរពកឃើញនូវសីលរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំអង្គុយលើអាសនៈមួយ
 ហើយ បានដល់នូវអរហត្ត ។ ខ្ញុំមានអាយុ ៥ ឆ្នាំអំពីកំណើត
 បានដល់នូវអរហត្ត ព្រះពុទ្ធមានចក្ខុ ទ្រង់ជ្រាបនូវគុណ (របស់
 ខ្ញុំ) ហើយទ្រង់ឲ្យឧបសម្បទាជាភិក្ខុដល់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំរក្សានូវសិក្ខាបទ
 ទាំង ៥ ពេញលេញ ខ្ញុំមិនដែលទៅកាន់កំណើតអសុរកាយ
 អស់កប្បៗ នឹងប្រមាណមិនបាន អំពីកទ្ធកប្បនេះ ។ ខ្ញុំនោះបាន
 ទទួលនូវយស ព្រោះហេតុនៃសីលទាំងនោះ ខ្ញុំកាលសម្តែងនូវ
 កោដិនៃកប្ប គប្បីសម្តែងជាឯកទេស (មួយចំណែកៗ) ។ ខ្ញុំ
 រក្សាសីលទាំង ៥ ហើយបាននូវត្រៃហេតុ គឺខ្ញុំជាអ្នកមានអាយុ
 វែង ១ មានទ្រព្យច្រើន ១ មានប្រាជ្ញាមោះមុត ១ ។ មួយទៀត
 ខ្ញុំសម្តែងនូវភាពនៃខ្លួន ជាបុរសដ៏ក្រៃលែង ជាន់ជនទាំងពួង
 អន្ទោលទៅក្នុងភពតូច និងភពធំ ហើយតែងបាននូវឋានៈទាំង
 នុ៎ះ ។ សាវ័កទាំងឡាយរបស់ព្រះជិនស្រី កាលប្រព្រឹត្តក្នុងសីល
 នឹងប្រមាណមិនបាន បើលោកនៅត្រេកអរក្នុងភព តើនឹងបាន

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិហាសិនី សុកុតិវគ្គទី ៣

ផលដូចម្ដេចទៅ ។ សីល ៥ ដែលខ្ញុំជាអ្នកស៊ីឈ្នួលគេ មាន
 ព្យាយាមប្រព្រឹត្តល្អហើយ ខ្ញុំបានរួចចាកចំណងទាំងពួង ក្នុងថ្ងៃ
 នេះ ដោយសារសីលនោះ ។ ក្នុងកប្បប្រមាណមិនបាន អំពី
 កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំរក្សាសីល ៥ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ
 នេះជាផលនៃសីល ៥ ។ បដិសម្ពិទ្ធ ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា
 ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបញ្ចសីលសមាទានិយត្ថេរមានអាយុ បាន
 សម្ដែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បញ្ចសីលសមាទានិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បញ្ចសីលសមាទានិយត្តោរាបទាន

[២៦] អបទានរបស់ព្រះបញ្ចសីលសមាទានិយត្តោរ មានពាក្យ ផ្ដើមថា **នគរេ ចន្ទវតិយា ដូច្នោះ ។**

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុង កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអនោមទេស្សី កើតក្នុងត្រកូលមួយ ជាអ្នក ក្រីក្រ តាមសមគួរដល់កុសលកម្ម ដែលខ្លួនធ្វើក្នុងភពមុន ទើបមានបាយ ទឹក និងកោជនតិច ធ្វើការស៊ីឈ្នួលអ្នកដទៃចិញ្ចឹមជីវិត ដឹងដល់ទោសក្នុង សង្សារ បំណងនឹងបួស តែមិនបានបួស ទើបសមាទានសីល ៥ ក្នុងសម្លាត់ របស់ព្រះនិសកត្តោរ សាវ័ករបស់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអនោមទេស្សី ។ ព្រោះកើតក្នុងសម័យដែលមនុស្សមានអាយុវែង រក្សាសីលអស់ ១ វែសន ឆ្នាំ ដោយកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ ក៏អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំង ឡាយ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលមហាសាល ក្នុងក្រុងវេសាលី ឃើញមាតាបិតាសមាទានសីល រព្យកដល់សីលរបស់ខ្លួន ចម្រើនវិបស្សនា សម្រេចអរហត្ត ហើយបួស ។

លោករព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ដោយអំណាចឧទ្ទាន ទើបពោល ពាក្យថា **នគរេ ចន្ទវតិយា ដូច្នោះជាដើម ។**

បទថា **ភតកោ អាសហំ វទនា សេចក្ដីថា ក្នុងកាលនោះ គឺក្នុងកាល**

អដ្ឋកថា វិសុទ្ធធានុវិហាសិនី សុកុតិវគ្គទី ៣

ដែលខ្ញុំបំពេញបុណ្យ ខ្ញុំជាអ្នកសុំឈ្នួល គឺជាអ្នកធ្វើការងារដើម្បីថ្ងៃឈ្នួល ។
បទថា បរកម្មាយនេ យុត្តោ សេចក្តីថា ខ្ញុំប្រកប គឺខ្វល់ខ្វាយក្នុងការធ្វើ
ការងាររបស់អ្នកដទៃដើម្បីថ្ងៃឈ្នួល ព្រោះមិនមានឱកាស ទើបមិនបានបួស
ដើម្បីឲ្យផុតចាកសង្សារ ។

បទថា មហានុការបិហិតា សេចក្តីថា ជាបុគ្គលដែលឆឺត គឺ
កិលេសដ៏ធំបិទបាំងហើយ រិតរុំ រារាំងហើយ ។ បទថា តិរិយត្តិហិ ឧប្បរេ
សេចក្តីថា ដែលភ្លើង ៣ កង ពោល គឺភ្លើងនរក ភ្លើងប្រេត ភ្លើងសង្សារ
កំពុងឆេះ អធិប្បាយថា ខ្ញុំគប្បីជាអ្នកដោះខ្លួនចេញដោយឧបាយអ្វី គឺដោយ
ហេតុអ្វី ។ ទេយ្យធម៌ គឺវត្ថុដែលគួរឲ្យ ដូចជាបាយ និងទឹកជាដើមរបស់ខ្ញុំ
មិនមាន ព្រោះជាអ្នកក្រីក្រ ទុគ៌ិត ត្រូវធ្វើការសុំឈ្នួលចិញ្ចឹមជីវិត ។ ពាក្យ
ថា យន្ទនាមំ បញ្ចុសីលំ រក្ខេយ្យំ បរិច្ចរយំ សេចក្តីថា បើដូច្នោះ ខ្ញុំគប្បី
សមាទានសីល ៥ ឲ្យបរិបូណ៌ អធិប្បាយថា ខ្ញុំគប្បីរក្សាឲ្យល្អ ឲ្យចម្រើន
ល្អ ។

បទថា ស្វាមំ យសមនុករិ សេចក្តីថា ខ្ញុំនោះ សោយនូវយសធំក្នុង
ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ដោយកម្លាំង គឺដោយអានុភាពនៃសីលទាំងនោះ
អធិប្បាយថា សូម្បីសរសើរនៃសីលទាំងនោះ អស់កោដិកប្ប ក៏ប្រកាស គឺ
ធ្វើឲ្យប្រាកដត្រឹមតែចំណែកមួយប៉ុណ្ណោះ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ។^{២៣}

អដ្ឋកថាបញ្ចុសីលសមាទានិយត្តេរាបនាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អន្តសំសារកត្តរាមទានធិ ៥

[២៧] ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ មានព្រះវណ្ណៈ ដូចមាស មានលក្ខណៈ ៣២ ដ៏ប្រសើរ ប្រាកដស្មើដោយ ចេតិយមាស ដែលកំពុងស្តេចទៅក្នុងចន្លោះរានផ្សារ ព្រះអង្គជា ប្រទីបបំភ្លឺសត្វលោក មានគុណនឹងប្រមាណមិនបាន មិនមាន បុគ្គលប្រៀបផ្ទឹម មានឥន្ទ្រិយទូន្មានហើយ ទ្រទ្រង់នូវវស្សីដ៏រុង រឿង ហើយក៏បាននូវបីតិដ៏ឧត្តម ។ ខ្ញុំបានថ្វាយបង្គំព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាមហាមុនី ហើយនិមន្តព្រះអង្គឲ្យឆាន់ គ្រានោះ ព្រះមុនីប្រកប ដោយសេចក្តីករុណា ចំពោះសត្វលោក ទ្រង់អនុមោទនា ទានរបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ចំពោះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ព្រះអង្គប្រកបដោយមហាករុណា ទ្រង់ជាអ្នកធ្វើនូវសេចក្តីរីករាយ ដ៏ក្រៃលែង ហើយខ្ញុំត្រេកអរក្នុងស្ថានសួគ៌ អស់មួយកប្ប ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយ ចម្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើ ឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិ ហើយ ។

បានឮថា ព្រះអន្តសំសារកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អដ្ឋកថា

អន្តសំសារវកត្តោបទាន

[២៧] អបទានរបស់ព្រះអន្តសំសារវកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
សុវណ្ណាវណ្ណំ សមុទ្ធិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
សាសនារបស់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិគ្គៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ឃើញព្រះមានព្រះភាគល្អដោយមហាបុរិសលក្ខណៈ ៣២ និងមណ្ឌល
នៃព្រះរស្មី ប្រមាណ ១ ព្យាម កំពុងត្រាច់បិណ្ឌបាត មានចិត្តជ្រះថ្លា
និមន្តព្រះមានព្រះភាគចូលទៅកាន់ផ្ទះ ឲ្យឆាន់ស្តាប់ស្តាប់ដោយបាយ និង
ទឹកដ៏ប្រសើរ ។ ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះឯង កុលបុត្តនោះ ចុតិចាក
អត្តភាពនោះហើយ កើតក្នុងទេវលោក សោយទិព្វសម្បត្តិ បន្ទាប់អំពីនោះ
សោយទេវសម្បត្តិ និងមនុស្សសម្បត្តិរឿយៗ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើត
ក្នុងត្រកូលមួយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា ហើយបួស ចម្រើនវិបស្សនា
ហើយសម្រេចអរហត្ត ។ លោកមាននាមប្រាកដថា អន្តសំសារវកត្តោ តាម
ឈ្មោះនៃបុណ្យដែលខ្លួនធ្វើក្នុងកាលមុន ។

ក្រោយមក លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស
កាលនឹងប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ដោយអំណាចឧទ្ធាន
ថា ខ្ញុំសម្រេចអរហត្តដោយអានុភាពនៃបុព្វសម្មារៈនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ
ទើបពោលពាក្យថា សុវណ្ណាវណ្ណំ ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងគាថានោះមានអធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គណា មានសម្បុរ ដូចមាស ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ឈ្មោះថា សុវណ្ណវណ្ណ ។ នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធសិទ្ធត្ថៈ ដែលមានវណ្ណៈដូចវណ្ណៈនៃមាសអង្គនោះ ។ បទថា គច្ឆន្តិអន្តរាបណោ សេចក្តីថា ដែលយាងទៅក្នុងរវាងផ្លូវនៃរានផ្សាររបស់ឈ្មួញទាំងឡាយ ។ បទថា កត្តានុត្តិយសង្គាសំ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ព្រះពុទ្ធព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ដូចគ្នានឹងសសរខៀនមាស មានលក្ខណៈ ៣២ ដ៏ប្រសើរ គឺទ្រង់បរិបូរដោយព្រះលក្ខណៈដ៏ប្រសើរ ៣២ ប្រការ បំភ្លឺលោកឲ្យរុងរឿង គឺដូចប្រទីបនៃលោកទាំងមូល មានគុណប្រមាណមិនបាន គឺមិនមានប្រមាណមិនមានបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹម គឺមិនមានបុគ្គលប្រៀបធៀប ទ្រទ្រង់នូវរស្មីដ៏រុងរឿង គឺទ្រទ្រង់នូវព្រះរស្មី គឺទ្រទ្រង់នូវព្រះពុទ្ធរស្មីដែលមានពណ៌ ៦ ខ្ញុំឃើញហើយ បាននូវបីតិដ៏ឧត្តម គឺក្រៃលែង ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{២៣៣}

អដ្ឋកថាអន្តសំសារកេត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ធូបទាយកត្តរាបទានទី ៦

[២៨] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយធូប សម្រាប់អុជក្នុងកុដិ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធក្ខៈ ព្រះអង្គជាច្បងក្នុងលោក ទ្រង់មិនញាប់ញ័រ ដោយលោកធម៌ ។ ខ្ញុំចាប់កំណើតណាៗ ទោះជាទេវតា ឬជាមនុស្ស ខ្ញុំរមែងជាទីស្រឡាញ់របស់ជនទាំង ពួង នេះជាផលនៃការថ្វាយធូប ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយធូប ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយធូប ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះធូបទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ធូបទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ធូបទាយកត្តោបទាន

[២៨] អបទានរបស់ព្រះធូបទាយកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា សិទ្ធតុស្ស
ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ធ្វើចិត្ត
ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ធ្វើនូវការបូជាដោយធូប (ផ្សែង
ក្រអូប) ជាច្រើន ដែលធ្វើដោយខ្លឹមចន្ទន៍ក្រស្នា និងក្បាពាក់ជាដើម ក្នុង
ព្រះគន្ធកុដិ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ សោយសម្បត្តិក្នុងលោកទាំង
ពីរ គឺក្នុងទេវតា និងមនុស្ស កុលបុត្តនោះ បានទទួលការបូជាក្នុងភពដែល
ខ្លួនកើតហើយ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង
ដោយអានុភាពនៃកុសលសម្មារ ទើបបួសក្នុងសាសនា ចម្រើនវិបស្សនា
ហើយ បានសម្រេចអរហត្ត ព្រោះបុណ្យដែលបូជាដោយធូប ដែលធ្វើឯង
ទើបលោកគេស្គាល់ក្នុងទីគ្រប់កន្លែងថា ធូបទាយកត្តោ ។ លោកបាន
សម្រេចអរហត្តផលហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស

កាលសម្តែងអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
សិទ្ធត្ថស្ស ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។

អធិប្បាយថា ប្រយោជន៍ ពោល គឺព្រះសព្វញ្ញតញ្ញាណរបស់ព្រះ
មានព្រះភាគអង្គណាសម្រេចបរិបូណ៌ហើយ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ព្រះ
នាមថា សិទ្ធត្ថៈ អធិប្បាយថា (ខ្ញុំបានថ្វាយធូបក្នុងព្រះគន្ធកុដី) របស់ព្រះ
មានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈអង្គនោះ ដែលទ្រទ្រង់នូវគុណ មានភាពជាអ្នក
ចែកធម៌ជាដើម ដែលជាបុរសប្រសើរបំផុតក្នុងលោក គឺឧត្តមក្នុងលោក
ទាំងមូល ទ្រង់មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ គឺមិនញាប់ញ័រក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍
និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាធូបធាយកត្តារាជាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បុទ្ទិនបូជកត្ថេរាបទានធិ ៧

[២៩] ខ្ញុំកើបខ្សាច់ចាស់ចោល ហើយរោយរាយនូវខ្សាច់ថ្មី ដ៏ស្អាត ត្រង់ខ្លោងនៃពោធិព្រឹក្ស របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម វិបស្សី ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បានថ្វាយខ្សាច់ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជា ផលនៃការថ្វាយខ្សាច់ ។ ក្នុងកប្បទី ៥៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបាន ជាស្តេចចក្កតត្តិ ជាធំជាងជន មានកម្លាំងច្រើន ព្រះនាម មហាបុទ្ទិនៈ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏ បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបុទ្ទិនបូជកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បុទ្ទិនបូជកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បុណ្យបូជកត្តារាបទាន

[២៧] អបទានរបស់ព្រះបុណ្យបូជកត្តា មានពាក្យផ្ដើម វិបស្សនា ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុង សាសនាព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងត្រកូលមួយ មានចិត្ត ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា នាំខ្យល់ចាស់ៗ ត្រង់ខ្សែនព្រះចេតិយ និងត្រង់ខ្សែន ពោធិព្រឹក្សចេញ ហើយរោយខ្យល់ពណ៌ស ដូចកម្ទេចកែវមុក្ដាថ្មីៗ ជំនួស ហើយប្រដាប់ដោយកម្រងផ្កា ។ ដោយកម្មនោះ កុលបុត្តនោះកើតក្នុងទេវលោក សោយទិព្វសម្បត្តិក្នុងវិមានមាសកម្ពស់ច្រើនយោជន៍ រុងរឿងដោយកែវ ដែលជាទិព្វ ក្នុងទេវលោកនោះ ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ កើតជាស្ដេច ចក្រពត្តិ សម្បូរដោយកែវ ៧ ប្រការ ក្នុងមនុស្សលោក សោយមនុស្ស សម្បត្តិ អន្ទោលទៅមក ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលមួយ ដែល សម្បូរដោយសម្បត្តិ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា បួសហើយ ចម្រើនវិបស្សនា សម្រេចអរហត្តហើយ ។ លោកគេតែងស្គាល់ថា បុណ្យបូជកត្តា ដូចគ្នា នឹងឈ្មោះបុណ្យដែលលោកធ្វើ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលសម្តែង
អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា វិបស្សីស្ស
ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។ ក្នុងគាថានោះ ឈ្មោះថា វិបស្សី ព្រោះឃើញ
ផ្សេងៗ ឬឈ្មោះថា វិបស្សី ព្រោះឃើញច្បាស់ ឬឈ្មោះថា វិបស្សី ព្រោះ
ឃើញប្រយោជន៍ផ្សេងៗ មានប្រយោជន៍ខ្លួន និងប្រយោជន៍អ្នកដទៃជាដើម ឬ
ឈ្មោះថា វិបស្សី ព្រោះឃើញសភាវធម៌ផ្សេងៗ មានបញ្ញត្តិ និងបរមត្ត
ជាដើម ខ្ញុំជញ្ជូនខ្សាច់ចាស់ៗ ចោល រោយនូវខ្សាច់ថ្មី ស្អាតបរិសុទ្ធ ត្រង់
មណ្ឌលពោធិព្រឹក្សដ៏ឧត្តម គឺត្រង់ខៀនពោធិព្រឹក្សដ៏ឧត្តមរបស់ព្រះពុទ្ធ
វិបស្សីអង្គនោះ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣២}

អដ្ឋកថាបុគ្គិនបូជកត្ថោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ទុត្តយត្ថេរាបទានដី ៨

[៣០] គ្រានោះ ខ្ញុំកើតជាក្រពើ នៅនាឆ្នេរស្ទឹង ឈ្មោះចន្ទភាគា ខ្ញុំកំពុងខ្វល់ខ្វាយរកចំណីដើម្បីខ្លួន ហើយបានទៅកាន់កំពង់ស្ទឹង ។ សម័យនោះ ព្រះសយម្ពុព្រះនាមសិទ្ធក្ខៈ ជាបុគ្គលប្រសើរ ព្រះអង្គមានប្រាថ្នានឹងឆ្លងស្ទឹង ទ្រង់ស្តេចចូលទៅកាន់កំពង់នៃ ស្ទឹងនោះ ។ កាលព្រះសម្ពុទ្ធ ស្តេចមកដល់ហើយ ខ្ញុំក៏ចូលមក ដល់ត្រង់កំពង់នោះដែរ លុះចូលមកដល់ហើយ បានពោលវាចា នេះនឹងព្រះសម្ពុទ្ធជា បពិត្រព្រះអង្គមានព្យាយាមធំ សូមព្រះអង្គ ឡើងកាន់ (ខ្នងរបស់ខ្ញុំ) ចុះ ខ្ញុំនឹងចម្រងព្រះអង្គ បពិត្រ ព្រះមហាមុនី សូមព្រះអង្គអនុគ្រោះនូវវិស័យជារបស់នៃបិតា ដល់ខ្ញុំ ឲ្យទាន ។ ព្រះមហាមុនី ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់នូវសម្រែក របស់ខ្ញុំហើយ ស្តេចឡើងកាន់ (ខ្នងរបស់ខ្ញុំ) ខ្ញុំមានចិត្ត រីករាយស្រស់ស្រាយ ចម្រងព្រះលោកនាយក ។ ព្រះលោក នាយក ព្រះនាមសិទ្ធក្ខៈ ញ៉ាំងខ្ញុំឲ្យស្រស់ស្រាយ ព្រងើយ ខាងនាយនៃស្ទឹងនោះថា អ្នកនឹងដល់នូវព្រះនិព្វានឈ្មោះអមតៈ ។ ខ្ញុំច្បុតចាកកាយនោះ បានទៅកាន់ទេវលោក មានពួកស្រីអប្សរ ចោមរោម សោយសេចក្តីសុខដ៏ជាទិព្យ ។ ខ្ញុំបានជាធំជាងទេវតា សោយទេវរាជ្យ អស់ ៧ ដង ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ជាធំលើ ផែនដី អស់ ៧ ដង ។ ខ្ញុំប្រកបរឿយៗ នូវវិវេក ជាអ្នកមាន

ប្រាជ្ញាចាស់ សង្រួមល្អ ទ្រទ្រង់នូវរាងកាយជាទីបំផុត ក្នុងពុទ្ធសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានចម្លងព្រះនរោសកៈ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការចម្លង ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧត្តិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឧត្តិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឧត្តិយត្ថេរាបទាន

[៣០] អបទានរបស់ព្រះឧត្តិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា ចន្ទភាគា-
នធិតិវេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុង សាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថរៈ កើតជាក្រពើក្នុងស្ទឹង ឈ្មោះ ចន្ទភាគា ឃើញព្រះមានព្រះភាគយាងមកក្បែរឆ្នេរស្ទឹង មានចិត្តជ្រះថ្លា បំណងនាំទៅកាន់ត្រើយ ទើបក្រាបក្បែរប្រាំងនោះឯង ។ ដើម្បីអនុគ្រោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគដាក់ព្រះបាទលើខ្នង ក្រពើត្រេកអរ មានចិត្តជ្រុយឡើង កើតនូវឧស្សាហ៍ ដោយកម្លាំងនៃបីតិ ក៏ហែលកាត់ខ្សែទឹក ប្រញាប់នាំព្រះ មានព្រះភាគឆ្លងទៅត្រើយនាយដោយរហ័ស ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាប សេចក្ដីជ្រះថ្លានៃចិត្តរបស់ក្រពើ ទើបទ្រង់ព្យាករថា ក្រពើនេះ ចុតិចាក អត្តភាពនេះហើយ នឹងកើតក្នុងទេវលោក ចាប់អំពីនោះ ក្រពើនេះ នឹង អន្ទោលទៅក្នុងសុគតិតៃម្យាំង ក្នុងកប្បទី ៧៤ បន្ទាប់អំពីកប្បនេះ នឹង សម្រេចអមតនិព្វាន ដូច្នោះហើយ ក៏យាងចៀសចេញទៅ ។

ក្រពើនោះ អន្ទោលទៅក្នុងសុគតិតៃម្យាំងប៉ុណ្ណោះ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាល នេះ កើតជាបុត្តរបស់ព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ពួកញាតិបានដាក់ ឈ្មោះថា ឧត្តិយៈ ។ កុលបុត្តនោះ ចម្រើនវ័យហើយ គិតថា អញនឹង ស្វែងរកអមតធម៌ ទើបបួសជាបរិព្វាជក ថ្ងៃមួយ ឃើញព្រះមានព្រះភាគ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ទើបចូលទៅគាល់ ថ្វាយបង្គំហើយ ស្តាប់ធម៌ ជាអ្នកបាននូវសទ្ធា ឬស
 ក្នុងព្រះសាសនា ព្រោះភាពដែលខ្លួនមិនបានជម្រះសីល និងទិដ្ឋិឲ្យបរិសុទ្ធ
 ទើបមិនអាចធ្វើឲ្យគុណវិសេសកើតឡើងបាន ឃើញភិក្ខុមួយរូប ញ៉ាំងគុណ
 វិសេសឲ្យកើតឡើង ព្យាករអរហត្តផល ទើបចូលទៅគាល់ព្រះសាស្តា ទូល
 សូមឱ្យដោយសន្ទិស ។ ចំណែកព្រះសាស្តា បានប្រទានឱ្យដល់ព្រះ
 ថេរៈដោយសន្ទិសដូចគ្នា ដោយន័យ (សំយុត្តនិកាយ មហាវារវគ្គ) ថា
 ម្ចាស់ឧត្តិយៈ បើដូច្នោះ ក្នុងសាសនានេះ ចូរអ្នកជម្រះនូវដើមនៃកុសលធម៌
 ទាំងឡាយសិន ដូច្នោះជាដើម ។ ព្រះថេរៈតាំងនៅក្នុងឱវាទ ផ្ដើមនូវវិបស្សនា
 ហើយ ។ កាលព្រះថេរៈផ្ដើមនូវវិបស្សនា អាពាធកើតឡើងហើយ កាល
 អាពាធកើតឡើង ព្រះថេរៈកើតនូវសង្វេគ គឺកាន់យកជាហេតុនៃការប្រារព្ធ
 សេចក្ដីព្យាយាម ទើបចម្រើនវិបស្សនា រហូតសម្រេចអរហត្ត ។

លោកសម្រេចអរហត្តផលតាមសមគួរដល់កុសលសម្ភារ ដែលបាន
 បំពេញមក ដោយប្រការដូច្នោះហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវ
 សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
 ពាក្យថា ចន្ទភាគានទីតិរេ ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្ឌាបទទាំងនោះ បទថា
 ចន្ទភាគានទីតិរេ សេចក្ដីថា ឈ្មោះថា ចន្ទភាគានទី ព្រោះមានខ្យាច់ស
 ស្អាត និងព្រោះសម្បូរដោយរស្មី និងព្រោះទឹកថ្លាមានរសត្វាញ់ ហូរចន្លឹ
 សំឡេងទៅ បញ្ចេញរស្មីដ៏ស្រស់ត្រកាលប្រៀបដូចពន្លឺព្រះចន្ទ ។ ភ្ជាប់
 សេចក្ដីថា ខ្ញុំបានជាក្រពើ អាស្រ័យត្រង់ឆ្នេរនៃស្ទឹងចន្ទភាគានោះ ។ បណ្ឌា

អដ្ឋកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី សុកុតិវគ្គទី ៣

បទទាំងនោះ បទថា សុសុមារោ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា សុសុមារ ព្រោះ
 សម្លាប់ហ្មងត្រីតូចៗ ធ្វើឲ្យជាកំណាត់តូចធំ សំដៅដល់ ត្រីកាច គឺក្រពើ ។
 បទថា សកោជនបសុតោហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំខ្វល់ខ្វាយ គឺព្យាយាមក្នុងចំណី
 របស់ខ្លួន គឺក្នុងនុយរបស់ខ្លួន ។ បទថា នទីតតំ អគច្ឆហំ សេចក្តីថា
 ក្នុងពេលដែលព្រះមានព្រះភាគយាងមក ខ្ញុំបានទៅដល់កំពង់នោះ ។

បទថា សិទ្ធិត្តោ តម្មិ សមយេ សេចក្តីថា ក្នុងកាលដែលខ្ញុំទៅកាន់
 កំពង់នោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ជាអគ្គបុគ្គល គឺបុគ្គលប្រសើរ
 បំផុត ក្នុងពួកសត្វទាំងពួង ជាព្រះសយម្ភ គឺជាអ្នកឧប្បត្តិកឯង កើតឯង
 ព្រះមានព្រះភាគប្រាថ្នាឆ្លងត្រើយ គឺឆ្លងនូវឆ្នេរស្ទឹង ។

បទថា បេត្តិកំ វិសយំ មយ្ហំ សេចក្តីថា ការនាំបុគ្គលដែលមាន
 អានុភាពច្រើន ដែលមកដល់គ្រប់អង្គឲ្យឆ្លងត្រើយ ជាវត្ថុដែលបិតា និងជីតា
 ជាដើមរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គធ្វើបន្តគ្នាមក ។

បទថា មម ឧត្តជ្ជនំ សុត្វា ភ្ជាប់សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ ដ៏ជា
 មហាមុនី ទ្រង់ស្តាប់ពាក្យអារាធនារបស់ខ្ញុំយាងឡើង (កាន់ខ្នង) ហើយ ។
 ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៧}

អដ្ឋកថាឧត្តយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឯកញ្ជូលិកត្ថេរាបទានទី ៩

[៣១] ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី មានព្រះវណ្ណៈ ដូចមាស ទ្រង់នាំនូវពួកដ៏ប្រសើរ ជានរះដ៏ក្លៀវក្លា ជាអ្នកដឹកនាំ នូវសត្វលោកយ៉ាងវិសេស កំពុងស្តេចទៅក្នុងចន្លោះផ្សារ ។ ខ្ញុំ លុះឃើញព្រះសម្មាសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គទូន្មាននូវបុគ្គលដែលមិនទាន់ទូន្មាន ជាតាទិបុគ្គល មានវារៈដ៏ប្រសើរ មានយោបល់ច្រើនហើយ មាន ចិត្តជ្រះថ្លា សោមនស្ស បានធ្វើអញ្ជូលិកម្មម្តង (ចំពោះព្រះ សម្មាសម្ពុទ្ធនោះ) ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែល ខ្ញុំបានធ្វើអញ្ជូលិ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជា ផលនៃអញ្ជូលិ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកញ្ជូលិកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឯកញ្ជូលិកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឯកញ្ជាណិកត្ថោរាមនាម

[៣១] អបទានរបស់ព្រះឯកញ្ជាណិកត្ថោរ មានពាក្យផ្ដើមថា សុវណ្ណា-
វណ្ណំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះជីនស្រី
ដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន
ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងផ្ទះ
មានត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាធំហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ
ឃើញព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កំពុងត្រាប់បិណ្ឌបាត មានចិត្តជ្រះថ្លា
បានឈរផ្ដងអញ្ជាណិ ។ ដោយបុព្វកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុង
ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ជាអ្នកបានទទួលការបូជាក្នុងទីគ្រប់ស្ថាន
សោយនូវសម្បត្តិក្នុងលោកទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូល
ដែលសម្បូរដោយសម្បត្តិ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា បួសហើយ ចម្រើន
វិបស្សនា តាំងនៅក្នុងអរហត្តហើយ ។ លោកគេតែងស្គាល់ថា ឯកញ្ជាណិ-
កត្ថោរ តាមបុណ្យដែលធ្វើហើយក្នុងជាតិមុន ។

លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន ឃើញនូវបុព្វកម្មនោះ ដូចផ្ទៃកន្ទួត
ព្រៃក្នុងបាតដៃ កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើប
ពោលពាក្យថា សុវណ្ណាវណ្ណំ ដូច្នោះជាដើម ។

បទថា វិបស្សី សត្តវាមាគ្គំ សេចក្ដីថា ឈ្មោះថា សត្តវាមា ព្រោះ
នាំពួកឈ្នួញឲ្យឆ្លងនូវកន្តារ អធិប្បាយថា ឲ្យឆ្លង គឺឲ្យឆ្លងឡើង ឲ្យឆ្លង

ចេញ ឲ្យឆ្លងផុតចាកវាឲ្យកន្តារ (កន្តារព្រោះសត្វសាហាវ) ចោរកន្តារ (កន្តារព្រោះចោរ) ទុក្ខកន្តារ (កន្តារព្រោះទុក្ខ) នរុទ្ធកន្តារ (កន្តារព្រោះមិនមានទឹក) យក្ខកន្តារ (កន្តារព្រោះមានអមនុស្ស) អប្បកក្ខកន្តារ (កន្តារព្រោះមានអាហារតិច) ឲ្យដល់ទឹកដី ដែលជាដែនក្សេម ។ ជាប្រធាននៃឈ្មួញ គឺនរណា គឺព្រះមានព្រះភាគនេះឯង ទ្រង់ឈ្មោះថា សត្តវាហា ព្រោះដូចអ្នកនាំពួក ។ ពិតហើយ ព្រះមានព្រះភាគ រមែងញ៉ាំងពួកសត្វដែលប្រាថ្នាព្រះពោធិញ្ញាណ ៣ យ៉ាង ដែលបានសាងបុញ្ញសម្ភារ ឲ្យឆ្លង គឺឲ្យឡើង ឲ្យឆ្លងឡើង ឲ្យឆ្លងចេញចាកជាតិកន្តារ ១ ចាកព្យាធិកន្តារ ១ ចាកមរណកន្តារ ១ ចាកកន្តារ គឺសោក បរិទេវៈ ទុក្ខ ទោមនស្ស និងឧបាយាស ១ ចាកសង្សារកន្តារទាំងពួង ១ អធិប្បាយថា ឲ្យដល់លើគោក គឺព្រះនិព្វាន ។ ឈ្មោះថា សត្តវាហាត្តា ព្រោះជាអ្នកនាំពួកដឹកពួល ដ៏ប្រសើរ និងជាប្រធាន ភ្ជាប់សេចក្តីថា នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមវិបស្សី ដែលនាំពួកឈ្មួញដ៏ប្រសើរនោះ ។ បទថា នរវំ វិនាយកំ សេចក្តីថា ដែលជានរៈដ៏ក្លៀវក្លា ព្រោះមានការប្រឹងប្រែងមិនចូរថយ ក្នុងរវាងនរៈជនទាំងឡាយ នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ដែលឈ្មោះថា វិនាយក ព្រោះនាំសត្វទាំងឡាយ ដែលសាងបុញ្ញសម្ភារហើយបានដោយវិសេស ឲ្យដល់នគរ គឺនិព្វាន ។

បទថា អនន្តមនំ ភាធិ នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ដែលឈ្មោះថា អនន្តមនំ ព្រោះទូន្មានពួកសត្វ ដែលមិនបានទទួលការទូន្មាន ដោយ

អដ្ឋកថា វិសុទ្ធធនវិហាសិនី សុកុតិវគ្គទី ៣

កាយទ្វារ វចីទ្វារ និងមនោទ្វារ ព្រោះប្រកបដោយកិលេស មានរាគៈ
 ទោសៈ និងមោហៈជាដើម ។ នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ដែលឈ្មោះថា
តារាទី ព្រោះប្រកបដោយគុណ មានភាពជាអ្នកមិនញាប់ញ័រក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍
 និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ជាដើម ។ បទថា **មហារាទី មហាមតី** សេចក្តីថា
 ឈ្មោះថា **មហារាទី** ព្រោះមិនមានបុគ្គលដែលក្រៃលែងជាងព្រះអង្គ ក្នុង
 រវាងអ្នកប្រៀនប្រដៅលទ្ធិរបស់ខ្លួន និងលទ្ធិរបស់អ្នកដទៃ ។ បញ្ញារបស់
 បុគ្គលណាធំស្មើដោយផែនដី និងស្មើដោយភ្នំសុមេរុ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា
 មានបញ្ញាច្រើន ។ នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដែលជាម្ចាស់លទ្ធិធំ ដែលមានបញ្ញា
 ច្រើនអង្គនោះ ។ ដោយវិគ្គហៈ (ញែកសព្វ) ដូច្នោះ ជាតុល្យាធិ-
 ករណពហុត្វិហិសមាស ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់
 ហើយ ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាឯកញ្ញាលិកត្តរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ខោមទាយកត្តរាបទានធំ ១០

[៣២] គ្រានោះ ខ្ញុំកើតជាអ្នកជំនួញ នៅក្នុងក្រុងឈ្មោះពន្ទមតី តែងចិញ្ចឹមភរិយាដោយរបរជំនួញនោះ តែងបណ្តុះសម្បទ័ គឺពូជ ។ ខ្ញុំបានថ្វាយសំពត់សម្បកឈើ ១ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កុសល ចំពោះព្រះសាស្តា ព្រះនាមវិបស្សី ព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណធំ ដែលកំពុងស្តេចទៅតាមថ្នល់ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយសំពត់សម្បកឈើ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំ មិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយសំពត់សម្បកឈើ ។ ក្នុងកប្បទី ២៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាក្សត្រ ១ អង្គ ឈ្មោះ សិទ្ធិវសន្ទនៈ ជាឥស្សរៈក្នុងទ្វីបទាំង ៤ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ទាំង ៧ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះខោមទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ខោមទាយកត្តរាបទាន ចប់

ឧទាន

រឿងព្រះសុក្ខតិ ១ ព្រះឧបវាណៈ ១ ព្រះតីណិសរណាគម-
 និយៈ ១ ព្រះបញ្ចសីលសមាទានិយៈ ១ ព្រះអន្ទសំសាវកៈ ១
 ព្រះធូបទាយកៈ ១ ព្រះបុទ្ធិនប្បជកៈ ១ ព្រះឧត្តិយៈ ១ ។
 ព្រះឯកញ្ជាលិកៈ ១ ព្រះខោមទាយកៈ ១ ត្រូវជា ១០ រឿង
 គាថាទាំងឡាយ (ដែលព្រះថេរៈទាំងនោះ) បានពោលហើយ
 ប្រមូលរួមទាំងអស់ ត្រូវជា ១៨៥ ក្នុងតតិយវគ្គ ។

សុក្ខតិវគ្គទី ៣ ចប់

កាណារទី ៤ ចប់

អដ្ឋកថា

ខោមទាយកត្តោរាជាន

[៣២] អបទានរបស់ព្រះខោមទាយកត្តោរ មានពាក្យផ្ដើមថា **នគរេ ពន្ធមតិយា ដូច្នោះ ។**

ព្រះថេរៈនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះជិនស្រី ដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងផ្ទះមាន ត្រកូលមួយកន្លែង លុះចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្រែកលែងក្នុងព្រះសាសនា រាប់អានព្រះរតនត្រ័យ ស្តាប់ធម៌ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធាចារ្យព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវិបស្សី ហើយមានចិត្តជ្រះថ្លា បានធ្វើនូវការបូជាដោយសំពត់ថ្មី ។ កុលបុត្តនោះ កាន់យកការបូជានោះឯងឲ្យជាចំណុចចាប់ផ្ដើម ធ្វើបុណ្យដរាបដល់អស់ ជីវិត បន្ទាប់អំពីនោះ ទៅកើតក្នុងទេវលោក សោយទិព្វសុខ អន្ទោលទៅ មកក្នុងស្ថានសួគ៌ ៦ ជាន់ បុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ សោយមនុស្ស- សម្បត្តិក្នុងមនុស្សលោកច្រើនយ៉ាង មានជាស្ដេចចក្រពត្តិជាដើម កាល បុព្វាសម្ភារដល់នូវភាពចាស់ក្លាជុំវិញហើយ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុង ផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ស្តាប់ធម៌ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធាចារ្យព្រះ សាស្តា បាននូវសទ្ធាហើយបព្វជ្ជា ចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មានក៏សម្រេច អរហត្ត លោកប្រាកដដោយនាមនៃបុណ្យ ដែលខ្លួនបានធ្វើថា ខោមទាយ- កត្តោរ ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សុភតិវគ្គទី ៣

១៤៥

លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលនឹងសម្តែង
 បុព្វចរិតាបទាន ទើបពោលពាក្យថា នគរេ ពន្ធមតិយា ដូច្នោះជាដើម ។
 ក្នុងគាថានោះ ញាតិ លោកហៅថា ពន្ធ ខ្សែស្រឡាយបន្តគ្នាមកក្នុងនគរណា
 នគរនោះ លោកហៅថា ពន្ធមតិ ។ បទថា រោបេមិ ពិជសម្បទំ សេចក្តីថា
 ខ្ញុំបណ្តោះ គឺផ្តើមតាំងនូវពិជសម្បត្តិ គឺបុណ្យ មានទាន និងសីលជាដើម ។^{១២៣}

អង្គកថាខោមទាយកត្តោបទាន ចប់

សុភតិវគ្គទី ៣ ចប់

ចតុកាលាវារ ចប់

សុត្តន្តបិដក កណ្តុរោងវគ្គទី ៤

កណ្តុរោងត្រាវបទានទី ១

[៣៣] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានបម្រើព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គជាព្រះសយម្ព ជាអគ្គបុគ្គល ទ្រង់គេចចេញ ចាកពួក សម្មុំនៅក្នុងកម្មជ្ជានអស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ខ្ញុំដឹងនូវកាលដែល ទ្រង់ចេញអំពីទីសម្មុំ ហើយខ្ញុំកាន់ចេកមួយស្និតធំ នាំចូលទៅ ថ្វាយព្រះមហាមុនី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ។ ព្រះមានព្រះភាគជា សព្វញ្ញ ជាលោកនាយក ទ្រង់បានទទួល ព្រះមហាមុនី ញ៉ាំង ចិត្តរបស់ខ្ញុំឲ្យជ្រះថ្លា ទ្រង់សោយ (ចេកនោះ) ។ លុះព្រះ សម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ជាអ្នកដឹកនាំពួក ជាបុគ្គលប្រសើរបំផុត ទ្រង់សោយ រួចហើយ គង់លើអាសនៈរបស់ព្រះអង្គ ហើយត្រាស់នូវគាថា ទាំងឡាយនេះថា

ពួកយក្សណា ដែលមកជួបជុំនៅនាភ្នំនេះ និងពួកភូតទាំង ពួង ដែលនៅអាស្រ័យក្នុងព្រៃនេះ (ពួកយក្ស និងភូតទាំងនោះ) ចូរស្តាប់ពាក្យរបស់គាត់ចុះ ។ កុលបុត្តណា បានបម្រើនូវ ព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គដូចជាកេសររាជសីហ៍ ជាស្តេចនៃម្រឹត តថាគត និងសម្តែងសរសើរ នូវកុលបុត្តនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

តថាគតសម្តែង ។ កុលបុត្តនោះ នឹងបានជាស្តេចនៃទេវតា អស់
 ១១ ដង នឹងបានជាស្តេចបក្កពត្តិ អស់ ៣៤ ដង ។ កន្លងទៅ
 មួយសែនកប្ប នឹងមានព្រះសាស្តាព្រះនាមគោតម កើតក្នុង
 ឪកាកត្រកូល ត្រាស់ដឹងក្នុងលោក ។ កុលបុត្តនោះ នឹងបាននូវ
 នាម (ថា កុណ្ណធាន) ដោយវិបាកនៃបាបកម្ម ព្រោះជេរនូវ
 សមណៈទាំងឡាយ ជាអ្នកមានសីល មិនមានអាសវៈ ។ កុល-
 បុត្តដែលឈ្មោះកុណ្ណធាននោះ នឹងបានជាទាយាទក្នុងធម៌របស់
 ព្រះពុទ្ធព្រះនាមគោតមនោះ នឹងជាព្រះឱរស ជាធម្មនិម្មិត ទាំង
 បានជាសាវ័ករបស់ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ។

ខ្ញុំតែងប្រកបរឿយៗ នូវវិវេក ជាអ្នកមានឈាន ត្រេកអរ
 ក្នុងឈាន ញ៉ាំងព្រះសាស្តាឲ្យត្រេកអរ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ។
 ព្រះជិនស្រី មានសាវ័កចោមរោម និងពួកភិក្ខុចោមរោម ទ្រង់គង់
 ក្នុងកណ្តាលភិក្ខុសង្ឃ ហើយញ៉ាំងខ្ញុំឲ្យកាន់យកស្នាក់ ។ ខ្ញុំធ្វើនូវ
 ចីវរចៀងស្នាម្ខាង ហើយថ្វាយបង្គំព្រះលោកនាយក កាន់យក
 នូវស្នាក់ជាដំបូង ក្នុងទីចំពោះព្រះកក្រព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដ៏ប្រសើរជាង
 អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ញ៉ាំងលោកធាតុមួយ
 ម៉ឺនឲ្យញាប់ញ័រ ទ្រង់គង់ក្នុងភិក្ខុសង្ឃ ហើយតាំងខ្ញុំក្នុងទីជា
 ឯតទគ្គៈ ដោយសារអំពើនោះ ។ សេចក្តីព្យាយាមរបស់ខ្ញុំ គួរដើម្បី
 នាំទៅនូវធុរៈ ជាទីនាំមកនូវធម៌ដ៏ក្សេមក្សាយោគៈ ខ្ញុំទ្រទ្រង់នូវ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

រាងកាយជាទីបំផុត ក្នុងសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បដិ-
សម្មតិ ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យ
ជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិ
ហើយ ។

បានឮថា ព្រះកុណ្ណធានត្រូវមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កុណ្ណធានត្រូវមាន ចប់

អដ្ឋកថា

កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

កុណ្ណធានត្រូវរាបទាន

[៣៣] អបទានរបស់ព្រះកុណ្ណធានត្រូវ មានពាក្យផ្ដើមថា សត្តាហំ បដិសល្លំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះជិនស្រីដ៏ប្រសើរ អង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព នោះៗ ក្នុងសាសនានៃព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ក្នុង នគរហង្សវ័ត្តិ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយន័យដែលពោលហើយ ខាងដើមនោះឯង ស្តាប់ធម៌ ឃើញព្រះសាស្តាតែងតាំងភិក្ខុមួយរូប ក្នុង តំណែងឯតទគ្គៈ ជាភិក្ខុទាំងឡាយខាងចាប់ស្លាកបានជាដំបូង ក៏ប្រាថ្នានូវ តំណែងនោះ ធ្វើបុណ្យសមគួរដល់ឋានន្តរនោះ សម័យមួយ កុលបុត្តនោះ បានថ្វាយស្និតចេកធំ មានពណ៌លឿងដូចលម្អិតនៃមនោសិលា ដល់ព្រះមាន ព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ដែលចេញអំពីនិរោធសមាបត្តិ ប្រថាប់គង់ ព្រះ មានព្រះភាគទ្រង់ទទួលស្និតចេកនោះ ហើយសោយ ។

ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ សោយទេវសម្បត្តិក្នុងទេវលោក ១១ ដង បានជាស្ដេចចក្រពត្តិ ២៤ ដង ។

កុលបុត្តនោះ ធ្វើបុណ្យរឿយៗ យ៉ាងនេះហើយ អន្តោលទៅមកក្នុង

ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងកាលរបស់ព្រះពុទ្ធព្រះនាមកស្សបៈ កើត
ជាកុម្មទេវតា ។

ធម្មតាព្រះពុទ្ធដែលមានព្រះជន្មវែងទាំងឡាយ មិនមានឧបោសថរៀង
រាល់កន្លះខែឡើយ ។ ពិតហើយ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី មាន
ឧបោសថ ៦ ឆ្នាំម្តង ចំណែកព្រះទេសពលព្រះនាមកស្សបៈ សូធយុបាតិមោក្ខ
៦ ខែម្តង ក្នុងការសូធយុបាតិមោក្ខនោះ ភិក្ខុស្រុកក្រៅជាសម្ងាញ់នឹងគ្នាពីររូប
ធ្វើដំណើរទៅ (ក្នុងនគរ) ដោយគិតថា នឹងធ្វើឧបោសថ ។ កុម្មទេវតា
នេះគិតថា ភិក្ខុពីររូបនេះស្រឡាញ់គ្នាស្និទ្ធស្នាលពន់ពេក បើមានអ្នកបំបែក
តើបែកគ្នាឬហ្ន៎ សម្លឹងរកឱកាសរបស់ភិក្ខុទាំងពីរនោះ ដើរតាមក្រោយ មិន
ឆ្ងាយអំពីភិក្ខុទាំងពីរនោះ ។ កាលនោះ ព្រះថេរៈមួយរូប ឲ្យព្រះថេរៈមួយ
រូបកាន់បាត និងចីវរ ខ្លួនឯងដើរទៅកាន់ទីដែលមានទឹក ដើម្បីបន្ទោបង់
ឧច្ចារៈ លាងដៃ និងជើងហើយ ចេញអំពីគុម្ពឈើ ។ កុម្មទេវតា ក៏កាឡា
ខ្លួនជាស្រីស្អាត ដើរតាមក្រោយព្រះថេរៈនោះ ធ្វើជារំសាយសក់ ហើយចង
ជាថ្មី ធ្វើជាបោសចូលក្រោយខ្នង ធ្វើជាស្លៀកសំពត់ឲ្យរៀបរយជាថ្មី ដើរ
តាមក្រោយព្រះថេរៈចេញអំពីគុម្ពឈើ ។ ព្រះថេរៈជាសម្ងាញ់ឈរក្នុង
ចំណែកម្ខាង ឃើញហេតុនោះហើយ កើតទោមនស្ស គិតថា ឥឡូវនេះ
ការស្និទ្ធស្នាលជាមួយនឹងភិក្ខុរូបនេះ ដែលជាប់តាមកអស់កាលយូរ វិនាស
ហើយ បើអញដឹងថា លោកជាអ្នកមានកិលេសយ៉ាងនេះ អញមិនធ្វើសេចក្តី
ស្និទ្ធស្នាលជាមួយភិក្ខុនេះ អស់កាលយូរមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឡើយ កាល

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

ព្រះថេរៈនិមន្តមកដល់ប៉ុណ្ណោះ ក៏ពោលថា នៃអារុសោ សូមទទួលយក
 បាត្រ និងបីវរបស់លោកទៅចុះ ខ្ញុំមិនប្រាថ្នាធ្វើដំណើររួមផ្លូវជាមួយបុគ្គល
 លាមកដូចលោក ។ ស្តាប់ពាក្យនោះហើយ ហឫទ័យរបស់ភិក្ខុដែលជាលដ្ឋី
 នោះ ហាក់ដូចត្រូវលំពែងដ៏មុតចាក់ដោតហើយ ។ លំដាប់នោះ ទើបលដ្ឋី-
 ភិក្ខុនោះពោលនឹងព្រះថេរៈជាសម្លាញ់ថា អារុសោ លោកនិយាយអ្វីបែប
 នោះ អស់កាលមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ខ្ញុំមិនដឹងថា ខ្ញុំត្រូវអាបត្តិសូម្បីត្រឹម
 ទុក្ខដ ថ្ងៃនេះ លោកពោលខ្ញុំថាជាមនុស្សលាមក លោកឃើញអ្វីឬ ព្រះ
 ថេរៈជាសម្លាញ់ពោលថា រឿងឃើញមិនឃើញ មានប្រយោជន៍អ្វី លោក
 ចេញមកអម្បាញ់មិញជាមួយមាតុគ្រាមដែលប្រដាប់ហើយ តាក់តែងហើយ
 យ៉ាងនេះ មិនមែនឬ ។ ព្រះថេរៈដែលជាលដ្ឋីពោលថា អារុសោ រឿងនេះ
 មិនមានដល់ខ្ញុំឡើយ ខ្ញុំមិនឃើញមាតុគ្រាមបែបនោះឡើយ កាលព្រះថេរៈ
 លដ្ឋីពោលយ៉ាងនេះដល់ទៅ ៣ ដង ព្រះថេរៈមួយអង្គទៀត ក៏មិនជឿពាក្យ
 ដែលប្រាប់ កាន់យកហេតុដែលខ្លួនឃើញហើយនោះឯងថា ពិត មិនធ្វើ
 ដំណើរផ្លូវមួយជាមួយភិក្ខុនោះ ទៅកាន់សម្នាក់របស់ព្រះសាស្តា ដោយផ្លូវ
 ដទៃ ។

បន្ទាប់អំពីនោះមក ដល់ពេលដែលភិក្ខុសង្ឃ ចូលកាន់រោងឧបោសថ
 ភិក្ខុនោះ ឃើញលដ្ឋីភិក្ខុនោះក្នុងរោងឧបោសថ ចាំបានហើយ ទើបចេញ
 ទៅឈរខាងក្រៅ ដោយគិតថា ភិក្ខុបាបបែបនេះមានក្នុងរោងឧបោសថនេះ
 អញមិនធ្វើឧបោសថជាមួយលោកឡើយ ដូច្នោះ ។ លំដាប់នោះ កុម្មុទេវតា

គិតថា អញធ្វើកម្មធ្ងន់ហ្ន៎ ហើយកាឡាខ្លួនជាឧបាសកចាស់ ទៅកាន់សម្នាក់
 របស់ភិក្ខុនោះ ពោលថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ហេតុអ្វី ទើបលោកម្ចាស់មក
 ឈរក្នុងទីនេះ ភិក្ខុនោះឆ្លើយថា អើឧបាសក ភិក្ខុបាបមួយរូប ចូលទៅកាន់
 រោងឧបាសកនេះ អាត្មាមិនធ្វើឧបាសកជាមួយលោកទេ អាត្មាគិតដូច្នោះ
 ទើបចេញមកឈរខាងក្រៅ ។ កុម្មទេវតាពោលថា បពិត្រលោកម្ចាស់។
 កុំយល់យ៉ាងនោះឡើយ ភិក្ខុនេះមានសីលបរិសុទ្ធ ឈ្មោះថា មាតុគ្រាមដែល
 លោកម្ចាស់ឃើញហើយ គឺខ្ញុំនេះឯង ខ្ញុំសាកល្បងថា មេត្រីភាពរបស់
 លោកទាំងពីរនេះ មាំទាំ ឬមិនមាំទាំ ចង់មើលថា លោកទាំងពីរបែកមេត្រី
 គ្នាឬទេ ទើបធ្វើកម្មនោះ ។ ភិក្ខុនោះសួរថា នែសប្បុរស អ្នកជានរណា
 កុម្មទេវតាឆ្លើយថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ខ្ញុំជាកុម្មទេវតា ។ ខណៈពេលបែប
 នោះ ទេវបុត្តត្រឡប់ជាមានរាងកាយជាទេវតា ក្រាបទៀបជើងរបស់ព្រះ
 ថេរៈអង្វរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ សូមលោកម្ចាស់អត់ទោសដល់ខ្ញុំចុះ **ព្រះ**
ថេរៈមិនឃើញទោសនោះ សូមលោកម្ចាស់ធ្វើឧបាសកចុះ ដូច្នោះហើយ
 និមន្តឲ្យព្រះថេរៈចូលទៅកាន់រោងឧបាសក ។ ព្រះថេរៈនោះបានធ្វើឧបាសក
 ក្នុងទីជាមួយគ្នាត្រឹមតែម្តងនោះ តែមិននៅរួមគ្នាជាមួយភិក្ខុនោះ ដោយអំណាច
 មេត្រីភាពទៀត និងមិនពោលទោសព្រះថេរៈនេះថា មានកំហុស (ទៀត) ។
 ក្រោយមក ព្រះថេរៈដែលត្រូវចោទ ចម្រើនវិបស្សនាសម្រេចអរហត្តហើយ ។
 ដោយផលនៃកម្មនោះ កុម្មទេវតាមិនរួចផុតចាកភ័យក្នុងអបាយអស់
 ១ ពុទ្ធន្តរ ។ កាលណាមកកើតជាមនុស្ស ទោសដែលអ្នកដទៃណាមួយធ្វើ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិហារសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

ក៏ធ្លាក់មកលើកុលបុត្តនោះឯង ។ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគនៃយើងទាំង
 ឡាយ កុលបុត្តនោះកើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ក្នុងនគរសាវត្ថី មនុស្ស
 ទាំងឡាយបានដាក់ឈ្មោះថា ធានមាណាត ។ ធានមាណាតចម្រើនវ័យ
 ហើយ រៀនត្រៃវេទ ស្តាប់ធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តា ក្នុងពេលខ្លួនចាស់
 មានសទ្ធាទើបចេញបួស ចាប់តាំងអំពីថ្ងៃដែលលោកឧបសម្បទាហើយ ក៏
 ប្រាកដមានស្រីម្នាក់ តាក់តែងស្អាតបាតដើរតាមលោកជានិច្ចយ៉ាងនេះ គឺ
 កាលលោកចូលស្រុក ក៏ចូលស្រុកជាមួយលោក កាលលោកចេញមក
 ក៏ចេញមកដែរ កាលលោកចូលវិហារ ក៏ចូលទៅដែរ កាលលោកឈរ
 ក៏ឈរដែរ ។

ព្រះថេរៈមិនឃើញស្រីនោះឡើយ តែដោយកម្មចាស់របស់លោក
 អ្នកដទៃមើលឃើញស្រីនោះក្នុងស្រុក កាលប្រគេនយាគូ ប្រគេនភិក្ខុ តែង
 ចំអន់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ បបរចំណែកនេះសម្រាប់លោក ចំណែកមួយ
 ទៀតសម្រាប់មិត្តស្រីរបស់ខ្ញុំនេះ ព្រះថេរៈមានសេចក្តីលំបាកក្រៃលែង ។
 សាមណេរ និងភិក្ខុកំលោះទាំងឡាយ នាំគ្នាទៅកាន់វិហារ និយាយចំអន់ថា
 ធានោ កោណ្ណោ ជាតោ លោកម្ចាស់ធានៈមានទន្ធន៍កើតហើយ ។

ក្នុងកាលតមក ទើបលោកកើតមានឈ្មោះបន្ថែមថា កុណ្ណធានត្ថេរ
 ដោយហេតុនោះឯង លោកព្យាយាមហើយ ក៏មិនអាចអត់ធ្មត់ចំពោះពាក្យ
 ចំអន់ដែលមនុស្សទាំងនោះធ្វើ ក៏កើតម្តេចឡើងពោលថា ពួកលោកនោះឯង
 ជាទន្ធន៍ ឧបជ្ឈាយ័របស់ពួកលោកក៏ជាទន្ធន៍ អាចារ្យក៏ជាទន្ធន៍ ។ គ្រា

នោះ ភិក្ខុទាំងឡាយក្រាបទូលដល់ព្រះសាស្តាថា បពិត្រព្រះអង្គ ព្រះ
 កុណ្ណធានពោលពាក្យគ្រោតគ្រោតយ៉ាងនេះ ជាមួយភិក្ខុកំលោះ និងសាមណេរ
 ទាំងឡាយ ។ ព្រះសាស្តាឲ្យហៅព្រះកុណ្ណធានត្រូវមក សួរថា ម្ចាស់ធាន
 បានឮថា អ្នកពោលពាក្យគ្រោតគ្រោតជាមួយភិក្ខុកំលោះ និងសាមណេរ
 ទាំងឡាយឬ កាលព្រះកុណ្ណធានក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គ ជាការពិត
 ទើបព្រះសាស្តាត្រាស់ថា ហេតុអ្វីអ្នកពោលយ៉ាងនេះ ព្រះកុណ្ណធានក្រាប
 ទូលថា បពិត្រព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គអត់សង្កត់នូវសេចក្តីលំបាកជាប្រចាំមិនបាន
 ទើបពោលយ៉ាងនេះ ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកមិនអាចញ៉ាំងកម្ម
 ដែលអ្នកធ្វើក្នុងកាលមុនឲ្យសាបសូន្យទៅបាន រហូតដល់ថ្ងៃនេះ អ្នកកុំពោល
 ពាក្យគ្រោតគ្រោតបែបនេះទៀត ដូច្នោះហើយ ត្រាស់ (ក្នុងខុទ្ទកនិកាយ
 ធម្មបទ) ថា

អ្នកកុំនិយាយពាក្យអាក្រក់នឹងអ្នកណាមួយឡើយ ជនទាំងឡាយ
 ដែលអ្នកស្តីថាឲ្យហើយ គេគប្បីស្តីថាតបមកអ្នកវិញ ព្រោះថា
 ការពោលពាក្យប្រណាំងប្រជែង ជាហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ ការ
 តស៊ូទាំងឡាយ គប្បីប៉ះពាល់នូវអ្នក ។ បើអ្នកធ្វើខ្លួនមិនឲ្យ
 ញាប់ញ័រ ដូចរគាំងដែលចៀរមាត់ចេញហើយ (រមែងមិន
 លាន់ឮសូរ) ដូច្នោះ អ្នកនុ៎ះ ជាបុគ្គលដល់នូវព្រះនិព្វាន ការ
 ប្រណាំងប្រជែង មិនមានដល់អ្នក ដូច្នោះ ។

អ្នកនគរទាំងឡាយ ក៏ក្រាបទូលរឿងដែលព្រះធានត្រូវត្រាប់ទៅជាមួយ

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

មាតុគ្រាមដល់ព្រះបាទកោសលផងដែរ ។ ព្រះរាជាទ្រង់បញ្ជូនរាជបុរសទៅ
 ដោយត្រាស់ថា នៃអ្នក ចូរពួកអ្នកទៅ ចូរពិចារណាមើល ដូច្នោះហើយ
 សូម្បីព្រះអង្គឯង ក៏យាងទៅកាន់លំនៅរបស់ព្រះថេរៈជាមួយបរិវារបន្តិចបន្តួច
 ហើយទ្រង់ប្រថាប់ឈរមើលក្នុងចំណែកម្ខាង ។ ក្នុងខណៈនោះ ព្រះថេរៈ
 អង្គុយដេរ (ចីវរ) ចំណែកស្រីនោះ ក៏ប្រាកដដូចឈរក្នុងទីមិនឆ្ងាយ ។
 ព្រះរាជាទតឃើញហើយ ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា ត្រូវមានហេតុម្យ៉ាង ទើបយាង
 ទៅកាន់ទីដែលស្រីនោះឈរ កាលព្រះរាជាយាងមក ស្រីនោះ ក៏ធ្វើហាក់ដូច
 ជាចូលទៅកាន់បណ្ណសាលាដែលជាលំនៅរបស់ព្រះថេរៈ ។

ព្រះរាជាក៏យាងចូលទៅកាន់បណ្ណសាលានោះ ជាមួយស្រីនោះមួយ
 រំពេច ទ្រង់ពិនិត្យមើលគ្រប់កន្លែងក៏មិនឃើញ ទើបសន្និដ្ឋានថា នេះមិន
 មែនមាតុគ្រាម ជាកម្មវិបាកណាមួយរបស់ព្រះថេរៈ ក្នុងកាលមុន ទ្រង់យាង
 ចូលទៅជិតព្រះថេរៈ មិនបានថ្វាយបង្គំព្រះថេរៈឡើយ កាលទ្រង់ជ្រាបថា
 ហេតុនោះមិនពិត ត្រឡប់ចេញមកទើបទ្រង់ថ្វាយបង្គំព្រះថេរៈ ហើយប្រថាប់
 គង់ក្នុងទីសមគួរនាចំណែកម្ខាង ត្រាស់សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ៗ មិន
 លំបាកដោយអាហារបិណ្ឌបាតទេឬ ព្រះថេរៈទូលថា ល្មមប្រព្រឹត្តទៅបាន
 មហាបពិត្រ ។ ព្រះរាជាត្រាស់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ខ្ញុំយល់ពាក្យសម្តី
 របស់លោកម្ចាស់ កាលលោកម្ចាស់ត្រាច់ទៅជាមួយវត្តដែលធ្វើឲ្យសៅហ្មង
 បែបនេះ អ្នកណាគេនឹងជ្រះថ្លា ចាប់តាំងអំពីនេះទៅ លោកម្ចាស់ មិនមាន
 កិច្ចដែលត្រូវទៅក្នុងទីដទៃឡើយ ខ្ញុំនឹងទំនុកបម្រុងលោកម្ចាស់ដោយបច្ច័យ ៤

សូមលោកម្ចាស់កុំប្រមាទក្នុងយោនិសោមនសិការ ដូច្នោះហើយ ទ្រង់ផ្ដើម
 ថ្វាយនូវភិក្ខុជាប្រចាំ ព្រះថេរៈបានព្រះរាជាជាអ្នកឧបត្ថម្ភ ជាអ្នកមាន
 ឯកគ្គតាចិត្ត ព្រោះមានភោជនជាទីសប្បាយ ចម្រើនវិបស្សនាហើយ
 សម្រេចអរហត្ត ចាប់តាំងអំពីនោះ ស្រីនោះ ក៏អន្តរធានទៅ ។

គ្រានោះ មហាសុភទ្ធាឧបាសិកា នៅក្នុងផ្ទះនៃត្រកូលដែលជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ
 ក្នុងឧត្តនគរ អធិដ្ឋានឧបោសថថា សូមព្រះសាស្ត្រាអនុគ្រោះអញ មិនលាប
 គ្រឿងក្រអូប ឈរលើប្រាសាទខាងលើធ្វើសច្ចកិរិយាថា សូមផ្កាទាំងនេះ
 កុំឈប់ក្នុងរវាងផ្លូវ ចូរជាពិជានខាងលើព្រះទេសពលចុះ ដោយសញ្ញានេះ
 សូមព្រះទេសពលទ្រង់ទទួលភិក្ខុរបស់ខ្ញុំ មួយអន្លើដោយភិក្ខុ ៥០០ ក្នុងថ្ងៃ
 ស្អែកនេះ ហើយបាចផ្កាម្លិះ ៨ ក្តាប់ទៅ ។ ផ្កាទាំងឡាយអណ្តែតទៅតាំង
 ជាពិតានខាងលើព្រះសាស្ត្រា ក្នុងកាលដែលទ្រង់សម្ដែងព្រះធម្មទេសនា ព្រះ
 មានព្រះភាគទតឃើញពិតានផ្កាម្លិះនោះហើយ ទ្រង់ទទួលភិក្ខុរបស់នាង
 សុភទ្ធាដោយចិត្តដូចគ្នា ។ ក្នុងថ្ងៃស្អែកឡើង កាលអរុណរះឡើងហើយ
 ទើបត្រាស់នឹងព្រះអាននុត្តរថា ម្ចាស់អាននុ ថ្ងៃនេះ ពួកយើងនឹងទៅទទួល
 ភិក្ខុក្នុងទីឆ្ងាយ អ្នកកុំឲ្យស្លាកដល់ភិក្ខុដែលជាបុថុជ្ជន ចូរឲ្យស្លាកដល់ភិក្ខុ
 ដែលជាអរិយៈប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះថេរៈប្រាប់ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយថា អាវុសោទាំង
 ឡាយ ថ្ងៃនេះ ព្រះសាស្ត្រានឹងភិក្ខុចារក្នុងទីឆ្ងាយ ភិក្ខុដែលជាបុថុជ្ជន កុំទទួល
 ស្លាក ភិក្ខុដែលជាព្រះអរិយៈប៉ុណ្ណោះ ចូរទទួលស្លាកដូច្នោះ ព្រះថេរៈកុណ្ណធាន
 លាដៃចេញទៅមុននោះឯង ដោយពោលថា អាវុសោ ចូរលោកនាំស្លាកមក ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

ព្រះអាននុពោលថា ព្រះសាស្តាត្រាស់មិនឲ្យប្រគល់ស្នាក់ដល់ភិក្ខុដូចលោក
ម្ចាស់ ត្រាស់ឲ្យប្រគល់ដល់ភិក្ខុដែលជាព្រះអរិយៈប៉ុណ្ណោះ ដូច្នោះហើយ ក៏
កើតការរារាំងចិត្តឡើងទៅក្រាបទូលព្រះសាស្តាហើយ ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា
ចូរឲ្យស្នាក់ដល់បុគ្គលដែលសូម ។

ព្រះថេរៈគិតថា បើមិនគួរឲ្យស្នាក់ដល់ព្រះកុណ្ណធាន ព្រះសាស្តា
គង់ហាម ក្នុងរឿងនេះប្រហែលជាមានហេតុ ទើបត្រឡប់ទៅដោយគិតថា
អញនឹងឲ្យស្នាក់ដល់ព្រះកុណ្ណធាន ។ មុនព្រះអាននុមកនោះឯង ព្រះ
កុណ្ណធានត្រូវ ចូលចតុត្ថជ្ឈាន មានអភិញ្ញាជាបុរាណ ឈរក្នុងអាកាសដោយប្ញទ្ធិ
ពោលថា អារុសោអាននុ ព្រះសាស្តាទ្រង់ស្គាល់ខ្ញុំ ព្រះសាស្តាទ្រង់មិនឃាត់
ភិក្ខុដូចខ្ញុំ ដែលចាប់ស្នាក់មុនទេ ដូច្នោះហើយ លាដៃទៅចាប់ស្នាក់ ។ ព្រះ
សាស្តាទ្រង់ធ្វើរឿងនោះឲ្យជាអត្ថប្បត្តិហេតុ ទើបតាំងព្រះថេរៈក្នុងតំណែង
ឯតទគ្គៈ គឺជាកំពូលជាងភិក្ខុទាំងឡាយខាងចាប់ស្នាក់បានជាលំដាប់ដំបូង ។
ព្រោះហេតុដែលព្រះថេរៈនេះមានព្រះរាជាជាអ្នកឧបត្ថម្ភ បានអាហារជាទី
សប្បាយ ទើបមានចិត្តជាសមាធិ ធ្វើកម្មក្នុងវិបស្សនា បានអភិញ្ញា ៦
ព្រោះជាអ្នកសម្បូរដោយឧបនិស្ស័យ ។ ដើម្បីកម្ចាត់សេចក្តីសង្ស័យរបស់
ភិក្ខុដែលជាបុគ្គល ដែលមិនដឹងគុណរបស់ព្រះថេរៈនេះ ទាំងដែលមានគុណ
បែបនោះថា លោកម្ចាស់អង្គនេះ ចាប់ស្នាក់មុនបានដូចម្តេច ទើបព្រះថេរៈ
ហោះឡើងទៅកាន់អាកាស សម្តែងឥទ្ធិប្បាណិហារ្យ កាលព្យាករអរហត្តផល
ដោយអានដល់អរហត្តផល ទើបពោលគាថាថា បញ្ច ធិន្ទេ ដូច្នោះ

ជាដើម^(១) ។

ព្រះថេរៈសម្រេចអរហត្ត ដោយសមគួរដល់បុញ្ញសម្បារដែលបំពេញ
មកហើយយ៉ាងនេះ បានទទួលតំណែងឯតទគ្គៈហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្ម
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
សត្តាហំ បដិសល្ល័នំ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាកុណ្ណធានត្ថោបទាន ចប់

១- សូមមើលក្នុង ខុទ្ទកនិកាយ ថេរគាថា ។

សុត្តន្តបិដក

សាគតត្ថេរាបទានទី ២

[៣៤] គ្រានោះ ខ្ញុំកើតជាព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះសោភិតៈ មានពួកសិស្សហែហម ដើរទៅកាន់អារាម ។ សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគជាបុរសខ្ពត្តម មានពួកភិក្ខុចោមរោម ស្តេចចេញអំពីទ្វារអារាម ហើយស្ថិតនៅ ។ ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ព្រះអង្គមានឥន្ទ្រិយទូន្មានហើយ មានសាវ័កដែលមានឥន្ទ្រិយទូន្មានហើយដែរ ជាបរិវារ ខ្ញុំក៏ញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា ហើយពោលសរសើរព្រះលោកនាយកថា ពួកឈឺទាំងអស់ណាមួយ ពួកឈឺទាំងនោះ រមែងដុះលូតលាស់លើផែនដី យ៉ាងណាមិញ សត្វទាំងឡាយ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញា តែងចម្រើនលូតលាស់ឡើង ក្នុងសាសនារបស់ព្រះជិនស្រី ក៏យ៉ាងនោះ ។ ព្រះអង្គជាអ្នកដឹកនាំពួក ជាសព្វញ្ញ ស្វែងរកនូវគុណធំ សូមស្រោចស្រង់នូវពួកជនជាច្រើន អំពីផ្លូវខុស ហើយប្រាប់ផ្លូវត្រូវ ។ ព្រះអង្គមានឥន្ទ្រិយទូន្មានហើយ ទាំងមានសាវ័កដែលមានឥន្ទ្រិយទូន្មានហើយ ចោមរោម ព្រះអង្គមានឈាន មានពួកអ្នកត្រេកអរក្នុងឈាន អ្នកមានព្យាយាម និងអ្នកមានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន អ្នកមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ អ្នកមិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ចោមរោម ។ ព្រះអង្គប្រដាប់ហើយដោយពួកបរិស័ទ ទ្រង់ល្អដោយបុណ្យ និងញាណរស្មីរបស់ព្រះអង្គ ផ្សាយចេញ ដូចព្រះអាទិត្យដែលទើប

នឹងរះឡើង ។ ព្រះមហេសីជាសាស្តា ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់
ស្ថិតនៅក្នុងភិក្ខុសង្ឃ ឃើញខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លាហើយ ត្រាស់នូវ
គាថាទាំងឡាយនេះថា

ព្រាហ្មណ៍ណា ញ៉ាំងសេចក្តីរីករាយឲ្យកើតឡើងហើយ
ពោលសរសើរតថាគត ព្រាហ្មណ៍នោះ នឹងរីករាយក្នុងទេវលោក
អស់សែន នៃកប្បទាំងឡាយ ។ ព្រាហ្មណ៍នោះ លុះច្បូតចាក
ស្ថានតុសិតមក ត្រូវកុសលមូលជាសំរេចនៃ នឹងបួសក្នុងសាសនា
របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមគោតម ។ ព្រាហ្មណ៍នោះ បួស
ក្នុងសាសនាហើយ នឹងបាននូវសេចក្តីត្រេកអររីករាយ មាននាម
ថា សាគតៈ នឹងបានជាសាវ័ករបស់ព្រះសាស្តាទោះ ។

លុះខ្ញុំបួសរួចហើយ ក៏រៀនចាកបាបកម្ម ដោយកាយ លះ
បង្អនូវវិច្ឆិច្ឆារិត ជម្រះសម្អាតនូវអាជីវបារិសុទ្ធិសីល ។ ខ្ញុំកាល
នៅយ៉ាងនេះ ជាអ្នកឃ្នាសវៃក្នុងតេជោធាតុ កំណត់ដឹងនូវអាសវៈ
ទាំងបួន ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសាគត្តេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សាគតត្តេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សាគតត្ថេរាបទាន

[៣៤] អបទានរបស់ព្រះសាគតត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា សោភិតោ
នាម នាមេន ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ មានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះជិនស្រីដ៏ប្រសើរ
អង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងត្រកូល
ព្រាហ្មណ៍មួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ សម្រេចក្នុងសិប្បៈទាំង
ពួង មានឈ្មោះប្រាកដថា សោភិតៈ ជាអ្នកដល់នូវត្រើយនៃវេទ ៣ ជាអ្នក
ចេះបទ ចេះវេយ្យាករណ៍ក្នុងគម្ពីរនិយណ្ឌុ និងគម្ពីរកេដុកៈ ព្រមទាំងអក្ខរ-
សាស្ត្រ មានឥតិហាសសាស្ត្រជាគម្រប់ ៥ ជាអ្នកជំនាញក្នុងលោកាយតន-
សាស្ត្រ និងមហាបុរិសលក្ខណសាស្ត្រ ។ ថ្ងៃមួយ កុលបុត្តនេះ ឃើញព្រះ
មានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជាអ្នកល្អដោយសិរីនៃមហាបុរិសលក្ខណៈ ៣២
យានទៅតាមទ្វារព្រះរាជឧទ្យាន មានចិត្តជ្រះថ្លាក្រៃលែង បានធ្វើនូវការ
សរសើរដោយឧបាយជាអនេក ដោយការសរសើរគុណជាអនេក ។ ក្នុងកាល
នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ស្តាប់ពាក្យសរសើរនោះ ទើបទ្រង់ប្រទានព្យាករ
ថា ក្នុងអនាគតអ្នកនឹងបានជាសាវ័កឈ្មោះសាគតៈ ក្នុងសាសនារបស់
ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមគោតម ។ ចាប់តាំងអំពីនោះ កុលបុត្តនោះ សន្សំ
បុណ្យទាំងឡាយដរាបដល់អស់អាយុ ចុះអំពីអត្តភាពនោះហើយ កើតក្នុង
ទេវលោក សោយទិព្វសម្បត្តិ និងមនុស្សសម្បត្តិក្នុងមនុស្សលោក អស់

មួយសែនកប្ប ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ។
 មាតាបិតារបស់កុលបុត្តនោះជាកំឈ្មោះថា សាគតៈ ព្រោះកើតមកល្អ នាំ
 ឲ្យកើតសោមនស្ស ។ កុលបុត្តនោះជ្រះថ្លាក្នុងសាសនា បួសហើយ ចម្រើន
 វិបស្សនា សម្រេចអរហត្តហើយ ។

កុលបុត្តនោះ សម្រេចអរហត្តផល ដោយសមគួរដល់បុញ្ញសម្ភារ
 ដោយប្រការដូច្នោះហើយ បានទទួលតំណែងឯតទគ្គៈ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់
 ខ្លួនហើយ កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
 ពាក្យថា សោភិតោ នាម នាមេន ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងគាថានោះ ភ្ជាប់សេចក្តីថា គ្រានោះ គឺក្នុងសម័យដែលបំពេញ
 បុញ្ញសម្ភារ ខ្ញុំបានជាព្រាហ្មណ៍មានឈ្មោះថា សោភិតៈ ។

បទថា វិបថា ឧទ្ធុវត្ថាន សេចក្តីថា ដឹកនាំ គឺនាំចេញចាកផ្លូវខុស
 ឬចេញចាកក្រៅផ្លូវ ហើយគ្រប់គ្រង ។ បទថា បដំ អាចិក្ខុសេ សេចក្តីថា
 បពិត្រព្រះសព្វញ្ញ ព្រះអង្គទ្រង់ប្រាប់ គឺត្រាស់សម្តែង បើកផ្លូវ ចែក ធ្វើ
 ឲ្យរាក់នូវផ្លូវ គឺផ្លូវនៃសប្បុរស បានដល់ ឧបាយជាហេតុសម្រេចព្រះនិព្វាន ។
 ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាសាគតត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

មហាកថាយនត្តរាបនាទី ៣

[៣៥] ខ្ញុំបានធ្វើចេតិយឈ្មោះបទុមៈ ជាវិការនៃផ្ទាំងថ្ម លាប
 ដោយទឹកមាស ថ្វាយព្រះលោកនាថ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ។
 ខ្ញុំលើកត្រជារិការនៃកែវ និងផ្ចិតរោមសត្វ ថ្វាយព្រះពុទ្ធ ជា
 ដៅពង្សនៃលោក ទ្រង់មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ។ គ្រានោះ
 ពួកកុម្មុទេវតាទាំងអស់ទាំងប៉ុន្មាន បានមកប្រជុំគ្នាថា ព្រះលោក-
 នាថ នឹងសម្តែងផលនៃអាសនៈ និងត្រជារិការនៃកែវ ។ ពួក
 យើងនឹងស្តាប់នូវផលទាំងពួងនោះ កាលបើព្រះសាស្តាកំពុង
 សម្តែង ពួកយើងនឹងញ៉ាំងសេចក្តីរីករាយ ឲ្យកើតដោយក្រែលែង
 ក្នុងសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ព្រះសយម្ព ជាអគ្គបុគ្គល
 មានភិក្ខុសង្ឃចោមរោម ទ្រង់គង់លើអាសនៈមាស ហើយត្រាស់
 នូវគាថាទាំងឡាយនេះថា

កុលបុត្តណា បានថ្វាយអាសនៈមាស ប្រដាប់ដោយកែវ
 នេះ គថាគតនឹងសម្តែងសរសើរកុលបុត្តនោះ អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរស្តាប់គថាគតសម្តែងចុះ ។ កុលបុត្តនោះនឹងបានជាធំជាងទេវតា
 សោយទេវរាជ្យ អស់ ៣០ កប្ប្យ នឹងមានរស្មីគ្របសង្កត់ទី ១០០
 យោជន៍ដោយជុំវិញ ។ កុលបុត្តនោះ លុះត្រឡប់មកកាន់មនុស្ស-
 លោកវិញ នឹងបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ មាននាមថាបកស្សរៈ នឹងមាន
 តេជៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ព្រះបរមក្សត្រនោះ នឹងរុងរឿងអស់ទី ៨ ហត្ថ

ដោយជុំវិញ ទាំងថ្ងៃ ទាំងយប់ ដូចជាព្រះអាទិត្យរះឡើង ។
 កន្លងទៅ មួយសែនកប្ប នឹងមានព្រះសាស្តា ព្រះនាមគោតម
 កើតក្នុងឱកាសត្រកូល ត្រាស់ដឹងក្នុងលោក ។ កុលបុត្តនោះច្បុត
 ចាកស្ថានតុសិតមក ត្រូវកុសលមូលជាសំតៀន នឹងបានជា
 ព្រាហ្មណ៍ មាននាមកច្ចានៈ ។ លុះកាលជាខាងក្រោយមក
 កច្ចានៈនោះចេញបួស នឹងបានជាអ្នកប្រាជ្ញ មិនមានអាសវៈ ព្រះ
 គោតមជាប្រទីបក្នុងលោក ទ្រង់នឹងតាំង (កច្ចានៈនោះ) ក្នុងទី
 ជាឯតទគ្គៈ ។ កច្ចានៈនោះ នឹងសម្តែងនូវប្រស្នាដែលគេសួរយ៉ាង
 សង្ខេបដោយពិស្តារបាន មួយវិញទៀត កច្ចានៈនោះ កំពុងសម្តែង
 នូវប្រស្នានោះ អាចនឹងបំពេញអធ្យាស្រ័យ (របស់អ្នកសួរ)
 បាន ។ កុលបុត្តនោះ កើតក្នុងត្រកូលសុកស្តម្ភ ជាព្រាហ្មណ៍ដែល
 នូវត្រើយនៃមន្ត លះបង់ទ្រព្យ និងស្រូវចូលទៅកាន់ផ្ទះ ។

កាលបើមានប្រស្នា ដែលជនទាំងឡាយសួរដោយបង្រួញ ខ្ញុំ
 សម្តែងដោយពិស្តារ បំពេញអធ្យាស្រ័យនៃពួកជននោះ ខ្ញុំញ៉ាំង
 ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធប្រសើរ ជាងសត្វជើងពីរឲ្យត្រេកអរ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
 ជាអគ្គបុគ្គល ព្រះអង្គមានព្យាយាមធំ ដែលខ្ញុំធ្វើឲ្យរីករាយហើយ
 ទ្រង់គង់ក្នុងភិក្ខុសង្ឃ ហើយទ្រង់តាំងខ្ញុំក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ។ បដិ-

អង្គកថា វិសុទ្ធធជនវិហាសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

១៦៥

សម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យ
ជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកប្បាយនត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កប្បាយនត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

មហាកថាយនត្តោបទាន

[៣៥] អបទានរបស់ព្រះមហាកថាយនត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
បទុមុត្តរនាថស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈរូបនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះជិនស្រីដ៏ប្រសើរ
អង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងត្រកូល
គហបតីមហាសាល ចម្រើនវ័យហើយ ថ្ងៃមួយ ស្ដាប់ធម៌ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធិ
សាស្តា ឃើញព្រះសាស្តាទ្រង់តែងតាំងភិក្ខុមួយរូប ក្នុងតំណែងជាកំពូលនៃ
ភិក្ខុទាំងឡាយអ្នកចែកអត្ថនៃពាក្យ ដែលទ្រង់ត្រាស់ដោយសង្ខេបឲ្យពិស្តារ
ខ្លួនឯងក៏ប្រាថ្នាតំណែងនោះ ទើបតាំងនូវបណ្ឌិតាន ហើយបំពេញបុណ្យ
មានទានជាដើម អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងកាលនៃ
ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសុមេធាៈ កើតជាពិទ្យាធរ ហោះទៅតាមអាកាស
ឃើញព្រះសាស្តាប្រថាប់គង់មួយអង្គឯងក្នុងដងព្រៃ មានចិត្តជ្រះថ្លា បានធ្វើ
ការបូជាដោយផ្កាកណ៌ិការ ។

ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅមកក្នុងសុគតិនោះឯង
ក្នុងកាលនៃព្រះទេសពលព្រះនាមកស្សបៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ក្នុងនគរ
ពារាណសី កាលព្រះមានព្រះភាគបរិនិព្វានហើយ បានធ្វើនូវការបូជាដោយ
ឥដ្ឋដែលសម្រេចដោយមាស មានតម្លៃមួយសែន ត្រង់បល្ល័ង្កដែលសាង
សុវណ្ណចេតិយ តាំងសេចក្ដីប្រាថ្នាថា ដោយផលនៃបុញ្ញកម្មនេះ សូមសរីរៈ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិហារសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

របស់ខ្ញុំមានពណ៌ដូចមាសក្នុងទីដែលខ្ញុំកើតហើយ ។ បន្ទាប់អំពីនោះ កុល-
 បុត្តនោះ ធ្វើកុសលកម្មដរាបដល់អស់ជីវិត អន្តោលទៅក្នុងទេវតា និង
 មនុស្សទាំងឡាយ អស់ ១ ពុទ្ធនូវ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះ
 បុរោហិតរបស់ព្រះបាទចណ្ឌប្បជ្ជោត ក្នុងនគរខ្មែរនី ។ ក្នុងថ្ងៃជាក់ឈ្មោះ
 របស់លោក មាតាគិតថា កូនរបស់យើងមានសម្បុរដូចមាស នាំឈ្មោះ
 របស់ខ្លួនមក ទើបជាក់ឈ្មោះថា កញ្ជូនមាណព តាមនោះ ។ កុលបុត្តនោះ
 ចម្រើនវ័យហើយ រៀនចប់ត្រៃវេទ អំណះឥតអំពីបិតា ក៏បានតំណែង
 បុរោហិត ។ កុលបុត្តនោះបាននាមថា កញ្ជូនៈ តាមគោត្ត ។ ព្រះបាទ
 ចណ្ឌប្បជ្ជោត ទ្រង់ស្តាប់ថា ព្រះពុទ្ធកើតឡើងហើយ ទ្រង់បញ្ជូនកុលបុត្ត
 នោះទៅថា លោកអាចារ្យ ចូរលោកទៅក្នុងទីនោះ នាំព្រះសាស្តាមកទីនេះចុះ
 កុលបុត្តនោះ មួយអន្លើដោយសម្លាញ់មានខ្លួនជាគម្រប់ ៨ ចូលទៅគាល់
 ព្រះសាស្តា ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់សម្តែងធម៌ដល់កុលបុត្តនោះ ។ ក្នុងទីបំផុត
 នៃទេសនា កុលបុត្តនោះ និងជន ៧ នាក់ តាំងនៅក្នុងអរហត្ត មួយអន្លើ
 ដោយបដិសម្មិទា ។ លំដាប់នោះ ព្រះសាស្តាទ្រង់លាព្រះហស្តចេញ
 ត្រាស់ថា ចូរមកជាកិត្តិចុះ ដូច្នោះ ។

ក្នុងខណៈនោះឯង ភិក្ខុទាំងនោះមានសក់ និងពុកមាត់ត្រឹម ២ ធ្លាប់
 ទ្រទ្រង់នូវបាត្រ និងចីវរដែលសម្រេចដោយប្ញទ្ធិ ដូចជាព្រះថេរៈមានវស្សា
 ១០០ ។ ព្រះថេរៈសម្រេចប្រយោជន៍ខ្លួនហើយ ក្រាបទូលព្រះសាស្តាយ៉ាង
 នេះថា បពិត្រព្រះអង្គ ព្រះបាទចណ្ឌប្បជ្ជោត ប្រាថ្នានឹងថ្វាយបង្គំព្រះបាទ

របស់ព្រះអង្គ និងស្តាប់ធម៌ ។ ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកនោះឯង មួយអង្វើដោយភិក្ខុដទៃជាគម្រប់ ៨ ចូរទៅក្នុងទីនោះ កាលអ្នកទៅហើយ ព្រះរាជានឹងជ្រះថ្លា ។ ព្រះថេរៈមានខ្លួនជាគម្រប់ ៨ ទៅក្នុងទីនោះ ញ៉ាំង ព្រះរាជាឲ្យជ្រះថ្លា ឲ្យព្រះសាសនាប្រតិស្ថានក្នុងអវត្តិជនបទហើយ ត្រឡប់ មកគាល់ព្រះសាស្តាម្តងទៀត ។

លោកសម្រេចអរហត្តផលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះសាស្តាទ្រង់បានតែង តាំងក្នុងតំណែងឯតទគ្គៈ ដោយព្រះតម្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តា ពួកភិក្ខុអ្នកចែកសេចក្តីធម៌ដែលតថាគតសម្តែងដោយសន្ធិប ឲ្យពិស្តារបាន ដែលជាសាវ័ករបស់តថាគត ស្រេចនឹងមហាកច្ឆានៈ ដូច្នោះ ។ លោកបាន ទទួលតំណែងឯតទគ្គៈហើយ រព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កាលនឹងប្រកាស អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បទុមុត្តរ- នាថស្ស ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា បទុមំ នាម ចេតិយំ សេចក្តីថា ព្រោះបិទបាំងដោយផ្កាយក្តី ព្រោះធ្វើដូចជាផ្កាយក្តី លំនៅ គឺព្រះគន្ធកុដិ ជាទីគង់របស់ព្រះមានព្រះភាគនោះឯង បានជាចេតិយ ដោយ ជាទីគួរឬជា ទីគង់នៅរបស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនេះ លោកហៅថា ចេតិយ ព្រោះជាទីគួរឬជា ដូចស្ថានទីដែលហៅថា គោតមចេតិយ អាឡូវកចេតិយ ជាទីលំនៅរបស់យក្សទាំងនោះ លោកហៅថា ចេតិយ ព្រោះជាទីដែលគួរ ឬជា យ៉ាងណា ទីគង់របស់ព្រះមានព្រះភាគនេះ ហៅថា ចេតិយ ក៏យ៉ាង នោះ គប្បីជ្រាបថា មិនមែនចេតិយបញ្ចុះព្រះធាតុ ។ កុលបុត្តនោះ មិនបាន

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

សាងធាតុចេតិយឡើយ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ មិនទាន់បរិនិព្វាន ទើបមិន
 មានព្រះសរីរិកធាតុ ។ បទថា សិលាសនំ ការយិទ្ធា សេចក្តីថា បានសាង
 ផ្ទាំងថ្ម ដែលសម្រេចដោយកែវផលិក ខាងក្នុងនៃព្រះគន្ធកុដិ ដែលមាន
 ឈ្មោះថា បទុមនោះ ដើម្បីជាទីដាក់ផ្កា ។ បទថា សុវណ្ណានាភិលេបយី
 សេចក្តីថា ខ្ញុំបានបូកលាបបិទបាំងផ្ទាំងសិលានោះ ដោយមាសជម្ពូនទឲ្យ
 ល្អក្រៃលែងឡើង ។

ខ្ញុំបានលើកត្រដែលធ្វើដោយរតនៈ គឺធ្វើដោយរតនៈ ៧ ប្រការ
 ហើយបាំងលើព្រះសិរសា ព័តដោយផ្លិតវាលវីជនី និងផ្លិតចាមរីពណិស
 យ៉ាងល្អថ្វាយព្រះពុទ្ធ ។ បទថា លោកពន្ធស្ស តាធិនោ សេចក្តីថា ខ្ញុំបាន
 បាំងថ្វាយព្រះពុទ្ធដែលជាដៅពង្សនៃលោកទាំងមូល ជាតាទិបុគ្គល គឺបុគ្គល
 ដល់ព្រមដោយគុណ មានសតិជាដើម ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យ
 យល់ហើយ ។^{២៣៣}

អង្គកថាមហាកថាយនត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

កាណ្ឌយត្ថេរាបទានទី ៤

[៣៦] គ្រានោះ ព្រះបទុមុត្តរសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គជាច្បងក្នុងលោក មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ស្តេចយាងតាមផ្លូវឆ្ងាយ ត្រាច់ទៅ កាន់ចារិក ។ ខ្ញុំកាន់ផ្កាឈូក ផ្កាឧប្បល ផ្កាម្លិះ ដែលរីកស្កុះស្កាយ ទាំងយកចង្ហាន់ដីថ្លៃថ្លា បង្ហាន់ទៅថ្វាយព្រះសាស្តា ។ ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គមានព្យាយាមធំ ទ្រង់ឆាន់ចង្ហាន់ដីប្រសើរ ជាកោជន ដ៏ល្អរចហើយ ទ្រង់កាន់នូវផ្កាទាំងនោះ បង្ហាញដល់ប្រជុំជនថា

បុរសនោះ បានថ្វាយផ្កាឈូកណា ដល់តថាគត ផ្កាឈូក នេះដ៏ឧត្តម ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ (របស់ជន) ក្នុងលោក អំពើដែលគេធ្វើ បានដោយកម្រ បុរសនោះ ក៏បានធ្វើហើយ ។ បុរសណា បានបូជាផ្កា ទាំងថ្វាយចង្ហាន់ដីប្រសើរ ដល់តថាគត តថាគតនឹងសម្តែងសរសើរបុរសនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់ តថាគតសម្តែងចុះ ។ បុរសនោះ នឹងបានសោយទេវរាជ្យ អស់ ១៨ ដង ឯផ្កាឧប្បល ផ្កាឈូក ផ្កាម្លិះ និងផ្កាដទៃ ក្រៅពីនោះ ដែលប្រកបដោយក្លិនដ៏ជាទិព្វ នឹងអណ្តែត ធ្វើឲ្យជាគ្រឿងប្រក់ព្នង អាកាស ក្នុងខណៈនោះ ដោយផលនៃបុណ្យរបស់បុរសនោះ ។ បុរសនោះ នឹងបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ អស់ ២៥ ដង នឹងបាន សោយរាជ្យ លើផែនដី គ្រប់គ្រងផែនដី អស់ ៥០០ ដង ។ កន្លងទៅមួយសែនកប្ប នឹងមានព្រះសាស្តាព្រះនាមគោតម ទ្រង់

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

កើតក្នុងខ្ញុំក្អាកត្រកូល ត្រាស់ដឹងក្នុងលោក ។ បុរសនោះ មាន
 កម្មរបស់ខ្លួនប្រារព្ធហើយ មានកុសលមូលជាសំតៀនហើយ នឹង
 បានកើតជាព្រះញាតិដៅពង្ស ជាអ្នកញ៉ាំងពួកសក្យៈ ឲ្យកើត
 សេចក្តីត្រេកអរ ។ លុះកាលជាខាងក្រោយមក បុរសនោះ នឹង
 ចេញបួស ត្រូវកុសលមូលជាសំតៀន កំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំង
 ពួង ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ នឹងបរិនិព្វាន ។ ព្រះគោតម ព្រះអង្គ
 ជាដៅពង្សនៃសត្វលោក នឹងតាំងភិក្ខុនោះ ដែលដល់បដិសម្មិទា
 ហើយ មានសោឡសកិច្ចធ្វើរួចហើយ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ក្នុងទី
 ជាឯតទគ្គៈ ។ ភិក្ខុនោះ តាំងព្យាយាម មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះ
 និព្វាន មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មិនមានឧបធិ មាននាមថាឧទាយិ
 នឹងបានជាសាវ័ក របស់ព្រះសាស្ត្រាអង្គនោះ ។

ខ្ញុំកម្ចាត់បង់រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ និងមក្ខៈ កំណត់
 ដឹងនូវអាសវៈទាំងពួង ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ។ មួយវិញទៀត
 ខ្ញុំមានព្យាយាម មានប្រាជ្ញាចាស់ បានញ៉ាំងព្រះសម្តេចឲ្យត្រេកអរ
 ឯព្រះសម្តេច ដែលខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជ្រះថ្លាហើយ ទ្រង់តាំងខ្ញុំក្នុងទីជា
 ឯតទគ្គៈ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

១៧២

ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកាឡទាយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
ទាំងនោះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កាឡទាយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

កាឡុទាយត្រៃរាបទាន

[៣៦] អបទានរបស់ព្រះកាឡុទាយត្រៃរ មានពាក្យផ្ដើមថា
បទុមត្រៃរតុទុស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
សាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្រៃរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ក្នុង
នគរហង្សវតី ស្ដាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្ដា ឃើញព្រះសាស្ដាទ្រង់
ស្ដាប់នាភិក្ខុមួយរូប ក្នុងតំណែងដ៏កំពូលជាងភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលញ៉ាំង
ត្រកូលឲ្យជ្រះថ្លា ទើបធ្វើនូវកម្មដ៏ធំដែលនឹងឲ្យបានតំណែងនោះ ហើយ
ប្រាថ្នាតំណែងនោះ ។

កុលបុត្តនោះ បំពេញកុសលដរាបដល់អស់ជីវិត អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា
និងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងថ្ងៃដែលព្រះពោធិសត្វនៃយើងបដិសន្ធិក្នុងផ្ទៃមាតា
កុលបុត្តនោះ ក៏បដិសន្ធិក្នុងផ្ទះនៃអមាត្យក្នុងនគរកបិលពស្កុ ហើយកើតក្នុង
ថ្ងៃតែមួយជាមួយព្រះពោធិសត្វនោះឯង ។ ក្នុងថ្ងៃនោះ កុលបុត្តនោះ ដេក
លើរង្វើលសំពត់ទុកុលយ៉ាងល្អ ហើយទៅកាន់ទីគាល់របស់ព្រះពោធិសត្វ ។
ពិតហើយ សហជាតមាន ៧ គឺពោធិព្រឹក្ស ១ រាហុលមាតា ១ កំណប់
ទ្រព្យទាំងបួន ១ សេះកណ្ដុកៈ និងជីវីអាហារៈ^(១) ១ ព្រះអានន្ទ ១ នាយ
ឆន្ទ ១ កាឡុទាយី ១ មួយអន្លើដោយព្រះពោធិសត្វ បានឈ្មោះថា

១- ក្នុងអដ្ឋកថាខ្លះ មិនមានជីវីអាហារនេះឡើយ ។

សហជាត ព្រោះកើតក្នុងថ្ងៃតែមួយជាមួយព្រះពោធិសត្វ ។ ក្នុងថ្ងៃជាក់ឈ្មោះ
ញាតិទាំងឡាយបានជាក់ឈ្មោះថា ឧទាយី ព្រោះកើតមក ធ្វើឲ្យអ្នកនគរ
មាន ការត្រេកអរ ។ តែព្រោះមានសម្បុរខ្មៅបន្តិច ទើបប្រាកដឈ្មោះថា
កាឡទាយី ។ កុលបុត្តនោះ លេងជាមួយព្រះពោធិសត្វមក តាំងអំពីកុមារ
រហូតដល់ចម្រើនវ័យ ។

ក្រោយមក កាលព្រះលោកនាថចេញមហាភិនិស្ត្រមណី សម្រេចនូវ
ព្រះសព្វញ្ញតញ្ញាណដោយលំដាប់ ប្រកាសព្រះធម្មចក្កដំបូរ ទ្រង់អាស្រ័យ
ក្រុងរាជគ្រឹះ គង់នៅត្រង់វត្តវេឡូវ័ន ព្រះបាទសុទ្ធោទនមហារាជ ទ្រង់ស្តាប់
ដំណឹងនោះ ទើបបញ្ជូនអមាត្យម្នាក់ មានបុរសមួយពាន់ជាបរិវារទៅ ដោយ
ត្រាស់ថា ចូរនាំកូនរបស់យើងមកទីនេះ ។ អមាត្យនោះ ទៅគាល់ព្រះ
សាស្តាក្នុងពេលសម្តែងធម៌ ឈរខាងចុងបរិស័ទស្តាប់ធម្មទេសនាហើយ
សម្រេចអរហត្ត មួយអន្លើដោយបរិវារ ។

លំដាប់នោះ ព្រះសាស្តាទ្រង់លាព្រះហស្ត ត្រាស់នឹងកុលបុត្តនោះថា
ចូរពួកអ្នកមកជាកិក្ខុចុះ ។ ក្នុងខណៈនោះឯង កុលបុត្តទាំងអស់នោះ ទ្រទ្រង់
នូវបាត្រ និងចីវរដែលសម្រេចដោយប្ញទ្ធិ ដូចជាព្រះថេរៈដែលមានវស្សា
៦០ ។ ចាប់តាំងអំពីសម្រេចអរហត្តហើយ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ មាន
អារម្មណ៍ជាកណ្តាល ព្រោះហេតុនោះ ទើបមិនក្រាបទូលដំណឹងដែលព្រះ
រាជាបញ្ជូនទៅឲ្យព្រះទេសពលទ្រង់ជ្រាប ។ ព្រះរាជាមិនបានដំណឹង ទើប
ទ្រង់បញ្ជូនអមាត្យដទៃទៅជាមួយបុរសមួយពាន់ កាលអមាត្យនោះបដិបត្តិ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

ដូចគ្នា ទ្រង់ក៏បញ្ជូនអមាត្យ ៩ នាក់ទៅទៀត មួយអន្លើនឹងបុរស ៩ ពាន់ ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ មនុស្សទាំងនោះ សម្រេចអរហត្តហើយ បានជា អ្នកនៅស្ងៀម ។ លំដាប់នោះ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះតម្រិះថា មនុស្សមានប្រមាណ ប៉ុណ្ណោះ ព្រោះមិនស្រឡាញ់ក្នុងអញ ទើបមិនប្រាប់ពាក្យណាមួយ ដើម្បី ឲ្យព្រះទេសពលយាងមកទីនេះ ឧទាយីនេះឯង មានវ័យដំណាលព្រះទេសពល ធ្លាប់ជាសម្លាញ់លេងដីជាមួយគ្នា និងមានសេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងអញ អញនឹង បញ្ជូនគេទៅ ទើបត្រាស់ឲ្យហោឧទាយីនោះមក ហើយត្រាស់ថា នៃបា ចូរ បា មួយអន្លើដោយបុរសមួយពាន់ជាបរិវារ ទៅកាន់នគររាជគ្រឹះ នាំព្រះ ទេសពលមក ដូច្នោះហើយ ទ្រង់បញ្ជូនទៅ ។ ឧទាយីអមាត្យទូលថា បពិត្រ ព្រះសម្មតិទេព បើទូលបង្គំបានព្រះរាជានុញ្ញាតឲ្យបួសសោត ទូលបង្គំនឹង នាំព្រះមានព្រះភាគមកក្នុងទីនេះ កាលព្រះរាជាត្រាស់ថា អ្នកធ្វើយ៉ាងណា ក៏បាន ឲ្យតែនាំកូនរបស់យើងមក ទើបទៅកាន់នគររាជគ្រឹះ គាប់ជួនជាពេល ដែលព្រះសាស្ត្រាទ្រង់សម្តែងធម៌ ទើបឈរខាងចុងបរិស័ទ ស្តាប់ធម៌ហើយ សម្រេចអរហត្ត មួយអន្លើដោយបរិវារ តាំងនៅក្នុងភាពជាឯហិកិកុ ។

កាលលោកសម្រេចអរហត្តហើយ ទើបរង់ចាំកាលថា ឥឡូវនេះ មិន ជាកាលដែលព្រះទេសពលយាងទៅកាន់នគរនៃត្រកូល តែកាលកៀករដូវ ភ្លៀង ដងព្រៃចេញផ្កាចេញផ្លែ ទើបជាកាលគួរយាងទៅលើកូមិភាគដ៏រាប ស្មើ មានស្មៅពណ៌ខៀវស្រស់ កាលដល់រដូវភ្លៀង ពោលពណ៌នាសរសើរ ផ្លូវទៅកាន់នគរនៃត្រកូលដល់ព្រះសាស្ត្រា ទើបបានពោលគាថា (ក្នុងខុទ្ទក-

និកាយ ថេរគាថា) ទាំងនេះថា

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឥឡូវនេះ ពួកឈឺមានពណ៌ដូចរង្វីក
 ភ្លើង ជិតផ្ទៃហើយ ជម្រះស្លឹកចាស់ចោល ឈឺទាំងនោះ
 រុនរឿង ដូចជាអណ្តាតភ្លើង បពិត្រព្រះអង្គមានព្យាយាមធំ
 កាលនេះ ជាកាលគួរបានចំណែកធម្មរសហើយ ។ ឈឺទាំង
 ឡាយ ជាទីរីករាយនៃចិត្ត មានផ្ទៃ ផ្សាយក្នុងសព្វទិស ដោយ
 ជុំវិញ ជម្រះស្លឹកចាស់ចោល ប្រុងនឹងចេញផ្ទៃថ្មីទៀត បពិត្រ
 ព្រះអង្គមានព្យាយាម កាលនេះ ជាកាលគួរដើម្បីចេញទៅ អំពី
 ទីនេះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន រដូវដែលមិនត្រជាក់ពេក មិន
 ក្តៅពេក ជាសុខស្រួល គួរដើរទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយបាន ពួកសក្យៈ
 និងពួកកោឡិយៈ សូមជួបព្រះអង្គ ដែលមានព្រះកក្ក បែរ
 ត្រឡប់មកខាងក្រោយ កំពុងឆ្លងស្ទឹងរោហិណី ។

អ្នកស្រែក្នុងស្រែ ដោយសេចក្តីប្រាថ្នាព្រោះពូជ ដោយសេចក្តី
 ប្រាថ្នា ពួកឈ្នួញ អ្នករកទ្រព្យឆ្លងសមុទ្រ ដោយសេចក្តីប្រាថ្នា ។
 ខ្ញុំព្រះអង្គស្ថិតនៅ ដោយសេចក្តីប្រាថ្នាណា សេចក្តីប្រាថ្នារបស់ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គនោះ សូមឲ្យសម្រេច ។

រដូវនេះ មិនត្រជាក់ពេក មិនក្តៅពេក ភិក្ខុរកបានងាយ មិន
 លំបាក ភូមិភាគ ក៏ស្បូវភ្លាំងខៀវខ្ចី បពិត្រមហាមុនី ពេលនេះ
 ជាពេលសមគួរ (ដើម្បីយាង) ហើយព្រះអង្គ ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

អ្នកស្រែទាំងឡាយ ព្រោះតូចរឿយៗ ទេវរាជបង្ករក្លៀងក៏រឿយៗ
 ពួកអ្នកស្រែ ក្នុងស្រែរឿយៗ ពួកអ្នកស្រែនោះនាំស្រូវចូលទៅ
 កាន់ដែនក៏រឿយៗ ។ ពួកស្នូមត្រាច់ស្នូមរឿយៗ អ្នកម្ចាស់ទាន
 តែងឲ្យក៏រឿយៗ ពួកម្ចាស់ទានលុះឲ្យរឿយៗ ហើយតែងទៅកាន់
 ស្ថានសួគ៌ក៏រឿយៗ ដែរ ។ អ្នកប្រាជ្ញមានបញ្ញាដូចដែនដី កើត
 ក្នុងត្រកូលណា រមែងញ៉ាំងគូនៃបុរស ៧ ជួរ ក្នុងត្រកូលនោះ
 ឲ្យស្អាត ខ្ញុំព្រះអង្គសម្គាល់ថា (ព្រះមានព្រះភាគ) ជាទេវតា
 ប្រសើរជាងទេវតា អាច (ធ្វើសត្វដទៃឲ្យស្អាតបាន) ព្រោះ
 អ្នកប្រាជ្ញមានព្រះនាមដ៏ពិត កើតហើយអំពីព្រះអង្គ ។ ព្រះបាទ
 សុទ្ធាទនៈ ជាបិតារបស់ព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ
 ឯព្រះមហេសី ព្រះនាមមាយា ជាពុទ្ធមាតា ដែលរក្សាព្រះ
 ពោធិសត្វដោយផ្ទៃ លុះរំលាយខន្ធទៅ ត្រេកអរក្នុងតុសិត-
 ទេវលោក ។ ព្រះនាងទេវីនោះ ជាគោតមគោត្រ លុះទិវង្គត
 ច្យុតចាកលោកនេះទៅ បានស្តាប់ស្តាប់ដោយកាម ជាទិព្វទាំង
 ឡាយ ព្រះនាងទ្រង់រីករាយ ដោយកាមគុណទាំង ៥ មានពពួក
 ទេវតាទាំងនោះ ចោមរោមហើយ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **អង្គារលោ** ឈ្មោះថា **អង្គារ** ព្រោះដូចគ្នា
 នឹងរងើកភ្លើង ។ ដើមឈើទាំងនោះ មានផ្កា និងផ្លែ មានពណ៌ ដូចកែវ
 ប្រពាលក្រហម ដូចអណ្តាតភ្លើង ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **អង្គារ**

អធិប្បាយថា ដេរជាសដោយផ្កាដកគាំ និងផ្ការលួសផ្កុន មានពណ៌ក្រហម ដូចអណ្តាតភ្លើង ដូចភ្លើងរងើកភ្លើង ។ បទថា ទានិ ស្មើគ្នានឹង សមស្មី កាល (ក្នុងកាលនេះ) ។ បទថា ទុមា ប្រែថា ដើមឈើ ។ ដោយបទ ថា ភទន្ត លោកពោលថា ភទន្ត ព្រោះព្រះមានព្រះភាគមានសេចក្តី ចម្រើន ដោយលុប ទ អក្ខរៈមួយតួចេញ ។ ព្រះសាស្តាជាបុគ្គលប្រកប ដោយគុណវិសេស ជាបុគ្គលប្រសើរជាងបុគ្គលវិសេស ដោយគុណទាំង ឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពាក្យថា ភទន្ត ជាពាក្យប្រើហៅព្រះសាស្តា នោះឯង ។ បទថា ភទន្ត នេះ ជាបឋមាវិភត្តិ ឯ ការន្ត ដូចក្នុងប្រយោគថា សុគតេ បដិកម្មេ សុខេ ទុក្ខេ ជីវេ ជាដើម តែក្នុងទីនេះ គប្បីឃើញថា ចុះក្នុងអត្ថនៃការត្រាស់ដឹង ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំពោលថា ពាក្យថា ភទន្ត ជាអាលបនៈ ។ អាចារ្យពួកខ្លះពោលថា ភទន្ត មួយសព្វដែល នៅកណ្តាលពាក្យ មានអត្ថស្មើនឹង ភទ្ធ សព្វ ។ ឈ្មោះថា ផលេសិណោ ព្រោះចេញផ្ទៃ ។ ពិតហើយ សូម្បីរបស់មិនមានចិត្ត លោកដាក់ពាក្យ កិរិយារបស់វត្ថុមិនមានចិត្តចូលទៅក៏បាន ។

ព្រះមានព្រះភាគ កាលព្រះថេរៈទូលអារាធនាយ៉ាងនេះហើយ ទ្រង់ឃើញ ថា ក្នុងការយាងទៅក្នុងទីនោះ មនុស្សជាច្រើននឹងបានសម្រេចគុណវិសេស ទើបចោមរោមដោយព្រះខ័ណ្ឌស្រព ២ ម៉ឺនអង្គ ចេញអំពីនគររាជគ្រឹះ ទៅ តាមផ្លូវទៅកាន់នគរកបិលពស្តុ ជាការយាងទៅដោយមិនប្រញាប់ប្រញាល់ ។ ព្រះថេរៈទៅកាន់នគរកបិលពស្តុដោយប្ញទ្ធិ ឈរលើអាកាសខាងមុខព្រះរាជា

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

កាលព្រះរាជាឃើញនូវភេទដែលមិនធ្លាប់ឃើញ ទើបត្រាស់សួរថា លោក
ជានរណា កាលទូលឲ្យទ្រង់ជ្រាបថា ទ្រង់មិនស្គាល់អាត្មាទេឬ អាត្មាជា
បុត្តអមាត្យ ដែលទ្រង់បញ្ជូនទៅកាន់សម្លាក់ព្រះមានព្រះភាគនោះអី សូម
ទ្រង់ជ្រាបយ៉ាងនេះចុះ ទើបពោលគាថាថា

អាត្មាជាបុត្រនៃព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គមិនមានបុគ្គលដទៃគ្របសង្កត់បាន
ព្រះនាមអង្គីរសៈ មិនមានបុគ្គលដទៃប្រៀបបាន ប្រកបដោយ
តាទិគុណ បពិត្រព្រះអង្គជាសក្យៈ ព្រះអង្គជាបិតានៃបិតារបស់
អាត្មា បពិត្រព្រះគោតម ព្រះអង្គជាជីតារបស់អាត្មាដោយធម៌ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ពុទ្ធស្ស បុត្តាម្មិ សេចក្តីថា អាត្មាជាបុត្ត
គឺអ្នកកើតអំពីទ្រង់របស់ព្រះសព្វញ្ញពុទ្ធ ។ បទថា អសយ្ហសាហំនោ សេចក្តី
ថា ឈ្មោះថា អសយ្ហសាហំនោ ព្រោះនាំទៅ គឺនាំចេញនូវពោធិសត្វ
និងមហាករុណាទិគុណទាំងពួង ដែលឈ្មោះថា អសយ្ហសាហំនោ ព្រោះមិន
មានអ្នកដទៃអាចនាំទៅ គឺនាំចេញនូវព្រះមហាពោធិសត្វ ចាកការត្រាស់ដឹង
មុននឹងបានត្រាស់ដឹង ក្រោយអំពីនោះ ព្រោះញ៉ាំង គឺគ្របសង្កត់នូវមារ ៥
ដែលឈ្មោះថា ញ៉ាំងមិនបាន ព្រោះអ្នកដទៃមិនអាចញ៉ាំង គឺគ្របសង្កត់
បាន និងព្រោះទ្រង់អត់ធន់ចំពោះពុទ្ធកិច្ច ដែលអ្នកដទៃអត់ធន់បានដោយក្រ
ដែលបានដល់ការប្រៀនប្រដៅវេនេយ្យសត្វ ដោយទិដ្ឋធម្មិកត្តប្រយោជន៍
សម្បរាយិកត្តប្រយោជន៍ និងបរមត្តប្រយោជន៍តាមសមគួរ ដោយការឈម
ចុះដល់ការផ្សេងគ្នារបស់សត្វ តាមអាសយានុសយចរិត និងអធិប្បត្តិជាដើម

ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា អសយ្ហសាហិណោ ក្នុងទីនេះ ព្រោះទ្រង់ធ្វើល្អ ។

បទថា អង្គីរសស្ស បានដល់ ជាអ្នកមានសម្បត្តិ មានសីលជាដើម ដែលប្រកបឡើងជាព្រះអង្គ ។ តែអាចារ្យពួកខ្លះពោលថា ជាអ្នកមានរស្មី ផ្សាយចេញអំពីព្រះអរិយវៈតូចធំ ដូច្នោះក៏មាន ។ អាចារ្យពួកខ្លះពោលថា ព្រះនាមពីរ គឺអង្គីរសៈ និងសុទ្ធត្ថៈ ព្រះរាជបិតាទ្រង់ជាក់ឲ្យ ។ បទថា អប្បជិមស្ស ប្រែថា មិនមានបុគ្គលប្រៀប មិនមានបុគ្គលស្មើ ឈ្មោះថា តាធិណោ ព្រោះមានលក្ខណៈមិនញាប់ញ័រក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍ និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ ។ បទថា បិតុបិតា មយ្ហំ តុរិសិ សេចក្តីថា ទ្រង់ជាបិតារបស់ព្រះពុទ្ធ តាមលោកវេហារ ដែលជាបិតារបស់អាត្មាតាមអរិយជាតិ ។ លោកហៅ ព្រះរាជាដោយអំណាចជាតិថា សក្យៈ ។ បទថា ធម្មន សេចក្តីថា ដោយ សកាវៈ គឺដោយរួមជាតិទាំងពីរ គឺអរិយជាតិ និងលោកិយជាតិ ចូលជា មួយគ្នា ។ ហៅព្រះរាជាដោយគោត្តថា គោតម ។ បទថា អយ្យកោសិ គឺ ទ្រង់ជាជីតា ។ ក្នុងគាថានេះ កាលព្រះថេរៈពោលថា អាត្មាជាបុត្រនៃ ព្រះពុទ្ធជាដើម ស្មើគ្នានឹងបានព្យាករអរហត្តផលហើយ ។

ព្រះថេរៈ កាលឲ្យព្រះរាជាស្គាល់យ៉ាងនេះហើយ កាលព្រះរាជាទ្រង់ ពេញព្រះហឫទ័យ និមន្តឲ្យគង់លើបល្ល័ង្ក ដែលមានតម្លៃច្រើន ជាក់កោជន មានរសដ៏ប្រសើរផ្សេងៗ ដែលគេរៀបចំដើម្បីព្រះអង្គរហូតពេញបាត្រ ហើយ ប្រគេន បានសម្តែងអាការនឹងទៅ កាលត្រូវសួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រោះ ហេតុអ្វី ទើបលោកម្ចាស់ប្រញាប់នឹងទៅ សូមលោកម្ចាស់ ធាន់សិនចុះ ទើប

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

ទូលថា អាត្មានឹងទៅគាល់ព្រះសាស្តា ទើបឆាន់ ។ ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា ព្រះសាស្តានៅទីណា ក៏ពោលថា ព្រះសាស្តាមានភិក្ខុ ២ ម៉ឺនរូបជាបរិវារ កំពុងយាងមកតាមផ្លូវដើម្បីគាល់ព្រះអង្គ ។ ព្រះរាជាត្រាស់ថា សូមលោក ម្ចាស់ឆាន់បិណ្ឌបាតនេះ សឹមនាំបិណ្ឌបាតដទៃទៅថ្វាយ ដល់ព្រះមានព្រះភាគ សូមនាំបិណ្ឌបាតអំពីទីនេះ ទម្រាំកូនរបស់ខ្ញុំមកដល់នគរនេះ ទើបព្រះថេរៈធ្វើ ភក្ត្រកិច្ចហើយ សម្តែងធម៌ដល់ព្រះរាជា និងបរិស័ទ ។ មុនពេលព្រះសាស្តា យាងមកដល់ ព្រះថេរៈបានធ្វើឲ្យមនុស្សក្នុងព្រះរាជវាំងទាំងអស់ជ្រះថ្លា ក្រែលែងក្នុងព្រះតថាគត និងក្នុងព្រះរតនត្រ័យហើយ កាលមនុស្សទាំង អស់កំពុងឃើញនោះឯង ក៏បោះបាត្រដែលពេញដោយភក្ត្រ ដែលខ្លួននាំមក ថ្វាយព្រះសាស្តា ទៅក្នុងអាកាស ខ្លួនលោកក៏ហោះឡើងទៅកាន់អាកាស ហើយបង្ហាន់បិណ្ឌបាតក្នុងព្រះហស្តព្រះសាស្តា ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់សោយ បិណ្ឌបាតនោះ កាលព្រះមានព្រះភាគយាងទៅមួយថ្ងៃមួយយោជន៍ ជារយៈ ផ្លូវ ៦០ យោជន៍ អំពីនគររាជគ្រឹះ លោកបាននាំបិណ្ឌបាតមកប្រគេនដោយ វិធីនេះ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់តម្រិះថា កាឡទាយីនេះ ញ៉ាំង អ្នករាជវាំងទាំងមូល នៃបិតារបស់តថាគតឲ្យជ្រះថ្លា ទើបទ្រង់ស្តាបនាព្រះ ថេរៈក្នុងតំណែងឯតទគ្គៈ នៃភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលញ៉ាំងត្រកូលឲ្យជ្រះថ្លាថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាពួកភិក្ខុអ្នកញ៉ាំងត្រកូលឲ្យជ្រះថ្លា ដែលជាសាវ័ក របស់តថាគត ស្រេចនឹងកាឡទាយី ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈសម្រេចអរហត្ត ដោយសមគួរដល់បុញ្ញសម្បារដែលធ្វើមក

បានទទួលតំណែងឯតទគ្គៈយ៉ាងនេះហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កាល
 ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ដោយអំណាចសោមនស្ស
 ទើបពោលពាក្យនេះថា បទុមុត្តរស្ស ពុទ្ធស្ស ដូច្នោះជាដើម ។ បទថា អន្ទានំ
 បដិបន្នស្ស សេចក្តីថា កំពុងយាងទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយទៅកាន់រដ្ឋដទៃ ។ បទថា
 ចរតោ ចារិកំ តទា សេចក្តីថា មណ្ឌលមាន ៣ គឺមណ្ឌលខាងក្នុង មណ្ឌល
 កណ្តាល និងមណ្ឌលខាងក្រៅ ។ ភ្ជាប់សេចក្តីថា កាលព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះនាមបទុមុត្តរៈត្រាច់ចារិក គឺកំពុងយាងទៅ ខ្ញុំកាន់យកផ្កាឈូកជាដើម
 ដែលរីកស្អុយស្អាយ គឺរីកយ៉ាងល្អ រីកព្រម មិនមែនកាន់យកត្រឹមតែផ្កាឈូក
 តែម្យ៉ាង ថែមទាំងកាន់យកផ្កាឧប្បល និងផ្កាម្លិះ ដែលរីកហើយ ដោយដៃ
 ទាំងពីរហូតពេញ ។ បទថា បរមន្នំ គហេត្វាន សេចក្តីថា ខ្ញុំបានកាន់
 យកបាយនៃស្រូវសាលីដែលឆ្អិនផ្សំយ៉ាងល្អ ដោយរសគ្រប់យ៉ាងដ៏ថ្លៃថ្លា គឺ
 ឧត្តមប្រសើរបំផុត ថ្វាយព្រះសាស្តាឲ្យទ្រង់សោយ ។

បទថា សក្យានំ នន្ទិជននោ សេចក្តីថា ឲ្យកើតនូវការត្រេកអរ គឺ
 សេចក្តីត្រេកអរដល់សក្យត្រកូល គឺនៃព្រះញាតិរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះ
 មានសរីរៈខ្ពស់ធំសង្ហារសមនឹងវ័យ ប្រាស្រ័យពីរោះ ។ បទថា ញាតិពនុ
 ភវិស្សតិ សេចក្តីថា នឹងជាជោពង្សដែលមានឈ្មោះ គឺជាអ្នកដែលគេស្គាល់
 ទូទៅ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៧}

អដ្ឋកថាភាស្ត្រនាយិត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

មោឃរាជត្រៃរាបនាទី ៥

[៣៧] កាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្តទស្សី ជា ព្រះសយម្ម ឥតមានបុគ្គលផ្កាញ់បាន មានកិក្ខុសង្ឃចោមរោម ស្តេចយាងទៅតាមថ្នល់ ។ ខ្ញុំមានពួកសិស្សរូបិហាមដើរចេញអំពី ផ្ទះ លុះចេញទៅ ក៏បានឃើញព្រះលោកនាយក ត្រង់ទីនោះ ។ ខ្ញុំធ្វើអញ្ជូលលើសិរ្សៈ ថ្វាយបង្គំព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្លួន ឲ្យជ្រះថ្លា ហើយពោលសរសើរព្រះលោកនាយកថា ពួកសត្វ មានរូបក្តី ឥតរូបក្តី ឥតសញ្ញាក្តី ទាំងប៉ុន្មាន ពួកសត្វទាំងអស់ នោះ តែងប្រជុំចុះខាងក្នុងញាណរបស់ព្រះអង្គ ។ បុគ្គលណា បិទបាំងទឹកដោយសំណាញ់ មានក្រឡាញឹក ពួកសត្វណាមួយ នៅក្នុងទឹក ពួកសត្វទាំងនោះ រមែងមាននៅខាងក្នុងសំណាញ់ (របស់បុគ្គលនោះ ដូចម្តេចមិញ) ។ សត្វទាំងឡាយណា ដែលមានចេតនា ទោះបីមានរូបក្តី ឥតរូបក្តី ពួកសត្វទាំងអស់ នោះ រមែងប្រជុំចុះខាងក្នុងញាណរបស់ព្រះអង្គ (ដូច្នោះដែរ) ។ ព្រះអង្គស្រោចស្រង់សត្វលោកនេះ ដែលច្រឡំច្រឡំដោយ ឆន្ទីត សត្វទាំងនោះ ស្តាប់នូវធម៌របស់ព្រះអង្គហើយ ឆ្លងនូវខ្សែ ទឹក គឺសេចក្តីសង្ស័យបាន ។ សត្វលោក មានអវិជ្ជារូបវិត មាន ឆន្ទីតគ្របសង្កត់ហើយ នឹងកម្ចាត់ឆន្ទីតទាំងឡាយ ព្រោះញាណ របស់ព្រះអង្គដែលទ្រោលឡើង ។ ព្រះអង្គមានចក្ខុ បន្ទោបង្គំនូវ

ឆឺតិវរិបសំសត្វទាំងពួង ជនជាច្រើន លុះស្តាប់ធម៌របស់ព្រះ
អង្គហើយ នឹងបានសម្រេចព្រះនិព្វាន ។ ខ្ញុំញ៉ាំងកោជនឲ្យពេញ
ដោយឃ្មុំផ្លិត ដែលឥតមេ ហើយទ្រដោយដៃទាំងពីរ បង្ហាន
ចូលទៅថ្វាយព្រះមហេសី ។ ព្រះពុទ្ធជាមហាតសី ព្រះអង្គមាន
ព្យាយាមធំ ទ្រង់ទទួលដោយព្រះហស្តរបស់ព្រះអង្គ ព្រះសព្វញ្ញ
ទ្រង់សោយនូវឃ្មុំនោះរួចហើយ ស្តេចហោះឡើងកាន់អាកាស
វេហាសី ។ ព្រះសាស្តា ព្រះនាមអត្តទស្សី ជានរាសកៈ ស្ថិត
នៅព្នងអាកាស ទ្រង់ញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្ញុំឲ្យជ្រះថ្លា ហើយត្រាស់
គាថាទាំងឡាយនេះថា

កុលបុត្តណា សរសើរញ្ញាណនេះផង សរសើរព្រះពុទ្ធ
ដ៏ប្រសើរផង កុលបុត្តនោះ នឹងមិនទៅកាន់ទុក្ខតិ ដោយចិត្ត
ដែលជ្រះថ្លានោះ ។ កុលបុត្តនោះ នឹងបានសោយទេវរាជ្យ អស់
៦៤ ដង នឹងបានសោយប្រទេសរាជ្យ គ្រប់គ្រងផែនដី អស់
៨០០ ដង នឹងបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ អស់ ៥០០ ដង ។ កុលបុត្ត
នោះ នឹងបានសោយប្រទេសរាជ្យលើផែនដី អស់មួយអស្ច័យ្យ
ជាអ្នកស្វាធាយមន្ត ចងចាំមន្ត ដល់នូវត្រើយនៃវេទទាំង ៣ ។
កុលបុត្តនោះ នឹងបួសក្នុងសាសនា របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះ
នាមគោតម នឹងពិចារណានូវអត្តដ៏ល្អិតជាលជ្រៅ ដោយញ្ញាណ
បាន ។ កុលបុត្តនោះ មាននាមថាមោយរាជ នឹងបានជាសាវ័ក

អង្គការ វិសុទ្ធសីលាសិនី កុណ្ណានវគ្គទី ៤

របស់ព្រះសាស្ត្រាអង្គនោះ ជាអ្នកបរិបូរដោយវិជ្ជា ៣ មាន
 សោឡសកិច្ចធ្វើរចហើយ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ។ ព្រះគោតម
 ជាអ្នកដឹកនាំពួកដ៏ប្រសើរ នឹងតាំងភិក្ខុនោះ ក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ។
 ខ្ញុំលះបង់នូវយោគធម៌ ជារបស់នៃមនុស្ស កាត់ផ្តាច់នូវ
 ចំណងក្នុងភពហើយ កំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងពួង ទាំងជាអ្នក
 មិនមានអាសវៈ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
 ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏
 បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមោយរាជត្រូវមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មោយរាជត្រូវបាន ចប់

អដ្ឋកថា

មោឃរាជត្រៃរាជនាម

[៣៧] អបទានរបស់ព្រះមោឃរាជត្រៃ មានពាក្យផ្ដើមថា អត្តទស្សី
តុ ភគវា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នក
ដឹងក្តីហើយ ថ្ងៃមួយ ស្ដាប់ធម៌ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះសាស្តា ឃើញព្រះសាស្តា
ទ្រង់ស្ដាប់នាភិក្ខុមួយរូប ក្នុងតំណែងឯតទគ្គៈជាងភិក្ខុដែលទ្រទ្រង់នូវសំពត់
ចំរែរសៅហ្មង ចង់បានតំណែងនោះ ទើបតាំងនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ធ្វើបុណ្យ
សន្ធិកសន្ធាប់ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី
កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ដល់នូវការសម្រេចក្នុងវិជ្ជា និងសិប្បៈទាំង
ឡាយ ។ ថ្ងៃមួយ ឃើញព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី ចោមរោម
ទៅដោយភិក្ខុសង្ឃ យាងទៅតាមវិថី មានចិត្តជ្រះថ្លា ថ្វាយបង្គំដោយ
បញ្ជាប្រតិស្ឋាន ផ្ដងអញ្ជាលីលើសិរសា សរសើរដោយគាថា ៦ គាថាថា
យាវតា រូបិនោ សត្តា ជាដើម ហើយបង្ហោនទឹកឃ្មុំពេញកាជន៍ចូលទៅ
ថ្វាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ទទួលទឹកឃ្មុំហើយ បានធ្វើអនុមោទនា ដោយ
បុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមកស្សបៈ កើតជាអមាត្យរបស់ព្រះរាជា
ព្រះនាមកដ្ឋវាហនៈ ត្រូវព្រះរាជានោះ បញ្ជូនទៅដើម្បីនាំព្រះសាស្តាមក

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

ទៅគាល់ព្រះសាស្តា ស្តាប់ធម៌ហើយ បាននូវសទ្ធា បួសហើយ បំពេញ
 សមណធម៌អស់ ២ ម៉ឺនឆ្នាំ ចុតិអំពីអត្តភាពនោះហើយ ត្រាច់ទៅកាន់សុគតិ
 នោះឯង អស់ ១ ពុទ្ធនូវ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍
 បានឈ្មោះថា មោយរាជ បានសិក្សាសិប្បៈក្នុងសម្លាកំពារីព្រាហ្មណ៍ កើត
 សេចក្តីសង្វេគ បួសជាតាបស មានតាបស ១ ពាន់ជាបរិវារ បញ្ជូនទៅ
 កាន់សម្លាកំពារីព្រះសាស្តា មួយអន្លើដោយអធិតតាបសជាដើម ជាបុគ្គលទី ១៥
 ក្នុងចំនួនតាបសទាំងនោះ ទូលសួរបញ្ជាក្នុងទីបំផុតនៃការវិសជ្ជនាបញ្ជា បាន
 សម្រេចអរហត្ត ។ កាលសម្រេចអរហត្តហើយ ទ្រទ្រង់នូវសំពត់បង្ហូរកូល
 ដែលមានការសៅហ្មង ៣ យ៉ាង គឺសៅហ្មងដោយសស្ត្រា ១ សៅហ្មង
 ដោយអំបោះ ១ សៅហ្មងដោយគ្រឿងជ្រលក់ ១ យ៉ាងឧក្រិដ្ឋ ។ ដោយ
 ហេតុនោះ ទើបព្រះសាស្តាទ្រង់តែងតាំងលោក ក្នុងតំណែងជាកំពូល
 លើសកិកុទាំងឡាយ ខាងទ្រទ្រង់ចីវរសៅហ្មង ។

លោកសម្រេចអរហត្តផល ដោយសមគួរដល់សេចក្តីប្រាថ្នាយ៉ាង
 នេះហើយ ជ្រាបសេចក្តីលក្ខណ៍កាលមុនរបស់ខ្លួន កាលប្រកាសអបទាន
 ដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា អត្តទស្សី តុ ភគវា
 ដូច្នេះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់នោះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។ ក្រឡ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

បុត្តានំ ហៅថា បុជក ក្នុងបទថា បុជកំ ប្បយំត្រាន ភ្ជាប់សេចក្តីថា
 កុលបុត្តនោះជាកំទឹកឃ្មុំផ្លិតដែលប្រាសចាកមេ និងកូន មិនមានទោសបរិសុទ្ធ
 ពេញឆ្នាំងហើយ ផ្តងឆ្នាំងនោះដោយដៃទាំងពីរ កាន់ទៅយ៉ាងល្អ គឺដោយ
 អើពើ បង្ហោនចូលទៅថ្វាយដល់ព្រះមានព្រះភាគ អ្នកស្វែងរកគុណធំ ។
 ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាមោឃរាជត្ថរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អធិមុត្តកត្តោបទានធិ ៦

[៣៨] កាលព្រះលោកនាថ ព្រះនាមអត្តទស្សី ព្រះអង្គប្រសើរ
 ជាងពួកនរៈ បរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា និងមន្តិកុស្ណ័យ
 លុះនិមន្តព្រះសង្ឃរត្ន ដែលមានសន្តានត្រង់ មានចិត្តតម្កល់មាំ
 ហើយ ខ្ញុំធ្វើមណ្ឌបដោយដើមអំពៅ បាននិមន្តព្រះសង្ឃ
 ដ៏ប្រសើរឲ្យឆាន់ ។ ខ្ញុំទៅចាប់កំណើតណាៗ ទោះជាទេវតា ឬជា
 មនុស្ស ខ្ញុំគ្របសង្កត់នូវពួកសត្វទាំងអស់ នេះជាផលនៃបុញ្ញកម្ម ។
 ក្នុងកប្បទី ១៨០០ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យទាន
 ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការឲ្យអំពៅ ។
 បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។
 បានឮថា ព្រះអធិមុត្តកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អធិមុត្តកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

អធិមុត្តត្ថោរាបទាន

[៣៨] អបទានរបស់ព្រះអធិមុត្តត្ថោរ មានពាក្យផ្ដើមថា **និព្វតេ**
លោកនាថម្ហិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុង កាលនៃព្រះពុទ្ធព្រះនាមអត្តទស្សីបរិនិព្វានហើយ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ កន្លែង ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ និមន្តកិក្ខុសង្ឃ ឲ្យធ្វើបារាំងដោយដើមអំពៅ ទាំងឡាយ ហើយថ្វាយមហាទាន ក្នុងទីបំផុតបានប្រាថ្នាសន្តិបទ ។ កុលបុត្ត នោះ ចុតិអំពីអត្តភាពនោះហើយ សោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងទេវតា និង មនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា ព្រោះលោកជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា តាំងនៅក្នុងសទ្ធា ទើបប្រាកដនាមថា អធិមុត្តត្ថោរ ។

លោកសម្រេចអរហត្ត ដោយអំណាចបុញ្ញសម្ភារ ដែលធ្វើមកយ៉ាង នេះហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា **និព្វតេ លោក- នាថម្ហិ ដូច្នោះជាដើម ។** ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{២៣៣}

អដ្ឋកថាអធិមុត្តត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

លសុណទាយកត្ថេរាបទានទី ៧

[៣៩] គ្រានោះ ខ្ញុំកើតជាតាបស នៅជិតព្រៃហិមពាន្ត ចិញ្ចឹម
 ជីវិត (អាស្រ័យ) នឹងការដាំខ្នឹម ខ្នឹមជាកោជនរបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំ
 បានរែកខ្នឹម ពេញមួយអម្រែក ទៅកាន់អារាមរបស់សង្ឃ ខ្ញុំមាន
 ចិត្តរីករាយ បានប្រគេនខ្នឹមដល់សង្ឃ ដោយចិត្តរីករាយ ។ ខ្ញុំ
 បានប្រគេនខ្នឹមដល់ព្រះសង្ឃ ដែលមិនត្រេកអរនឹងកាម ក្នុង
 សាសនានៃព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី ទ្រង់ប្រសើរជាងពួកនរ
 ខ្ញុំរីករាយក្នុងស្ថានសួគ៌ អស់មួយកប្ប ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពី
 កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានប្រគេនខ្នឹម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំ
 មិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃខ្នឹមទាំងឡាយ ។ បដិសម្មិទា
 ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះលសុណទាយកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

លសុណទាយកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

លសុណទាយកត្តោបទាន

[៣៩] អបទានរបស់ព្រះលសុណទាយកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
ហិមវន្តស្សារិទ្ធកេ ដូច្នោះ ។

ព្រះលសុណទាយកត្តោនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធ
អង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងផ្ទះមាន
ត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ឃើញទោសក្នុងការនៅ
គ្រប់គ្រងផ្ទះ ទើបលះផ្ទះបួសជាតាបស អាស្រ័យហិមវន្តបពិត្រ ជាអ្នកទៅ
ព្រៃ ជំនុំវិទ្ធិមជាច្រើន ទំពាស្តីនូវវិទ្ធិមនោះ និងបួសឈើផ្លែឈើក្នុងព្រៃ រស់
នៅ ។ កុលបុត្តនោះ កែវិទ្ធិមជាច្រើនមកកាន់ដែនដីមនុស្ស ជ្រះថ្លា ថ្វាយ
នូវទានដើម្បីជាកេសជ្ជះដល់ភិក្ខុសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន ហើយត្រឡប់
ទៅ ។ លោកបំពេញបុណ្យដរាបដល់អស់ជីវិតយ៉ាងនេះហើយ អន្ទោលទៅ
ក្នុងទេវតា និងមនុស្ស សោយសម្បត្តិទាំងពីរ ដោយកម្លាំងនៃបុណ្យនោះឯង
កើតក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ ដោយលំដាប់ បាននូវសទ្ធាបួសហើយ ចម្រើន
នូវវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត លោកប្រាកដនាមថា
លសុណទាយកត្តោ តាមកម្មក្នុងជាតិមុន ។

លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនកើតនូវសោមនស្ស កាលនឹងប្រកាស
អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា ហិមវន្តស្សារិទ្ធកេ
ដូច្នោះជាដើម ។ គាថានោះ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ក្នុងទីដែលជាទីសញ្ជាតិទៅនៃ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិហារសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

មនុស្សទាំងឡាយ ត្រង់ជើងភ្នំហិមល័យ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី ទ្រង់កើតឡើងក្នុងកាលណា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំបានជាតាបស ។ បទថា លសុណាំ ឧបដិវាមិ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានជាខ្ចឹមក្រហមនោះឯង ជាអាហារ ចិញ្ចឹមជីវិត ។ ដូចលោកពោលថា លសុណាំ មយ្ហកោជនំ ខ្ចឹមជាកោជន របស់ខ្ញុំ ដូច្នោះ ។

បទថា ទារិយោ ប្បយំត្រាន សេចក្តីថា ដាក់កោជនរបស់តាបសឱ្យ ពេញដោយខ្ចឹម វែកទៅកាន់សង្ឃារាម គឺ លំនៅរបស់សង្ឃ បានដល់ ទៅកាន់វិហារដែលជាលំនៅ ដោយឥរិយាបថទាំង ៤ របស់សង្ឃ ក្នុង ៣ កាល មានហេមន្តរដូវជាដើម ។ បទថា ហន្នោ ហន្នេន ចិត្តេន សេចក្តីថា ខ្ញុំត្រេកអរបានថ្វាយខ្ចឹមដល់សង្ឃ ដោយចិត្តដែលប្រកបដោយសោមនស្ស ។

បទថា វិបស្សីស្ស ។បេ។ និរតស្សបំ សេចក្តីថា ក្នុងសាសនាព្រះ មានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី ជាបុគ្គលក្រៃលែង គឺប្រសើរជាងមនុស្ស ទាំងឡាយ ។ បទថា សង្ឃស្ស ។បេ។ មោទហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំថ្វាយខ្ចឹម ជាទានដល់សង្ឃហើយ សោយទិព្វសម្បត្តិដរាបដល់អស់អាយុកប្ប ក្នុង សង្ឃ គឺក្នុងទេវលោកដ៏ប្រសើរ ត្រេកអរ អធិប្បាយថា ខ្ញុំជាអ្នកត្រេកអរ ។ ពាក្យដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាលសុណាទាយកត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អាយាតទាយកត្តរាបទានធិ ៨

[៤០] កាលព្រះលោកនាថ ព្រះនាមសិខិ ព្រះអង្គប្រសើរ ជាងពួកអ្នកប្រាជ្ញ បរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំរីករាយ បានថ្វាយបង្គំព្រះ ស្តុបដ៏ប្រសើរ ដោយចិត្តរីករាយ ។ កាលនោះ ខ្ញុំបានឲ្យជាងឈើ និយាយកាត់ថ្ងៃ ហើយឲ្យថ្ងៃ ខ្ញុំរីករាយ ឲ្យជាងឈើធ្វើរោង សម្នាក់ ដោយចិត្តរីករាយ ។ ខ្ញុំនៅជាប់ មិនដាច់ក្នុងទេវលោក អស់ ៨ កប្ប ខ្ញុំអន្ទោលទៅរាត់រាយក្នុងកប្បដ៏សេស ។ ពិស មិនជ្រាបទៅក្នុងកាយ ទាំងគ្រឿងសស្ត្រាក៏មិនមុតខ្ញុំ ខ្ញុំមិនស្លាប់ ក្នុងទឹក នេះជាផលនៃរោងសម្នាក់ ។ បើខ្ញុំប្រាថ្នាទឹកភ្លៀង មហា មេឃក៏បង្ករភ្លៀងមក ទាំងពួកទេវតា តែងលុះអំណាចរបស់ខ្ញុំ នេះជាផលនៃបុញ្ញកម្ម ។ ខ្ញុំបរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ អស់ ៣០ ដង ពួកជនណាមួយ មិនមើលងាយខ្ញុំឡើយ នេះជាផលនៃ បុញ្ញកម្ម ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យ ជាងធ្វើរោងសម្នាក់ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជា ផលនៃរោងសម្នាក់ ។ បដិសម្បទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំ ក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអាយាតទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អដ្ឋកថា

អាយាតទាយកត្តោបទាន

[៤០] អបទានរបស់ព្រះអាយាតទាយកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
និព្វតេ លោកនាថម្ហិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុង កាលដែលព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិខិបរិនិព្វានហើយ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល មួយកន្លែង ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា បានជួលជាន់ឲ្យសាងនូវរោងធាន់វែង គួរជាទីត្រេកអរក្រៃលែង និងមន្តកិក្ខុសង្ឃឲ្យធាន់អាហារដ៏ប្រណីត ថ្វាយ មហាទានហើយ មានចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ។ កុលបុត្តនោះ បំពេញបុណ្យដរាប ដល់អស់អាយុ អន្ទាលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយនោះឯង សោយ សម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល បាននូវសទ្ធា បួសហើយ ព្យាយាមចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត លោកប្រាកដឈ្មោះថា អាយាតទាយកត្តោ តាមបុណ្យដែលបានធ្វើមកក្នុង កាលមុន ។

ព្រះថេរៈសម្រេចអរហត្ត ដោយអំណាចបុញ្ញសម្ភារដែលលោកបំពេញ មកយ៉ាងនេះហើយ រព្វកដល់កុសលកម្មដែលធ្វើក្នុងកាលមុន កើតនូវ សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល ពាក្យថា និព្វតេ លោកនាថម្ហិ ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្ឌិតទាំងនោះ បទថា និព្វតេ សេចក្ដីថា កាលព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិខិ ជាបុគ្គលប្រសើរ គឺ

ឧត្តមក្នុងរវាងម្ចាស់លទ្ធិ គឺអ្នកដទៃដែលពោលថា ខ្ញុំជាព្រះពុទ្ធ ទ្រង់បរិ-
 និព្វានហើយ ។ បទថា ហឿន ហឿន ចិត្តន សេចក្តីថា ខ្ញុំត្រេកអរ
 មានចិត្តរីករាយ ព្រោះមានចិត្តសម្បយុត្តដោយសោមនស្ស បានថ្វាយបង្គំ គឺ
 នមស្ការព្រះស្តុបដ៏ឧត្តម គឺព្រះចេតិយដ៏ប្រសើរ ។

បទថា វឌ្ឍកិមិ កថាបេត្វា សេចក្តីថា ឲ្យប្រាប់ប្រមាណ (តម្លៃ)
 ថា រោងធាននេះមានប្រមាណប៉ុណ្ណា ។ បទថា មូលំ ធុត្វានហំ តទា
 សេចក្តីថា ក្នុងកាលនោះ គឺក្នុងគ្រានោះ ខ្ញុំបានឲ្យថ្លៃឈ្នួលដល់ជាងឈើ
 ទាំងនោះ ដើម្បីឲ្យធ្វើការងារ ត្រេកអរ គឺមានចិត្តសម្បយុត្តដោយសោម-
 នស្ស បានកសាងរោងធានវែង ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។

បទថា អាយាតស្ស ឥទំ ដលំ បានដល់ នេះជាផលនៃការ
 សាងរោងធាន ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាអាយាតទាយកត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ធម្មចក្កិកត្ថោបទានទី ៩

[៤១] ធម្មចក្កិកវិចិត្រល្អ ដែលអ្នកប្រាជ្ញសរសើរហើយ ខ្ញុំបាន
 តម្កល់ទុកខាងមុខសីហាសនៈ របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
 សិទ្ធត្ថៈ ។ ខ្ញុំមានយាន និងពលពាហនៈ រមែងរុញរឿងដោយ
 វណ្ណៈ ៤ យ៉ាង ពួកជនដ៏ច្រើន ដើរតាមហែហមខ្ញុំជានិច្ច ។ ខ្ញុំ
 មានត្បូរត្រី ៦០០០០ ហែហមសព្វកាល ខ្ញុំរមែងល្អដោយ
 បរិវារ នេះជាផលនៃបុញ្ញកម្ម ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានតម្កល់ទុកនូវចក្ក ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិន
 ដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃធម្មចក្ក ។ ក្នុងកប្បទី ១១ អំពី
 កប្បនេះ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្កតត្ថិ ៨ ដង ព្រះនាមសហស្សរាជ
 ដូចគ្នា ជាធំជាងជន មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ
 ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
 សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះធម្មចក្កិកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ធម្មចក្កិកត្ថោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ធម្មចក្កិកត្ថោរាបទាន

[៤១] អបទានរបស់ព្រះធម្មចក្កិកត្ថោរ មានពាក្យផ្ដើមថា សុទ្ធត្ថស្ស ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ដល់ព្រមដោយបុត្ត និងភរិយា សម្បូរដោយសម្បត្តិ មានភោគៈច្រើន ។ កុលបុត្តនោះ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ កើតនូវសទ្ធា បានសាងនូវធម្មចក្រ សម្រេចដោយរតនៈ បូជាខាងក្រោយធម្មាសនៈ ក្នុងធម្មសកា ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ សោយសក្កសម្បត្តិ និងចក្កវត្តិសម្បត្តិ ក្នុងទេវតា និងមនុស្ស ដែលកុលបុត្តនោះកើតហើយ ។ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង សម្បូរដោយសម្បត្តិ កើតនូវសទ្ធា បួសហើយ ចម្រើននូវវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត ។ កុលបុត្តនោះ បានឈ្មោះថា ធម្មចក្កិកត្ថោរ ដូចគ្នានឹងកុលស ដែលបានធ្វើមកក្នុងជាតិមុន ។

ព្រះថេរៈសម្រេចអរហត្តផលដោយសមគួរដល់បុញ្ញសម្ភារ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា សិទ្ធត្ថស្ស ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។ បទថា សិលាសនស្ស សម្មុទា សេចក្ដីថា ខាងមុខ គឺក្នុងទីចំពោះមុខ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិហារសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

ពុទ្ធាសនៈរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ដែលប្រៀបដូចរាជសីហ៍ ប្រថាប់គង់ ។
 បទថា ធម្មចក្កំ មេ ឋបិតំ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំបានសម្តែងរូបសីហៈ ទាំង
 សងខាងជាគ្រឿងសម្គាល់ទែនធម្មចក្រ សាងឲ្យដូចមានកញ្ចក់នៅត្រង់
 កណ្តាលតាំងធម្មចក្របូជា ។ ធ្វើដូចម្តេច ធ្វើឲ្យជាធម្មចក្រដែលសាងយ៉ាងល្អ
 រហូតវិញ្ញាណ គឺបុគ្គលមានបញ្ញាទាំងឡាយសរសើរ លើកតម្តែងថា ស្អាត
 ពន់ពេក ។

បទថា ចារុវណ្ណាវ សោភាមិ សេចក្តីថា ខ្ញុំរមែងស្អាត គឺរុងរឿង
 មានពណ៌ដូចមាស បាលីថា ចតុវណ្ណាហិ សោភាមិ ដូច្នោះក៏មាន ។ ពាក្យ
 នោះមានន័យថា ខ្ញុំរមែងស្អាត គឺរុងរឿងដោយវណ្ណៈ ៤ ពោល គឺកំណើតនៃ
 ក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សូទ្រៈ ។ បទថា សយោគ្គុពលវាហនោ សេចក្តី
 ថា ប្រកបដោយយាន មានវមាសជាដើម ដោយកម្លាំងពល គឺសេវកៈ
 មានសេនាបតី និងអមាត្យជាដើម និងដោយវាហនៈ ពោល គឺរថទីមដោយ
 ជីវី និងរថទីមដោយសេះជាដើម ភ្ជាប់សេចក្តីថា ជនជាច្រើន គឺមនុស្ស
 ជាច្រើនដើរតាម គឺហែហមតាមខ្ញុំ បានដល់ ចោមរោមជានិច្ច គឺសព្វ
 កាល ។ ពាក្យដ៏សេស ដឹងបានងាយហើយ ។^{១៧៧}

អង្គកថាធម្មចក្កកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

កប្បវុក្ខិយត្ថេរាបទានទី ១០

[៤២] ខ្ញុំបានជំនុំដើមកប្បព្រឹក្សមួយដើម ព្រមទាំងព្យួរនូវ
 សំពត់ដីវិចិត្រទាំងឡាយ នៅខាងមុខនៃព្រះស្តុបដ៏ប្រសើរ របស់
 ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ។ ខ្ញុំទៅចាប់កំណើតណាៗ ទោះ
 ជាទេវតា ឬមនុស្ស សឹងមានដើមកប្បព្រឹក្សដ៏ល្អ ប្រតិស្ឋាន
 ទៀបមាត់ទ្វារផ្ទះនៃខ្ញុំ ។ យើងទាំងឡាយ គឺខ្ញុំផង បរិស័ទផង
 ពួកជនណានីមួយ ដែលមានឆ្នាំស្មើគ្នានឹងខ្ញុំផង តែងកាន់យក
 សំពត់អំពីដើមកប្បព្រឹក្សនោះ មកស្លៀកដណ្តប់ក្នុងកាលនោះ ។
 ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំដាំដើមឈើ ក្នុង
 កាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃដើមកប្បព្រឹក្ស ។
 ក្នុងកប្បទី ៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាក្សត្រិយ៍ចក្កពត្តិ ៨ ដង ព្រះ
 នាមសុចេលៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ទាំង
 មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពុទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកប្បវុក្ខិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កប្បវុក្ខិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឧទាន

កុណ្ណធានត្ថេរ ១ សាគតត្ថេរ ១ កប្បាយនត្ថេរ ១
កាឡទាយត្ថេរ ១ មោយរាជត្ថេរ ១ អធិមុត្តកត្ថេរ ១
លសុណទាយកត្ថេរ ១ អាយាគទាយកត្ថេរ ១
ធម្មចក្កិកត្ថេរ ១ កប្បរុក្ខិយត្ថេរ ១ ជាគម្រប់ ១០
មានគាថា ១១២ ។

កុណ្ណធានវគ្គទី ៤ ចប់

អដ្ឋកថា

កប្បវុក្ខិយត្ថេរាបទាន

[៤២] អបទានរបស់ព្រះកប្បវុក្ខិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា សិទ្ធតុស្ស

ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏មានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធតុៈ កើតក្នុងត្រកូលមួយដែលសម្បូរដោយសម្បត្តិ ឲ្យសាងដើមកប្បព្រឹក្សដែលសម្រេចដោយមាស វិចិត្រដោយរតនៈ ៧ ប្រការ ដាក់បូជាគ្រង់មុខព្រះចេតិយនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធតុៈ ។ កុលបុត្តនោះបំពេញបុណ្យបែបនេះ តាំងនៅដរាបដល់អស់អាយុ ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ អន្ទោលទៅក្នុងសុគតិប៉ុណ្ណោះ តមកក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលតាមលំដាប់ ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ ស្តាប់ធម៌ហើយ បាននូវសទ្ធាជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ចួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត លោកប្រាកដឈ្មោះថា កប្បវុក្ខិយត្ថេរ តាមឈ្មោះកុសលដែលធ្វើមកក្នុងកាលមុន ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី កុណ្ណធានវគ្គទី ៤

២០៣

ព្រះថេរៈសម្រេចអរហត្តផលយ៉ាងនេះហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់
 ខ្លួន កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ដោយអំណាច
 សោមនស្ស ទើបពោលពាក្យថា សិទ្ធតុស្ស ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។
 បទថា ឫបសេដ្ឋស្ស សម្មា សេចក្តីថា សំពត់ដីវិចិត្រជាក់ត្រង់មុខព្រះចេតិយ
 ដែលជាព្រះស្នូបបញ្ចុះព្រះធាតុដ៏ប្រសើរបំផុត បានដល់ សំពត់ចិនៈ និង
 សំពត់សោមារៈជាដើម ដែលគួរត្រេកអរ លម្អដោយពណ៌ច្រើនយ៉ាង មិន
 មានពណ៌ណាដូច អធិប្បាយថា ខ្ញុំបានប្រតិស្ឋានដើមកប្បព្រឹក្ស ព្យួរ
 សំពត់ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១២៣}

អង្គកថាកប្បរក្ខិយត្ថេរាបទាន ចប់
 កុណ្ណធានវគ្គទី ៤ ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឧទាលវគ្គទី ៥

ឧទាលត្ថេរាបទានទី ១

[៤៣] ព្រះលោកនាយក ទ្រង់ព្រះនាមបទុមត្តរៈ មានពួក
 ព្រះខ័ណ្ឌស្រពមួយពាន់អង្គចោមរោម ទ្រង់ប្រកបរឿយៗ នូវ
 វិវេក កំពុងពុទ្ធដំណើរទៅ ដើម្បីពួនសម្ងំ ។ ខ្ញុំស្ងៀកស្ងៀកខ្លាញ់
 កាន់ឈើច្រត់ចម្កាម ៣ ដើរទៅ បានឃើញព្រះលោកនាយក
 កុះករដោយភិក្ខុសង្ឃ ទើបខ្ញុំធ្វើស្ងៀកខ្លាញ់ ភ្លៀងស្មាម្ខាង រួច
 ហើយ ធ្វើអញ្ជូលលើសិរ្សៈ ថ្វាយបង្គំព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ សរសើរព្រះ
 លោកនាយកថា សត្វទាំងឡាយ ដែលកើតអំពីពងក្តី ដែលកើត
 អំពីញើសក្តី ដែលជាឧបបាតិកក្តី ដែលកើតអំពីទឹកក្តី ពួកបក្សី
 ទាំងអស់ មានក្អែកជាដើមក្តី នឹងត្រាច់ទៅតែក្នុងអាកាសសព្វៗ
 កាល យ៉ាងណាមិញ ។ ពួកសត្វណាមួយ ដែលមានសញ្ញាក្តី
 ឥតសញ្ញាក្តី សត្វទាំងអស់នោះ សឹងប្រជុំចុះ ក្នុងខាងក្នុងនៃ
 ព្រះញាណរបស់ព្រះអង្គ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ មួយវិញទៀត ក្នុង
 ឈើភ្នំទាំងឡាយណា លើភ្នំហិមពាន្តដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ក្នុងទាំងអស់នោះ
 មិនបានមួយចំណិតនឹងក្នុងសីលរបស់ព្រះអង្គ ។ លោកនេះ ព្រម
 ទាំងទេវលោក តែងសុះទៅក្នុងឆន្ទៈ គឺមោហៈ កាលបើញាណ

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី ឧបាលវគ្គទី ៥

របស់ព្រះអង្គ ទ្រោលឡើងហើយ ឆន្ទីតក៏ខ្ចាត់ចេញទៅ ។ កាល
 បើព្រះអាទិត្យអស្តង្គតហើយ ពួកសត្វក៏ដល់នូវសេចក្តីឆន្ទីត
 យ៉ាងណា កាលព្រះពុទ្ធមិនទាន់បានត្រាស់ លោកក៏ដល់នូវសេចក្តី
 ឆន្ទីត យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះអាទិត្យកាលរះឡើង តែងបន្ទោបង់
 នូវឆន្ទីតសព្វកាល យ៉ាងណា បពិត្រព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គ
 កម្ចាត់បង់នូវឆន្ទីតសព្វកាល យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះអង្គមានព្រះ
 ហឫទ័យបញ្ជូនទៅកាន់ព្យាយាម បានជាព្រះពុទ្ធក្នុងលោក ព្រម
 ទាំងទៅលោក ទ្រង់ញ៉ាំងប្រជុំជនដ៏ច្រើនឲ្យត្រេកអរ ដោយការ
 ប្រារព្ធនូវអំពើរបស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះបទុមុត្តរៈមហាមុនី ជាអ្នក
 ប្រាជ្ញ បានទ្រង់ព្រះសណ្តាប់នូវពាក្យនោះហើយ ក៏ទ្រង់អនុមោទនា
 ហោះឡើងទៅព្រះអាកាស ដូចជាស្តេចហង្ស ហើរទៅព្រះ
 អាកាស ដូច្នោះដែរ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាមហេសី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ
 ជាសាស្តា លុះទ្រង់ហោះឡើងហើយ ក៏ស្ថិតនៅព្រះអាកាស
 ទើបសំដែងនូវគាថាទាំងនេះថា

បុគ្គលណា សរសើរញាណនេះ ប្រកបដោយឧបមាទាំង
 ឡាយ តថាគតនឹងសម្តែងសរសើរនូវបុគ្គលនោះ អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរស្តាប់តថាគតសម្តែងចុះ ។ បុគ្គលនោះនឹងបានជាទេវរាជអស់
 ១៨ ដង នឹងសោយរាជ្យលើផែនដី គ្រប់គ្រងផែនដី អស់ ៣០០
 ដង ។ នឹងបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ២៥ ដង (បានគ្រប់គ្រង)

នូវប្រទេសរាជ្យដ៏ធំទូលាយ រាប់បានអស់ឆ្នេយៗជាតិ ។ កន្លង
 ទៅមួយសែនកប្ប ព្រះសាស្តាព្រះនាមគោតម ទ្រង់កើតក្នុង
 ត្រកូលក្សត្រិយ៍ឌីក្កាកៈ នឹងទ្រង់កើតឡើងក្នុងលោក ។ បុគ្គល
 នោះ ច្បុតចាកតុសិតទៅលោកមក ត្រូវកុសលមូលជាសំតៀន
 ទោះជាអ្នកថោកទាបដោយជាតិ ឈ្មោះថា ឧបាលិ ក៏ដោយ ។
 តែលុះដល់កាលជាខាងក្រោយ ឧបាលិនោះ នឿយណាយនឹង
 អំពើបាប ក៏ចេញបួស កំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងអស់ ជាអ្នក
 មិនមានអាសវៈ នឹងបរិនិព្វាន ។ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមគោតម ជា
 សក្យបុត្ត ទ្រង់មានយសច្រើន ត្រេកអរហើយ ទ្រង់តាំងឧបាលិ
 នោះ ដែលចេះដឹងនូវវិន័យ ក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ។

ខ្ញុំបួសដោយសទ្ធា មានសោឡសកិច្ច ធ្វើស្រេចហើយ ជា
 អ្នកមិនមានអាសវៈ កំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងពួង ជាអ្នកអស់
 អាសវៈ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់អនុគ្រោះខ្ញុំ ខ្ញុំជាអ្នកក្លៀវក្លា
 ក្នុងវិន័យ ប្រារព្ធនូវកម្មរបស់ខ្ញុំ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ។ ខ្ញុំ
 សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខផង ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំង ៤ ផង ទ្រទ្រង់នូវវិន័យ
 ទាំងអស់ ដែលជាទីកើតនៃរតនៈគ្រប់យ៉ាង ។ ព្រះសាស្តាប្រសើរ

អង្គកថា វិសុទ្ធធារិយសិទ្ធិ ឧបាលិវគ្គទី ៥

ក្នុងលោក ទ្រង់ជ្រាបនូវគុណរបស់ខ្ញុំហើយ ទ្រង់គង់ក្នុងភិក្ខុសង្ឃ
 ហើយតាំងខ្ញុំក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់
 ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧបាលិត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឧបាលិត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឧបាលិវគ្គទី ៥

ឧបាលិត្ថេរាបទាន

[៤៣] អបទានរបស់ព្រះឧបាលិត្ថេរ ដែលជាក្មួយរបស់ព្រះឧបាលិត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា វិណាសវសមាស្សេហិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ឃើញទោសក្នុងការនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ទើបលះផ្ទះ ចេញបួសជាឥសី បាននូវអភិញ្ញា ៥ និងសមាបត្តិ ៨ សម្រេចការនៅក្នុងហិមវន្តប្បទេស ។ សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ត្រូវវិវេក ទើបចូលទៅកាន់ព្រៃហិមពាន្ត តាបសឃើញព្រះមានព្រះភាគ ដែលរុនរឿងដូចព្រះចន្ទពេញបូណ៌មីអំពីចម្ងាយ មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើបធ្វើស្បែកខ្លាចៀងស្នាម្នាង ផ្គងអញ្ជូលថ្វាយបង្គំហើយ ទើបឈរផ្គងប្រជុំម្រាមដប់ ដាក់លើសិរសា សរសើរព្រះមានព្រះភាគ ឧបមាដោយការសរសើរច្រើនយ៉ាង ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ស្តាប់ដូច្នោះហើយ ទ្រង់ព្យាករថា ក្នុងអនាគត តាបសនេះនឹងបួសក្នុងសាសនា របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមគោតម នឹងបានជាកំពូល

ជាងភិក្ខុអ្នកមានបញ្ញាមុតស្រួច ទ្រទ្រង់ព្រះវិន័យ ។

តាបសនោះ តាំងនៅដរាបដល់អស់អាយុ មានឈានមិនសាបសូន្យ កើតក្នុងព្រហ្មលោក ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និង មនុស្សទាំងឡាយ សោយនូវសម្បត្តិទាំងឡាយ ។ ក្នុងពុទ្ធប្បទេកាលនេះ កើតជាក្មួយរបស់ព្រះឧបាលិត្តេរ ក្នុងនគរកបិលពស្ក ដល់នូវភាពជាអ្នកចម្រើន វ័យដោយលំដាប់ បួសក្នុងសម្មាសម្ពាសន៍របស់ព្រះឧបាលិត្តេរដែលជាអំ រៀនយក កម្មដ្ឋានហើយ ចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត លោក ជាអ្នកមានញាណមុតស្រួចខាងព្រះវិន័យ ព្រោះនៅជិតអាចារ្យ ។ លំដាប់ នោះ ទើបព្រះសាស្តាតាំងលោកក្នុងតំណែងឯតទគ្គៈថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាពភិក្ខុអ្នកមានបញ្ញាមុតស្រួចក្នុងបញ្ញាព្រះវិន័យ ដែលជាសាវ័ករបស់ តថាគត ស្រេចនឹងភាគិនេយ្យឧបាលី ដូច្នោះ ។

លោកបានទទួលតំណែងឯតទគ្គៈយ៉ាងនេះហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្ម របស់ខ្លួន កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល ពាក្យថា **ទិណាសវសហស្សេហិ** ដូច្នោះជាដើម ។ ក្នុងបទទាំងនោះ ឈ្មោះ ថា **អាសវ** ព្រោះសុះទៅ គឺផ្សាយទៅដោយជុំវិញ ទល់គ្នានឹងកវគ្គព្រហ្ម ។ **អាសវៈ** ៤ មានកាមាសវៈជាដើម អាសវៈទាំងនោះអស់ទៅហើយ រឹង ស្ងួតទៅហើយ ខ្វះទៅហើយ ដែលភិក្ខុណាកម្ចាត់ហើយ ភិក្ខុនោះ ឈ្មោះថា **ទិណាសវ** អ្នកមានអាសវៈអស់ហើយ ព្រះខ័ណ្ឌស្រពទាំងនោះ មាន ចំនួន ១ ពាន់រូប ។ ដោយព្រះខ័ណ្ឌស្រពប្រមាណ ១ ពាន់រូបនោះ ។

ភ្ជាប់សេចក្តីថា ព្រះលោកនាថ គឺបុគ្គលអ្នកនាំសត្វលោក ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ចោមរោមទៅដោយភិក្ខុជាព្រះខ័ណ្ឌស្រពទាំងនោះ ទ្រង់ខ្វល់ខ្វាយនូវវិវេក យាងទៅដើម្បីពួនសម្ងំ គឺដើម្បីភាពជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ។

បទថា អធិនេន និវត្តោហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបិទបាំងដោយស្បែកខ្លា គឺ ស្បែកស្បែកខ្លា ។ បទថា វិនិទ្ធាបិណ្ឌរកោ សេចក្តីថា កាន់យកកំណាត់ ឈើ ៣ កំណាត់ ដើម្បីដាក់កុណ្ឌីទឹក ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំបានឃើញព្រះ លោកនាយក ចោមរោមដោយភិក្ខុសង្ឃ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថ ប្រាកដច្បាស់ហើយ ។^{២១០}

អដ្ឋកថា ឧបាលវត្តរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សោណាកោដិយវេស្សត្ថេរាបទានទី ២

[៤៤] ខ្ញុំឲ្យគេធ្វើទីចម្រៀម ធ្វើនូវការលាបដោយកំបោរ ថ្វាយ
 ព្រះមុនី ព្រះនាមអនោមទស្សី ទ្រង់ជាច្បងក្នុងលោក ទ្រង់មិន
 ញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ។ ខ្ញុំក្រាលទីចម្រៀមដោយផ្កា មាន
 ពណ៌ផ្សេងៗ ធ្វើនូវពិធានព្រះអាកាស និងនូវព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ឲ្យ
 ឆាន់កត្ត ។ គ្រានោះ ខ្ញុំផ្តងអញ្ជូលី ថ្វាយបង្គំព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មាន
 វត្តដ៏ល្អ ហើយថ្វាយទ័យសាលា ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះ
 សាស្តា ទ្រង់ប្រសើរផុតក្នុងលោក ទ្រង់ជ្រាបនូវបំណងរបស់ខ្ញុំ
 ព្រះមានព្រះភាគមានចក្ខុ ទ្រង់បានទទួល (សាលានោះ) ដោយ
 អនុគ្រោះ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាទុក្ខិណេយ្យបុគ្គលក្នុងលោក ព្រម
 ទាំងទេវលោក លុះទទួលរួចហើយ ទ្រង់គង់ក្នុងភិក្ខុសង្ឃហើយ
 សម្តែងនូវគាថាទាំងឡាយនេះថា

កុលបុត្តណា មានចិត្តរីករាយ បានថ្វាយទ័យសាលា
 ចំពោះតថាគត តថាគតនឹងសម្តែងសរសើរនូវកុលបុត្តនោះ អ្នក
 ទាំងឡាយ ចូរស្តាប់តថាគតសម្តែងចុះ ។ កុលបុត្តដែលបរិបូណ៌
 ដោយបុញ្ញកម្មនេះ នឹងមានរថទីមដោយសេះមួយពាន់ កើតឡើង
 ប្រាកដក្នុងមរណកាល ។ បុរសនេះ នឹងទៅកាន់ទេវលោក
 ដោយយាននោះ ពួកទេវតារីករាយ ក្នុងភពជាកុសលដែល
 សម្រេចដល់បុរសនោះ ។ ទេវបុត្តនោះ នឹងនៅគ្រប់គ្រងវិមាន

ដ៏ប្រសើរ ដែលមានថ្លៃច្រើន លាបលនដោយដីកែវ ជាវិមាន
 ប្រកបដោយកំពូលដ៏ប្រសើរ ។ ទេវបុត្តនោះ នឹងរីករាយក្នុង
 ទេវលោក អស់ ៣០០០០ កប្ប នឹងបានជាទេវរាជ អស់ ២៥
 កប្បទៀត ។ នឹងបានជាស្តេចចក្កពត្តិ អស់ ៧៧ ដង ស្តេច
 ចក្កពត្តិទាំងអស់នោះ មាននាមតែមួយ គឺនាមថា យសោធរៈ ។
 លុះកុលបុត្តនោះ សោយសម្បត្តិទាំងពីររួចហើយ សន្សំនូវបុណ្យ
 នឹងបានជាស្តេចចក្កពត្តិ ក្នុងកប្បទី ២៨ ។ ស្តេចចក្កពត្តិនោះ នឹង
 នៅគ្រប់គ្រងប្រាសាទដ៏ប្រសើរ ដែលវិស្សកម្មនិម្មិតថ្វាយ ក្នុង
 ទីនោះ ជាបុរី មិនស្ងាត់ចាកសំឡេង ១០ ប្រការ ។ ក្នុងកប្ប
 ច្រើនប្រមាណមិនបាន អំពីកប្បនេះ កុលបុត្តនោះ នឹងបានជា
 ស្តេចក្នុងដែន គ្រប់គ្រងដែនដី មានប្ញទ្ធិធំ មាននាមថា ឱក្កាកៈ ។
 អភិជាតខត្តិយានី (របស់ស្តេចនោះ) ដ៏ប្រសើរលើសជាង
 ស្រីស្នំ ១៦ ពាន់ទាំងអស់ ព្រះនាងនឹងប្រសូតនូវព្រះរាជបុត្ត ៩
 ព្រះអង្គ ។

នាងខត្តិយានី លុះប្រសូតបុត្ត ៩ ព្រះអង្គហើយ ក៏នឹង
 ធ្វើកាលកិរិយាទៅ នឹងមាននាងកញ្ញា (ដទៃទៀត) ជាស្រ្តី
 ក្មេង ជាទីគាប់ព្រះហឫទ័យ នឹងបានមកជាមហេសី ។ នាងកញ្ញា
 ធ្វើក្សត្រឱក្កាកៈ ឲ្យត្រេកអរហើយ នឹងបាននូវពរ លុះនាងកញ្ញា
 នោះ បានទទួលពរហើយ ក៏ញ៉ាំងព្រះរាជាឲ្យបំបរបង់ព្រះរាជបុត្ត

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី ឧបាលវគ្គទី ៥

ដើមទាំងឡាយចោល ។ ព្រះរាជបុត្តទាំងអស់នោះ លុះព្រះបិតា
 បំបរបង់ហើយ ក៏នាំគ្នាទៅកាន់ភ្នំហិមពាន្ត ព្រះរាជបុត្តទាំងអស់
 ខ្លាចបែកធ្លាយជាតិ ក៏នៅរួមសង្វាសនឹងបួនស្រីទាំងឡាយរបស់
 ខ្លួន ។ ឯនាងកញ្ញាម្នាក់ នឹងកើតព្យាធីពេញខ្លួន ក្សត្រទាំងឡាយ
 នឹងជីក (រណ្តៅឲ្យនៅ ដោយបំណងថា) ជាតិរបស់យើងកុំធ្លាយ
 ឡើយ ។ មានក្សត្រ (វង្សជ័ទៃ) មួយអង្គ នាំនាងកញ្ញានោះ
 យកទៅនៅរួមសង្វាសជាមួយ ក្នុងការកើតត្រកូលក្សត្រឱក្កាកៈ
 នឹងបែកធ្លាយក្នុងកាលនោះ ។ ព្រះរាជឱវសទាំងឡាយ របស់
 ក្សត្រទាំងពីរអង្គនោះ នឹងបានឈ្មោះថា កោលិយៈ (ក្សត្រទាំង
 ពីរអង្គនោះ) នឹងសោយកោគៈជាប់រស់មនុស្ស ប្រមាណមិនបាន
 ក្នុងទីនោះ ។ លុះកុលបុត្ត នោះច្បុតចាកកាយនោះ នឹងទៅកើត
 ក្នុងទេវលោក នឹងបាននូវប្រាសាទដ៏ប្រសើរ ដែលជាទីគាប់ចិត្ត
 ក្នុងទេវលោកនោះ ។ លុះច្បុតចាកទេវលោក ត្រូវកុសលមូល
 ជាសំភ័ន្ត ទើបមកកាន់អត្តភាពជាមនុស្ស មាននាមថាសោណៈ ។
 សោណមាណពប្រាវព្វព្យាយាម មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន
 តាំងនៅក្នុងសាសនារបស់ព្រះសាស្តា កំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំង
 ពួង ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ នឹងបរិនិព្វាន ។ ព្រះអនន្តទស្សី
 មានព្រះភាគ ព្រះនាមគោតម ជាសក្យៈប្រសើរ ទ្រង់ជ្រាបវិសេស
 មានព្យាយាមធំ នឹងតាំង (សោណៈនោះ) ក្នុងឋានៈដ៏ប្រសើរ ។

កាលភ្លៀងធ្លាក់ លិចស្មៅអស់ ៤ ធ្លាប់ នៅសល់មួយធ្លាប់
ត្រូវខ្យល់បក់ទៀត (នៅតែប្រឹងដុះ) រៀរលែងតែតាទិបុគ្គល
អ្នកមានព្យាយាម មិនមានអ្វីប្រឹងលើស ជាងស្មៅនោះទៀតទេ ។

ខ្ញុំមានខ្លួនទូន្មានហើយ ក្នុងការទូន្មានដ៏ឧត្តម ចិត្តរបស់ខ្ញុំ
តម្កល់ស៊ប់ហើយ ការទាំងអស់ ខ្ញុំដាក់ចុះហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិន
មានអាសវៈ មានទុក្ខរលត់ហើយ ។ ព្រះមហានាគជាអង្គីរស
មានជាតិដ៏ប្រសើរ ដូចជាកេសរាជសីហ៍ គង់ក្នុងភិក្ខុសង្ឃ
ហើយតាំងខ្ញុំក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសោណកោដិយវេស្សត្ថេរមានអាយុ បាន
សម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សោណកោដិយវេស្សត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សោណាកោដិយវេស្សត្ថេរាបទាន

[៤៤] អបទានរបស់ព្រះកោដិយវេស្សត្ថេរមានអាយុ មានពាក្យផ្ដើម
ថា អនោមទស្សិស្ស មុនិទោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះពុទ្ធព្រះនាមអនោមទស្សី កើតក្នុងផ្ទះ មានត្រកូលមួយកន្លែង
ចម្រើនវ័យហើយ ដល់ព្រមដោយបុត្ត និងភរិយា សម្បូរដោយសម្បត្តិ
បានសាងទីចង្រ្កមដ៏ស្អាត ដើម្បីឲ្យព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ចង្រ្កម បូកលាប
ដោយបាយ-អ ធ្វើឲ្យរាបស្មើ ឆ្លុះស្រមោលដូចផ្នែកពាក់ រៀបចំប្រទីប ធ្មប
ក្រអូប និងផ្កាជាដើម វេរថ្វាយដល់ព្រះមានព្រះភាគ បូជាកិក្ខុសង្ឃ មាន
ព្រះពុទ្ធជាប្រធាន ដោយអាហារដ៏ប្រណីត ។ កុលបុត្តនោះ បំពេញបុណ្យ
ដរាបដល់អស់ជីវិត ដោយអាការយ៉ាងនេះ ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ
កើតក្នុងទេវលោក ។ កុលបុត្តនោះ សោយទិព្វសម្បត្តិដោយន័យដែល
ពោលហើយ តាមព្រះបាលីក្នុងអបទាននោះ ជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយដើម្បីកើតក្នុង
រាជត្រកូលរបស់ព្រះបាទឧក្កាភរាជ ក្នុងរវាងភព ព្រោះហេតុនោះ រឿងទាំង
អស់នោះ គប្បីជ្រាបតាមគន្លងដែលពោលក្នុងព្រះបាលី ។ ក្នុងភពបូរី
ក្រោយ លោកកើតក្នុងកោលិយរាជវង្ស ចម្រើនវ័យហើយ ប្រាកដឈ្មោះថា
កោដិកណ្ណៈ ឬឈ្មោះថា កុដិកណ្ណៈ ព្រោះទ្រទ្រង់នូវគ្រឿងប្រដាប់ត្រចៀក

ដែលមានតម្លៃប្រមាណ ១ កោដិ^(១) ។ កុលបុត្តនោះ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះមាន ព្រះភាគ ស្តាប់ធម៌ហើយមានសទ្ធា បួសហើយ ចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរ ប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត ។

លោកបានជាព្រះអរហន្តហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវ សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល ពាក្យថា អនោមទស្សីស្ស មុនិណោ ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អនោមទស្សីស្ស សេចក្តីថា ព្រះរូបដែលមិនថោកថយ មិនអាក្រក់ គឺល្អ និងព្រះសរីរៈដែលគួរសរសើរ ព្រោះប្រដាប់ដោយមហាបុរិសលក្ខណៈ ៣២ ប្រការ និងព្រោះលម្អដោយមណ្ឌលនៃព្រះរស្មី ១ ព្យាម របស់ព្រះ មានព្រះភាគអង្គណាមាន ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ព្រះនាមថា អនោមទស្សី ។ (ថ្វាយ) ដល់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមថា អនោមទស្សីនោះ ។ បទថា តាទិណោ សេចក្តីថា មានការមិនញាប់ញ័រក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍ និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ ។ បទថា សុឆាយ លេបនំ កត្វា សេចក្តីថា ធ្វើទីចង្រ្កមបូកលាប ដោយបាយ-អ ប្រដាប់ដោយប្រទីប ផ្សែងក្រអូប ផ្កា ទង្គជ័យ និងទង្គសំពត់ ជាដើម ។ អត្ថនៃគាថាដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ តាមក្រសែនៃព្រះបាលី

១- ព្រះសោណកោឡិវិសត្តរ ជាព្រះថេរៈមួយអង្គ កូនសេដ្ឋីក្នុងកាលចម្បាកនគរ បាតជើងរបស់លោកមានដុះរោម ព្រះសោណកុដិកណ្ណៈ ជាព្រះថេរៈមួយអង្គ កូននាង កាឡី ក្នុងនគររាជគ្រឹះ ស្រុកកំណើតឪពុកនៅឯកុររយនគរ អវន្តិជនបទ តែព្រះសោណៈ ក្នុងទីនេះ ជាគោលិយរាជវង្ស ជាព្រះសោណៈអង្គទីបីទេដឹង ។

នោះឯង ។

ឈ្មោះថា យសោធរ ព្រោះទ្រទ្រង់នូវយស ពោល គឺបរិវារសម្បត្តិ និងទ្រព្យសម្បត្តិ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ព្រះរាជាទាំងអស់នោះ គឺព្រះរាជាដែលជា ចក្រពត្តិទាំង ៧៧ អង្គ មានព្រះនាមដូចគ្នាតែមួយថា យសោធរ ។

បទថា អង្គីរសោ សេចក្តីថា រស្មីដែលផ្សាយចេញអំពីអវយវៈ គឺអំពី ព្រះសរីរៈរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គណា ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ឈ្មោះថា អង្គីរស ។ ឈ្មោះ ថា ឆាត ព្រោះមិនទៅអបាយ ៤ ដោយឆន្ទាគតិ ទោសាគតិ មោហាគតិ និងកយាគតិ ឬដោយអំណាចការប្រព្រឹត្តិអាក្រក់ ។ ឈ្មោះថា មហាឆាត ព្រោះជាឆាតធំ និងជាបុគ្គលដែលគេបូជាធំ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថ ងាយយល់ហើយនោះឯង ។^{១៣៣}

អង្គកថាសោណាកោដិយវេស្សត្តោរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

កង្ខិយកាឡិកោធាយបុត្តត្ថោរាបនាទី ៣

[៤៥] ប្រជុំជនទាំងពួង បានចូលគាល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាម
 បទុមត្តរៈ ទ្រង់មានព្រះហឫទ័យប្រកបដោយមេត្តា ជាអ្នកប្រាជ្ញ
 ដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ដឹកនាំសត្វដ៏វិសេស ក្នុងលោកទាំងមូល ។ ពួក
 ជនទាំងពួង តែងថ្វាយនូវសង្ឃវរុណ ទំល្លោះបវារៈផង អាមិស
 ទឹក និងកោជនផង ដល់ព្រះសាស្តា ជាបុញ្ញកេត្តិដ៏ប្រសើរ ។ ឯ
 ខ្ញុំក៏គិតថា នឹងនិមន្តព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរផង ព្រះសង្ឃដ៏ប្រសើរផង
 ហើយនឹងថ្វាយទានដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាទេវតាដ៏ក្រៃលែងជាងទេវតា
 ទ្រង់មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ។ ពួកជនទាំងនោះ ដែលខ្ញុំបញ្ជូន
 ទៅឲ្យនិមន្ត ក៏បាននិមន្តព្រះតថាគតផង ភិក្ខុសង្ឃទាំងអស់ ជា
 បុញ្ញកេត្តិដ៏ប្រសើរផង ។ ខ្ញុំបានក្រាលបល្ល័ង្ក មានថ្លៃមួយសែន
 ជាវិការនៃមាស កម្រាលឈ្មោះគោណកៈ ព្រមដោយកម្រាល
 ញាត៌គ កម្រាលធ្វើដោយរោមសត្វ ជាផ្កាចង្កោមផង កម្រាល
 ដែលធ្វើដោយសម្បកឈើ កម្រាលដែលត្បាញដោយអំបោះ
 ផង ។ ខ្ញុំក្រាលនូវអាសនៈ មានថ្លៃដ៏ច្រើនគួរដល់ព្រះពុទ្ធ ឯព្រះ
 បទុមត្តរៈ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវលោក ទ្រង់ជាទេវតាប្រសើរជាង
 ទេវតា ជានរាសកៈ ទ្រង់កុះករដោយភិក្ខុសង្ឃ ស្តេចចូលមក
 កាន់ទ្វារផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំក្រោកទទួលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាលោកនាថ
 ដ៏ទ្រង់យស ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ ញ៉ាំងភិក្ខុសង្ឃ

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី ឧបាលវគ្គទី ៥

មួយសែនអង្គ ទាំងព្រះពុទ្ធជាលោកនាយក ឲ្យចូលមកកាន់ផ្ទះ
 របស់ខ្លួន ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ (ញ៉ាំងព្រះ
 សម្មាសម្ពុទ្ធ និងភិក្ខុសង្ឃ) ឲ្យឆ្កែតស្តាប់ស្តាប់ ដោយចង្ហាន់ដីថ្លៃថ្លា
 ព្រះបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវលោក ទ្រង់គួរទទួលគ្រឿង
 បូជា ទ្រង់គង់ក្នុងភិក្ខុសង្ឃ ហើយត្រាស់នូវគាថាទាំងនេះថា

កុលបុត្តណា ថ្វាយអាសនៈ ជាវិការនៃមាស ក្រាល
 ដោយកម្រាលគោណកៈនេះ តថាគតនឹងសម្តែងសរសើរនូវ
 កុលបុត្តនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់តថាគតសម្តែងចុះ ។
 កុលបុត្តនោះ នឹងសោយទេវរជ្ជសម្បត្តិ អស់ ៧៤ ដង នឹង
 សោយទិព្វសម្បត្តិ មានពួកស្រីអប្សរចោមរោម នឹងបានគ្រប់
 គ្រងផែនដី បានជាស្តេចក្នុងប្រទេសមួយពាន់ដង ។ នឹងកើតជា
 ស្តេចចក្ខុវត្តិអស់ចំនួន ៥១ ដង នឹងបានជាអ្នកមានត្រកូលខ្ពស់
 ក្នុងកំណើតដែលមានក្នុងភពទាំងពួង ។ លុះកាលជាខាងក្រោយ
 កុលបុត្តនោះ ត្រូវកុសលមូលជាសំភ្លើង ក៏ចេញបួស មាននាម
 ថា ភទ្ទិយៈ នឹងបានជាសាវ័ករបស់ព្រះសាស្តា ។

ខ្ញុំប្រកបរឿយៗ នូវវិវេក អាស្រ័យនៅក្នុងសេនាសនៈដ៏
 ស្ងាត់ ផលទាំងអស់ ខ្ញុំបានសម្រេចហើយ ក្នុងថ្ងៃនេះ ខ្ញុំមាន
 កិលេសលះបង់ហើយ ។ ព្រះសព្វញ្ញជាលោកនាយក ទ្រង់ជ្រាប
 នូវហេតុសព្វគ្រប់របស់ខ្ញុំ ទើបទ្រង់គង់ក្នុងភិក្ខុសង្ឃ ហើយតាំងខ្ញុំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ក្នុងទីជាងតទ្កៈ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះភទ្ទិយកាឡិគោធាយបុត្តត្ថេរមានអាយុ បាន
សម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ភទ្ទិយកាឡិគោធាយបុត្តត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ភទ្ទិយកាឡិគោធាយបុត្តត្ថោរាបទាន

[៤៥] អបទានរបស់ព្រះភទ្ទិយកាឡិគោធាយបុត្តត្ថោរ មានពាក្យ ផ្ដើមថា បទុមុត្តរសមុទ្ធំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងត្រកូលមួយ ដែល សម្បូរដោយសម្បត្តិ ចម្រើនវ័យហើយ ដល់ព្រមដោយបុត្ត និងភរិយា ឃើញអ្នកនគរនាំគ្នាធ្វើបុណ្យ ខ្លួនឯងក៏ចង់ធ្វើបុណ្យដែរ ទើបនិមន្តភិក្ខុសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន ឲ្យក្រាលទីដេកដែលគួរដល់តម្លៃច្រើន កម្រាលមាន រូបផ្កាជាប់គ្នាជាដើមជាច្រើន កាលព្រះមានព្រះភាគប្រថាប់គង់ក្នុងទីនោះ មួយអន្លើដោយសង្ឃហើយ ទូលនិមន្តឲ្យសោយព្រះក្រយាហារដ៏ប្រណីត ហើយបានថ្វាយមហាទាន កុលបុត្តនោះ បំពេញបុណ្យទាំងឡាយដរាបដល់ អស់អាយុ ដោយអាការយ៉ាងនេះ សោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងទេវតា និង មនុស្សទាំងឡាយ កាលតមក ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតជាបុត្តរបស់នាង កាឡិគោធាទេវី ។ ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ បានប្រាកដនាមថា ភទ្ទិយកាឡិគោធាបុត្ត ព្រោះចម្រើនដោយរូបសម្បត្តិ គឺមានដៃ និងជើង វែងធំ និងព្រោះជាបុត្តរបស់នាងកាឡិគោធាទេវី ។ កុលបុត្តនេះ ជ្រះថ្លាក្នុង ព្រះសាស្តា សូមឲ្យមាតាបិតាអនុញ្ញាតហើយ ចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏ បានជាព្រះអរហន្ត ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

លោកបានជាព្រះអរហន្តហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើត
 សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើប
 ពោលពាក្យថា បទុមុត្តរសម្ពុទ្ធំ ជាដើម ។ ពាក្យនេះមានអត្ថដូចលោក
 ពោលមកហើយ ។ បទថា មេត្តាចិត្តំ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា មេត្តា ព្រោះ
 ស្រឡាញ់ ជាប់ជំពាក់ ត្រេកអរ ក្នុងសត្វគ្រប់ជំពូក ចិត្តប្រកបដោយមេត្តា
 នោះ ឈ្មោះថា មេត្តាចិត្ត ចិត្តប្រកបដោយមេត្តានោះ របស់ព្រះមានព្រះ
 ភាគនោះមាន ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ឈ្មោះថា ជាអ្នកមាន
 ចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ។ នូវព្រះមានព្រះភាគ ដែលមានព្រះហឫទ័យមេត្តា
 អង្គនោះ ។ បទថា មហាមុនី គប្បីជ្រាបវិគ្គហសព្វដូច្នោះថា ឈ្មោះថា
 មហាមុនិ ព្រោះជាធំជាងភិក្ខុទាំងអស់ ភ្ជាប់សេចក្តីថា នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
 ព្រះនាមបទុមុត្តរៈអង្គនោះ ។ បទថា ជនតា សព្វា សេចក្តីថា ពួកជនទាំង
 អស់ បានដល់ អ្នកនគរទាំងមូល ។ បទថា សព្វលោកគ្គនាយកំ ភ្ជាប់
 សេចក្តីថា ប្រជុំជនរមែងចូលដល់ គឺចូលទៅជិតព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាម
 បទុមុត្តរៈ ជាកំពូលប្រសើរជាងសត្វទាំងមូល ឈ្មោះថា នាយក ព្រោះ
 នាំទៅ គឺឲ្យទៅដល់ព្រះនិព្វាន ។

បទថា សត្តុកត្សា ពទ្ធកត្សា សេចក្តីថា បាននូវអាមិស ពោល គឺ
 សដូវដុំ និងសដូវផង ។ ម្យ៉ាងទៀត ភ្ជាប់សេចក្តីថា ជនទាំងឡាយរមែង
 កាន់យកអាមិស គឺទឹកផឹក និងអាហារដែលជាយាវកាលិក មានភត្ត នំ
 របស់ទំពា របស់បរិកោគ និងបបរជាដើម ហើយថ្វាយដល់ព្រះសាស្តាដែល

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី ឧបាលវគ្គទី ៥

ជាបុព្វាខេត្តដ៏កំពូល ។

បទថា អាននំ ពុទ្ធយុត្តកំ សេចក្តីថា នូវអាសនៈដែលសម្រេច
ដោយរតនៈ ៧ ប្រការ ដែលគួរដល់ព្រះពុទ្ធ គឺដែលសមគួរដល់ព្រះពុទ្ធ ។
ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាភិទ្ទិយកាឡិគោធាយបុត្តត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សន្និដ្ឋាបកត្តោបទានទី ៤

[៤៦] ខ្ញុំធ្វើខ្ញុំមកក្នុងព្រៃ ត្រង់ចន្លោះភ្នំ ហើយនៅ ជាអ្នកសន្តោស
 ដោយលោក និងឥតលោកផង ដោយយស និងឥតយសផង ។
 ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមុត្តរៈ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវលោក គួរទទួលនូវ
 គ្រឿងបូជា ទ្រង់ធ្វើពុទ្ធដំណើរមកក្នុងសម្មាភ័ក្ត្ររបស់ខ្ញុំ ជាមួយនឹង
 ភិក្ខុសង្ឃ ប្រមាណមួយសែនអង្គ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាមហានាគ
 ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ស្តេចយាងមកដល់ហើយ ខ្ញុំក្រាលកម្រាល
 ស្មៅ ថ្វាយព្រះសាស្តា ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បាន
 ថ្វាយផ្លែល្អៗប្រេងផង ទឹកផង ចំពោះព្រះសាស្តា ទ្រង់មាន
 សន្តានត្រង់ ដោយចិត្តដែលជ្រះថ្លា ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពី
 កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិន
 ដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយផ្លែល្អៗប្រេង ។ ក្នុងកប្ប
 ទី ៤១ ខ្ញុំបានជាស្តេចមួយព្រះអង្គ ឈ្មោះអរិរូមៈ ជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិ-
 សម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសន្និដ្ឋាបកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សន្និដ្ឋាបកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សន្និដ្ឋាបកត្តោបទាន

[៤៦] អបទានរបស់ព្រះសន្និដ្ឋាបកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា អរហន្តោ កុដិកំ កត្តា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្តរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ កន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ត្រូវរៀបចំឲ្យមានគ្រួសារ ឃើញទោស ក្នុងការគ្រប់គ្រងផ្ទះ ទើបលះវត្តកាម និងកិលេសកាម ចូលកាន់ព្រៃត្រង់ ចន្លោះភ្នំ មិនឆ្ងាយអំពីហិមវន្តបពិត ។ ក្នុងកាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមបទុមត្តរៈ ទ្រង់យាងដល់ទីនោះ ព្រោះទ្រង់ត្រូវការវិវេក ។ គ្រានោះ តាបសនោះ ឃើញព្រះមានព្រះភាគហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា ថ្វាយបង្គំហើយ បានលាតស្មៅថ្វាយដើម្បីប្រថាប់គង់ ។ តាបសនោះ ថ្វាយផ្ទៃឈើតូចធំច្រើន ប្រភេទដែលមានរសត្វាញ់ មានផ្ទៃទ្រាប់ជាដើម ឲ្យព្រះមានព្រះភាគគង់ លើអាសនៈនោះ សោយរហូតស្អប់ស្អល់ ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្ត នោះចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ អន្ទោលទៅមកក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំង ឡាយ សោយសម្បត្តិទាំងពីរ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដល់ព្រម ដោយសទ្ធា បួសហើយ ចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះ អរហន្ត ប្រាកដនាមថា សន្និដ្ឋាបកត្តោ ព្រោះតាំងនៅដោយលក្ខណៈព្រះ និព្វាន ពោល គឺសន្តិបទ ដោយមិនចាំបាច់ព្យាយាម (ខ្លាំង) នោះឯង

ដូចក្នុងការសម្រេចអរហត្ត ខណៈកាំបិតការដល់ក្បាល ។ កាលសម្រេច
អរហត្តហើយ រពូកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស
អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា អរោ កុដិកំ
កត្វា ជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អរោ គប្បីជ្រាបវិគ្គហសព្ទ
ថា ឈ្មោះថា អរោ ព្រោះមិនមែនទឹកនៃនឹងដែលមនុស្សត្រេកអរពេញចិត្ត
នៅអាស្រ័យ ព្រោះមានភ័យអំពីរាជសីហ៍ និងខ្លាធំជាដើម អំពីព្រៃនោះ ។
បទថា កុដិកំ សេចក្តីថា ខ្ញុំធ្វើនូវខ្ទមប្រក់ដោយស្មៅ គឺសម្រេចការនៅក្នុង
រវាងភ្នំ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំសន្តោសដោយលាភ និងការមិនមានលាភ ដោយ
យស និងដោយការមិនមានយស ។

បទថា ជលជុត្តមនាមកំ សេចក្តីថា វត្ថុដែលកើតក្នុងទឹក ឈ្មោះថា
ជលជ គឺផ្កាយូក ។ ផ្កាយូកដែលកើតក្នុងទឹកដ៏ឧត្តម ឈ្មោះថា ជលជុត្តម ។
ព្រះពុទ្ធអង្គណា មានព្រះនាមស្មើដោយផ្កាយូកដ៏ឧត្តម ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ
ព្រះនាមថា ជលជុត្តម ។ ព្រះនាមថា បទុមត្តរៈអង្គនោះ ។ ពាក្យដ៏សេស
មានអត្ថន័យយល់ហើយ ព្រោះប្រកបដោយន័យដែលមកហើយ ក្នុងព្រះ
បាលីនោះឯង ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាសន្និដ្ឋាបកត្តោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បញ្ចហត្ថិយត្ថេរាបទានធិ ៥

[៤៧] ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមសុមេធិៈ ទ្រង់សង្ខេបចក្ខុ ពោល ពាក្យល្មមកំណត់ មានស្មារតី សង្ខេបតន្ត្រិយ ទ្រង់និមន្តទៅក្នុង ចន្លោះរានផ្សារ ។ ពួកជនធ្វើផ្កាឧប្បល ៥ ក្តាប់ ឲ្យជាគ្រឿង ប្រដាប់ក្បាលសម្រាប់ខ្ញុំ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានយកគ្រឿងប្រដាប់ ក្បាលនោះ បូជាព្រះពុទ្ធដោយដែរបស់ខ្លួន ។ ផ្កាទាំងនោះ ដែល ខ្ញុំលើកឡើងហើយ ក៏ទៅជាគ្រឿងបិទបាំង ថ្វាយព្រះសាស្តានោះ (ចោមរោម) ព្រះមហានាគក្នុងសមាធិ ដូចជាសិស្ស (ចោមរោម) អាចារ្យដូច្នោះដែរ ។ ក្នុងកប្បទី ៣០០០០ អំពីកទុកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ២០០០ អំពីកទុកប្ប នេះ ខ្ញុំបានជាក្សត្រ ៥ ដង ព្រះនាមហត្ថិយៈដូចគ្នា ជាស្តេច ចក្ខុពត្តិ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបញ្ចហត្ថិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បញ្ចហត្ថិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បញ្ចហត្ថិយត្ថេរាបទាន

[៤៧] អបទានរបស់ព្រះបញ្ចហត្ថិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា សុមេធា

នាម សម្ពុទ្ធា ដូច្នោះ ។

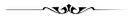
ព្រះបេរះអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងសាសនាព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសុមេធា កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ ។ សម័យ
នោះ ជនទាំងឡាយបាននាំផ្កាឧប្បល ៥ ក្តាប់មក ។ កុលបុត្តនោះ បូជា
ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសុមេធា ដែលកំពុងត្រាប់ទៅលើវិថី ដោយផ្កា
ឧប្បល ៥ ក្តាប់នោះ ។ ផ្កាឧប្បលទាំងនោះ បានអណ្តែតទៅជាពិភាន ធ្វើជា
ស្រមោលនៅក្នុងអាកាស ទៅព្រមជាមួយព្រះតថាគតនោះឯង ។ កុលបុត្ត
នោះឃើញដូច្នោះ ក៏តនូវសោមនស្ស ជាអ្នកមានសរីរៈផ្សាយទៅដោយបីតិ
រព្វកដល់បុណ្យនោះឯង នៅដរាបដល់អស់ជីវិត បុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ
កើតក្នុងទេវលោក អន្ទោលទៅមក ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមាន
ត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ បាននូវសទ្ធា ចេញបួស
ចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏សម្រេចអរហត្ត លោកប្រាកដដោយ
ឈ្មោះថា បញ្ចហត្ថិយត្ថេរ តាមឈ្មោះកុសលដែលបានធ្វើមក ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី ឧបាលវគ្គទី ៤

លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្ត
មកក្នុងកាលមុន ដែលឃើញច្បាស់ដោយបញ្ញា ទើបពោលពាក្យថា
សុមេធា នាម សម្ពុទ្ធា ជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា សុមេធា ភ្ជាប់សេចក្តីថា មេធាល គឺបញ្ញា
មានបញ្ញាជាគ្រឿងចាក់ឆ្មុះនូវសច្ចៈ ៤ និងបដិសម្ពិទ្ធាជាដើម មានដល់ព្រះ
មានព្រះភាគអង្គណា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ឈ្មោះថា សុមេធា ។ ព្រះ
សម្មាសម្ពុទ្ធយោងទៅរវាងផ្លូវ ក្នុងរវាងរាងផ្សារ ។ បទថា ឱក្ខត្តចក្ក គឺមាន
ព្រះនេត្រជាក់ចុះ ។ បទថា មិត្តភាណី សេចក្តីថា មានប្រក្រតីត្រាស់
ដោយទ្រង់ដឹងប្រមាណ អធិប្បាយថា ទ្រង់សម្តែងធម៌ ដោយស្គាល់
ប្រមាណ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថដឹងបានងាយហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាបញ្ចបាតិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បទុមច្ឆទនិយត្តោបទានធិ ៦

[៤៨] កាលព្រះលោកនាថ ជាអគ្គបុគ្គល ព្រះនាមវិបស្សី ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំយកផ្កាល្អកដែលរីកល្អ លើកតម្កល់លើ ជើងច្បារ ។ លុះខ្ញុំលើកជើងច្បារឡើង ផ្កាក៏អណ្តែតត្រសែតទៅឯ អាកាស ជាទឹករាយនៃពួកសត្វស្វាប ធ្វើជាដំបូល បិទបាំង កម្ដៅថ្ងៃនាអាកាស ខ្ញុំក៏បានទ្រទ្រង់ជើងច្បារនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកទុកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់នូវទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៤៧ អំពីកទុកប្បនេះ ខ្ញុំកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ មាននាមថាបទុមិស្សរៈ ទ្រង់ឈ្នះសង្គ្រាម មានទីបំផុតទល់នឹងសមុទ្រទាំង ៤ មានកម្លាំង ច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើ ឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិ ហើយ ។

បានឮថា ព្រះបទុមច្ឆទនិយត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បទុមច្ឆទនិយត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បទុមច្ចទនិយត្តោ

[៤៨] អបទានរបស់ព្រះបទុមច្ចទនិយត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា និព្វតេ
លោកនាថម្ហិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ កាលព្រះ
មានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សីបរិនិព្វានហើយ បានបូជាជើងថ្ម ដោយផ្កាឈូក
ទាំងឡាយ ។

កុលបុត្តនោះ តាំងនៅដោយចិត្តជ្រះថ្លាដរាបដល់អស់អាយុ ចុតិចាក
អត្តភាពនោះហើយ អន្ទោលទៅក្នុងសុគតិបុណ្ណោះ សោយសម្បត្តិទាំងពីរ
គឺទិព្វសម្បត្តិ និងមនុស្សសម្បត្តិច្រើនដង ក្នុងកាលនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនៃ
យើងនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ
ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសក្នុងព្រះសាសនា ព្យាយាមមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏
សម្រេចអរហត្ត ។ កាលលោកស្នាក់នៅក្នុងទីផ្សេងៗ ដូចជាទីសម្រាកពេល
យប់ និងទីសម្រាកពេលថ្ងៃជាដើម វិហារបានត្រូវប្រក់ប៉ាន់ដោយផ្កាឈូក
ដោយកុសលនោះ ទើបលោកបានឈ្មោះថា បទុមច្ចទនិយត្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនហើយ កាលប្រកាសអបទានដែល
 ប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ដោយអំណាចសោមនស្ស ទើបពោលពាក្យថា
 និព្វតេ លោកនាថម្ហិ ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា និព្វតេ
 សេចក្តីថា កាលព្រះសាស្តាបរិនិព្វាន ដោយខន្ធបរិនិព្វាន កាលព្រះសរិរៈ
 របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមថា វិបស្សី ត្រូវនាំឡើងកាន់ជើងថ្មរដ្ឋីវិចិត្រ
 ខ្ញុំបានកាន់យកត្របកឈូក ដែលរីកល្អហើយ លើកជាក់លើជើងថ្មរដ្ឋី ។
 ក្នុងគាថាដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ព្រោះមានន័យ ដូចខ្ញុំពោល
 មកហើយខាងដើមនោះឯង ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាបទុមច្នូនិយត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សយនទាយកត្តរាមទានធិ ៧

[៤៩] ខ្ញុំថ្វាយទីព្រះបន្ទំដ៏ប្រសើរ ដែលក្រាលដោយសំពត់
 ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ទ្រង់មានមេត្តាចិត្ត មិន
 ញាប់ញ័រ ដោយលោកធម៌ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួល
 កប្បិយសយនាសនៈហើយ ព្រះជិនស្រី ទ្រង់ក្រោកឡើងអំពីទី
 ព្រះបន្ទំនោះហើយ ទ្រង់ហោះឡើងទៅឯអាកាស ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤
 អំពីកទ្ធកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយទីសយនៈ ក្នុងកាល
 នោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃទីសយនៈ ។ ក្នុង
 កប្បទី ៥១ អំពីកទ្ធកប្បនេះ ខ្ញុំកើតជាស្តេចបក្កពត្តិ ព្រះនាម
 វរុណទេវៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។
 បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសយនទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សយនទាយកត្តរាមទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សយនទាយកត្តរាបទាន

[៤៩] អបទានរបស់ព្រះសយនទាយកត្តរ មានពាក្យផ្ដើមថា
សិទ្ធត្ថស្ស ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ កើតក្នុងត្រកូលមួយ ដល់
នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា សាងគ្រែដេក មានមាស
ជាដើម ដែលគេផែមានសណ្ឋានដូចកូបនៃជីវី ក្រាលដោយកម្រាលជីវិចិត្រ
មានតម្លៃរាប់មិនបាន បូជាព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ
ទ្រង់ទទួលហើយ ទ្រង់ប្រើប្រាស់ដើម្បីជាការអនុគ្រោះ ។ ដោយបុព្វកម្មនោះ
កុលបុត្តនោះ សោយទិព្វសម្បត្តិ និងមនុស្សសម្បត្តិជាច្រើន ក្នុងពុទ្ធបុព្វ-
កាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ
ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនារបស់ព្រះសាស្តា បួសហើយ ចម្រើនវិបស្សនា មិន
យូរប៉ុន្មាន ក៏សម្រេចអរហត្ត លោកជាអ្នកប្រាកដនាមថា សយនទាយកត្តរ
តាមឈ្មោះបុណ្យដែលធ្វើមកក្នុងកាលមុន ។

ថ្ងៃមួយ លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាល
ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា សិទ្ធត្ថស្ស
ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់នោះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ
ដោយគន្លងដែលមកក្នុងព្រះបាលីនោះឯង ។^{១៧៧}

សុត្តន្តបិដក

ចង្កឹមនាយកត្តរាបនានទី ៨

[៥០] ខ្ញុំបានឲ្យជាងធ្វើទីចង្កឹមក្រាលឥដ្ឋ (ថ្វាយ) ចំពោះ
 ព្រះមុនី ព្រះនាមអត្តទស្សី ជាច្បងក្នុងលោក ទ្រង់មិនញាប់ញ័រ
 រដោយលោកធម៌ ។ ទីចង្កឹមនោះ មានកម្ពស់ ៥០ ហត្ថក្រពុំ
 បណ្តោយ ១០០ ហត្ថ ជាទីគួរសរសើរ គួររីករាយនៃចិត្ត ខ្ញុំបាន
 កសាងហើយដោយប្រពៃ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្តទស្សី
 ដ៏ប្រសើរជាងពួកនរៈ ទ្រង់បានទទួលហើយ ទ្រង់ចាប់យកខ្សាច់
 ដោយព្រះហស្ត ហើយសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះថា

ដោយការឲ្យដ៏ខ្សាច់នេះផង ដោយការធ្វើទីចង្កឹមល្អនេះផង
 បុគ្គលនេះ នឹងបានទទួលនូវផ្ទះខ្សាច់ ដ៏បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការ ។ កុលបុត្តនោះ នឹងគ្រប់គ្រងទេវរាជ្យ សោយទិព្វសម្បត្តិ
 ជាស្តេចនៃទេវតា ក្នុងទេវលោក មានពួកស្រ្តីអប្សរចោមរោម
 អស់ ៣ កប្ប ។ លុះត្រឡប់មកកាន់មនុស្សលោក នឹងបានជា
 ស្តេចក្នុងដែន កុលបុត្តនោះ នឹងបានជាស្តេចចក្ខុត្តិលើដែនដី
 អស់ ៣ ដង ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ក្នុងកប្បទី ១៨០០ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំធ្វើកុសលកម្ម ក្នុង
 កាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃទីចម្រើន ។ បដិ-
 សម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចង្កឹមទាយកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចង្កឹមទាយកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ចង្គឹមទាយកត្តោបទាន

[៥០] អបទានរបស់ព្រះចង្គឹមទាយកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
អត្តទស្សីស្ស មុនិទោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយក្នុង ព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី កើតក្នុងផ្ទះមាន
ត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា
បានសាងទីចង្រ្កមដែលខ្ពស់ដ៏ល្អ ដូចគ្នានឹងគំនរប្រាក់ បូកលាបដោយបាយ-អ
ហើយក្រាលដោយខ្យងពណ៌ស ដូចគ្នានឹងកម្រងគង់ ថ្វាយដល់ព្រះមាន
ព្រះភាគ ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទទួលហើយ កាលទ្រង់ទទួលទីចង្រ្កម ទ្រង់ចូល
សមាធិដែលធ្វើឲ្យកាយ និងចិត្តជាសុខ ហើយទ្រង់ព្យាករថា ក្នុងអនាគត
កុលបុត្តនេះ នឹងបានជាសាវ័កក្នុងសាសនារបស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
គោតម ។ ដោយបុណ្យកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និង
មនុស្សទាំងឡាយ សោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះ
មានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ដល់ព្រមដោយសទ្ធា បួសក្នុង
ព្រះសាសនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏សម្រេចអរហត្ត លោកបានប្រាកដនាមថា
ចង្គឹមទាយកត្តោ តាមឈ្មោះបុណ្យដែលបានធ្វើមកហើយ ។

ថ្ងៃមួយ លោករព្វកដល់បុញ្ញកម្ម ដែលធ្វើក្នុងកាលមុន កើតនូវ
សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តក្នុងកាលមុន ទើបពោល
ពាក្យថា អត្តទស្សីស្ស មុនិទោ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អត្តទស្សីស្ស សេចក្តីថា ឈ្មោះថា
អត្តទស្សី ព្រោះទ្រង់ឃើញនូវប្រយោជន៍ គឺការចម្រើនដុះដាល បានដល់
ព្រះនិព្វាន ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា អត្តទស្សី ព្រោះមានប្រក្រតីឃើញ
ប្រយោជន៍ គឺព្រះនិព្វាន ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំបានសាងទីចង្រ្គមដែលគួរ
ជាទីត្រេកអរ ជាទីពូនសម្បូរ ជាទីចម្រើនការវនា ជាទីទាញចិត្ត ថ្វាយដល់
ព្រះមានព្រះភាគ ជាអ្នកមានប្រក្រតីឃើញប្រយោជន៍នោះ ជាមុនី គឺប្រកប
ដោយញាណ គឺមានៈ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថជ័ន្ទបាននិយាយហើយ តាម
គន្លងន័យដែលពោលហើយនោះឯង ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាចង្គមនាយកត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សុកទ្កត្តរាមទានធិ ៩

[៥១] ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក គួរទទួលគ្រឿងបូជា មានយសច្រើន ទ្រង់ស្រោចស្រង់នូវ ប្រជុំជន ហើយទ្រង់បរិនិព្វាន ។ កាលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបរិនិព្វាន លោកធាតុមួយហ្នឹង ក៏ញាប់ញ័រ ពួកជនច្រើន និងពួកទេវតា ក៏ ប្រជុំគ្នា ក្នុងកាលនោះ ។ ខ្ញុំបានញ៉ាំងទីនោះឲ្យពេញដោយខ្លឹម ចន្ទន៍ ខ្លឹមក្រស្នា និងខ្លឹមក្បាពាក់ ខ្ញុំមានចិត្តត្រេកអររីករាយ បាន លើកឡើងនូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ប្រសើរជាងពួកនរៈ ។ ព្រះសាស្តា ជាបុគ្គលប្រសើរផុតក្នុងលោក ទ្រង់ជ្រាបនូវបំណងរបស់ខ្ញុំ ព្រះ សម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ផ្តួសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះថា

ក្នុងកាលជាទីបំផុតនៃជន្មាយុ របស់តថាគត បុរសណា បានបិទបាំងតថាគត ដោយបូជាមានក្លិនក្រអូប តថាគតនឹងសម្តែង សរសើរនូវបុរសនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់តថាគតសម្តែង ចុះ ។ បុរសនោះ លុះច្បាតចាកអត្តភាពនេះ នឹងទៅកាន់ពួក ទេវតា ក្នុងស្ថានតុសិត សោយរាជសម្បត្តិ ក្នុងស្ថានតុសិតនោះ ហើយនឹងទៅកាន់ស្ថាននិម្មានរតីទៀត ។ បុរសនោះ បានឲ្យបូជី ឧត្តមប្រសើរ ដោយឧបាយន្តៈឯង ជាអ្នកប្រារព្ធនូវកម្មរបស់ខ្លួន នឹងទទួលនូវសម្បត្តិ ។ នរជននេះ នឹងកើតក្នុងពួកទេវតា ក្នុង ស្ថានតុសិតម្តងទៀត លុះច្បាតចាកពួកទេវតា ក្នុងស្ថានតុសិតនោះ

នឹងមកកាន់អត្តភាពជាមនុស្ស ។ ព្រះសក្យបុត្ត ជាមហានាគ
 ជាអគ្គបុគ្គលក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវលោក ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុ
 បានញ៉ាំងពួកសត្វច្រើន ឲ្យត្រាស់ដឹងហើយ នឹងបរិនិព្វាន ។ ក្នុង
 កាលនោះ បុរសនោះ បានចូលទៅ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មាន
 កុសលមូលជាសំគៀន ហើយក៏ចូលទៅគាល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ នឹងសួរ
 នូវប្រស្នា ក្នុងកាលនោះ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាសព្វញ្ញ លោកនាយក
 ទ្រង់ធ្វើឲ្យរីករាយហើយ នឹងបើកនូវសច្ចធម៌ទាំងឡាយ ព្រោះទ្រង់
 ជ្រាបនូវបុព្វកម្ម ។ បុរសនោះ ប្រារព្ធប្រស្នានេះហើយ ជាអ្នក
 ត្រេកអរ មានចិត្តខ្ពស់ឯក នឹងថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា ហើយសូម
 ផ្គុំស ។ ព្រះពុទ្ធនោះ ទ្រង់ជាបុគ្គលឈ្លាសក្នុងធម៌ដ៏ប្រសើរ ទ្រង់
 ឃើញបុរសនោះ មានចិត្តជ្រះថ្លា ត្រេកអរដោយកម្មរបស់ខ្លួន
 ហើយ នឹងទ្រង់បំបួស ។ បុរសនេះ ព្យាយាមក្នុងសាសនារបស់
 ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ កំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងពួង ជាអ្នកមិនមាន
 អាសវៈ នឹងបរិនិព្វាន ។

កាលារាជី ៥ ចប់

ខ្ញុំប្រកបព្រមហើយ ដោយបុព្វកម្មរបស់ខ្លួន មានចិត្តមូលតែមួយ
 មានចិត្តតាំងមាំ ជាធម្មនិម្មិត ជាបុគ្គលកើតអំពីទ្រង់របស់ព្រះសម្មា-
 សម្ពុទ្ធ ។ ខ្ញុំចូលទៅអង្គុយជិតព្រះពុទ្ធ ជាធម្មរាជ ហើយសួរ
 ប្រស្នាដ៏ប្រសើរ ឯព្រះអង្គ កាលនឹងសម្តែងនូវប្រស្នាដល់ខ្ញុំ ទ្រង់

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី ឧបាលវគ្គទី ៥

នាំមកនូវធម្មសោតៈ ។ ខ្ញុំដឹងនូវធម៌របស់ព្រះធម្មរាជនោះហើយ
 ត្រេកអរនឹងសាសនា កំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងពួង ជាអ្នកមិន
 មានអាសវៈ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកទ្ធកប្បនេះ ព្រះនាយក
 ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់បរិនិព្វាន មិនមានឧបាទាន ដូចប្រទីប
 ដែលរលត់ ព្រោះអស់ប្រេង ។ ព្រះស្តុបជាវិការនៃកែវ ប្រកប
 ដោយយោជន៍ ៧ ណា ខ្ញុំបានបូជាទង់ដ៏ល្អ ជាងទង់ទាំងអស់
 ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ចំពោះព្រះស្តុបនោះ ។ កូនដែលកើតអំពី
 ទ្រង់របស់ខ្ញុំ ឈ្មោះតិស្សៈ ជាអគ្គសាវ័ករបស់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាម
 កស្សបៈ ជាទាយាទក្នុងសាសនានៃព្រះជិនស្រី ។ ខ្ញុំមានចិត្ត
 ថោកទាប បានពោលពាក្យមិនពីរោះ ដល់ព្រះតិស្សៈនោះ ព្រោះ
 តែផលកម្មប៉ុណ្ណោះ ទើបខ្ញុំមានសេចក្តីល្អ ក្នុងកាលជាខាង
 ក្រោយបំផុត ។ ព្រះមុនីទ្រង់មានព្យាយាមធំ ស្វែងរកប្រយោជន៍
 មានសេចក្តីកុរុណា ទ្រង់ឈ្នះកិលេស បានបំបួសខ្ញុំ ក្នុងបច្ច័ម-
 សយនៈ ក្នុងសាលវ័ន ជាទីសម្រាប់ចេញចូល ។ ឥឡូវនេះ
 បព្វជ្ជា (របស់ខ្ញុំ) មានក្នុងថ្ងៃនេះ ឧបសម្បទា ក៏មានក្នុង
 ថ្ងៃនេះ បរិនិព្វាន ក៏មានក្នុងថ្ងៃនេះ ក្នុងទីចំពោះព្រះកក្រ្តនៃព្រះ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

សម្មទ្ធ ទ្រង់ឧត្តមជាងសត្វជើងពីរ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨
និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុភទ្ធត្រូវមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា

ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុភទ្ធត្រូវមាន ចប់

អដ្ឋកថា

សុកទុត្តរាបទាន

[៥១] អបទានរបស់ប្រះសុកទុត្តរ មានពាក្យផ្ដើមថា បទុមុត្តរោ
លោកវិនុ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធ
អង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយទ្រព្យសម្បត្តិ ដល់ព្រមដោយសទ្ធា ដល់នូវ
ភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ត្រូវរៀបចំឲ្យមានគ្រួសារ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ
ឃើញព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ផ្តល់ព្រះទេសនាដែលជាទីបរិ-
និព្វាន និងឃើញទេវតាក្នុងមុនចក្រវាលប្រជុំគ្នា មានចិត្តជ្រះថ្លា បូជាដោយ
ផ្កាមានក្លិនក្រអូប មានផ្កាគុណ្ឌី-ស ផ្ការំចេក ផ្កាអសោកខៀវ និងអសោក-ស
ជាដើមជាច្រើន ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ តាំងនៅដរាបដល់អស់
អាយុ បុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ សោយទិព្វសម្បត្តិក្នុងស្ថានតុសិត
ជាដើម បន្ទាប់អំពីនោះ សោយសម្បត្តិមនុស្សក្នុងមនុស្សលោក បានជា
បុគ្គលដែលគេបូជាដោយផ្កាទាំងឡាយ ដែលមានក្លិនក្រអូបគ្រប់ទី ដែល
កុលបុត្តនោះកើត ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលដែលសម្បូរ
ដោយសម្បត្តិមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ឃើញទោសក្នុង
កាមទាំងឡាយ មិនបានឃើញព្រះពុទ្ធដរាបដល់កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់បរិនិព្វាន ឬសក្កន្តពេលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ផ្តល់ព្រះទេសនាទី

បរិនិព្វាននោះឯង សម្រេចអរហត្តហើយ លោកបានប្រាកដនាមថា សុភក្ខ
តាមបុណ្យដែលធ្វើមកក្នុងកាលមុន ។

ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្ត
មកក្នុងកាលមុន ដោយអំណាចសោមនស្ស ទើបពោលពាក្យថា បទុមុត្តរោ
លោកវិនិច្ឆ័យ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យ ២ បទនេះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។
ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ផ្តល់ព្រះទ័នដែលជាទីបរិនិព្វាន
នោះឯង បានព្យាករពាក្យនេះថា សុណាថ មម ភាសតោ ។បេ។ និព្វាន-
យិស្សតិណាសវោ ដូច្នោះ ។

កាលាវាទី ៥ ចប់

ព្រះថេរៈកាលសម្តែងបដិបទារបស់ខ្លួន ទើបពោលពាក្យថា បុព្វ-
កម្មេន សំយុត្តោ ដូច្នោះជាដើម ។ បទថា ឯកត្តោ សេចក្តីថា ជាអ្នកមាន
អារម្មណ៍មួយ ។ បទថា សុសមាហិតោ ប្រែថា ជាអ្នកមានចិត្តតាំងមាំ
ដោយល្អ អធិប្បាយថា ជាអ្នកមានកាយ និងចិត្តស្ងប់ ។ បទថា តុទុស្ស
ឱរសោ បុត្តោ សេចក្តីថា លោកស្តាប់ឱវាទានុសាសនីដែលចេញចាកទ្រង់
គឺព្រះហឫទ័យ សម្រេចអរហត្តផលហើយ ។ បទថា ធម្មដោម្ហិ សុនិម្ហិតោ
សេចក្តីថា កើតអំពីធម៌ គឺចាកការបំពេញកម្មជាន អធិប្បាយថា បានទទួល
និម្មិតមកដោយអរិយជាតិ គឺជាអ្នកមានកិច្ចទាំងពួងសម្រេចហើយដោយល្អ ។

បទថា ធម្មរាជំ ឧបគម្ម សេចក្តីថា ខ្ញុំចូលទៅគាល់ គឺចូលទៅក្បែរ

អង្គកថា វិសុទ្ធធារិយសិទ្ធិ ឧបាលវគ្គទី ៥

ព្រះមានព្រះភាគដែលជាព្រះរាជា ជាធំជាងសត្វទាំងពួងដោយធម៌ ។ បទថា អប្បុរ្តិ បញ្ចមុត្តមំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានសួររូបញ្ញាដ៏ឧត្តម ដែលទាក់ទងដោយ ការកើតឡើងនៃខន្ធ អាយតនៈ ធាតុ និងសច្ចៈជាដើម ។ បទថា កងយន្តោ ច មេ បញ្ញំ សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគនៃយើងអង្គនោះ កាលត្រាស់ គឺ កាលព្យាករណ៍ដល់ខ្ញុំ ។ បទថា ធម្មសោតំ ឧទានយិ សេចក្តីថា ទ្រង់ នាំខ្ញុំចូល គឺនាំចូលដល់ក្រសែធម៌ គឺជំនន់នៃធម៌ ពោល គឺអនុបាទិសេស- និព្វានធាតុ ។

បទថា ជលជុត្តមនាយកោ គឺ បទុមុត្តរនាយកោ ជាពាក្យផ្លាស់ ម អក្ខរៈជា យ អក្ខរៈ^(១) ។ បទថា និព្វាយិ អនុទានានោ សេចក្តីថា រម្មត់ហើយ គឺមិនប្រាកដ ព្រោះមិនប្រកាន់ខន្ធ ៥ ដែលជាអារម្មណ៍របស់ ឧបាទាន បានដល់ ទៅកាន់ទីដែលមិនឃើញ អធិប្បាយថា មិនតាំងនៅក្នុង ទីណា ដូចជាក្នុងមនុស្សលោកជាដើម ។ បទថា ធិរោវ តេលសន្នុយា ភ្ជាប់សេចក្តីថា រលត់ទៅដូចប្រទីបដែលរលត់ទៅ ព្រោះអស់ទៅ គឺការមិន មានប្រឆេះ និងប្រេង ។

បទថា សត្តយោជនិកំ អាសិ សេចក្តីថា ព្រះស្តាប់ដែលសម្រេច ដោយរតនៈរបស់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ដែលបរិនិព្វានហើយ នោះ មានកម្មសំដល់ ៧ យោជន៍ ។ បទថា ធនំ តត្ថ អប្បជេសី សេចក្តី ថា ខ្ញុំបានបូជាទង់ដ៏ល្អជាងទង់ទាំងពួង គឺល្អដោយប្រការទាំងពួង គួរត្រេកអរ

១- សូមមើលសេចក្តីអធិប្បាយ របស់ព្រះសន្និដ្ឋាបកត្តោបទានផ្សំផង ។

នៃចិត្តដោយប្រការទាំងពួងត្រង់ចេតិយនោះ ។ បទថា កស្សបស្ស ច ពុទ្ធស្ស ភ្ជាប់សេចក្តីថា ចាប់តាំងអំពីកាលបរិនិព្វាននៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមថា បទុមត្តរៈ ខ្ញុំអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្ស ឱរស គឺកូនរបស់ខ្ញុំឈ្មោះថា តិស្សៈ បានជាអគ្គសាវ័ករបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមកស្សបៈ គឺជាទាយាទក្នុង សាសនារបស់ព្រះជិនស្រី ។

បទថា តស្ស ហ៊ីនេន មនសា សេចក្តីថា ខ្ញុំជាអ្នកមានមានៈ គឺ មានចិត្តអាក្រក់លាមក បានពោល គឺសម្តែងពាក្យថា អន្តកោ បច្ឆិមោ មនុស្សចុងជួរ មនុស្សចុងក្រោយ ដូច្នោះ ជាពាក្យមិនចម្រើន មិនល្អ មិន សមគួរចំពោះអគ្គសាវ័កឈ្មោះតិស្សៈ ជាបុត្តរបស់ខ្ញុំនោះ ។ បទថា តេន កម្មវិទាកេន សេចក្តីថា ដោយវិបាកនៃអកុសលកម្ម គឺការពោលទោសព្រះ អរហន្តនោះ ។ បទថា បច្ឆិមេ អន្តសំ ធិនំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានឃើញព្រះ ជិនស្រី គឺព្រះឈ្មោះមារ បានដល់ ព្រះគោតមសម្មាសម្ពុទ្ធ នៃយើងដែលផ្គុំ លើព្រះទេនជាទីបរិនិព្វាន ដែលជាទីសម្រាកនៃមល្លក្សត្រទាំងឡាយ ក្នុងកាល ចុងក្រោយ គឺក្នុងកាលដែលបរិនិព្វាន ។ បាលីថា បច្ឆា មេ អាសិ ភន្តកំ ដូច្នោះក៏មាន អធិប្បាយថា ខ្ញុំនោះ មានការចាក់ធ្លុះសច្ចៈ ៤ ដែលចម្រើន គឺដែលលក្ខណៈកាលជាខាងក្រោយ នៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមគោតមនោះ គឺក្នុងកាលជាទីបំផុត បានដល់ ក្នុងកាលជិតបរិនិព្វានរបស់ព្រះមានព្រះភាគ អង្គីនោះ ។

បទថា បព្វាជេសិ មហារិរោ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ព្រះមហារិរេជាប្រយោជន៍

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិហាសិនី ឧបាលវគ្គទី ៥

ដល់សត្វគ្រប់ពួកដែលប្រកបដោយព្រះករុណា ជាអ្នកឈ្នះមារ ជាមុនី ទ្រង់
ផ្គុំក្នុងទីបន្ទំ គឺលើព្រះទេសដែលជាទីបរិនិព្វាន ឲ្យខ្ញុំបព្វជ្ជាក្នុងបច្ច័មកាល ក្នុង
ព្រៃសាលវនោទ្យាន ដែលជាទីសម្រាកនៃមល្លក្សត្រ ។

បទថា អង្គរ ទានិ បព្វជ្ជា សេចក្តីថា ថ្ងៃនេះឯង គឺក្នុងថ្ងៃព្រះមាន
ព្រះភាគបរិនិព្វាន ខ្ញុំបានបព្វជ្ជា ម្យ៉ាងទៀត ថ្ងៃនេះឯង ខ្ញុំបានឧបសម្បទា
ភ្ជាប់សេចក្តីថា ថ្ងៃនេះខ្ញុំបានបរិនិព្វានក្នុងទីចំពោះព្រះកក្រ្ត នៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
ឧត្តមជាងសត្វជើងពីរ ។ ពាក្យដ៏សេសសង្កត់បាននាយហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាសុភទ្ធត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ចុន្ទត្រៃវាបទានទី ១០

[៥២] ខ្ញុំធ្វើចេតិយ ស្រោបដោយផ្កាម្លិះទាំងឡាយ បូជាចំពោះ
 ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ជាច្បងក្នុងលោក ទ្រង់មិន
 ញាប់ញ័រ ដោយលោកធម៌ ។ លុះខ្ញុំរៀបចំស្រេចហើយ ទើប
 បង្ហាត់ថ្វាយផ្កានោះចំពោះព្រះពុទ្ធ ហើយយកផ្កាដ៏សេសបង្ហាត់
 ថ្វាយទៀត ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ នាំចេតិយផ្កា
 ទៅថ្វាយចំពោះព្រះពុទ្ធ ជាអគ្គនាយកក្នុងលោក ព្រះអង្គប្រាកដ
 ស្មើដោយចេតិយមាស ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ មានសេចក្តីសង្ឃឹយកន្លង
 បង់ហើយ មានពួកព្រះខ័ណ្ឌស្រព ដែលមានអង្គឆ្លងផុត ចោម
 រោមហើយ ព្រះអង្គគង់នៅក្នុងភិក្ខុសង្ឃ ហើយសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះថា

កុលបុត្តណា បានថ្វាយដល់តថាគត នូវចេតិយដែលធ្វើ
 ដោយផ្កា មានក្លិនដូចជាទិព្វផ្សាយទៅ តថាគតនឹងសម្តែង
 សរសើរនូវកុលបុត្តនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់តថាគតសម្តែង
 ចុះ ។ បុរសនេះ លុះច្បាតចាកអត្តភាពនេះទៅ នឹងទៅកើតក្នុង
 ទេវលោក មានពួកទេវតាចោមរោម ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយផ្កា
 ម្លិះ ។ ទីនៅរបស់កុលបុត្តនោះ ដ៏ខ្ពស់ជាវិការនៃមាស និងកែវ
 មណី ប្រាសាទទាំងឡាយ ដែលបុញ្ញកម្មតាក់តែងហើយ នឹងកើត

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី ឧបាលវគ្គទី ៥

ប្រាកដ ។ កុលបុត្តនោះ នឹងសោយទេវរាជ្យ នឹងសោយទិព្វ-
សម្បត្តិ មានពួកស្រ្តីអប្សរចោមរោម អស់ ៧៤ ដង ។ នឹងបាន
សោយរាជសម្បត្តិលើផែនដី គ្រប់គ្រងផែនដី អស់ ៣០០ ដង
នឹងបានជាស្តេចចក្ខុវត្តិអស់ ៧៥ ដង ។ កុលបុត្តនោះ នឹងកើត
ជាក្សត្រ ជាអធិបតីនៃមនុស្ស មាននាមថា ទុជ្ឈយៈ អាស្រ័យ
នូវបុព្វកម្មរបស់ខ្លួន ហើយរងនូវផលបុណ្យនោះ ។ កុលបុត្តនោះ
នឹងមិនទោយកកំណើតជាវិនិបាតឡើយ ទោយកអត្តភាពតែជា
មនុស្ស កុលបុត្តនោះ បានសន្សំប្រាក់ទុកច្រើនរាប់រយកោដិ ។
កុលបុត្តនោះ នឹងកើតក្នុងកំណើតជាព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកចេះដឹង មាន
ប្រាជ្ញា ជាឱវសជាទីស្រឡាញ់នៃវង្គន្តព្រាហ្មណ៍ និងនាងសារី-
ព្រាហ្មណី ។ លុះកាលជាខាងក្រោយ កុលបុត្តនោះ មាននាម
ថា ចូឡបុន្ទៈ នឹងបានបួសក្នុងសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាអង្គីវស
នឹងបានជាសារីករបស់ព្រះសាស្តា ។ ចូឡបុន្ទៈនោះ ជាសាមណេរ
មានសន្តានស្ងប់ស្ងាត់ បានជាព្រះខ័ណ្ឌាស្រព កំណត់ដឹងនូវ
អាសវៈទាំងពួង ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ នឹងបរិនិព្វាន ។

ខ្ញុំបានបម្រើព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ មានព្យាយាមធំផង បម្រើពួកភិក្ខុ
អ្នកមានសីលជាទីស្រឡាញ់ដទៃច្រើនអង្គផង បម្រើព្រះថេរៈជាបង
នៃខ្ញុំផង ដើម្បីសម្រេចប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ខ្ញុំបម្រើព្រះថេរៈ
ជាបងរបស់ខ្ញុំ រួចហើយ រើសព្រះធាតុជាក់ក្នុងបាត្រ នាំមកថ្វាយ

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាច្បងក្នុងលោក ដ៏ប្រសើរជាងនរៈ ។ ព្រះពុទ្ធ (ព្រះ
អង្គប្រសើរ) ក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវលោក ទ្រង់ទទួលដោយ
ព្រះហស្តទាំងពីរ ហើយបង្ហាញនូវព្រះធាតុនោះ ទើបប្រកាស តាំង
ខ្ញុំជាអគ្គសាវ័ក^(១) ។ ឯចិត្តរបស់ខ្ញុំ រួចស្រឡះហើយ សន្ធារបស់ខ្ញុំ
តម្កល់ខ្ជាប់ហើយ ខ្ញុំកំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងពួង ជាអ្នកមិនមាន
អាសវៈ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏
បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចុន្ទត្រេត្រមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចុន្ទត្រេត្រាបទាន ចប់

ឧទាន

ឧបាលិត្រេត្រាបទាន ១ សោណាកោដិវេស្សត្រេត្រាបទាន ១

១- គួរប្រែថា ហើយទើបប្រកាសបង្ហាញនូវព្រះធាតុនោះ ថាជាអគ្គសាវ័ក ទើបត្រូវ
តាមន័យរបស់អង្គកថា ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិហាសិនី ឧបាលិវគ្គទី ៥

ភទ្ទិយកាឡិគោធាយបុត្តត្ថេរាបទាន ១ សន្និដ្ឋាបកត្ថេរា-
 បទាន ១ បព្វហត្ថិយត្ថេរាបទាន ១ បទុមច្ឆន្ទនិយត្ថេ-
 រាបទាន ១ សយនទាយកត្ថេរាបទាន ១ ចង្ក័មទាយ-
 កត្ថេរាបទាន ១ សុភទ្ធត្ថេរាបទាន ១ ចុន្ទត្ថេរាបទាន ១
 កងវគ្គនោះ មានគាថា ១៤៤ ។

ឧបាលិវគ្គទី ៥ ចប់

អដ្ឋកថា

ចុន្ទត្ថេរាបទាន

[៥២] អបទានរបស់ព្រះចុន្ទត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា សិទ្ធិត្ថស្ស
ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ កើតក្នុងត្រកូលដែលសម្បូរ
ដោយទ្រព្យសម្បត្តិ ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា
បានសាងវត្តដែលមានតម្លៃច្រើនដោយមាស សម្រេចហើយដោយរតនៈ ៧
បិទដោយផ្កាម្លិះ ឬជាព្រះមានព្រះភាគ ផ្កាទាំងនោះ បានអណ្ដែតឡើង
ជាពិពានលើអាកាស ។

លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ព្យាករថា ក្នុងអនាគត កុលបុត្ត
នេះ នឹងបានជាសាវ័កឈ្មោះចុន្ទ ក្នុងសាសនារបស់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាម
គោតម ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ កើត
ក្នុងទេវលោក សោយសុខក្នុងកាមាវចរទេវលោក ៦ ជាន់ តាមលំដាប់
នឹងសោយចក្រពត្តិសម្បត្តិជាដើម ក្នុងមនុស្សលោក ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ
កើតជាបុត្តរបស់នាងរូបសារី ក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ជាបុរសប្រុសរបស់ព្រះ
សារីបុត្តមហាថេរៈ កាលដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ព្រោះមានរូបឆ្នុស
ស្អាត (សុន្ទរតាយ) ដោយផ្លាស់ ស អក្ខរៈ ជា ច អក្ខរៈ ទើបបាន
ឈ្មោះថា ចុន្ទ ។ កុលបុត្តនោះ ចម្រើនវ័យហើយ ឃើញទោសក្នុងការ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី ឧបាលវគ្គទី ៥

គ្រប់គ្រងផ្ទះ និងឃើញអាទិសង្សក្នុងបព្វជ្ជា ឬសក្កុនសម្នាក់របស់ព្រះថេរៈ
ដែលជាបងប្រុស ចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត ។

លោកសម្រេចអរហត្តផលហើយ ថ្ងៃមួយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន
កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទាន ដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន
ទើបពោលពាក្យថា សិទ្ធតុស្ស ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះ
មានន័យដូចលោកពោលខាងដើមនោះឯង សូម្បីបទថា អត្ស្យំ ជាដើម
ក៏មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។

បទថា វិទិណ្ណាករោ សម្ពុទ្ធា ក្លាប់សេចក្តីថា ទ្រង់ឆ្លងសេចក្តីសង្ស័យ
បាន គឺជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដោយឥតសង្ស័យ ព្រោះទ្រង់ធ្វើសេចក្តីសង្ស័យឲ្យ
អស់ទៅ ដោយបានសម្រេចមគ្គដ៏ពិសេស ។ បទថា វិទិណ្ណាយេហិ បុរក្ខតោ
សេចក្តីថា ចោមរោម គឺហែហមដោយព្រះខ័ណ្ឌស្រព ដែលឈ្មោះថា មាន
អន្ទង់ឆ្លងផុតហើយ ព្រោះលោកឆ្លង គឺឈានកន្លងឱ្យ ៤ បានហើយ ។
គាថាព្យាករមានអត្ថន័យយល់ហើយ ។

បទថា ឧបជ្ឈហិ មហារិរំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានបម្រើ គឺបានទំនុកបម្រើ
ព្រះពុទ្ធដែលបាននាមថា មហារិរៈ ទ្រង់ធ្វើសេចក្តីព្យាយាមដោយបំពេញ
បារមីមក ៤ អសង្ខេប្យ និង ១ សែនកប្ប ដើម្បីសម្រេចនិព្វាន ដែលជា
ប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តម ។ បទថា អញ្ញោ ច បេសលេ ពហ្វា ក្លាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំ
បម្រើព្រះពុទ្ធតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះក៏មិនមែន ខ្ញុំបានបម្រើលោកអ្នកមានសីល និង
សារីកពួកដទៃ ដែលសម្រេចធម៌ដ៏ប្រសើរជាច្រើន និងបានបម្រើព្រះសារីបុត្ត

ដែលជាបងប្រុសរបស់ខ្ញុំផងដែរ ។

បទថា ភាគរំ មេ ឧបដ្ឋហិត្វា សេចក្តីថា ខ្ញុំបានបម្រើបងប្រុសរបស់ខ្ញុំ ហើយធ្វើវត្ថុបដិបត្តិក្នុងកាលដែលបងប្រុសបរិនិព្វាន ព្រោះលោកបរិនិព្វានមុនព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំបានកាន់យកព្រះធាតុរបស់លោកដាក់ក្នុងបាត ហើយបង្ហាន់ចូលទៅថ្វាយព្រះពុទ្ធជាច្បងនៃបុរសក្នុងលោក ។

បទថា ឧកោ ហេតុហិ បគ្គយ្ហ សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ទទួលយកព្រះធាតុ ដែលខ្ញុំថ្វាយហើយនោះដោយព្រះហស្តទាំងពីររបស់ព្រះអង្គ កាលឲ្យស្គាល់ធាតុនោះដោយល្អ ទើបទ្រង់ប្រកាស គឺប្រារព្ធជាជាព្រះសារីបុត្តត្រូវអគ្គសារីក ។ បទដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាបុព្វត្ថេរាបទាន ចប់
ឧទាសិវគ្គដី ៥ ចប់

សុត្តន្តបិដក

វិជ្ជីវគ្គដំ ៦

វិទូបននាយកត្រូវរាបទានដំ ១

[៥៣] ខ្ញុំថ្វាយជូនមួយ ចំពោះព្រះបទុមត្រូវ ជាច្បងក្នុងលោក មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ទ្រង់ជាធំជាងសត្វជើងពីរ ប្រកប ដោយតាទិគុណ ។ ខ្ញុំញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា ហើយផ្តង អញ្ជាលីថ្វាយបង្គំព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ហើយបែរមុខទៅទិសខាងជើង ដើរ ចេញទៅ ។ ព្រះសាស្តា ជាអគ្គនាយកក្នុងលោក លុះទ្រង់ទទួល យកជូតហើយ ក៏ស្ថិតនៅក្នុងភិក្ខុសង្ឃ ហើយសម្តែងនូវគាថា ទាំងនេះថា

ព្រោះការថ្វាយជូននេះផង ព្រោះការតម្កល់ចិត្តនេះផង
 កុលបុត្តនេះ នឹងមិនទៅយកកំណើតជាវិនិបាត អស់មួយសែន
 កប្ប ។

ខ្ញុំអាយុ ៧ ឆ្នាំ បានប្រារព្ធព្យាយាម បញ្ជូនចិត្តទៅកាន់ព្រះ
 និព្វាន តម្កល់ខ្ជាប់ក្នុងចេតោគុណ ក៏បានដល់ព្រះអរហត្ត ។ ក្នុង
 កប្បទី ៦០០០០ ខ្ញុំបានជាស្តេចបក្កពត្តិ ២៦ ដង ព្រះនាម
 ពិជ្ជមានៈដូចៗ គ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវិជ្ជបនទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

វិជ្ជបនទាយកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

វិជ្ជាវគ្គទី ៦

វិធីបទធាយកត្តាបទាន

[៥៣] អបទានរបស់ព្រះវិធីបទធាយកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា
បទុមត្តរពុទ្ធស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធ
អង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្តរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល
មួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ សម្បូរដោយទ្រព្យសម្បត្តិ កើត
នូវសទ្ធាជ្រះថ្លាក្នុងព្រះមានព្រះភាគ ក្នុងរដូវក្ដៅ បានធ្វើផ្លិតវាលវីជនី ដែល
សម្រេចដោយមាស ប្រាក់ កែវមុក្ដា និងកែវមណី ថ្វាយដល់ព្រះមាន
ព្រះភាគ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និង
មនុស្សទាំងឡាយ សោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងកាលដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
របស់យើងទាំងឡាយទ្រង់កើតឡើងហើយ កុលបុត្តនោះ កើតក្នុងផ្ទះមាន
ត្រកូលមួយកន្លែង មានក្រុមគ្រួសារហើយ ឃើញទោសក្នុងការនៅគ្រប់គ្រង
ផ្ទះ និងឃើញអានិសង្សក្នុងបព្វជ្ជា ដល់ព្រមដោយសទ្ធា ឬសក្នុងសាសនា
ចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏សម្រេចអរហត្ត ។

លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនថា ព្រោះបុព្វកម្មនោះ ទើបអញបាន
 នូវលោកុត្តរសម្បត្តិនេះ ដឹងកម្មនោះដោយប្រចក្ស កាលប្រកាសអបទាន
 ដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បទុមត្តរតុន្តស្ស ដូច្នោះ
 ជាដើម ។ ពាក្យនោះ ខ្ញុំអធិប្បាយអត្ថហើយខាងដើមនោះឯង ។ បទថា
 តិជនិកា មយា ទិន្នា សេចក្តីថា ឈ្មោះថា វិជនី ព្រោះអត្ថថា ញ៉ាំង
 ការក្តៅរបស់សត្វដែលក្តៅ ឲ្យរលត់ដោយវិសេស គឺញ៉ាំងខ្យល់ដែលមាន
 ភាពត្រជាក់ឲ្យកើត ។ ផ្ចិតនោះ ឈ្មោះថា តិជនិកា ។ ខ្ញុំបានធ្វើផ្ចិត
 វាលវិជនីនោះ ដែលសម្រេចដោយរតនៈ ៧ មានពន្លឺ ហើយថ្វាយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាវិទូបននាយកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក សតវសិយត្ថេរាបទានទី ២

[៥៤] ព្រះបទុមុត្តរសម្ពុទ្ធ ជាបុរសដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ឡើងគង់
 លើភ្នំ ខ្ញុំជាព្រាហ្មណ៍ដល់ត្រើយនៃមន្ទ ទៅក្នុងទីជិតភ្នំខ្ពស់នោះ ។
 ខ្ញុំផ្តងអញ្ជូលី សរសើរព្រះលោកនាយក ជាមហារីបុរស ជា
 ទេវតាក្រែលែងជាងទេវតា ទ្រង់ជានរាសកៈ ដែលស្តេចចូលមក
 ជិត ដោយពាក្យថា ព្រះពុទ្ធនេះ មានព្យាយាមធំ ទ្រង់ប្រកាស
 ធម៌ដ៏ប្រសើរ មានភិក្ខុសង្ឃចោមរោម តែងរុំរឿងដូចគំនរភ្លើង ។
 ព្រះសម្ពុទ្ធមានបញ្ញាចក្ខុ ទ្រង់ដូចមហាសម្ពុទ្ធ មិនរំកើប ឬដូច
 អន្ទង់ដែលគេឆ្លងបានដោយក្រ ឬក៏ដូចស្តេចម្រឹកដែលមិនតក់ស្លុត
 តែងសម្តែងធម៌ ។ ព្រះសាស្តា ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ជ្រាបនូវ
 បំណងរបស់ខ្ញុំ ស្តេចស្ថិតនៅក្នុងភិក្ខុសង្ឃ ហើយសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះថា

កុលបុត្តណា ថ្វាយអញ្ជូលីនេះផង សរសើរព្រះពុទ្ធដ៏
 ប្រសើរផង កុលបុត្តនោះ នឹងសោយទេវរជ្ជសម្បត្តិ អស់ ៣០
 ពាន់កប្ប ។ កន្លងទៅមួយសែនកប្ប ព្រះសម្ពុទ្ធជាអង្គីរស មាន
 គ្រឿងប្រក់ គឺកិលេសបើកហើយ នឹងបានត្រាស់ដឹង (ក្នុងលោក) ។
 កុលបុត្តនោះ បានមកកើតជាបុរសមាននាមថា សតវសិ នឹងជា

ធម្មទាយាទ ជាធម្មនិម្មិត ជាឱវសរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនោះ នឹងបាន
ជាព្រះអរហន្ត ។

ខ្ញុំមានអាយុ ៧ ឆ្នាំ រាប់អំពីកំណើតមក បានបួសក្នុង
ព្រះពុទ្ធសាសនា មាននាមថា សតវំសី រស្មីរបស់ខ្ញុំ តែងផ្សាយ
ចេញ ។ ខ្ញុំត្រេកអរនឹងឈាន ចម្រើនឈាន ក្នុងមណ្ឌល ឬជិត
គល់ឈើ ខ្ញុំទ្រទ្រង់នូវរាងកាយជាទីបំផុត ក្នុងសាសនារបស់ព្រះ
សម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ខ្ញុំបានជាក្សត្រចក្កពត្តិ ៤ ដង ព្រះនាមរោមៈ
ដូចគ្នា បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន អស់
៦០០០០ កប្ប ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសតវំសិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សតវំសិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សតវសិយត្ថេរាបទាន

[៥៤] អបទានរបស់ព្រះសតវសិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា ឧទ្ទិយំ សេលមារុយ្ហ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ សិក្សាចប់ក្នុងវិជ្ជាសក្កជវេយ្យាករណ៍ និងក្នុង ត្រៃវេទ លះនូវការគ្រប់គ្រងផ្ទះ ចូលកាន់ព្រៃ បួសជាឥសី សម្រេចការនៅ ក្នុងហិមវន្តប្បទេស ។ សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ ឡើងកាន់ក្នុងសម្បយ ព្រោះទ្រង់ប្រាថ្នាវិវេក ប្រថាប់គង់ដូចគំនរភ្លើងដែលឆេះ សន្ទោសន្ទៅ ។ តាបសឃើញព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ប្រថាប់គង់បែបនោះ កើតនូវសោមនស្ស ផ្គងអញ្ញាលីសរសើរដោយហេតុច្រើនយ៉ាង ។ ដោយ បុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ សោយទិព្វ- សម្បត្តិក្នុងកាមាវចរទេវលោក ៦ ជាន់ បន្ទាប់អំពីនោះមក កើតក្នុងមនុស្ស- លោក ជាស្ដេចចក្រពត្តិ ព្រះនាមថា សតវសី ។ លោកសោយសម្បត្តិ នោះច្រើនដង ក្នុងពុទ្ធប្បទេសកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង មាន អាយុ ៧ ឆ្នាំ បួសហើយ សម្រេចអរហត្ត ដោយអំណាចបុញ្ញសម្មារក្នុង កាលមុន ។ លោករព្យកថា ព្រោះកម្មអ្វីហ្ន៎ អញមានអាយុ ៧ ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ក៏សម្រេចសន្តិបទតាមលំដាប់ បានឃើញបុព្វកម្មដោយញាណដោយប្រចក្ស

កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន
 ដោយអំណាចខ្លួន ទើបពោលពាក្យថា ឧទ្ទិយំ សេលមារុយ្ហ ដូច្នោះ
 ជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ឧទ្ទិយំ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ព្រះមាន
 ព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ឡើងកាន់ភ្នំខ្ពស់ដែលសម្រេចហើយអំពីថ្ម ហើយ
 ប្រថាប់គង់ ។ បទថា បព្វតស្សារិទ្ធភ្និ សេចក្តីថា ក្នុងទីមិនឆ្ងាយអំពីភ្នំ
 ដែលព្រះមានព្រះភាគប្រថាប់គង់ ។ បទថា ព្រាហ្មណោ មន្តហារត្ថ សេចក្តី
 ថា (ខ្ញុំជា) ព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ដល់នូវត្រើយ គឺទីបំផុតនៃវេទ ពោល គឺមន្ត ។
 ព្រាហ្មណ៍នេះ អាងដល់ខ្លួនដូចអ្នកដទៃថា ជាអ្នកដល់នូវត្រើយនៃមន្ត ។ បទ
 ថា ឧបវិដ្ឋំ មហារិរំ សេចក្តីថា នូវព្រះជិនស្រី ដែលមានសេចក្តីព្យាយាម
 ដែលគង់លើភ្នំនោះ ។ មានគុណវិសេសដូចម្តេចខ្លះ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំបាន
 ផ្គងអញ្ជាលី គឺផ្គងនូវម្រាម ១០ លើសិរសា សរសើរដោយល្អនូវព្រះមាន
 ព្រះភាគ ជាទេវតាក្រៃលែងជាងទេវតា គឺជាទេវតាលើទេវតា គឺទេវតាជាន់
 កាមាវចរ ៦ ជាន់ និងព្រហ្មទាំងអស់ ឈ្មោះថា នរាសក គឺជាអ្នកអង់អាច
 ជាងនរៈទាំងឡាយដ៏ប្រសើរ ជាលោកនាយក គឺជាអ្នកនាំសត្វលោកទាំង
 មូល ឲ្យដល់ព្រះនិព្វាន ។

បទថា អកាសថ សេចក្តីថា បានព្យាករថា កុលបុត្តណាថ្វាយ
 អញ្ជាលីនេះផង ។ បេ។ នឹងបានជាព្រះអរហន្ត ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថ
 ន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាសតវិសយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សយនទាយកត្តោបទានធិ ៣

[៥៥] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានប្រគេនទីព្រះបន្ទំ ដល់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ដែលទ្រង់អនុគ្រោះសព្វសត្វលោក ។ កោត-សម្បត្តិ តែងកើតឡើងសម្រាប់ខ្ញុំ ព្រោះការឲ្យនូវទីព្រះបន្ទំនោះ ព្រោះបរិបូណ៌ដោយពូជ ក្នុងស្រែដីល្អនោះ នេះជាផលនៃសយនៈនោះ ។ ខ្ញុំអាចដេក ក្នុងអាកាសបាន ខ្ញុំអាចទ្រនូវផែនដីនេះបាន ឥស្សរិយយសរបស់ខ្ញុំ ផ្សាយទៅក្នុងពួកសត្វនេះជាផលនៃសយនៈ ។ ក្នុងកប្បទី ៥ ពាន់ ខ្ញុំបានជាមហាវិរក្សត្រ ៨ ដង ក្នុងកប្បទី ៣៤០០ ខ្ញុំបានជាក្សត្រ មានកម្លាំងច្រើន ៤ ដង ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសយនទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សយនទាយកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សយនទាយកត្តោបទាន

[៥៥] អបទានរបស់ព្រះសយនតាយកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
បទុមត្តរពុទ្ធស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធ
អង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុង
ភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្តរៈ កើតក្នុងផ្ទះមាន
ត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ សោយ
សុខ ស្ដាប់ធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តា ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ឲ្យមនុស្ស
ធ្វើគ្រៃដែលមានតម្លៃច្រើន សម្រេចដោយក្អក មាន ប្រាក់ កែវមុក្ដា និង
កែវមណី ក្រាលដោយសំពត់ចិនៈ និងសំពត់រោមសត្វជាដើម ថ្វាយដល់
ព្រះមានព្រះភាគដើម្បីទ្រង់ជុំ ព្រះមានព្រះភាគកាលទ្រង់ធ្វើសេចក្ដីអនុគ្រោះ
ដល់កុលបុត្តនោះ ទើបទ្រង់ជុំលើគ្រែនោះ ដោយបុព្វកម្មនោះ កុលបុត្ត
នោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ សោយសុខក្នុងការទៅ
និងសុខក្នុងការដេកជាដើមក្នុងអាកាស ដែលគួរបានអំពីបុព្វកម្មនោះ ក្នុង
ពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលមួយ ដែលសម្បូរដោយទ្រព្យសម្បត្តិ
ដល់នូវភាពជាធំហើយ ស្ដាប់ធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តា មានចិត្តជ្រះថ្លា
ច្រើនហើយ ចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនហើយ កើតនូវសោមនស្ស កាល
ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បទុមត្តរ-

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី វិជនីវគ្គទី ៦

តុទុស្ស ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះ មានអត្ថដូចពោលហើយខាងដើម នោះឯង ។

បទថា សុខេត្ត ពិជសម្បទា សេចក្តីថា ពូជដែលបុគ្គលព្រោះក្នុង ស្រែល្អ ដែលប្រាសចាកស្មៅ និងសំរាម សម្បូរដោយកក់ជាដើម រមែង ញ៉ាំងផលល្អឲ្យសម្រេច យ៉ាងណា ទានដែលបុគ្គលសាបព្រោះក្នុងស្រែ បុណ្យដែលមានសន្តានបរិសុទ្ធ ប្រាសចាកស្មៅ និងសំរាម ពោល គឺ កិលេស ១៥០០ មានរាគៈ ទោសៈជាដើម សូម្បីមានប្រមាណតិច ក៏រមែង មានផលស្មើ គឺមានផលច្រើន ក៏យ៉ាងនោះ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថ ដឹងនាយហើយ ។^{១៧៧}

អង្គកថាសយនទាយកត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

គន្លោទកទាយកត្តរាបនាទី ៤

[៥៦] កាលគេធ្វើពិធីឆ្លងមហាពោធិព្រឹក្ស របស់ព្រះពុទ្ធ
 ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ខ្ញុំបានយកទឹកក្រអូបមួយក្អមដ៏វិចិត្រហើយ
 ស្រោចទឹកក្រអូបនោះ លើដើមពោធិនោះ ។ ក្នុងកាលដែល
 កំពុងតែស្រោចដើមពោធិ មហាមេឃ ក៏បង្ករភ្លៀង ផ្ការលាន់
 គីកកងយ៉ាងខ្លាំង ព្រមទាំងរន្ទះបាញ់ ក៏កើតឡើង ។ ខ្ញុំក៏បាន
 ធ្វើមរណកាល ត្រង់កន្លែងនោះ ដោយកម្លាំងនៃរន្ទះនោះបាញ់ត្រូវ
 ខ្ញុំបានទៅស្ថិតនៅក្នុងទេវលោក ហើយសម្តែងនូវគាថានេះថា ឱហ្មឺ
 ព្រះពុទ្ធ ឱហ្មឺ ព្រះធម៌ ឱហ្មឺ សម្បទានៃព្រះសាស្តារបស់ខ្ញុំ ឱ
 សាកសពរបស់ខ្ញុំ ធ្លាក់ចុះហើយ ខ្ញុំបានមកត្រេកអរក្នុងទេវលោក
 នេះ ។ ភពជាទីនៅរបស់ខ្ញុំ មានជាន់ ៧ ខ្ពស់ត្រដែតត្រដឹម
 ពួកនាងកញ្ញាមួយសែន តែងចោមរោមខ្ញុំសព្វៗ កាល ។ ខ្ញុំមិន
 មានអាពាធ ខ្ញុំមិនមានសោក ខ្ញុំមិនជួបសេចក្តីក្រហល់ក្រហាយ
 នេះជាផលនៃបុណ្យកម្ម ។ ក្នុងកប្បទី ២៨០០ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 គ្រប់គ្រងផែនដី បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។
 បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះគន្លោទកទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អដ្ឋកថា

គន្លោទកទាយកត្តោរាមទាន

[៤៦] អបទានរបស់ព្រះគន្លោទកទាយកត្តោរ មានពាក្យផ្ដើមថា
បទុមត្តរពុទ្ធស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធ
អង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្តរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល
កាលព្រះមានព្រះភាគបរិនិព្វានហើយ ឃើញអ្នកស្រុកធ្វើការបូជាពោធិព្រឹក្ស
ទើបយកឆ្នាំងដីវិចិត្រជាក់ទឹកក្រអូបដែលផ្សំអំពីចន្ទន៍ក្រអូប កប្បិរ និងក្បាពាក់
ជាដើមរហូតពេញ ស្រោចពោធិព្រឹក្ស ។ ខណៈនោះ ភ្ញៀវធ្លាក់យ៉ាងធំ ក្នុង
កាលនោះ កុលបុត្តធ្វើកាលកិរិយាដោយអសនីបាត (រន្ទះបាញ់) ដោយ
បុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ កើតក្នុងទេវលោក ខណៈនៅក្នុងទេវលោក
នោះឯង បានពោលគាថាថា អបោរា ពុទ្ធា អបោរា ធម្មោ ដូច្នោះជាដើម
កុលបុត្តនោះ សោយសម្បត្តិក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ដោយអាការ
យ៉ាងនេះ ជាអ្នកប្រាសចាកការក្លៅក្រហាយទាំងពួង ចូលដល់ភាពជាអ្នក
ត្រជាក់ ជាសុខក្នុងទីដែលខ្លួនកើតហើយ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះ
មានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ
ផ្ដើមកម្មដ្ឋាន ចម្រើននូវវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត
ប្រាកដឈ្មោះថា គន្លោទកទាយកត្តោរ តាមបុណ្យដែលបានធ្វើមក ។

ថ្ងៃមួយ លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាល
 ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បទុមុត្តរ-
 តុទុស្ស ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះ មានអត្ថដូចពោលហើយ នោះឯង ។
 បទថា មហាពោធិមហោ អហុ សេចក្តីថា មានការបូជាដើមពោធិព្រឹក្សធំ
 ហើយ ។ បទថា វិនិត្តំ យជមាធាយ សេចក្តីថា កាន់យកក្រុមដែលពេញ
 ដោយទឹកក្រអូប ដែលវិចិត្រដោយចិត្តកម្ម និងសុវណ្ណកម្មដ៏ច្រើន ។ បទថា
 គន្លោធកមធាយសហំ បានដល់ បានឲ្យទឹកក្រអូប អធិប្បាយថា ខ្ញុំបាន
 ស្រោចដោយទឹកក្រអូប ។

បទថា ឆ្មានកាលេ ច ពោធិយា សេចក្តីថា ក្នុងសម័យដែលជាទីធ្វើ
 ការបូជាដើមពោធិ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១២៣}

អដ្ឋកថា គន្លោធកិយត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឱបវុយ្យត្ថេរាបទានទី ៥

[៥៧] ខ្ញុំបានថ្វាយសេះអាជានេយ្យ ដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាម
 បទុមត្តរៈ លុះប្រគល់ចំពោះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធហើយ ក៏ទៅកាន់ផ្ទះរបស់
 ខ្លួន ។ ព្រះថេរៈឈ្មោះទេវិលៈ ជាអគ្គសាវ័ករបស់ព្រះសាស្តា ជា
 ធម្មទាយាទដ៏ប្រសើរ បានមកកាន់សម្លាក់របស់ខ្ញុំហើយ (មានថេរ-
 វាចា) នឹងខ្ញុំថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គនាំមកនូវប្រយោជន៍
 ទាំងពួង ទ្រង់ជាអាជានេយ្យ មិនញាប់ញ័រ ព្រះចក្ខុសម្មាសម្ពុទ្ធ
 ទ្រង់ទទួលហើយ ព្រោះទ្រង់ជ្រាបនូវតម្រិះរបស់អ្នក ។

ខ្ញុំកាត់ថ្លៃសេះសិន្ទវៈ ជាវាហនៈដ៏លឿន មានសម្មុះដូចខ្យល់
 ជាវាហនៈចេះអត់ធន់ ហើយថ្វាយដល់ព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមត្តរៈ ។
 ខ្ញុំចូលទៅកាន់កំណើតណាៗ ទោះបីជាទេវតា ឬជាមនុស្ស សេះ
 អាជានេយ្យទាំងឡាយ មានសម្មុះដូចខ្យល់ ជាសម្បត្តិជាទីត្រេកអរ
 រមែងកើតសម្រាប់ខ្ញុំ ។ មួយទៀត លោក កុលបុត្តទាំងឡាយ
 នោះ បានលួសហើយ ព្រោះបាននូវឧបសម្បទា ប្រសិនបើព្រះពុទ្ធ
 កើតមានក្នុងលោក ខ្ញុំសូមចូលទៅអង្គុយជិតព្រះអង្គទៀត ។ ខ្ញុំ
 បានជាស្តេច មានកម្លាំងច្រើន ជាស្តេចឈ្នះសឹកសង្គ្រាម មាន
 សម្មុទ្ធទាំង ៤ ជាព្រំប្រទល់ ទ្រង់ជាឥស្សរៈ ក្នុងជម្ពូទ្វីប អស់
 ២៨ ដង ។ (ខ្ញុំទ្រទ្រង់) នូវរាងកាយនេះ ជាទីបំផុត ភពជាទី
 បំផុត កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ខ្ញុំលះបង់នូវការឈ្នះ និងការចាញ់

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ហើយ បានដល់នូវទីមិនកម្រើក គឺព្រះនិព្វាន ។ ក្នុងកប្បជី
 ៣៤០០០ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចបក្កពត្តិ ជាក្សត្រ មានគេជះច្រើន
 ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិ-
 សម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឱបវុយ្យត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឱបវុយ្យត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឱបវយ្តត្ថោបទាន

[៥៧] អបទានរបស់ព្រះឱបវយ្តត្ថោ មានពាក្យផ្ដើមថា បទុមុត្តរ-
ពុទ្ធស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ កាលព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ប្រាកដក្នុងលោកហើយ កុលបុត្តនោះ
កើតក្នុងត្រកូលដែលសម្បូរដោយសម្បត្តិមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ មាន
ទ្រព្យច្រើន មានភោគៈច្រើន នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា មាន
ការជ្រះថ្លា និងការរាប់អានច្រើនក្នុងព្រះសាស្តា បានធ្វើការបូជាដោយសេ-
សិទ្ធិតាមដោយនេយ្យ កាលបូជាហើយ គិតថា ដីរី និងសេះជាដើម មិនគួរ
ដល់សមណៈទាំងឡាយ មានព្រះពុទ្ធជាដើម អញនឹងថ្វាយវត្ថុដែលសមគួរ
ដល់សមណៈ ទើបឲ្យវាយតម្លៃសេះនោះ ហើយបានថ្វាយចំរី ដែល
សម្រេចដោយកប្បាស សំពត់កម្ពល និងសំពត់កោជវៈជាដើម និងថ្វាយ
ភេសជ្ជៈបរិក្ខារ មានកប្បិរ និងតក្កុជាដើម ដែលសមគួរដោយកហាបណៈ
ដែលមានតម្លៃស្មើនឹងសេះនោះ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ តាំងនៅ
ដរាបដល់អស់អាយុ ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ ទោះជាកើតក្នុងទេវតា និង
មនុស្ស ជាអ្នកសម្បូរដោយពាហនៈជាច្រើន មានដីរី និងសេះជាដើម ក្នុង
ពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹង
ក្តីហើយ ដល់ព្រមដោយសទ្ធា ឬសក្នុងព្រះសាសនា រៀនព្រះកម្មដ្ឋាន

ចម្រើនវិបស្សនាតាំងនៅក្នុងអរហត្ត តាមលំដាប់នៃមគ្គ លោកប្រាកដឈ្មោះ
ថា ឱបវយ្ហត្ថេរ តាមបុញ្ញសម្ភារដែលធ្វើក្នុងកាលមុន ។

លោកពិចារណាថា ព្រោះកម្មអ្វីហ្ន៎ ទើបអញបានសម្រេចសន្តិបទនេះ
ដឹងនូវបុព្វកម្មយ៉ាងប្រចក្សដោយញាណ កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស
អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បទុមត្តរតុទុស្ស
ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះ មានអត្ថដូចពោលហើយនោះឯង ។ បទថា
អាជានិយមនាសហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានបូជាដោយសេះអាជានេយ្យ គឺសេះ
សិន្ធពតដែលមានកំណើតខ្ពស់ ។

បទថា សបត្តភារោ សេចក្តីថា បរិក្ខារ ៨ ដែលដល់ខ្លួន ជាការ
របស់បុគ្គលណា បុគ្គលនោះឈ្មោះថា មានការដល់ខ្លួន អធិប្បាយថា ជា
អ្នកប្រកបដោយបរិក្ខារ ៨ ។

បទថា ទមនិយមនាសហំ សេចក្តីថា បរិក្ខារដែលជាកប្បិយៈ មាន
ចីវរជាដើម ដែលសមគួរដល់ការទំនុកបម្រុងអត្តភាព ។ បទថា ចរិមោ
បានដល់ ភពចុងក្រោយ គឺភពទីបំផុត ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថដឹងបាន
នាំយហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថា ឱបវយ្ហត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សប្បវាសនត្ថេរាបទានទី ៦

[៥៨] ខ្ញុំដើរទៅកាន់ទីសៅហ្មង ដែលគេគ្របដោយផ្កាមណ្ឌិកា
 ទាំងឡាយ ហើយបានថ្វាយចង្ហាន់បិណ្ឌបាត ដល់ព្រះពុទ្ធព្រះនាម
 បទុមគ្រុរៈ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអគ្គនាយកក្នុងលោក ទ្រង់មានសន្តាន
 ត្រង់ មានព្រះហឫទ័យខ្ជាប់ខ្ជួន ទ្រង់គង់លើអាសនៈនោះ ហើយ
 សម្តែងសរសើរ នូវចង្ហាន់បិណ្ឌបាតថា

ពូជសុម្បីបន្តិច ដែលគេសាបព្រោះហើយ ក្នុងស្រែដីល្អ
 ទាំងភ្លៀង ក៏បង្កើតទឹកដោយស្រួល ផលរមែងញ៉ាំងអ្នកម្ចាស់
 ស្រែឲ្យត្រេកអរ យ៉ាងណាមិញ ។ ចង្ហាន់បិណ្ឌបាតនេះ ដែល
 អ្នកតម្កល់ទុកហើយ ក្នុងបុញ្ញកេត្តដ៏ល្អ ផលនឹងធ្វើអ្នកឲ្យត្រេកអរ
 ក្នុងភពដែលអ្នកកើត ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

លុះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមគ្រុរៈ បានត្រាស់នូវពាក្យនេះ
 ហើយ ទ្រង់ទទួលចង្ហាន់បិណ្ឌបាត បែរព្រះភក្ត្រឆ្ពោះទៅកាន់
 ឧត្តរទិស ទ្រង់ចៀសចេញទៅ ។ ខ្ញុំសង្រួមលក្ខណៈបាតិមោក្ខផង
 ក្នុងតន្ត្រីយទាំង ៥ ផង ប្រកបរឿយៗ នូវវិវេក ជាអ្នកមិនមាន
 អាសវៈ គឺកិលេសជាគ្រឿងត្រាំក្នុងចិត្ត ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

៨ នឹងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសមរិវាសនត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សមរិវាសនត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សបរិវារាសនត្ថេរាបទាន

[៥៨] អបទានរបស់ព្រះសបរិវារាសនត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
បទុមុត្តរពុទ្ធស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល
មួយកន្លែង ដែលសម្បូរដោយទ្រព្យសម្បត្តិ ចម្រើនវ័យហើយ កើតនូវសទ្ធា
ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា ជឿផលនៃទាន បានថ្វាយបំណុលបាតដល់ព្រះមាន
ព្រះភាគ ដោយកោជនមានរសដ៏ប្រសើរផ្សេងៗ កាលថ្វាយហើយ បាន
ប្រដាប់អាសនៈ គឺទីអង្គុយឆាន់ត្រង់រោងឆាន់ដោយផ្កាម្លិះ និងផ្កាម្លិះរួតជាដើម
ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានធ្វើកត្តានុមោទនាហើយ ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ
កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ សោយនូវ
សម្បត្តិមានបែបផ្សេងៗ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង សម្បូរដោយទ្រព្យសម្បត្តិ ចម្រើនវ័យហើយ មានសទ្ធា មានសេចក្ដី
ជ្រះថ្លា បព្វជ្ជាហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ព្រះថេរៈសម្រេចសន្តិបទយ៉ាងនេះហើយ ពិចារណាដោយញ្ញាណថា
ព្រោះបុណ្យអ្វីហ្ន៎ ទើបអាត្មាអញសម្រេចសន្តិបទនេះ ឃើញនូវបុព្វកម្មហើយ
កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន
ទើបពោលពាក្យថា បទុមុត្តរពុទ្ធស្ស ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនេះ មានអត្ថ

ដូចពោលហើយ ។ បទថា បិណ្ឌទានំ អនាសហំ សេចក្តីថា អាហារ
ឈ្មោះថា បិណ្ឌបាត ព្រោះធ្វើដុំបាយដែលបានអំពីទីផ្សេងៗ ឲ្យជាតំនូត
ទើបទំពាលបចូលទៅ គឺបរិភោគ ខ្ញុំបានថ្វាយបិណ្ឌបាតនោះ ដល់ព្រះមាន
ព្រះភាគ អធិប្បាយថា ឲ្យព្រះមានព្រះភាគសោយ ។

បទថា អភិក្កយំ បិណ្ឌទានំ សេចក្តីថា ព្រះអង្គបានប្រកាស
គុណានិសង្សនៃបិណ្ឌបាតដែលខ្ញុំថ្វាយហើយ ។

បទថា សំវរេតា ទាតិមោក្ខស្មី សេចក្តីថា ខ្ញុំជាអ្នកសង្រួមហើយ
គឺបិទហើយដោយបាតិមោក្ខសំវរសីល ។ បទថា ឥន្ទ្រិយេសុ ច បព្វាសុ
សេចក្តីថា ខ្ញុំគ្រប់គ្រងហើយចាក្យបុរាណ៍ជាដើមក្នុងឥន្ទ្រិយ ៥ មានចក្ខុន្ទ្រិយ
ជាដើម និងគ្រប់គ្រងនូវឥន្ទ្រិយសំវរសីល ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថជ័ន
បានន័យហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថា សបរិវារាសនត្ថោរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បញ្ចទីបកត្តរាបទានទី ៧

[៥៧] ខ្ញុំជឿស៊ីប ក្នុងព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាម
 បទុមគ្គរៈ ទ្រង់អនុគ្រោះដល់សព្វសត្វ ទ្រង់មានទិដ្ឋិត្រង ។ ខ្ញុំ
 បានថ្វាយប្រទីបជាទាន ព័ទ្ធជុំវិញដើមពោធិព្រឹក្ស កាលខ្ញុំជឿ
 ហើយ បានថ្វាយប្រទីបទាំងឡាយ ក្នុងវេលានោះ លុះខ្ញុំទៅកើត
 ក្នុងកំណើតណាៗ ទោះបីជាទេវតា ឬជាមនុស្ស ពួកទេវតាតែង
 ទ្រោលបំភ្លឺគប់ភ្លើងព្រះអាកាស នេះជាផលនៃការថ្វាយប្រទីប ។
 ខ្ញុំបានទទួលនូវទេស្សនកិច្ច (ឃើញរូបទាំងពួង) ចម្ងាយ ១០០
 យោជន៍ ដោយជុំវិញ ឃើញឆ្លុះទៅខាងក្រៅជញ្ជាំង ខាងក្រៅ
 ដែនថ្ម និងភ្នំបាន ។ ដោយសេសផលនៃកុសលកម្មនោះ ខ្ញុំបាន
 ដល់នូវការអស់ទៅនៃអាសវៈ ខ្ញុំទ្រទ្រង់នូវរាងកាយ ជាទីបំផុត
 ក្នុងសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាធំជាងសត្វជើងពីរ ។ ក្នុង
 កប្បទី ៣៤០០ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិច្រើនជាតិ មាននាមថា
 សតចក្ខុដូចគ្នា មានតេជៈច្រើន ទាំងមានកម្លាំងច្រើន ។ បដិ-
 សម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបញ្ចទីបកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បញ្ចទីបកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បញ្ចទីបកត្តរាបទាន

[៥៧] អបទានរបស់ព្រះបញ្ចទីបកត្តរ មានពាក្យផ្ដើមថា បទុមត្តរ-
តុនុស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្តរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ស្តាប់ធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគ
តាំងនៅក្នុងសម្មាទិដ្ឋិ មានសទ្ធាជ្រះថ្លា ឃើញមហាជនធ្វើនូវការបូជាពោធិ-
ព្រឹក្ស ខ្លួនឯងក៏ព័ទ្ធដើមពោធិ (ដោយរបង) អុជប្រទីបបូជាដែរ ។ ដោយ
បុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ
សោយសម្បត្តិ មានចក្ខុត្តិសម្បត្តិជាដើម ក្នុងភពដែលខ្លួនកើត កុលបុត្ត
នោះ មានពន្លឺក្នុងវិមានជាដើម ដែលដល់ព្រមដោយពន្លឺ ។ ក្នុងពុទ្ធប្បទេ-
កាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដែលបរិបូណ៌ដោយទ្រព្យ
សម្បត្តិ ចម្រើនវ័យហើយ បាននូវសទ្ធា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជា
ព្រះអរហន្ត ប្រាកដឈ្មោះថា ទីបកត្តរ ដោយផលបុណ្យដែលបូជាប្រទីប ។

ថ្ងៃមួយ លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាល
នឹងប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
បទុមត្តរតុនុស្ស ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះ មានអត្ថដូចពោលហើយ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុកថាសិទ្ធិ វិជនីវគ្គទី ៦

នោះឯង ។ បទថា ឧជុទិដ្ឋិ អហោសហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានលះបង់នូវកាត
រៀប គឺមិច្ឆាទិដ្ឋិ បានជាអ្នកមានសម្មាទិដ្ឋិ ដោយធ្វើទិដ្ឋិឲ្យត្រង់ គឺមិនរៀប
បានដល់ ឲ្យបែរមុខចំពោះព្រះនិព្វាន ។

ក្នុងបទថា បដិបទានំ វិជនីវគ្គទី ៦ មានវិនិច្ឆ័យថា ឈ្មោះថា ប្រទីប
ព្រោះរុងរឿងទូទៅ ការឲ្យប្រទីបនោះ ឈ្មោះថា បដិបទាន សេចក្តីថា ខ្ញុំ
បានថ្វាយប្រទីបនោះ គឺបានធ្វើការបូជាដោយប្រទីប ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុង
ទីទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អង្គកថាបញ្ចវគ្គបក្កត្តារាជាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ធនាយកត្តរាបទានទី ៨

[៦០] ខ្ញុំមានចិត្តរីករាយ បានលើកឡើងនូវទង់ ជិតគល់
 ពោធិព្រឹក្សដ៏ឧត្តមរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ។ ខ្ញុំរើស
 ស្លឹកពោធិ ដែលជ្រះមក យកទៅចោលខាងក្រៅខ្សែន ខ្ញុំបាន
 ថ្វាយបង្គំពោធិព្រឹក្សដ៏ប្រសើរ ដូចថ្វាយបង្គំព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ចំពោះ
 ព្រះកក្រ្ត ទ្រង់ស្អាតខាងក្នុង ស្អាតខាងក្រៅ ទ្រង់មានព្រះ
 ហឫទ័យផុតស្រឡះ ទាំងមិនមានអាសវៈ ។ ព្រះសាស្តា ព្រះ
 នាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក គួរទទួលនូវគ្រឿង
 បូជា ទ្រង់ស្ថិតនៅក្នុងកណ្តាលនៃភិក្ខុសង្ឃ ហើយសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះថា

កុលបុត្តនោះ នឹងមិនទៅកាន់ទុគ្គតិ អស់មួយសែនកប្ប
 ដោយផលទាំង ២ យ៉ាង គឺការថ្វាយទង់ និងការបម្រើនេះ ។
 កុលបុត្តនោះ នឹងទទួលនូវភាពជាទេវតា មានជោគល្អ ជាច្រើន
 ជាតិរាប់មិនអស់ ក្នុងស្ថានទេវលោក ។ នឹងបានជាស្តេចក្នុងដែន
 អស់ច្រើនរយជាតិ នឹងបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមឧគ្គតៈ ។
 កុលបុត្តនោះ លុះទទួលសម្បត្តិហើយ មានកុសលមូលជាសំរេច
 នឹងបានត្រេកអរក្នុងសាសនា របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
 គោតម ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី វិជនីវគ្គទី ៦

ខ្ញុំមានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្យាយាម មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មិន
 មានឧបធិក្កិលេស ទ្រទ្រង់នូវរាងកាយជាទីបំផុត ក្នុងសាសនា
 របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៥១ ពាន់ ខ្ញុំបានជាក្សត្រ
 ច្រើនជាតិ ព្រះនាមឧគ្គតៈដូចគ្នា ក្នុងកប្បទី ៥០ ពាន់ ខ្ញុំបានជា
 ក្សត្រប្រមុខសេនាច្រើនជាតិ ព្រះនាមខេមៈដូចគ្នា ។ បដិសម្បទា
 ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះធរណីយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ធរណីយកត្តោរាមទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ធនាយកត្ថរាបទាន

[៦០] អបទានរបស់ព្រះធនាយកត្ថរ មានពាក្យផ្ដើមថា
បទុមត្ថរពុទ្ធស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្ថរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល
មួយកន្លែងចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា បានធ្វើទង់ដោយសំពត់
សាច់ល្អៗ ជាច្រើន គឺបានធ្វើការបូជាដោយទង់ ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ
កុលបុត្តនោះ កើតក្នុងត្រកូលខ្ពស់ មានអ្នកបូជា ជាបុគ្គលគួរបូជា ក្នុងភព
ដែលកើត ។ ក្នុងកាលតមក ក្នុងពុទ្ធប្បវេណីកាលនេះ កុលបុត្តនោះកើតក្នុងផ្ទះ
មានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ចម្រើនដោយបុត្ត និងភរិយា ជា
អ្នកមានកោតៈច្រើន មានយស មានសទ្ធាជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា លះនូវ
ការគ្រប់គ្រងផ្ទះ បួសមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

លោកបានសម្រេចអរហត្តផលហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មហើយ កើតនូវ
សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
ពាក្យថា បទុមត្ថរពុទ្ធស្ស ដូច្នោះជាដើម ។ សេចក្ដីនៃពាក្យនោះ មានអត្ថ
ដូចពោលក្នុងកាលមុននោះឯង ។ បទថា ហង្សា ហង្សន ចិត្តន សេចក្ដីថា
ឈ្មោះថា ហង្សា គឺជាអ្នកមានកាយបរិបូណ៌ ព្រោះប្រកបដោយចិត្តដែល

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី វិជនីវគ្គទី ៦

២៨៣

កើតព្រមដោយសោមនស្ស ឈ្មោះថា ហង្គន គឺមានចិត្តរីករាយ ព្រោះ
មានចិត្តប្រកបដោយសុទ្ធា ។ បទថា ធនមារោបយី អហំ សេចក្តីថា
ឈ្មោះថា ធន ព្រោះអត្ថថា រលាស់ គឺកម្រើក បានដល់ ញ៉ាវ ។ ខ្ញុំបាន
លើកទង់នោះឡើងពាក់ត្រង់ចុងបួស្សី ហើយបូជា ។

បទថា បតិភបត្តានិ គណ្ឌិត្យា សេចក្តីថា ខ្ញុំកាន់យកស្លឹកពោធិ៍ដែល
ជ្រុះហើយ ទៅចោលខាងក្រៅ ។ បទថា អន្តោសុទ្ធិំ ពហិសុទ្ធិំ សេចក្តីថា
ខ្ញុំបានថ្វាយបង្គំ គឺបានធ្វើការនមស្ការដើមពោធិ៍ដ៏ខ្ពត្តម ក្នុងទីចំពោះមុខ ដូច
ចំពោះព្រះកក្រព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាអ្នកបរិសុទ្ធខាងក្នុង គឺចិត្តសន្តាន និងនាមកាយ
និងខាងក្រៅ គឺរូបកាយ មានចក្ខុបសាទ និងសោតបសាទជាដើម ដែលរួច
ផុតវិសេសក្រៃលែង គឺរួចផុតចាកកិលេសដែលមិនមានអាសវៈ ពាក្យដ៏សេស
ក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថា ធនទាយកត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បទុមត្ថេរាបទានទី ៩

[៦១] ព្រះបទុមត្ថេរសម្ពុទ្ធ កំពុងទ្រង់ប្រកាសសច្ចៈ ៤ ញ៉ាំង ធម៌ដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ទ្រង់បង្កើតនូវភ្លៀង គឺអមតៈ ញ៉ាំង មហាជនឲ្យរលត់ទុក្ខ ។ ខ្ញុំកាន់យកផ្កាឈូក ព្រមទាំងទង់ ស្និត នៅក្នុងទឹកនេះកោសៈ មានចិត្តរីករាយ ចំពោះព្រះមុនី ព្រះនាម បទុមត្ថេរៈ ហើយព្រាច (ផ្កាឈូក) ព្នង់អាកាស ។ កាល ដែលផ្កាឈូកអណ្តែតមក មានសេចក្តីអស្ចារ្យ ក្នុងខណៈនោះ ព្រះពុទ្ធប្រសើរជាងពួកអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់ជ្រាបនូវបំណងរបស់ខ្ញុំ ហើយ ទ្រង់ទទួល ។ ព្រះសាស្តា ទ្រង់ទទួលយកជលជាត ជាផ្កាដ៏ឧត្តម ដោយព្រះហស្តដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ស្និតនៅក្នុងភិក្ខុសង្ឃ ហើយសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះថា

កុលបុត្តណា ព្រាចផ្កាឈូកនេះ ថ្វាយព្រះសព្វញ្ញ ជា នាយកប្រសើរ តថាគតនឹងសម្តែងសរសើរនូវកុលបុត្តនោះ អ្នក ទាំងឡាយ ចូរស្តាប់តថាគតសម្តែងចុះ ។ កុលបុត្តនេះ នឹងបាន ជាធំជាងទេវតា សោយទេវរជ្ជសម្បត្តិ អស់ ៣០ កប្ប នឹង សោយប្រិចពីរជ្ជសម្បត្តិ គ្រប់គ្រងផែនដី អស់ ៧០០ កប្ប ។ នឹងបានជាស្តេចក្តពត្តិ គ្រប់គ្រងសត្វក្នុងភពនោះ ភ្លៀងផ្កានឹង បង្កើតចុះអំពីអាកាស ក្នុងកាលនោះ ។ កន្លងទៅមួយសែនកប្ប ព្រះបរមសាស្តា ព្រះនាមគោតម កើតក្នុងត្រកូលក្សត្រឌុក្កាកៈ

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី វិជនីវគ្គទី ៦

នឹងត្រាស់ដឹងក្នុងលោក ។ កុលបុត្តនោះ នឹងកើតជាឱវស ជា
ធម្មទាយាទ ជាធម្មនិម្មិតរបស់ព្រះគោតមនោះ កំណត់ដឹងនូវ
អាសវៈទាំងពួង ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ នឹងបរិនិព្វាន ។

ខ្ញុំប្រសូតចេញអំពីផ្ទៃនៃមាតា ជាអ្នកមានសម្បជញ្ញៈ មាន
សតិ លុះដល់ខ្ញុំអាយុ ៥ ឆ្នាំ បានសម្រេចព្រះអរហត្ត ។ បដិ-
សម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបទុមត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បទុមត្តោរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បទុមត្ថេរាបទាន

[៦១] អបទានរបស់ព្រះបទុមត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា ចតុសច្ចំ
បកាសេន្តោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ កាលព្រះបទុមត្ថេរមុនី ធ្វើនូវភាពរុងរឿងនៃព្រះសទ្ធម្មឲ្យភ្លឺស្វាង កើត
ក្នុងផ្ទះនៃត្រកូលមួយកន្លែង តាំងនៅក្នុងការគ្រប់គ្រងផ្ទះ ប្រាកដថា ជាអ្នក
ដល់ព្រមដោយភោគទ្រព្យ កុលបុត្តនោះជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បានឈរកាន់
ផ្កាឈូក មួយអន្លើដោយទង់ ស្លាប់ធម៌ជាមួយមហាជន ។ បាច់ផ្កាឈូកនោះ
មួយអន្លើដោយទង់ បានអណ្ដែតឡើងទៅលើអាកាស កុលបុត្តនោះ ឃើញ
អស្ចារ្យនោះ ទើបកើតសោមនស្សយ៉ាងក្រៃលែង ។ កុលបុត្តនោះ បំពេញ
កុសលដរាបដល់អស់ជីវិត ក្នុងទីបំផុតនៃជីវិត កើតក្នុងស្ថានសួគ៌ បានប្រាកដ
និងបានទទួលការបូជាដូចទង់ សោយនូវទិព្វសម្បត្តិ ក្នុងឆកាមាវចរសួគ៌
និងសោយចក្កពត្តិសម្បត្តិក្នុងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើត
ក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង សម្បូរដោយសម្បត្តិ ដល់ព្រមដោយសទ្ធា
ចម្រើនវ័យហើយ កើតនូវសទ្ធា បានបញ្ចេញក្នុងកាលអាយុ ៥ ឆ្នាំ មិនយូរ
ប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ប្រាកដនាមថា បទុមត្ថេរ តាមឈ្មោះបុណ្យ
ដែលធ្វើមកហើយ ។

ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស
អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា ចតុសច្ចំ បកា-
សេន្តោ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា សច្ចំ សេចក្តីថា ដែលឈ្មោះថា សច្ច
ព្រោះពិត មិនខុស មិនឃ្លៀងឃ្លាត ដែលឈ្មោះថា ចតុសច្ចំ ព្រោះរួម
ហើយ មាន ៤ ប្រការ គឺទុក្ខសច្ច សមុទយសច្ច និរោធសច្ច និងមគ្គសច្ច
កំពុងប្រកាស គឺទ្រង់កំពុងធ្វើសច្ចៈ ៤ នោះ ឲ្យប្រាកដក្នុងលោក ។ បទថា
វរាជម្មប្បវត្តកោ សេចក្តីថា ញ៉ាំងធម៌ដ៏ឧត្តមឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ គឺប្រកាស ។
បទថា អមតំ រុដ្ឋិ សេចក្តីថា ទ្រង់ញ៉ាំងញាតិភ្លេង គឺអមតមហានិព្វាន
ឲ្យធ្លាក់ គឺហូរចុះ ញ៉ាំងលោកនេះ ព្រមទាំងទេវលោក ឲ្យសើមត្រជាក់ គឺ
ញ៉ាំងកម្លៅ គឺកិលេសទាំងពួងឲ្យរលត់ ឈ្មោះថា ញ៉ាំងភ្លេង គឺធម៌ឲ្យ
ធ្លាក់ចុះ ។

បទថា សធនំ បទុមំ គយ្ហ សេចក្តីថា គឺកាន់ផ្កាឈូក គឺបាច់ផ្កាបទុម
រួមចូលជាមួយទង្គំ ។ បទថា អឡកោសេ ឋិនោ អហំ សេចក្តីថា
បានឈរកាន់ផ្កាឈូក និងទង្គំពីរយ៉ាងទុក ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីទាំងពួង
មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១២៣}

អង្គកថា បទុមត្ថោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អសនពោធិយត្តោរាមនានទី ១០

[៦២] ខ្ញុំមានអាយុ ៧ ឆ្នាំ អំពីកំណើត បានឃើញព្រះលោក-
 នាយក ក៏មានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ ហើយចូលទៅគាល់
 ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាបុគ្គលប្រសើរជាងពួកនរា ។ ខ្ញុំជាអ្នកមានចិត្តរីក
 រាយ បានដាំ (ដើមធុង) ជាពោធិព្រឹក្សដ៏ឧត្តម ថ្វាយព្រះមាន
 ព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ ជាច្បងក្នុងលោក ទ្រង់មិនញាប់ញ័រ
 ដោយលោកធម៌ ។ លុះដើមធុងនោះ ដុះឡើងផុតអំពីផែនដី ខ្ញុំ
 ក៏បានថែទាំដើមធុង ជាពោធិដ៏ឧត្តមនោះអស់ ៥ ឆ្នាំ ។ ខ្ញុំបាន
 ឃើញដើមធុង មានផ្កាល្អចម្រើក គួរព្រីរោមហើយ ក៏ប្រកាសនូវ
 កម្មរបស់ខ្លួន ទើបចូលទៅគាល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ គ្រានោះ
 ឯង ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមតិស្សៈ ជាសយម្មអគ្គបុគ្គលនោះ ទ្រង់
 គង់ក្នុងភិក្ខុសង្ឃ ហើយទ្រង់សម្តែងនូវគាថាទាំងនេះថា

កុលបុត្តណា ដាំដើមឈើជាពោធិព្រឹក្សនេះផង ធ្វើពុទ្ធបូជា
 ដោយគោរពផង តថាគតនឹងសម្តែងសរសើរនូវកុលបុត្តនោះ អ្នក
 ទាំងឡាយ ចូរស្តាប់តថាគតសម្តែងចុះ ។ កុលបុត្តនោះ នឹងបាន
 នូវទេវសម្បត្តិ ក្នុងទេវលោក អស់ ៣០ កប្ប នឹងបានជា
 ស្តេចចក្ខុពត្តិ អស់ ៦៤ ដង ។ លុះច្បាតចាកតុសិតទេវលោក
 មានកុសលមូលជាសំភៀន នឹងបាននូវសម្បត្តិទាំងពីរ ហើយនឹង
 ត្រេកអរក្នុងអត្តភាពជាមនុស្ស ។ កុលបុត្តនោះ មានចិត្តបញ្ចូន

ទៅកាន់ព្យាយាម មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មិនមានឧបធិក្កិលេស
កំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងពួង ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ នឹងបរិ-
និព្វាន ។

ខ្ញុំប្រកបរឿយៗ ក្នុងទីស្ងាត់ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មិនមាន
ឧបធិក្កិលេស ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ដូចដីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ធនឹង ។
ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកទ្ធកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំដាំដើមពោធិ
(ថ្វាយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមតិស្សៈ) ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែល
ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការដាំដើមពោធិ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤
អំពីកទ្ធកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្កតត្តិ មានព្រះនាមប្រាកដថា
ទណ្ឌសេនៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវទាំង ៧ ប្រការ ក្នុងកាល
នោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៣ អំពីកទ្ធកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច
ចក្កតត្តិជាធំលើផែនដី ៧ ដង មានព្រះនាមថាសមន្តនេមិដូបគ្នា ។
ក្នុងកប្បទី ២០ គត់ អំពីកទ្ធកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្កតត្តិមួយ
ព្រះអង្គ ទ្រង់ព្រះនាមបុណ្ណកៈ បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ
ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា
៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអសនពោធិយត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឧទាន

វិជ្ជបនទាយកត្ថេរាបទាន ១ សតវំសិយត្ថេរាបទាន ១
 សយនទាយកត្ថេរាបទាន ១ គន្លោទកទាយ-
 កត្ថេរាបទាន ១ ឱបវុយ្យត្ថេរាបទាន ១ បរិវារាស-
 នត្ថេរាបទាន ១ បញ្ចទីបកត្ថេរាបទាន ១ ធនទា-
 យកត្ថេរាបទាន ១ បទុមបូជកត្ថេរាបទាន ១
 អសនពោធិយត្ថេរាបទាន ១ ជាគម្រប់ ១០ ឯ
 គាថាមាន ៧២ ដែលលោកពោលទុកហើយ ។

វិជនីវគ្គទី ៦ ចប់

អដ្ឋកថា

អសនពោធិយត្ថេរាបទាន

[៦២] អបទានរបស់ព្រះអសនពោធិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
ជាតិយា សត្តវស្សោហំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ មានសេចក្ដីសុខ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា កាន់យក
ផ្ទៃអំពីដើមធុងដែលជាឈើត្រាស់ដឹងទៅបណ្តុះ ហើយនាំដើមខ្លីដែលដុះអំពី
គ្រាប់ ទៅដាំជាដើមពោធិព្រឹក្ស ។ កុលបុត្តនោះ រក្សាបូជាដោយកម្ម មាន
ការស្រោចទឹកជាដើម មិនឲ្យស្ងាប់ ។ ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ
សោយសម្បត្តិក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធបុព្វាទកាលនេះ កើត
ក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ព្រោះលោកមានបុព្វាសម្ភារចាស់ក្លា អាយុ
បាន ៧ ឆ្នាំ បព្វជ្ជាហើយ បានសម្រេចអរហត្តខណៈកោរសក់នោះឯង ។
លោកប្រាកដដោយឈ្មោះថា អសនពោធិយត្ថេរ តាមឈ្មោះបុណ្យដែលបាន
បំពេញហើយក្នុងកាលមុន ។ លោករព្វកដល់បុព្វាសម្ភារក្នុងកាលមុន កើត
នូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើប
ពោលពាក្យថា ជាតិយា សត្តវស្សោហំ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ជាតិយា សេចក្ដីថា ចាប់តាំងពីកាលដែល
ខ្លួនចេញចាកផ្ទៃមាតា ភ្ជាប់សេចក្ដីថា ខ្ញុំមានអាយុ ៧ ឆ្នាំ គ្រប់សរទេរដូរ

៧ ឆ្នាំ បានឃើញព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ ជាលោកនាយក ។ បទ
 ថា បសន្នចិត្តោ សុមនោ សេចក្តីថា ជាអ្នកមានចិត្តផ្សំផងមិនល្អក៏ មិន
 ញាប់ញ័រដោយសភាវៈណាមួយ អធិប្បាយថា ជាអ្នកមានចិត្តល្អ មានចិត្ត
 ស្អាត បានដល់ ជាអ្នកមានចិត្តប្រកបដោយសោមនស្ស ។

បទថា តិស្សស្សាហំ ភគវតោ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា តិស្សៈ ព្រោះ
 កើត ៣ ដង គឺកើតជាមនុស្សជាតិអំពីផ្ទៃមាតា ១ កើតដោយផុតចាក
 បញ្ចក្ខន្ធ ១ កើតជាព្រះពុទ្ធ ១ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំជាដើមអសនពោធិដ៏ឧត្តម
 ដើម្បីព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈនោះ ជាតាទិបុគ្គល ជាលោកជេដ្ឋ ។

បទថា អសនោ នាមធម្មេន្ធ សេចក្តីថា ដើមពោធិ ឈ្មោះថា
 អសន បានជាដើមពោធិដោយនាមប្បញ្ញត្តិ គឺដោយសន្មត ។ បទថា
 ធរណីរុបាទានោ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ធរណី ព្រោះទ្រទ្រង់នូវវល្លិ
 ដើមឈើ ភ្នំ ស្ទឹង និងសមុទ្រជាដើម ធរណីនោះ គឺអ្វី គឺផែនដី ។ ឈ្មោះថា
 ធរណីរុបា ព្រោះដុះឡើង គឺតាំងនៅលើផែនដីនោះ ។ ឈ្មោះថា ទានោ
 ព្រោះផឹកដោយជើង អធិប្បាយថា ផឹកទឹកដែលស្រោចតាមឫស ពោល
 គឺជើង គឺទទួលរសអាណាធាតុដែលសើម ។ ដើមឈើនោះផង ដុះលើ
 ផែនដីផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ធរណីរុបាទានប ។ ខ្ញុំបានបម្រើ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិហាសិនី វិជនីវគ្គទី ៦

២៧៣

គឺបានដាំដើមធុងដែលជាឈើត្រាស់ដឹងដ៏ខ្ពត្តម ៥ ឆ្នាំ ។ បទថា បុប្ផនំ
 វាណំ ធិស្វា សេចក្តីថា ឃើញដើមឈើត្រាស់ដឹង គឺដើមធុងដែលខ្ញុំ
 ដាំនោះរីកហើយ ជាទីគួរអស្ចារ្យ គឺធ្វើឲ្យកើតព្រឹរោមព្រឹស្សក ព្រោះមាន
 ផ្កាដែលគួរអស្ចារ្យ កាលប្រារព្ធកម្ម គឺកាលក្រាបទូលឲ្យទ្រង់ជ្រាបការធ្វើ
 របស់ខ្លួន ទើបទៅកាន់សម្អាតរបស់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុង
 ទីទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អង្គកថា អសនពោធិយត្តោបទាន ចប់

វិជនីវគ្គទី ៦ ចប់

សុត្តន្តបិដក សកចិត្តនិយមវគ្គដំ ៧

សកចិត្តនិយមត្ថេរាបទានដំ ១

[៦៣] ខ្ញុំបានឃើញព្រៃផ្សែង មិនមានសួរសព្វ ជាទីមិនល្អក៏ចិត្ត
 គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ដែលពួកឥសីធ្លាប់សន្សំហើយ ។ ខ្ញុំរោយ
 ផ្កាផ្សេងៗ ឲ្យជាគំនរ ធ្វើជាព្រះស្តូបហើយ ថ្វាយបង្គំព្រះស្តូប
 ដែលខ្ញុំកសាងនោះ ហាក់ដូចជាថ្វាយបង្គំព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ គង់ក្នុងទី
 ចំពោះមុខ ។ ខ្ញុំបានជាស្តេចជាធំក្នុងដែន បរិបូណ៌ដោយរតនៈ ៧
 ប្រការ ប្រារព្ធនូវកម្មរបស់ខ្លួន នេះជាផលនៃការបូជា ។ ក្នុង
 កប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិន
 ដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៨០ ខ្ញុំ
 បានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមអនន្តយស ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយ
 រតនៈ ៧ ប្រការ ជាស្តេចធំក្នុងទ្វីបទាំង ៤ ។ បដិសម្មិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាកំច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសកចិត្តនិយមត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សកចិត្តនិយមត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សកចិន្តនិយវគ្គទី ៧

សកចិន្តនិយត្ថេរាបទាន

[៦៣] អបទានរបស់ព្រះសកចិន្តនិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា បវនំ
កាននំ ទិស្វា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កុលបុត្តនេះ កើត
ក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ កើតឡើងក្នុងកាលអស់ព្រះ
ជន្មាយុរបស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ មិនទាន់បានចូលគាល់ព្រះមានព្រះភាគ
ក្នុងកាលទ្រង់គង់ព្រះជន្មនៅ ។ កាលព្រះសាស្តាបរិនិព្វានហើយ បានបួសជា
ឥសី ក្នុងហិមវន្តប្បទេស ដល់ព្រៃមួយកន្លែង ដែលជាទីស្ងាត់ គួរជាទី
ត្រេកអរ ពូនចេតិយខ្សាច់ត្រង់ញែកក្នុងមួយកន្លែង ជាក់ចិត្តដូចក្នុងព្រះមាន
ព្រះភាគ យកចិត្តទុកដាក់ដូចជាតុរបស់ព្រះអង្គ បូជាដោយផ្កាក្នុងព្រៃ ប្រតិបត្តិ
នមស្ការ ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ ទើបលោកត្រាច់ទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្ស
ទាំងឡាយ សោយសក្កសម្បត្តិ និងចក្កត្តិសម្បត្តិដ៏ប្រសើរក្នុងភពពីរ ក្នុង

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង សម្បូរដោយទ្រព្យ សម្បត្តិ ដល់ព្រមដោយសទ្ធាជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសបានជាព្រះអរហន្ត ជាអ្នកមានអភិញ្ញា ៦ ។

ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស កាលប្រកាស អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បវនំ កាននំ ទិស្វា ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា បវនំ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា បវន ព្រោះ អត្ថថា ជាព្រៃទូទៅ ជាព្រៃធំទូលាយ ជាព្រៃស្តុក ។ ឈ្មោះថា កានន ព្រោះ អត្ថថា ជាព្រៃជ្រៅ ព្រៃក្រាស់ កុះករដោយសត្វសាហាវ មានសីហាៈ ខ្លាធំ យក្ស អារក្សទឹក ដីរកាច សេះកាច គ្រុឌ និងពស់ ឬច្រើនដោយសំឡេង នៃពួកបក្សី មានមាន់ តារៅជានិច្ច ជាព្រៃធំ ពោល គឺព្រៃនោះ ស្ងាត់សំឡេង គឺមិនមានសំឡេង ព្រោះរៀរចាកសំឡេងមនុស្ស ។ បទថា អនាវិលំ បាន ដល់ មិនល្អក់ អធិប្បាយថា ប្រាសចាកអន្តរាយ ។ បទថា ឥសីនំ អនុ- ចិណ្ណំ សេចក្តីថា ដែលឥសីទាំងឡាយ ពោល គឺព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកសម្មាសម្ពុទ្ធ និងព្រះអរហន្តខ្ជីណាស្រពសេពគប់រឿយៗ គឺប្រើប្រាស់ជានិច្ច ។ បទថា អាហុតំ បដិគ្គហំ សេចក្តីថា គ្រឿងបូជា និងគ្រឿងសក្ការៈ លោក ហៅថា អាហុន បានដល់ វត្ថុសម្រាប់ទទួល ដូចជាផ្ទះ ។

អដ្ឋកថា វិសុទ្ធធនវិហាសិនី សកចិត្តនិយវគ្គ ៧

បទថា ដូច កត្តាន វេទ្យនា សេចក្តីថា ធ្វើចេតិយដោយចម្រៀក
 ឬស្សី ។ បទថា នាណបុប្ផំ សមោក្ខី សេចក្តីថា ខ្ញុំរោយ គឺបូជាដោយផ្កា
 ជាច្រើន មានផ្កាចម្ប៉ាជាដើម ។ បទថា សមុត្តា វិយ សមុទ្ធី សេចក្តីថា
 ខ្ញុំបានថ្វាយបង្គំ គឺធ្វើនមស្ការនូវព្រះចេតិយដែលសាងឡើង គឺឲ្យកើតឡើង
 ដូចនៅចំពោះព្រះកក្ការបស់ព្រះមានព្រះកាគ ដែលទ្រង់គង់ព្រះជន្មនៅ
 ដោយវិសេសក្រៃលែង ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថជ័ន្តបានងាយហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថា សកចិត្តនិយវគ្គរាជទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អាណាបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ២

[៦៤] កាលព្រះសិវ័សម្ពុទ្ធ ទ្រង់ចេញអំពីវត្ត ស្តេចទៅ សណ្ឋិតក្នុងទីចម្រុះ ទ្រង់ប្រកាសនូវសច្ចៈ ៤ សម្តែងនូវផ្លូវនៃ អមតៈ ។ ខ្ញុំដឹងច្បាស់នូវព្រះវាចារបស់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមសិវ័ ជាបុគ្គលប្រសើរ មានព្រះហឫទ័យនឹងធីនហើយ ក៏បេះយកផ្កា ផ្សេងៗ បាចសាចទៅនាអាកាស ។ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងសត្វ ជើងពីរ ជាចម្បងក្នុងលោក ប្រសើរជាងពួកជន ខ្ញុំលះបង់នូវ ការឈ្នះ និងការចាញ់ ហើយដល់នូវទីមិនកម្រើក គឺនិព្វាន ដោយសារបុញ្ញកម្មនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះ ហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជាផ្កា ។

ក្នុងកប្បទី ២០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាមហាក្សត្រចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមសុមេធនៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន បរិបូណ៌ដោយរតនៈ ៧ ប្រការ ។ បដិសម្ព័ទ្ធ ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើ ឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិ ហើយ ។

បានឮថា ព្រះអាណាបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អាណាបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

អាទោបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[៦៤] អបទានរបស់ព្រះអរោបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា វិហារា
អភិទិត្តម្ម ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិវី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល
មួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ដល់ព្រមដោយសទ្ធា ស្តាប់ព្រះ
ធម៌ កើតនូវការជ្រះថ្លា កាន់យកផ្កាដោយដៃទាំងពីរ បាចទៅខាងលើព្រះ
សម្មាសម្ពុទ្ធ ។

ដោយបុព្វកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្ស
ទាំងឡាយ សោយសគ្គសម្បត្តិ និងចក្កត្តិសម្បត្តិ បានទទួលការបូជាក្នុង
ទីគ្រប់ស្ថាន ក្នុងពុទ្ធប្បទេកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើន
វ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះ
អរហន្ត ។ ឈ្មោះថា អាកាស ព្រោះអត្ថថា រុងរឿង គឺភ្នំដោយជុំវិញ ។
ព្រះថេរៈប្រាកដនាមថា អរោបុប្ផិយត្ថេរ ព្រោះលោកបានរោយផ្កាលើ
អាកាសនោះ ។

លោកសម្រេចសន្តិបទយ៉ាងនេះហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើត
នូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើប
ពោលពាក្យថា វិហារា អភិទិត្តម្ម ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា វិហារា សេចក្តីថា ឈ្មោះថា វិហារ
 ព្រោះជាទីនាំមកដោយវិសេស គឺជាទីនាំទៅ បានដល់ រក្សាអត្តភាពដែល
 នឿយហត់ ដោយឥរិយាបថ ៤ ។ ចេញអំពីវិហារនោះ ដោយវិសេស
 ក្រែលែង ។ បទថា អត្តជ្ជាសិ ច ចង្កមេ សេចក្តីថា បានឈរ គឺឡើងទៅ
 ក្នុងទីចង្រ្កម ដើម្បីចង្រ្កមដោយពិសេស ។ បទថា ចតុសច្ចំ បកាសេន្តោ
 ភ្ជាប់សេចក្តីថា កាលទ្រង់ចង្រ្កមក្នុងទីចង្រ្កមនោះ ទ្រង់ប្រកាសសច្ចៈ ៤ ពោល
 គឺទុក្ខសច្ច សមុទយសច្ច និរោធសច្ច និងមគ្គសច្ច គឺធ្វើឲ្យប្រាកដ បានដល់
 សម្តែង ចែក ធ្វើឲ្យរកនូវអមតបទ គឺព្រះនិព្វាន ។

បទថា សិទិស្សុ គិរមញ្ញាយ តុទ្ធសេដ្ឋស្សុ តាទិនោ សេចក្តីថា ដឹង
 គឺជ្រាបពាក្យដែលគប្បីបន្តិ គឺសំឡេងប្រកាសរបស់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមសិទិ
 ជាបុគ្គលប្រសើរ គឺប្រកបដោយគុណ គឺការមិនញាប់ញ័រ ។ បទថា នាណា-
 បុច្ចំ គហេត្វាន សេចក្តីថា កាន់យកផ្កាច្រើនយ៉ាង មានផ្កាបុសនាគ
 ដ៏ប្រសើរជាដើម ។ បទថា អកាសម្ហិ សមោកិរិ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានបាចផ្កា
 បូជាក្នុងអាកាសលើសិរសាព្រះមានព្រះភាគ ដែលកំពុងចង្រ្កម ។

បទថា តេន កម្មេន ទ្ធិបទិន្ទ សេចក្តីថា បពិត្រព្រះអង្គ ជាកំពូល គឺ
 ជាប្រធាននៃសត្វជើងពីរ គឺទេវតា ព្រហ្ម និងមនុស្ស បពិត្រព្រះអង្គ ទ្រង់
 អង់អាចជាធនរៈ គឺទ្រង់ប្រសើរជាធនរៈជន ។ បទថា បត្តោម្ហិ អចលំ មាណំ

អដ្ឋកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី សកចិត្តនិយវគ្គ ៧

សេចក្តីថា ខ្ញុំបួសក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធិ ព្រះអង្គ សម្រេចឋានៈដែលមិនញាប់ញ័រ គឺព្រះ
 និព្វាន ។ បទថា ហិរុត្ថា ជយបរាជយំ សេចក្តីថា ខ្ញុំព្រះអង្គលះ គឺបោះបង់
 ជ័យជម្នះ ពោល គឺ ទិព្វសម្បត្តិ និងមនុស្សសម្បត្តិ និងការចាញ់ ពោល
 គឺទុកក្នុងអបាយ ៤ សម្រេចនិព្វាន ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថប្រយោជន៍ណាមួយ
 ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថា អាចោប្បប្បិយត្ថេរាបនាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បច្ចាគមនិយត្តោបទានទី ៣

[៦៥] កាលនោះ ខ្ញុំជាបក្សីចាកក្រពក នៅនាឆ្នេរស្ទឹងសិន្ទុ ខ្ញុំ
 មានសារាយសុទ្ធ ជាអាហារផង ខ្ញុំសង្រួមលក្ខណ៍សត្វទាំងឡាយ
 ផង ។ ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ជាបុគ្គលប្រាសចាកជួលី គឺកិលេស
 កំពុងនិមន្តទៅព្រះអាកាស ខ្ញុំពាំនូវផ្ការាំងដោយចំពុះ បង្ហោនមក
 ថ្វាយព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី ។ សទ្ធាមិនញាប់ញ័រ ដែលបុគ្គល
 ណាតម្កល់ល្អហើយ ចំពោះព្រះតថាគត បុគ្គលនោះ រមែងមិន
 ទៅកាន់ទុគ្គតិ ដោយសេចក្តីជ្រះថ្លានៃចិត្តនោះ ។

ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធិនៃព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គជាបុគ្គល
 ប្រសើរ ឱ ! ពូជដ៏ល្អ គឺបុណ្យ ខ្ញុំជាបក្សីបណ្តុះទុកល្អហើយ ។
 ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុង
 កាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុង
 កប្បទី ១៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាក្សត្រ ៨ ដង មានព្រះនាមដូចគ្នា
 គឺព្រះនាមថាសុចារុទស្សនៈ ជាស្តេចចក្ខុពត្តិ មានកម្លាំងច្រើន ។
 បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបច្ចាគមនិយត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បច្ចាគមនិយត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បច្ចាគមនិយត្តោបទាន

[៦៥] អបទានរបស់ព្រះបច្ចាគមនិយត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
សិទ្ធិយា នទិយា តិរេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងកំណើត
សត្វចាក្រពាក ក្បែរឆ្នេរស្ទឹងសិទ្ធិ មិនស៊ីសត្វមានជីវិត ស៊ីតែសារាយ
ព្រោះមានបុញ្ញសម្ភារមកអំពីមុន ។ សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមថា
វិបស្សី កាលទ្រង់ធ្វើអនុគ្រោះដល់សត្វ បានយាងទៅក្នុងទីនោះ ។ ខណៈ
នោះ សត្វចាក្រពាកនោះ ឃើញព្រះមានព្រះភាគរុងរឿង មានចិត្តជ្រះថ្លា
ទើបយកចំពុះចឹកផ្ការាំងអំពីដើមរាំង នាំមកបូជា ។ ដោយសេចក្ដីជ្រះថ្លានៃ
ចិត្តនោះឯង ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ កើតក្នុងទេវលោក សោយសម្បត្តិ
ក្នុងឆកាមាវចរសួគ៌ទៅមក ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ កើតក្នុងមនុស្សលោក
សោយសម្បត្តិ មានចក្កត្តិសម្បត្តិជាដើម ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុង
ផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្ដា
បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត លោកប្រាកដនាមថា
បច្ចាគមនិយត្តោ តាមបុណ្យក្នុងកាលមុន ព្រោះធ្លាប់ជាសត្វចាក្រពាក
ឃើញព្រះមានព្រះភាគ ហើរទៅកាន់ទីមួយកន្លែង ហើយនាំផ្កាមកបូជា ។

ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស

អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា សិទ្ធុយា នទិយា
 តិរេ ជាដើម សេចក្តីថា ឈ្មោះថា សិទ្ធុ ព្រោះធ្វើសំឡេងថា សិសិ ឲ្យ
 កម្រើក ឲ្យញាប់ញ័រ ។ ឈ្មោះថា នទិ ព្រោះធ្វើសំឡេង គឺបន្តិសំឡេង
 ហូរទៅ ។ បទថា ចក្កវាគោ អហំ តទា សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ចក្កវាគ
 ព្រោះហើរទៅ គឺទៅក្នុងទឹក លើគោក ឬហើរទៅក្នុងអាកាសល្បឿន ដូចចក្រ
 ដែលវិលទៅយ៉ាងរហ័ស ដូច្នោះ អធិប្បាយថា ក្នុងកាលនោះ គឺក្នុងកាល
 ដែលបានឃើញព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី ខ្ញុំបានជាសត្វចាកពាក ។
 បទថា សុទ្ធសេវាលកក្ខោហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំស៊ីតែសារាយដែលបរិសុទ្ធ
 ព្រោះមិនមានចំណីដទៃផ្សំ ។ បទថា ចាបេសុ ច សុសញ្ញតោ សេចក្តីថា
 ខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នកសង្រួមដោយល្អ គឺសង្រួម សិក្សាដោយល្អក្នុងកាលធ្វើបាប
 ដោយអំណាចវាសនាក្នុងកាលមុន ។ បទថា អទ្ធិសំ វិរជំ តុទ្ធី សេចក្តីថា
 ខ្ញុំបានឃើញ គឺបានគាល់ព្រះពុទ្ធ ដែលប្រាសចាកធូលី គឺមិនមានកិលេស
 ព្រោះរៀរចាករាគៈ ទោសៈ មោហៈ ។ បទថា ឧច្ឆន្តំ អនិលញ្ឆាសេ សេចក្តី
 ថា ដែលទ្រង់យាងទៅលើអាកាស គឺតាមផ្លូវអាកាស អធិប្បាយថា ខ្ញុំបាន
 ពាំ គឺផ្គងយកផ្ការាំងដោយចំពុះរបស់ខ្ញុំ បានបណ្តុះនូវការត្រេកអរក្រៃលែង
 ចំពោះព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី គឺបានបូជាដល់ព្រះមានព្រះភាគ ។
 ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថជីវបានងាយហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាបច្ឆាគមនិយត្តោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បរហ្សសាទកត្តរាមទានធិ ៤

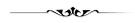
[៦៦] បុគ្គលណា ឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ មានសម្បុរដូចមាស ជា
 ឧសកបុរស ជាវីរបុរសប្រសើរ ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណធម៌ដ៏ធំ មាន
 ជ័យជម្នះហើយ នឹងខានជ្រះថ្លាម្តេចបាន ។ ក្នុងហិមពាន្ត មាន
 ប្រមាណមិនបាន និងសមុទ្រសាគរ គេឆ្លងបានដោយក្រ យ៉ាង
 ណាមិញ ឈានរបស់ព្រះពុទ្ធ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បុគ្គលឃើញ
 ហើយ នឹងខានជ្រះថ្លាម្តេចបាន ។ ដែនដី មានប្រមាណមិនបាន
 របៀបផ្កាឈើក្នុងព្រៃដ៏ត្រកាល យ៉ាងណាមិញ សីលរបស់ព្រះពុទ្ធ
 ក៏យ៉ាងនោះដែរ បុគ្គលណាឃើញហើយ នឹងខានជ្រះថ្លាម្តេចបាន ។
 អាកាសមិនញាប់ញ័រដោយផ្លូវខ្យល់ បុគ្គលរាប់មិនបាន យ៉ាង
 ណាមិញ ញាណរបស់ព្រះពុទ្ធ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បុគ្គលណា
 ឃើញហើយ នឹងខានជ្រះថ្លាម្តេចបាន ។ ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះសោនៈ
 សរសើរនូវព្រះសិទ្ធិត្ថៈ ជាព្រះពុទ្ធប្រសើរ ព្រះអង្គឈ្នះកិលេស-
 មារ ដោយគាថាទាំង ៤ នេះហើយ មិនទៅកាន់ទុគ្គតិអស់ ៧៤
 កប្ប ។

ខ្ញុំបានទទួលសម្បត្តិដ៏ល្អ ក្នុងសុគតិទាំងឡាយ មិនមែនតិច
 ឡើយ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំសរសើរព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
 ជានាយកនៃសត្វលោក ហើយមិនស្គាល់នូវទុគ្គតិ នេះជាផលនៃ
 ការសរសើរព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ១៤ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្កពត្តិ

៤ ដង ព្រះនាមឧគ្គតៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូរដោយរតនៈ ៧ ប្រការ
 មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
 ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបរហ្សសាទកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បរហ្សសាទកត្ថោរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បរហ្សសាទកត្តោរាបទាន

[៦៦] អបទានរបស់ព្រះបរហ្សសាទកត្តោរ មានពាក្យផ្ដើមថា ឧសភំ
បរិវរិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍
ប្រាកដនាមថា សេលព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកដល់នូវត្រើយនៃត្រៃវេទ ព្រមទាំង
គម្ពីរនិយណ្ឌ និងគម្ពីរកេដុកៈ ព្រមទាំងអក្ខរាវិរុទ្ធិ ដែលមានគម្ពីរ
ឥតិហាសៈជាគម្រប់ ៥ ជាអ្នកយល់បទ ជាអ្នកយល់វេយ្យាករណ៍ ជំនាញ
ក្នុងគម្ពីរលោកាយតៈ និងមហាបុរិសលក្ខណៈ ឃើញព្រះមានព្រះភាគ ព្រះ
នាមសិទ្ធត្ថៈ ដល់ព្រមដោយមហាបុរិសលក្ខណៈ ៣២ ប្រការ និងដោយ
អនុព្យញ្ជនៈ ៨០ ប្រការ មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើបប្រកាសសរសើរដោយហេតុ
ច្រើនយ៉ាង ដោយឧបមាច្រើនយ៉ាង ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ
សោយសម្បត្តិជាន់កាមាវចរ ៦ មានកើតជាសក្កៈ និងជាមារជាដើម ក្នុង
ទេវលោក សោយចក្កត្តិសម្បត្តិក្នុងមនុស្សលោក ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ
កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង សម្បូរដោយទ្រព្យសម្បត្តិ ដល់នូវភាព
ជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បាន
ជាព្រះខ្ជីណាស្រព ជាអ្នកដល់ព្រមដោយបដិសម្ពិទ្ធា ៤ អភិញ្ញា ៦ ។
លោកប្រាកដនាមថា បរហ្សសាទកត្តោរ ព្រោះការសរសើរព្រះពុទ្ធ ជាហេតុ

ឲ្យសត្វទាំងពួងមានចិត្តជ្រះថ្លា ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះថេរៈរព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
ឧសភំ បវរំ វិរំ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **ឧសភំ** គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយយ៉ាង
នេះថា គោឧសកៈមាន ៤ ប្រភេទ គឺវសកៈ ១ និសកៈ ១ វិសកៈ ១
អាសកៈ ១ ។ ក្នុងគោឧសកៈ ៤ ប្រភេទនោះ គោវសកៈ ជាមេហ្មងនៃគោ
១០០ គោនិសកៈជាមេហ្មងនៃគោ ១០០០ គោវិសកៈជាមេហ្មងនៃគោ ១
សែន គោអាសកៈជាមេហ្មងនៃគោ ១ សែនកោដិ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រាហ្មណ៍
និងបណ្ឌិតដែលជាពហុស្មត ទោះពោលសរសើរបុគ្គលណាម្នាក់ ក៏សរសើរ
បានស្មើនឹងបញ្ញារបស់ខ្លួនឯងមានប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនមានបុគ្គលណាម្នាក់
ដែលពោលសរសើរព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ អស់គ្រប់គ្រាន់បាន ។ ព្រះពុទ្ធមាន
គុណប្រមាណមិនបាន សមដូចពាក្យដែលលោកពោលថា

ព្រះពុទ្ធគប្បីពណ៌នាគុណ ព្រះពុទ្ធផង្គត្នា មិនត្រាស់ពាក្យដទៃ
សូម្បីអស់កប្ប កប្បក៏អស់ទៅមុន ក្នុងរវាងចន្លោះ គុណរបស់
ព្រះតថាគតមិនទាន់អស់ទៅឡើយ ។

ព្រាហ្មណ៍នេះ កាលគួរពោលថា **អាសភំ** បែរជាពោលថា **ឧសភំ**
ជាដើម ដោយអំណាចរត់មាត់ ដោយការជ្រះថ្លាដោយចំណែកមួយ ឈ្មោះ
ថា វិរោ ព្រោះអត្ថថា គប្បីប្រាថ្នា គឺគប្បីចង់បាន ។ ឈ្មោះថា វិរោ ព្រោះ

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សកចិត្តនិយវគ្គ ៧

បានបំពេញព្យាយាមមក អស់ច្រើនសែនកប្ប ។ ឈ្មោះថា មហេសី
 ព្រោះស្វែងរក គឺស្វែងរកគុណធំ មានសីលក្ខន្ធជាដើម ។ នូវព្រះពុទ្ធអ្នក
 ស្វែងរកគុណធំអង្គនោះ ។ ឈ្មោះថា វិទិតារិ ព្រោះឈ្នះមារ មាន
 កិលេសមារ និងខន្ធមារជាដើម ដោយពិសេស ។ នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអ្នកឈ្នះ
 ពិសេសអង្គនោះ ។ វណ្ណៈរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គណា មានពណ៌ដូចពណ៌នៃមាស
 ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ឈ្មោះថា សុវណ្ណវណ្ណំ ។ សត្វប្រភេទណា ឃើញ
 ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានពណ៌ដូចមាសនោះ មិនជ្រះថ្លាដូចម្តេចកើត ដូច្នោះ ។^{១៣៣}

អង្គកថាបរម្យសាទកត្តោរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ភិសនាយកត្រៃវាបនាទី ៥

[៦៧] ព្រះពុទ្ធព្រះនាមវេស្សក្ខ ជាបុរសដ៏ឧត្តម ជាព្រះពុទ្ធទី ៣ របស់ពួកព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ស្វែងរក (នូវគុណធំ) ស្តេចទៅគង់នៅក្នុង ព្រៃផ្សៃ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានកាន់ក្រអៅឈូក ហើយដើរទៅ ក្នុងទីជិតនៃព្រះពុទ្ធ ថ្វាយក្រអៅឈូកនោះចំពោះព្រះពុទ្ធ ដោយដៃ របស់ខ្លួន ។ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមវេស្សក្ខ មានព្រះប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរ ទ្រង់បានទទួលដោយព្រះហស្ត ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់សុខណាដ៏ស្មើ ឬលើសជាងសុខដែលកើតអំពីបុណ្យនោះសោះឡើយ ។ ភពជាទី បំផុតរបស់ខ្ញុំ កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ភពទាំងពួង ខ្ញុំគាស់រម្ងឹងចោល ហើយ ខ្ញុំផ្តាច់ចំណងដូចជាជីវ (ផ្តាច់ទន្ធនឹង) ហើយជាអ្នកមិន មានអាសវៈ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែល ខ្ញុំបានធ្វើបុញ្ញកម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជា ផលនៃការថ្វាយក្រអៅឈូក ។ ក្នុងកប្បទី ១៣ ខ្ញុំបានជាស្តេច ចក្កពត្តិ ១៦ ដង ព្រះនាមសមោធានៈដូចគ្នា ជាធំក្នុងពួកមនុស្ស មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី សកចិត្តនិយវគ្គ ៧

៣១១

ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះភិសទាយកត្តេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ភិសទាយកត្តេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ភិសទាយកត្តោបទាន

[៦៧] អបទានរបស់ព្រះភិសទាយកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
វេស្សក្ខ ឆាម ឆាមេន ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវេស្សក្ខ កើតក្នុងកំណើតដំរី ក្នុងព្រៃ
ហិមពាន្ត នៅអាស្រ័យក្នុងទីនោះ ។ សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាម
វេស្សក្ខ ទ្រង់ត្រូវការទិស្វាត់ ទើបយាងទៅកាន់ហិមវន្តប្បទេស ។ ដំរីដ៏
ប្រសើរនោះឃើញព្រះមានព្រះភាគនោះហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើបនាំក្រអៅ
ឈូកមកថ្វាយព្រះមានព្រះភាគឲ្យទ្រង់សោយ ។ ដោយបុណ្យកម្មនោះ កុលបុត្ត
នោះចុតិចាកដំរីនោះហើយ កើតក្នុងទេវលោក សោយធាតុអាវចរសម្បត្តិ
ក្នុងទេវលោកនោះ ហើយមកកើតជាមនុស្ស សោយសម្បត្តិ មានចក្ខុពត្តិ-
សម្បត្តិជាដើម ក្នុងពុទ្ធប្បទេសកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលមួយដែលមានកោគៈ
ច្រើន ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ដោយកម្លាំងនៃវាសនាក្នុងកាលមុន ឬសហើយ
មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។ លោកបានប្រាកដឈ្មោះថា
ភិសទាយកត្តោ តាមកុសលដែលធ្វើមកក្នុងកាលមុន ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សកចិត្តនិយវគ្គ ៧

ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្ត
មកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា វេស្សក្ខ ឆាម ឆាមេន ដូច្នោះ
ជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា វេស្សក្ខ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា វេស្សក្ខ
ព្រោះគ្របសង្កត់ គឺឈានកន្លងពួកវេស្សៈ ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា វេស្សក្ខ
ព្រោះសង្កត់ គឺគ្របសង្កត់វេស្សៈ គឺពាណិជ្ជកម្ម ឬកិលេស មានកាមរាគៈ
ជាដើម ឬកម្ម មានកុសលកម្មជាដើម ឬវត្ថុកាម និងកិលេសកាម ទើប
ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះព្រះនាមថា វេស្សក្ខ ។ បទថា ឥសីនំ តតិយោ
អហុ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ឥសិ ព្រោះស្វែងរក គឺស្វែងរកកុសលធម៌
ទាំងឡាយ អធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគជាអ្នកស្វែងរកគុណ (ឥសី)
អង្គទី ៣ ព្រោះគេតែងស្គាល់មកថា ព្រះវិបស្សី ព្រះសិខី ព្រះវេស្សក្ខ ។
បទថា កាននំ វនមោគ្គយ្ហ សេចក្តីថា ឈានចូលទៅកាន់ព្រៃ ពោល
គឺព្រៃធំ ។

បទថា ភិសមុទ្យាលំ គណ្ឌិត្យា សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ភិស ព្រោះ
ញាំញី គឺបៀតបៀន បានដល់ ទម្ងាយនូវការឃ្លានរបស់សត្វជើងពីរ និង
សត្វជើង ៤ ។ ភិស នោះ គឺអ្វី បានដល់ ក្រអៅឈូក ។ មើមឈូក និង

ក្រអៅឈ្នួក ឈ្មោះថា ភិសមុទ្យាល អធិប្បាយថា កាន់យកមើមឈ្នួក
នឹងក្រអៅឈ្នួកនោះ ។

បទថា ករេន ច បរាមជ្ជោ សេចក្តីថា ទានដែលខ្ញុំឲ្យហើយនោះ
ដែលព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវេស្សក្ខ ជាអ្នកមានបញ្ញាដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ស្មារតីអង្គុល
ហើយដោយព្រះហស្ត គឺដោយបាតព្រះហស្ត បានដល់ បានទទួលនូវ
សម្មស្ស ។ បទថា សុខាហំ នាភិជាណមិ សមំ តេន កុតោត្តរី សេចក្តី
ថា ខ្ញុំមិនដឹងសេចក្តីសុខ (ដទៃ) ស្មើគ្នានឹងសេចក្តីនោះ អធិប្បាយថា
សុខដទៃដែលក្រៃលែងជាងសុខនោះ នឹងមានអំពីទីណា ។ ពាក្យដ៏សេស
មានអត្ថដឹងបានងាយ តាមគន្លងអត្ថនោះឯង ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាភិសទាយកត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក សុចិន្ទិតត្ថោរាបធានធិ ៦

[៦៨] ខ្ញុំបានកើតជាកេសរាជសីហ៍^(១) មានជាតិដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ត្រាប់
 ទៅតាមជ្រោះភ្នំ សម្លាប់នូវពួកម្រឹក ចិញ្ចឹមជីវិតក្នុងចន្លោះភ្នំ ។
 គាប់ជួន ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្តទស្សី ព្រះអង្គជាសព្វញ្ញ
 ទ្រង់ប្រសើរជាងពួកអ្នកប្រាជ្ញ ព្រះអង្គប្រាថ្នាស្រោចស្រង់ខ្ញុំ ទើប
 ស្តេចមកកាន់ភ្នំដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ក្នុងសម័យនោះ ខ្ញុំសម្លាប់នូវបសទម្រឹក
 យកមកបម្រុងបរិភោគ ព្រះមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាត ស្តេច
 ចូលមកជិតខ្ញុំ ។ ខ្ញុំរើសយកសាច់ដ៏ល្អ ថ្វាយព្រះសាស្ត្រាអង្គនោះ
 ឯព្រះសាស្ត្រាជាមហាវីរបុរស (សម្តែងធម៌) ញ៉ាំងខ្ញុំឲ្យរលត់ទុក្ខ
 ហើយទ្រង់អនុមោទនា ក្នុងកាលនោះ ។ ខ្ញុំចូលទៅកាន់ជ្រោះភ្នំ
 ញ៉ាំងបីតិឲ្យកើតឡើង ដោយសេចក្តីជ្រះថ្លានៃចិត្តនោះ ខ្ញុំក៏ធ្វើ
 កាលកិរិយាក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ១៥០០ ខ្ញុំបានរីករាយក្នុង
 ទេវលោក ដោយទានសាច់នុ៎ះផង ដោយសេចក្តីតម្កល់ចិត្តនុ៎ះផង ។
 ដោយអំណោយនៃទានសាច់នោះផង ដោយការរព្វកន្លះព្រះពុទ្ធផង

១- គួរប្រែថា ខ្ញុំកើតជាព្រាន ដូចកេសរាជសីហ៍ ទើបមិនខ្មាស់សេចក្តីជាមួយ
 នឹងអង្គកថា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

កុសល ខ្ញុំក៏បានធ្វើថែមទៀត ក្នុងកប្បដ៏សេស ។ ក្នុងកប្បទី
 ៣៨ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចមាននាមថា ទីយាយុ ៨ ដង ក្នុងកប្បទី
 ៦០០០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាស្តេចពីរដង ព្រះនាមសរណៈ ។
 បដិសម្មិតា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិ
 ហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុចិន្តិតត្ថរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុចិន្តិតត្ថរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សុច្ឆន្តិតត្ថេរាបទាន

[៦៨] អបទានរបស់ព្រះសុច្ឆន្តិតត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា **តិរិ-
ទុគ្គតរោ អាសី ដូច្នោះ ។**

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍
ក្នុងហិមវន្តប្បទេស សម្លាប់ម្រឹក និងជ្រូកជាដើមបរិភោគ ។ ក្នុងកាលនោះ
ព្រះលោកនាថទ្រង់សង្រ្គោះសត្វលោក មានព្រះហឫទ័យករុណាសត្វ ទើប
យាងទៅកាន់ព្រៃហិមពាន្ត ។ ក្នុងកាលនោះ នាយព្រាននោះ ឃើញព្រះមាន
ព្រះភាគ មានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយសាច់ដែលល្អដែលរកមកសម្រាប់
បរិភោគឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទទួលដើម្បីអនុគ្រោះកុលបុត្តនោះ ទ្រង់
សោយសាច់នោះហើយអនុមោទនា ហើយយាងចៀសចេញទៅ ។ ដោយ
បុញ្ញកម្មនោះឯង កុលបុត្តនោះចុតិចាកអត្តភាពនោះ ដោយសោមនស្ស
នោះឯង អន្ទោលទៅក្នុងសុគតិ សោយសម្បត្តិក្នុងកាមាវចរសួគ៌ ៦ ជាន់
សោយចក្កពត្តិសម្បត្តិជាដើមក្នុងមនុស្សលោក ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើត
ក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ មិនយូរ
ប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

លោកដល់នូវការបែកធ្លាយក្នុងបដិសម្ភិទា ៤ និងអភិញ្ញា ៦ ហើយ
 រព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនកើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែល
 ប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា **ឥរិទុត្តចរោ អាសី ដូច្នោះ**
 ជាដើម ។

ឈ្មោះថា **ឥរិ** ព្រោះអត្ថថា បន្លឺ គឺធ្វើសំឡេង ។ **ឥរិ** នោះ គឺអ្វី គឺ
 ភ្នំថ្ម និងភ្នំដី ។ ផ្លូវដែលបុគ្គលដើរទៅដោយក្រ គឺលំបាក ឈ្មោះថា **ទុត្ត**
 ផ្លូវដែលទៅលំបាក ព្រោះ (មាន) ភ្នំ ឈ្មោះថា **ឥរិទុត្ត** បានដល់ ផ្លូវ
 ដែលបុគ្គលដើរទៅដោយលំបាក ។ ខ្ញុំជាព្រានត្រាច់ទៅ គឺមានប្រក្រតីត្រាច់
 ទៅក្នុងភ្នំដែលទៅលំបាក គឺក្នុងចន្លោះភ្នំនោះ ។ បទថា **អភិជានោវ កេសរី**
សេចក្តីថា ខ្ញុំកើតដោយពិសេសក្រៃលែង ត្រាច់ទៅត្រង់ញែកភ្នំ ដូចកេសរ-
 រាជសីហ៍ ដូច្នោះ ។

បទថា **ឥរិទុត្តំ បរិសី អបំ** សេចក្តីថា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកើតនូវបីតិ
 សោមនស្ស ព្រោះបានថ្វាយសាច់នោះហើយ បានចូលទៅកាន់ចន្លោះភ្នំ ។
 ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាសុច្ឆិតត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

វត្តនាយកត្ថរាជនាម ៧

[៦៩] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកើតជាបក្សីគ្រុឌ ជាធំលើពួកគ្រុឌ បាន
 ឃើញព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គមានធូលី គឺកិលេស ប្រាសចេញហើយ
 កំពុងស្ដេចទៅកាន់ភ្នំគន្ធមាទន៍ ។ ខ្ញុំបានលះបង់ភេទជាគ្រុឌ ហើយ
 ប្លែងខ្លួនជាមាណព ខ្ញុំបានថ្វាយសំពត់មួយចំពោះព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គ
 ជាបុគ្គលនឹងជឿ ទ្រង់ជាធំជាងសត្វជើងពីរ ចំណែកខាងព្រះពុទ្ធ
 ជាអគ្គនាយកនៃសត្វលោក ជាសាស្តា ទ្រង់ឈរទទួលនូវសំពត់
 នោះ នៅលើអាកាស ហើយសម្ដែងនូវគាថាទាំងនេះថា បក្សីគ្រុឌ
 នេះ លុះលះបង់នូវកំណើតគ្រុឌហើយ នឹងទៅត្រេកអរក្នុងទេវលោក
 ព្រោះទាននៃសំពត់នេះផង ព្រោះការតម្កល់ ចិត្តនេះផង ។ ចំណែក
 ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្តទស្សី ជាចម្បងក្នុងលោក ជា
 នរោសកៈ ទ្រង់សរសើរទានសំពត់ហើយ ទ្រង់ងាកព្រះភក្រ្ត
 ឆ្ពោះទៅទិសខាងជើង ទ្រង់ស្ដេចចៀសចេញទៅ ។ កាលខ្ញុំកើត
 ក្នុងភព ខ្ញុំតែងមានការបរិបូណ៌ដោយសំពត់ តែងមានគ្រឿង
 ប្រក់ប៉ាំងព្រះអាកាស នេះជាផលនៃទានសំពត់ ។ ក្នុងកប្បទី ៣៦
 ខ្ញុំបានជាស្ដេចចក្កពត្តិ ៧ ដង ព្រះនាមអរុណាសៈ មានកម្លាំង

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ច្រើន ជាអធិបតីលើពួកមនុស្ស ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨
និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវត្តទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា

ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

វត្តទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

វត្ថុនាយកត្ថរាបនាម

[៦៧] អបទានរបស់ព្រះវត្ថុនាយកត្ថរ មានពាក្យផ្ដើមថា
បក្ខិជាតោ តណ អាសី ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី កើតក្នុងកំណើតគ្រុឌ
ឃើញព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី កំពុងយាងទៅកាន់ភ្នំគន្ធមាទន៍ មាន
ចិត្តជ្រះថ្លា លះនូវភេទជាគ្រុឌ និម្មិតភេទជាមាណព នាំយកសំពត់ទិព្វ ដែល
មានតម្លៃច្រើន មកបូជាព្រះមានព្រះភាគ ចំណែកព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទទួល
ត្រាស់អនុមោទនាហើយយាងទៅ ។ កុលបុត្តនោះ ឲ្យកាលកន្លងទៅដោយ
សោមនស្សរឿយៗ តាំងនៅដរាបដល់អស់អាយុ ចុតិចាកអត្តភាពនោះ
ហើយ កើតក្នុងទេវលោក អន្ទោលទៅមកក្នុងទេវលោកនោះ សោយនូវ
បុណ្យទាំងឡាយ បន្ទាប់អំពីនោះ សោយមនុស្សសម្បត្តិក្នុងពួកមនុស្ស គឺ
កុលបុត្តនោះបាននូវគ្រឿងប្រដាប់ គឺសំពត់ ទោះកើតក្នុងភពណា ទៅក្នុងទី
ណា ក៏នៅខាងក្រោមម្លប់នៃសំពត់ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមាន
ត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា
បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអភិញ្ញា ៦ ជាព្រះខ្ជីណាស្រព
លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទាន

ដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បក្ខិជានោ តនា អាសី
ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា បក្ខិជានោ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា បក្ខ
ព្រោះជាគ្រឿងស្កុះទៅ គឺហើរទៅនៃបក្សី ។ ឈ្មោះថា បក្ខិ ព្រោះជាអ្នក
មានស្វាប អធិប្បាយថា កើត គឺកើតក្នុងកំណើតរបស់បក្សី ។ បទថា
សុបណ្ណោ សេចក្តីថា ស្វាបរបស់បក្សីណាល្អ បក្សីនោះ ឈ្មោះថា មាន
ស្វាបល្អ អធិប្បាយថា បក្សីនោះ មានស្វាបមានទម្ងន់ច្រើន មានពណ៌ដូច
មាសសម្រាប់ទទះខ្យល់ ។ បទថា តុរុណ្ណាធិនោ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា គ្រុឌ
ព្រោះលេបនូវដុំថ្មដ៏ធ្ងន់ ដើម្បីចាប់នាគ ។ ឈ្មោះថា តុរុណ្ណាធិនោ ព្រោះជា
រាជាធិបតីនៃគ្រុឌទាំងឡាយ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ដែលប្រាស
ចាកផលី គឺកិលេស ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាវត្ថុនាយកត្ថោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អម្ពនាយកត្រៃវាសនានិទាន ៨

[៧០] ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអនោមទស្សី ទ្រង់គង់នៅក្នុង
 ទីចន្លោះភ្នំ ព្រះអង្គមិនមានឧបធិក្កិលេស (មានព្រះហឫទ័យ)
 ផ្សាយមេត្តាទៅក្នុងលោក មិនមានប្រមាណ ។ គ្រានោះ ខ្ញុំបាន
 កើតជាស្វា លើភ្នំដ៏ឧត្តម ឈ្មោះហិមពាន្ត បានឃើញព្រះពុទ្ធ
 មានគុណមិនថោកថយ មានគុណដ៏ក្រៃលែង ក៏ញ៉ាំងចិត្តឲ្យ
 ជ្រះថ្លា ចំពោះព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងគ្រានោះ មានដើមស្វាយមានផ្លែ
 ក្នុងទីមិនឆ្ងាយអំពីភ្នំហិមពាន្ត ខ្ញុំក៏បានបេះផ្លែស្វាយទុំ មានរសផ្អែម
 អំពីដើមស្វាយនោះ ព្រមទាំងទឹកឃ្មុំ ហើយថ្វាយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។
 ព្រះពុទ្ធព្រះនាមអនោមទស្សី ជាមហាមុនី ទ្រង់ព្យាករខ្ញុំនោះដោយ
 ទានរបស់ខ្ញុំទាំង ២ គឺទានទឹកឃ្មុំនេះ និងទានទឹកផ្លែស្វាយនេះថា
 ស្វានេះ នឹងរីករាយក្នុងទេវលោក អស់ ៥៧ កប្បុរ្យ នឹង
 អន្តោលទៅកាន់ភពដ៏ប្រឡូកប្រឡូកក្នុងកប្បុរ្យដ៏សេស ។ លុះអស់
 បាបកម្ម មកអំពីអបាយកម្ម មានអសុរកាយជាដើម (បានមក
 ជាមនុស្ស) ហើយញ៉ាំងកិលេសឲ្យរឹងស្អិត ដោយសេចក្តី
 ចម្រើនដ៏ចាស់ក្លា ។

ខ្ញុំដែលព្រះពុទ្ធលែស្វន៍រកនូវគុណដ៏ធំ ទូន្មានហើយ ដោយ
 ការទូន្មានដ៏ឧត្តម ក៏បានលះបង់នូវការឈ្នះ និងការចាញ់ ហើយ
 ដល់នូវទីមិនញាប់ញ័រ គឺព្រះនិព្វាន ។ ក្នុងកប្បុរ្យទី ៧៧០០ ខ្ញុំបាន

ជាស្តេចចក្កពត្តិ ១៤ ដង ព្រះនាមអម្ពជ្ឈជ័យ ទ្រង់មានកម្លាំង
 ច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអម្ពទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អម្ពទាយកត្តោរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

អម្ពទាយកត្តោបទាន

[៧០] អបទានរបស់ព្រះអម្ពទាយកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
អនោមទស្សី ភគវា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអនោមទស្សី កើតក្នុងកំណើត
នៃពានរ បានជាស្ដេចស្វាអាស្រ័យនៅក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ។ សម័យនោះ ព្រះ
មានព្រះភាគព្រះនាមអនោមទស្សី បានយាងទៅព្រៃហិមពាន្ត ដើម្បីអនុគ្រោះ
ដល់ពានរនោះ ។ លំដាប់នោះ ស្ដេចស្វានោះឃើញ ព្រះមានព្រះភាគហើយ
មានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយផ្លែស្វាយមានរសឆ្ងាញ់ មួយអង្វើដោយទឹកយុំផ្អិត ។
លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលពានរនោះកំពុងមើលនោះឯង បាន
សោយរបស់ទាំងអស់នោះ ត្រាស់អនុមោទនាហើយ យាងចៀសចេញទៅ ។
លំដាប់នោះ ពានរមានហឫទ័យដល់ព្រមដោយសោមនស្ស តាំងនៅដរាប
ដល់អស់អាយុ ព្រោះមានបីតិ និងសោមនស្សនោះឯង ចុះចាកអត្តភាព
នោះហើយ កើតក្នុងទេវលោក សោយទិព្វសុខក្នុងទេវលោកនោះ និង
សោយមនុស្សសម្បត្តិក្នុងពួកមនុស្ស ត្រឡប់ទៅ ត្រឡប់មក ក្នុងពុទ្ធប្បទា-
កាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដែលសម្បូរដោយទ្រព្យសម្បត្តិ
ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏សម្រេចអភិញ្ញា ៦
ប្រាកដឈ្មោះថា អម្ពទាយកត្តោ តាមបុណ្យដែលធ្វើទុកក្នុងកាលមុន ។

ក្នុងកាលតមកលោកបានឃើញពូជនៃកុសលដែលខ្លួនបំពេញមក កើត
 សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
 ពាក្យថា អនោមទស្សី ភគវា ដូច្នោះជាដើម ។ បទថា មេត្តាយ អង្វរ
 លោកេ អប្បមាលោ និរុបទិ សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ មិនមានឧបធិ
 នោះ ទ្រង់ផ្សាយ គឺទ្រង់ផ្សព្វផ្សាយមេត្តា មានព្រះហឫទ័យប្រកបដោយ
 មេត្តាផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង គឺផ្សាយទៅរកសត្វមិនមានប្រមាណ
 ឲ្យរៀបចាកឧបធិកិលេស ដោយន័យជាដើមថា ចូរសត្វទាំងឡាយ មាន
 សេចក្តីសុខ ។

បទថា កបិ អហំ វទា អាសី សេចក្តីថា ក្នុងកាលនោះ គឺក្នុងកាល
 ដែលព្រះសាស្តាយានមក ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចស្វា ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាអម្ពនាយកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សុមនត្ថេរាបទានទី ៩

[៧១] ក្នុងគ្រានោះ ខ្ញុំជានាយមាលាការ (អ្នកធ្វើកម្រងផ្កា)
 ឈ្មោះសុមនៈ បានឃើញព្រះពុទ្ធ មានធូលី គឺកិលេស ប្រាស
 ចេញហើយ ព្រះអង្គជាអ្នកទទួលនូវគ្រឿងបូជារបស់សត្វលោក ។
 ខ្ញុំលើកផ្កា នូវផ្កាម្លិះដ៏ឧត្តម ដោយដៃទាំងពីរ បង្ហោនថ្វាយ
 ព្រះពុទ្ធព្រះនាមសិទ្ធិ ព្រះអង្គជាដៅពង្សនៃលោក ។ ខ្ញុំមិនដែល
 ស្គាល់ទុគ្គតិ ដោយការបូជាផ្កានេះផង ដោយការតម្កល់ចេតនា
 នេះផង នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់
 ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ២៦ ខ្ញុំបានជាស្តេច
 ចក្កពត្តិ ៤ ដង ព្រះនាមមហាយសៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយរតនៈ ៧
 ប្រការ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុមនត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុមនត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សុមនត្ថេរាបទាន

[៧១] អបទានរបស់ព្រះសុមនត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា **សុមនោ នាម នាមេន** ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព នោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិ កើតក្នុងផ្ទះនៃត្រកូល នាយមាលាការ ចម្រើនវ័យហើយ បាននូវសទ្ធា មានចិត្តជ្រះថ្លាក្នុងព្រះមាន ព្រះភាគ កាន់យកបាច់ផ្កាម្លិះបូជាដោយដៃទាំងទ្វេ ដោយបុព្វកម្មនោះ កុលបុត្តនោះសោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុង ពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដល់ព្រមដោយបុត្ត និងភរិយា ជាអ្នកប្រាកដនាមថា សុមនៈ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ព្រះថេរៈបានជាព្រះអរហន្តហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវ សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល ពាក្យថា **សុមនោ នាម នាមេន** ដូច្នោះជាដើម ។ **មន** គឺចិត្តរបស់បុគ្គល ណាល្អ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា **សុមន** ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំជាអ្នកក្រងផ្កាដោយ ឈ្មោះ មានឈ្មោះថា សុមនៈ ជាអ្នកប្រកបដោយសទ្ធា និងមានសេចក្ដី គោរពច្រើន (ក្នុងព្រះពុទ្ធ) ។

បទថា សិទ្ធិនោ លោកតន្ត្រុនោ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា សិទ្ធិ ព្រោះ
 មានសេចក្តីព្យាយាម និងរុងរឿង ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា សិទ្ធិ ព្រោះសង្កត់
 សង្កិន គឺកម្ចាត់វត្ថុដែលមកពាល់ត្រូវ សិទ្ធិនោះ គឺអ្វី គឺអណ្តាតភ្លើង ឈ្មោះ
 ថា សិទ្ធិ ព្រោះរុងរឿងដូចអណ្តាតភ្លើងៗ រមែងរុងរឿង គឺមើលឃើញ
 អណ្តាតភ្លើងរមែងឆេះស្លឹកឈើ ស្មៅ ឈើ និងចំបើងជាដើមយ៉ាងណា ព្រះ
 មានព្រះភាគអង្គនេះក៏យ៉ាងនេះ រមែងរុងរឿង ដោយរស្មីមានពណ៌ខៀវ និង
 ពណ៌លឿងជាដើម ប្រាកដក្នុងលោកសន្តិវាសទាំងមូល ។ ព្រះមានព្រះភាគ
 មាននាមបញ្ញត្តិ នាមកម្ម នាមធម្មរូ ព្រោះអត្តថា ធ្វើកិលេសទាំងពួង
 ដែលនៅក្នុងសន្តានរបស់ព្រះអង្គ ឲ្យរឹងស្អិត គឺកម្ចាត់ ចោល ដុតចោល ។
 ញាតិដែលជាដៅពង្សរបស់លោកទាំងអស់ ឈ្មោះថា លោកតន្ត្រុ អធិប្បាយ
 ថា ខ្ញុំបានលើកឡើងនូវផ្កាម្លិះបូជាព្រះមានព្រះភាគ ដែលជាលោកតន្ត្រុ
 ព្រះនាមថាសិទ្ធិអង្គនោះ ។ ១២៣

អដ្ឋកថាសុមនត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បុប្ផន្តោជិយត្ថេរាបទានទី ១០

[៧២] (ខ្ញុំបានឃើញ) ព្រះពុទ្ធព្រះនាមសិខី ព្រះអង្គមាន
សភាពមិនខូចខាត ដូចសីហាៈ ដូចគ្រុឌប្រសើរជាងពួកបក្សី ដូច
ខ្លាធំដ៏ល្អប្រសើរ ដូចកេសរាជសីហ៍ មានជាតិខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រះអង្គ
ជាសរណៈនៃលោកទាំង ៣ មិនញាប់ញ័រ ទ្រង់ឈ្នះមារ ប្រសើរ
ជាងពួកសមណៈ ទ្រង់គង់នៅ ដោយមានភិក្ខុសង្ឃចោមរោម ។
ខ្ញុំបានដាក់ផ្កាននោង ដ៏ប្រសើរក្នុងប្រអប់ ហើយថ្វាយទាំងប្រអប់
ធំ ចំពោះព្រះពុទ្ធ ជាបុគ្គលប្រសើរ ។ បពិត្រព្រះអង្គ ជាធំជាង
សត្វជើងពីរ ជានរាសកៈ ខ្ញុំលះបង្ខំការឈ្នះ និងការចាញ់
ហើយ ដល់នូវទីមិនកម្រើក គឺព្រះនិព្វាន ដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា
នៃចិត្តនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
បានធ្វើបុណ្យកម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជា
ផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៣០ គត់ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្ខុតិ ៥
ដង ព្រះនាមទេវក្ខតិសៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយរតនៈ ៧ ប្រការ ។
បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សកចិត្តនិយវគ្គ ៧

៣៣១

បានឮថា ព្រះបុប្ផចង្កោជិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ

គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បុប្ផចង្កោជិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឧទាន

សកចិត្តនិយត្ថេរាបទាន ១ អាណុបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១
បច្ចាគមនិយត្ថេរាបទាន ១ បរហ្សសាទកត្ថេរាបទាន ១
ភិសទាយកត្ថេរាបទាន ១ វត្ថុទាយកត្ថេរាបទាន ១
អម្ពទាយកត្ថេរាបទាន ១ សុមនត្ថេរាបទាន ១ បុប្ផ-
ចង្កោជិយត្ថេរាបទាន ១ ឯគាថាទាំងឡាយ ជាគ្រឿង
សម្តែងនូវអត្ថ ដែលលោកពោលហើយ រាប់ទៅឃើញ
៧១ គាថា ។

សកចិត្តនិយវគ្គទី ៧ ចប់

អដ្ឋកថា

បុប្ផចង្កោជ័យត្ថេរាបទាន

[៧២] អបទានរបស់ព្រះបុប្ផចង្កោជ័យត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
អភិក្ករុបំ សិហំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិខី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល
មួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ សម្បូរដោយទ្រព្យសម្បត្តិ
ជាច្រើន ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា កាលសម្ដែងថា មានសេចក្ដីជ្រះថ្លា ទើប
បេះផ្កាននោងមានពណ៌ដូចមាស ដាក់ពេញប្រអប់ បូជាព្រះមានព្រះភាគ
ហើយតាំងសេចក្ដីប្រាថ្នាថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ដោយផលរបស់ទាន
សូមឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នកមានពណ៌សម្បូរដូចមាស បានទទួលការបូជាគ្រប់ទី
ដែលទៅកើត និងសូមបានសម្រេចព្រះនិព្វានផងចុះ ។

ដោយបុព្វកម្មនោះ កុលបុគ្គលនោះ ទោះកើតក្នុងទេវតា និងមនុស្ស
ទាំងឡាយ ជាបុគ្គលដែលបានទទួលការបូជាក្នុងទីគ្រប់ស្ថាន ជាអ្នកមាន
សម្បូរល្អដូចមាស ។ ក្នុងកាលតមក ក្នុងពុទ្ធប្បវេណីកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមាន

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សកចិត្តនិយវគ្គ ៧

ត្រកូលមួយកន្លែង សម្បូរដោយទ្រព្យសម្បត្តិ ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុង
ព្រះសាស្តា បួសហើយ ចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាអរហន្ត ។

លោកសម្រេចអរហត្តផលហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវ
សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
ពាក្យថា អភិធរូបំ សីហំ ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា
សីហំ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា សីហា ព្រោះគ្របសង្កត់ ញ៉ាំញីសត្វជើងពីរ
និងសត្វជើង ៤ ជាដើម ទើបជាសត្វមិនតក់ស្លុត គឺមិនកោតញញើត ភ្ជាប់
សេចក្តីថា ខ្ញុំបូជាព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ដែលប្រថាប់គង់ដូចរាជសីហ៍
មិនមានសេចក្តីខ្លបខ្លាច ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមសិខី ជាអ្នកអង់អាច
គឺឧត្តមដូចស្តេចគ្រុឌ ដែលជាកំពូលនៃបក្សីសត្វ ជាអ្នកកើតដោយល្អ គឺ
វិសេស ដូចស្តេចខ្លាធំ ជាបុគ្គលប្រៀបដូចកេសរសីហា ដែលជាកំពូល
ជាងរាជសីហ៍គ្រប់ពួក ជាទីពឹងរបស់លោកទាំងបី ។ សេចក្តីនេះដូចម្តេច
ភ្ជាប់សេចក្តីថា នូវព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិខី ដែលជាបុគ្គលមិនញាប់ញ័រ
គឺជាអ្នកប្រាសចាកកិលេស ដែលខន្ធមារជាដើម ធ្វើឲ្យចាញ់មិនបាន ដែល
ប្រថាប់គង់ ។

បទថា មារណានគ្គំ សេចក្តីថា ជាបុគ្គលប្រសើរក្នុងការញ៉ាំង
 កិលេសទាំងពួងឲ្យស្លាប់ ឲ្យរឹងស្ងួត និងកម្ចាត់បង់ អធិប្បាយថា បណ្តា
 ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធ និងពុទ្ធសាវ័កទាំងឡាយ ដែលសម្លាប់កិលេសទាំងឡាយ
 ឲ្យស្លាប់សូម្បីមាន ទ្រង់ប្រសើរជាងលោកទាំងនោះ ភ្ជាប់សេចក្តីថា នូវព្រះ
 មានព្រះភាគអង្គនោះ ដែលភិក្ខុសង្ឃចោមរោមហើយ គឺដែលភិក្ខុសង្ឃ
 ចោមរោម ប្រថាប់គង់ហើយ ។

បទថា ចង្កោជកេ វេបេត្វាន សេចក្តីថា ខ្ញុំបានយកនូវផ្កាននោង
 ដែលល្អ ជាក់ក្នុងដបរហូតពេញ ឬជាព្រះពុទ្ធព្រះនាមសិខីដ៏ប្រសើរ ។^{២៧៣}

អដ្ឋកថាបុប្ផចង្កោជិយត្ថេរាបទាន ចប់
 សកចិត្តនិយវគ្គទី ៧ ចប់

សុត្តន្តបិដក នាគសមាលវគ្គទី ៨

នាគសមាលត្ថេរាបទានទី ១

[៧៣] ខ្ញុំបានរើសផ្កា ដែលគេចោលក្នុងផ្លូវធំ ហើយបូជាព្រះ
ស្លឹករបស់ព្រះសិវី ជាដៅពង្សនៃលោក ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពី
កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើបុណ្យកម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិន
ដែលស្គាល់នូវទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជាចំពោះព្រះស្លឹក ។ ក្នុង
កប្បទី ១៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមបុប្ផិយៈ
ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន បរិបូណ៌ដោយរតនៈ ៧ ប្រការ ។ បដិ-
សម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនាគសមាលត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

នាគសមាលត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

នាគសមាលវគ្គទី ៨

នាគសមាលត្រេវាបទាន

[៧៣] អបទានរបស់ព្រះនាគសមាលត្រេវ មានពាក្យផ្ដើមថា
អាចាជលី អហំ បុប្ផំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិវី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង
ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ព្រោះមិនមានកម្ម មាន
សភាពបែបនោះ មកដឹកនាំក្នុងកាលដែលព្រះសាស្ដាទ្រង់គង់ព្រះជន្មនៅ ទើប
មិនបានឃើញ មិនបានស្ដាប់ធម៌ និងមិនបានធ្វើការបូជា ក្នុងកាលនៃព្រះ
សាស្ដាបរិនិព្វានហើយ បានធ្វើចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងព្រះចេតិយដែលគេសាង ដើម្បី
បញ្ចុះព្រះសារីរិកធាតុរបស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ បូជាដោយផ្កាច្រនៀង
ញ៉ាំងសោមនស្សឲ្យកើតឡើង តាំងនៅដរាបដល់អស់អាយុដោយសោម-
នស្សនោះឯង តមក កាលអស់ជីវិតហើយ បានទៅសោយសុខក្នុងទេវលោក
៦ ជាន់ មានជាន់តុសិតជាដើម ហើយមកសោយសម្បត្តិក្នុងមនុស្សលោក
ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល មានឈ្មោះដែលមាតាបិតា
ដាក់ឲ្យថា នាគសមាលៈ ព្រោះមានរាងកាយដូចគ្នានឹងត្រួយខ្លាំង ជ្រះថ្លាក្នុង

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី នាគសមាលវគ្គទី ៨

ព្រះមានព្រះភាគ បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។ ក្នុង កាលជាខាងក្រោយ លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន ហើយកើតនូវសោម- នស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យ ថា អាចាដលី អបំ បុប្ផំ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អាចាដលី សេចក្តីថា ខ្ញុំបានកាន់យកផ្កា ច្រនៀងដោយជុំវិញ ឬដោយអើពើ លើកឡើងបូជាព្រះស្តុប ។ បទថា ឧដ្ឋានំ សុមហាបថេ សេចក្តីថា សាង គឺសាងឡើងក្នុងផ្នូរធំ គឺក្នុងផ្នូរកណ្តាលនគរ ដើម្បីជាទីថ្វាយបង្គំ និងបូជារបស់អ្នកនគរទាំងពួង អធិប្បាយថា សាងរហូត សម្រេច ដោយការងារ មានកតដ្ឋ និងបូកលាបបាយ-អជាដើម ។ ពាក្យ ដ៏សេស មានអត្ថន័យបានន័យហើយ ព្រោះមានន័យដូចពោលហើយខាង ដើម និងមានអត្ថរកហើយ ។^{១២៣}

អង្គកថានាគសមាលត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បទសញ្ញកត្តរាបទានទី ២

[៧៤] ខ្ញុំបានឃើញស្នាមព្រះបាទ របស់ព្រះតិស្សសម្មាសម្ពុទ្ធ
 ព្រះអង្គជាព្រះអាទិច្ចពន្ធ ទ្រង់ជាន់ទុកហើយ ខ្ញុំមានចិត្តត្រេកអរ
 រីករាយ បានញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ចំពោះស្នាមព្រះបាទនោះ ។
 ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាននូវសេចក្តី
 សម្គាល់ក្នុងស្នាមព្រះបាទ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ
 នេះជាផលនៃសេចក្តីសម្គាល់ក្នុងស្នាមនៃព្រះបាទ ។ ក្នុងកប្បទី
 ៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាក្សត្រ ឈ្មោះសុមេធ�ៈ ជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 មានកម្លាំងច្រើន បរិបូណ៌ដោយរតនៈ ៧ ប្រការ ។ បដិសម្មិទា
 ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបទសញ្ញកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បទសញ្ញកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បទសញ្ញាកត្តារាបទាន

[៧៤] អបទានរបស់ព្រះបទសញ្ញាកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា **អក្កន្តព្វ**
បទំ ទិស្វា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ កើតក្នុងផ្ទះនៃឧបាសក ដែល
សម្បូរដោយសទ្ធាមួយកន្លែង ដល់នូវការវះជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះ
រតនត្រ័យ ឃើញព្រះចេតិយ គឺស្នាមព្រះបាទដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
ប្រតិស្ឋានដើម្បីអនុគ្រោះ ទើបកុលបុត្តនោះកើតនូវការជ្រះថ្លាហើយ ព្រីរោម
ព្រីស្បែក បានសម្ដែងនូវការគោរពយ៉ាងខ្ពង់ខ្ពស់ ដោយការថ្វាយបង្គំ និង
ការបូជាជាដើម ដោយបុញ្ញកម្មដែលខ្លួនធ្វើល្អហើយ ក្នុងខេត្តដែលល្អនោះៗ
ឯង កុលបុត្តនោះ ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ កើតក្នុងស្ថានសួគ៌ សោយ
ទិព្វសុខក្នុងស្ថានសួគ៌នោះ ។ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ មកកើតក្នុងពួក
មនុស្ស សោយមនុស្សសម្បត្តិ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះដែល
សម្បូរដោយទ្រព្យសម្បត្តិ ចម្រើនវ័យហើយ កើតនូវសទ្ធា បួសហើយ
មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។ លោកបានប្រាកដនាមថា បទសញ្ញាកៈ
តាមបុណ្យដែលធ្វើទុកក្នុងកាលមុន ។

ថ្ងៃមួយ លោករាជកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កាលប្រកាសអបទានដែល
ប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា អក្កន្តញ្ច បទំ ទិស្វា ដូច្នោះ
ជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អក្កន្តំ បានដល់ ទ្រង់បានជាន់ទុក គឺបាន
ប្រតិស្ឋាន ។ ការទៅរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងពួងក្នុងទីគ្រប់ស្ថាន កម្ពស់អំពីផែនដី
៤ ធ្លាប់ តែព្រះមានព្រះភាគអង្គនេះ ទ្រង់ជ្រាបថា កុលបុត្តនេះ មានសទ្ធា
ទើបទ្រង់ប្រតិស្ឋានព្រះចេតិយ គឺស្នាមព្រះបាទ ដោយព្រះតម្រិះថា កុលបុត្ត
នេះ ចូរឃើញចេតិយ គឺស្នាមជើងនេះ អធិប្បាយថា ព្រោះហេតុនោះ
កុលបុត្តនោះ ជ្រះថ្លាក្នុងស្នាមព្រះបាទនោះហើយ ទើបបានធ្វើសក្ការៈ មាន
ការថ្វាយបង្គំ និងបូជាជាដើម ។ ពាក្យដ៏សេសសក្តីរបទទាំងពួង មានអត្ថ
ន័យយល់ហើយ ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាបទសញ្ញាកត្តារាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សុសញ្ញកត្តរាបទានទី ៣

[៧៥] ខ្ញុំឃើញសំពត់បង្សក្បាល របស់ព្រះសាស្តា ដែលព្រះអង្គ
 ពាក់ទុកលើចុងមែកឈើ លំដាប់នោះ ខ្ញុំធ្វើនូវអញ្ជាលី ថ្វាយបង្គំ
 ចំពោះសំពត់បង្សក្បាល ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើបុញ្ញកម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់នូវ
 ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការសម្គាល់នូវសំពត់បង្សក្បាល ។ ក្នុងកប្បទី
 ៤ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាក្សត្រ ឈ្មោះទុមហារៈ ជាស្តេច
 ចក្ខុពត្តិ មានកម្លាំងច្រើន មានសម្បទ្ធានាំ ៤ ជាព្រំប្រទល់ ជា
 ស្តេចមានជ័យជម្នះ ។ បដិសម្បិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំ
 ក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុសញ្ញកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុសញ្ញកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សុសញ្ញាកត្តារាបទាន

[៣៥] អបទានរបស់ព្រះសុសញ្ញាកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា **ទុមត្ថេ បំសុក្ខលិកំ ដូច្នោះ ។**

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ កន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ កើតនូវសទ្ធា ឃើញសំពត់បំសុក្ខលចិវ៌របស់ព្រះ មានព្រះភាគដែលព្យាទុកត្រង់ចុងឈើ មានចិត្តជ្រះថ្លា គិតថា នេះជាទង្គជ័យ នៃព្រះអរហន្ត ទើបធ្វើសក្ការៈ មានការថ្វាយបង្គំ និងបូជាជាដើម ។ ដោយ បុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះក៏សោយនូវទេវសម្បត្តិ និងមនុស្សសម្បត្តិ ក្នុង ពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដែលសម្បូរដោយទ្រព្យ សម្បត្តិ កើតនូវសទ្ធាហើយ បព្វជ្ជា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

លោកបានសម្រេចជាព្រះអរហន្តហើយ រព្វកដល់បុញ្ញកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើប ពោលពាក្យថា **ទុមត្ថេ បំសុក្ខលិកំ ដូច្នោះជាដើម ។** ក្នុងបទទាំងនោះ មាន វិគ្គហៈដូចតទៅនេះ ឈ្មោះថា **ទុម** ព្រោះអត្ថថា កម្ចាត់ គឺញាប់ញ័រ ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **ទុម** ព្រោះអត្ថថា ដុះឡើងធ្វើផ្ទៃអាកាសឲ្យពេញ ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធារណសិទ្ធិ នាគសមាលវគ្គទី ៨

៣៤៣

ឈ្មោះថា ធុមគ្គ ព្រោះជាទីបំផុត គឺចុងរបស់ដើមឈើ ។ ត្រង់ចុងនៃ
 ឈើនោះ ។ ឈ្មោះថា បំសុក្ខល ព្រោះអត្ថថា ទៅ គឺដល់ការដែល
 គួរខ្លើម គឺការដែលមិនគួរពេញចិត្ត ដូចជាធូលី ។ បំសុក្ខលនោះឯង ជា
 បំសុក្ខលិក អធិប្បាយថា ខ្ញុំបានឃើញសំពត់បំសុក្ខលរបស់ព្រះសាស្តា
 ដែលព្យួរត្រង់ចុងឈើ ទើបផ្តងអញ្ជា ថ្វាយបង្គំ គឺនមស្ការសំពត់បំសុក្ខល
 នោះ ។ បទថា តំ ត្រឹមតែជានិបាត ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងបទទាំងពួង
 មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថា សុសញ្ញកត្តាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ភិសាលុវទាយកត្តរាមនានទី ៤

[៧៦] ខ្ញុំចូលទៅក្នុងព្រៃផ្សៃ ហើយនៅក្នុងព្រៃ បានឃើញ
 ព្រះពុទ្ធព្រះនាមវិបស្សី ព្រះអង្គគួរទទួលគ្រឿងបូជា ។ ខ្ញុំបាន
 ថ្វាយក្រអៅឈូក និងទឹកសម្រាប់លាងព្រះហស្ត ខ្ញុំថ្វាយបង្គំ
 ចំពោះព្រះបាទាដោយត្បូង ហើយបែរមុខទៅកាន់ទិសខាងជើង
 ដើរចៀសចេញទៅ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុ
 ដែលខ្ញុំបានថ្វាយក្រអៅឈូក ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំក៏មិនដែលស្គាល់
 ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃបុញ្ញកម្ម ។ ក្នុងកប្បទី ៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំ
 បានជាក្សត្រឈ្មោះភិសសម្មតៈ ជាស្ដេចចក្ខុពត្តិ មានកម្លាំងច្រើន
 បរិបូណ៌ដោយរតនៈ ៧ ប្រការ ។ បដិសម្ពិទ្ធ ៤ វិមោក្ខ ៨
 និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះភិសាលុវទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ភិសាលុវទាយកត្តរាមនាន ចប់
 កាលវារទី ៦ ចប់

អង្គកថា

ភិសាលុវទាយកត្តោរាជាន

[៧៦] អបទានរបស់ព្រះភិសាលុវទាយកត្តោរ មានពាក្យផ្ដើមថា
កាននំ វនមោគ្គយ្ហ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី នៅក្នុងព្រៃក្បែរហិមវន្តប្បទេស
មានបួសឈើ និងផ្លែឈើជាអាហារ ឃើញព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី
យាងមកដើម្បីវិវេក មានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយក្រអៅឈូក ៥ ។ ព្រះមាន
ព្រះភាគ បានសោយខណៈដែលកុលបុត្តនោះកំពុងមើលនោះឯង ដើម្បីញ៉ាំង
ចិត្តរបស់កុលបុត្តនោះឲ្យជ្រះថ្លា ។ ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ កុលបុត្តនោះអស់
ជីវិតហើយ បានសោយសម្បត្តិក្នុងទេវតាន់តុសិតជាដើម ក្រោយអំពីនោះ
មកសោយមនុស្សសម្បត្តិ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល
មួយកន្លែង មានការដល់ព្រមដោយទ្រព្យសម្បត្តិ លះសម្បត្តិនោះហើយ
បួសក្នុងសាសនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចជាព្រះអរហន្ត ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

៣៤៦

បន្ទាប់អំពីនោះ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាល
ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា កាន់
វនមោគ្គឃ្ន ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះ មានអត្ថដូចពោលហើយខាងដើម
នោះឯង ។

បទថា វសាមិ វិបិណេ អហំ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំបាននៅយ៉ាងស្ងាត់ ។
ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាភិសាលុវនាយកត្ថោរាបទាន ចប់
កាលារាជី ៦ ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឯកសញ្ញកត្តោបទានទី ៥

[៧៧] ព្រះអគ្គសាវ័ក របស់ព្រះវិបស្សីសម្មាសម្ពុទ្ធ មាននាម
 ថាខណ្ឌត្ថេរ ជាអ្នកគួរទទួលនូវគ្រឿងបូជារបស់សត្វលោក ខ្ញុំ
 បានថ្វាយភិក្ខុមួយមុខ (ចំពោះអគ្គសាវ័កនោះ) ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ជាធំជាងសត្វជើងពីរ ជានរាសកៈ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ ដោយ
 សេចក្តីជ្រះថ្លានៃចិត្តនោះ នេះជាផលនៃការថ្វាយភិក្ខុមួយមុខ ។
 ក្នុងកប្បទី ៤០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាក្សត្រឈ្មោះវរុណៈ បានជា
 ស្តេចចក្ខុពត្តិ មានកម្លាំងច្រើន បរិបូណ៌ដោយរតនៈ ៧ ប្រការ ។
 បដិសម្ព័ន្ធ ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកសញ្ញកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឯកសញ្ញកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឯកសញ្ញាកត្តារាបទាន

[៧៧] អបទានរបស់ព្រះឯកសញ្ញាកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា **ខណ្ឌា នាមាសិ នាមេន ដូច្នោះ ។**

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវ ភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ ឃើញព្រះអគ្គ- សាវ័ក ព្រះនាមខណ្ឌៈ របស់ព្រះសាស្ដាអង្គនោះ កំពុងត្រាប់បិណ្ឌបាត បាន ចាត់ចែងបិណ្ឌបាតប្រគេន ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ សោយទេវ- សម្បត្តិ និងមនុស្សសម្បត្តិ ។ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមាន ត្រកូលមួយកន្លែង ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ ស្ដាប់ ធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្ដា បាននូវសទ្ធា ឬសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បាន ជាព្រះអរហន្ត ។ លោកប្រាកដឈ្មោះថា ឯកសញ្ញាកត្តា ព្រោះហេតុដែល ថ្ងៃមួយ លោកដាក់ចិត្តនូវសញ្ញាក្នុងបិណ្ឌបាត ហើយបាននូវគុណវិសេស ។

ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា **ខណ្ឌា នាមាសិ នាមេន ដូច្នោះជាដើម ។** បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា **ខណ្ឌា** ជា ឈ្មោះរបស់ព្រះអគ្គសាវ័កអង្គនោះ ព្រោះលោកទម្លាយកិលេស បានជា សម្បជ្ជេទ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួងមានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៧}

សុត្តន្តបិដក

តិណ្ណសន្តារនាយកត្ថេរាបទានទី ៦

[៧៨] មានស្រះកើតឯងធំមួយ នៅក្នុងទីជិតនៃព្រៃហិមពាន្ត
 ជាស្រះដេរជាសដោយឧប្បលជាត ឈ្មោះសត្តបត្តៈ ជាលំនៅនៃ
 បក្សីផ្សេងៗ ។ ខ្ញុំឮតផង ជីកផង ក្នុងស្រះនោះ ហើយនៅក្នុង
 ទីមិនឆ្ងាយ ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គប្រសើររបស់ពួកសមណៈ
 កំពុងស្ដេចទៅក្នុងអាកាស ។ ព្រះសាស្តា ព្រះអង្គប្រសើរផុត
 ក្នុងលោក បានជ្រាបបំណងរបស់ខ្ញុំហើយ ទ្រង់យាងចុះអំពី
 អាកាស មកស្ថិតលើផែនដី ក្នុងខណៈនោះ ។ ខ្ញុំបានយក
 កណ្តៀវច្រូតស្មៅមកថ្វាយ ជាគ្រឿងគង់ ឯព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះអង្គជាម្ចាស់នៃលោកទាំង ៣ ជានាយក គង់លើស្មៅនោះ ។
 ខ្ញុំបានញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា ហើយថ្វាយបង្គំព្រះលោក-
 នាយក រួចដើរថយក្រោយ សម្លឹងមើលព្រះពុទ្ធ ជាមហាមុនី ។
 ខ្ញុំក៏បានទៅកើតឯស្ថាននិម្មានរតី ដោយសេចក្តីជ្រះថ្លានៃចិត្តនោះ
 ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃកម្រាល ។ ក្នុងកប្បទី ២
 អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាក្សត្រ ឈ្មោះមិត្តសម្មតៈ ជាស្ដេចចក្ខុពត្តិ

មានកម្លាំងច្រើន បរិបូណ៌ដោយរតនៈ ៧ ប្រការ ។ បដិសម្ភិទា
 ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតិណសន្តារទាយកត្ថេរមានអាយុ បាន
 សម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តិណសន្តារទាយកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

តិណាសន្តរទាយកត្តោបទាន

[៧៨] អបទានរបស់ព្រះតិណាសន្តរទាយកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
ហិមវន្តស្សាវិទូរេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ព្រោះលោកកើតមុនពុទ្ធប្បទាកាល ទើបលះបង់ការគ្រប់គ្រងផ្ទះ
ចេញបួសជាតាបស អាស្រ័យនៅក្បែរស្រះមួយកន្លែង មិនឆ្ងាយអំពីព្រៃ
ហិមពាន្ត ។ សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ យាងទៅតាម
អាកាស ដើម្បីអនុគ្រោះកុលបុត្តនោះ ។ កាលនោះឯង តាបសនោះឃើញ
ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ចុះអំពីអាកាស ប្រថាប់ឈរ មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើប
ច្រូតស្មៅធ្វើជាសន្តត ថ្វាយព្រះសាស្តាប្រថាប់គង់ ថ្វាយបង្គំដោយបញ្ចង្គ
ប្រតិស្ឋាន ដោយការរាប់អាន និងការអើពើយ៉ាងខ្ពង់ខ្ពស់ បង្ហោនកាយ
ហើយ ចៀសចេញទៅ កុលបុត្តនោះ តាំងនៅដរាបដល់អស់អាយុ ចុតិចាក
អត្តភាពនោះហើយ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ សោយ
សម្បត្តិច្រើនយ៉ាង ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង
ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បាន
ជាព្រះអរហន្ត ។

កាលខាងក្រោយ លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស
 កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
 ហិមវន្តស្សារិទ្ធករ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះ មានអត្ថដូចពោលហើយ
 ខាងដើមនោះឯង ។ ក្នុងបទថា មហាជាតស្សរោ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះ
 ឈ្មោះថា ស្រះ ព្រោះជាទីត្រាច់ទៅនៃសត្វជើងពីរ និងសត្វជើង ៤ ជាដើម
 ដែលត្រូវការទឹកផឹក ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា ស្រះ ព្រោះជាទីហូរមករួមគ្នា
 នៃស្ទឹង និងជ្រោះជាដើម ។ ស្រះនោះធំផង កើតឯងផង ព្រោះហេតុនោះ
 ទើបឈ្មោះថា មហាជាតស្រះ ។ គប្បីឃើញថា លោកហៅថា មហាជាត-
 ស្រះ ព្រោះមិនប្រាកដឈ្មោះ ដូចអនោតត្តស្រះ និងស្រះឈ្មោះធួន្តជាដើម ។
 បទថា សតបត្តេហិ សញ្ញោ សេចក្តីថា មាន ១០០ ត្របក ព្រោះក្នុង
 ផ្កាមួយ មានត្របក ១០០ ។ ដែរជាស គឺកុះករទៅដោយផ្កាឈូក-ស ១០០
 ត្របក ។ បទថា នាណសក្កណាមាលយោ សេចក្តីថា សត្វច្រើនប្រភេទ
 ដូចជាហង្ស មាន់ លលក និងពស់ទឹកជាដើម សត្វនីមួយៗ យំ គឺធ្វើ
 សំឡេង ព្រោះហេតុនោះ ទើបស្រះនោះ ជាទីនៅ គឺជាទីទទួលនូវបក្សី
 ទាំងឡាយ ដែលបានឈ្មោះថា សកុណៈដូច្នោះ ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទី
 ទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាតិណាសន្តរនាយកត្ថោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សូចិទាយកត្តរាបទានធិ ៧

[៧៩] ក្នុងកប្បទី ៣០០០០ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជានាយកនៃលោក ព្រះនាមសុមេធាៈ មានព្រះលក្ខណៈ ៣២ ប្រការ ដ៏ប្រសើរ (ឧប្បត្តិឡើង) ។ ខ្ញុំបានប្រគេនម្ហូប ៥ ចំពោះព្រះសុមេធាៈ ជាធំជាងសត្វជើងពីរនោះ ព្រះអង្គមានសម្បុរដូចមាស មានព្រះហឫទ័យនឹងធីន ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការដេរចីវរ ។ ប្រាជ្ញាញាណដ៏មុតរហ័សផង ជាគ្រឿងឃើញច្បាស់នូវអត្តដ៏ល្អិតផង ជាសុខសប្បាយផង បានកើតឡើងដល់ខ្ញុំ ព្រោះការថ្វាយនូវម្ហូបនោះឯង ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំបានដុតបំផ្លាញអស់ហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រម្មើងចោលហើយ ខ្ញុំទ្រទ្រង់នូវរាងកាយជាទីបំផុត ក្នុងសាសនានៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ខ្ញុំបានជាព្រះរាជា ៤ ដង ឈ្មោះទិបទាធិបតីដូចគ្នា ជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន បរិបូណ៌ដោយរតនៈ ៧ ប្រការ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសូចិទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សូចិទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សូចិទាយកត្តោបទាន

[៧៩] អបទានរបស់ព្រះសូចិទាយកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា **តិស-**
កប្បសហស្សម្ពំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសុមេធាៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ បានថ្វាយម្ហូល ៥ ដើម្បីធ្វើចីវរកម្ម ដល់ព្រះមាន
ព្រះភាគ ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ សោយបុណ្យក្នុងទេវតា
និងមនុស្សទាំងឡាយត្រាច់ទៅ ប្រាកដថាជាអ្នកមានបញ្ញាមុតស្រួចក្នុងភព
ដែលខ្លួនកើតហើយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បព្វជ្ជាហើយ សម្រេច
អរហត្ត ក្នុងខណៈកោរសក់នោះឯង ព្រោះលោកមានបញ្ញាមុតស្រួច ។ ក្នុង
កាលជាខាងក្រោយ លោកពិចារណាយើញនូវបុណ្យនោះ កើតនូវសោម-
នស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យ
ថា **តិសកប្បសហស្សម្ពំ ដូច្នោះជាដើម ។** ពាក្យដែលជាលំដាប់ក្នុងគាថានេះ
មានអត្ថន័យបានន័យហើយ ។ ក្នុងបទថា **បព្វសូចិ មយា ទិន្នា** មាន
វិនិច្ឆ័យដូច្នោះ ឈ្មោះថា **សូចិ** ព្រោះជាអ្នកដេរ គឺធ្វើប្រហោង បានដល់
ចោះ អធិប្បាយថា ខ្ញុំថ្វាយម្ហូល ៥ ដើម គឺមានចំនួន ៥ ។ បទដ៏សេស
មានអត្ថន័យបានន័យហើយ ។^{១៣៣}

សុត្តន្តបិដក

វិទ្យាសម្ពិទ្ធសុត្តនិទានទី ៨

[៨០] (ខ្ញុំបានឃើញ) ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គមានសម្បុរដូចជា
 សម្បុរនៃមាស កំពុងយាងទៅក្នុងចន្លោះរាងកាយ មានព្រះ
 លក្ខណៈ ៣២ ប្រការដ៏ប្រសើរ ដូចជាចេតិយមាស ។ ក្នុងគ្រា
 នោះ ខ្ញុំកើតជាសេដ្ឋីបុគ្គ ជាសុខុមាលជាត ស្ថិតនៅក្នុងសេចក្តី
 សុខ បានដក់ផ្កាច្រនៀងក្នុងថ្នក់ហើយ បង្ហាន់ផ្កានោះ (ថ្វាយ
 ព្រះអង្គ) ។ ខ្ញុំជាអ្នកមានចិត្តរីករាយស្រស់ស្រាយ បានបូជា
 ផ្កានោះ រួចខ្ញុំនមស្ការចំពោះព្រះពុទ្ធព្រះនាមតិស្សៈ ព្រះអង្គជ្រាប
 ច្បាស់នូវត្រៃលោក ទ្រង់ជាទីពឹង ជាវិសុទ្ធិទេពរបស់ពួកជន ។
 ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើនូវបុណ្យ-
 កម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការបូជា
 ផ្កា ។ ក្នុងកប្បទី ៦៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 មានព្រះនាមថា អភិសម្មតៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន បរិបូណ៌ដោយ
 រតនៈ ៧ ប្រការ ។ បដិសម្ពិទ្ធ ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
 ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបាទលិប្បិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អដ្ឋកថា

វិចារិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[៨០] អបទានរបស់ព្រះបាទវិចារិបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា

សុវណ្ណាវណ្ណំ សម្ពុទ្ធំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ កើតជាបុគ្គលនៃសេដ្ឋីក្នុងផ្ទះ
មានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ជាអ្នកស្គាល់កុសល និងអកុសល
ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា កាន់យកជាច្រើនទៅបូជាព្រះសាស្តា ដោយបុញ្ញកម្ម
នោះ កុលបុគ្គលនោះសោយសុខសម្បត្តិដ៏ច្រើន អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្ស
ទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើនវ័យហើយ
ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
សុវណ្ណាវណ្ណំ សម្ពុទ្ធំ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អន្តរាបណោ សេចក្ដីថា ឈ្មោះថា អាបណោ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិហាសិនី នាគសមាលវគ្គទី ៨ ៣៥៧

ព្រោះជាទីជាក់ គឺលក់ ចំណាយនូវវត្ថុ មានប្រាក់ និងមាសជាដើម ឈ្មោះ
ថា អន្តរាបណា ព្រោះមានផ្លូវត្រង់ទៅក្នុងរវាងរានផ្សារនោះ អធិប្បាយថា
ខ្ញុំឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ មានវណ្ណៈដូចពណ៌នៃមាស ដូចគ្នានឹងដុំមាស មាន
លក្ខណៈដ៏ប្រសើរ ៣២ ប្រការ ទើបបូជាដោយផ្កាច្រនៀង ។ ពាក្យដ៏សេស
ក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាទានលិប្បប្បិយត្តោរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បិទព្រាហ្មិយត្ថេរាបទានទី ៩

[៨១] ក្នុងកតមុន ខ្ញុំជាព្រានម្រឹគនៅក្នុងព្រៃផ្សៃ បានឃើញ
 ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ មានព្រះគុណ ៣២ ដ៏ប្រសើរ ក្នុងទីនោះ ។ ខ្ញុំធ្វើ
 អញ្ចាលីចំពោះព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គគង់នៅលើកម្រាលស្លឹកឈើ ដែល
 ខ្ញុំបាត់ចែងទុក ក្នុងទីមិនឆ្ងាយអំពីទីនោះ ហើយខ្ញុំបែរមុខឆ្ពោះទៅ
 ទិសខាងកើត ដើរចៀសចេញទៅ ។ លំដាប់នោះ ការធ្លាក់ចុះរន្ទះ
 ក៏ធ្លាក់ត្រូវក្បាលខ្ញុំ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំក៏បានធ្វើអញ្ចាលីម្តងទៀត
 ក្នុងកាលទៀបស្ងាប ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើនូវអញ្ចាលីកម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែល
 ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃអញ្ចាលីកម្ម ។ ក្នុងកប្បទី ៥៤ ខ្ញុំបាន
 ជាស្តេចបក្កតត្តិ ព្រះនាមមិគកេតុ មានកម្លាំងច្រើន បរិបូណ៌
 ដោយរតនៈ ៧ ប្រការ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា
 ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបិទព្រាហ្មិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បិទព្រាហ្មិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បិតញ្ញាលិយត្ថេរាបទាន

[៨១] អបទានរបស់ព្រះបិតញ្ញាលិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
មិត្តលុទ្ធា បុរេ អាសី ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពដែល
ខ្លួនកើតនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ កើតក្នុងកំណើត
ព្រាន ព្រោះកម្មណាមួយដែលខ្លួនធ្វើក្នុងកាលមុនកាត់ផ្ដាច់ ដល់នូវភាពជា
អ្នកដឹងក្ដីហើយ សម្លាប់សត្វមានម្រឹគ និងជ្រូកជាដើម ចិញ្ចឹមជីវិតនៅក្នុង
ព្រៃ ដោយកម្មរបស់ព្រាន ។ សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ
បានយាងទៅកាន់ព្រៃហិមពាន្ត ដើម្បីអនុគ្រោះកុលបុត្តនោះ កុលបុត្តនោះ
ឃើញព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ រុងរឿងដោយព្រះលក្ខណៈ ៣២ ប្រការ
និងដោយព្រះរស្មីប្រមាណមួយព្យាម មួយអន្លើដោយអនុព្យាសៈ ៨០ ហើយ
កើតនូវសោមនស្ស ទើបថ្វាយបង្គំ ហើយអង្គុយលើកម្រាលស្លឹកឈើ ។
ខណៈនោះ ភ្លៀងធ្លាក់ រន្ទះក៏ធ្លាក់ចុះមក ។ បន្ទាប់អំពីនោះ ក្នុងសម័យ
ដែលជិតស្លាប់ កុលបុត្តនោះ រព្វកដល់ព្រះពុទ្ធ បានផ្ដន្ទាអញ្ជើញម្ដងទៀត ។
ដោយបុញ្ញកម្មនោះ ទើបកុលបុត្តនោះ មិនបានទទួលផលរបស់បាបកម្ម
ព្រោះធ្វើកុសលក្នុងស្រែដែលល្អ ទៅកើតក្នុងស្ថានសួគ៌ សោយសម្បត្តិក្នុង
កាមាវចរសួគ៌ និងសោយមនុស្សសម្បត្តិក្នុងមនុស្សទាំងឡាយ តមក ក្នុង

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ដោយវាសនាដែលខ្លួនធ្វើក្នុងកាលមុន ឬសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា មិត្តលុទ្ធា បុរេ អាសី ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា មិត្តលុទ្ធា សេចក្តីថា ឈ្មោះថា មិត្តលុទ្ធ ព្រោះចូលដល់ការសម្លាប់ម្រឹក ។ ឈ្មោះថា មិត្ត ព្រោះទៅ គឺស្ទុះទៅ រត់ ទៅដោយរហ័ស គឺដោយកម្លាំងដ៏រហ័សដូចខ្យល់ ។ ឈ្មោះថា មិត្តលុទ្ធ ព្រោះជាបុគ្គលលោក យោរយៅ ឃើញតែខាងបានក្នុងការសម្លាប់ម្រឹកទាំង នោះ អធិប្បាយថា កាលមុន គឺក្នុងសម័យដែលបានឃើញព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំនោះបានជាព្រាន ។

បទថា អរញ្ញ កាននេ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា អរញ្ញ ព្រោះជាទីទៅ គឺត្រាច់ទៅរបស់ពួកម្រឹក ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា អរញ្ញ ព្រោះជាទីត្រេកអរ ដោយទូទៅ គឺដោយជុំវិញនៃសប្បុរស អ្នកដល់នូវធម៌ដែលជាមហាសារៈ មានព្រះពុទ្ធ និងព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធជាដើម ដែលត្រេកអរក្នុងវិវេក ។ ឈ្មោះ ថា កាននេ ព្រោះជាទីដែលក្អែកទាំងឡាយបន្លឺសំឡេង គឺធ្វើសំឡេង បញ្ចេញ សំឡេងយំដ៏គួរស្តប់ គួរខ្លាច ភ្ជាប់សេចក្តីថា កាលមុន ខ្ញុំកើតជាព្រាន នៅ ក្នុងព្រៃនោះ ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី នាគសមាលវគ្គទី ៨ ៣៦១

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អន្ទុសំ សម្ពុទ្ធំ សេចក្តីថា ខ្ញុំឃើញ គឺបាន
ឃើញព្រះសម្ពុទ្ធដែលយាងចូលទៅក្នុងទីនោះ គឺព្រៃនោះ ។ បានឃើញ គឺ
មាននៅខាងមុខមិនឆ្ងាយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបបញ្ជូនចក្ខុវិញ្ញាណដែលដល់
ព្រមដោយកាយវិញ្ញាណឲ្យជាបុរេចារិក ទៅតាមក្រសែនៃមនោទូរ ។

បទថា តតោ មេ អសនីទាតោ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា អសនី ព្រោះ
បន្ទី គឺគ្រហឹមធ្លាក់ចុះដោយជុំវិញ ការធ្លាក់ចុះនៃរន្ធនោះ ឈ្មោះថា អសនីទាត
បានដល់ ទេវធន្នា ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{២៣៣}

អង្គកថាបិទព្រលឹយត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

តិណ្ហិបទមិយត្ថេរាបទានទី ១០

[៨២] គ្រានោះ ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ព្រះអង្គដល់នូវ ត្រើយនៃធម៌ទាំងពួង ទ្រង់មានឥន្ទ្រិយទូន្មានហើយ ដែលសារីក មានឥន្ទ្រិយទូន្មានចោមរោម ទ្រង់ស្តេចចេញអំពីទីក្រុង ។ គ្រានោះ ខ្ញុំជានាយមាលាការ ក្នុងក្រុងហង្សវតី បានកាន់ផ្កាយូក ៣ ដែល ជាផ្កាដ៏ឧត្តម ក្នុងពួកផ្កានោះ ។ ក្នុងគ្រានោះ ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គមានធូលី គឺកិលេសប្រាសចេញហើយ ក្នុងចន្លោះផ្សារ ត្រង់ផ្លូវជួបគ្នានោះ លុះឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធហើយ បានគិតយ៉ាងនេះថា

អញមានប្រយោជន៍ដូចម្តេច ដោយផ្កានេះ ដែលអញថ្វាយ ដល់ព្រះរាជា (ព្រោះបើថ្វាយ) អញបានតែត្រឹមស្រុក ១ ឬ ខ្សែត្រូវរបស់ស្រុក ១ ឬទ្រព្យមួយពាន់ប៉ុណ្ណោះ ។ បើអញបូជា ព្រះលោកនាថ ជាវិបុរស អ្នកទូន្មាននូវបុគ្គលដែលមិនទាន់ ទូន្មាន ព្រះអង្គនាំមកនូវសុខ ដល់សត្វទាំងពួងវិញ រមែងបាននូវ ទ្រព្យឧត្តម គឺអមតៈ ។ លុះខ្ញុំគិតយ៉ាងនេះហើយ ក៏ញ៉ាំងចិត្ត របស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា កាលនោះ ខ្ញុំក៏បានយកផ្កាយូកក្រហម ៣ បោះឡើងទៅព្វដីអាកាស ។ ផ្កាទាំងនោះ ដែលខ្ញុំគ្រាន់តែបោះ ឡើងទៅ ក៏ទើរនៅលើអាកាស មានទងឡើងលើ មានមុខសំយុង ចុះមកក្រោម បាំងនៅខាងលើព្រះសិរ្សៈនៃព្រះពុទ្ធ ក្នុងទីនោះ ។ ពួកមនុស្សណាមួយ បានឃើញហើយ ក៏នាំគ្នាញ៉ាំងសំឡេងហើរ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី នាគសមាលវគ្គទី ៨

គីកកង ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ទាំងពួកទេវតា ក៏ញ៉ាំងសាធុការឲ្យ
ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអាកាសថា

ហេតុអស្ចារ្យ កើតហើយក្នុងលោក យើងទាំងអស់គ្នា
នឹងស្តាប់ព្រះធម៌ តាមហេតុភេទនៃព្រះពុទ្ធ ជាបុគ្គលប្រសើរ តាម
ហេតុភេទនៃផ្កាទាំងឡាយ ។ ឯព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ព្រះអង្គ
ជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ទ្រង់ឈរក្នុង
ថ្នល់ ត្រាស់នូវគាថាទាំងនេះថា

មាណពណា បានបូជាចំពោះព្រះពុទ្ធ ដោយផ្កាឈូក
ក្រហម តថាគតនឹងសម្តែងសរសើរនូវមាណពនោះ អ្នកទាំង
ឡាយ ចូរស្តាប់តថាគតសម្តែងចុះ ។ មាណពនេះ នឹងរីករាយ
ក្នុងទេវលោក អស់ ៣០ ពាន់កប្ប នឹងបានជាជំជាងទេវតា
សោយទេវរាជសម្បត្តិ អស់ ៣០ ដង ។ វិមានឈ្មោះមហា-
វិត្តារិកៈ មានកម្ពស់ ៣០០ យោជន៍ ទទឹង ១៥០ យោជន៍ នឹង
ផុសឡើង (សម្រាប់មាណពនេះ) ក្នុងខណៈនោះ ។ ផ្ទះ
ប្រធានទាំងឡាយ មានប្រមាណ ៤ សែន ប្រកបដោយផ្ទះកំពូល
ដ៏ប្រសើរ សឹងប្រដាប់ដោយសេយ្យាសនៈដ៏ប្រសើរ ដែលបុព្វ-
កម្មនិម្មិតល្អហើយ ។ ពួកស្រីអប្សរាប្រមាណមួយសែនកោដិ ជា
អ្នកឈ្លាសក្នុងការរាំ និងការប្រៀងផង វាងវៃក្នុងការប្រគំផង
រមែងចោមរោមត្រៀបត្រាជានិច្ច ។ ក្នុងគ្រានោះ ភ្ញៀវជាវិការនៃ

ផ្កាទិព្វ មានពណ៌ក្រហម ក៏បង្កើតចុះលើវិមានដ៏ប្រសើរ ប្រាកដ
 ដូច្នោះ ដែលកុះករដោយពួកនារី ។ ផ្កាឈូកក្រហម ប៉ុនកង្កែបទេ
 សំយុងចុះត្រង់សសរជញ្ជាំងផង ត្រង់ដៃកែវផង ត្រង់មេទ្វារផង
 ត្រង់ខ្លោងទ្វារផង ក្នុងខណៈនោះ ។ ផ្កាឈូកទាំងនោះ ក្រាលបិទ
 បាំងនូវលំនៅ នេះជាវិមានប្រសើរ ដែលព្រោងព្រាតដោយស្លឹក
 ឈើគ្រប់ពណ៌ វិលវង់នៅខាងក្នុងខណៈនោះ ។ ផ្កាឈូក
 ក្រហមសុទ្ធទាំងនោះ ព័ទ្ធព័ទ្ធនូវលំនៅមានប្រមាណ ១០០ យោជន៍
 ជុំវិញ ហើយផ្សាយនូវក្លិនជាទិព្វ ។ មាណពនេះ នឹងបានជាស្តេច
 ចក្កពត្តិ អស់ ៧៥ ជង (នឹងសោយ) បទេសរាជ្យ
 ដ៏ធំទូលាយរាប់ជាតិមិនអស់ ។ មាណពនោះ នឹងបានបរិភោគ
 នូវសម្បត្តិទាំងពីរ មិនមានចង្រៃ ឧបទ្រព្យ លុះដល់ទីបំផុត នឹង
 បានដល់ព្រះនិព្វាន ។

ឱព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានឃើញច្បាស់ហើយ ពាណិជ្ជកម្ម ខ្ញុំបាន
 ប្រកបហើយ ខ្ញុំបូជានូវផ្កាឈូក ៣ ហើយ ទើបបាននូវសម្បត្តិ
 បីប្រការ ។ ក្នុងថ្ងៃនេះ ផ្កាឈូកក្រហមរីកល្អ បាំងលើក្បាលខ្ញុំ
 ដែលបាននូវធម៌ រួចស្រឡះ ដោយប្រការទាំងពួង ។ កាលព្រះ
 សាស្តា ព្រះនាមបទុមត្តរៈ កំពុងសម្តែងនូវបុព្វកម្មរបស់ខ្ញុំ
 ធម្មាភិសម័យ គឺមគ្គផល ក៏កើតមានដល់ពួកសត្វ មានប្រមាណ
 ច្រើន ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែនអំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាន

បូជាផ្កា ចំពោះព្រះពុទ្ធ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ
 នេះជាផលនៃផ្កាយូក ៣ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញ
 ហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំគាស់រម្ងើងចេញហើយ អាសវៈទាំងពួង
 ក៏អស់រលីងហើយ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ភពថ្មីមិនមានទេ ។ បដិ-
 សម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតីណិបទុមិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តីណិបទុមិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឧទាន

នាគសមាលត្ថេរាបទាន ១ បទេសញ្ញាកត្ថេរាបទាន ១ សុសញ្ញា-
 កត្ថេរាបទាន ១ ភិសាលុវទាយកត្ថេរាបទាន ១ ឯកសញ្ញាកត្ថេរា-
 បទាន ១ តិណសន្តារទាយកត្ថេរាបទាន ១ សុចិទាយកត្ថេរាបទាន
 ១ បាដលិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ បិតញ្ញាលិយត្ថេរាបទាន ១ តីណិ-
 បទុមិយត្ថេរាបទាន ១ មានគាថា ៧៥ ។

នាគសមាលវគ្គទី ៨ ចប់

អដ្ឋកថា

តណិបទុមិយត្ថេរាបទាន

[៨២] អបទានរបស់ព្រះតណិបទុមិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
បទុមត្ថរោ នាម ជិនោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្ថរៈ កើតក្នុងផ្ទះនៃត្រកូលរបស់
នាយមាលាការ ក្នុងហង្សវត្តនគរ ចម្រើនវ័យហើយ ធ្វើកម្មនៃនាយ
មាលាការ ។ ថ្ងៃមួយ កាន់យកផ្កាដែលកើតក្នុងទឹក និងកើតលើគោកសន្លឹក
សន្ធាប់ បំណងនឹងគាល់ព្រះរាជា គិតយ៉ាងនេះថា ព្រះរាជាឃើញផ្កានេះ
ហើយ ជ្រះថ្លា គប្បីឲ្យទ្រព្យ ១ ពាន់ ឬស្រុកជាដើម ចំណែកអញ្ញបូជាព្រះ
លោកនាថ រមែងបានទ្រព្យ គឺអមតនិព្វាន ក្នុងពីរយ៉ាងនេះ អ្វីជាផលល្អ
ដល់អញ ដូច្នោះ អញគួរបូជាព្រះមានព្រះភាគ ហើយញ៉ាំងសគ្គសម្បត្តិ
និងនិព្វានសម្បត្តិឲ្យសម្រេច ដូច្នោះហើយ ទើបកាន់យកផ្កាពណ៌ក្រហម ៣
ដែលមានពណ៌ល្អក្រៃលែងទៅបូជា ។ ផ្កាទាំងនោះ អណ្តែតទៅបាំងខាងលើ
អាកាស ។ អ្នកនគរ កើតអស្ចារ្យដែលមិនធ្លាប់មាន ទើបបោះផ្កាសំពត់ ១
ពាន់ឡើងទៅ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ឃើញដូច្នោះ ទើបទ្រង់ធ្វើអនុមោទនា ។
ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ សោយសម្បត្តិទាំងក្នុងទេវតា និងមនុស្ស
ក្នុងពុទ្ធបុណ្ណកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលគហបតី ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លា

អដ្ឋកថា វិសុទ្ធធានុវិហាសិនី នាគសមាលវគ្គទី ៨

៣៦៧

ក្នុងព្រះសាស្តា ស្តាប់ធម៌ហើយ កើតនូវសទ្ធា ឬសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនហើយ កើតនូវសោមនស្ស កាល ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បទុមត្ថរោ នាម ជិណោ ដូច្នោះជាដើម ។ សេចក្តីនៃពាក្យនោះ ខ្ញុំបានពោលហើយខាង ដើមនោះឯង ។ បទថា សព្វធម្មាន ទារត្ត សេចក្តីថា លោកដល់នូវត្រើយ នៃលោកុត្តរធម៌ ៩ គឺព្រះនិព្វាន បានដល់ ទ្រង់ធ្វើឲ្យប្រចក្សហើយ ។ បទថា ទន្លោ ទន្លបរុក្ខោ សេចក្តីថា ទ្រង់ទូន្មានកាយ និងវាចាជាដើមដោយ ព្រះអង្គឯង ចោមរោមទៅដោយសារកំទាំងឡាយ ដែលព្រះសាស្តាទ្រង់តែង តាំងក្នុងតំណែងឯតទគ្គៈ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យ យល់ហើយ ព្រោះមានពាក្យសម្ពន្ធគ្នា ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាតិណិបទុមិយត្ថោរាបទាន ចប់

នាគសមាលវគ្គទី ៨ ចប់

សុត្តន្តបិដក តិមិរបុប្ផិយវគ្គទី ៩

តិមិរបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ១

[៨៣] ខ្ញុំដើរទៅកាន់ទីបណ្តាយខ្សែទឹក ក្បែររត្នេរស្ទឹងចន្ទភាគា
 ក៏បានឃើញព្រះសមណសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គកំពុងគង់ មានព្រះកាយ
 ស្អាតថ្លា មិនមានសៅហ្មង ។ ខ្ញុំញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាចំពោះព្រះអង្គ
 នោះ ក្នុងគ្រានោះ ខ្ញុំក៏គិតយ៉ាងនេះថា ព្រះពុទ្ធនេះ ព្រះអង្គត្រង់
 រួចហើយ នឹងញ៉ាំងសត្វឲ្យត្រង់ផង ព្រះពុទ្ធនេះ មានឥន្ទ្រិយទូន្មាន
 ហើយ នឹងទូន្មាន (នូវពួកសត្វ) ផង ។ ព្រះអង្គជាអ្នកស្រស
 ស្រាយ នឹងញ៉ាំងសត្វឲ្យស្រសស្រាយផង ព្រះអង្គជាអ្នកស្ងប់
 រម្ងាប់ នឹងញ៉ាំងសត្វឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ផង ព្រះអង្គរលត់ទុក្ខហើយ
 នឹងញ៉ាំងសត្វឲ្យរលត់ផង ។ លុះខ្ញុំគិតយ៉ាងនេះហើយ ទើបកាន់
 យកនូវផ្កាតិមិរព្រឹក្ស ហើយព្រាចទៅលើព្រះសិរ្សៈនៃព្រះពុទ្ធ ព្រះ
 នាមសិទ្ធក្លះ ព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ក្នុងកាលនោះ ។ ខ្ញុំផ្តល់
 អញ្ជូលធ្វើប្រទក្សិណ ចំពោះព្រះអង្គ ហើយថ្វាយបង្គំព្រះបាទា
 របស់ព្រះសាស្តា រួចដើរចេញទៅកាន់ទិសដទៃ ។ ស្តេចម្រឹគបាន

ដេញខាំខ្ញុំ ដែលកំពុងតែដើរទៅ អស់កាលមិនយូរប៉ុន្មាន ខ្ញុំកាល
 រត់ទៅតាមទីទៀបជ្រោះ ក៏ធ្លាក់ទៅក្នុងជ្រោះនោះឯង ។ ក្នុងកប្ប
 ទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុងកាល
 នោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី
 ៥៦ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្កពត្តិ ៧ ដង ព្រះនាមមហារហៈ ទ្រង់មាន
 កម្លាំងច្រើន បរិបូណ៌ដោយរតនៈ ៧ ប្រការ ។ បដិសម្បិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតិមិរុប្បិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តិមិរុប្បិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

តិមិរបុប្ផិយវគ្គទី ៩

តិមិរបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[៨៣] អបទានរបស់ព្រះតិមិរបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
ចន្ទភាគានទីតិរេ ដូច្នោះ ។

អ្វីជាឧប្បត្តិហេតុ ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ
ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះ
និព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ កើតក្នុងផ្ទះ
មានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ឃើញទោសក្នុង
កាមទាំងឡាយ ទើបលះនូវការគ្រប់គ្រងផ្ទះ បួសជាតាបស នៅក្បែរស្ទឹង
ចន្ទភាគា ។ ព្រោះលោកជាអ្នកប្រាថ្នាវិវេក ទើបទៅកាន់ព្រៃហិមពាន្ត ឃើញ
ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ប្រថាប់គង់ហើយ ទើបថ្វាយបង្គំ ជ្រះថ្លា
ក្នុងគុណរបស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទើបនាំយកផ្កាតិមិរព្រឹក្ស (ផ្កា
ប្រមាត់ខ្លាយ្នំ) មកបូជា ។ ដោយបុព្វកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ សោយ
នូវសម្បត្តិក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ អន្ទោលទៅ (ក្នុងសង្សារ)
ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ
ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី តិមិរបុប្ផិយវគ្គទី ៩

ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវ
 សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
 ពាក្យថា ចន្ទភាគានទិវេ ដូច្នោះជាដើម ។ សេចក្តីនៃពាក្យនោះ ខ្ញុំពោល
 ហើយខាងដើមនោះឯង ។ បទថា អនុកោតំ វជាមហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំត្រាច់
 ទៅ គឺដើរទៅ បានដល់ នៅក្នុងទីនោះៗ តាមខ្សែទឹកដែលហូរទិសខាងត្បូង
 ព្រោះជិតស្នឹង ជាទីគួរត្រេកអរ ក្នុងទីគ្រប់ស្ថាន ជាទីគួររីករាយ ។ បទថា
 ទិសិទ្ធិ សមណំ ទិស្វា សេចក្តីថា ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ពោល គឺ
 ព្រះសមណៈ ព្រោះជាអ្នកស្ងប់បាប គឺព្រោះជាអ្នកធ្វើបាបឲ្យរឹងស្អុត ។

បទថា ឯវំ ចិន្តេសហំ តទា សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនេះ
 ទ្រង់ច្រងផុតហើយ និងញ៉ាំងសត្វទាំងពួងឲ្យច្រងផុតចាកសង្សារ ព្រះមាន
 ព្រះភាគអង្គនេះ ទ្រង់ទូន្មានព្រះអង្គដោយកាយទ្វារហើយ ទ្រង់ទូន្មានសត្វ
 ដទៃផងដែរ ។

អធិប្បាយថា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំគិតយ៉ាងនេះថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គ
 នេះ ទ្រង់ស្រស់ស្រាយ គឺទ្រង់ល្អឆ្លើយព្រះហឫទ័យ បានដល់ ទ្រង់ច្រងផុត
 ចាកការក្តៅក្រហាយ គឺកិលេសហើយ ទ្រង់នាំសត្វទាំងពួងឲ្យល្អឆ្លើយចិត្ត
 គឺឲ្យដល់នូវការស្ងប់ ។ ទ្រង់ស្ងប់ឯងហើយ គឺមានកាយចិត្តស្ងប់ហើយ នាំ
 សត្វដទៃឲ្យដល់នូវការស្ងប់កាយ ស្ងប់ចិត្តផង ។ ទ្រង់ច្រងផុតហើយ គឺច្រង
 ផុតចាកសង្សារហើយ នាំសត្វដទៃឲ្យផុតចាកសង្សារផង ។ ព្រះមានព្រះភាគ

អង្គនេះ ទ្រង់រម្ងត់ឯងហើយ គឺរលត់ចាកភ្លើងកិលេសទាំងឡាយ នាំសត្វដទៃ
ឲ្យរលត់ចាកភ្លើងកិលេសផង ។

បទថា គហេត្វា តិមិរុប្បំ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ផ្កាតិមិរៈ ព្រោះធ្វើ
ជាយព្រៃទាំងមូលឲ្យងងឹតដោយរស្មីពណ៌ខៀវ និងពណ៌ខ្មៅ ខ្ញុំបានកាន់យក
ផ្កាតិមិរព្រឹក្សហើយ កាន់ត្រង់ទងរោយចុះ គឺបូជាក្នុងអាកាស លើព្រះសិរសា
គឺលើព្រះសីសៈ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាតិមិរុប្បិយត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

គតសញ្ញកត្តរាបទានទី ២

[៨៤] ខ្ញុំមានអាយុ ៧ ឆ្នាំ បានចូលទៅកាន់ផ្នួស បានថ្វាយ
 បង្គំព្រះបាទានៃព្រះសាស្តា ដោយចិត្តជ្រះថ្លា ។ ខ្ញុំបោះផ្កាឈើ
 ឈ្មោះសត្តន្តលក្ខី ទៅលើអាកាស ឧទ្ទិសចំពោះព្រះពុទ្ធ ព្រះ
 នាមតិស្សៈ ព្រះអង្គមានគុណមិនមានទីបំផុត ប្រៀបដូចសាគរ ។
 ខ្ញុំមានចិត្តត្រេកអរ បានបូជាផ្លូវដែលព្រះសុគតយានមក ហើយ
 មានចិត្តជ្រះថ្លា បានធ្វើអញ្ញាលីកម្ម ដោយដៃទាំងពីរក្នុងគ្រានោះ ។
 ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើបញ្ញកម្ម ក្នុង
 កាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុង
 កប្បទី ៨ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្កតត្តិ ៣ ដង ព្រះនាម
 អគ្គិសិខៈដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន បរិបូណ៌ដោយរតនៈ ៧
 ប្រការ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះគតសញ្ញកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

គតសញ្ញកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

គតសញ្ញកត្តោបទាន

[៨៤] អបទានរបស់ព្រះគតសញ្ញកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា ជាតិយា
សត្តវស្សោហំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង
បាននូវសទ្ធា ដោយអំណាចវាសនាដែលធ្វើក្នុងកាលមុន ឬសក្នុងកាលដែល
ខ្លួនមានអាយុ ៧ ឆ្នាំនោះឯងបានប្រាកដ ដោយការធ្វើនមស្ការដល់ព្រះមាន
ព្រះភាគនោះឯង ។ ថ្ងៃមួយ លោកកាន់យកផ្កា ៧ ដែលកើតក្នុងទីក្រុរ
ដោយនង្គ័ល មានពណ៌ខៀវដូចកែវមណី ឬជាលើអាកាស (បោះទៅក្នុង
អាកាស) ។ លោកធ្វើសមណធម៌ដរាបដល់អស់អាយុ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ
លោកអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ
កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុង
ព្រះសាស្តា ឬសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ខាងក្រោយ ព្រះថេរៈរព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
ជាតិយា សត្តវស្សោហំ ដូច្នោះជាដើម ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី តិមិរបុប្ផិយវគ្គទី ៨

៣៧៥

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ជាតិយា សត្តវស្សោ សេចក្តីថា មាន
អាយុ ៧ ឆ្នាំ រាប់អំពីប្រសូតចាកផ្ទៃមាតា ។ បទថា បព្វជី អនតារិយំ
សេចក្តីថា ឈ្មោះថា អនតារិយៈ ព្រោះមិនមានការងារដែលទាក់ទងក្នុងផ្ទះ
ដូចកសិកម្ម និងពាណិជ្ជកម្មជាដើម សេចក្តីថា ខ្ញុំបានបួសក្នុងព្រះពុទ្ធ-
សាសនា ។

បទថា សុគតានុគតំ មគ្គំ សេចក្តីថា ផ្លូវដែលព្រះពុទ្ធឡើងយាងទៅ
ហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ផ្លូវដែលទ្រង់សម្តែងហើយ ក្លាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំមានចិត្ត
ត្រេកអរ គឺមានចិត្តត្រេកអរបូជា ដោយអំណាចបំពេញបដិបទាដែលសមគួរ
ដល់ធម៌ ។ ពាក្យដ៏សេសស្អាតទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាគតសញ្ញាកត្តារាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

និបន្នញ្ញាលិកត្តរាបទានទី ៣

[៨៥] ខ្ញុំអង្គុយនៅទៀបគល់ឈើ ក្នុងព្រៃញាតស្សាតធំ ខ្ញុំ
ត្រូវរោគដ៏ក្រៃលែងហៀតហៀន ហើយដល់នូវភាពគួរគេអាណិត
ក្រៃលែង ។ ព្រះសាស្តាព្រះនាមតិស្សៈ ទ្រង់ចូលមកជិតខ្ញុំ ដោយ
អាស្រ័យសេចក្តីអនុគ្រោះ ខ្ញុំនោះជាអ្នកដេកស្ងប់ស្ងៀម ហើយ
ធ្វើអញ្ជាលី (ចំពោះព្រះសាស្តា) ដោយត្បូង ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា
មានចិត្តល្អ បានថ្វាយបង្គំព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គជាបុគ្គលឧត្តមជាង
សត្វទាំងពួង ហើយធ្វើនូវកាលកិរិយាក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៨២
អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយបង្គំនូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជា
បុរសឧត្តម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផល
នៃការថ្វាយបង្គំ ។ ក្នុងកប្បទី ៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាស្តេច
ចក្ខុពត្តិ ៥ ដង ព្រះនាមមហាសិខៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយ
រតនៈ ៧ ប្រការ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំ
ក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនិបន្នញ្ញាលិកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

និបន្នញ្ញាលិកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

និបន្នញ្ញាលិកត្តោបទាន

[៨៥] អបទានរបស់ព្រះនិបន្នញ្ញាលិកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
រុក្ខមូលេ និសិន្នោហំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពជាអនេក ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើនវ័យ
ហើយ បួសបំពេញរុក្ខមូលិក្នុងធុត្តន៍នៅក្នុងព្រៃ ។ សម័យនោះ អាពាធខ្លាំងក្លា
កើតឡើង លោកត្រូវអាពាធនោះហៀតហៀន ជាបុគ្គលគួរករុណាគ្រែលែង ។
ក្នុងកាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគបានយាងទៅក្នុងទីនោះ ដោយមានសេចក្ដី
ករុណា ។ ខណៈកំពុងដេកនោះឯង កុលបុត្តនោះ មិនអាចក្រោកឡើងបាន
ទើបផ្ដងអញ្ញាលីលើសិរសា ធ្វើការនមស្ការដល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ កុលបុត្ត
នោះចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ ទៅកើតក្នុងជាន់តុសិត សោយសម្បត្តិក្នុង
ភពនោះ ហើយសោយសម្បត្តិក្នុងជាន់កាមាវចរសួគ៌ ៦ ជាន់ ដោយអាការ
យ៉ាងនេះ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើន
វ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្ដា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះ
អរហន្ត លោកប្រាកដនាមថា និបន្នញ្ញាលិកត្តោ តាមបុណ្យដែលធ្វើក្នុង
កាលមុន ។

ក្នុងកាលខាងក្រោយ លោកពិចារណាមើលបុញ្ញសម្បត្តិរបស់ខ្លួន កើត
សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើប
ពោលពាក្យថា រុក្ខមូលេ និសិទ្ធាមំ ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងបទទាំងនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ឈ្មោះថា រុក្ខ ព្រោះដុះ គឺ
លូតឡើង តាំងឡើងខាងលើ អធិប្បាយថា ត្រង់គល់ គឺជិតដើមឈើនោះ ។
បទថា ព្យាធិតោ បរមេន ច សេចក្តីថា ត្រូវរោគ គឺព្យាធិដ៏ខ្លាំងក្លាក្រៃលែង
បៀតបៀន គឺខ្ញុំមានជំងឺ ។ បទថា បរមការុញ្ញប្បត្តោម្ហិ ភ្ជាប់សេចក្តីថា
ជាអ្នកដល់នូវកាតគួរអាសូរ គួរករុណា ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខក្រៃលែង ក្នុង
ព្រៃនោះ ។

បទថា បញ្ចវាសុំ មហាសិទា សេចក្តីថា ផ្ទុំសក់ លោកហៅថា
សិទា ព្រោះអត្ថថា ជាគ្រឿងប្រដាប់ក្បាល អធិប្បាយថា សិទ ព្រោះ
មានម្តុដុំរឿងដោយកែវមណី លោកជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៥ ដង មានឈ្មោះ
តែមួយ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថានិបទ្ធាលិកត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក អដោប្បិយត្ថេរាបទានទី ៤

[៨៦] មានភិក្ខុមួយរូប ព្រះនាមអភិក្ខុ ជាអគ្គសាវ័ករបស់
 ព្រះពុទ្ធព្រះនាមសិខី លោកមានអានុភាពច្រើន មានត្រៃវិជ្ជា បាន
 ចូលមកកាន់ភ្នំហិមពាន្ត ។ កាលនោះ ខ្ញុំជាឥសី ជាអ្នកស្នាក់ក្នុង
 អប្បមញ្ញា និងបុទ្ធិ នៅក្នុងអាស្រមជាទីគួរត្រេកអរ ទៀបភ្នំ
 ហិមពាន្តនោះ ។ ខ្ញុំប្រាថ្នារកផ្លែឈើ ក្នុងព្រៃភ្នំ ដូចជាបក្សីកាល
 ហើរទៅក្នុងអាកាស ខ្ញុំកាន់យកនូវផ្កាអដោព្រឹក្ស ហើយត្រឡប់
 មកដល់នៅជិតភ្នំនោះវិញ ។ ខ្ញុំបានយកផ្កា ៧ រោយលើព្រះ
 សិរ្សៈ (នៃអគ្គសាវ័កនោះ) លុះដល់អគ្គសាវ័ក ជាវិរបុរសនោះ
 ក្រឡេកមើលមកចំខ្ញុំ ខ្ញុំក៏បែរមុខទៅទិសខាងកើត ហើយដើរ
 ចៀសចេញទៅ ។ ខ្ញុំបានទៅដល់អាស្រមហើយ ក៏បានចាត់ចែងនូវ
 អាវាស រួចយកនូវអម្រែក ដើរទៅកាន់ចន្លោះភ្នំ ។ គាប់ជួន
 ពស់ថ្នាន់មានរូបដ៏សម្បើម មានកម្លាំងច្រើន ហៀតហៀន (នូវខ្ញុំ)
 ខ្ញុំក៏នឹកដល់បុព្វកម្ម ហើយធ្វើកាលកិរិយាក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងកប្បទី
 ៣៩ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជាផ្កា ។ បដិសម្មិទា
 ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអរោហ្មបុគ្គលត្រូវមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អរោហ្មបុគ្គលត្រូវមាន ចប់

អដ្ឋកថា

អដោបុប្ផិយត្ថេរាវទាន

[៨៦] អបទានរបស់ព្រះអដោបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា **អភិក្ខុ**
នាម សោ ភិក្ខុ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពដ៏ច្រើន ក្នុង កាលនៃព្រះពុទ្ធព្រះនាមសិខី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើនវ័យហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ តមក ឃើញទោសក្នុងកាមទាំងឡាយ លះការនៅគ្រប់គ្រង ផ្ទះនោះហើយ បួសជាឥសី បាននូវអភិញ្ញា ៥ សមាបត្តិ ៨ ដល់នូវភាព ជាអ្នកជំនាញក្នុងបុទ្ធិទាំងឡាយ អាស្រ័យនៅក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ។ អគ្គសាវ័ក ឈ្មោះអភិក្ខុ របស់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិខីនោះ ត្រេកអរក្រែកលែងក្នុង វិវេក ទើបបានទៅកាន់ព្រៃហិមពាន្ត ។ កាលនោះ តាបសនោះ ឃើញព្រះ ថេរៈដែលជាអគ្គសាវ័កនោះ ទើបតោងឡើងទៅកាន់ភ្នំដែលព្រះថេរៈឈរ បេះយកផ្កា ៧ ដែលសម្បូរដោយពណ៌ និងក្លិនក្រអូប អំពីខាងក្រោមនៃភ្នំ ឡើងមកបូជា ។ កាលនោះ ព្រះថេរៈនោះ បានធ្វើអនុមោទនាដល់តាបស នោះ ។ ចំណែកតាបសនោះ បានទៅកាន់អាស្រមរបស់ខ្លួន តាបសនោះ ត្រូវពស់ថ្លាន់មួយ ក្នុងទីនោះរួត តមក ត្រូវអន្តរាយនោះបៀតបៀន ជាអ្នក មានឈានមិនសាបសូន្យ ធ្វើកាលកិរិយាហើយ មានព្រហ្មលោកជាទីទៅ ខាងមុខ សោយព្រហ្មសម្បត្តិ និងឆកាមាវចរសម្បត្តិ និងសោយមនុស្ស សម្បត្តិ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើន

វ័យហើយ ស្តាប់ធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគ មានចិត្តជ្រះថ្លា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ក្រោយមក លោកប្រាកដនាមថា អធោបុប្ផិយត្ថេរ តាមបុណ្យដែលធ្វើមកហើយក្នុងកាលមុន ។ ថ្ងៃមួយ លោករព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទាន ដែលប្រព្រឹត្តមក ទើបពោលពាក្យថា **អភិក្ខុ នាម សោភិក្ខុ** ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងបទទាំងនេះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ឈ្មោះថា **អភិក្ខុ** ព្រោះ គ្របសង្កត់ជនដទៃដោយសីល និងសមាធិ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **អភិក្ខុ** ព្រោះគ្របសង្កត់ គឺគ្របសង្កត់មារ មានខន្ធមារជាដើម ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **អភិក្ខុ** ព្រោះគ្របសង្កត់ គឺកម្ចាត់កិលេសក្នុងសន្តានរបស់ខ្លួន និងរបស់អ្នក ដទៃ ។ ឈ្មោះថា **ភិក្ខុ** ព្រោះមានប្រក្រតីសូម គឺមានការសូមជាប្រក្រតី ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **ភិក្ខុ** ព្រោះស្លៀកដណ្តប់សំពត់ដែលកាត់ជាបន្ទះៗ អធិប្បាយថា ភិក្ខុជាព្រះអគ្គសាវ័កនោះ ឈ្មោះថា **អភិក្ខុ** ភ្ជាប់សេចក្តីថា អគ្គសាវ័ករបស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិរី ។

បទថា **អធិតរោ មំ បីឡេសិ** សេចក្តីថា ពស់ថ្លាន់ធំ បៀតបៀននូវ តាបស ដែលសម្បូរដោយសីលបែបនោះ ព្រោះបាប និងពៀរដែលធ្វើក្នុង ជាតិមុន លោកត្រូវអន្តរាយនោះឯងបៀតបៀន មានឈានមិនសាបសូន្យ ធ្វើកាលកិរិយាហើយ មានព្រហ្មលោកជាទីទៅខាងមុខ ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាអធោបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

វិសិសញ្ញកត្តរាបទានទី ៥

[៨៧] ក្នុងភពមុន ខ្ញុំសម្រេចការនៅក្បែរភ្នំហិមពាន្ត ខ្ញុំស្ងៀក
 ពាក់ឧត្តរាសន្តៈ ជាស្បែកខ្លា នៅត្រង់ចន្លោះភ្នំ ។ ខ្ញុំឃើញព្រះ
 សម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានវណ្ណៈដូចមាស មានរស្មីច្រើន ដូចព្រះអាទិត្យ
 ឬដូចសាលរាជព្រឹក្ស មានផ្ការីក ទ្រង់ធ្វើពុទ្ធដំណើរទៅក្នុងចន្លោះ
 ព្រៃ ។ ខ្ញុំញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ក្នុងរស្មីរបស់ព្រះមហេសី ព្រះនាម
 វិបស្សី ទើបអង្គុយច្រហោង ផ្កងអញ្ជាលី ថ្វាយបង្គំដោយសិរ្សៈ ។
 ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម
 ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការសម្គាល់
 នូវរស្មី ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវិសិសញ្ញកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

វិសិសញ្ញកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

វិសិសញ្ញាកត្តាបទាន

[៨៧] អបទារបស់ព្រះវិសិសញ្ញាកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា បព្វតេ
ហិមវន្តន្តិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង
ចម្រើនវ័យហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ឃើញទោសក្នុងកាមទាំងឡាយ លះនូវ
ការគ្រប់គ្រងផ្ទះ បួសជាតាបស ស្មៀកដណ្ដប់នូវស្បែកខ្លាជំបង សម្រេច
ការនៅក្នុងភ្នំហិមពាន្ត ។ សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវិបស្សី
យាងទៅកាន់ភ្នំហិមពាន្ត ។ លំដាប់នោះ តាបសឃើញព្រះមានព្រះភាគ
យាងចូលភ្នំហិមពាន្ត ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធរង្សី មានពណ៌ ៦ ដែលផ្សាយចេញ
អំពីព្រះវរកាយនៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទើបផ្ដល់អញ្ជា ថ្វាយបង្គំប្រកប
ដោយអង្គ ៥ ដោយបុញ្ញកម្មនោះឯង កុលបុត្តនោះ ចុតិចាកអត្តភាពនោះ
ហើយ សោយទិព្វសម្បត្តិក្នុងទេវតាជាន់តុសិតជាដើម តមក បានសោយ
មនុស្សសម្បត្តិ ក្នុងពុទ្ធបុរាណកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង
ចម្រើនវ័យហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ឃើញទោសក្នុងការនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះនោះ
លះផ្ទះបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ព្រះថេរៈរាជក៏ដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើត
សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
ពាក្យថា បព្វតេ ហិមវន្តម្ហិ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា បព្វតេ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា បព្វតេ ព្រោះ
ចម្រើន គឺខ្ពស់ឡើងដោយជុំវិញ ឈ្មោះថា ហិមវន្ត ព្រោះភ្នំនោះ មាន
សន្សើម ភ្នំនោះផង មានសន្សើមផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ភ្នំ
ហិមពាន្ត ។ កាលគួរពោលថា ហិមវន្តបព្វតេ លោកត្រឡប់ជាពោលថា
បព្វតេ ហិមវន្តម្ហិ ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការចងគាថា ភ្ជាប់សេចក្តីថា ក្នុង
កាលមុន ខ្ញុំសម្រេចការនៅនាភ្នំឈ្មោះហិមពាន្តនោះ ។ ពាក្យដ៏សេស មាន
អត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គការវិស្វកម្មពិភពលោក ចប់

សុត្តន្តបិដក

វិសិសញ្ញិកត្ថេរាបទានទី ៦

[៨៨] ខ្ញុំស្មៀកសម្បកឈើ នៅក្បែរភ្នំហិមពាន្ត ខ្ញុំឡើងកាន់
 ទីបង្រួម រួចអង្គុយបែរមុខទៅទិសខាងកើត ។ ខ្ញុំបានឃើញព្រះ
 សុគត ព្រះនាមផុស្សៈ ក្បែរភ្នំ ទ្រង់ត្រេកអរនឹងឈាន សព្វៗ
 កាល ហើយខ្ញុំផ្គងអញ្ជាលី ញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងរស្មី ។ ក្នុងកប្ប
 ទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ក្នុង
 កាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការសម្គាល់
 រស្មី ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិ
 ហើយ ។

បានឮថា ព្រះវិសិសញ្ញិកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

វិសិសញ្ញិកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ទុតិយវរិសិសញ្ញាកត្តារាបទាន

[៨៨] អបទានរបស់ព្រះទុតិយវរិសិសញ្ញាកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា
បព្វតេ ហិមវន្តមិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពដែលខ្លួនកើត
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមផុស្សៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ឃើញទោសក្នុងការគ្រប់គ្រងផ្ទះ
នោះ ទើបលះនូវការគ្រប់គ្រងផ្ទះនោះ ចេញបួសជាតាបស នៅត្រង់ភ្នំ
ហិមពាន្ត ស្ងៀកដណ្ដប់សម្បកង្កែប នៅដោយសេចក្ដីសុខ ដែលកើតអំពី
វិវេក ។ សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមផុស្សៈ ទ្រង់យាងដល់
ប្រទេសនោះ ឃើញព្រះពុទ្ធរង្សីមានពណ៌ ៦ ដែលផ្សាយចេញអំពីព្រះ
សរីរៈរបស់ព្រះអង្គ ផ្សាយទៅក្នុងទីផ្សេងៗ ដូចពន្លឺដែលចេញអំពីប្រទីបមាន
ដង ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះមានព្រះភាគ ផ្គងអញ្ជូលថ្វាយបង្គំ ញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា
ធ្វើកាលកិរិយាដោយបីតិ និងសោមនស្សនោះៗ ឯង កើតក្នុងទេវតាជាន់
តុសិតជាដើម សោយសម្បត្តិក្នុងកាមាវចរសួគ៌ ៦ ជាន់ ក្នុងភពទាំងនោះ
តមក កាលសោយមនុស្សសម្បត្តិហើយ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះ
មានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ បានចេញបួស ដោយអំណាច
នៃវាសនាក្នុងកាលមុន មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវ
 សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
 ពាក្យថា បព្វតេ ហិមវន្តមិ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់នោះ មាន
 អត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាទុតិយវិសិសញ្ញាកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ផលទាយកត្តរាបទានទី ៧

[៨៩] ខ្ញុំស្ងៀកស្ងៀកខ្លាទាំងក្រចក (នៅ) ជិតភ្នំហិមពាន្ត
 មានផ្ទៃឈើក្នុងដៃ បានឃើញព្រះជិនស្រីដ៏ប្រសើរ ព្រះនាម
 ផុស្សៈ ហើយថ្វាយផ្ទៃឈើ (ចំពោះព្រះពុទ្ធនោះ) ។ ខ្ញុំមានចិត្ត
 ជ្រះថ្លា បានថ្វាយផ្ទៃឈើណា កាលបើកពររបស់ខ្ញុំនៅមាន ផ្ទៃ
 ឈើនោះ តែងកើតដល់ខ្ញុំ ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្ទៃឈើ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែល
 ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយផ្ទៃឈើ ។ បដិសម្មិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះផលទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ផលទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ផលនាយកត្ថរាបទាន

[៨៩] អបទានរបស់ព្រះផលនាយកត្ថរ មានពាក្យផ្ដើមថា **បព្វតេ ហិមវន្តម្ហិ ដូច្នោះ ។**

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមជុស្សៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង បានទទួលសេចក្ដីសុខ លះវត្ថុទាំងពួង ចេញបួសជាតាបស ស្មៀកស្មៀក សត្វដែលគ្រោតគ្រោត ។ សម័យនោះ កុលបុត្តនោះ ឃើញព្រះមាន ព្រះភាគព្រះនាមជុស្សៈ យាងមកក្នុងទីនោះ មានចិត្តជ្រះថ្លា កាន់យកផ្ទៃឈើ មានរសត្វាញ់ថ្វាយឲ្យសោយ ព្រោះកុសលនោះឯង ទើបកុលបុត្តនោះ សោយបុញ្ញសម្បត្តិក្នុងទេវលោកជាដើម ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះ មានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្ដា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កាល ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា **បព្វតេ ហិមវន្តម្ហិ ដូច្នោះជាដើម ។** ពាក្យទាំងអស់ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ព្រោះមានន័យដូចពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។^{២៣៧}

អដ្ឋកថាផលនាយកត្ថរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សទ្ទសញ្ញាកត្តរាបទានធិ ៨

[៩០] ខ្ញុំនៅលើកម្រាលស្លឹកឈើ នាភ្នំហិមពាន្ត បានធ្វើចិត្តឲ្យ
 ជ្រះថ្លា ក្នុងសំឡេងរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមផុស្សៈ ដែលកំពុង
 សម្តែងធម៌ ។ ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
 បានធ្វើនូវកុសលកម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះ
 ជាផលនៃបុញ្ញកម្ម ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
 ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសទ្ទសញ្ញាកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សទ្ទសញ្ញាកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សទ្ទសញ្ញាកត្តោរាបទាន

[៧០] អបទានរបស់ព្រះសទ្ទសញ្ញាកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា បព្វតេ ហិមវន្តម្ហិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមជុស្សៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ កើតនូវសទ្ធា បួសជាតាបស នៅក្នុងព្រៃហិមពាន្ត បាន ស្តាប់ធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគ ដែលយាងទៅរកដើម្បីអនុគ្រោះខ្លួន ទើបធ្វើ ចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងធម៌ តាំងនៅដរាបដល់អស់អាយុ ក្រោយមកធ្វើកាលកិរិយា ហើយ សោយកាមាវចរសម្បត្តិក្នុងស្ថានសួគ៌ ៦ ជាន់ មានជាន់តុសិត ជាដើម និងសោយសម្បត្តិក្នុងពួកមនុស្ស ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះ មានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ កើតនូវសទ្ធា បួសហើយ ចម្រើន វិបស្សនា សម្រេចអរហត្តហើយ ។

ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវ សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល ពាក្យថា បព្វតេ ហិមវន្តម្ហិ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់ មានអត្ថន័យ យល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាសទ្ទសញ្ញាកត្តោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ពោធិសិញ្ញកត្តរាមទានទី ៩

[៩១] មានពិធីឆ្លងព្រះមហាពោធិព្រឹក្ស របស់ព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះនាមវិបស្សី ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំជាអ្នកបួសមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់
 ដើរចូលទៅ (ជិតដើមពោធិព្រឹក្សនោះ) ។ ខ្ញុំដងទឹកត្រពាំង
 ស្រោចដើមពោធិព្រឹក្ស (ដោយគិតថា) ព្រះវិបស្សីសម្មាសម្ពុទ្ធ
 ទ្រង់រួចចាកទុក្ខហើយ នឹងញ៉ាំងយើងឲ្យរួចទុក្ខផង ទ្រង់រម្ងាប់ទុក្ខ
 ហើយ នឹងញ៉ាំងយើងឲ្យរលត់ផង ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានស្រោចស្រពដើមពោធិព្រឹក្ស ក្នុងកាលនោះ
 ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការស្រោចពោធិព្រឹក្ស ។
 កាលកប្បទី ៣៣ កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៨ ដង
 ជាធំលើពួកជន ទ្រង់ព្រះនាមឧទកាសេចនៈដូចគ្នា ។ បដិសម្មិទា
 ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះពោធិសិញ្ញកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពោធិសិញ្ញកត្តរាមទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ពោធិសិព្វកត្តោបទាន

[៩១] អបទានរបស់ព្រះពោធិសិព្វកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
វិបស្សីស្ស ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានមកហើយច្រើនជាតិ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ឬសក្នុងព្រះសាសនា ញ៉ាំងព្រះសាសនាឲ្យល្អដោយវត្ថុបដិបត្តិ
ឃើញមហាជនបូជាពោធិព្រឹក្ស ទើបឲ្យមនុស្សកាន់យកផ្កា គ្រឿងក្រអូប
និងទឹកជាច្រើន ហើយធ្វើការបូជា ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះកើត
ក្នុងទេវលោក សោយសម្បត្តិក្នុងកាមាវចរ ៦ ជាន់ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ
កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ កើតនូវសទ្ធា ឬស
ហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

លោកបានជាព្រះអរហន្តហើយ ឲ្យកាលកន្លងទៅដោយសេចក្ដីសុខដែល
កើតអំពីផលនៃឈាន រព្វកដល់បុព្វកម្ម កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស
អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា វិបស្សីស្ស
ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងពាក្យទាំងនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ឈ្មោះថា វិបស្សី ព្រោះ ឃើញនូវគុណវិសេស គឺប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង បានដល់ ព្រះនិព្វាន ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា វិបស្សី ព្រោះឃើញជនដែលគួរ និងមិនគួរដល់ការ ត្រាស់ដឹងដោយវិសេស ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា វិបស្សី ព្រោះឃើញ ច្បាស់នូវសច្ចៈ ៤ ។ ក្លាប់សេចក្តីថា បានឆ្លងមហាពោធិព្រឹក្សរបស់ព្រះមាន ព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សីអង្គនោះ ។ ក្នុងគាថានោះ ញ្ញាណក្នុងមគ្គទាំង ៤ លោកហៅថា ពោធិ ក្នុងបទថា មហាពោធិ នេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នាដើមឈើនោះ ត្រាស់ដឹងសច្ចៈ ៤ នោះ ព្រោះហេតុនោះ សូម្បី ដើមកណិការ លោកក៏ហៅថា ពោធិ ដោយដើមពោធិនោះ ដែលទេវតា ព្រហ្ម មនុស្ស និងអសុរុប្បជាហើយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា មហាពោធិ ។ ម្យ៉ាងទៀត លោកហៅថា ពោធិ ព្រោះជាទីត្រាស់ដឹង របស់ព្រះពុទ្ធដ៏ក្រៃលែង អធិប្បាយថា មាននូវការបូជាធំដល់ព្រះមានព្រះ ភាគអង្គនោះ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គការពោធិសិក្សាកត្តារាជាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បទុមបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ១០

[៩២] ខ្ញុំចូលទៅក្នុងព្រៃ ដែលមានស្រះឈូក កំពុងកាច់ផ្កា
ឈូក បានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមផុស្សៈ ទ្រង់មានលក្ខណៈ
៣២ ប្រការដ៏ប្រសើរ ។ ខ្ញុំបានយកផ្កាឈូកបោះឡើងទៅនា
អាកាស (ថ្វាយព្រះអង្គ) ខ្ញុំរកឃើញនូវបាបកម្មហើយ ក៏
ចូលបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។ លុះខ្ញុំបួសហើយ បានសង្រួម
កាយ និងចិត្ត លះបង់នូវវិចិត្រចិត្ត ជម្រះនូវអាជីវបារិសុទ្ធិ-
សីល ។ ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបូជាផ្កា
ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុង
កប្បទី ១៨ ខ្ញុំបានកើតជាក្សត្រ ១៨ ដង និង ៤៨ ដង (៦៦)
ជាធំលើផែនដី ទ្រង់ព្រះនាមបទុមកាសៈដូចគ្នា ។ បដិសម្មិទា ៤
វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបទុមបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បទុមបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឧទាន

តិមរបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ កតសញ្ញាត្ថេរាបទាន
 ១ និបន្ទញ្ញាត្ថេរាបទាន ១ អដោបុប្ផិយត្ថេ-
 រាបទាន ១ រំសិសញ្ញាត្ថេរាបទាន ២ ផលទាយ-
 ត្ថេរាបទាន ១ សទ្ធសញ្ញាត្ថេរាបទាន ១
 ពោធិសិញ្ញាត្ថេរាបទាន ១ បទុមបុប្ផិយត្ថេរាបទាន
 ១ ឯគាថាចំនួន ៥៦ លោកបានសម្តែងហើយ ។

តិមរបុប្ផិយវគ្គទី ៩ ចប់

អដ្ឋកថា

បទុមបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[៧២] អបទានរបស់ព្រះបទុមបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
ទោគ្គរវនំ បរិដ្ឋោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមផុស្សៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង
ចម្រើនវ័យហើយ ចុះទៅក្នុងស្រះបោក្ខរណីមួយកន្លែង ដែលសម្បូរដោយផ្កា
ឈូក ទំពាស្សីក្រអៅឈូក ឃើញព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមផុស្សៈ កំពុង
យាងទៅក្នុងទីមិនឆ្ងាយអំពីស្រះបោក្ខរណី មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើបបេះផ្កាឈូក
អំពីស្រះ បោះទៅលើអាកាសបូជាព្រះមានព្រះភាគ ។ ផ្កាទាំងនោះ បាន
អណ្តែតជាពិភានក្នុងអាកាស កុលបុត្តនោះ មានចិត្តជ្រះថ្លាក្រៃលែង ទើប
ចេញបួសបំពេញសមណធម៌ កាន់យកវត្ថុបដិបត្តិជាសារៈ បុតិចាកអត្តភាព
នោះហើយ ដូចធ្វើមន្ទិលក្នុងស្ថានតុសិត^(១) ទើបទៅកើតក្នុងទីនោះ សោយ
កាមាវចរ ៦ ជាន់តាមលំដាប់ ។ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមាន
ត្រកូលមួយកន្លែង លុះចម្រើនវ័យហើយ បាននូវសទ្ធា បួសហើយ មិន
យូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

១- បាលីថា តុសិតកវនមលំ កុរុមាទោ វិយ ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី តិមិរុប្បិយវគ្គទី ៩ ៣៩៩

ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើត
សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
ពាក្យថា ចោក្ខុវរណំ បរិដ្ឋោ ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងបទទាំងនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ឈ្មោះថា ចោក្ខុ ព្រោះ
រឹងប៉ឹងជាង ទង ស្លឹក នៃដើមបបួសដោយទូទៅ ។ ឈ្មោះថា ចោក្ខុវរណំ
ព្រោះជាទីប្រជុំ ដោយអត្ថថា ជាទីកើតនៃដើមឈូក អធិប្បាយថា ខ្ញុំបាន
ចូលទៅកណ្តាលស្រះ ដែលប្រដាប់ដោយគុម្ព និងព្រៃឈូក ។ ពាក្យ
ដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{២៧៣}

អង្គកថាបទុមប្បិយត្ថោបទាន ចប់
តិមិរុប្បិយវគ្គទី ៩ ចប់

សុត្តន្តបិដក

សុដារគ្គិ ១០

សុដាបិណ្ឌិយត្ថេរាបទានទី ១

[៧៣] កាលបុគ្គលបូជា ចំពោះបុគ្គលគួរបូជា ទោះបីព្រះពុទ្ធ
 ឬសាវ័ក ដែលកន្លងផុតនូវធម៌ជាគ្រឿងយឺតយូរ ត្រង់ផុតនូវ
 សេចក្តីសោក និងការខ្សឹកខ្សួល ។ កាលបុគ្គលបូជាចំពោះបុគ្គល
 ទាំងនោះ ដែលមានសភាពដូច្នោះ មានទុក្ខរលត់ហើយ លោកមិន
 មានភ័យអំពីទីណា បុគ្គលណាមួយ មិនអាចនឹងរាប់បុណ្យថា
 បុណ្យនេះ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ឬមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឡើយ ។
 ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលណាមួយ ទទួលនូវភាពជាធំ ក្នុងទ្វីបទាំង ៤
 ការទទួលនូវឥស្សរភាពនេះរបស់បុគ្គលនោះ មិនដល់មួយចំណែក
 ទី ១៦ នៃការបូជានេះឡើយ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានបូកបាយ-អ
 ក្នុងចន្លោះឥដ្ឋចេតិយរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមសិទ្ធក្ខៈ ទ្រង់
 ប្រសើរជាងពួកនរ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុ
 ដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ

នេះជាផលនៃការជួសជុលចេតិយ ។ ក្នុងកប្បទី ៣០ អំពីកប្ប
 នេះ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១៣ ដង មាននាមថា បដិសង្ខារសៈ
 ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ។ បដិសម្មិតា ៤ វិមោក្ខ ៨
 និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុធាបិណ្ឌិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុធាបិណ្ឌិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សុដារវគ្គទី ១០

សុធាបិណ្ឌិយត្ថេរាបទាន

[៧៣] អបទានរបស់ព្រះសុធាបិណ្ឌិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
បូជារមោ បូជយតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់ព្រះ
ជន្មនៅ មិនអាចបំពេញបុណ្យបាន កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បរិនិព្វាន
ហើយ កាលមហាជននាំគ្នាសាងព្រះចេតិយ ដើម្បីដាក់ព្រះធាតុរបស់ព្រះ
មានព្រះភាគ កុលបុត្តនោះ បានថ្វាយបាយ-អ-កចេតិយនោះ ។ ដោយ
បុញ្ញកម្មនោះ តាំងអំពីកប្ប ៧៤ មក កុលបុត្តនោះ មិនធ្លាប់ជួបអបាយ ៤
សោយតែទេវសម្បត្តិ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ
មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

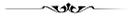
ក្នុងកាលខាងក្រោយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវ
សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
ពាក្យថា បូជារមោ បូជយតោ ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងពាក្យទាំងនោះ មានអធិប្បាយដូចតទៅនេះ ព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ព្រះអរិយសាវ័ក អាចារ្យ ឧបជ្ឈាយ័ មាតា បិតា និងគ្រូជាដើម ឈ្មោះថា បូជារបាបុគ្គល បុគ្គលណាម្នាក់ សូម្បីមានអានុភាពធំ ក៏មិនអាចធ្វើការរាប់ នូវចំណែកបុណ្យរបស់បុគ្គលដែលគួររាប់ជាទាំងនោះ ដោយសក្ការៈ មានកម្រង ផ្កា ផ្កាយក សំពត់ គ្រឿងអាករណៈ និងបច្ច័យ ៤ ជាដើម រាប់ពាន់ រាប់ សែនជាដើម ។ មិនមែនបុណ្យរបស់បុគ្គលដែលបូជាព្រះពុទ្ធជាដើម ដែល ទ្រង់គង់ព្រះជន្មនៅប៉ុណ្ណោះទេ សូម្បីបូជាក្នុងព្រះចេតិយ ព្រះបដិមា និង ពោធិព្រឹក្សជាដើមរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ដែលបរិនិព្វានទៅហើយ ក៏នឹម នេះដូចគ្នា ។

ដើម្បីសម្តែងរឿងនោះ ទើបព្រះថេរៈពោលពាក្យថា ចតុន្ទម្បី ទីទាន់ ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ចតុន្ទម្បី ទីទាន់ សេចក្តីថា គប្បីរម្មទ្ធិបទាំង ៤ ពោល គឺជម្ពូទ្ធិប អបរគោយានទ្ធិប ឧត្តរកុរុទ្ធិប និង បុព្វវិទេហទ្ធិប និងទ្ធិបតូច ២ ពាន់ ដែលរម្មក្នុងទ្ធិបទាំង ៤ នោះ ចូលជា មួយគ្នា ហើយគ្រប់គ្រងភាពជាធំ គឺភាពជាស្តេចចក្រពត្តិ ក្នុងល្វែងនៃ ចក្កវាឡទាំងមូល ។ បទថា ឯកិស្សា បូជនាយេតំ សេចក្តីថា ទ្រព្យទាំង មូល មានរតនៈ ៧ ក្នុងជម្ពូទ្ធិបទាំងមូលជាដើមនោះ មិនដល់ចំណែកទី ១៦ នៃការបូជាត្រឹមតែម្តង ដែលធ្វើក្នុងបន្ទប់ព្រះធាតុ គឺព្រះចេតិយ ។ បទថា កលំ នាគ្យតិ សោឡសី សេចក្តីថា មិនដល់ចំណែកទី ១៦ ដែលច្រៀក ជា ១៦ ដងនៃការបូជាដែលធ្វើក្នុងព្រះចេតិយ ។

បទថា សិទ្ធកុស្តស្ស ។បេ។ ដលិតន្តរេ ភ្ជាប់សេចក្តីថា កាលមហាជន
 នាំគ្នាបូកលាបបាយ-អ ត្រង់បន្ទប់បញ្ចុះព្រះធាតុ ក្នុងព្រះចេតិយរបស់ព្រះ
 មានព្រះកាគ ព្រះនាមសិទ្ធកុស្តៈ ដែលជាបុគ្គលប្រសើរជាងនរៈ ខ្ញុំបានដាក់ដុំ
 បាយ-អ ក្នុងចន្លោះទីតពីរចំណែក ឬក្នុងរវាងទីជាទីថ្វាយផ្កា ។ ពាក្យ
 ដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាសុធាបិណ្ឌិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សុបិបិយត្ថោរាមទានទី ២

[៧៤] ខ្ញុំមានចិត្តរីករាយ បានថ្វាយតាំងដ៏ស្អាត ចំពោះព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមតិស្សៈ ជាលោកនាថ ជាដៅពង្សនៃព្រះអាទិត្យ ។ ក្នុង កប្បទី ៣៨ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាស្តេច ព្រះនាមមហារុចិ មាន កោគៈច្រើន មានទីដេកច្រើន ។ ព្រោះតែខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បាន ថ្វាយតាំងចំពោះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទើបខ្ញុំទទួលរងកុសលកម្មជារបស់ខ្លួន ដែលខ្លួនបានសាងល្អហើយក្នុងភពមុន ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពី កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយតាំង ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិន ដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយតាំង ។ ក្នុងកប្បទី ៣៨ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្ខុត្តិ ៣ អង្គ ព្រះនាមរុចិ ១ ឧបរុចិ ១ មហារុចិ ១ ជាគម្រប់ ៣ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុបិបិយត្ថោរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុបិបិយត្ថោរាមទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សុបិបិយត្ថេរាបទាន

[៧៤] អបទានរបស់ព្រះសុបិន្តិកត្ថេរ^១) មានពាក្យផ្ដើមថា តិស្សស្ស លោកនាថស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដើម្បីជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងអនេកជាតិ ក្នុង កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បានថ្វាយតាំងដែលមានតម្លៃច្រើន ជាតាំងដែលបរិសុទ្ធ ស្អាតល្អ ដើម្បីជាទីគង់របស់ព្រះសាស្តា ។ ដោយ បុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះសោយសុខក្នុងសុគតិ អន្ទោលទៅក្នុងភពនោះៗ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ចូសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

លោកសម្រេចអរហត្តផលហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្ម កើតសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា តិស្សស្ស លោកនាថស្ស ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់នោះ មានអត្ថ ន័យយល់ហើយ ។^២

អដ្ឋកថាសុបិន្តិកត្ថេរាបទាន ចប់

១- បាលីអបទានជា សុបិបិយត្ថេរ ។

សុត្តន្តបិដក

អដ្ឋបទលក្ខណៈត្ថេរាបទានទី ៣

[៧៥] ខ្ញុំជាបុគ្គលពេញទៅដោយសេចក្តីទ័លក្រ ដល់នូវភាពគួរ
 គេអាណិតក្រៃពេក ខ្ញុំបានប្រគេនសំពត់ពាក់កណ្តាល ចំពោះព្រះ
 មានព្រះភាគ ព្រះនាមតិស្សៈ ។ លុះខ្ញុំថ្វាយសំពត់ពាក់កណ្តាល
 រួចហើយ បានរីករាយក្នុងស្ថានសួគ៌ អស់មួយកប្ប មិនតែ
 ប៉ុណ្ណោះ ខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម (ដទៃទៀត) ក្នុងកប្បទាំងឡាយ
 ដ៏សេសផង ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
 បានថ្វាយសំពត់ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជា
 ផលនៃការថ្វាយសំពត់ ។ ក្នុងកប្បទី ៥១ ខ្ញុំបានជាក្សត្រចក្ខុពត្តិ
 ជាធំជាងពួកជន ព្រះនាមសមន្តាឱទ្ធនៈ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ
 ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអដ្ឋបទលក្ខណៈត្ថេរាមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អដ្ឋបទលក្ខណៈត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

អធិប្បវេណីកត្តាបទាន

[៩៥] អបទានរបស់ព្រះអធិប្បវេណី មានពាក្យផ្ដើមថា
តិស្សស្សាហំ ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ កើតក្នុងផ្ទះរបស់ត្រកូលអ្នក
ក្រីក្រ ព្រោះអកុសលកម្មឯណានីមួយ ចម្រើនវ័យហើយ ស្លាប់ព្រះធម្ម-
ទេសនា មានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយសំពត់ពាក់កណ្តាល ដើម្បីធ្វើចីវរ ដោយ
បីតិ និងសោមនស្សនោះៗ ឯង កុលបុត្តនោះអស់ជីវិតហើយ ទៅកើតក្នុង
ស្ថានសួគ៌ សោយសម្បត្តិក្នុងកាមាវចរសួគ៌ ៦ ជាន់ ចុតិចាកស្ថានសួគ៌
នោះហើយ សោយចក្កត្តិសម្បត្តិ ដែលជាកំពូលនៃមនុស្សសម្បត្តិ ក្នុងពួក
មនុស្សច្រើនជាតិ ។ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលសុកុស្តម្មមួយ
កន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ស្លាប់នូវព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តា មានចិត្ត
ជ្រះថ្លា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
តិស្សស្សាហំ ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់ មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាអធិប្បវេណីកត្តាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សូចិទាយកត្តរាបទានធិ ៤

[៧៦] ក្នុងជាតិមុន ខ្ញុំកើតជាជាងដែក ក្នុងបុរីដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះ
 ពន្ទុមៈ ខ្ញុំបានថ្វាយមូលដល់ព្រះវិបស្សី ព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណ
 ដ៏ធំ ។ ញាណ (របស់ខ្ញុំ) ស្មើចុងនៃកែវដែរ ប្រាកដដូច្នោះ
 កើតប្រាកដ ដោយកម្មនោះ ខ្ញុំមានរាគៈវិនាសហើយ មានចិត្ត
 រួចស្រឡះហើយ ដល់នូវធម៌ជាគ្រឿងអស់ទៅនៃអាសវៈ ។
 អតីតភព បច្ចុប្បន្នភព អនាគតភពទាំងអស់ណា ខ្ញុំពិចារណា
 ឃើញភពទាំងអស់នោះដោយញាណ នេះជាផលនៃការថ្វាយ
 មូល ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្កពត្តិ ៧
 ដង ព្រះនាមវដ៏រាសមៈដូចគ្នា បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ
 មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទ្ធ ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសូចិទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សូចិទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សូចិទាយកត្តោរាជាន

[៩៦] អបទានរបស់ព្រះសូចិទាយកត្តោរ មានពាក្យផ្ដើមថា
កម្មារោមំ បុរេ អាសី ដូច្នោះ ។

ព្រះលោកអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សាបព្រោះនូវពូជ គឺកុសលក្នុងចន្លោះភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគ
ព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងត្រកូលនៃជាងមាស ព្រោះត្រូវកម្មណាមួយដែលខ្លួន
ធ្វើក្នុងរវាងភពកាត់ផ្ដាច់ ។ ចម្រើនវ័យហើយ ដល់នូវភាពជាអ្នកសម្រេច
ក្នុងសិប្បៈរបស់ត្រកូល ស្ដាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្ដាហើយ មាន
ចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយមូលសម្រាប់ដេរចីវរ ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្ត
នោះបានសោយទិព្វសម្បត្តិ តមក កើតក្នុងមនុស្ស សោយសម្បត្តិទាំង
ឡាយ មានចក្កតិសម្បត្តិជាដើម ជាអ្នកមានបញ្ញាមុតស្រួច មានញាណ
ដូចពេជ្រ ក្នុងភពដែលខ្លួនកើតហើយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតហើយ
ចម្រើនវ័យដោយលំដាប់ មានទ្រព្យច្រើន បាននូវសទ្ធា មានបញ្ញាមុតស្រួច ។
ថ្ងៃមួយ ស្ដាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្ដា បញ្ជូនញាណទៅតាមក្រវែល
នៃធម៌ បានជាព្រះអរហន្តនៅលើអាសនៈដែលខ្លួនអង្គុយនោះឯង ។

លោកបានជាព្រះអរហន្តហើយ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវ
សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
ពាក្យថា កម្មារោមំ បុរេ អាសី ដូច្នោះជាដើម ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី សុធាវគ្គទី ១០

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា កម្មារោ សេចក្តីថា ជាធិមាស បានដល់
អ្នកចិញ្ចឹមជីវិតដោយការងារលោហៈ មានដែកជាដើម ជាអ្នករស់នៅស្អាត
ដល់នូវការចម្រើនបរិបូណ៌ អធិប្បាយថា ក្នុងកាលមុន គឺក្នុងកាលបំពេញ
បុណ្យ ខ្ញុំបានជាជាធិមាស ។ ពាក្យសេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាសូចិទាយកត្តាវាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

គន្ធមាលិយត្ថេរាបទានទី ៥

[៧៧] ខ្ញុំបានកសាងព្រះស្នូប ប្រកបដោយគ្រឿងក្រអូប ស្រោប
 បិទបាំងដោយផ្កាម្លិះ ដ៏សមគួរដល់ព្រះពុទ្ធ (ថ្វាយ) ចំពោះ
 ព្រះមានព្រះកាគ ព្រះនាមសិទ្ធក្លុះ ។ (ខ្ញុំថ្វាយបង្គំ) ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជា
 អគ្គនាយកក្នុងលោក ប្រាកដស្មើដោយចេតិយ ជាវិការនៃមាស
 ទ្រង់រុងរឿង ដូចផ្ការាជព្រឹក្ស ឬដូចភ្លើងកំពុងឆេះ ទ្រង់ប្រសើរ
 ដូចខ្នាធំ និងគោឧសកៈ ឬដូចកេសររាជសីហ៍ មានជាតិដ៏ខ្ពស់
 ទ្រង់គង់លើអាសនៈ ទ្រង់ជាកំពូលនៃពួកសមណៈ មានភិក្ខុសង្ឃ
 ចោមរោម ។ លុះខ្ញុំថ្វាយបង្គំព្រះបាទា របស់ព្រះសាស្តាហើយ
 បែរមុខទៅឧត្តរទិស ដើរចេញទៅ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ
 ខ្ញុំបានថ្វាយគ្រឿងក្រអូប និងកម្រងផ្កា ក្នុងកាលណា ។ (កាល
 នោះ) ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ ដោយផលនៃសក្ការៈ ដែលខ្ញុំធ្វើ
 ចំពោះព្រះពុទ្ធដោយវិសេស នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី
 ៣៧ ខ្ញុំបានជាក្សត្រចក្កតិ ១៦ ដង ព្រះនាមទេវគន្ធរដ្ឋ ។
 បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះគន្ធមាលិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

គន្ធមាលិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

គន្ធមាលិយត្ថេរាបទាន

[៧៧] អបទានរបស់ព្រះគន្ធមាលិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
សិទ្ធតុស្ស ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
សាសនានៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធតុៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ជាអ្នកមានទ្រព្យច្រើន មានភោគៈច្រើន ។ កុលបុត្តនោះជ្រះថ្លាក្នុង
ព្រះសាស្តា ប្រមូលនូវគ្រឿងក្រអូបជាច្រើន មានខ្លឹមចន្ទន៍ កំញាន កប្បិរ
និងក្រស្នាជាដើម សាងព្រះស្តុបក្រអូបថ្វាយព្រះសាស្តា ។ ខាងលើព្រះស្តុប
ប្រក់ដោយផ្កាម្លិះ ហើយធ្វើការថ្វាយបង្គំព្រះពុទ្ធដោយអង្គ ៨ ដោយបុញ្ញកម្ម
នោះ កុលបុត្តនោះ សោយសម្បត្តិក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ក្នុង
ពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង សម្បូរដោយទ្រព្យ
សម្បត្តិ ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ឬសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន
ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលខាងក្រោយ ព្រះថេរៈរព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
សិទ្ធតុស្ស ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់ មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាគន្ធមាលិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

តិប្បប្បិយត្ថេរាបទានទី ៦

[៧៨] ក្នុងកតមុន ខ្ញុំកើតជាព្រានម្រឹគនៅក្នុងព្រៃធំ បានឃើញ
 ដើមច្រនៀង (ជាពោធិព្រឹក្ស) មានពណ៌ខៀវបំព្រង ហើយ
 ខ្ញុំរោយផ្កា ៣ ទង (ត្រង់គល់ច្រនៀងនោះ) ។ កាលនោះ ខ្ញុំ
 រើសស្លឹកស្លាតៗ យកទៅចោលខាងក្រៅ ហើយថ្វាយបង្គំដើម
 ច្រនៀងនោះ ដូចជាថ្វាយបង្គំព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី ជា
 លោកនាយក ទ្រង់ស្អាតខាងក្នុង ស្អាតខាងក្រៅ មានព្រះ
 ហឫទ័យផុតស្រឡះ (ចាកកិលេស) មិនមានអាសវៈ ក្នុង
 ទីចំពោះមុខ ហើយធ្វើកាលកិរិយាក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៧១
 អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាដើមពោធិព្រឹក្ស ក្នុង
 កាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជាដើម
 ពោធិព្រឹក្ស ។ ក្នុងកប្បទី ៣០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 ១៣ ដង ព្រះនាមសមន្តបុសាទិកៈដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។
 បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតិប្បប្បិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តិប្បប្បិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

តិប្បិយត្ថេរាបទាន

[៧៨] អបទានរបស់ព្រះតិប្បិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា មិត្តលុទ្ធា បុរេ អាសី ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ មុនៗ ព្រោះអកុសលណាមួយក្នុងវាងភពកាត់ផ្ដាច់ ក្នុងកាលនៃព្រះមាន ព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងត្រកូលព្រាន ធ្វើជាព្រានម្រឹគនៅក្នុងព្រៃ ។ ក្នុងកាលនោះ នាយព្រាននោះ ឃើញដើមច្រនៀងដែលជាឈើត្រាស់ដឹង របស់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី មានស្លឹកទន់ យោនយាន មានពណ៌ ខៀវស្រស់ មានរស្មីខៀវ គួរជាទីត្រេកអរនៃចិត្ត ទើបបូជាដោយផ្កា ៣ បេះស្លឹកចាស់ៗ ចោល ថ្វាយបង្គំច្រនៀងពោធិព្រឹក្សនោះ ដូចថ្វាយបង្គំក្នុង ទីចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះមានព្រះភាគ ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ កើតក្នុងទេវលោក សោយទិព្វសម្បត្តិហើយ ក្នុងទេវលោកនោះ ចុតិចាកទេវលោកនោះហើយ កើតក្នុងមនុស្ស សោយ ចក្កត្តិសម្បត្តិជាដើមក្នុងមនុស្សនោះ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមាន ត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ស្ដាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តា មានចិត្តប្រកបដោយសោមនស្ស លះនូវផ្ទះ ចេញបួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ព្រះថេរៈ កាលសម្រេចនូវការត្រាស់ដឹងយ៉ាងនេះហើយ រព្វកដល់
បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្ត
មកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា មិត្តលុទ្ធា បុរេ អាសី ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងបទទាំងនោះ ឈ្មោះថា មិត្ត ព្រោះទៅ គឺដល់នូវការស្ងាប់ ។
ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា មិត្ត ព្រោះដើរទៅ ស្វែងរកទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ ។
ឈ្មោះថា មិត្តលុទ្ធា ព្រោះចង់បាន ចង់បានច្រើន ជាប់ចិត្តក្នុងការសម្ងាប់
ម្រឹគ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ក្នុងកាលមុន គឺក្នុងសម័យដែលខ្ញុំធ្វើបុណ្យ ខ្ញុំបានជា
ព្រានម្រឹគនៅក្នុងព្រៃធំដែលហៅថា កានន ។

បទថា ទាដលី ហរិតំ ទិស្វា សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ទាដលី ព្រោះ
ក្នុងដើមឈើនោះ មានសម្បកពណ៌ក្រហមទូទៅ ។ ហៅថា ទាដលី ព្រោះ
មានផ្កាពណ៌ក្រហម អធិប្បាយថា ឃើញដើមពោធិ គឺដើមច្រនៀងដែល
មានពណ៌ខៀវស្រស់ គឺមានពណ៌ខៀវ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង
នាយយល់ហើយ ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាតិប្បដ្ឋយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក
មធ្យិមិកត្តរាមទានទី ៧

[៧៧] ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ប្រសើរជាង
ពួកតសី គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជាក្នុងព្រៃធំ ជាទីស្ងាត់មិនមាន
សំឡេង មិនមានការរីករវ ទ្រង់ជាមហានាគ មានទុក្ខរលត់ហើយ
ជាបុរសអាជានេយ្យដ៏ប្រសើរ ទ្រង់រុនរឿងដូចផ្កាយព្រឹក្ស មាន
ពួកទេវតានមស្ការហើយ ។ សេចក្តីត្រេកអររបស់ខ្ញុំ មានប្រមាណ
ច្រើនកើតឡើងមុន ញាណក៏កើតឡើងក្នុងវេលានោះដែរ ខ្ញុំថ្វាយ
ទឹកឃ្មុំចំពោះព្រះសាស្តា ដែលទើបចេញអំពីសមាធិ ។ ខ្ញុំមានចិត្ត
ជ្រះថ្លា ថ្វាយបង្គំព្រះបាទារបស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ
ដោយសិរ្សៈ ហើយបែរមុខទៅទិសខាងកើត ដើរចេញទៅ ។ ក្នុង
កប្បទី ៣៤ ខ្ញុំកើតជាស្តេចឈ្មោះសុទ្ធស្សនៈ មានទឹកឃ្មុំហូរចេញ
អំពីក្រអៅឈូក (ស្រក់ចុះទៅ) ក្នុងកោជន ក្នុងវេលានោះ
ទាំងភ្លៀងទឹកឃ្មុំ ក៏បង្ហូរចុះ នេះជាផលនៃបុព្វកម្ម ។ ក្នុងកប្បទី
៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំថ្វាយទឹកឃ្មុំ ក្នុងកាលនោះ
ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយទឹកឃ្មុំ ។ ក្នុងកប្បទី
៣២ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៤ ដង ព្រះនាម

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

សុទ្ធស្សនៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំង
ច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើ
ឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិ
ហើយ ។

បានឮថា ព្រះមគ្គបិណ្ឌិកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មគ្គបិណ្ឌិកត្តោរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

មធ្យមិណ្ឌិកត្ថោបទាន

[៧៧] អបទានរបស់ព្រះមធ្យមិណ្ឌិកត្ថោ មានពាក្យផ្ដើមថា វិវនេ កាលនេ ទិស្វា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ កើតជាព្រាន អាស្រ័យនៅ ក្នុងព្រៃធំ ។ ក្នុងកាលនោះ កុលបុត្តនោះ បានឃើញព្រះមានព្រះភាគព្រះ នាមសិទ្ធិត្ថៈ ដែលប្រកបដោយការត្រេកអរក្នុងវិវេក បានថ្វាយទឹកឃ្នុំ មាន រសត្វាញ់ ដល់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ដែលចេញអំពីសមាធិហើយ កុលបុត្តនោះ មានចិត្តជ្រះថ្លាក្នុងព្រះមានព្រះភាគ ថ្វាយបង្គំហើយ ចៀស ចេញទៅ ។ ដោយបុណ្យកម្មនោះ កុលបុត្តនោះសោយសម្បត្តិ ត្រាច់ទៅក្នុង ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល មួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ មិនយូរ ប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលខាងក្រោយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា វិវនេ កាលនេ ទិស្វា ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា វិវេទ សេចក្តីថា ព្រៃដែលផ្សាយទៅដោយ
 ពិសេស ឈ្មោះថា វិវេទ បានដល់ ព្រៃដែលមិនមានសំឡេងដី សេះ រថ
 និងសំឡេងស្តរ និងប្រាសចាកវត្តកាម និងកិលេសកាម ក្លាប់សេចក្តីថា
 ក្នុងព្រៃធំ ពោល គឺព្រៃជ្រៅដែលឥតសំឡេង ។ បទថា ឱសធីវ វិរោធន្ត
 សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ឱសធី ព្រោះញ៉ាំងនូវការចង់បាន ការប្រាថ្នារបស់ជន
 ដែលសាងសេចក្តីចម្រើនឲ្យសម្រេច ។ ជនទាំងឡាយអាស្រ័យហេតុ គឺការ
 កើតឡើងរបស់ឱជៈ កាលផ្កាយណារះឡើង ទើបទៅដកយកថ្នាំមក ផ្កាយ
 នោះ ឈ្មោះថា ឱសធី កាលគួរនឹងពោលថា ឱសធីតារកា វេ វិរោធន្ត
 បែរជាពោលថា ឱសធីវ វិរោធន្ត ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការចង់គាថា ។
 ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាមធុបិណ្ឌិកត្ថរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សេនាសនទាយកត្តោបទានទី ៨

[១០០] ខ្ញុំបានថ្វាយកម្រាលស្លឹកឈើ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះនាមសិទ្ធក្ខៈ ទាំងបានរោយរាយផ្កាច្បា ជាឧបការៈ (ដល់
 កម្រាលស្លឹកឈើ) ដោយជុំវិញទៀត ។ (ដោយកុសលកម្មនេះ)
 ខ្ញុំបានសោយ (គ្រប់គ្រង) ប្រាសាទទាំងឡាយផង គុហាជាទី
 រីករាយ មានថ្ងៃច្រើនផង ផ្កាទាំងឡាយមានថ្ងៃច្រើន តែងបង្ក
 ចុះលើសយនៈរបស់ខ្ញុំផង ។ ខ្ញុំដេកនឿលលើសយនៈដ៏វិចិត្រ
 ក្រាលដោយផ្កាឈើ ទាំងភ្លៀងជារិការនៃផ្កាឈើ ក៏តែងបង្កចុះ
 លើសយនៈ (របស់ខ្ញុំ) ក្នុងកាលនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤
 អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយកម្រាលស្លឹកឈើ ក្នុង
 កាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិឡើយ នេះជាផលនៃកម្រាល
 ស្លឹកឈើ ។ ក្នុងកប្បទី ៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចបក្កតត្តិ
 ៧ ផង ព្រះនាមបិតាសន្ធារកៈដូចគ្នា ទ្រង់ជាជំនាន់ពួកជន ។
 បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសេនាសនទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សេនាសនទាយកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សេនាសនទាយកត្តោបទាន

[១០០] អបទានរបស់ព្រះសេនាសនទាយកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
សិទ្ធត្ថស្ស ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង
ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា កាលព្រះមានព្រះភាគយាងមក
កាន់ជ័យព្រៃដែលជាលំនៅរបស់ខ្លួន បានថ្វាយបង្គំ ហើយក្រាលកម្រាល
ធ្វើដោយស្មៅថ្វាយ ។ ជុំវិញទីគង់របស់ព្រះមានព្រះភាគ បានបូជាដោយផ្កា
បាំងជុំវិញដោយផ្កា ដោយបុព្វកម្មនោះ កុលបុត្តនោះអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា
និងមនុស្សទាំងឡាយ សោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើត
ក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះមានព្រះភាគ
បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលខាងក្រោយ លោករព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវ
សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
ពាក្យថា សិទ្ធត្ថស្ស ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់នោះ មាន
អត្ថន័យយល់ហើយ ព្រោះមានន័យដូចពោលខាងដើមនោះឯង ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាសេនាសនទាយកត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

វេយ្យាវច្ឆកត្តោបទានធិ ៩

[១០១] ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវិបស្សី ជាមេគណៈ ខ្ញុំ
 ជាអ្នកបម្រើ ជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងកិច្ចទាំងពួង ។ ឯទេយ្យធម៌
 របស់ខ្ញុំគ្មាន ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា ថ្វាយបង្គំព្រះបាទារបស់ព្រះសាស្តា
 ជាព្រះសុគត ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើការខ្វល់ខ្វាយបម្រើ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិន
 ដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការខ្វល់ខ្វាយបម្រើ ។ ក្នុងកប្បទី
 ៨ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមសុចិន្ធិយៈ ទ្រង់
 បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវេយ្យាវច្ឆកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

វេយ្យាវច្ឆកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

វេយ្យាករណ៍ត្រកត្តាបទាន

[១០១] អបទានរបស់ព្រះវេយ្យាករណ៍ មានពាក្យផ្ដើមថា
វិបស្សិស្ស ភគវតោ ដូច្នោះ ។

អត្ថប្បត្តិហេតុរបស់អបទាននេះ គប្បីជាបដោយន័យដូចពោលហើយ
ខាងដើមនោះឯង ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាវេយ្យាករណ៍ត្រកត្តាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ពុទ្ធបដ្ឋាកត្តោរាមទានទី ១០

[១០២] ខ្ញុំកើតជាអ្នកផ្គុំស្នំ ជាអ្នកប្រកបដោយការបម្រើ
 ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវិបស្សី ជាព្រះសុគត ព្រះអង្គស្វែងរក
 នូវគុណដ៏ធំជានិច្ច ។ ខ្ញុំតែងជួបផលនៃការបម្រើ ព្រះលោកនាថ
 ទ្រង់ប្រកបដោយតាទិគុណ គឺតូរ្យតន្ត្រី ៦០ ពាន់ តែងចោមរោម
 ខ្ញុំសព្វៗ កាល ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុ
 ដែលខ្ញុំបានបម្រើព្រះពុទ្ធ ជាមហាសី ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិន
 ដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបម្រើ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤
 អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១៦ ដង ព្រះនាមមហា-
 និគ្រ្យាសៈដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ
 ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
 សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះពុទ្ធបដ្ឋាកត្តោរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពុទ្ធបដ្ឋាកត្តោរាមទាន ចប់

ឧទាន

សុធាបិណ្ឌិយត្ថេរាបទាន ១ សុបិបិយត្ថេរាបទាន ១ អន្ស្រ-
ចេលកត្ថេរាបទាន ១ សុចិទាយកត្ថេរាបទាន ១ គន្ធមាលិយ-
ត្ថេរាបទាន ១ តិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ មធុបិណ្ឌិយត្ថេរាបទាន ១
សេនាសនទាយកត្ថេរាបទាន ១ វេយ្យាវច្ចកត្ថេរាបទាន ១ ពុទ្ធ-
បដ្ឋាកត្ថេរាបទាន ១ ឯកាថាមានចំនួន ៩០ គត៍ ដែលលោក
សម្តែងហើយ ក្នុងវគ្គនេះ ។

សុធាវគ្គទី ១០ ចប់

មួយទៀត ឧទាននៃវគ្គ

ពុទ្ធវគ្គជាបឋម ១ សីហាសនិយវគ្គ ១ សុកុតិវគ្គ ១ កុណ្ណ-
ធានវគ្គ ១ ឧបាលិវគ្គ ១ វិជនីវគ្គ ១ សកចិត្តនិយវគ្គ ១ នាគ-
សមាលវគ្គ ១ តិមិរបុប្ផិយវគ្គ ១ ជាគម្រប់ ១០ និងសុធាវគ្គ
មានគាថា ១៤៥៥ ។

ពុទ្ធវគ្គទសកៈ ចប់

បឋមសតកៈ ចប់

អដ្ឋកថា

ពុទ្ធបដ្ឋាកត្តោរាមទាន

[១០២] អបទានរបស់ព្រះពុទ្ធបដ្ឋាកត្តោរ មានពាក្យផ្ដើមថា
វិបស្សីស្ស ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងត្រកូលអ្នកផ្ដុំស្នំ ចម្រើន
វ័យហើយ បានជាអ្នកឈ្លាសក្នុងសិប្បៈ គឺក្នុងការផ្ដុំស្នំ ។ កុលបុត្តនោះ
ផ្ដុំស្នំថ្វាយព្រះមានព្រះភាគអស់កាលជានិច្ច បូជាដោយសំឡេងស្នំនោះឯង ។
ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំង
ឡាយ មានឈ្មោះល្បីល្បាញប្រាកដទៅក្នុងទីគ្រប់ស្ថាន ។ ក្នុងពុទ្ធប្បទកាល
នេះ កើតក្នុងត្រកូលដែលមានភក្ដីឈ្មោះមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ
ប្រាកដឈ្មោះថា មគុស្សរៈ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ មិនយូរ
ប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។ ខាងក្រោយ លោកប្រាកដឈ្មោះថា
មគុស្សរត្តោរ ដូច្នោះ ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះថេរៈរព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស កាល
 ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា វិបស្សីស្ស
 ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះ ខ្ញុំបានអធិប្បាយហើយខាងដើមនោះ
 ឯង ។ បទថា អបោសី សន្ទុធមកោ គប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា ស័ន្ទ
 ព្រោះដឹក អធិប្បាយថា ត្រាប់ទៅត្រង់មាត់ច្រាំងក្នុងសមុទ្រ ។ ឈ្មោះថា
 សន្ទុធមក ព្រោះផ្ទុំស័ន្ទនោះ គឺធ្វើសំឡេងឲ្យកងរំពង អធិប្បាយថា ខ្ញុំនោះ
 បានជាអ្នកផ្ទុំស័ន្ទនោះឯង ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យ
 យល់ហើយ ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាពុទ្ធបដ្ឋាកត្តោរាបទាន ចប់
 សុដារត្តទី ១០ ចប់

សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ បរមនាន
ទុតិយភាគ

ភិក្ខុទាយវគ្គទី ១១

ភិក្ខុទាយកត្តរាបនានទី ១

[១] ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ មានវណ្ណៈដូចមាស ទ្រង់គួរ
ទទួលគ្រឿងបូជា ទ្រង់ចេញចាកព្រៃធំ គឺតណ្ហាមកកាន់ព្រះ
និព្វាន ។ ខ្ញុំទៅតាមស្នាមព្រះបាទានៃព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ញ៉ាំងជនឲ្យ
រលត់ទុក្ខ ហើយបានថ្វាយភិក្ខុមួយវែក ដល់ព្រះមហេសីព្រះ
នាមសិទ្ធក្មត្តៈ ទ្រង់មានប្រាជ្ញា មានព្រះហឫទ័យស្ងប់រម្ងាប់ មាន
ព្យាយាមច្រើន ទ្រង់មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ សេចក្តីត្រេកអរ
របស់ខ្ញុំ មានប្រមាណច្រើន ចំពោះព្រះពុទ្ធ ជាអាទិច្ចពន្ធ ។ ក្នុង
កប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
បានថ្វាយទាន ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយ
ភិក្ខុ ។ ក្នុងកប្បទី ៨៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចបក្សពត្តិ

៧ ជាតិ ព្រះនាមមហារណុដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការ ។ បដិសម្ពុទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា៦ នេះ ខ្ញុំបាន
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះភិក្ខុទាយកត្តេរមានអាយុ បានសម្តែងហើយ
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ភិក្ខុទាយកត្តេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ភិក្ខុទាយវគ្គដ៏ ១១

ភិក្ខុទាយកត្តរាបទាន

[១] អបទានរបស់ព្រះភិក្ខុទាយកត្តរ មានពាក្យផ្ដើមថា
សុវណ្ណវណ្ណំ សម្ពុទ្ធិំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង
ចម្រើនវ័យហើយ ដល់ព្រមដោយទ្រព្យសម្បត្តិ កើតនូវសទ្ធា ឃើញព្រះ
មានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ចេញអំពីវិហារ យាងទៅបិណ្ឌបាត មានចិត្ត
ជ្រះថ្លា បានថ្វាយអាហារ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទទួលអាហារនោះហើយ
ត្រាស់អនុមោទនាហើយចៀសចេញទៅ ។ ដោយកុសសនោះឯង កុលបុត្ត
នោះតាំងនៅដរាបដល់អស់អាយុ ក្នុងទីបំផុតនៃអាយុកើត ក្នុងទេវលោក
សោយកាមាវចរសម្បត្តិ ៦ ជាន់ ក្នុងទេវលោកនោះ និងសោយមនុស្ស-
សម្បត្តិក្នុងមនុស្សលោក ។ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល
មួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ បាននូវសទ្ធា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន
ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវ
សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
ពាក្យថា សុវណ្ណវណ្ណំ សម្មុទ្ធំ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់នោះ មានន័យ
ដូចពោលហើយនោះឯង ។ បទថា បវរា អភិទិត្តំ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា
បវរ ព្រោះគប្បីត្រេកអរ គឺគប្បីប្រាថ្នា អធិប្បាយថា ចេញអំពីទីដែលជាទី
ត្រេកអរនៃចិត្ត គឺចេញអំពីទីដែលស្ងាត់ដោយពិសេស ។ តណ្ហា លោក
ហៅថា វាន ក្នុងបទថា វានា និព្វានមាគតំ នេះ ឈ្មោះថា និព្វាន
ព្រោះចេញចាកតណ្ហាដែលជាវានៈនោះ អធិប្បាយថា ធ្វើតណ្ហាដែលជាវានៈ
ឲ្យជាប្រធាន ហើយលះកិលេសទាំងពួង សម្រេចព្រះនិព្វាន ។ បទថា
កដ្ឋប្បុភិក្ខុំ ទត្វាន សេចក្តីថា វែក ដែលប្រើដៃចាប់ ហៅថា កដ្ឋប្បុ ។
ឈ្មោះថា ភិក្ខុ ព្រោះអត្ថថា ជាវត្ថុដែលគេសូម គឺដែលគេសូម ម្យ៉ាងទៀត
ឈ្មោះថា ភិក្ខុ ព្រោះដែលបុគ្គលគប្បីបរិភោគ គឺគប្បីទំពារដោយពិសេស ។
ភិក្ខុដែលបុគ្គលកាន់យកដោយវែក ឈ្មោះថា កដ្ឋប្បុភិក្ខុ អធិប្បាយថា
ថ្វាយភត្តដោយវែក ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាភិក្ខុនាយកត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ញាណសញ្ញិកត្ថេរាបទានទី ២

[២] (ខ្ញុំបានឃើញ) នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានវណ្ណៈដូចមាស ទ្រង់ដូចអាជានេយ្យដ៏ប្រសើរ ឬទ្រង់ដូចដីរលេច្មោះមាតន្តៈ ដែល ចុះប្រេង ៣ យ៉ាង ព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ទ្រង់ញ៉ាំងទិស ទាំងពួងឲ្យក្លីច្បាស់ ទ្រង់ដូចដើមសាលរាជ មានផ្ការីកហើយ ទ្រង់ជាច្បងក្នុងត្រៃលោក ទ្រង់ឧត្តមជាងនរៈ ទ្រង់ស្តេចនិមន្ត ទៅតាមប្រក បានញ៉ាំងចិត្តខ្ញុំឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងញាណ (របស់ព្រះអង្គ) ខ្ញុំបានផ្តងអញ្ជូលី មានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ ហើយថ្វាយ បង្គំព្រះសិទ្ធត្ថៈ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះ ជាផលនៃសេចក្តីសម្គាល់ក្នុងញាណ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៣ អំពីកប្ប នេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១៦ ជាតិ ជាស្តេចឧត្តមជាងជន ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិ- សម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះញាណសញ្ញិកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង ហើយនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ញាណសញ្ញិកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ញាណសញ្ញិកត្ថេរាបទាន

[២] អបទានរបស់ព្រះញាណសញ្ញិកត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
សុវណ្ណវណ្ណំ សមុទ្ធិ ដូច្នោះ ។

អ្វីជាអត្ថប្បត្តិហេតុក្នុងរឿងនេះ ព្រះថេរៈអង្គនេះ ក៏ជាអ្នកមានអធិការ
បានធ្វើហើយក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យ
នៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ កើត
ក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើនវ័យហើយ កើតនូវសទ្ធា មានចិត្តសាទរ មាន
ការអាល័យក្នុងការស្តាប់ព្រះសទ្ធម្ម បញ្ជូនញាណទៅតាមក្រសែព្រះធម្ម-
ទេសនារបស់ព្រះមានព្រះភាគ ជ្រះថ្លាក្នុងញាណរបស់ព្រះសាស្តា ព្រោះ
ភាពដែលខ្លួនជាអ្នកឲ្យនូវការសម្គាល់ក្នុងសំឡេង ទើបធ្វើការថ្វាយបង្គំដោយ
អង្គ ៥ និងអង្គ ៨ ហើយចៀសចេញទៅ ។ កុលបុត្តនោះចុតិចាកអត្តភាព
នោះហើយ កើតក្នុងទេវលោក សោយទិព្វសម្បត្តិក្នុងឆកាមាវចរទេវលោក
នោះ ចុតិចាកទេវលោកនោះហើយ កើតក្នុងមនុស្សលោក សោយចក្កពត្តិ-
សម្បត្តិជាដើម ដែលជាសម្បត្តិដ៏ប្រសើរក្នុងមនុស្សលោកនោះ ក្នុងពុទ្ធប្បាទ-
កាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដែលសម្បូរដោយទ្រព្យសម្បត្តិ
ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បាន
ជាព្រះអរហន្ត ។

ក្រោយមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី ភិក្ខុទាយវគ្គទី ១១

៤៣៥

សុវណ្ណវណ្ណំ សមុទ្ធិំ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះ មានអត្ថដូចពោលហើយ
 នោះឯង ។ បទថា និសកាជានិយំ យថា សេចក្តីថា គោដែលជាមេហ្មង
 របស់គោ ១ សែន ហៅថា និសក គោនិសកៈនោះផង ជាគោអាជានេយ្យ
 ផង ឈ្មោះថា និសកាជានិយៈ ព្រោះប្រសើរបំផុត ឧត្តមបំផុត អធិប្បាយ
 ថា ព្រះមានព្រះភាគដូចគោអាជានេយ្យ ។ លោកពោលយ៉ាងនោះ ដោយ
 អំណាចឈ្មោះដែលសន្មតតាមលោកវិស័យ ។ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ មិន
 មានបុគ្គលប្រៀប ។ ពាក្យដ៏សេសសក្តីទីទាំងពួង ងាយយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាញាណសញ្ញិកត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឧប្បលហត្ថិយត្ថេរាបទានទី ៣

[៣] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកើតជាអ្នកក្រុងផ្កា នៅអាស្រ័យក្នុងក្រុង
 ឈ្មោះតិវរា បានឃើញព្រះពុទ្ធព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ មានធូលី គឺ
 រាគៈទៅប្រាសហើយ ដែលសត្វលោកបូជាហើយ ។ ខ្ញុំមានចិត្ត
 ជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានថ្វាយផ្កាមួយក្តាប់ ខ្ញុំទៅកើតក្នុង
 ភពណាៗ តែងសោយផលជាទីប្រាថ្នា ដែលខ្លួនធ្វើល្អហើយក្នុង
 កាលមុន (ក្នុងភពនោះៗ) ដោយអំណាចអានិសង្សនៃកម្ម
 នោះ ខ្ញុំមានផ្កាម្លិះព័ទ្ធព័ន្ធហើយ នេះជាផលនៃសេចក្តីសម្គាល់ ។
 ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា
 ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ អាស្រ័យកប្ប
 គម្រប់ ៧៤ រៀរលែងកប្បបច្ចុប្បន្ននេះចេញ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច
 ៥០០ ជាតិ ព្រះនាមនជ្ជបមៈដូចគ្នាក្នុងកប្បនោះ ។ បដិសម្មិទា
 ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិ ហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧប្បលហត្ថិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
 ហើយនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឧប្បលហត្ថិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឧប្បលហត្ថិយត្ថេរាបទាន

[៣] អបទានរបស់ព្រះឧប្បលហត្ថិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា តិវរាយំ
និវាសីហំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ កើតក្នុងត្រកូលមាលាការ ចម្រើន
វ័យហើយ លក់ផ្កាជាច្រើនចិញ្ចឹមជីវិត ដោយការងារនៃមាលាការរស់នៅ ។
ក្រោយមក ថ្ងៃមួយ ឃើញព្រះមានព្រះភាគ មានរស្មីរុងរឿងកំពុងយាងទៅ
ដូចកែវមណីមានតម្លៃច្រើន ទើបបូជាដោយផ្កាឧប្បលក្រហម ។ កុលបុត្ត
នោះចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ សោយបុញ្ញសម្បត្តិក្នុងសុគតិ ដោយបុញ្ញ-
កម្មនោះឯង ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើនវ័យ
ហើយ កើតនូវសទ្ធាបួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មានក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។ ក្នុង
កាលខាងក្រោយ ព្រះថេរៈរព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
តិវរាយំ និវាសីហំ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា តិវរា បានដល់ នគរដែលសាងដោយបិទ
 ការសញ្ជាតទៅមក ៣ ដង ខ្ញុំនៅក្នុងតិវរានគរនោះ ឬនៅក្នុងផ្ទះដែលជាលំនៅ
 របស់ខ្លួន ។ បទថា អហោសី មាលិកោ តណា សេចក្តីថា ក្នុងកាលនោះ
 គឺក្នុងសម័យដែលបំពេញបុព្វសម្ភារ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ព្រះនិព្វាន ខ្ញុំជា
 នាយមាលាការ ធ្វើការលក់ផ្កាចិញ្ចឹមជីវិត ។

បទថា បុប្ផហត្ថមនាសហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំឃើញព្រះមានព្រះភាគ ព្រះ
 នាមសិទ្ធិត្ថៈ បានថ្វាយផ្កាឧប្បលម្ហយក្តាប់ធ្វើការបូជា ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទី
 ទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។

អដ្ឋកថាឧប្បលម្ហយត្តោរាបនាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បទបូជកត្ថោបទានទី ៤

[៤] ខ្ញុំបានថ្វាយផ្កាម្លិះ ដល់ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាម សិទ្ធិត្ថៈ ខ្ញុំបានរោយរាយផ្កា ៧ ត្រង់ព្រះបាទ ដោយសេចក្តី រីករាយ ខ្ញុំគ្របសង្កត់ពួកជន និងទេវតាក្នុងថ្ងៃនេះ ដោយ កុសលកម្មនោះ ខ្ញុំទ្រទ្រង់រាងកាយជាទីបំផុត ក្នុងសាសនារបស់ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុ ដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការ បូជាផ្កា ។ ក្នុងកប្បគម្រប់ ៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច ចក្ខុពត្តិ ១៣ ជាតិ ព្រះនាមសមន្តគន្ធនៈដូចគ្នា ទ្រង់ផ្សាយ អាណាចក្រទល់នឹងសមុទ្រទាំង ៤ ជាទីបំផុត ទ្រង់ជាធំជាង គណៈ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា៦ នេះ ខ្ញុំបាន ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបទបូជកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែងហើយ នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បទបូជកត្ថោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បទប្បជកត្ថេរាបទាន

[៤] អបទានរបស់ព្រះបទប្បជកត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា សិទ្ធត្ថស្ស ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធត្ថរ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើនវ័យ ហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បូជាបាទមូលរបស់ព្រះមានព្រះភាគដោយ ផ្កាម្លិះ ។ ដោយបុព្វកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និង មនុស្សទាំងឡាយ សោយសក្កសម្បត្តិ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះ មានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះមានព្រះភាគ បួស ហើយ ចម្រើនវិបស្សនា តាំងនៅក្នុងអហរត្តផល ។ ក្នុងកាលខាងក្រោយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទាន ដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា សិទ្ធត្ថស្ស ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា ជាតិបុប្ផមទានសហំ កាលគួរនឹងពោលថា ជាតិសុមនបុប្ផំ អទាសិ អហំ លោកលុប សុមន សព្វចេញ ដើម្បីងាយ

អង្គកថា វិសុទ្ធធនិវាសនី ភិក្ខុទាយវគ្គទី ១១

ស្រួលក្នុងការចងគាថា ។ ដើមឈើដែលកើតក្នុងពូជនោះ ខណៈដែលរីក
ធ្វើឲ្យកើតសោមនស្ស ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា សុមន ។ ឈ្មោះថា បុប្ផ
ព្រោះអត្ថថា រីក គឺបើកនូវត្របកផ្កានោះផង ធ្វើឲ្យត្រេកអរផង ព្រោះហេតុ
នោះ ទើបឈ្មោះថា សុមនបុប្ផ ព្រោះជាផ្កាដែលរីកដោយល្អ អធិប្បាយថា
ខ្ញុំបានយកផ្កាម្លិះទាំងនោះ មកបូជាដល់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមថា សិទ្ធត្ថ ។
ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាបទបូជកត្តារាមទាន ចប់

សុតន្តបិដក

មជ្ឈិមនិកាយត្ថេរវាទនិកាយ ៥

[៥] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកើតជាអ្នកក្រុងផ្កា ឈ្មោះសុទ្ធសុទ្ធៈ បានឃើញព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គប្រោសចាកធូលី គឺរាគៈ ជាច្បងក្នុងលោក ទ្រង់ប្រសើរជាងពួកនរៈ ។ ខ្ញុំកាន់យកផ្កាម្លិះ បូជាចំពោះព្រះបទុមត្រូវ ខ្ញុំមានចក្ខុស្អាត មានចិត្តរីករាយ បានសម្រេចទិព្វចក្ខុ ។ ខ្ញុំមិនដែលទៅកាន់ទុក្ខតិអស់ ១ សែនកប្ប ដោយពុទ្ធបូជានេះផង ដោយការតម្កល់ចិត្តផង ។ ក្នុងកប្បទី ៣៦ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១៦ ជាតិ ព្រះនាមទេវត្រូវដូចគ្នា មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមជ្ឈិមនិកាយត្ថេរវាទមានអាយុ បានសម្តែងហើយ នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មជ្ឈិមនិកាយត្ថេរវាទនិកាយ ចប់

អដ្ឋកថា

មុដ្ឋិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[៥] អបទានរបស់ព្រះមុដ្ឋិបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា សុទ្ធសុទ្ធនោ

នាម នាមេន ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងត្រកូលអ្នកក្រុងផ្កា
ចម្រើនវ័យហើយ ដល់នូវការសម្រេចក្នុងសិប្បៈប្រចាំត្រកូល ថ្ងៃមួយ
ឃើញព្រះមានព្រះភាគហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើបយកដៃទាំងពីរក្បងផ្កា
ម្លិះរួត រោយចុះទៀបបាទមូលរបស់ព្រះមានព្រះភាគបូជា ដោយកុសល-
សម្មារនោះ កុលបុត្តនោះអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ហើយ
សោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើន
វ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ដោយអំណាចវាសនាក្នុងកាលមុន ឬស
ហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្រោយមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា

សុទ្ធស្សនោ នាមេន ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា សុទ្ធស្សនោ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា សុទ្ធស្សន
ព្រោះអត្ថថា ល្អដោយលម្អនៃរូបសណ្ឋាន មានកម្ពស់ និងទំហំជាដើម
អធិប្បាយថា ខ្ញុំបានជាមាលាការឈ្មោះសុទ្ធស្សនៈ បានបូជាព្រះមានព្រះភាគ
ព្រះនាមបទុមត្តរៈ ដោយផ្កាម្លិះរត្ន ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មាន
អត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាមុធិប្បវិយត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឧទកប្បជកត្ថោរាមទានទី ៦

[៦] ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានវណ្ណៈដូចមាស ស្តេចនិមន្តទៅព្រះភិក្ខុដ៏អាកាស
 រុងរឿងដូចភ្លើងឆេះឆ្នាំងខ្លាញ់ ឬដូចភ្លើងកំពុងឆេះភ្នំរន្ទាល ។ ខ្ញុំ
 កាន់យកទឹកដោយដៃ សាច់ទៅនាអាកាស ព្រះពុទ្ធមានព្យាយាម
 ធំ ប្រកបដោយសេចក្តីករុណាចំពោះខ្ញុំ ទ្រង់ក៏ទទួល (នូវទឹក
 នោះ) ព្រះសាស្តាព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ស្ថិតនៅនាអាកាស ទ្រង់
 ជ្រាបនូវតម្រិះរបស់ខ្ញុំ ហើយទ្រង់សម្តែងគាថាទាំងនេះថា ក្នុង ១
 សែនកប្ប អ្នកនឹងមិនទៅកាន់ទុក្ខតិ ដោយការថ្វាយទឹកនេះផង
 ដោយការញ៉ាំងបីតិឲ្យកើតឡើងផង ។ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាង
 សត្វជើង ២ ជាច្បងក្នុងលោក ទ្រង់ប្រសើរជាងពួកនរៈ ខ្ញុំព្រះ
 អង្គលះបង់នូវការឈ្នះ និងការធ្លាញ់ហើយ បានដល់នូវអចល-
 ដ្ឋាន ដោយកុសលកម្មនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ១៦៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំ
 បានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៣ ជាតិ ទ្រង់ព្រះនាមសហស្សរាជដូច
 គ្នា ទ្រង់ផ្សាយអាណាចក្រទល់នឹងសមុទ្រទាំង ៤ ទ្រង់ជាធំជាង
 ពួកជន ។ បដិសម្បិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា៦ នេះ ខ្ញុំបាន
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧទកប្បជកត្ថោរមានអាយុ បានសម្តែងហើយ
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អដ្ឋកថា

ឧទកប្បជកត្ថេរាបទាន

[៦] អបទានរបស់ព្រះឧទកប្បជកត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា សុវណ្ណវណ្ណំ សម្ពុទ្ធំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្សយនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្ថរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ដឹងដល់កុសលកម្ម និងអកុសលកម្ម ជ្រះថ្លាក្នុងរស្មីដែល មានពណ៌ ៦ ដែលផ្សាយចេញអំពីព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្ថរៈ ទើប យកដៃទាំងពីរក្បងទឹកបូជា ។ ទឹកដែលកុលបុត្តនោះបូជា ដូចជាពពុះប្រាក់ អណ្ដែតលើអាកាស កុលបុត្តនោះជ្រះថ្លាក្រៃលែង កើតក្នុងទេវលោកជាន់ តុសិតជាដើម ដោយសោមនស្សនោះឯង សោយនូវទិព្វសម្បត្តិ ក្រោយមក សោយនូវមនុស្សសម្បត្តិ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ មិន យូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កាល ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា សុវណ្ណ- វណ្ណំ សម្ពុទ្ធំ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះ ខ្ញុំបានអធិប្បាយហើយខាងដើម នោះឯង ។ សប្បិ លោកហៅថា យត ក្នុងបទថា យតាសនំវ ជលិតំ នេះ ។

ទីម្ចាស់ គឺទីទ្រទ្រង់នូវយតៈ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា យតាសន
 បានដល់ ភ្លើង ។ ម្យ៉ាងទៀត ធម្មជាតិណាវមែងស៊ី គឺបរិភោគវត្ថុនោះ
 ហេតុនោះ វត្ថុនោះ ឈ្មោះថា យតាសនំ គឺភ្លើងនោះឯង អធិប្បាយថា
 ព្រះមានព្រះភាគរុងរឿងដូចគំនរភ្លើង ដូចភ្លើងឆេះក្រែលែងឡើង អណ្តាតភ្លើង
 ក៏រតតែរុងរឿងក្រែលែងដូច្នោះ ។ បទថា អាទិត្យវ ហុតាសនំ សេចក្តីថា
 គ្រឿងសក្ការបូជា លោកហៅថា ហុត ទីដែលទ្រទ្រង់វត្ថុដែលគេនាំមកបូជា
 គឺបូជាសក្ការៈ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ហុតាសន ភ្ជាប់សេចក្តីថា
 ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដែលមានពណ៌ដូចមាស រុងរឿងដោយមហា-
 បុរិសលក្ខណៈ ៣២ មានមណ្ឌលនៃរស្មី ១ ព្យាម ដូចព្រះអាទិត្យរុងរឿង
 យាងទៅកណ្តាលអាកាស ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យ
 យល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាឧទកប្បជកត្ថោរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

និទ្ទេសនិយមន្ត្រី ៧

[៧] ព្រះបទុមុត្តរសម្ពុទ្ធ ជាច្បងក្នុងលោក ជាតាទិបុគ្គល ទ្រង់គង់លើកម្រាលស្មៅ មានព្រះហឫទ័យស្ងប់រម្ងាប់ ទ្រង់មិន ញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ។ ខ្ញុំកាន់យកផ្កាបបុស ចង់ធ្វើជាផ្លិត បង្ហាត់ថ្វាយព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ជាធំជាងសត្វជើង ២ ព្រះអង្គមិន ញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ។ ព្រះសព្វញ្ញជាលោកនាយក ទ្រង់ ទទួលផ្លិតហើយ ទ្រង់ជ្រាបនូវតម្រិះរបស់ខ្ញុំ ទើបទ្រង់សម្តែង គាថានេះថា កាយរបស់តថាគតរលត់ទុក្ខហើយ សេចក្តីក្តៅ ក្រហាយ មិនមានឡើយ យ៉ាងណាមិញ ចិត្តរបស់អ្នក ចូររួច ស្រឡះចាកភ្លើងទាំង ៣ ប្រការយ៉ាងនោះដែរ ។ ទេវតាណាមួយ អាស្រ័យដើមឈើ ទេវតាទាំងអស់នោះ មកប្រជុំគ្នា (ដោយ បំណងថា) ពួកយើងនឹងស្តាប់នូវពុទ្ធវចនៈ ដែលញ៉ាំងទាយកឲ្យ រីករាយ ។ ឯព្រះមានព្រះភាគ មានពួកទេវតាចោមរោម ទ្រង់ គង់លើកម្រាលនោះ ទ្រង់ញ៉ាំងទាយកឲ្យរីករាយ ហើយសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះថា កុលបុត្តនេះ នឹងកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ មាន នាមថាសុព្វតរាជ ដោយការថ្វាយនូវផ្លិតនេះផង ដោយការតម្កល់ ចិត្តផង កុលបុត្តនោះ ជាបុគ្គលត្រូវកុសលមូលជាសំភៀន ហើយនឹងបានជាស្តេចចក្ខុពត្តិទៀត មាននាមថា មាលុតរាជ ដោយសេសផលនៃកម្មនោះ ។ ក្នុង ១ សែនកប្ប កុលបុត្តនេះ

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី ភិក្ខុទាយវគ្គទី ១១

មិនដែលទៅកាន់ទុគ្គតិ ដោយការថ្វាយជ្ជិតនេះផង ដោយការរាប់
 អានដីជំទូលាយផង ។ ក្នុង ៣ ហ្មឺនកប្ប នឹងបានជាក្សត្រ ៣៨
 ជាតិ ក្សត្រទាំងនោះ ព្រះនាមថាសុព្វតរាជ ក្នុង ២៧០០០ កប្ប
 បានជាក្សត្រ ៨ ជាតិ ទ្រង់ព្រះនាមមាលុតរាជ ។ បដិសម្មិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនឿមាលិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
 ហើយនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

នឿមាលិយត្ថេរាបទាន ចប់
 កាលារាជី ៧ ចប់

អដ្ឋកថា

នឡមាលិយត្ថេរាបទាន

[៧] អបទានរបស់ព្រះនឡមាលិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
បទុមត្តរពុទ្ធស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងជាតិជាអនេក
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្តរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើន
វ័យហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ឃើញទោសក្នុងកាម លះផ្ទះ បួសជាតាបស
នៅក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ឃើញព្រះមានព្រះភាគយាងទៅក្នុងទីនោះ មានចិត្តជ្រះថ្លា
ក្រាលនូវកម្រាលស្មៅ យកផ្កាបបួសធ្វើជាផ្លិតព័ត្តថ្វាយ ព្រះមានព្រះភាគ
ដែលគង់លើកម្រាលនោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទទួលហើយ បានធ្វើអនុ-
មោទនាដើម្បីទ្រង់អនុគ្រោះដល់កុលបុត្តនោះ ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្ត
នោះអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ជាអ្នកប្រាសចាកការក្តៅ
ក្រហាយ និងជួបតែសេចក្តីសុខកាយសុខចិត្ត គ្រប់ភពដែលខ្លួនកើត
សោយសុខជាអនេក ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ដោយកម្លាំងវាសនាក្នុង
កាលមុន បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្រោយមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
បទុមត្តរពុទ្ធស្សដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះខ្ញុំបានអធិប្បាយខាងដើមហើយ ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិហាសិនី ភិក្ខុទាយវគ្គទី ១១

៤៥១

បទថា នន្ទ ក្នុងបទថា នន្ទមាលំ គហោត្វាន ឈ្មោះថា នន្ទ
ព្រោះមិនមានក្ខិន ជាឈើតូចស្មើនឹងជាន់ដើមឫស្សី ។ បាច់ គឺផ្កានៃដើម
បបុស ឈ្មោះថា នន្ទមាលំ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំបានធ្វើផ្លិតដោយបាច់បបុស
នោះ ។ ឈ្មោះថា តិជនី ព្រោះជាគ្រឿងបក់ឲ្យកើតខ្យល់ ។ ខ្ញុំបានបង្ហាត់ផ្លិត
នោះចូលទៅថ្វាយព្រះពុទ្ធ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ។^{១៧៧}

អង្គកថានន្ទមាលិយត្តោបទាន ចប់
ភារាណរដ្ឋ ៧ ចប់

សុត្តន្តបិដក

អាសនុបដ្ឋាយកត្ថោបទានធិ ៨

[៨] ខ្ញុំចូលទៅកាន់ព្រៃធំ ដ៏ស្ងាត់មិនមានសំឡេង មិនរីករវៃ ខ្ញុំថ្វាយសីហាសនៈ ដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមអត្តទស្សី ទ្រង់មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ។ ខ្ញុំកាន់យកផ្កាមួយក្តាប់ ធ្វើប្រទក្សិណព្រះអង្គ ហើយចូលទៅអង្គុយជិតព្រះសាស្តា រួចដើរចេញទៅបែរមុខឆ្ពោះកាន់ឧត្តរទិស ។ បពិត្រព្រះអង្គ ជាធំជាងសត្វជើង ២ ទ្រង់ជាច្បងក្នុងលោក ទ្រង់ប្រសើរជាងនរៈ ខ្ញុំធ្វើខ្លួនឲ្យរលត់ឥតមានសេសសល់ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រម្ងើងហើយ ដោយសារកម្មនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ១៨០០ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យទាន ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃសីហាសនៈ ។ ក្នុងកប្បទី ៧០០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមសន្និញ្ចាបកៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអាសនុបដ្ឋាយកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អាសនុបដ្ឋាយកត្ថោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

អាសនុបដ្ឋាយកត្ថេរាបទាន

[៨] អបទានរបស់ព្រះអាសនុបដ្ឋាយកត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
កាននំ វនមោគ្គយ្ហ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល នៅគ្រប់
គ្រងផ្ទះ ឃើញទោសក្នុងការនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ លះនូវការគ្រប់គ្រងផ្ទះ ចេញ
បួសជាតាបស នៅក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ឃើញព្រះមានព្រះភាគយាងទៅក្នុងទី
នោះ មានសេចក្ដីជ្រះថ្លា បានថ្វាយសីហាសនៈ ហើយកាន់យកបាច់ផ្កាមក
បូជាព្រះមានព្រះភាគ ដែលគង់លើអាសនៈនោះ ធ្វើប្រទេក្សិណហើយចៀស
ចេញទៅ ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ លោកអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្ស
ទាំងឡាយ ជាអ្នកមានត្រកូលខ្ពស់ ដល់ព្រមដោយទ្រព្យសម្បត្តិក្នុងភពដែល
ខ្លួនកើតហើយ តមក គឺក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល
ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បាន
ជាព្រះអរហន្ត ។ លោកបានជាព្រះអរហន្តហើយ រព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន
កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទាន ដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន
ទើបពោលពាក្យថា កាននំ វនមោគ្គយ្ហ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់
នោះ មានអត្ថប្រយោជន៍ហើយខាងដើមនោះឯង ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាអាសនុបដ្ឋាយកត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ពិណ្ណាលិទាយកត្តោបទានទី ៩

[៩] ខ្ញុំនៅជិតព្រៃហិមពាន្ត អង្គុយលើកម្រាលស្លឹកឈើ ក្នុង
 កាលនោះ ខ្ញុំមានសេចក្តីជាប់ជំពាក់ ក្នុងគ្រឿងទទួលទាន ដូច
 បុរសល្មោកដេក ។ ខ្ញុំកំពុងដឹកមើមដំឡូងជា នឹងដំឡូងវល្លិផង
 ដំឡូងដៃខ្លា និងដំឡូងជ្រូកផង ខ្ញុំនាំមកនូវផ្លែពុទ្រា ផ្លែក្រខុប
 និងផ្លែញ៉ៅ ដែលខ្ញុំតាក់តែងហើយ ។ ព្រះលោកវិទូ ទ្រង់ព្រះនាម
 បទុមត្តរៈ គួរទទួលគ្រឿងបូជា ទ្រង់ជ្រាបនូវតម្រិះរបស់ខ្ញុំ ទើប
 និមន្តមកកាន់សម្នាក់ខ្ញុំ ខ្ញុំបានឃើញនូវព្រះមហានាគជាទេវតា
 ប្រសើរជាងទេវតា ជានរាសកៈ ទ្រង់ចូលមកជិត ខ្ញុំក៏យកដំឡូង
 ដៃខ្លាដាក់ចុះក្នុងបាត្រ ។ ក្នុងកាលនោះ ព្រះសម្តេចជាមហាវិរៈ
 ទ្រង់ញ៉ាំងខ្ញុំឲ្យត្រេកអរហើយ ទ្រង់សោយ លុះព្រះសព្វញ្ញ
 សោយរួចហើយ ទើបសម្តែងគាថានេះថា អ្នកចូរញ៉ាំងចិត្តរបស់
 ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា ហើយថ្វាយដំឡូងដៃខ្លាដល់តថាគត អ្នកនឹងមិនទៅ
 កាន់ទុគ្គតិអស់ ១ សែនកប្ប ។ ភពជាទីបំផុតរបស់ខ្ញុំ កំពុង
 ប្រព្រឹត្តទៅ ភពទាំងអស់ខ្ញុំបានគាស់រម្លើងហើយ ខ្ញុំទ្រទ្រង់
 រាងកាយជាទីបំផុត ក្នុងសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្ប

ទី ៥៤ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ឈ្មោះសុមេខ-
 លិរាជ ទ្រង់បរិច្ចណិដោយកែវ ៧ ប្រការ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។
 បដិសម្ភទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។
 បានឮថា ព្រះពិឡាលិទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែង
 ហើយនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពិឡាលិទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ពិណ្ណាលីនាយកត្ថរាបនាទ

[៧] អបទានរបស់ព្រះពិណ្ណាលីនាយកត្ថរ មានពាក្យផ្ដើមថា
ហិមវន្តស្សវិនិច្ឆ័យ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់
នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ឃើញទោសក្នុងការនៅគ្រប់គ្រង
ផ្ទះ ទើបលះនូវការគ្រប់គ្រងផ្ទះ ចេញបួសជាតាបសក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ជាអ្នក
ប្រាថ្នាតិច សន្តោសក្រែលែង ញ៉ាំងជីវិតឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយមើមជំឡូង
ជាដើម ។ កាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគបទុមុត្តរៈ បានយាងទៅកាន់ព្រៃ
ហិមពាន្តនោះ ដើម្បីអនុគ្រោះកុលបុត្តនោះ កុលបុត្តនោះឃើញព្រះសាស្តា
ហើយ ជ្រះថ្លា ថ្វាយបង្គំហើយ កាន់យកមើមជំឡូងដាក់ក្នុងបាត្រ ។ ព្រះ
តថាគតកាលធ្វើឲ្យកុលបុត្តនោះកើតនូវសោមនស្ស ទើបសោយមើមជំឡូង
នោះ ដើម្បីជាការអនុគ្រោះ ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះចុតិចាក
អត្តភាពនោះហើយ សោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី ភិក្ខុទាយវគ្គទី ១១

៤៥៧

ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុង
 ព្រះសាស្តា ទើបចេញបួសក្នុងសាសនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់កុសលកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវ
 សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
 ពាក្យថា ហិមវន្តស្សារិទ្ធកេ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់ មានអត្ថន័យ
 យល់ហើយ ព្រោះមានន័យដូចពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។ មើមជំឡូង
 និងជំឡូងវល្លិជាដើម ជាឈ្មោះរបស់មើមផ្សេងៗ នោះឯង ។^{១៧៣}

អង្គកថាពិទ្ធាលីនាយកត្តារាជាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

រណបូជកត្តរាបទានទី ១០

[១០] ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានវណ្ណៈដូចមាស ទ្រង់ដូចព្រះអាទិត្យ មានរស្មីច្រើន ញ៉ាំងទិសទាំងពួងឲ្យភ្លឺស្វាង ឬដូចព្រះចន្ទ្រពេញ វង់ ទ្រង់មានពួកសាវ័កចោមរោម ដូចដែនដីមានសមុទ្រ (ព័ទ្ធជុំវិញ) ខ្ញុំយកលម្អងផ្កាខ្លាំងទាំងឡាយ ឬជាចំពោះព្រះវិបស្សី ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាលម្អងផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៤៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្ដេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ទ្រង់ព្រះនាមរណុរាជ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះរណបូជកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងហើយនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

រណបូជកត្តរាបទាន ចប់

ឧទាន

- ភិក្ខុទាយកត្តោបទាន ១ ញាណសញ្ញិកត្តោបទាន ១
- ឧប្បុលហត្ថិយត្តោបទាន ១ បទបូជកត្តោបទាន ១
- មុដ្ឋិបុប្ផិយត្តោបទាន ១ ឧទេកបូជកត្តោបទាន ១
- នឡមាលិយត្តោបទាន ១ អាសនុបដ្ឋាយកត្តោបទាន
- ១ ពិទ្យាលិទាយកត្តោបទាន ១ វេណុបូជកត្តោបទាន ១
- មានគាថា ៦៦ ។

ភិក្ខុទាយវគ្គទី ១១ ចប់

អដ្ឋកថា

វេណុប្បជកត្ថោបទាន

[១០] អបទានរបស់ព្រះវេណុប្បជកត្ថោ មានពាក្យផ្ដើមថា
សុវណ្ណវណ្ណំ សម្ពុទ្ធិំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើន
វ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ឃើញព្រះ
មានព្រះភាគរុងរឿងដូចគំនរភ្លើង មានចិត្តជ្រះថ្លា កាន់យកកេសរផ្កាខ្លាំងបូជា
លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បានធ្វើអនុមោទនា ។

ដោយបុព្វកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ
អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ សោយសម្បត្តិទាំងពីរ បាន
ទទួលការបូជាគ្រប់ភពដែលខ្លួនកើត ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមាន
ត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ដោយ
កម្លាំងនៃវាសនារបស់ខ្លួនបួសក្នុងសាសនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត
ឃើញបុព្វកម្មរបស់ខ្លួនដោយទិព្វចក្ខុ កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស
អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា សុវណ្ណវណ្ណំ
សម្ពុទ្ធិំ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះ មានអត្ថដូចពោលហើយខាងដើម
នោះឯង ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី ភិក្ខុទាយវគ្គទី ១១

៤៦១

បទថា សត្រូវសិវ កាលានុម សេចក្តីថា រង្សី គឺរស្មីមានប្រមាណ ១០០
 គឺមានចំនួន ១០០ របស់ព្រះអាទិត្យណាមាន ព្រះអាទិត្យនោះ ឈ្មោះថា
 សត្រូវសិវ ។ លោកពោល សត្រូវសិវ ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការចងគាថា
 អធិប្បាយថា មានរស្មីច្រើនរយ ច្រើនសែន រស្មី លោកហៅថា កាលានុម ។
 ពន្លឺ គឺរស្មីរបស់បុគ្គលណាមាន បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា កាលានុម សេចក្តីថា
 ខ្ញុំបានឃើញព្រះមានព្រះកាគព្រះនាមវិបស្សី ជាបុគ្គលដូចព្រះអាទិត្យ ពោល
 គឺជាបុគ្គលមានរស្មី បានកាន់យកនូវកេសរដ្ឋាខ្លាំងរោយធ្វើការបូជា ។ ពាក្យ
 ដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាវេណាប្បជកត្តោរាមទាន ចប់
 ភិក្ខុទាយវគ្គទី ១១ ចប់

សុត្តន្តបិដក មហាបិរវារវគ្គទី ១២

មហាបិរវារត្ថេរាបទានទី ១

[១១] ក្នុងកាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវិបស្សី ជា
 ច្បងក្នុងលោក ជានរាសកៈ ស្តេចចូលទៅឯក្រុងពន្ទមៈ ជាមួយ
 នឹងពួកភិក្ខុ ៦៨០០០ អង្គ ។ ខ្ញុំចេញទៅអំពីទីក្រុង ដើរសំដៅ
 ទៅកាន់ទីបេតិយ បានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ មានធូលី គឺរាគៈទៅ
 ប្រាសហើយ ទ្រង់គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ។ ពួកយក្ស ៨៤០០០
 រូប តែងបម្រើខ្ញុំដោយគោរព ដូចពួកទេវតាបម្រើព្រះឥន្ទ្រ ។
 គ្រានោះ ខ្ញុំដើរចេញអំពីលំនៅ កាន់យកសំពត់ រួចថ្វាយបង្គំ
 ដោយសិរសា ហើយថ្វាយសំពត់នោះ ដល់ព្រះមហេសីសម្មាសម្ពុទ្ធ
 (ដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាថា) ឱ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ឱ ព្រះធម៌
 ទាំងឡាយ ឱ សម្បទារបស់ព្រះសាស្ត្រានៃយើង ផែននេះញាប់
 ញាវ ដោយអានុភាពរបស់ព្រះពុទ្ធ ។ ខ្ញុំឃើញនូវហេតុដ៏អស្ចារ្យ
 ចម្លែកគួរព្រឺរោមនោះ ក៏ញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធ ជាធំជាង
 សត្វជើង ២ ទ្រង់មិនញាប់ញាវដោយលោកធម៌ ។ លុះខ្ញុំញ៉ាំង
 ចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ក៏ថ្វាយសំពត់ដល់ព្រះសាស្ត្រា ខ្ញុំព្រមទាំងអាមាត្យ
 និងជនជាបរិស័ទ ក៏បានដល់នូវព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ។ ក្នុងកប្បទី ៩១

អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម
 ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ១៥
 អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១៦ ជាតិ ទ្រង់ព្រះនាម
 វាហនៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ទ្រង់មាន
 កម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំ
 បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមហាបរិវារត្រូវមានអាយុ បានសម្តែង
 ហើយនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មហាបរិវារត្រូវរាជទាន ចប់

អដ្ឋកថា

មហាបរិវារវគ្គទី ៧២

មហាបរិវារត្ថេរាបទាន

[១១] អបទានរបស់ព្រះមហាបរិវារត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា វិបស្សី
នាម ភគវា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សីកើតឡើង កុលបុត្តនោះកើតក្នុង
កំណើតយក្ស មានយក្សច្រើនសែនជាបរិវារ សោយទិព្វសុខក្នុងកោះតូចៗ
មួយកន្លែង ។ ត្រង់កោះនោះ មានវិហារប្រដាប់ដោយព្រះចេតិយមួយខ្នង
ដ៏ស្អាត ។ ព្រះមានព្រះភាគ យាងទៅត្រង់វិហារនោះ ។ កាលនោះឯង
សេនាបតីយក្សមើលឃើញព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ យាងទៅវិហារនោះ
ទើបកាន់យកសំពត់ទិព្វច្រើនផ្ទាំង ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ដែលទ្រង់យាង
ទៅ ហើយបូជាដោយសំពត់ទិព្វទាំងឡាយ យក្ស មួយអន្លើដោយបរិវារ
ក៏បានដល់ព្រះពុទ្ធជាសរណៈ ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ យក្សនោះ មួយអន្លើ
ដោយបរិវារ ចុតិអំពីទីនោះហើយ បានទៅកើតក្នុងទេវលោកខ្លះ មនុស្ស-
លោកខ្លះ សោយសេចក្ដីសុខក្នុងកាមាវចរសួគ៌ ៦ ជាន់ ។ ក្នុងកាលតមក

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី មហាបរិវារវគ្គទី ១២

ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ
ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ទើបចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនហើយ កើតនូវ
សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
ពាក្យថា វិបស្សី នាម ភគវា ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងពាក្យទាំងនោះ មានអធិប្បាយថា ឈ្មោះថា វិបស្សី ព្រោះអត្ថថា
រមែងឃើញបរមត្ថធម៌យ៉ាងពិសេស គឺព្រះនិព្វាន ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា
វិបស្សី ព្រោះអត្ថថា រមែងឃើញពោធិបក្ខិយធម៌ ៣៧ ប្រការ មានសតិប្បដ្ឋាន
ជាដើម គ្រប់យ៉ាងបានជាក់ច្បាស់ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា វិបស្សី ព្រោះអត្ថ
ថា រមែងឃើញសត្វដែលគួរដល់ត្រាស់ដឹង មានប្រការផ្សេងៗ ច្រើន ចែក
ជាពួកៗ ។ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមថា វិបស្សី អង្គនោះ បានយាងទៅកាន់
វិហារ ជាស្ថានទីដែលគួរដល់ការបូជាប្រចាំកោះ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីគ្រប់
អន្លើ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាមហាបរិវារត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក សុមង្គលត្ថេរាបទានទី ២

[១២] ព្រះជិនស្រីដ៏ប្រសើរ ព្រះនាមអត្តទស្សី ជាច្បងក្នុង
 លោក ជានរាសកៈ ស្តេចចេញអំពីវិហារ ចូលសំដៅទៅកាន់
 ស្រះ ។ លុះព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ស្រង់ និងសោយរួចហើយ ទ្រង់
 មានតែចីវរមួយ ស្តេចយាងឡើងមក ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ឈរ
 ក្រឡេកមើលទិសធុទិសតូច ក្នុងទីនោះ ។ ខ្ញុំចូលទៅក្នុងលំនៅ
 បានឃើញព្រះលោកនាយក កាលនោះ ខ្ញុំជាអ្នករីករាយ ក៏ទះ
 ដៃដោយចិត្តរីករាយ ។ ទើបខ្ញុំប្រកបក្នុងការរាំច្រៀង និងប្រគំតូរ្យ
 តន្ត្រី ប្រកបដោយអង្គ ៥ (ថ្វាយ) ចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់
 រុងរឿងដូចព្រះអាទិត្យ ភ្លឺច្រាលដូចមាស ខ្ញុំទៅកើតក្នុងកំណើត
 ណាៗ ទោះបីជាទេវតា ឬជាមនុស្ស ខ្ញុំតែងគ្របសង្កត់នូវសត្វ
 ទាំងពួងបាន ខ្ញុំរមែងមានយសដ៏ធំ ។ បពិត្រព្រះអង្គ ជាបុរស
 អាជានេយ្យ ខ្ញុំសូមនមស្ការចំពោះព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គជា
 បុរសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ខ្ញុំសូមព្រះនមស្ការចំពោះព្រះអង្គ បពិត្រព្រះមុនី
 ព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើព្រះអង្គឲ្យត្រេកអរ ហើយធ្វើអ្នកដទៃឲ្យត្រេកអរ
 ផង ។ ខ្ញុំអង្គុយកំណត់ធ្វើនូវសេចក្តីរីករាយ ជាអ្នកមានវត្ថុល្អ

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី មហាបរិវារវគ្គទី ១២

៤៦៧

បម្រើនូវព្រះសុម្ពទ្ធ ហើយបានទៅកើតក្នុងតុសិត ។ ក្នុងកប្បទី
 ១៦០០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្ដេចចក្ខុពត្តិ ១៨ ជាតិ ព្រះ
 នាមឯកចិន្តិតៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ទ្រង់
 មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុមង្គលត្ថេរមានអាយុ បានសម្ដែងហើយ
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុមង្គលត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សុមង្គលត្ថេរាបទាន

[១២] អបទានរបស់ព្រះសុមង្គលត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា អត្តទស្សី
ជិនវរោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី កើតជារុក្ខទេវតា ក្នុងទីជិតស្រះ
មួយកន្លែង សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគយាងចេញអំពីវិហារ មានបំណង
នឹងស្រង់ទឹក ទើបយាងទៅកាន់ច្រាំងនៃស្រះនោះ ទ្រង់ស្រង់ទឹកត្រង់ស្រះ
នោះហើយ មានចីវរមួយជាន់ ប្រថាប់ឈរដូចព្រហ្ម ល្អរុងរឿងដូចព្រះ
អាទិត្យបញ្ចេញពន្លឺ និងដូចបដិមាមាស ។ កាលនោះ ទេវបុត្តនោះកើត
នូវសោមនស្ស ទើបលើកដៃប្រណម្យ ហើយពោលពាក្យសរសើរ និង
យកតន្ត្រីទិព្វរបស់ខ្លួនលេងថ្វាយ ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ ទេវបុត្តនោះ ក៏បាន
សោយសក្កសម្បត្តិ និងមនុស្សសម្បត្តិដ៏ច្រើន ។ ក្នុងកាលតមក ក្នុងពុទ្ធ-
ប្បវេណីកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ
ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បានចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្រោយមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនហើយ កើតសោម-
នស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យ
ថា អត្តទស្សី ជិនវរោ ដូច្នោះជាដើម ។ ក្នុងបទទាំងនោះ មានអធិប្បាយ
ថា ឈ្មោះថា អត្តទស្សី ព្រោះអត្តថា ជាអ្នកឃើញ គឺឃើញច្បាស់នូវ

បរមត្ថធម៌ បានដល់ ព្រះនិព្វាន ឬម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា អត្តទស្សី ព្រោះ
អត្តថា មានប្រក្រតីសម្លឹងឃើញប្រយោជន៍ គឺអរិយសច្ច ៤ ដែលមាន
ដល់សត្វទាំងពួង ។ ឈ្មោះថា ធិន ព្រោះអត្តថា បានឈ្នះហើយ កំពុងឈ្នះ
នឹងឈ្នះ នូវកិលេសទាំងឡាយ ។ ឈ្មោះថា វរ ព្រោះអត្តថា ដែលពួក
សត្វចង់បាន គឺប្រាថ្នានឹងបាន ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ឈ្មោះថា អត្តទស្សី
ផង ឈ្មោះថា ធិន ផង ឈ្មោះថា វរ ផង ហេតុនោះ ទើបហៅថា
អត្តទស្សីធិនវរ ។ បទថា លោកដេដ្ឋា មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា លោក
ព្រោះអត្តថា រមែងបែកធ្លាយ គឺវិនាសទៅ ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា លោក
ព្រោះអត្តថា ជាអ្នកសម្រេចដល់ត្រឹម ជារបស់ដែលព្រះពុទ្ធជាដើម
ទ្រង់ឃើញ គឺប្រាកដបានច្បាស់ ។ លោក ៣ បញ្ចូលគ្នាហៅថា លោក ។
កាលគួរពោលថា លោកា តែលោកហៅថា លោកោ (ដោយអំណាច
ឯកសេសសមាស) ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថា លោកដេដ្ឋ ព្រោះជាបុគ្គលប្រសើរ
របស់សត្វលោក ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ជាបុគ្គលប្រសើររបស់សត្វលោក គឺជា
អ្នកអង្គអាចជាងនរ ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីគ្រប់អន្លើ មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាសុមង្គលត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សរណគមនិយត្តរាបនាទី ៣

[១៣] សង្គ្រាមរបស់ពួកទេវរាជទាំង ២ ព្រះអង្គតាំងផ្ដើមឡើង មានកងទ័ពតាំងឡើងព្រម សំឡេងគីកកងខ្លាំងប្រព្រឹត្តទៅ ។ ព្រះលោកវិទូ ព្រះនាមបទុមត្តរៈ ព្រះអង្គគួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ជាព្រះសាស្តា ទ្រង់ស្ថិតនៅនាអាកាស ហើយញ៉ាំងមហាជនឲ្យកើតសង្វេគ ទេវតាទាំងអស់ មានចិត្តរីករាយ ក៏ទម្លាក់អាវក្រោះនិងអាវុធចុះ ហើយថ្វាយបង្គំព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាពួកទេព មានចិត្តមូលតែមួយ ក្នុងវេលានោះ ។ ព្រះលោកវិទូទ្រង់អនុគ្រោះ ទ្រង់ជ្រាបនូវតម្រិះរបស់ខ្ញុំ ហើយទ្រង់បន្លឺឡើងនូវវាចាដ៏អង្គអាច ទ្រង់ញ៉ាំងមហាជនឲ្យរលត់ទុក្ខ (ដោយព្រះពុទ្ធដីកាថា) មនុស្សមានចិត្តប្រទូស្ត បៀតបៀនតែសត្វមួយ និងទៅកើតក្នុងអបាយ ដោយចិត្តប្រទូស្តនោះ ។ អ្នកទាំងឡាយ គួរញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យរលត់ អ្នកទាំងឡាយ កុំបៀតបៀនសត្វរឿយៗ ឡើយ ដូចជាជីវីដ៏ប្រសើរដែលបៀតបៀនសត្វច្រើន ក្នុងប្រធាននៃសង្គ្រាមនោះឡើយ ។ ឯពួកសេនារបស់ស្ដេច នៃទេវតាទាំងសងខាង បានស្ងប់ហើយ បានដល់នូវព្រះលោកជេដ្ឋ ជាតាទិបុគ្គលដ៏ប្រសើរ ជាទីពឹង ។ ព្រះចក្ខុមសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ធ្វើប្រជុំជនឲ្យយល់ច្បាស់ ទ្រង់ស្រោចស្រង់ប្រជុំជន ហើយទ្រង់ក្រឡេកមើល បែរព្រះកក្រដៅកាន់ឧត្តរទិស បៀសចេញទៅចាកពួកទេវតា ។ ខ្ញុំ

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី មហាបរិវារក្កទី ១២

បានដល់នូវសរណគមនីជាដំបូង ចំពោះព្រះពុទ្ធ ជាធំជាងពួក
 សត្វជើង ២ ជាតាទិបុគ្គល ខ្ញុំមិនដែលទៅកាន់ទុក្កតិ អស់ ១
 សែនកប្ប ។ ក្នុងកប្បទី ៣០០០០ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 ១៦ ជាតិ ទ្រង់ព្រះនាមមហាចុន្ទភិដូចគ្នា ទ្រង់ប្រសើរក្នុងរថ ។
 បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសរណគមនិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
 ហើយ ដូចគ្នាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សរណគមនិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សរណគមនិយត្តេរាបទាន

[១៣] អបទានរបស់ព្រះសរណគមនិយត្តេរ មានពាក្យផ្ដើមថា **ឧភិវុទ្ធំ**
ទេវរាជ្ជំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពដែលខ្លួនកើត
ហើយកើតទៀត ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់កើត
ឡើង កើតជាស្ដេចទេវតាក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ។ សម័យមួយ កាលផ្ដើមធ្វើ
សង្គ្រាមជាមួយស្ដេចយក្ខដែលជាសត្រូវ ស្ដេចយក្ខទាំងពីរ មានយក្ខច្រើន
ពាន់ជាបរិវារ នាំគ្នាកាន់ខែល និងអាវុធជាដើម ចូលមកប្រឈមគ្នាដើម្បីធ្វើ
សង្គ្រាម ។ កាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់កើតសេចក្ដី
ករុណាក្នុងសត្វទាំងនោះ ទើបយាងទៅកាន់ទីនោះតាមអាកាស ហើយទ្រង់
សម្ដែងធម៌ដល់ព្រះរាជាទាំងពីរចំណែក មួយអន្លើដោយបរិវារ ក្នុងកាលនោះ
ព្រះរាជាទាំងពីរចំណែក មួយអន្លើដោយបរិវារ ចោលខែល និងអាវុធ
ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ដោយសេចក្ដីគោរពរាប់អានច្រើន ហើយបានដល់
នូវព្រះពុទ្ធជាសរណៈ ។ ក្នុងចំនួនពួកទេវតាទាំងនោះ ស្ដេចទេវតានេះ បាន
ដល់នូវសរណៈជាដំបូង ។ ដោយបុណ្យនោះ ស្ដេចទេវតានោះអន្ទោលទៅ
ក្នុងទេវលោក និងមនុស្សលោកច្រើនដង បានសោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុង
ពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះ
សាស្ដា ឬសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់កុសលក្នុងកាលមុន កើតសោម-
 នស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យ
 ថា ឧភិទ្ធី ទេវរាជ្ជនំ ដូច្នោះជាដើម ។ ក្នុងពាក្យផ្ដើមនោះ មានអធិប្បាយថា
 ស្តេចយក្សទាំងពីរ មិនប្រាកដឈ្មោះ និងគោត្រ ដូចជាសុចិលោមយក្ស
 ខរលោមយក្ស អាឡវកយក្ស កុម្មិរៈ និងកុវេរៈជាដើម ។ ព្រះថេរៈកាល
 សម្ដែងអាងដល់ដោយប្រាសាទឈ្មោះ ទើបលោកពោលពាក្យថា ឧភិទ្ធី ទេវ-
 រាជ្ជនំ ដូច្នោះជាដើម ។

បទថា សង្ការោ សមុបដ្ឋិតោ សេចក្ដីថា ឈ្មោះថា សង្កាម ព្រោះ
 អត្ថថា ចូលទៅដោយល្អ គឺចូលទៅដើម្បីជម្លោះ សង្គ្រាមនោះមានការ
 ត្រៀមយ៉ាងល្អ គឺចូលទៅតាំងមាំក្នុងទីមួយកន្លែង ។ បទថា អហោសិ
 សមុបព្យុទ្ឋោ សេចក្ដីថា ជាពួកចូលទៅប្រកៀកគ្នាយ៉ាងព្រមព្រៀង ។

បទថា សំវេជេសិ មហាជនំ សេចក្ដីថា ព្រះមានព្រះភាគគង់ក្នុង
 អាកាស ហើយញ៉ាំងពួកយក្សទាំងនោះ ឲ្យកើតនូវសេចក្ដីសង្វេគ ដោយ
 ព្រះធម្មទេសនា គឺអរិយសច្ច ៤ បានដល់ ទ្រង់ឲ្យកាន់យក គឺឲ្យជ្រាប ឲ្យ
 ត្រាស់ដឹង ដោយទ្រង់ចង្អុលបង្ហាញដល់ទោស ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីគ្រប់
 អង្វើ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាសរណាគមនិយត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឯកាសនិយត្តរាមនានទី ៤

[១៤] គ្រានោះ ខ្ញុំកើតជាទេវរាជឈ្មោះវរុណៈ មានយាន
 ពលវាហនៈ បានចូលទៅបម្រើព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ កាលព្រះអត្តទស្សី
 ឧត្តមជាងសត្វជើងពីរ ជាលោកនាថ ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំនាំ
 យកត្បូតទ្រីទាំងពួង ទៅកាន់ពោធិព្រឹក្សដ៏ប្រសើរ ។ ខ្ញុំប្រមូល
 គ្រឿងដេញដំទាំងអស់ ចូលទៅបម្រើដើមពោធិព្រឹក្សដ៏ប្រសើរ
 ដោយការប្រគំ និងការរាំ ដូចជាបម្រើព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ក្នុងទីចំពោះ
 ព្រះភក្រ្ត ។ ខ្ញុំបម្រើដើមពោធិព្រឹក្សក្នុងទីនោះ ជាឈើដុះលើផែនដី
 ខ្ញុំអង្គុយផ្គត់ផ្គង់ ធ្វើកាលកិរិយាក្នុងទីនោះ ។ ខ្ញុំប្រារព្ធនូវអំពើ
 របស់ខ្លួន មានចិត្តជ្រះថ្លាចំពោះពោធិព្រឹក្សដ៏ប្រសើរ ក៏បានទៅ
 កើតក្នុងស្ថាននិម្មានរតី ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ ។ ត្បូតទ្រី
 ៦០០០០ តែងហែហមខ្ញុំសព្វៗ កាល ដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ
 ក្នុងពួកមនុស្ស និងទេវតា ក្នុងភពតូច និងភពធំ ។ ភ្លើង ៣
 ប្រការរបស់ខ្ញុំរលត់ហើយ ភពទាំងអស់ខ្ញុំគាស់រម្ងើងចោលហើយ
 ខ្ញុំទ្រទ្រង់រាងកាយជាទីបំផុត ក្នុងសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។
 ក្នុងកប្បទី ៥០០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាក្សត្រ ៣៤ ជាតិ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី មហាបរិវារវគ្គទី ១២

៤៧៥

មានព្រះនាមសុពាហុដូចគ្នា ទ្រង់បរិច្ចណិដោយកែវ ៧ ប្រការ ។
បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកាសនិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងហើយ
នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឯកាសនិយត្ថេរមាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឯកាសនិយត្តោរាមទាន

[១៤] អបទានរបស់ព្រះឯកាសនិយត្តោរ មានពាក្យផ្ដើមថា វរុណោ
នាម នាមេន ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី កើតជាស្ដេចទេវតា ឈ្មោះ
វរុណៈ ។ វរុណទេវតានោះ ឃើញព្រះមានព្រះភាគហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា
មួយអង្វើដោយបរិវារចូលមកគាល់ បូជាដោយគ្រឿងក្រអូប និងកម្រងផ្កា
ជាដើម និងដោយចម្រៀង ។ ក្នុងកាលដទៃអំពីកាលនោះមក កាលព្រះមាន
ព្រះភាគបរិនិព្វានហើយ ស្ដេចទេវតា មួយអង្វើដោយបរិវារទាំងនោះ បាននាំ
គ្រឿងតន្ត្រីគ្រប់ប្រភេទ និងអ្នកសម្ដែងតន្ត្រី មកធ្វើនូវការសម្ដែងត្រង់ដើម
មហាពោធិ៍របស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ដូចគ្នានឹងនៅក្នុងទីចំពោះព្រះកក្ក
ព្រះសម្ពុទ្ធដូច្នោះ ។ ដោយបុណ្យនោះ ស្ដេចទេវតានោះ ចុតិអំពីទេវលោក
នោះហើយ មកកើតក្នុងនិម្មានរតីទេវលោក ។ កាលស្ដេចទេវតានោះបាន
សោយសក្កសម្បត្តិយ៉ាងនេះហើយ ចំណេរតមក បានកើតជាមនុស្ស ក្នុង
ពួកមនុស្ស បានសោយចក្កតតិសម្បត្តិទៀត ។ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើត
ក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ ទើបបួសក្នុងសាសនា
របស់ព្រះសាស្តា ។ ក្នុងកាលមិនយូរក៏បានសម្រេចជាព្រះអរហន្ត ។ ក្រោយ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី មហាបរិវារវគ្គទី ១២

មក ព្រះថេរៈបានរឭកដល់កម្មរបស់ខ្លួន ដឹងដល់កម្មនោះ តាមសេចក្តីពិត ហើយ កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាល មុន ទើបពោលពាក្យថា វរុណោ នាម នាមេន ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងពាក្យទាំងនោះ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ក្នុងពេលដែលខ្ញុំបូជាព្រះពុទ្ធ និង ពោធិព្រឹក្ស ដើម្បីការត្រាស់ដឹងព្រមនោះ ខ្ញុំបានជាទេវតា ឈ្មោះវរុណៈ ។ គប្បីជ្រាបអត្ថវិគ្គហៈក្នុងបទថា ធរណីរុបាទានបំ ដូច្នោះថា ឈ្មោះថា ធរណី ព្រោះទ្រទ្រង់នូវដើមឈើ វល្លិ ភ្នំ និងរតនៈ ៧ ប្រការជាដើមបាន ។ ឈ្មោះថា ធរណីរុបា ព្រោះដុះដាលតាំងមាំនៅលើផែនដីនោះ ។ ឈ្មោះថា ទានប ព្រោះដឹកទឹកដោយជើង អធិប្បាយថា បីតទឹកដែលស្រោចហើយ ដោយឫស បានដល់ រមែងផ្សាយរសនៃអាបុ តាមដើម មែក និងធាង ជាដើម ភ្ជាប់សេចក្តីថា (ខ្ញុំបម្រើ) ដើមឈើ គឺដើមពោធិនោះ ។ បទថា សក្កកម្មាភិរទ្ធា ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំត្រេកអរ ជ្រះថ្លាដោយកុសលកម្មរបស់ ខ្លួន គឺជ្រះថ្លាក្នុងដើមពោធិដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ពាក្យដ៏សេសសក្តីទីគ្រប់អន្លើ មាន អត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អង្គកថាឯកាសនិយត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក សុវណ្ណបុប្ផិយត្ថេរាបទានធិ ៥

[១៥] ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវិបស្សី ជាច្បងក្នុងលោក
 ជានរាសកៈ ទ្រង់គង់សម្តែងអមតបទដល់ពួកជន ។ ខ្ញុំស្តាប់ធម៌
 របស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ជាធំជាងសត្វជើងពីរ ជា
 តាទិបុគ្គល ហើយបានថ្វាយផ្កាជាវិការនៃមាស ៤ ទង ចំពោះ
 ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ក្នុងកាលនោះ បរិស័ទមានចំនួនត្រឹមណា ដំបូលជា
 វិការនៃមាស ក៏មានចំនួនត្រឹមនោះ ពន្លឺដ៏ធំទូលាយក៏កើតប្រាកដ
 ឡើង ព្រោះរស្មីព្រះពុទ្ធ និងរស្មីមាស ។ ខ្ញុំមានចិត្តខ្ពស់ឯក
 មានចិត្តរីករាយ មានសេចក្តីត្រេកអរកើតឡើង ខ្ញុំធ្វើអញ្ជូល
 ញ៉ាំងបីតិឲ្យកើតឡើង ចំពោះពន្លឺទាំងនោះ នាំមកនូវសេចក្តីសុខ
 ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ទើបថ្វាយបង្គំអារាធនាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានវត្តល
 ញ៉ាំងប្រាមោឡឲ្យកើត ហើយចូលទៅកាន់លំនៅរបស់ខ្លួន ។
 លុះខ្ញុំចូលទៅកាន់លំនៅហើយ ក៏រកមកនូវព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ខ្ញុំក៏
 បានទៅកើតក្នុងស្ថានតុសិត ដោយសេចក្តីជ្រះថ្លានោះឯង ។ ក្នុង
 កប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិន
 ដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៤៣ អំពី

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិហាសិនី មហាបរិវារគ្គី ១២

៤៧៩

កប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច ១៦ ជាតិ ព្រះនាមនេមិសម្មតៈ
ដូចគ្នា ជាស្តេចចក្ខុពត្តិ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤
វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុវណ្ណបច្ឆិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
ហើយនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុវណ្ណបច្ឆិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សុវណ្ណបុប្ផិយត្ថេរាវនា

[១៥] អបទានរបស់ព្រះសុវណ្ណបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
វិបស្សី នាម ភគវា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតជាកុម្មជ្ជកទេវបុត្ត ក្នុងទីមួយ
កន្លែង បានស្តាប់ធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា
បូជាដោយផ្កា ៤ ទង ផ្កាទាំងនោះបានក្លាយជាពិភានមាស ផ្សាយទៅក្នុង
អាកាស ។ រស្មីនៃមាស និងរស្មីនៃព្រះសរីរៈរបស់ព្រះពុទ្ធ រួមគ្នាជាពន្លឺតែ
មួយ ក្លាយជាពន្លឺដ៏មហាសាល ។ ទេវបុត្តនោះ មានសេចក្ដីជ្រះថ្លាពន់ពេក
ត្រឡប់ទៅដល់វិមានរបស់ខ្លួនហើយ រព្វកដល់ជានិច្ច ដោយបុព្វកម្មនោះ
ទេវបុត្តនោះអន្ទោលទៅក្នុងសុគតិទាំងឡាយ មានស្ថានសួគ៌ជាន់តុសតិជាដើម
សោយទិព្វសម្បត្តិហើយ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល
ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ ស្តាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តា បាន
បួសថ្វាយជីវិតក្នុងសាសនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈបានរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោម-
នស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យ
ថា វិបស្សី នាម ភគវា ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះ មានអត្ថតាមដែល
ពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។

អដ្ឋកថា វិសុទ្ធធទវិណាសិនី មហាបរិវារវគ្គទី ១២

៤៨១

បទថា ទាមោជ្ជំ ជនយិត្យាន សេចក្តីថា ញ៉ាំងបីតិដែលមានកម្លាំងឲ្យ
កើតឡើងហើយ គឺឲ្យកើតនូវការពេញចិត្ត ការត្រេកអរ ដូចក្នុងប្រយោគថា
សេចក្តីត្រេតចិត្ត សេចក្តីរករាយ សេចក្តីសប្បាយ សេចក្តីស្រួល សេចក្តី
ស្រស់ស្រាយ ការញញឹមញញែម ការបាននូវអំណរ ការអណ្តែតអណ្តូង
សេចក្តីត្រេកអររបស់ចិត្តជាដើម ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីគ្រប់អន្លើ មានអត្ថ
ន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាសុវណ្ណបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ចិត្តកប្បជកត្ថោរាបនាទដី ៦

[១៦] ខ្ញុំ និងអាមាត្យ ព្រមទាំងជនជាបរិស័ទ នៅក្បែរ
 រាជាយតនៈ (ដើមកែស) កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បរិនិព្វាន
 ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ ដើរទៅកាន់ជើងថ្កូវរបស់ព្រះ
 សិខី ជាលោកពន្ធ ខ្ញុំប្រគំតូរ្យតន្ត្រី ហើយបានរោយរាយគ្រឿង
 ក្រអូប និងផ្កាកម្រងក្នុងទីនោះ ។ ខ្ញុំបូជាជើងថ្កូវ រួចហើយ ថ្វាយ
 បង្គំជើងថ្កូវ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ ទើបចូលទៅកាន់
 លំនៅរបស់ខ្លួន ។ លុះចូលទៅក្នុងលំនៅហើយ ក៏រក្សានូវការ
 បូជាជើងថ្កូវ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងសត្វជើងពីរ ជាច្បងក្នុងលោក
 ជានរាសកៈ ខ្ញុំសោយសម្បត្តិ ក្នុងទេវលោក និងមនុស្សលោក
 លះបង្គំនូវការឈ្នះ និងការចាញ់ ហើយបានដល់នូវអចលដ្ឋាន
 ដោយកុសលកម្មនោះ ។ ក្នុងកប្បជី ៣១ អំពីកប្បជនេះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃ
 ការបូជាជើងថ្កូវ ។ ក្នុងកប្បជី ២៩ អំពីកប្បជនេះ ខ្ញុំបានកើតជា
 ស្តេចចក្ខុពត្តិ ១៦ ជាតិ ព្រះនាមឧគ្គតរាជដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំង

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី មហាបរិវារវគ្គទី ១២

៤៨៣

ច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចិត្តកប្បជកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងហើយ

នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចិត្តកប្បជកត្តោរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ចិត្តកប្បជកត្ថេរាបទាន

[១៦] អបទានរបស់ព្រះចិត្តកប្បជកត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា វសាមិ រាជាយតនេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើមកហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពដែល ខ្លួនកើត ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិខី កើតជារុក្ខទេវតា ត្រង់ ដើមកែស ក្នុងរវាងនោះ បានស្តាប់ធម៌រួមជាមួយពួកទេវតា ជ្រះថ្លាហើយ កាលព្រះមានព្រះភាគនិព្វានហើយ មួយអង្វើដោយបរិវារ នាំគ្នាកាន់គ្រឿង ក្រអូប ប្រទីប ធូបក្រអូប ផ្កា និងស្ករជាដើម ទៅកាន់ឈាបនដ្ឋានរបស់ ព្រះមានព្រះភាគ បូជាដោយប្រទីបជាដើម បូជាព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ដោយតន្ត្រី និងគ្រឿងប្រគំច្រើនប្រភេទ ។ តាំងអំពីនោះមក កាលត្រឡប់ ចូលទៅកាន់វិមានរបស់ខ្លួន ក៏រក្សាដល់ព្រះមានព្រះភាគជានិច្ច ហាក់ដូចជា កំពុងថ្វាយបង្គំក្នុងទីចំពោះព្រះកក្រ ។ ដោយបុណ្យនោះឯង រុក្ខទេវតានោះ មានចិត្តជ្រះថ្លា ចុតិចាកដើមកែស ទៅកើតក្នុងជាន់តុសិតជាដើម សោយ ទិព្វសម្បត្តិហើយ បន្ទាប់អំពីនោះ កើតក្នុងមនុស្ស សោយមនុស្សសម្បត្តិ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លាក្នុងព្រះមានព្រះភាគ ទើបបួសក្នុងសាសនារបស់ព្រះមាន ព្រះភាគ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី មហាបរិវារវគ្គទី ១២

៤៨៥

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
វសាមិ រាជាយតនេ ដូច្នោះជាដើម ។

បទថា រាជាយតនេ បានដល់ លំនៅរបស់ស្តេចទេវតា ។ ម្យ៉ាង
ទៀត ពាក្យថា រាជាយតនេ នោះ ជាឈ្មោះរបស់ដើមឈើ ។ បទថា
បរិនិព្វតេ ភគវតិ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ក្នុងពេលរម្មត់ខន្ធបរិនិព្វាន ដោយ
មិនមានសេសសល់នៃព្រះមានព្រះភាគ ដ៏ជាលោកពន្ធុ ព្រះនាមសិវី
បរិនិព្វានហើយ ។

បទថា ចិត្តកំ អគមាសហំ មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា ចិត្ត ព្រោះជា
គំនរ គឺទីប្រជុំនូវឈើក្រអូប មានចន្ទ ក្រស្នា ទេពទារុ កប្បិរ និងក្រវាញ
ជាដើម ។ ចិត្ត នោះឯង ជា ចិត្តក អធិប្បាយថា ខ្ញុំបានទៅកាន់ទីជិតជើងថ្កូវ
ដើម្បីបូជាជើងថ្កូវដោយគោរពក្នុងព្រះពុទ្ធ ។ កាលសម្តែងដល់កិច្ចដែលខ្លួន
ទៅធ្វើក្នុងទីនោះ ទើបព្រះថេរៈពោលពាក្យថា តុរិយំ តត្ថ វាទេត្វា ដូច្នោះ
ជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់នោះ ដឹងបាននាយហើយ ។^{១២៣}

អង្គកថាចិត្តកប្បជកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ពុទ្ធសញ្ញកត្តោបទានទី ៧

[១៧] ព្រះវិបស្សីសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាកំពូលក្នុងលោក ទ្រង់ដាក់អាយុសង្ខារ ក្នុងកាលណា ផែនដី និងសមុទ្រក៏កម្រើក ញាប់ញ័រ ក្នុងកាលនោះ ។ សូម្បីលំនៅរបស់ខ្ញុំដ៏វិចិត្រស្អាត ទូលាយ ប្រាកដដូចធ្លាក់ចុះ ឃ្មាតចេញ កម្រើក ញាប់ញ័រ ក្នុងកាលជាទីអស់ទៅនៃព្រះជន្មយុវរបស់ព្រះពុទ្ធ ។ កាលដែលលំនៅនៃខ្ញុំញាប់ញ័រហើយ ខ្ញុំក៏មានសេចក្តីតក់ស្លុតកើតឡើងថា ពន្លឺដ៏ធំបានកើតឡើងហើយ ដើម្បីអ្វីហ្ន៎ ឬក៏ព្រះបាទវេស្សវណស្តេចមកក្នុងទីនេះ ញ៉ាំងមហាជនឲ្យរលត់ទុក្ខ ឱ្យមែន ភ័យដែលកើតដល់ជីវិត មិនមានទេ ខ្លួនអ្នកឯង ត្រូវតែមានសេចក្តីគោរព ត្រូវមានចិត្តនឹងតែមួយ ឱ្យ ព្រះពុទ្ធ ឱ្យ ព្រះធម៌ ឱ្យ សម្បទារបស់ព្រះសាស្តានៃយើង ព្រោះកាលដែលព្រះអង្គត្រាស់ឡើង (ក្នុងលោក) មហាប្រិថតី ក៏កម្រើក ញាប់ញ័រដែរ ។ ខ្ញុំសរសើរនូវពុទ្ធានុភាព (យ៉ាងនេះ) ក៏បានរីករាយ ក្នុងស្ថានសួគ៌អស់មួយកប្ប ថែមទាំងខ្ញុំធ្វើកុសលកម្ម ក្នុងកប្បដ៏សេសទាំងឡាយ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាននូវ

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី មហាបរិវារក្កដី ១២

៤៨៧

សេចក្តីសម្គាល់ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខ នេះជាផលនៃសេចក្តី
សម្គាល់ក្នុងព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បដី ១៤ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើត
ជាស្តេចចក្ខុពត្តិ មានព្រះនាមសមិតរាជ ទ្រង់មានព្យាយាម
មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំ
បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះពុទ្ធសញ្ញកត្តោមានអាយុ បានសម្តែង
ហើយនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពុទ្ធសញ្ញកត្តោរាមទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ពុទ្ធសញ្ញាកត្តាបទាន

[១៧] អបទានរបស់ព្រះពុទ្ធសញ្ញាកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា យនា
វិបស្សី លោកគ្នា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតជាទេវបុត្ត ក្នុងកុម្មជ្ជកវិមាន
មួយកន្លែង ។ វេលានោះ ជាពេលដែលព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី
ទ្រង់ជាកន្ទុវអាយុសង្ខារ កាលនោះ ម៉ែនៃលោកធាតុទាំងមូល មួយអន្លើ
ដោយសាគរ និងភ្នំ ក៏កើតការញាប់ញ័រខ្លាខ្លា ។ គ្រានោះ សូម្បីវិមាន
ទេវបុត្តនោះក៏ញាប់ញ័រដែរ ។ ខណៈនោះ ទេវបុត្តកើតសេចក្ដីសង្ស័យ គិត
ថា ផែនដីកម្រើក ព្រោះអ្វីហេតុហ្ន៎ ក៏ដឹងថា ព្រះពុទ្ធទ្រង់ជាកន្ទុវអាយុសង្ខារ
ក៏កើតសេចក្ដីសោក និងទោមនស្សដ៏ធំ ។ គ្រានោះ ស្ដេចវេស្សវណ្ណមហារាជ
ក៏យាងមកលួងលោមទេវបុត្តនោះថា អ្នកកុំគិតថ្វីឡើយ ។ ដោយបុណ្យនោះ
ទេវបុត្តនោះ ចុតិចាកភពនោះហើយ អន្ទោលទៅក្នុងទេវលោក និងមនុស្ស-
លោក ។ ក្នុងពុទ្ធបុណ្យកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នក
ដឹងក្ដីហើយ ទើបលះយរាវាស បួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

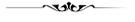
អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី មហាបរិវារវគ្គទី ១២

៤៨៧

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស
 កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា យទា
 វិបស្សី លោកត្តោ ដូច្នោះជាដើម ។ បទថា អាយុសង្ខារមោស្សន្តិ មាន
 វិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា អាយុ ព្រោះគ្រប់គ្រងរក្សាសត្វទាំងឡាយដោយ
 ជុំវិញ ។ សង្ខាររបស់អាយុ គឺភាពជាគំនរ ឈ្មោះថា អាយុសង្ខារ ។
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ដាក់ ទ្រង់លះបង់ ទ្រង់បោះបង់អាយុសង្ខារនោះ ។ ក្នុង
 ការដាក់អាយុសង្ខារនោះ ។ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ផែនដីក្នុងម៉ឺនចក្កវាឡទាំងមូល
 ប្រកបដោយទឹក និងប្រដាប់ដោយសាគរ បានញាប់ញ័រហើយ ។

បទថា ឌុតតំ វិត្តតំ មយ្ហំ សេចក្តីថា វិមានរបស់ខ្ញុំខ្ពស់ ធំ ទូលាយ
 ល្អ វិចិត្រ ស្អាត បរិសុទ្ធយ៉ាងល្អ ស្រស់សោភា ប្រដាប់ដោយរតនៈ ៧
 ប្រការជាច្រើន បានញាប់ញ័រហើយ គឺញាប់ញ័រទូទៅ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុង
 ទីគ្រប់អន្លើ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៣}

អង្គកថាពុទ្ធសញ្ញកត្តោរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

មគ្គសញ្ញកត្តោបទានធិ ៨

[១៨] ពួកសាវ័ករបស់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជាអ្នក
 ត្រាប់ទៅក្នុងព្រៃ វង្វែងគ្នាក្នុងព្រៃធំ ដូចជាមនុស្សខ្វាក់ ។ ពួក
 សាវ័កទាំងនោះ ជាបុត្តរបស់ព្រះមុនីនោះ វង្វែងក្នុងព្រៃធំ ក៏រពក
 នូវព្រះសម្ពុទ្ធបទុមុត្តរៈជានាយក ។ ខ្ញុំក៏ចុះចាកលំនៅ ដើរមកក្នុង
 សម្មាកររបស់ភិក្ខុ ហើយប្រាប់ផ្លូវផង ប្រគេនភោជនផង ដល់
 សាវ័កទាំងនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងសត្វជើងពីរ ទ្រង់ជា
 ច្បងក្នុងលោក ជានរាសកៈ ខ្ញុំមានអាយុ ៧ ឆ្នាំអំពីកំណើត ក៏
 បានដល់នូវអរហត្ត ដោយកុសលកម្មនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៥០០
 អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១២ ជាតិ ព្រះនាម
 សចក្ខុរាជដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ។ បដិ-
 សម្ព័ទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមគ្គសញ្ញកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងហើយ
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មគ្គសញ្ញកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

មគ្គសញ្ញាកត្តាបទាន

[១៨] អបទានរបស់ព្រះមគ្គសញ្ញាកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា

បទុមត្តរតុទ្ធស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្តរៈ កើតជាទេវបុត្ត ត្រង់ហិមវន្តប្បទេស កាលសាវ័ករបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនៅក្នុងព្រៃវង្វេងផ្លូវ កំពុងរកផ្លូវចេញអំពីព្រៃ បានប្រគេនអាហារឲ្យសាវ័កនោះឆាន់ ហើយប្រាប់ផ្លូវ ។ ដោយបុណ្យនោះ ទេវបុត្តនោះ បានសោយសគ្គសម្បត្តិ និងមនុស្សសម្បត្តិ ជាអ្នកមិនវង្វេងផ្លូវ ជាអ្នកពូកែខាងចាំក្នុងភពដែលខ្លួនកើត ក្នុងពុទ្ធប្បទេសកាលនេះ កុលបុត្តនោះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ មិនជាប់ចិត្តក្នុងយរវាស ទើបចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បទុមត្តរតុទ្ធស្ស ដូច្នោះជាដើម ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

បទថា សាវកា វនចារិណោ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ឈ្មោះថា សាវក
 ព្រោះតាំងចិត្តស្តាប់ពាក្យប្រៀនប្រដៅ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សម្តែង
 ដោយប្រពៃ គឺដោយអើពើ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា សាវក ព្រោះតាំងចិត្ត
 ស្តាប់ព្រះសទ្ធម្ម ដោយបញ្ជូនញាណទៅតាមគន្លងធម្មទេសនារបស់ព្រះមាន
 ព្រះភាគ សរុបសេចក្តីថា សាវកទាំងឡាយ ដែលត្រាច់ចារិកទៅក្នុងព្រៃ
 វង្វេងផ្លូវ គឺធ្វើដំណើរទៅក្នុងព្រៃ វង្វេងដូចមនុស្សខ្វាក់ប្រាសចាកភ្នែកត្រាច់
 ទៅ ដូច្នោះ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីគ្រប់អន្លើ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាមគ្គសញ្ញកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បច្ចុប្បន្នសញ្ញកត្តោបទានទី ៩

[១៩] កាលព្រះសុគតព្រះនាមអត្តទស្សី ទ្រង់បរិនិព្វាន ខ្ញុំបាន
 ទៅកើតក្នុងកំណើតយក្សក្នុងលំដាប់ស្មើគ្នា កាលនោះ ខ្ញុំបានដល់
 នូវយស ។ ខ្ញុំគិតថា អត្តភាពជាមនុស្ស អាត្មាអញបានមិនល្អ
 ភ្នំស្វាងមិនល្អ តាំងឡើងមិនល្អ ព្រោះថា កាលដែលកោគៈរបស់
 អាត្មាអញនៅមាន ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានចក្ខុទ្រង់បរិនិព្វាន សាវ័កឈ្មោះ
 សាគរៈ ជាបច្ច្យាសនូវតម្រិះរបស់ខ្ញុំ លោកប្រាថ្នានឹងស្រង់ខ្ញុំ
 ទើបនិមន្តមកក្នុងសម្ពាសន៍ (ហើយពោលថា) នៃបុរសអ្នកមាន
 ប្រាជ្ញាល្អ អ្នកយំសោកពីរឿងអ្វី អ្នកកុំខ្លាចឡើយ ចូរប្រព្រឹត្តធម៌
 ចុះ ការបរិបូណ៌ដោយពូជ គឺកុសលរបស់សត្វទាំងអស់ ព្រះ
 ពុទ្ធជាម្ចាស់បានប្រគល់ឲ្យហើយ ។ បុគ្គលណា បូជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
 ជាលោកនាយក ដែលទ្រង់គង់ព្រះជន្មនៅក្នុង បូជាព្រះសារីរិកធាតុ
 ប្រមាណប៉ុនគ្រាប់ស្ពៃ របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដែលបរិនិព្វានហើយក្តី
 កាលបើចិត្តមានសេចក្តីជ្រះថ្លាស្មើ បុណ្យជាមហគ្គតកុសលស្មើ
 គ្នា (គង់ចម្រើនដល់បុគ្គលនោះ) ហេតុនោះ អ្នកចូរធ្វើព្រះស្តុប
 បញ្ចុះព្រះសារីរិកធាតុរបស់ព្រះជិនស្រីចុះ ។ ខ្ញុំបានស្តាប់វាថាព្រះ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

សាគរត្ថេរហើយ ខ្ញុំកសាងនូវពុទ្ធសូប ថែទាំព្រះសូបដ៏ប្រសើរ
 របស់ព្រះមុនី អស់ ៥ ឆ្នាំ ។ បពិត្រព្រះអង្គ ជាធំជាងសត្វជើងពីរ
 ជាច្បងក្នុងលោក ជានរាសកៈ ខ្ញុំសោយសម្បត្តិ បានដល់នូវ
 អរហត្ត ដោយកុសលកម្មនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៧០០ អំពីកប្បនេះ
 ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្កពត្តិ ៤ ជាតិ ទ្រង់មានប្រាជ្ញាក្រាស់ដូចផែនដី
 បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបច្ចុប្បដ្ឋានសញ្ញាយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
 ហើយនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បច្ចុប្បដ្ឋានសញ្ញាយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បច្ចុប្បដ្ឋានសញ្ញាកត្តារាបទាន

[១៧] អបទានរបស់ព្រះបច្ចុប្បដ្ឋានសញ្ញាកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា
អត្តទស្ស័ម្ហិ សុគតេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្ស័ កើតក្នុងកំណើតយក្ស ព្រោះភាព
ដែលមិនបានចូលគាល់ ក្នុងកាលដែលព្រះមានព្រះភាគគង់ព្រះជន្មនៅ ក្រោយ
មក ព្រះមានព្រះភាគបរិនិព្វានហើយ យក្សនោះទទួលសេចក្ដីសោកដ៏ពន្លឹក ។
ពិតហើយ កាលនោះ អគ្គសាវ័ករបស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ឈ្មោះថា
សាគតៈ^(១) កាលទូន្មានយក្ស ទើបពោលថា ការបូជាព្រះសារីរិកធាតុរបស់
ព្រះមានព្រះភាគ រមែងមានផលច្រើន ដូចគ្នានឹងធ្វើការបូជាកាលព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់គង់ព្រះជន្មនៅ អំណាចនៃចិត្តជ្រះថ្លាក្នុងព្រះមានព្រះភាគ រមែង
មានផលច្រើន ទើបដឹកនាំថា ចូរសាងព្រះស្នូបចុះ ទើបយក្សសាងព្រះស្នូប ។
កាលបូជាព្រះស្នូបនោះហើយ បុតិចាកអត្តភាពនោះ បានសោយសគ្គសម្បត្តិ
ក្នុងទេវលោក និងចក្កពត្តិសម្បត្តិ ក្នុងមនុស្សលោកហើយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទ-
កាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ក្នុងសាវត្ថិនគរ ដល់នូវភាពជា
អ្នកដឹងក្ដីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្ដា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជា

១- ក្នុងគម្ពីរពុទ្ធវិទ្យា អគ្គសាវ័ករបស់ព្រះមានព្រះភាគអត្តទស្ស័ ឈ្មោះថា ព្រះសន្តៈ
និងព្រះឧបសន្តៈ ។

ព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
អត្តទស្ស័ម្ហិ សុគតេ ដូច្នោះជាដើម ។

ពាក្យទាំងអស់នោះ ខ្ញុំបានពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។ ចំណែក
ក្នុងបទថា យក្ខយោនី ឧបបដ្ឋិ នេះ មានវគ្គហៈថា ឈ្មោះថា យក្ខ ព្រោះ
រត់ដេញចាប់ស៊ីអ្នកស្រុករបស់ខ្លួន ឬសត្វទាំងឡាយដែលមកដល់ ។ កំណើត
គឺជាតិរបស់ពួកយក្ខ ឈ្មោះថា យក្ខយោនី អធិប្បាយថា កើតក្នុងកំណើត
យក្ខ ។ បទថា ទុល្លទ្ធី វត មេ អាសិ សេចក្តីថា យសដែលខ្ញុំបានទទួល
ហើយ ឈ្មោះថា ជាយសដែលបានដោយលំបាក ខ្ញុំបានទទួលនូវភាព
អាក្រក់ ព្រោះមិនបានធ្វើសក្ការៈដល់ព្រះសាស្តាដែលជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បទថា
ទុប្បកាតំ សេចក្តីថា រាត្រីនោះ ភ្លឺស្វាងបានដោយលំបាក គឺធ្វើរាត្រីឲ្យភ្លឺ
បានលំបាក អធិប្បាយថា ខ្ញុំធ្វើបញ្ញាឲ្យភ្លឺបានលំបាក ។ បទថា ទុរុដ្ឋិតំ ប្រែ
ថា តាំងឡើងបានលំបាក អធិប្បាយថា ការរះនៃព្រះអាទិត្យ គឺការក្រោក
ឡើង ធ្វើសេចក្តីព្យាយាមរបស់ខ្ញុំលំបាក ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីគ្រប់អន្លើ
មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាបច្ចុបដ្ឋានសញ្ញកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ជាតិបូជកត្តោបទានទី ១០

[២០] កាលព្រះវិបស្សីទ្រង់ប្រសូត ពន្លឺដ៏ធំក៏កើតឡើង ទាំង
 ផែនដី សមុទ្រ និងភ្នំ ក៏ញាប់ញ័រ ។ ពួកជនអ្នកទាយនិមិត្ត
 (ហោរ) បានទាយថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនឹងកើតឡើងក្នុងលោក ទ្រង់
 ជាកំពូលសព្វសត្វ នឹងស្រង់ឡើងនូវប្រជុំជន ។ ខ្ញុំបានឮទំនាយ
 ពួកហោរហើយ ក៏ធ្វើនូវជាតិបូជា (បូជាក្នុងថ្ងៃប្រសូត) ជាតិ-
 បូជានេះ ឥតមានបូជាណាប្រហែលឡើយ ។ ខ្ញុំប្រមូលកុសល
 ធ្វើចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា លុះខ្ញុំធ្វើជាតិបូជាហើយ ក៏ធ្វើកាល-
 កិរិយាក្នុងទីនោះ ។ ខ្ញុំចូលទៅកើតក្នុងកំណើតណាៗ ទោះបីជា
 ទេវតា ឬជាមនុស្ស តែងកន្លងលើសព្វកសត្វទាំងអស់ នេះជា
 ផលនៃជាតិបូជា ។ ពួកស្រីមេនំ តែងបម្រើខ្ញុំ ទាំងជនដ៏សេស
 ក៏លុះអំណាចចិត្តរបស់ខ្ញុំ ជនទាំងអស់នោះ មិនអាចនឹងធ្វើខ្ញុំឲ្យ
 ក្រោធឡើយ នេះជាផលនៃជាតិបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពី
 កប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើបូជា ខ្ញុំមិន
 ដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃជាតិបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៣ អំពី
 កប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៣៤ ជាតិ ព្រះនាម
 សុបារិចរិយៈដូចគ្នា ទ្រង់ជាធំជាងជន មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិ-
 សម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

បានឮថា ព្រះជាតិបូជកត្រូវមានអាយុ បានសម្តែងហើយ
នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ជាតិបូជកត្រូវបទាន ចប់

ឧទាន

មហាបរិវារត្រូវបទាន ១ សុមង្គលត្រូវបទាន ១
សរណគមនិយត្រូវបទាន ១ ឯកាសនិយត្រូវបទាន
១ សុវណ្ណបបិយត្រូវបទាន ១ ចិត្តកបូជកត្រូវបទាន
ពុទ្ធសញ្ញាត្រូវបទាន ១ មគ្គសញ្ញាត្រូវបទាន ១
បច្ចុប្បន្នសញ្ញាត្រូវបទាន ១ ជាតិបូជកត្រូវបទាន ១
ឯគាថា ៩០ គត់ ពួកអ្នកប្រាជ្ញបានរាប់ជាកំច្បាស់ហើយ ។

មហាបរិវារវគ្គទី ២ ចប់

អដ្ឋកថា

ជាតិបូជកត្តរាបនាម

[២០] អបទានរបស់ព្រះជាតិបូជកត្តរ មានពាក្យផ្ដើមថា ជាយំ
តស្ស វិបស្សិតស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កុលបុត្តនោះ កើតក្នុងផ្ទះមាន
ត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ បានឮពួកហោរាទាយលក្ខណៈរបស់
ព្រះវិបស្សីពោធិសត្វថា បានឮថា កុមារនេះនឹងបានជាព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរជាង
សត្វលោកទាំងអស់ នឹងជញ្ជូនសត្វចេញចាកសង្សារពិតប្រាកដ កាលបាន
ឮហើយ ក៏បានធ្វើការបូជាព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ តាំងពីនៅកុមារ ដូចគ្នា
នឹងធ្វើការបូជាដល់ព្រះពុទ្ធ ដូច្នោះ ។ តមក ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ កាល
ព្រះពោធិសត្វកន្លងវ័យ ៣ ដង គឺកាលជាទារក កាលជាកុមារ កាលបាន
គ្រងរាជសម្បត្តិហើយ បានជាព្រះពុទ្ធតាមលំដាប់ ក៏ធ្វើការបូជារហូតមក
លុះចុះចាកអត្តភាពនោះ បានកើតក្នុងស្ថានសួគ៌ជាន់តុសិតជាដើម សោយ
ទិព្វសុខហើយ ខាងក្រោយ បានកើតក្នុងមនុស្សជាស្ដេចចក្ខុវត្តិជាដើម ក្នុង
ពុទ្ធប្បវេណីកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ក្នុងកាលមានអាយុបាន ៧ ឬ ៨
ឆ្នាំ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះមានព្រះភាគ បួសហើយ ចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន
ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស
 កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
 ជាយំ ឥស្ស វិបស្សៈស្ស ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់នោះ ខ្ញុំបានពោល
 ហើយខាងដើមនោះឯង ។

ក្នុងបទថា នេមិត្តានំ សុណាត្វាន នេះ មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា
 នេមិត្តា ព្រោះដឹងនិមិត្ត គឺហេតុការណ៍ បានដល់ ហេតុដែលឲ្យកើតសេចក្តី
 សុខ និងសេចក្តីទុក្ខ អធិប្បាយថា បានឮពាក្យទាយរបស់ពួកហោរាទាំងនោះ
 ហើយ ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីគ្រប់អន្លើ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាជាតិបូជកត្តោបទាន ចប់
 មហាបរិវារវគ្គទី ១២ ចប់

សុត្តន្តបិដក សេរយ្យវគ្គទី ១៣

សេរយ្យកត្តោបទានទី ១

[២១] ខ្ញុំជាអ្នកស្វាធាយមន្ត អ្នកចងចាំមន្ត អ្នកដល់នូវ
ត្រើយនៃវេទទាំង ៣ កំពុងឈរនៅក្នុងទីវាល បានឃើញព្រះ
លោកនាយក ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ដូចជារាជសីហ៍ ត្រាប់
ទៅក្នុងព្រៃ ឬដូចស្តេចខ្លាដែលមិនតក់ស្លុត ឬដូចជីវល្លោះមាតង្គៈ
ដែលកំពុងចុះប្រេង ៣ កន្លែង ។ ខ្ញុំកាន់យកផ្កាសិរមាន់បោះ
ឡើង នាអាកាស ផ្កាទាំងនោះ ក៏ព័ទ្ធព័ទ្ធជុំវិញដោយអានុភាព
ព្រះពុទ្ធ ។ ព្រះសព្វញ្ញជាលោកនាយក មានព្យាយាមធំ ទ្រង់
អធិដ្ឋានថា ផ្កាទាំងឡាយ ចូររោយរាយជារបាំងផ្កាជុំវិញតថាគត
ដ៏ប្រសើរជាងនេះ ។ លំដាប់នោះ សំណុំផ្កានោះ មានទងចូលក្នុង
មានមុខចេញក្រៅ ធ្វើជារបាំង ប្រក់អស់ ៧ ថ្ងៃ តពីនោះមក ក៏
បាត់អស់ទៅ ។ លុះខ្ញុំបានហេតុជាអស្ចារ្យចម្លែក គួរព្រឺរោមនោះ
បានញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធ ជាព្រះសុគត លោកនាយក ។
ខ្ញុំត្រូវកុសលមូលជាស្រឡាត មិនដែលទៅកើតក្នុងទុគ្គតិ អស់ ១

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

សែនកប្ប ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ ។ ក្នុងកប្បទី ១៥០២៥ ខ្ញុំបាន
 កើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិច្រើនជាតិ ព្រះនាមវិលាមាលៈដូចគ្នា ទ្រង់
 មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសេរយ្យកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងហើយ
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សេរយ្យកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សេរយ្យវគ្គទី ១៣

សេរយ្យកត្តារាជាន

[២១] អបទានរបស់ព្រះសេរយ្យកត្តរ មានពាក្យផ្ដើមថា
អដ្ឋាយកោ មន្តវោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានច្រើនពាន់អត្តភាព
ក្នុងកាលមុន ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កុលបុត្តនោះ បាន
កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ចេះចប់ត្រៃវេទ
ចប់នូវមន្តគ្រប់យ៉ាងរបស់ព្រាហ្មណ៍ មានឥតិហាសៈជាដើម ។ ថ្ងៃមួយ ឈរ
ក្នុងទីវាល មួយអន្លើដោយបរិវារ បានជួបព្រះមានព្រះភាគ មានចិត្តជ្រះថ្លា
ទើបចាប់យកផ្កាសិរមាន់បោះឡើងទៅលើអាកាសបូជា ។ ផ្កាទាំងនោះ ក្លាយ
ជាពិភានលើអាកាស តាំងនៅ ៧ ថ្ងៃ ក៏អន្តរធានទៅ កុលបុត្តនោះ បាន
ឃើញភាពអស្ចារ្យបែបនោះហើយ មានសេចក្តីជ្រះថ្លាពន់ពេក ស្លាប់ទៅដោយ
បីតិ និងសោមនស្សនោះឯង បានទៅកើតក្នុងស្ថានសួគ៌ជាន់តុសិតជាដើម
បានសោយទិព្វសុខក្នុងស្ថានសួគ៌ជាន់នោះហើយ បន្ទាប់អំពីនោះ បានមក
កើតជាមនុស្ស សោយសុខក្នុងមនុស្សហើយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុង

ផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ដោយកម្លាំងនៃ
វាសនាដែលបានសន្សំមកក្នុងកាលមុន មានសេចក្តីជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា
ទើបចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់កុសលកម្មដែលខ្លួនសន្សំមកក្នុង
កាលមុន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុង
កាលមុន ទើបពោលពាក្យថា អន្លាយកោ មន្តជរោ ដូច្នោះជាដើម ។
ពាក្យទាំងអស់នោះ ខ្ញុំបានពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។

បទថា សេរេយ្យកំ គហេត្វាន មានវិគ្គហៈថា បុប្ផជាតិមានសិរ
ឈ្មោះថា សេរេយ្យ ។ សេរេយ្យៈនោះឯងជា សេរេយ្យក ភ្ជាប់សេចក្តីថា
ខ្ញុំកាន់យកផ្កាសិរមាន់នោះ អធិប្បាយថា ខ្ញុំជ្រះថ្លាក្នុងព្រះមានព្រះភាគ គួរ
ជាក់ផ្កា មានផ្កាម្លិះ និងផ្កាចម្ប៉ាក្រពុំជាដើមដើម្បីបូជា តែព្រោះផ្កាដូចពោល
មិនមានសព្វកាល ទើបចាប់យកផ្កាសិរមាន់ ដែលប្រទះក្នុងទីនោះមកបូជា ។
ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីគ្រប់អន្លើ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{២៧៣}

អដ្ឋកថាសេរេយ្យកត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បុប្ផបិយត្ថេរាបទានទី ២

[២២] មានភ្នំ ១ ឈ្មោះកុក្ករៈ នៅជិតព្រៃហិមពាន្ត ព្រាហ្មណ៍
អ្នកដល់នូវត្រើយនៃមន្ត (គឺខ្ញុំនេះឯង) តែងអាស្រ័យនៅចំ
កណ្តាលភ្នំនោះ ។ មានសិស្ស ៥០០០ នាក់ ចោមរោមខ្ញុំសព្វៗ
កាល សិស្សទាំងនោះ ក្រោកឡើងមុនផង ជាអ្នកក្លៀវក្លាភ្នំ
មន្តទាំងឡាយផង (ប្រឹក្សាគ្នាថា) ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់ហើយក្នុង
លោក អ្នកទាំងឡាយ ចូរដឹងច្បាស់នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនោះថា ជា
បុគ្គលប្រសើររបស់យើងទាំងឡាយ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនោះ ទ្រង់មាន
ព្យញ្ជនៈ ៨០ មានលក្ខណៈដ៏ប្រសើរ ៣២ ព្រះជិនស្រីដ៏ប្រសើរ
មានស្និម្ភយព្យាម តែងរុងរឿងដូចព្រះអាទិត្យ ។ ព្រាហ្មណ៍
អ្នកដល់នូវត្រើយនៃមន្ត គឺខ្ញុំនេះឯង លុះពួកក្សរបស់សិស្ស
ហើយ ក៏ចេញអំពីអាស្រម សួររកទិសថា ព្រះលោកនាយក
មានព្យាយាមធំ ស្តេចគង់នៅក្នុងប្រទេសណា ។ លុះខ្ញុំបានឃើញ
ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ មិនមានបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹមហើយ ក៏បាន
នមស្ការ ខ្ញុំមានចិត្តអណ្តែតឡើង មានចិត្តរីករាយ បូជាចំពោះ
ព្រះតថាគតនោះ ។ ខ្ញុំបបួលសិស្សថា នៃសិស្សទាំងឡាយ អ្នក
ចូរមក ពួកយើងនឹងទៅគាល់ព្រះតថាគត យើងនឹងថ្វាយបង្គំ
ព្រះបាទទាំងគូ របស់ព្រះសាស្តា ហើយស្តាប់នូវពាក្យប្រៀន
ប្រដៅរបស់ព្រះជិនស្រី ។ ខ្ញុំតែម្នាក់ឯង ចេញទៅ ខ្ញុំមានជំងឺ

ត្រូវជំងឺបៀតបៀន ក៏ដើរទៅ ប្រុងនឹងដេកក្រោមដើមឈើ ។
 ខ្ញុំប្រជុំពួកសិស្សទាំងអស់ ហើយបានសួរអំពីព្រះតថាគតនឹង
 សិស្សទាំងនោះថា គុណរបស់ព្រះលោកនាថ ទ្រង់មានប្រាជ្ញាដ៏
 ក្រៃលែង តើដូចម្តេច ។ ពួកសិស្សទាំងនោះ ដែលខ្ញុំសួរហើយ
 ក៏ព្យាករសម្តែងអំពីព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរនោះ ដោយគោរពចំពោះ
 មុខខ្ញុំ តាមដែលគេបានឃើញ ។ លុះខ្ញុំបានស្តាប់ពាក្យរបស់ពួក
 សិស្សទាំងនោះហើយ ក៏ញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា បានសាង
 ព្រះស្តុបដោយផ្កាទាំងឡាយ ហើយក៏ធ្វើកាលកិរិយាក្នុងទីនោះ ។
 ពួកសិស្សទាំងនោះ ដុតសរីរៈរបស់ខ្ញុំរួចហើយ នាំគ្នាទៅក្នុង
 សម្មាកររបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ផ្តងអញ្ជូលី ថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា ។ ខ្ញុំ
 កសាងព្រះស្តុបដោយផ្កាទាំងឡាយ ថ្វាយព្រះសុគតមហេសី ខ្ញុំ
 មិនដែលទៅកាន់សុគតិ អស់ ១ វសេនកប្ប ដោយកុសលនេះ ។
 ក្នុងកប្បទី ៤០០០០ ខ្ញុំបានកើតជាក្សត្រ ១៦ ជាតិ ព្រះនាម
 អគ្គិសមៈដូចគ្នា ដោយព្រះនាមជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ទ្រង់មានកម្លាំង
 ច្រើន ។ ក្នុងកប្បទី ២០០០០ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៣៨
 ជាតិ ជាម្ចាស់ផែនដី ព្រះនាមយជាសនសមៈដូចគ្នា ។ បដិសម្មិទា

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី សេរយ្យវគ្គទី ១៣

៥០៧

៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបុព្វបូជិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងហើយ

នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បុព្វបូជិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បុប្ផថ្មីយត្ថេរាបទាន

[២២] អបទានរបស់ព្រះបុប្ផថ្មីយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា ហិម-
វន្តស្សាវិន្ទរេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កុលបុត្តនេះ កើតក្នុងត្រកូល
ព្រាហ្មណ៍ ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ សិក្សាសិច្ចៈប្រចាំត្រកូល មិន
ឃើញសារៈក្នុងសិច្ចៈនោះ ខ្លួនឯង មួយអន្លើដោយសិស្ស ៥០០០ នាក់
នាំគ្នាលះផ្ទះធ្វើដំណើរទៅកាន់ព្រៃហិមពាន្ត ធ្វើអភិញ្ញា ៥ និងសមាបត្តិ ៨
ឲ្យកើតឡើងហើយ សាងបណ្ណសាលាអាស្រ័យនៅក្បែរភ្នំ ឈ្មោះកុក្ករៈ ។
កាលនោះ បានដឹងថា ព្រះពុទ្ធកើតឡើងហើយ មានបំណងនឹងគាល់ព្រះមាន
ព្រះភាគ មួយអន្លើដោយពួកសិស្ស តែត្រូវព្យាធិឯណានីមួយបៀតបៀនទើប
ចូលទៅកាន់បណ្ណសាលា បានជ្រាបអានុភាព និងលក្ខណៈរបស់ព្រះពុទ្ធអំពី
សម្នាក់របស់សិស្សហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា ឲ្យពួកសិស្សនាំយកផ្កាច្រើន
ប្រភេទ ដូចជាផ្កាចម្ប៉ា ផ្កាអសោក និងផ្កាតង្កៀបក្ដាមជាដើម មកអំពី
ហិមវន្តប្បទេស ហើយពូននូវព្រះស្លឹក ឬជានូវព្រះស្លឹកដូចបូជាព្រះពុទ្ធ ធ្វើ
មរណកាលហើយ កុលបុត្តនោះ ក៏បានចូលដល់ព្រហ្មលោក ។

លំដាប់នោះ ពួកសិស្សទាំងនោះ ក៏នាំគ្នាធ្វើឈាបនកិច្ច ហើយទៅ
គាល់ព្រះពុទ្ធ ក្រាបទូលរឿងទាំងអស់ឲ្យទ្រង់ជ្រាប ។ លំដាប់នោះ ព្រះមាន

ព្រះភាគ ទ្រង់ប្រមើលមើលដោយពុទ្ធចក្ខុ ក៏ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ដោយអនា-
គត៌សញ្ញាណ ។ ក្នុងកាលតមក ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កុលបុត្តនោះ កើត
ក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ក្នុងនគរសាវត្ថី ដល់រូបវាសនាជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ដោយ
កម្លាំងនៃវាសនាដែលខ្លួនបានសន្សំមកក្នុងកាលមុន ទើបជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា
បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់កុសលកម្មរបស់ខ្លួនក្នុងជាតិមុន
មាននូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន
ទើបពោលពាក្យថា ហិមវន្តស្សាវិទូរេ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះទាំងអស់
ខ្ញុំបានពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា កុក្ករោ នាម បព្វតោ សេចក្តីថា កំពូល
នៃភ្នំដែលហៅថា កុក្ករបពិត ព្រោះមានកំពូល មានលក្ខណាការប្រដៀងនឹង
សត្វត្រៃ អធិប្បាយថា សាងបណ្ណសាលារួមជាមួយតាបស ៥០០០ នាក់
ក្បែរភ្នំនោះ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីគ្រប់អន្លើ មានអត្ថជាក់ច្បាស់ហើយ តាម
គន្លងនៃពាក្យបរិយាយសេចក្តីនោះឯង ។^{១២៣}

អង្គកថាបុប្ផបិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បាយាសនាយកត្តោបទានទី ៣

[២៣] ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានវណ្ណៈដូចមាស មានលក្ខណៈដ៏ប្រសើរ
 ៣២ ប្រការ មានភិក្ខុសង្ឃចោមរោម ទ្រង់ចេញអំពីព្រៃធំ ខ្ញុំដួស
 បាយាសជាក់កាជន៍សិរិទ្ធិ ដោយដែរបស់ខ្លួន ខ្ញុំប្រាថ្នានឹងបូជានូវ
 គ្រឿងបូជា ក៏ដើរសំដៅទៅកាន់ទីបូជា ។ ក្នុងសម័យនោះ ព្រះ
 មានព្រះភាគ ជាច្បងក្នុងលោក ជានរាសកៈ ទ្រង់ឡើងកាន់ទី
 ចង្រ្កមព្រះអាកាសជាផ្លូវខ្យល់ ។ ខ្ញុំឃើញហេតុដ៏អស្ចារ្យចម្លែក
 គួរព្រឺរោមនោះ ក៏ជាក់ចុះនូវកាជន៍សិរិទ្ធិ ថ្វាយបង្គំព្រះវិបស្សី
 (អារាធនាថា) បពិត្រព្រះមហាមុនី ព្រះអង្គជាសព្វញ្ញុទ្ធី ក្នុង
 មនុស្សលោក និងទេវលោក សូមព្រះអង្គអាស្រ័យសេចក្តី
 អនុគ្រោះ ទទួលយក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ជាសព្វញ្ញុ លោក-
 នាយក ជាសាស្តាដ៏ប្រសើរក្នុងលោក ទ្រង់ជ្រាបតម្រិះរបស់ខ្ញុំ
 ហើយទ្រង់ទទួលយក ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាល
 នោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយទាន ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ
 នេះជាផលនៃបាយាស ។ ក្នុងកប្បទី ៤១ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបាន
 កើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ ជាតិ ព្រះនាមពុទ្ធរាជ ទ្រង់បរិបូណ៌

អង្គកថា វិសុទ្ធធារិយសិនី សេរយ្យវគ្គទី ១៣

៥១១

ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ
៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបាយាសទាយកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
ហើយនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បាយាសទាយកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

នាយសទាយកត្តរាបនា

[២៣] អបទានរបស់ព្រះបាយាសទាយកត្តរ មានពាក្យផ្ដើមថា
សុវណ្ណវណ្ណា សមុទ្ធោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី បានកើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយ
កន្លែង ដែលសម្បូរដោយទ្រព្យសម្បត្តិ ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ នៅ
គ្រប់គ្រងផ្ទះ សម្បូរដោយសម្បត្តិ ដូចជា ដី សេះ ប្រាក់ ធាញ្ញជាតិ និង
រតនៈ ៧ ប្រការជាដើម ដល់ព្រមដោយសទ្ធា ជឿកម្ម និងផលនៃកម្ម ប្រើ
ឲ្យមនុស្សធ្វើនូវសមាសប្រមាណ ១ ពាន់ ហើយដាក់ទឹកដោះស្រស់ និង
បាយាសរហូតពេញក្នុងថាស ១ ពាន់នោះ ហើយឲ្យកាន់យកថាសទាំងអស់
ទៅកាន់ព្រៃរកា សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី ទ្រង់បញ្ចេញ
រស្មីមានពណ៌ ៦ និមិត្តទីបង្រួមក្នុងអាកាសទ្រង់បង្រួម ។ ចំណែកសេដ្ឋីនោះ
ឃើញនូវភាពអស្ចារ្យនោះហើយ ជ្រះថ្លាក្រែកលែង ទើបដាក់ថាសទាំងអស់ចុះ
ថ្វាយបង្គំហើយ ក្រាបទូលដើម្បីឲ្យទ្រង់ទទួល ។ លំដាប់នោះ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ទទួលដើម្បីជាការអនុគ្រោះ កាលទ្រង់ទទួលហើយ ដើម្បីឲ្យ
កុលបុត្តនោះកើតនូវសោមនស្ស ទើបទ្រង់សោយ មួយអង្វើដោយភិក្ខុសង្ឃ
ប្រមាណ ១ ពាន់រូប ។ ភិក្ខុច្រើនពាន់រូបដទៃទៀត ឆាន់អាហារដែលសល់
អំពីនោះ មិនមានសេសសល់ឡើយ ។ ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិហាសិនី សេរយ្យវគ្គទី ១៣

បានអន្ទោលទៅក្នុងសុគតិភពទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះ
មានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ មានសទ្ធាបួសហើយ មិនយូរ
ប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈពិចារណាដល់កុសលកម្មរបស់ខ្លួន រឭកដល់
កុសលនោះ កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមក
ក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា សុវណ្ណវណ្ណា សម្មទ្វេ ដូច្នោះជាដើម ។
ពាក្យទាំងអស់នោះ ខ្ញុំបានពោលហើយក្នុងខាងដើមនោះឯង ។

បទថា ចន្ទមំ សុសម្បរុទ្ធា មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា ចន្ទមំ ព្រោះ
ឈាន គឺធ្វើនូវការឈានជើង បោះជើងទៅ គឺដើរទៅ ។ ផែនដីត្រង់ទីដែល
ដាក់ជើងចុះ គឺការដាក់ជើង ឈ្មោះថា ចន្ទមំ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ទ្រង់ឈាន
ឡើងកាន់ទីចង្រ្កមនោះដោយល្អ ។ បទថា អម្ពរេ អនិលាយនេ មានវិគ្គហៈ
ថា ឈ្មោះថា វរ ព្រោះជាគ្រឿងបិទបាំង ឈ្មោះថា អម្ពរ ព្រោះមិនមាន
គ្រឿងរារាំងបិទបាំង បានដល់ អាកាស ដែលដូចគ្នានឹងសំពត់ពណ៌ស ។
ឈ្មោះថា អនិល ព្រោះមិនមានទីពួន ទីការពារ ។ ឈ្មោះថា អាយន
ព្រោះជាទីទៅដោយជុំវិញរបស់អ្នកមានឫទ្ធិ ។ អនិល ផង អាយន នោះ
ផង ហៅថា អនិលាយន អធិប្បាយថា ទ្រង់និម្មិតទីចង្រ្កមក្នុងអាកាស
ដែលជាផ្នូរខ្យល់នោះ ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីគ្រប់អន្លើ មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ។^{១៧៧}

អង្គកថា វិសុទ្ធានុវិហាសិនី សេរយ្យវគ្គទី ១៣ ចប់

សុត្តន្តបិដក

គន្លោទកិយត្ថេរាបទានទី ៤

[២៤] ខ្ញុំអង្គុយក្នុងប្រាសាទដ៏ប្រសើរ បានឃើញព្រះជិនស្រី ព្រះនាមវិបស្សី ជាសព្វញ្ញនាយកដ៏ឧត្តម ទ្រង់ល្ងាសល្ងន់ដូច ដើមថ្ងាវង់ត្រូវខ្យល់ ។ ព្រះលោកនាយក ទ្រង់ធ្វើពុទ្ធដំណើរទៅ ជិតប្រាសាទ ពន្លឺរបស់ព្រះអង្គ ផ្សាយចេញក្នុងកាលព្រះអាទិត្យ អស្គន្ត ។ ខ្ញុំកាន់យកទឹកអប់មកប្រោះព្រំ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ ខ្ញុំក៏ធ្វើកាលកិរិយាក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំប្រោះព្រំទឹកអប់ ខ្ញុំមិនដែល ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្ប នេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមគន្ធរាជ ទ្រង់បរិបូណ៌ ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះគន្លោទកិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងហើយ នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

គន្លោទកិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

គន្លោងកិយត្តេរាបទាន

[២៤] អបទានរបស់ព្រះគន្លោងកិយត្តេរ មានពាក្យផ្ដើមថា **និសង្ក**
ទានាទរេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កុលបុត្តនេះ កើតក្នុងត្រកូលសេដ្ឋី
ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ មានទ្រព្យច្រើន មានកោតសម្បត្តិច្រើន សោយ
សេចក្តីសុខក្នុងមនុស្សលោក ដូចគ្នានឹងសោយសេចក្តីសុខដែលជាទិព្វ
ដូច្នោះ ។ ថ្ងៃមួយ អង្គុយក្នុងប្រាសាទដ៏ប្រសើរ ។ ក្នុងកាលនោះ ព្រះមាន
ព្រះភាគយាងទៅតាមផ្លូវ ដូចក្តីមានជំរំ ។ កុលបុត្តនោះ បានឃើញព្រះ
មានព្រះភាគយាងទៅនោះហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា ចូលទៅថ្វាយបង្គំ ហើយ
យកទឹកក្រអូបយ៉ាងល្អ បោះព្រំបូជាព្រះមានព្រះភាគ ដោយបុណ្យនោះ
កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទ-
កាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ
មិនជាប់ក្នុងយរវាស បានបួសក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធរបស់ព្រះសាស្តា រៀនកម្មដ្ឋាន
ចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្យកដល់កុសលកម្មក្នុងកាលមុនរបស់ខ្លួន
កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើប
ពោលពាក្យថា **និសង្ក ទានាទរេ ដូច្នោះជាដើម ។**

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា វិសាមញ្ញ មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា វិសាមញ្ញ ព្រោះឲ្យនូវការជ្រះថ្លា គឺឲ្យកើតការត្រេកអរ អធិប្បាយថា ធ្វើសេចក្តីជ្រះថ្លា ឲ្យកើតឡើងដល់មហាជន ដែលចូលទៅឃើញភាពវិចិត្រផ្សេងៗ ដូចជា មាលាកម្ម ចិត្រកម្ម និងសុវណ្ណកម្ម (ការលាបពណ៌មាស) ជាដើម ។ ក្នុងប្រាសាទនោះ ។ ប្រាសាទនោះផង ភាពប្រសើរ ព្រោះអត្តថា ដែល បុគ្គលគប្បីប្រាថ្នាផង ហេតុនោះ ទើបហៅថា ប្រាសាទដ៏ប្រសើរ ភ្ជាប់សេចក្តី ថា ខ្ញុំអង្គុយលើប្រាសាទដ៏ប្រសើរនោះ បានឃើញព្រះជិនវរពុទ្ធ ព្រះនាម វិបស្សី ។ ពាក្យដ៏សេសសក្តីទី គ្រប់អន្លើមាន អត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាគន្លោងកិយត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សម្មាសិកត្តោបទានទី ៥

[២៥] កាលដែលព្រះវិបស្សីទ្រង់ប្រសូត ខ្ញុំបានទាយនិមិត្តថា ព្រះពុទ្ធនឹងញ៉ាំងប្រជុំជន ក្នុងលោកឲ្យរលត់ទុក្ខ ។ កាលព្រះមានព្រះភាគអង្គណា ទ្រង់ប្រសូត លោកធាតុ ១ ម៉ឺន តែងញាប់ញ័រ ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាសាស្តា ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុនឹងសម្តែងធម៌ ។ កាលព្រះមានព្រះភាគអង្គណា ទ្រង់ប្រសូត ពន្លឺដ៏ធំក៏កើតប្រាកដ ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាសាស្តា ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុនឹងសម្តែងធម៌ ។ កាលព្រះមានព្រះភាគអង្គណា ទ្រង់ប្រសូត ស្ទឹងទាំងឡាយមិនហូរ ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាសាស្តា ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុនឹងសម្តែងធម៌ ។ កាលព្រះមានព្រះភាគអង្គណា ទ្រង់ប្រសូត ភ្លើងអរិយមិនឆេះ ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាសាស្តា ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុនឹងសម្តែងធម៌ កាលព្រះមានព្រះភាគអង្គណា ទ្រង់ប្រសូត ពួកសត្វស្លាបមិនហើរ ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាសាស្តា ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុនឹងសម្តែងធម៌ ។ កាលព្រះមានព្រះភាគអង្គណា ទ្រង់ប្រសូត គំនរខ្យល់ មិនបក់ផាត់ ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាសាស្តា ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុនឹងសម្តែងធម៌ ។ កាលព្រះមានព្រះភាគអង្គណា ទ្រង់ប្រសូត ពួកកែវទាំងពួងក៏រុះរើ ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគ

អង្គនោះ ជាសាស្តា ទ្រង់មានចក្ខុនឹងសម្តែងធម៌ ។ កាលព្រះ
 មានព្រះភាគអង្គណា ទ្រង់ប្រសូត ទ្រង់ឈានដើរបាន ៧ ជំហាន
 ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាសាស្តា ទ្រង់មានបញ្ញា-
 ចក្ខុ នឹងសម្តែងធម៌ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ គ្រាន់តែទ្រង់ប្រសូតរួចភ្លាម
 ទ្រង់រមិលមើលសព្វទិស ទ្រង់បន្លឺនូវវាចាដ៏អង់អាច នេះជាធម្មតា
 របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ។ ខ្ញុំញ៉ាំងប្រជុំជនឲ្យកើតសង្វេគហើយ
 សរសើរព្រះលោកនាយក ថ្វាយបង្គំព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ហើយបែរមុខ
 ទៅកាន់ទិសខាងកើត ដើរចេញទៅ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្ប
 នេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានសរសើរព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់
 ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការសរសើរ ។ ក្នុងកប្បទី ៩០ អំពីកប្បនេះ
 ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ឈ្មោះសម្មាខាថវិករាជ ទ្រង់បរិបូណ៌
 ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ ក្នុងកប្បទី ៨៩ អំពី
 កប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ឈ្មោះបបរិទុន្ទរិករាជ ទ្រង់
 បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ ក្នុងកប្បទី
 ៨៨ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំកើតជាក្សត្រឈ្មោះឱកាសរាជ ជាស្តេច
 ចក្ខុពត្តិ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។
 ក្នុងកប្បទី ៨៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ឈ្មោះ
 សិរិតច្ចេទនរាជ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំង
 ច្រើន ។ ក្នុងកប្បទី ៨៦ ខ្ញុំកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ឈ្មោះអគ្គិ-

និព្វាបនរាជ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។
 ក្នុងកប្បទី ៨៥ ខ្ញុំកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ឈ្មោះវាតសមរាជ ទ្រង់
 បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ ក្នុងកប្បទី
 ៨៤ ខ្ញុំកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ឈ្មោះគតិបច្ឆេទនរាជ ទ្រង់បរិបូណ៌
 ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ ក្នុងកប្បទី ៨៣ ខ្ញុំ
 កើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ឈ្មោះរតនប្បជ្ឈលរាជ បរិបូណ៌ដោយកែវ
 ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ ក្នុងកប្បទី ៨២ ខ្ញុំកើតជាស្តេច
 ចក្ខុពត្តិ ឈ្មោះបទវិក្កមនរាជ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ
 មានកម្លាំងច្រើន ។ ក្នុងកប្បទី ៨១ ខ្ញុំកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ឈ្មោះ
 វិលោកនរាជ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំង
 ច្រើន ។ ក្នុងកប្បទី ៨០ ខ្ញុំកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ឈ្មោះគិរិសារាជ
 ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទ្ធ
 ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធវិកត្តេរមានអាយុ បានសម្តែងហើយ
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សម្មាសម្ពុទ្ធវិកត្តេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សម្ពទាថវិកត្ថោរាជាន

[២៥] អបទានរបស់ព្រះសម្ពទាថវិកត្ថោរ មានពាក្យផ្ដើមថា
ដោយមាណេ វិបស្សនិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កុលបុត្តនោះ កើតក្នុងត្រកូល
ព្រាហ្មណ៍ លុះមានអាយុ ៧ ឆ្នាំ បានរៀនសិប្បៈប្រចាំត្រកូល ហើយគ្រប់
គ្រងផ្ទះ ។ កាលព្រះវិបស្សីពោធិសត្វកើតឡើងហើយ បានព្យាករលក្ខណៈ
របស់ព្រះពុទ្ធគ្រប់ៗ អង្គ ដែលប្រាកដក្នុងគម្ពីរត្រៃវេទ និងលក្ខណៈរបស់
ព្រះវិបស្សីពោធិសត្វថា ទ្រង់នឹងបានជាព្រះពុទ្ធដល់ពួកជន មានព្រះរាជា
ជាប្រធាន ធ្វើចិត្តមនុស្សទាំងឡាយឲ្យត្រជាក់ នឹងបានប្រកាសពាក្យសរសើរ
ជាច្រើន ។ ដោយកុសលកម្មនោះ ទើបកុលបុត្តនោះ បានសោយកាមាវចរ-
សម្បត្តិ ៦ ជាន់ នឹងបានសោយចក្កពត្តិសម្បត្តិក្នុងពួកមនុស្ស ក្នុងពុទ្ធ-
ប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ មាន
នូវសទ្ធា ទើបចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មានក៏បាន ជាព្រះអរហន្ត ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី សេរយ្យវគ្គទី ១៣

៥២១

ព្រះថេរៈបានប្រាកដឈ្មោះថា សម្មាសម្ពុទ្ធវិកត្តោតាមឈ្មោះកុសលដែល
ធ្វើហើយ ។ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាល
ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា ជាយ-
មារណ វិបស្សន្តិ ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងគាថានោះមានអធិប្បាយថា កាលព្រះវិបស្សន្តិសម្មាសម្ពុទ្ធកើតឡើង
ហើយ គឺប្រសូតចាកគភ៌មាតា ខ្ញុំបានព្យាករ គឺប្រាប់និមិត្ត គឺហេតុដែលប្រាកដ
គឺហេតុដែលនឹងបានជាព្រះពុទ្ធ បានដល់ បានធ្វើនូវភាពអស្ចារ្យជាច្រើនឲ្យ
ប្រាកដ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យបានងាយហើយ ព្រោះមានន័យតាម
ដែលអធិប្បាយហើយនោះឯង ។^{១២៣}

អង្គកថាសម្មាសម្ពុទ្ធវិកត្តោតាមឈ្មោះ ចប់

សុត្តន្តបិដក

កុសុមាសនិយត្តោបទានទី ៦

[២៦] គ្រានោះ ខ្ញុំបានកើតជាព្រាហ្មណ៍ នៅក្នុងក្រុងធួញវតី ជាអ្នកឈ្នួសក្នុងគម្ពីរលក្ខណសាស្ត្រ ឥតិហាសាស្ត្រ ព្រមទាំង និយណ្ឌសាស្ត្រ និងកេដុកសាស្ត្រ ។ ជាអ្នកឈ្នួសក្នុងបទ ក្នុង វេយ្យាករណ៍ ក្នុងនិមិត្ត ចេះចប់ត្រៃវេទ បានបង្ហាញមន្តចំពោះពួក សិស្ស ។ ខ្ញុំតម្កល់ផ្កាឧប្បល ៥ កម្រងលើខ្នង ខ្ញុំមានប្រាថ្នាដើម្បី បូជានូវគ្រឿងបូជា ក្នុងការជួបជុំបិតា និងមាតា ។ វេលានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវិបស្សី ទ្រង់ជានរោសកៈ មានភិក្ខុសង្ឃ ចោមរោម ទ្រង់ញ៉ាំងទិសទាំងពួងឲ្យភ្លឺ ហើយស្តេចនិមន្តមក ។ ខ្ញុំបានក្រាលអាសនៈ ហើយនិមន្តព្រះមហាមុនី បានក្រាលផ្កានោះ ហើយ នាំព្រះអង្គហួសទៅកាន់ផ្ទះរបស់ខ្លួន ។ អាមិសណា ដែល ខ្ញុំបានតម្កល់ទុក មានក្នុងផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំជ្រះថ្លា បានថ្វាយអាមិស នោះ ចំពោះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដោយដៃរបស់ខ្លួន ។ ខ្ញុំដឹងនូវកាលដែល ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់សោយរួចហើយ ក៏បានថ្វាយផ្កាមួយក្តាប់ ព្រះ សព្វញ្ញ្ញ្ញ ធ្វើអនុមោទនារួចហើយ ឈមព្រះកក្រៅទៅកាន់ទិស ឧត្តរ និមន្តចេញទៅ ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាល

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិហាសិនី សេរយ្យវគ្គទី ១៣

នោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះ
 ជាផលនៃបុប្ផទាន ។ ក្នុងកប្បជាលំដាប់អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើត
 ជាស្តេចចក្ខុតិ ឈ្មោះវរទស្សនៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកុសុមាសនិយត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កុសុមាសនិយត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

កុសុមាសនិយត្តោបទាន

[២៦] អបទានរបស់ព្រះកុសុមាសនិយត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
នគរេ ធួញ្ញវតិយា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី បានកើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ដល់
នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ ជាអ្នកមានទ្រព្យច្រើន មានភោគសម្បត្តិច្រើន
រៀនចប់ត្រៃវេទ និងចប់សិល្ប៍សាស្ត្ររបស់ព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងលិទ្ធិ
របស់ខ្លួន និងរបស់អ្នកដទៃ មានបំណងបូជាមាតាបិតា ទើបដាក់បាច់ផ្កា
ឈូក ៥ ក្ដាប់ដាក់ក្បែរខ្លួន ហើយអង្គុយ បានឃើញព្រះមានព្រះភាគ ព្រះ
នាមវិបស្សី មានពួកភិក្ខុសង្ឃចោមរោម កំពុងយាងឆ្លងកាត់មក និងបាន
ឃើញព្រះពុទ្ធរស្មីដ៏ក្រាស់ មានពណ៌ខៀវ និងពណ៌លឿងជាដើម មានចិត្ត
ជ្រះថ្លា ទើបក្រាលអាសនៈ រោយនូវផ្កាទាំងនោះ លើអាសនៈនោះ ហើយ
និមន្តព្រះមានព្រះភាគឲ្យគង់លើអាសនៈនោះ នាំយករបស់គួរទំពា និងគួរ
បរិភោគទាំងអស់ក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន ដែលត្រៀមដើម្បីមាតា មកថ្វាយព្រះមាន
ព្រះភាគ មួយអន្លើដោយបរិវារឲ្យទ្រង់ឆ្អែតហើយ ដោយដៃរបស់ខ្លួន ។ ក្នុង
កាលព្រះមានព្រះភាគឆាន់ស្រេចហើយ បានថ្វាយផ្កាឧប្បល ១ ក្ដាប់ ។
កុលបុត្តនោះមានសោមនស្ស ដោយទាននោះ ទើបតាំងនូវសេចក្ដីប្រាថ្នា ។
ចំណែកព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ធ្វើអនុមោទនាហើយ ក៏ចៀសចេញទៅ ។

ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ បានសោយសម្បត្តិទាំងពីរយ៉ាង គឺសគ្គ-
 សម្បត្តិ និងមនុស្សសម្បត្តិ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលមួយ
 កន្លែង ដែលសម្បូរដោយសម្បត្តិ ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តី
 ហើយ ចម្រើនរុងរឿងដោយកោតសម្បត្តិ និងយស ឃើញទោសក្នុងកាម
 ទាំងឡាយ ទើបលះយកវាស ចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះ
 អរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរវព្វកដល់កុសលកម្មដែលធ្វើហើយក្នុងកាលមុន
 ដោយបុព្វេនិវាសញ្ញាណ កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសដល់អបទាន
 ដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា **នគរ ឆញ្ញវតិយា** ដូច្នោះ
 ជាដើម ។

ពាក្យថា **ឆញ្ញវតិយា** នោះ មានវគ្គហៈថា ឈ្មោះថា **ឆញ្ញវតិ** ព្រោះ
 ជាទីកើតនៃត្រកូលខត្តិយមហាសាល ព្រាហ្មណមហាសាល និងគហបតិ-
 មហាសាលជាច្រើនត្រកូល ដែលជាត្រកូលមានធម្មជាតិ និងមានបុណ្យ
 ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **ឆញ្ញវតិ** ព្រោះជាប្រភពនៃរតនៈ ៧ ប្រការ មាន
 កែវមុក្តា និងកែវមណីជាដើម នៃធម្មជាតិ ៧ យ៉ាង និងនៃគ្រឿងឧបកោគ
 បរិកោគ ៧ យ៉ាង ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **ឆញ្ញវតិ** ព្រោះជាប្រភពកើត
 នៃវត្តអារាមជាដើម ដែលជាលំនៅរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធ
 និងព្រះខ័ណ្ឌស្រពអ្នកមានបុណ្យសន្ធិកសន្ធាប់ ។ ឈ្មោះថា **នគរ** ព្រោះ
 ជាទីប្រាថ្នាត្រូវការរបស់ពួកជន ដែលត្រូវការគ្រឿងឧបកោគ និងគ្រឿង

បរិភោគ ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **នគ** ព្រោះមិនទៅណាឡើយ បានដល់ ទី
 ប្រថាប់របស់ព្រះរាជា ព្រះឧបរាជ និងអមាត្យជាដើម ។ ឈ្មោះថា **នគរ**
 ព្រោះជាប់ ប្រកាន់ គ្រប់គ្រងនូវភ្នំ បានដល់ ស្ថានទីដែលមានព្រំដែនព័ទ្ធ
 ដោយកំពែងជាដើម ដែលជាទីរួមនៃទីប្រថាប់របស់ព្រះរាជាជាដើម ទើបបាន
 ឈ្មោះថា **នគរ** ភ្ជាប់សេចក្តីថា ក្នុងនគរនោះ ខ្ញុំបានទទួលព្យាករក្នុងសម្លាក់
 របស់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី ក្នុងកាលណា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំបាន
 ជាព្រាហ្មណ៍នៅក្នុងនគរធានីនោះឯង ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីគ្រប់អន្លើ
 មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាកុសុមាសនិយត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ដលនាយកត្រាបនាទី ៧

[២៧] ខ្ញុំជាអ្នកស្វាធាយមន្ត ចង់ចាំមន្ត ចេះចប់ត្រៃវេទ នៅ
ក្នុងអាស្រម ជិតព្រៃហិមពាន្ត ។ ការបូជាភ្លើងរបស់ខ្ញុំ តែងមាន
ខ្ញុំជាក់ផ្ទៃឈូកទាំងឡាយក្នុងកញ្ចប់ ហើយព្យួរលើចុងឈើ ។ ព្រះ
លោកវិទូ ព្រះនាមបទុមគ្រោះ ទ្រង់គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ទ្រង់
មានប្រាថ្នានឹងស្រង់ខ្ញុំ ស្តេចនិមន្តទៅដើម្បីភិក្ខុ ក៏ចូលមកកាន់
សម្នាក់នៃខ្ញុំ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តសោមនស្ស បានថ្វាយ
ផ្ទៃឈូកនោះចំពោះព្រះពុទ្ធ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាសាស្តា ទ្រង់មានវណ្ណៈ
ដូចមាស ទ្រង់ញ៉ាំងបីតិខ្ញុំឲ្យកើត ទ្រង់នាំមកនូវសេចក្តីសុខដល់
ខ្ញុំក្នុងបច្ចុប្បន្ន គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ទ្រង់ស្ថិតនៅនាអាកាស
ហើយ សម្តែងគាថានេះថា កុលបុត្តនេះ នឹងមិនទៅកាន់ទុគ្គតិ
អស់ ១ សែនកប្ប ដោយផលនៃការថ្វាយផ្ទៃឈូកនេះផង ដោយ
ផលនៃការតម្កល់ទុកនូវចេតនានេះផង ។ ព្រោះកុសលមូលនោះ
ឯង ខ្ញុំបានសោយសម្បត្តិទាំងឡាយ ហើយបានដល់នូវព្រះនិព្វាន
ជាស្ថានមិនញាប់ញ័រ ខ្ញុំលះចោលការឈ្នះ និងការចាញ់ ។ ក្នុង
កប្បទី ៧០០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ឈ្មោះ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

សុមន្តលៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវទាំង ៧ ប្រការ មានកម្លាំង
ច្រើន ។ បដិសម្បត្តិ ៤ វិមោក្ខណ៍ និងអភិញ្ញាណ៦នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះផលទាយកត្តោរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ផលទាយកត្តោរមាន ចប់

អដ្ឋកថា

ផលទាយកត្តាបទាន

[២៧] អបទានរបស់ព្រះផលទាយកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា
អដ្ឋាយកោ មន្តធរោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពដ៏ច្រើន ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្តរៈ កុលបុត្តនោះ កើតក្នុងត្រកូល
ព្រាហ្មណ៍ ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ សិក្សាចប់សិប្បៈប្រចាំត្រកូល
មានត្រៃវេទជាដើម ជាអាចារ្យរបស់ពួកព្រាហ្មណ៍ច្រើនពាន់នាក់ មើលមិន
ឃើញទីបំផុតនៃសិប្បៈទាំងឡាយរបស់ព្រាហ្មណ៍ និងមើលមិនឃើញសារៈ
ក្នុងសិប្បៈនោះ ទើបលះយកវាស ឬសជាឥសី ហើយសាងអាស្រមក្នុង
ទីមិនឆ្ងាយអំពីហិមវន្តប្បទេស ជាមួយពួកសិស្ស ។ ក្នុងសម័យនោះ ព្រះ
មានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្តរៈយាងទៅភិក្ខុចារ ដល់ប្រទេសនោះ ដើម្បី
ទ្រង់អនុគ្រោះកុលបុត្តនោះ តាមសន្តិកាលនោះបានឃើញព្រះមានព្រះភាគហើយ
មានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយគ្រាប់ឈូកដែលមានរសឆ្ងាញ់ ដែលខ្ទប់ទុកក្នុង
កញ្ចប់ ព្យួរត្រង់ចុងឈើដើម្បីខ្លួន មួយអង្វើដោយទឹកឃ្មុំ ។ ព្រះមានព្រះភាគ

ទ្រង់សោយក្នុងខណៈដែលកុលបុត្តនោះកំពុងមើលនោះឯង ដើម្បីឲ្យកើត
សោមនស្ស ហើយប្រថាប់ឈរក្នុងអាកាស ត្រាស់សម្តែងអានិសង្សនៃផល
ទានហើយ ចៀសចេញទៅ ។ ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ អន្តោល
ទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ បានសោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធ-
ប្បវេណីកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដែលសម្បូរដោយសម្បត្តិ
លុះអាយុបាន ៧ ឆ្នាំ ក៏សម្រេចអរហត្ត រព្វកដល់កុសលកម្មដែលខ្លួនធ្វើ
ក្នុងកាលមុន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុង
កាលមុន ទើបពោលពាក្យថា អដ្ឋាយកោ មន្តធរោ ដូច្នោះជាដើម ។ គប្បី
ជ្រាបវិគ្គហៈក្នុងបទនោះដូច្នោះ ឈ្មោះថា អដ្ឋាយិ ព្រោះរមែងសិក្សា គឺរមែង
គិត អដ្ឋាយិ នោះឯងជា អដ្ឋាយកោ ប្រែថា អ្នកស្វាធាយមន្ត ។ ពិត
ហើយ អ អក្ខរៈ ក្នុងបទថា អដ្ឋាយកោ នេះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថ
១០ ប្រការ ដូចលោកពោលយ៉ាងនេះថា អ អក្ខរៈ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថ
បដិសេធ ក្នុងសេចក្តីចម្រើន ក្នុងភាព ដូច្នោះ ។ បេ ក្នុងភាពទទេ និងក្នុង
អត្ថថា បន្តិចបន្តួច ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា អដ្ឋាយកោ ព្រោះអត្ថថា រក
គឺគិតដល់វត្ថុដែលជាប្រយោជន៍សម្រាប់សិស្ស ដោយវិធីស្តាប់ និងចងចាំ
ជាដើមហើយ ធ្វើការស្វាធាយ បានដល់ អ្នកគិត ។ ឈ្មោះថា មន្តធរោ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី សេរយ្យវគ្គទី ១៣

៥៣១

ព្រោះអត្ថប្រយោជន៍ រមែងទ្រទ្រង់ចាំនូវមន្តទាំងអស់ ដែលសិក្សារៀនសូត្រក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធ
 របស់អាចារ្យ រហូតស្ងាត់ក្នុងចិត្ត ។ បទថា តិណ្ណំ វេទាន ទារត្ត សេចក្តីថា
 ញាណ លោកក៏ហៅថា វេទ ដែលហៅថា វេទ ព្រោះគប្បីជ្រាប គឺគប្បី
 ត្រាស់ដឹងបានដោយវេទ បានដល់ គម្ពីរទាំង ៣ គឺតុវេទ យជុវេទ សាម-
 វេទ ។ ឈ្មោះថា ទារត្ត ព្រោះសម្រេចដល់ត្រើយ គឺដល់នូវទីបំផុតនៃវេទ
 ទាំង ៣ នោះ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថជាក់ច្បាស់ហើយនោះឯង ។^{១៣១}

អង្គកថាផលនាយករត្តរាជនាម ចប់

សុត្តន្តបិដក

ព្យាណសញ្ញកត្តរាបទានទី ៨

[២៨] ខ្ញុំនៅនាភ្នំហិមពាន្ត ឃើញផ្នូកខ្សាច់ដីលក្នុងចន្លោះភ្នំ ខ្ញុំ
 រព្យកន្ទុវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរថា ការប្រៀបធៀបក្នុងញាណ (របស់
 ព្រះសាស្តា) មិនមានឡើយ សង្គ្រាមរបស់ព្រះសាស្តា ក៏មិន
 មានដែរ ព្រះសាស្តាបានជ្រាបនូវធម៌ទាំងពួង ទ្រង់សិបសួនដោយ
 ញាណ ។ បពិត្រព្រះអង្គ ជាបុរសអាជានេយ្យ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំ
 ចំពោះព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គជាបុរសដ៏ឧត្តម ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំ
 ព្រះអង្គ សភាពដទៃ ស្មើដោយញាណរបស់ព្រះអង្គមិនមានឡើយ
 មានតែញាណរបស់ព្រះអង្គ ទើបឧត្តមជាកំណត់ ។ ខ្ញុំញ៉ាំងចិត្ត
 ឲ្យជ្រះថ្លា ក្នុងញាណហើយ ក៏បានទៅរករាយក្នុងស្ថានសួគ៌ អស់
 ១ កប្ប ខ្ញុំបានកសាងកុសលក្នុងកប្បដ៏សេស ។ ក្នុងកប្បទី ៧១
 អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាននូវសេចក្តី
 សម្គាល់ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃសេចក្តីសម្គាល់
 ក្នុងញាណ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច
 ចក្ខុពត្តិ ១ ជាតិ ព្រះនាមបុឡិនបុប្ផិយៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី សេរយ្យវគ្គទី ១៣

៥៣៣

៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះ
សម្មាសម្ពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះញាណសញ្ញកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ញាណសញ្ញកត្តោរាជទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ញាណសញ្ញាកត្តាបទាន

[២៨] អបទានរបស់ព្រះញាណសញ្ញាកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា
បព្វតេ ហិមវន្តន្តិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានគ្រប់កាលដែលកើត
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើន
វ័យហើយ លះយកវាសចេញបួសជាតាបស សាងបណ្ណសាលា ក្នុងរវាង
ភ្នំមិនឆ្ងាយអំពីភ្នំហិមពាន្ត ធ្វើអភិញ្ញា ៥ និងសមាបត្តិ ៨ ឲ្យកើតឡើង
ហើយ ។ ថ្ងៃមួយ សម្លឹងឃើញគំនរខ្សាច់ដែលបរិសុទ្ធ សស្អាត ទើបនឹក
គិតសរសើរព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ និងព្រះញាណរបស់ព្រះអង្គថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ
ក៏បរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធ ក៏បរិសុទ្ធដូចគ្នា ។

ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ បានអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្ស
ទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធបុព្វកាលនេះ មកកើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង
ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ បានបួសក្នុងព្រះសាសនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏
បានសម្រេចអរហត្ត រព្វកដល់បុណ្យដែលខ្លួនធ្វើក្នុងកាលមុន កើតសោម-

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី សេរយ្យវគ្គទី ១៣

៥៣៥

នស្ស កាលប្រកាសអបទាន ទើបពោលពាក្យថា បព្វតេ ហិមវន្តមិ ដូច្នោះ
ជាដើម ។

បទថា បុលិនំ សោកនំ ទិស្វា មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា បុលិន
ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅពេញ បរិសុទ្ធស្អាត ដូចមានមនុស្សពូនឡើង អធិប្បាយថា
ខ្ញុំបានឃើញផ្នកខ្សាច់ដីស្អាតហើយ បានរកដល់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ ពាក្យ
ដ៏សេស មានអត្ថដ៏ធនបានងាយហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាញាណសញ្ញកត្តារាជាន ចប់

សុត្តន្តបិដក គន្ធបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៩

[២៩] ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវិបស្សី មានវណ្ណៈដូចមាស ទ្រង់គួរទទួលនូវទុក្ខណាទាន មានពួកសាវ័កចោមរោម ស្តេច ចេញអំពីអារាម ។ ខ្ញុំឃើញព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ជាសព្វញ្ញ មិន មានអាសវៈ ក៏មានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តសោមនស្ស បានបូជាផ្លូវ ដែលស្តេចនិមន្តទៅ ។ ខ្ញុំជាអ្នករីករាយ មានចិត្តរីករាយ ចំពោះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាតាទិបុគ្គល ប្រសើរជាងសត្វជើងពីរ ទើបថ្វាយបង្គំ ព្រះតថាគតម្តងទៀត ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិន ដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៤១ អំពី កប្បនេះ ខ្ញុំកើតជាក្សត្រចក្ខុពត្តិ ឈ្មោះវរុណៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះគន្ធបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវតាថា ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

គន្ធបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

គន្ធបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[២៩] អបទានរបស់ព្រះគន្ធបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
សុវណ្ណវណ្ណា សម្ពុទ្ធា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
បានសន្សំបុណ្យទាំងឡាយហើយក្នុងជាតិជាច្រើន ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះ
ភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង សម្បូរដោយគ្រឿង
ឧបកោគ និងបរិកោគមិនខ្វះខាត ថ្ងៃមួយ បានឃើញព្រះមានព្រះភាគ ព្រះ
នាមវិបស្សី មួយអន្លើដោយគណៈសង្ឃ មានចិត្តជ្រះថ្លា បូជាដោយផ្កាទាំង
ឡាយ មានលាជជាគម្រប់ ៥ ។ ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះឯង កុលបុត្តនោះ
តាំងនៅដរាបដល់អស់អាយុ ស្លាប់អំពីមនុស្សលោក ទៅកើតក្នុងទេវលោក
បានសោយទិព្វសម្បត្តិ ក្នុងជាតិតមក កើតជាមនុស្ស សោយសម្បត្តិក្នុង
មនុស្ស ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង មានសទ្ធា
បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុណ្យដែលបានបំពេញមកក្នុងកាលមុន
កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន
ដោយកុសលកម្មនេះ ទើបខ្ញុំបានដល់នូវព្រះនិព្វាន ទើបពោលពាក្យថា
សុវណ្ណវណ្ណា សម្ពុទ្ធា ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់ មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ព្រោះបានអធិប្បាយហើយខាងដើមនោះឯង ។^{១៣៧}

អដ្ឋកថាគណ្ណបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បទុមប្បជកត្តរាបទានទី ១០

[៣០] មានភ្នំ ១ ឈ្មោះគោតមៈ នៅព្រៃហិមពាន្ត ដេរជាស
 ដោយឈើផ្សេងៗ ជាទីអាស្រ័យនៅនៃពួកកុតច្រើន ។ ខ្ញុំបាន
 សាងអាស្រមត្រង់កណ្តាលភ្នំនោះ មានពួកសិស្សចោមរោម
 តែងនៅក្នុងអាស្រម (ខ្ញុំបបួលពួកសិស្សថា) សូមពួកសិស្ស
 មកកាន់សម្លាក់យើង សូមពួកសិស្សនាំផ្កាឈូកមកឲ្យយើងៗ
 នឹងធ្វើពុទ្ធបូជា ចំពោះព្រះពុទ្ធជាតាទិបុគ្គល ទ្រង់ប្រសើរជាងសត្វ
 ជើងពីរ ។ ពួកសិស្សទាំងនោះ ទទួលពាក្យខ្ញុំថា យ៉ាងហ្នឹង
 ហើយៗ បានយកផ្កាឈូកមកឲ្យខ្ញុំ ខ្ញុំធ្វើនិមិត្តតាមទំនងដូច្នោះ
 ហើយ បានបង្ហាត់ថ្វាយដល់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ។ ក្នុងកាលនោះ
 ខ្ញុំបានប្រជុំពួកសិស្ស ហើយប្រៀនប្រដៅដោយប្រពៃថា អ្នកទាំង
 ឡាយ ចូរកុំប្រមាទ សេចក្តីមិនប្រមាទ ជាគុណនាំមកនូវសេចក្តី
 សុខ ។ ខ្ញុំនោះ បានប្រៀនប្រដៅពួកសិស្ស ដែលជាអ្នកគួរដល់
 ពាក្យនេះហើយ ខ្ញុំប្រកបក្នុងអប្បមាទគុណ ក៏បានធ្វើមរណកាល
 ក្នុងពេលនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែល
 ខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។
 ក្នុងកប្បទី ៥១ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះ
 នាមជលុត្តមៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំង

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុកថាសិទ្ធិ សេរយ្យវគ្គទី ១៣

៥៣៧

ច្រើន ។ បដិសម្ពិទ្ធ ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា បទុមបូជកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងគាថា
ទាំងឡាយនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បទុមបូជកត្ថេរាបទាន ចប់

ឧទាន

សេរយ្យកត្ថេរាបទាន ១ បុប្ផប្បិយត្ថេរាបទាន ១
បាយាសទាយកត្ថេរាបទាន ១ គន្លោទកិយត្ថេរាបទាន ១
ថោមកត្ថេរាបទាន ឬសម្មុខាថវិកត្ថេរាបទាន ១ កុស្ត-
មាសនិយត្ថេរាបទាន ១ ផលទាយកត្ថេរាបទាន ១
ញាណសញ្ញកត្ថេរាបទាន ១ គន្ធប្បិយត្ថេរាបទាន ១
បទុមប្បិយត្ថេរាបទាន ១ មានគាថា ១០៥ ពួកអ្នក
ប្រាជ្ញបានរាប់ហើយ ។

សេរយ្យវគ្គទី ១៣ ចប់

អដ្ឋកថា

បទុមបូជកត្ថេរាបទាន

[៣០] អបទានរបស់ព្រះបទុមបូជកត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
ហិមវន្តស្សាវិន្ទរេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្ថេរៈ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ដល់
នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ សម្រេចការសិក្សាក្នុងសិប្បៈប្រចាំត្រកូល មើល
មិនឃើញសារៈក្នុងសិប្បៈនោះ មិនបានទទួលការទូន្មានប្រៀនប្រដៅ ព្រោះ
ភាពដែលខ្លួនកើតមុននៃការកើតឡើងរបស់ព្រះពុទ្ធ ទើបលះយរវាសកេទ
បួសជាឥសី សាងអាស្រមអាស្រ័យភ្នំឈ្មោះគោតមកៈ ដែលនៅមិនឆ្ងាយ
អំពីភ្នំហិមពាន្ត ធ្វើអភិញ្ញា ៥ និងសមាបត្តិ ៨ ឲ្យកើតឡើងហើយ នៅ
ដោយសុខដែលកើតអំពីឈាននោះឯង ។ កាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
ព្រះនាមបទុមត្ថេរៈ បានជាព្រះពុទ្ធហើយ ទ្រង់ជញ្ជូនសត្វទាំងឡាយចាក
សង្សារ យាងទៅកាន់ហិមវន្តប្បទេស ដើម្បីអនុគ្រោះកុលបុត្តនោះ តាមស
ឃើញព្រះមានព្រះភាគហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើបឲ្យសិស្សរបស់ខ្លួនទាំង
អស់ មកប្រជុំព្រមគ្នាហើយ ឲ្យសិស្សទាំងនោះ នាំយកផ្កាឈូកទាំងឡាយ

មកបូជា ។ ដោយបុណ្យនោះ តាបសនោះអន្តោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្ស
 ទាំងឡាយ បានសោយសម្បត្តិទាំងពីរហើយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុង
 ផ្ទះមានត្រកូល ក្នុងនគរសាវត្ថី មានសទ្ធាជ្រះថ្លា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន
 ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស
 កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
 ហិមវន្តស្សារិទ្ធករ ដូច្នោះជាដើម ។

បទថា គោតមោ នាម បព្វតោ សេចក្តីថា ភ្នំដែលប្រាកដឈ្មោះថា
 គោតម ព្រោះជាលំនៅរបស់ពួកយក្ខ និងទេវតាជាច្រើន និងព្រោះជាលំនៅ
 របស់គោតម ដោយកម្លាំងនៃអធិដ្ឋាន ។ ឈ្មោះថា បព្វត ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅ
 តាំងនៅ ។ បទថា នាគរុក្ខហិ សញ្ញា មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា រុក្ខ
 ព្រោះដុះឡើងតាំងនៅ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា រុក្ខ ព្រោះទម្ងន់ផែនដីដុះឡើង ។
 ដើមឈើទាំងឡាយ ដូចជាចម្ប៉ា កប្បិរ ខ្នឹង ក្រស្នា និងដើមចន្ទន៍ជាដើម
 ច្រើនប្រភេទ ច្រើនយ៉ាង រួមហៅថា នាគរុក្ខ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ភ្នំគោតម
 នោះ ដែរជាសដោយដើមឈើច្រើនប្រភេទទាំងនោះ ។ បទថា មហាក្ខត-
 គណាលយោ មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា ក្ខត ព្រោះមានឡើង កើតឡើង
 ឧប្បត្តិកឡើង និងចម្រើនឡើង ។ សត្វទាំងនោះមានទំហំផង ជាក្ខតផង

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា មហាក្ខត ។ គណៈ គឺពួករបស់មហាក្ខតទាំង
 ឡាយ ឈ្មោះថា មហាក្ខតគណៈ ទីនៅអាស្រ័យរបស់ពួកមហាក្ខត ឈ្មោះ
 ថា មហាក្ខតគណាលយោ ។ បទថា វេមជ្ឈម្ហិ ច តស្ស្វាសិ សេចក្តីថា
 អាស្រមនោះសាងឡើង គឺធ្វើឲ្យកើត បានដល់ ធ្វើក្នុងរវាង គឺកណ្តាលក្នុង
 ឈ្មោះគោតមនោះ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាបទុមបូជិតត្ថរាជាន ចប់
 សេរយ្យវគ្គទី ១៣ ចប់

សុត្តន្តបិដក សោភិតវគ្គទី ១៤

សោភិតត្ថេរាបទានទី ១

[៣១] ព្រះជិនស្រីព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជាច្បងក្នុងលោក ទ្រង់ជា
 នរោសកៈ ទ្រង់សម្តែងធម៌ ជាចំណែកព្រះនិព្វាន ដល់ពួកជន
 ច្រើន ។ កាលនោះ ខ្ញុំបានស្តាប់នូវព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះអង្គ
 នោះ ដែលទ្រង់ពោលដោយវាចាដ៏អង្គអាច ខ្ញុំផ្តងអញ្ចូលី មាន
 ចិត្តនឹងក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ ។ សមុទ្រប្រសើរជាងស្ទឹងទាំងឡាយ
 ក្នុងព្រះសុមេរុ ប្រសើរជាងក្នុងទាំងឡាយ យ៉ាងណាមិញ ជនណា
 ប្រព្រឹត្តដោយអំណាចចិត្ត ជននោះមិនដល់មួយចំណិតនៃពុទ្ធាណា
 ឡើយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ លុះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាតសី ប្រកបដោយ
 សេចក្តីករុណា ទ្រង់បញ្ឈប់នូវធម្មវិធី គង់ក្នុងកណ្តាលជំនុំភិក្ខុ
 សង្ឃ ហើយសម្តែងនូវគាថាទាំងឡាយនេះថា ជនណា បាន
 សរសើរនូវញាណនៃព្រះពុទ្ធ ជាលោកនាយក ជននោះឯង
 រមែងមិនទៅកាន់ទុគ្គតិ អស់ ១ សែនកប្ប នឹងដុតបំផ្លាញកិលេស
 ទាំងឡាយ មានចិត្តនឹងក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ មានចិត្តតម្កល់មាំ
 នឹងបាននាមថាសោភិតៈ ជាសាវ័កនៃព្រះសាស្តា ។ ខ្ញុំបានដុត

បំផ្លាញកងកិលេសហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំបានដកចេញហើយ
 វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានសម្រេចហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។ ក្នុងកប្បទី ៥០០០០ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 ៧ ជាតិ ព្រះនាមសមុគ្គតៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវទាំង ៧
 ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសោភិតត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សោភិតត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា សោភិតវគ្គទី ១២

សោភិតត្ថេរាបទាន

[៣១] អបទានរបស់ព្រះសោភិតត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា បទុមត្ថេរោ
នាមជិនោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្ថេរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង
ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ តម្កល់ខ្លួនក្នុងភាពជាយរាវាស ។ ថ្ងៃមួយ
កាលព្រះសាស្តាសម្ដែងព្រះធម្មទេសនា មានចិត្តជ្រះថ្លា សោមនស្ស ទើប
សរសើរដោយប្រការផ្សេងៗ ។ ដោយសោមនស្សនោះឯង កុលបុត្តនោះធ្វើ
កាលកិរិយាហើយ កើតក្នុងទេវលោក សោយទិព្វសុខក្នុងទេវលោកនោះ
ហើយ បានមកកើតក្នុងមនុស្សលោក សោយសេចក្ដីសុខក្នុងមនុស្សលោក
ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ក្នុងនគរសាវត្ថី កុលបុត្តនោះ
មានអាយុ ៧ ឆ្នាំ ក៏ចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត មាន

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

អភិញ្ញា ៦ ។ ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវ
សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
ពាក្យថា បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ ដូច្នោះជាដើម ។

ពាក្យទាំងអស់នោះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ព្រោះមានន័យដូច
ពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាសោភិតត្តោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សុទស្សនត្ថេរាបទានទី ២

[៣២] ពួកឈើមិលក្នុងមានផ្លែ នៅក្បែរឆ្នេរស្ទឹងដ៏ធំ ខ្ញុំកំពុង
 ស្វែងរកឈើនោះ បានឃើញព្រះលោកនាយក ។ ក្នុងកាលនោះ
 ខ្ញុំឃើញដើមកែស មានផ្ការីក ទើបកាច់ផ្កាទាំងទង នាំចូលទៅ
 ថ្វាយចំពោះព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមសិខី ជាលោកពន្ធ ក្រាបទូលថា
 បពិត្រព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ប្រសើរ ជាមហាមុនី ព្រះអង្គដល់ហើយ
 នូវអមតបទ ជាទីមិនឃ្នាត ដោយញាណណា ខ្ញុំបូជាចំពោះ
 ញាណនោះ ។ លុះខ្ញុំធ្វើការបូជាចំពោះញាណហើយ ទើបបាន
 ឃើញនូវឈើមិលក្នុង ខ្ញុំជាបុគ្គលបាននូវការសម្គាល់នោះ នេះជា
 ផលនៃញាណបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុ
 ដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃញាណ-
 បូជា ។ ក្នុងកប្បទី ១៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 ១២ ជាតិ ព្រះនាមពលុគ្គតៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុទស្សនត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុទស្សនត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សុទស្សនត្ថេរាបទាន

[៣២] អបទានរបស់ព្រះសុទស្សនត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា វិត្តតាយ
នធិតិរេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិវី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើនវ័យ
ហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ថ្ងៃមួយ កំពុងដើរកដើមមិលក្នុងដែលមានផ្ការីក
ក្បែររត្នេរស្ទឹងឈ្មោះវិត្តតា បានជួបព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមសិវី ទ្រង់ល្អ
ប្រៀបដូចគំនរភ្លើងដែលកំពុងរេះសន្ទោសន្ទៅ គង់ក្បែររត្នេរស្ទឹងនោះ មានចិត្ត
ជ្រះថ្លាបានកាច់ផ្កាកាកែស ព្រមទាំងទងមកបូជា ហើយក្រាបទូលយ៉ាងនេះថា
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ជាសព្វញ្ញពុទ្ធទ្រង់មានអានុភាពដល់ម៉្លេះ ដោយព្រះញាណណា
ខ្ញុំព្រះអង្គសូមបូជានូវព្រះញាណនោះ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
បានធ្វើអនុមោទនា ។ ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ កើតក្នុងទេវលោក
និងមនុស្សលោក បានសោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើត
ក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បួសហើយ មិនយូរ
ប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ព្រះថេរៈរព្វកដល់កុសលកម្មដែលខ្លួនបានធ្វើ កើតសោមនស្ស កាល
ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា វិត្តតាយ
នធិតិរេ ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា វិត្តតាយ មានវិគ្គហៈ

ថា ឈ្មោះថា វិត្តតា ព្រោះជាស្ទឹងដែលធំទូលាយផ្សាយទៅ ។ ឈ្មោះថា
នដិ ព្រោះបន្ទីសំឡេង គឺបញ្ចូនសំលេងទៅ ហូរទៅ ក្នុងទៅ ។ ឈ្មោះថា
តំរំ ព្រោះមនុស្សដែលធ្លងស្ទឹង ត្រូវទៅកាន់ទីនោះជាមុន ទើបធ្លងទៅបាន
អធិប្បាយថា ក្បែរឆ្នេរដែលធំទូលាយនោះ ។

បទថា កេតកិ បុប្ផតំ ទិស្វា មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា កេតំ ព្រោះ
មានបន្ទាមុតដែរបស់បុគ្គលដែលចាប់ដោយមិនត្រូវទំនង ក្លាប់សេចក្តីថា ឃើញ
ផ្កាកាកែសរបស់ដើមកាកែសនោះ ទើបកាប់ទាំងទង ។ បទថា សិទ្ធិនោ
លោកពន្ធនោ មានវិគ្គហៈថា ភ្លើង លោកហៅថា សិទ្ធិ ក្រុមនៃរស្មីដែល
មានពណ៌ ៦ មានពណ៌ខៀវ និងលឿងជាដើម ដូចគ្នានឹងភ្លើង ភ្លើងរឿង
មានដល់បុគ្គលណា បុគ្គលនោះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធិ ទ្រង់ជា
លោកពន្ធ ព្រោះជាផ្កាពន្ធុ គឺជាញាតិរបស់សត្វលោក គឺរបស់លោក ៣
ទាំងមូល ក្លាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំកាប់ផ្កាកាកែស (រំចេក) ទាំងទងមកបូជា
ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិ ដែលជាផ្កាពន្ធុរបស់លោកអង្គនោះ ។ ពាក្យ
ដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាសុទ្ធស្សនត្តរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ចន្ទនប្បដកត្ថេរាបទានទី ៣

[៣៣] គ្រានោះ ខ្ញុំកើតជាកិណ្ណរ នៅទៀបឆ្នេរស្ទឹងចន្ទភាគា ជា
អ្នកទទួលទាននូវផ្កាលើ ជាអ្នកស្លៀកនូវផ្កាលើ ។ កាលនោះ
ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី ជាច្បងក្នុងលោក ជានរាសកៈ
ស្តេចហោះទៅតាមទីបំផុតនៃព្រៃធំ ដូចស្តេចហង្ស (ហើរទៅ)
នាអាកាស (ខ្ញុំសរសើរពុទ្ធកុណថា) បពិត្រព្រះអង្គជាបុរស
អាជានេយ្យ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំចំពោះព្រះអង្គ ព្រះហឫទ័យរបស់
ព្រះអង្គស្អាតល្អហើយ ព្រះអង្គមានសម្បុរព្រះកក្កដ្រះថ្លា មាន
តន្ត្រីយ គឺព្រះកក្កដ្រស្រស់របស់ ។ លុះព្រះអត្តទស្សី មានបញ្ញា
ដូចផែនដី មានបញ្ញាជាគ្រឿងពុះពារ ស្តេចចុះអំពីអាកាសហើយ
ក្រាលសង្ឃរាជី ទ្រង់ចូលមកទាំងក្នុង ។ ខ្ញុំបានយកខ្លឹមចន្ទន៍ដ៏ល្អិត
ផង ហើយដើរចូលមកក្នុងសម្លាក់ព្រះជិនស្រី ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា
មានចិត្តសោមនស្ស បានបូជាចំពោះព្រះពុទ្ធ ។ ខ្ញុំថ្វាយបង្គំ
ព្រះពុទ្ធ ជាច្បងក្នុងលោក ជានរាសកៈ ហើយក៏កើតបាមោទ្យ
ឈមមុខទៅកាន់ឧត្តរទិស ដើរចេញទៅ ។ ក្នុងកប្បទី ១១៨ អំពី
កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាខ្លឹមចន្ទន៍ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់
ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ១១៤ អំពីកប្បនេះ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី សោភិតវគ្គទី ១៤

៥៥១

ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៣ ជាតិ ព្រះនាមរោហិណីដូចគ្នា ទ្រង់
មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
នេះ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចន្ទនបូជកត្រូវមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចន្ទនបូជកត្រូវរាបទាន ចប់
កាលវារទី ៨ ចប់

អដ្ឋកថា

ចន្ទបូជកត្តោបទាន

[៣៣] អបទានរបស់ព្រះចន្ទបូជកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
ចន្ទភាគានទីតិរេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី កើតជាកិណ្ណ ទៅប្របច្ឆេរស្ទឹង
ចន្ទភាគ ក្នុងព្រៃហិមពាន្ត មានផ្កាជាអាហារ ស្លៀកដណ្ដប់ផ្កា អប់ដោយ
ក្លិនចន្ទន៍ និងក្រស្នាជាដើម សោយសេចក្ដីសុខច្រើនប្រការ ដូចជាលេងក្នុង
ឧទ្យាន និងលេងទឹកជាដើម សម្រេចជីវិតរស់នៅដូចគ្នានឹងកុម្មុទេវតា នៅ
ក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ។ ក្នុងកាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី យាង
ទៅកាន់ព្រៃហិមពាន្ត ដើម្បីអនុគ្រោះកិណ្ណនោះ ចុះអំពីអាកាសហើយ ឲ្យភិក្ខុ
ក្រាលសំពត់សង្ឃរាជី ហើយប្រថាប់គង់ ។ កិណ្ណនោះ បានជួបព្រះមាន
ព្រះភាគអង្គនោះ ជាបុគ្គលរុងរឿង ប្រថាប់គង់ក្នុងទីនោះ មានចិត្តជ្រះថ្លា
ទើបបូជាដោយលម្អិតខ្លឹមចន្ទន៍ក្រអូប ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ធ្វើអនុមោទនា
ដល់កិណ្ណនោះ ។

ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ តាំងនៅដរាបដល់អស់អាយុ ដោយ
សោមនស្សនោះ ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ កើតក្នុងទេវលោក សោយ
សម្បត្តិក្នុងកាមាវចរសួគ៌ ៦ ជាន់ អន្តោលទៅមក ហើយបានសោយចក្ក-
ពត្តិសម្បត្តិ និងបទេសរជ្ជសម្បត្តិក្នុងមនុស្សលោក ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ចេញបួស មិនយូរ
 ប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត ។ ព្រះចេរះរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវ
 សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
 ពាក្យថា ចន្ទភាគានទីតិរេ ដូច្នោះជាដើម ។ ឈ្មោះថា ចន្ទ ក្នុងពាក្យនោះ
 សំដៅដល់ហាក់ដូចជាដឹងនូវចន្ទ គឺចិត្ត ការពេញចិត្ត និងអធ្យាស្រ័យ ។
 ឈ្មោះថា ចន្ទភាគា ព្រោះប្រៀបដូច គឺដូចព្រះចន្ទ ព្រោះមានទឹកថ្លាស្អាត
 ប្រាសចាកមន្ទិល ដូចមណ្ឌលព្រះចន្ទ ន័យទីពីរ សំដៅដល់ឆ្នេរមានដីខ្សាច់
 ពណ៌សដេរជាស ដូចក្រាលដោយកែវម្យក្តា ។ ក្បែរឆ្នេរស្ទឹងចន្ទភាគានោះ ។
 ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យហើយ ព្រោះមានន័យដូចពោលខាងដើម
 នោះឯង ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាចន្ទនប្បជនកត្តោបទាន ចប់
 ភាណវារទី ៨ ចប់

សុត្តន្តបិដក បុប្ផធនិយត្តោបទានទី ៤

[៣៤] មានព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ មាននាមសុនន្ទៈ ជាអ្នកចេះចប់មន្ត
ស្វាធិរាយមន្ត គួរគេសូមបាន បានបង្កសង្ឃវ័យញា ឈ្មោះវាជ-
បេយ្យៈ ។ កាលនោះ ព្រះលោកវិទូ ជាអគ្គបុរស ព្រះនាម
បទុមត្តរៈ ទ្រង់ប្រកបដោយសេចក្តីករុណា ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណ
អនុគ្រោះដល់ពួកជន ស្តេចចង្រ្កមនាអាកាស ។ លុះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
ជាសព្វញ្ញ ជាលោកនាយក ទ្រង់ចង្រ្កមរួចហើយ ក៏ផ្សាយមេត្តា
ចំពោះពួកសត្វ (សព្វទិស) មិនមានប្រមាណ មិនមានឧបធិ ។
ព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកចេះចប់មន្ត បានបេះយកផ្កាទាំងទង ប្រជុំពួក
សិស្សទាំងអស់ ហើយបោះទៅលើអាកាស ។ ក្នុងកាលនោះ
នគរក៏មានគ្រឿងប្រក់ដោយផ្កាជាកំណត់ ហេតុតែអានុភាពនៃ
ព្រះពុទ្ធ ផ្កាមិនបានវិនាសអស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ដោយកុសលមូល
នោះឯង ខ្ញុំបានសោយសម្បត្តិ កំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងពួង ឆ្លង
នូវតណ្ហា ជាគ្រឿងចាក់ស្រែក្នុងលោក ។ ក្នុងកប្បទី ១១១ អំពី
កប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៣៥ ជាតិ មានព្រះនាម
អម្ពវិសៈដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមាភូ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី សោភិតវគ្គទី ១៤

៥៥៥

៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា បុប្ផទនិយត្តមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បុប្ផទនិយត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បុប្ផធនិយត្ថេរាបទាន

[៣៤] អបទានរបស់ព្រះបុប្ផធនិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា

សុនន្ទោ នាម នាមេន ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ សម្រេចការសិក្សាក្នុងសិប្បៈប្រចាំត្រកូល ជាអ្នកមានកោតៈច្រើន មានយសក្រៃលែង ត្រេកអរក្នុងការបរិច្ចាគទាន ថ្ងៃមួយ លោកលះមហាទាន ដោយគិតថា ឈ្មោះថា ពួកយាចកទាំងនេះ ក្នុងជម្ងឺបទាំងមូល កុំបីប្រាប់ថា អញមិនបានទាន (ប្រភេទនេះ) ។ ក្នុងកាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ យាងទៅតាមអាកាស មួយអន្លើដោយបរិវារ ។ ព្រាហ្មណ៍ឃើញព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា ឲ្យហោសិស្សរបស់ខ្លួនមក ឲ្យរកផ្កាមកហើយ បោះឡើងបូជា ក្នុងអាកាស ។ ផ្កាទាំងនោះ បានគ្របដណ្ដប់នគរទាំងមូល តាំងនៅបាន ៧ថ្ងៃ ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី សោភិតវគ្គទី ១៤

៥៥៧

ដោយបុព្វកម្មនោះ កុលបុត្តនោះបានសោយសេចក្តីសុខក្នុងទេវលោក
និងមនុស្សលោក ក្នុងពុទ្ធប្បវេណីនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង
មានសទ្ធា ទើបបួស គ្រាន់តែដាក់កាំបិតការដល់ក្បាលប៉ុណ្ណោះ ក៏សម្រេច
អរហត្ត រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស
អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា សុនន្ទោ នាម
នាមេន ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថជ័ន្តបានងាយហើយ ព្រោះ
បានពោលខាងដើមនោះឯង ។^{១៣៣}

អង្គកថាបុប្ផធនិយត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

រហោសញ្ញកត្តរាមទានធិ ៥

[៣៥] មានភ្នំមួយឈ្មោះវសកៈ នៅជិតព្រៃហិមពាន្ត ខ្ញុំសាង
 អាស្រមនៅនាជើងភ្នំនោះ ។ កាលនោះ ខ្ញុំជាព្រាហ្មណ៍ បាន
 បង្រៀនសិស្ស ៣០០០ នាក់ លុះបង្រៀនសិស្សទាំងនោះរួច
 ហើយ ក៏ចូលទៅកាន់ទិសមគួរ ។ លុះព្រាហ្មណ៍ គឺខ្ញុំនេះឯង
 ជាអ្នកចេះចប់មន្ត អង្គុយក្នុងទិសមគួរហើយ ស្វែងរកមើលរោទ
 របស់ព្រះពុទ្ធ ក៏បានញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងញាណ ។ លុះខ្ញុំញ៉ាំង
 ចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ក្នុងញាណនោះរួចហើយ ក៏អង្គុយលើកម្រាលស្លឹក
 ឈើ ពែនក្នុងរោងមរណកាលក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពី
 កប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានដល់នូវសេចក្តី
 សម្គាល់ (ក្នុងញាណ) ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃ
 ញាណសញ្ញា ។ ក្នុងកប្បទី ២៧ អំពីនេះ ខ្ញុំកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 ព្រះនាមសិរីធរៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំង
 ច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិ
 ហើយ ។

បានឮថា ព្រះរហោសញ្ញកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

រហោសញ្ញកត្តរាមទាន ចប់

អដ្ឋកថា

រហោសញ្ញីកត្តោបទាន

[៣៥] អបទានរបស់ព្រះរហោសញ្ញីកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
ហិមវន្តស្សាវិទូរេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលដែលទេវតាកព្រះពុទ្ធ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ក្នុងមជ្ឈិមប្រទេស
ចម្រើនវ័យហើយ សម្រេចការសិក្សាក្នុងសិប្បៈប្រចាំត្រកូល មើលមិនឃើញ
សារៈក្នុងសិប្បៈនោះ ឃើញថា ត្រឹមតែចម្អែតផ្ទៃ នាំឲ្យកើតអកុសល មាន
សេចក្ដីក្រោធ សេចក្ដីស្រវឹង និងការតម្កើងខ្លួនជាដើម ទើបលះយកវាស
ចូលព្រៃហិមពាន្ត បួសជាឥសី មានតាបសច្រើនរយជាបរិវារ សាងអាស្រម
នៅក្បែរភ្នំវិសុភៈ នៅត្រង់ភ្នំហិមពាន្តប៉ុណ្ណោះ ដរាបអស់ ៣ ពាន់ឆ្នាំ គិតថា
អញ្ចាដែលគេសន្មតថាជាអាចារ្យរបស់សិស្សមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ បានទទួល
នូវការគោរពរាប់អាន និងការក្រាបថ្វាយបង្គំ តែខ្លួនអញ្ចាមិនមានអាចារ្យ
ដល់នូវទោមនស្ស ទើបប្រជុំសិស្សទាំងអស់នោះ ហើយប្រាប់ឲ្យដឹងថា កាល
មិនមានព្រះពុទ្ធ ក៏មិនមានការសម្រេចព្រះនិព្វានខ្លួនឯង ក៏បែកមកអង្គុយ
តែម្នាក់ឯងក្នុងទីស្ងាត់ ធ្វើនូវសញ្ញាក្នុងចិត្តថា មានព្រះពុទ្ធ ហាក់បីដូចអង្គុយ
ក្នុងទីចំពោះព្រះភក្រ្ដរបស់ព្រះពុទ្ធ ធ្វើនូវបីតិមានព្រះពុទ្ធជាអារម្មណ៍ឲ្យកើត
ឡើង បានស្លាប់ក្នុងខណៈអង្គុយពត់ភ្នែកក្នុងសាលាហើយ ទៅកើតក្នុង
ព្រហ្មលោក ។

កុលបុត្តនោះ នៅក្នុងព្រហ្មលោកអស់កាលយូរ ព្រោះសេចក្តីសុខ
 ក្នុងឈាន ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល នឿយណាយ
 ក្នុងកាមទាំងឡាយ លុះមានអាយុ ៧ ឆ្នាំក៏បួស គ្រាន់តែចុងកាំបិតកោរ
 ដល់ក្បាលប៉ុណ្ណោះ ក៏សម្រេចអរហត្ត ជាអ្នកបានអភិញ្ញា ៦ រព្វកដល់
 បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនដោយបុព្វេនិវាសញ្ញាណ កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស
 អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា ហិមវន្តស្សារិទ្ធវេ
 ដូច្នោះជាដើម ។ បទថា វសកោ នាម បព្វតោ សេចក្តីថា ភ្នំដែលគេតែង
 ហៅថា វសភ ព្រោះខ្ពស់បំផុត ព្រោះជាភ្នំខ្ពស់ជាងភ្នំទាំងអស់ រឿរលែងតែ
 ភ្នំហិមពាន្ត ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីគ្រប់អន្លើ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាវេហាសញ្ញកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ចម្បកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[៣៦] អបទានរបស់ព្រះចម្បកបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
កណ៌កាវវ ជោតន្តំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវេស្សក្ខ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ចម្រើន
វ័យហើយ សម្រេចការសិក្សាសិប្បៈប្រចាំត្រកូល តែមើលមិនឃើញសារៈ
ក្នុងសិប្បៈនោះ ទើបលះយកវាសប្បសជាតសីក្នុងចន្លោះព្រៃ យកផ្កាចម្បក
ដែលពួកសិស្សនាំមក បូជាចំពោះព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវេស្សក្ខ ។ ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់ធ្វើអនុមោទនា ។ ដោយកុសលកម្មនោះឯង កុលបុត្តនោះ
អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ សោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុង
ពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ
មានការនឿយណាយក្នុងយរាវាស ព្រោះកម្លាំងវាសនាក្នុងកាលមុន ទើប
ចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មក្នុងកាលមុនរបស់ខ្លួន កើត
នូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើប
ពោលពាក្យថា កណ៌កាវវ ជោតន្តំ ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី សោភិតវគ្គទី ១៤

៥៦៣

បទថា កណ្ឌិការំ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា កណ្ឌិការ ព្រោះក្នុងពេលដែល
 ជម្រុះស្លឹកចាស់អស់ហើយ ចេញផ្កាជាប់គ្នាជាផ្កាំង កាលផ្កាក្រពុំហើយ ក៏
 ត្រឡប់ដូចជាផ្កាទូទៅ ។ គប្បីជ្រាបថា កាលគួរប្រើពាក្យថា កណ្ឌិការ
 លោកបែរជាប្រើពាក្យថា កណ្ឌិការ ព្រោះលុប ណ អក្ខរៈ ខាងមុខចោល
 តាមគោលរបស់ភាសា អធិប្បាយថា ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ដែលរុងរឿងដូច
 ដើមកណ្ឌិការដែលរីកហើយនោះ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់
 ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាចម្បកបុប្ផិយត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អត្ថសន្តស្សកត្តរាបធានទី ៧

[៣៧] ខ្ញុំអង្គុយនៅក្នុងរោងធំ បានឃើញ (ព្រះបទុមត្តរៈ)
 ជាលោកនាយក ទ្រង់អស់អាសវៈ ទ្រង់ដល់នូវពលធម៌ មាន
 ភិក្ខុសង្ឃចោមរោម ។ (ខ្ញុំសរសើរថា) ភិក្ខុទាំង ១ សែនអង្គ
 សុទ្ធតែជាអ្នកបានវិជ្ជា ៣ អភិញ្ញា ៦ មានប្ញទ្ធិច្រើន តែងចោម
 រោមព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ អ្នកណាឃើញហើយ នឹងមិនជ្រះថ្លាបាន ។ (ក្នុង
 លោក) ព្រមទាំងទេវលោក ឥតមានញាណណានឹងប្រៀបដូច
 ក្នុងញាណព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបានឡើយ អ្នកណាឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ មាន
 ញាណរកទីបំផុតគ្មានហើយ នឹងមិនជ្រះថ្លាបាន ។ ម្យ៉ាងទៀត
 សាវ័កទាំងឡាយ សម្តែងនូវធម្មកាយ ជាទីកើតនៃរតនៈតែ
 ប៉ុណ្ណោះ តែមិនអាចឲ្យព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធកម្រើកបានទេ អ្នកណាឃើញ
 ហើយ នឹងមិនជ្រះថ្លាបាន ។ នារទបុរស គឺខ្ញុំនោះ ដើរទៅពីខាង
 មុខហើយ ពោលសរសើរនូវព្រះបទុមត្តរសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ឥត
 មានបុគ្គលផ្ទាល់ផ្ទាញ់បាន ដោយគាថាទាំង ៣ នេះ ។ ដោយ
 ចិត្តជ្រះថ្លានោះផង ដោយការស្ម័គ្រស្មាលនឹងព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ផង
 ខ្ញុំមិនដែលទៅកើតក្នុងទុគ្គតិ អស់ ១ សែនកប្ប ។ ក្នុងកប្បទី

អង្គកថា វិសុទ្ធធារណសិរី សោភិតវគ្គទី ១៤

៥៦៥

១៣០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាក្សត្រចក្កពត្តិ ព្រះនាមសុមិត្តៈ
 ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិ-
 សម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។
 បានឮថា ព្រះអត្តសន្ធុស្សកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អត្តសន្ធុស្សកត្តោរាមទាន ចប់

អដ្ឋកថា

អត្ថសន្ទស្សកត្តោបទាន

[៣៧] អបទានរបស់ព្រះអត្ថសន្ទស្សកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
វិសាលមារឡេ អាសីនោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយក្នុងជាតិជាច្រើន ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះ
នាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ចម្រើនវ័យហើយ សម្រេចការ
សិក្សាក្នុងសិប្បៈប្រចាំត្រកូល តែមើលមិនឃើញសារៈក្នុងសិប្បៈនោះ ទើប
លះផ្ទះទៅកាន់ហិមវន្តប្បវេស សាងបណ្ណសាលា អាស្រ័យនៅក្នុងទីដែល
គួរត្រេកអរនៃចិត្ត ។ ក្នុងកាលនោះ កុលបុត្តនោះ បានជួបព្រះមានព្រះភាគ
ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ យាងមកកាន់ហិមវន្តប្បវេស ដើម្បីអនុគ្រោះពួកសត្វ
មានចិត្តជ្រះថ្លា ថ្វាយបង្គំប្រកបព្រមដោយអង្គ ៥ ធ្វើនូវការសរសើរដោយ
ពាក្យសរសើរជាច្រើន ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះតម្កល់ជីវិតនៅដរាប
ដល់អស់អាយុ ធ្វើកាលកិរិយាហើយ បានទៅកាន់ព្រហ្មលោក ។ ក្នុងកាល
តមក ក្នុងពុទ្ធប្បវេសនេះ កុលបុត្តនោះបានកើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់
នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ បានស្តាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តា បាននូវ
សទ្ធា ឬសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត ។

អង្គការវិស្វកម្មពិភពលោក សេវាកិច្ចការ ១៤

៥៦៧

ព្រះថេរៈរព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស កាលប្រកាស
 អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា វិសាលមាឡេ
 អាសីនោ ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា វិសាលមាឡេ សេចក្តី
 ថា មណ្ឌបដ៏ធំ គឺទូលាយ ខ្ញុំអង្គុយក្នុងមណ្ឌបធំ បានឃើញព្រះពុទ្ធ ជា
 លោកនាយក ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យបានងាយហើយ ។^{១៣៣}

អង្គការអន្តរជាតិសុខាភិបាល ចប់

សុត្តន្តបិដក ឯកវគ្គសិយត្តោបទានធិ ៨

[៣៨] ខ្ញុំឈ្មោះនារទៈ តែគេស្គាល់ខ្ញុំថា កេសវៈវិញ ខ្ញុំកំពុង
ស្វែងរកកុសលអកុសល ក៏បានទៅកាន់សម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ។
ព្រះអគ្គិសីទស្រីមហាមុនី មានព្រះហឫទ័យ ប្រកបដោយមេត្តា
ករុណា ព្រះចក្ខុមសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់ញ៉ាំងសត្វឲ្យស្រុះស្រួល
ហើយទ្រង់តែងសម្តែងធម៌ (ចំពោះសត្វ) ។ ខ្ញុំបានញ៉ាំងចិត្ត
របស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា ហើយធ្វើអញ្ជូលីលើសិរ្សៈ ថ្វាយបង្គំព្រះ
សាស្តា រួចឈមមុខទៅកាន់បាចិនទិស ចៀសចេញទៅ ។ ក្នុង
កប្បទី ១១៧ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ជាម្ចាស់ដែនដី ព្រះ
នាមអមិត្តបនៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមាគ្គ
៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកវគ្គសិយត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឯកវគ្គសិយត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឯកវិស័យត្ថេរាបទាន

[៣៨] អបទានរបស់ព្រះឯកវិស័យត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា ឆារនោ
សតិ មេ នាមំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
ធ្វើកុសលមកក្នុងជាតិជាច្រើន ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី
កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ មានឈ្មោះថា កេសវៈ ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដី
ហើយ លះបង់ការគ្រប់គ្រងផ្ទះ ចេញបួស ថ្ងៃមួយ បានស្ដាប់ព្រះធម្មទេសនា
របស់ព្រះសាស្ដា មានចិត្តជ្រះថ្លា ផ្ដល់អញ្ញាលី កើតនូវបីតិដ៏ខ្លាំងក្លាហើយ
ចៀសចេញទៅ ។ កុលបុត្តនោះ តម្កល់ជីវិតនៅដរាបដល់អស់អាយុ ទើប
ធ្វើកាលកិរិយាហើយ អស់ជីវិតដោយសោមនស្សនោះឯង បានទៅកើតក្នុង
ទេវលោក សោយទិព្វសម្បត្តិក្នុងទេវលោកនោះហើយ បានកើតក្នុងមនុស្ស-
លោក សោយសម្បត្តិក្នុងមនុស្សលោកនោះទៀត ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ
កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង លុះចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្ដា
បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់កុសលកម្មដែលខ្លួនធ្វើ កើតសោម-
នស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

៥៧០

ថា នារទោ សតិ មេ នាមំ ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា
 នារទោ មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា នារទ ព្រោះមិនមានល្អងធូលី មន្ទិល
 នឹងព្រោះមានរាងកាយស្អាតអំពីកំណើត ទើបបានទទួលឈ្មោះអំពីត្រកូលថា
 នារទៈ ព្រោះផ្លាស់ ជ អក្ខរៈជា ទ អក្ខរៈ ។ បទថា កេសវោ សេចក្តីថា
 ជនទាំងឡាយអ្នកដឹង រមែងស្គាល់ខ្ញុំថា កេសវៈ គឺនារទកេសវៈ ព្រោះខ្ញុំ
 កើតមកក្នុងកិសវច្ឆុតោត្រ ។ ពាក្យដ៏សេស ប្រាកដជាក៏ច្បាស់ហើយ
 នោះឯង ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាឯកវិសយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សាលទាយកត្តរាបទានទី ៩

[៣៧] គ្រានោះ ខ្ញុំកើតជាកេសរមិត្តរាជ ជាអភិជាត កំពុង
 ស្វែងរកភ្នំដែលគេទៅបានដោយកម្រ ក៏បានឃើញព្រះលោក-
 នាយក (ទើបគិតថា) ខ្ញុំហ្ន៎ ព្រះមហាវិរៈនេះហើយ ទ្រង់ញ៉ាំង
 មហាជនឲ្យរលត់ទុក្ខ បើដូច្នោះ គួរអាត្មាអញ ចូលទៅអង្គុយជិត
 ព្រះពុទ្ធនេះ ព្រះអង្គជាទេវតារបស់ទេវតា ជានរាសកៈ ។ ទើបខ្ញុំ
 កាន់យកមែករាំង ព្រមទាំងចង្កោមផ្កា ចូលទៅគាល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
 ហើយថ្វាយផ្កាដ៏ប្រសើរ ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃ
 បុប្ផទាន ។ ក្នុងកប្បទី ៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច
 ចក្ខុពត្តិ ៣ ជាតិ ព្រះនាមវិរោចនៈដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។
 បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តហើយ ។

បានឮថា ព្រះសាលទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សាលទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សាលទាយកត្តរាបទាន

[៣៩] អបទានរបស់ព្រះសាលទាយកត្តរ មានពាក្យផ្ដើមថា
មិត្តរាជា តទា អាសី ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំកុសលកម្មទុកក្នុងភពនោះៗ តែព្រោះកម្មឯណានីមួយកាត់ផ្ដាច់ ទើប
កើតក្នុងកំណើតរាជសីហ៍ ក្នុងព្រៃហិមពាន្ត មានសីហៈជាច្រើនជាបរិវារ ។
ក្នុងកាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្រះនាមសិខី បានយាងទៅកាន់ព្រៃ
ហិមពាន្ត ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សីហៈនោះ ។ រាជសីហ៍នោះ លុះបានឃើញ
ព្រះមានព្រះភាគយាងចូលទៅរក ក៏មានចិត្តជ្រះថ្លា បាននាំយកផ្កាសាលព្រឹក្ស
ព្រមទាំងទងមកបូជា ដោយវិធីកាច់បំបាក់មែក ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បាន
ធ្វើអនុមោទនា ដល់រាជសីហ៍នោះ ។

ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះបានអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្ស
ទាំងឡាយ បានសោយសម្បត្តិក្នុងលោកទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើត
ក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះ
សាស្តា បួសហើយ បានសម្រេចអរហត្ត រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើត
នូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើប
ពោលពាក្យថា មិត្តរាជា តទា អាសី ដូច្នោះជាដើម ។ គប្បីជ្រាបវិគ្គហៈ
ក្នុងពាក្យថា មិត្តរាជា នោះដូចតទៅនេះ ឈ្មោះថា មិត្ត ព្រោះដល់នូវការ
ស្លាប់ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា មិត្ត ព្រោះរមែងស្វះស្វែង គឺស្វែងរកអាហារ ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី សោភិតវគ្គទី ១៤

៥៧៣

ស្តេចនៃម្រឹកទាំងឡាយ ឈ្មោះថា មិត្តរាជា សត្វនេះ ជាស្តេចរបស់
សត្វជើងបួនគ្រប់ប្រភេទ តែលោកប្រើពាក្យថា ម្រឹក ជាគោលពោលថា
មិត្តរាជា ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការចងគាថា អធិប្បាយថា ក្នុងកាលដែលខ្ញុំ
បានឃើញព្រះមានព្រះភាគហើយ កាច់មែករាំងភ្នំ ព្រមទាំងផ្កាមកបូជា ខ្ញុំ
បានជាស្តេចម្រឹក ។

បទថា សកោសំ បុប្ផមាហរី សេចក្តីថា ខ្ញុំបាននាំយកផ្កាសាលត្រីក្ស
ព្រមទាំងទងមកបូជា ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១២៣}

អង្គកថាសាលនាយកត្តរាបនាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ដលនាយកត្រៃរាបធានដី ១០

[៤០] គ្រានោះ ខ្ញុំកើតជាសត្វបរោជកៈ ជាសត្វបរោជកៈ យ៉ាងតូចបំផុត ទទួលទានដំណែកនៅក្បែរញ្ជក់ ក្នុងទីជិតសម្នាក់ ព្រះសាស្តា ព្រះនាមសិខី ។ ខ្ញុំតែងឃើញព្រះពុទ្ធ ជាលោកគ្គ- នាយក ទាំងល្ងាចព្រឹក តែខ្ញុំនឹងរកទេយ្យធម៌ ថ្វាយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ មានព្រះហឫទ័យនឹង ប្រសើរជាងសត្វជើងពីរពុំបាន ។ ខ្ញុំបាន យកផ្លែឆ្កែយើង ទៅកាន់សម្នាក់ព្រះពុទ្ធ ព្រះមានព្រះភាគ ជាច្បង ក្នុងលោក ជានរាសកៈ ទ្រង់ក៏បានទទួលយក ។ លំដាប់តពីនោះ ខ្ញុំធ្វើមរណកាលក្នុងទីនោះ ដោយចិត្តជ្រះថ្លា អាស្រ័យព្រះ វិនាយក ដែលខ្ញុំប្រាថ្នាហើយនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្ប នេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែឆ្កែ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផលទាន ។ ក្នុងកប្បទី ១៥ អំពីកប្បនេះ បានកើត ជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៣ ជាតិ ព្រះនាមមាលកិ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយ កែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពុទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិលាសិនី សោភិតវគ្គទី ១៤

៥៧៥

បានឮថា ព្រះផលទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ

គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ផលទាយកត្តោរាមទាន ចប់

ឧទាន

សោភិតត្តោរាមទាន ១ សុទ្ធស្សនត្តោរាមទាន ១

ចន្ទនបូជកត្តោរាមទាន ១ បុប្ផធនិយត្តោរាមទាន ១

រហោសញ្ញិតត្តោរាមទាន ១ ចម្បកបុប្ផិយត្តោរាមទាន ១

អត្តសន្ទស្សកត្តោរាមទាន ១ ឯកវិសនិយត្តោរាមទាន ១

សាលទាយកត្តោរាមទាន ១ ផលទាយកត្តោរាមទាន ជា

គម្រប់ ១០ គាថា ៧២ ពួកអ្នកប្រាជ្ញ បានគណនា

ហើយ ។

សោភិតវគ្គទី ១៤ ចប់

អដ្ឋកថា

ផលនាយកត្ថេរាបទាន

[៤០] អបទានរបស់ព្រះផលនាយកត្ថេរា មានពាក្យផ្ដើមថា
បរោធរកា តទា អាសី ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិវី កុលបុត្តនេះ កើតក្នុងត្រកូលព្រាន
សម្លាប់ម្រឹកទាំងឡាយចិញ្ចឹមជីវិត អាស្រ័យនៅត្រង់ញាកភ្នំមួយកន្លែង ក្នុង
ព្រៃហិមពាន្ត ក្នុងកាលនោះ ព្រានព្រៃនោះ បានឃើញព្រះមានព្រះភាគព្រះ
នាមសិវី យាងទៅកាន់ទីនោះ មានចិត្តជ្រះថ្លា នមស្ការទាំងល្ងាច ទាំងព្រឹក
មើលមិនឃើញទេយ្យធម៌ណាមួយ ទើបបេះផ្លែទ្រយីង ដែលមានរសផ្អែម
ទៅថ្វាយ ព្រះមានព្រះភាគសោយផ្លែឈើទាំងនោះហើយ ព្រានព្រៃនោះ
មានសរីរៈដែលបីតិ មានព្រះពុទ្ធជាអារម្មណ៍ពាល់ត្រូវសព្វកាល មានចិត្ត
ឆ្ងាយចាកបាបកម្ម បរិភោគមើមឈើ និងផ្លែឈើជាអាហារ មិនយូរប៉ុន្មាន
ក៏អស់ជីវិត ទៅកើតក្នុងទេវលោក ។

កុលបុត្តនោះ បានសោយទិព្វសម្បត្តិក្នុងទេវលោកនោះហើយ មក
កើតក្នុងមនុស្សលោក សោយនូវសម្បត្តិយ៉ាងច្រើនក្នុងមនុស្ស ក្នុងពុទ្ធ-
ប្បាទកាលនេះ កុលបុត្តនោះ បានកើតក្នុងត្រកូលគហបតី ដល់នូវភាពជា

អ្នកដឹងក្តីហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ តែមិនមានការត្រេកអរក្នុងការគ្រប់គ្រង
 ផ្ទះនោះ ទើបលះផ្ទះចេញបួសក្នុងសម្មាភ័ព្វព្រះសាស្តា ចម្រើនវិបស្សនា
 ហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត រព្វកដល់កម្ម គឺការថ្វាយ
 ផ្លែឈើ ដែលខ្លួនបានបំពេញ កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទាន
 ដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បរោធរកោ តទា អាសី
 ដូច្នេះជាដើម ។ ក្នុងអបទាននោះ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ក្នុងកាលដែលខ្ញុំថ្វាយផ្លែ
 ទ្រយីង ធ្វើចិត្តឲ្យជ្រះថ្លានោះ ខ្ញុំជាព្រានព្រៃ ។ បទថា បរោធរកោ បានដល់
 ជាអ្នកសម្លាប់សត្វដទៃ គឺជាអ្នកបៀតបៀន ។ ក្នុងកាលគួរពោលថា
 បរោធរកោ តែលោកពោលថា បរោធរកោ ព្រោះធ្វើការលុប រ អក្ខរៈ
 មួយតួចេញ ។

បទថា បរិចារី វិនាយកំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានថ្វាយ គឺនិមន្ត បានដល់
 អារាធនាព្រះសាស្តាដែលសម្រេចនិព្វាននោះដោយពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គ សូម
 ទ្រង់ឆាន់ផ្លែឈើនេះចុះ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថដឹងបានងាយហើយ ។^{១៧៧}

អង្គកថាដលនាយកត្តោបទាន ចប់
 សោភិតវគ្គទី ១៤ ចប់

សុត្តន្តបិដក

ធម្មវគ្គដំ ១៥

អធិធម្មត្ថយត្ថេរាបទានដំ ១

[៤១] កាលព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្តទស្សី ទ្រង់ប្រសើរ
 ជាងពួកនរៈ ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំបានឲ្យគេធ្វើត្រួត ហើយ
 ឲ្យលើកឡើងត្រង់ព្រះស្តុប ។ ខ្ញុំបានមកនមស្ការព្រះលោកនាយក
 សព្វៗ កាល ហើយធ្វើគ្រឿងប្រក់ដោយផ្កា លើកឡើងតម្កល់ពី
 ខាងលើត្រ ។ ក្នុងកប្បទី ១១៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានសោយជា
 ទេវរាជ ខ្ញុំមិនដែលទៅកើតជាមនុស្សម្តងឡើយ នេះជាផលនៃ
 ថ្មបបូជា ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំ
 បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអធិធម្មត្ថយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អធិធម្មត្ថយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា ធម្មវគ្គធិ ១៥

អធិធម្មតិយត្ថេរាបទាន

[៤១] អបទានរបស់ព្រះអធិធម្មតិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា បរិនិព្វាន
ភគវតិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង
ព្រោះមិនបានឃើញព្រះមានព្រះភាគ កាលទ្រង់នៅមានព្រះជន្ម ក្នុងកាល
ដែលទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ទើបគិតថា ឱ ! អញសាបសូន្យហើយហ្ន៎ ទើប
សម្រេចចិត្តថា អញនឹងធ្វើជាតិ គឺការកើតរបស់អញឲ្យមានផល ហើយឲ្យ
ជាងធ្វើត្រូវតបូជាបន្ទប់ព្រះបរមសារីរិកធាតុ របស់ព្រះមានព្រះភាគ
អង្គនោះ ក្នុងកាលតមក ឲ្យជាងធ្វើត្រូវតបូជាបន្ទប់ព្រះធាតុនោះទៀត ។
ដោយបុញ្ញកម្មនោះឯង ទើបកុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្ស
ទាំងឡាយ សោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ បានកើតក្នុង
ត្រកូលគហបតី ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ មានសេចក្តីជ្រះថ្លាក្នុងព្រះ
សាស្តា បួសហើយ រៀនកម្មដ្ឋាន ព្យាយាមមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេច
អរហត្ត ។

ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស
អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បរិនិព្វាន ភគវតិ
ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ឆត្តាតិឆត្តំ សេចក្តីថា ឈ្មោះ
ថា ឆត្ត ព្រោះបិទបាំងការពារនូវកម្លោះជាដើម ឆត្រត្រួតលើឆត្រ គឺឆត្រ
ដែលធ្វើលើឆត្រ ឈ្មោះថា ឆត្តាតិឆត្តំ បានដល់ ឆត្តដែលត្រួតគ្នាជា
ជាន់ៗ ។ បទថា ដូបម្ហិ អភិរោបយី សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ដូប ព្រោះ
សាងឡើង គឺធ្វើឲ្យជាគំនរ ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា ដូប ព្រោះមាំទាំ គឺ
តាំងនៅដោយសេចក្តីចម្រើន លូតលាស់ បរិបូណ៌ដោយភាពមាំទាំ អធិប្បាយ
ថា ខ្ញុំសាងឡើងបូជាដោយពិសេស ដោយការត្រួតត្រជាជាន់ៗ ក្នុង
ព្រះស្តុប ។

បទថា បុប្ផន្ទនំ កត្វាន សេចក្តីថា ខ្ញុំធ្វើគ្រឿងប្រក់ដោយផ្កាច្រើន
ប្រភេទ មានក្លិនក្រអូបយ៉ាងល្អដែលរីកហើយ ឲ្យជាពិភានខាងលើឆត្រ រួប
បូជា ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីគ្រប់អន្លើ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{២៣៣}

អដ្ឋកថាអតិឆត្តិយត្តោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ថម្ការោបកត្តោបទានទី ២

[៤២] កាលព្រះលោកនាថ ព្រះនាមធម្មទស្សី ជានរាសកៈ ទ្រង់បរិនិព្វាន ខ្ញុំបានលើកដងទង់ ត្រង់ចេតិយរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដ៏ប្រសើរ ។ ខ្ញុំបានធ្វើដណ្តើរ សម្រាប់ឡើងទៅកាន់ព្រះស្នូបដ៏ ប្រសើរ បានទាំងយកផ្កាជាតិព្រឹក ទៅដោតលើព្រះស្នូប ដោយ តាំងចិត្តថា ព្រះពុទ្ធជាបុគ្គលអស្ចារ្យ ព្រះធម៌ជាសកាតអស្ចារ្យ សម្បទារបស់ព្រះសាស្តានៃយើង ជារបស់អស្ចារ្យ ។ ដោយ សារកុសលកម្មនេះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃចូប- បូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១៦ ជាតិ ព្រះនាមចូបសិខៈដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិ- សម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ ច្បាស់ហើយទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះថម្ការោបកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ថម្ការោបកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ថម្ការោបកត្តោរាបទាន

[៤២] អបទានរបស់ព្រះថម្ការោបកត្តោរ មានពាក្យផ្ដើមថា **និព្វតេ**
លោកនាថម្កិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមធម្មទស្សី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ជាអ្នក
មានសទ្ធាជ្រះថ្លា កាលព្រះមានព្រះភាគបរិនិព្វានហើយ បានលើកទង់ត្រង់
បន្ទប់ព្រះធាតុរបស់ព្រះមានព្រះភាគ បានក្រុងផ្កាម្លិះជាច្រើន ឡើងលើជណ្ដើរ
ហើយបូជា ។

កុលបុត្តនោះ តម្កល់ជីវិតដរាបដល់អស់អាយុ ធ្វើកាលកិរិយាហើយ
អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ បានសោយសម្បត្តិក្នុងលោក
ទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង ជាអ្នកបាន
ទទួលការបូជាតាំងអំពីក្មេង មានសទ្ធាមាំមួនក្នុងសាសនា បួសហើយ បាន
សម្រេចអរហត្ត មួយអន្លើដោយបដិសម្មិទា ៤ រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន
កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើប
ពោលពាក្យថា **និព្វតេ លោកនាថម្កិ ដូច្នោះជាដើម ។**

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា និព្វតេ លោកនាថម្ហិ សេចក្តីថា កាល
 ព្រះសាស្តាទ្រង់ជានាថៈ ទ្រង់ជាប្រធាន ទ្រង់ជាទីពឹងអាស្រ័យរបស់សត្វ
 លោកទាំងមូលបរិនិព្វានហើយ ដោយរលត់ខន្ធបរិនិព្វានទៅ មើលមិនឃើញ
 ដូចគ្នានឹងពន្លឺប្រទីបដែលរលត់ទៅហើយ ដូច្នោះ ។ បទថា ធម្មទស្សីនរាសកេ
 មានរូបវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា ធម្មទស្សី ព្រោះទ្រង់ឃើញសច្ចៈ ៤ ប្រការ
 ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា ធម្មទស្សី ព្រោះមានប្រក្រតីឃើញ ឃើញប្រចក្សនូវ
 ពោធិបក្ខិយធម៌ ៣៧ ប្រការ មានសតិប្បដ្ឋានជាដើម ។ ឈ្មោះថា នរាសកេ
 ព្រោះអាចហ៊ាន ប្រសើរបំផុតជាងនរជនទាំងឡាយ ធម្មទស្សី សព្វ ១
 នរាសក សព្វ ១ រួមជា ធម្មទស្សីនរាសក ។ កាលព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះនាមធម្មទស្សី ដែលជាបុគ្គលប្រសើរជាងនរជនអង្គនោះ ។ បទថា
 អាវោសេសី ធនំ ថម្ហិ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានបោះសសរត្រង់បន្ទប់ព្រះចេតិយ
 លើកទង់ត្រង់សសរនោះ ប្រតិស្ឋានហើយ ។

បទថា និស្សេណី មាបយិត្វាន មានរូបវិគ្គហៈថា ជនទាំងឡាយ
 អាស្រ័យលើវត្ថុនោះ រមែងទៅ រមែងដើរទៅ រមែងឡើងទៅ ហេតុនោះ
 ទើបវត្ថុនោះ ឈ្មោះថា និស្សេណី (ជណ្តើរ) ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំបានសាង
 គឺធ្វើ បានដល់ ចងជណ្តើរហើយ ឡើងទៅកាន់ស្តុបដ៏ប្រសើរ ហើយបូជា ។

បទថា ជាតិបុប្ផំ គហេត្វាន មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា ជាតិសុមន ព្រោះ
 កាលផ្កាកើតមក រមែងធ្វើនូវការត្រេកអរឲ្យដល់ជនទាំងឡាយ គឺផ្កាម្លិះនោះ
 ឯង ។ ក្នុងកាលគួរពោលថា ជាតិសុមនបុប្ផ លោកបែរជាពោលថា ជាតិបុប្ផ
 ដោយលុប សុមន សព្វចេញ ដើម្បីឲ្យងាយស្រួលក្នុងការចងគាថា សេចក្តី
 ថា ខ្ញុំបេះផ្កាម្លិះនោះមកក្រងហើយ លើកឡើងដាក់លើព្រះស្លឹក គឺលើកឡើង
 បូជា ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យបានងាយហើយ ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាថម្ការោបកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

វេទិការកត្តរាបទានទី ៣

[៤៣] កាលព្រះលោកនាថ ព្រះនាមបិយទស្សី ជានរះដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តសោមនស្ស បានសាងខ្លួនចេតិយ សម្រាប់ជាពុទ្ធបូជា ។ ខ្ញុំពុំខ្លាចខ្លាចនោះ ដោយកែវមណី ហើយរៀបចំធ្វើបុណ្យឆ្លងខ្លួនដ៏ប្រសើរ ហើយក៏ធ្វើមរណកាល ក្នុងវេលានោះ ។ ខ្ញុំទៅកើតក្នុងកំណើតណាៗ ទោះបីជាទេវតា ឬជាមនុស្ស ទេវតាទាំងឡាយ តែងបាំងកែវមណី ឮដ៏អាកាស (ចំពោះខ្ញុំ) នេះជាផលនៃបុណ្យកម្ម ។ ក្នុងកប្បទី ១១៦ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុតតិ ៣២ ជាតិ ព្រះនាមមណិប្បកាសដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវេទិការកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

វេទិការកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

វេទិការកត្តោបទាន

[៤៣] អបទានរបស់ព្រះវេទិការកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា **និព្វតេ**
លោកនាថម្ហិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបិយទស្សី កើតក្នុងត្រកូលមួយកន្លែងដែល
សម្បូរដោយសម្បត្តិ ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ
កាលព្រះសាស្តាបរិនិព្វានហើយ មានសេចក្តីជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ទើបឲ្យ
ធ្វើទែនមូលត្រង់ចេតិយរបស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាកំនូរកែវមណី ៧
ប្រការរហូតពេញហើយ ធ្វើការបូជាដ៏មហោឡារ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុល-
បុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ជាអ្នកបានទទួលការ
បូជា មានទ្រព្យច្រើន មានភោគសម្បត្តិច្រើន ច្រើនសែនជាតិ សោយសុខ
ក្នុងលោកទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដែល
សម្បូរដោយសម្បត្តិ កាលបួសហើយ ព្យាយាមមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះ
អរហន្ត ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់កុសលដែលខ្លួនធ្វើមកក្នុងកាលមុន កើតនូវ
សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទាន ទើបពោលពាក្យថា **និព្វតេ លោកនាថម្ហិ**
ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យនោះ មានអត្ថដូចពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។
បទថា **បិយទស្សីនុរុត្តមេ** មានវិគ្គហៈថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គណា មាន

ព្រះរូបគួរជាទីស្រឡាញ់ គឺមានការនាំឲ្យកើតសោមនស្ស ព្រះមានព្រះភាគ
អង្គនោះព្រះនាមបិយទស្សី អធិប្បាយថា ព្រះអង្គជាបុគ្គលល្អដោយមហា-
បុរិសលក្ខណៈ ៣២ ប្រការ អនុព្យញ្ជនៈ ៨០ និងមណ្ឌលនៃរស្មីដែលផ្សាយ
ចេញជុំវិញ ១ ព្យាម មានព្រះរូបដែលធ្វើឲ្យកើតការជ្រះថ្លាដល់មហាជន
ឈ្មោះថា **នរត្ថម** ព្រោះឧត្តមជាធនរជនទាំងឡាយ ។ មានព្រះរូបគួរជាទី
ស្រឡាញ់ផង ឧត្តមជាធនរជនផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **បិយ-**
ទស្សីនរត្ថម ភ្ជាប់សេចក្តីថា កាលព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបិយទស្សី
ឧត្តមជាធនរជនអង្គនោះបរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំបានសាងវេទិកាត្រង់បន្ទប់បញ្ចុះ
ព្រះធាតុ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានសាងទែនបូជារាងមូល ត្រង់ខាងចុងដើម្បីជាក់
ផ្កា ។ បទថា **មណីហិ បរិវារេត្វា** មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា **មណី** ព្រោះ
ចែងចាំង រុងរឿង ភ្លឺស្រឡះ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **មណី** ព្រោះធ្វើចិត្ត
របស់ជនទាំងឡាយឲ្យពេញ ធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីត្រេកអរប្រព្រឹត្តទៅ អធិប្បាយ
ថា ខ្ញុំបាននាំមណីជាច្រើន ដូចជាមណីក្រហម និងកែវពិទ្ធុរាជាដើម មកព័ទ្ធ
ជុំវិញទែនមូលធ្វើការបូជាដ៏ឧត្តម គឺធ្វើការបូជាជុំក្រែលែង ។ ពាក្យដ៏សេស
មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៥៣}

អង្គកថាវេទិការកត្តាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក សបរិវារិយត្ថេរាបទានទី ៤

[៤៤] ព្រះជិនស្រីសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមត្ថរៈ ជាច្បងក្នុងលោក
 ជានរាសកៈ រុងរឿងដូចគំនរភ្លើង ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ។ លុះ
 ព្រះមហាវិរៈ ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ព្រះស្តុបជារបស់ធំសម្បើម
 ក៏កើតមានឡើង (ក្នុងកាលនោះ) ពួកជន តែងនាំគ្នាចូលទៅ
 បម្រើព្រះស្តុប ត្រង់ល្វែងតម្កល់ព្រះធាតុដីប្រសើរឧត្តម ។ កាល
 នោះ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តសោមនស្ស បានសាងខ្សែខ្លឹម
 ចន្ទន៍ បានថ្វាយធូប និងគ្រឿងប្រអូប ដ៏សមគួរដល់ព្រះស្តុប ។
 កាលខ្ញុំកើតក្នុងភព (ណាៗ) ទោះបីជាទេវតា ឬជាមនុស្ស
 ខ្ញុំមិនបានជួបភាពថោកទាបឡើយ នេះជាផលនៃបុព្វកម្ម ។ ក្នុង
 កប្បទី ១១៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៨ ជាតិ
 ព្រះនាមសមត្ថៈដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសបរិវារិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សបរិវារិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សបរិវារិយត្ថេរាបទាន

[៤៤] អបទានរបស់ព្រះសបរិវារិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងជាតិជាច្រើន
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់
នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ ជាអ្នកមានទ្រព្យច្រើន មានភោគសម្បត្តិច្រើន ។
កាលព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈបរិនិព្វានហើយ មហាជនរក្សាព្រះ
បរមធាតុរបស់ព្រះអង្គហើយ នាំគ្នាសាងមហាចេតិយ ជាទីសក្ការបូជា ក្នុង
កាលនោះ ឧបាសកនេះ បានសាងផ្ទះជាចេតិយដោយខ្លឹមចន្ទន៍លើចេតិយ
នោះ ហើយបានធ្វើការបូជាយ៉ាងធំក្រៃលែង ដោយបុណ្យនោះឯង កុលបុត្ត
នោះ បានអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ សោយសម្បត្តិក្នុង
លោកទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បារាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើនវ័យ
ហើយ សាងតែកុសលកម្ម តមក បានបួសក្នុងសាសនាដោយសទ្ធា មិនយូរ
ប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស
 កាលប្រកាសអបទាន ដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
 បទុមត្ថរោ នាម ជិនោ ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ឱមត្តំ
 សេចក្តីថា ខ្ញុំមិនឃើញ គឺមិនស្គាល់នូវភាពថោកទាប ឬភាពជាអ្នកដល់នូវ
 សេចក្តីទុក្ខឡើយ បានដល់ ខ្ញុំមិនធ្លាប់ឃើញថា ខ្ញុំថោកទាបឡើយ ។ ពាក្យ
 ដ៏សេស ប្រាកដច្បាស់ហើយនោះឯង ។^{១២៧៧}

អដ្ឋកថាសបរិវារិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក ឧម្មាបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៥

[៤៥] កាលព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ដែលពួកសត្វ
លោកបូជាហើយ គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ
ក៏មានការឆ្លងព្រះស្នូបដ៏ធំ ។ កាលដែលកំពុងរៀបចំឆ្លងព្រះស្នូប
ខ្ញុំក៏បានយកផ្កាទៅដោតលើព្រះស្នូប នៃព្រះសិទ្ធត្ថមហេសី ។ ក្នុង
កប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិន
ដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃបុប្ផបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៧ អំពី
កប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៨៥ ជាតិ ព្រះនាមសោមទេវៈ
ដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់
ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧម្មាបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឧម្មាបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឧម្មាបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[៤៥] អបទានរបស់ព្រះឧម្មាបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា **និពុត**
លោកមហិតេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ កុលបុត្តនេះ បានកើតក្នុងផ្ទះមាន
ត្រកូល ចម្រើនវ័យហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ កាលព្រះមានព្រះភាគបរិនិព្វាន
ហើយ ខណៈដែលគេកំពុងធ្វើនូវការឆ្លងចេតិយ បានយកផ្កាត្រកៀត ពណ៌
កែវមកតមកបូជា ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ បានអន្ទោលទៅតែក្នុង
សុគតិ បានសោយទិព្វសម្បត្តិ និងមនុស្សសម្បត្តិ ក្នុងភពដែលកើតដោយ
ចំណែកច្រើន កុលបុត្តនោះ មានសម្បុរខៀវ សម្បុរដោយជាតិ ដល់ព្រម
ដោយសម្បត្តិ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូលមួយកន្លែង
ដែលសម្បុរដោយសម្បត្តិ ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ មានសទ្ធា បួស
ហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត ។

ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនហើយ កើតនូវសោមនស្ស កាល
ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា **និពុត**
លោកមហិតេ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា លោកមហិត មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា លោកមហិត ព្រោះដែលសត្វលោកទាំងឡាយ សរសើរយូរហើយ ក្លាប់ សេចក្តីថា កាលព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ដែលសត្វលោកយូរ ហើយ ស្តេចបរិនិព្វានហើយ ។ បទថា អាហុតិណ្ណំបដិគ្គហ មានវិគ្គហៈថា គ្រឿងបូជា និងសក្ការៈ ហៅថា អាហុតិណ្ណ ឈ្មោះថា អាហុតិណ្ណំ បដិគ្គហ ព្រោះសមគួរដើម្បីទទួលគ្រឿងបូជា និងសក្ការៈទាំងឡាយនោះ សព្វនេះ ជា អលុត្តសមាស សេចក្តីថា កាលព្រះមានព្រះភាគ ដែលគួរទទួលគ្រឿងបូជា និងសក្ការៈ ស្តេចបរិនិព្វានហើយ ។

បទថា ឧម្មាបុប្ផំ មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា ឧម្មាបុប្ផ ព្រោះរីកចំរើនចាំង ដោយពណ៌ខៀវខាងលើ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានបេះផ្កាត្រកៀតនោះមកធ្វើការបូជា ត្រង់ចេតិយ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៣}

អង្គកថាឧម្មាបុប្ផិយត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អនុលោមទាយកត្តោបទានទី ៦

[៤៦] ខ្ញុំបានធ្វើខ្លួនពោធិព្រឹក្ស នៃព្រះមុនីព្រះនាមអនោមទស្សី បានដាក់ដុំបាយ-អ ហើយធ្វើនូវបាណិកម្ម (បូក) ។ ព្រះសាស្តា ព្រះនាមអនោមទស្សី ប្រសើរជាងនរៈ គង់ក្នុងកណ្តាលភិក្ខុសង្ឃ ឃើញអំពើដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះហើយ ទើបសម្តែងគាថា នេះថា កុលបុត្តនេះ បានសោយសម្បត្តិ ដោយការបូកបាយ-អ នេះផង ដោយការតម្កល់ទុកនូវចេតនាផង ហើយនឹងធ្វើនូវព្រះនិព្វានជាទីបំផុតទុក្ខ ។ ខ្ញុំមានសម្បុរមុខថ្លាស្រស់ មានចិត្តនឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ មានចិត្តតម្កល់មាំល្អ ខ្ញុំទ្រទ្រង់នូវរាងកាយជាទីបំផុត ក្នុងសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ១០០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចបក្កពត្តិ ព្រះនាមសម្បុរស្សនៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ មិនខ្វះខាត (ដោយសម្បត្តិ) មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអនុលោមទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អនុលោមទាយកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

អនុលោមទាយកត្តារាជាន

[៤៦] អបទានរបស់ព្រះអនុលោមទាយត្រូវ មានពាក្យផ្ដើមថា
អនោមទស្សីមុនិណោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអនោមទស្សី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ជាអ្នក
មានទ្រព្យច្រើន មានកោតសម្បត្តិច្រើន បានឲ្យជាន់ ធ្វើរង្វង់ទែនបូជារាង
រង្វង់ ត្រង់ដើមពោធិ៍របស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ និងឲ្យបូកលាបដោយ
បាយ-អ ហើយឲ្យរោយខ្យល់ធ្វើឲ្យមានពន្លឺ ដូចគ្នានឹងវិមានប្រាក់ ។ ដោយ
បុញ្ញកម្មនោះ ទើបកុលបុត្រនោះបានជួបតែសេចក្ដីសុខ ក្នុងភពដែលខ្លួនកើត
បានសោយសុខក្នុងវិមានប្រាក់ ផ្ទះប្រាក់ និងប្រាសាទប្រាក់ជាច្រើន ក្នុង
ពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ
ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្ដា បួសហើយ ចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បាន
ជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដោយបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ តាម
លំដាប់ថា អញបានដល់នូវគុណវិសេសនេះ ព្រោះធ្វើកុសលអ្វីហ្ន៎ បាន
ជ្រាបកុសលដែលខ្លួនធ្វើក្នុងកាលមុន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស
អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា អនោមទស្សី-
មុនិណោ ដូច្នោះជាដើម ។ ក្នុងបទនោះ មានវិគ្គហៈថា ព្រះរូបដែលមិន

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ថោកថយ មិនអាក្រក់ គឺព្រះសិវ័រៈដែលគួរមើល គួរសរសើរ មានដល់
 ព្រះមានព្រះភាគអង្គណា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ព្រះនាមអនោមទស្សី
 អធិប្បាយថា ទ្រង់ជាបុគ្គលគួរមើល ស្អាត ព្រោះមានសិវ័រៈ ប្រកបដោយ
 មហាបុរិសលក្ខណៈ ៣២ អនុព្យញ្ជនៈ ៨០ មានព្រះរស្មីផ្សាយចេញមួយ
 ព្យាមដោយជុំវិញ ភ្នំរុងរឿង ។ បទថា សុឆាយ បិណ្ឌំ ទត្វាន សេចក្តីថា
 ឲ្យជាងធ្វើទែនបូជាជុំវិញខៀនពោធិព្រឹក្ស ហើយធ្វើនូវការបូកលាបដោយ
 បាយ-អ ត្រង់ខៀនពោធិព្រឹក្សទាំងមូល ។ បទថា ចាណិកម្មំ អកាសបំ
 សេចក្តីថា ខ្ញុំបានធ្វើបន្ទុះក្តារមានសណ្ឋានដូចដៃ រួចយកដៃខាត់ឲ្យរលោង ។
 ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថជីងបានងាយហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាអនុលោមទាយកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

មគ្គទាយកត្ថេរាបទានធិ ៧

[៤៧] ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានបញ្ញាចក្ខុ ព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ទ្រង់ឆ្លងស្ទឹង
 ស្តេចពុទ្ធដំណើរទៅកាន់ព្រៃ ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាម
 សិទ្ធិត្ថៈនោះ ទ្រង់មានលក្ខណៈដ៏ប្រសើរ ទើបខ្ញុំកាន់យកចប
 និងកញ្ជី ធ្វើផ្លូវនោះឲ្យរាបស្មើ ហើយថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា
 ហើយញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្ប
 នេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ខ្ញុំមិន
 ដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយផ្លូវ ។ ក្នុងកប្បទី ៥៧
 អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំនោះ បានកើតជាស្តេច ១ អង្គ ព្រះនាមសុប្បពុទ្ធ
 ជាធំជាងជន ជានាយក ជាឥស្សរៈលើពួកនរជន ។ បដិសម្ភិទា
 ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមគ្គទាយកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មគ្គទាយកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

មគ្គទាយកត្ថេរាបទាន

[៤៧] អបទានរបស់ព្រះមគ្គទាយកត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
ឧត្តរិទ្ធាន នទិកំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពមិនមែនតិច
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិគ្នា កើតក្នុងត្រកូល ដែលសត្វ
លោកគោរពរាប់អាន ចម្រើនវ័យហើយ ក៏តាំងនៅក្នុងយរាវាសនិស្ស័យ
ថ្ងៃមួយ បានឃើញព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ឆ្លងស្ទឹងមួយកន្លែងហើយ យាងចូល
ទៅក្នុងព្រៃ មានសេចក្ដីជ្រះថ្លា គិតថា ពេលនេះ គួរអញ្ជើញផ្លូវឲ្យរាបស្មើ
ដើម្បីព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នោះហើយ កាន់យកចប និងកញ្ជើមកធ្វើផ្លូវ ដែល
ព្រះមានព្រះភាគយាងទៅឲ្យរាបស្មើ រោយនូវខ្សាច់ហើយ ចូលទៅថ្វាយបង្គំ
ព្រះបាទារបស់ព្រះមានព្រះភាគ តាំងសេចក្ដីប្រាថ្នាថា បពិត្រព្រះអង្គ ដោយ
ផលនៃការពង្រឹងផ្លូវឲ្យល្អនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមបានទទួលនូវការបូជាសព្វទី
ដែលខ្ញុំកើតផងចុះ ម្យ៉ាងទៀត ខ្ញុំព្រះអង្គសូមបានសម្រេចនូវព្រះនិព្វានផង
ចុះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ធ្វើអនុមោទនាថា យថាធិប្បាយំ សមិជ្ឈតុ
អ្នកប្រាថ្នាយ៉ាងណា ចូរសម្រេចយ៉ាងនោះចុះ ហើយចៀសចេញទៅ ។ ដោយ
បុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ ក៏បានអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំង
ឡាយ បានទទួលនូវការបូជាគ្រប់ភព (ដែលខ្លួនកើត) ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាល
នេះ បានកើតក្នុងត្រកូលដែលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះមួយកន្លែង ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្ដា

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិហារសិនី ឆត្តវគ្គទី ១៥

៥៧៧

បួសហើយ ចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត ជ្រាប
 ដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនបានដោយប្រចក្ស កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស
 អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា **ឧត្តវគ្គាន នទិកំ**
 ដូច្នេះជាដើម ។ ក្នុងបទនោះ មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា **នទិ** ព្រោះបន្ទីសំឡេង
 បញ្ចេញសំឡេងហើរទៅ នទីនោះឯង ជា **នទិក** អធិប្បាយថា ឡើង គឺឆ្លង
 ស្ទឹងនោះ ។ បទថា **កុណាលបិដកមាណាយ** សេចក្តីថា ផែនដី លោកហៅ
 ថា **កុ** ឈ្មោះថា **កុណាល** ព្រោះជារបស់សមគួរក្នុងការទម្លាយ ដឹក គាស់
 នូវផែនដីនោះ ។ វត្ថុសម្រាប់ជញ្ជូនដី និងខ្សាច់ជាដើម ហៅថា **បិដក** បាន
 ដល់ កាជន៍ដែលធ្វើដោយស្លឹកឆ្នោត ផ្កា និងវល្លិជាដើម ។ ចប និងកញ្ជើ
 ឈ្មោះថា **កុណាលបិដក** សេចក្តីថា កាន់យកចប និងកាជន៍ គឺកញ្ជើនោះ
 មក ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាមគ្គនាយកត្ថរាជាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ផលកទាយកត្តរាបទានទី ៨

[៤៨] កាលពីដើម ខ្ញុំជាអ្នកធ្វើយាន បានសិក្សាស្នាត់ក្នុងការ
 ឈើ បានធ្វើផែនការដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ថ្វាយចំពោះលោកពន្ទ ។
 (ដោយកុសលកម្មនោះ) ទើបវិមាននេះ ដែលបុញ្ញកម្មតាក់តែង
 ដោយមាស តែងភ្លឺរឿង មានទាំងយានដំរី យានសេះ យាន
 ទិព្វ កើតប្រាកដឡើង (ដល់ខ្ញុំ) ។ ទាំងប្រាសាទ និងគ្រែស្នែង
 ក៏កើតឡើង (ដល់ខ្ញុំដែរ) កែវជារបស់មិនរំកើប គួរតាមប្រាថ្នា
 (ក៏កើតឡើង) ដល់ខ្ញុំ នេះជាផលនៃផែនការ ។ ក្នុងកប្បទី ៧១
 អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផែនការ ខ្ញុំមិនដែល
 ស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃផែនការ ។ ក្នុងកប្បទី ៥៧ អំពីកប្ប
 នេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៤ ជាតិ ព្រះនាមកវនិម្មិតៈដូចគ្នា
 ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិ-
 សម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះផលទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ផលកទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ផលកាយកត្តារាជាន

[៤៨] អបទានរបស់ព្រះផលកាយកត្តរ មានពាក្យផ្ដើមថា
យានកាវោ បុរេ អាសី ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយក្នុងអត្តភាពមិនមែនតិច ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគ
ព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ កើតក្នុងត្រកូលជាន់ឈើ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ បានធ្វើ
បន្ទុក្ការដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ថ្វាយដល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
បានធ្វើអនុមោទនាដល់កុលបុត្តនោះហើយ ។

ដោយបុព្វកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ បានអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និង
មនុស្សទាំងឡាយ ជាអ្នកមានសេចក្ដីសុខ ឆ្អែតស្តប់ស្តល់គ្រប់វេលា បាន
សោយសម្បត្តិក្នុងលោកទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមាន
ត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ ស្តាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តា
កើតសេចក្ដីជ្រះថ្លាបួស ទើបចេញបួស ព្យាយាមមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេច
អរហត្ត មួយអន្លើដោយបដិសម្មិទា ហើយរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើត
នូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
ពាក្យថា យានកាវោ បុរេ អាសី ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្ដាបទទាំងនោះ បទ
ថា យានកាវោ មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា យាន ព្រោះជាគ្រឿងធ្វើឲ្យទៅ
ដល់ទីដែលប្រាថ្នា ។ ឈ្មោះថា យានកាវោ ព្រោះជាអ្នកធ្វើនូវយាននោះ
អធិប្បាយថា កាលមុន គឺក្នុងសម័យដែលបានឃើញព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំជាជាន់ធ្វើ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

យាន ។ បទថា ចន្ទនំ ផលកំ កត្វា មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា ចន្ទន
 ព្រោះធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីសុខ គឺស្ងប់រម្ងាប់នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ។ ម្យ៉ាង
 ទៀត ឈ្មោះថា ចន្ទន ព្រោះជាគ្រឿងធ្វើឲ្យស្អាត គឺជាគ្រឿងប្រោះព្រំរាង
 កាយ អប់ឲ្យមានក្លិនក្រអូប ។ ខ្ញុំយកខ្លឹមចន្ទន៍នោះ ធ្វើជាបន្ទះក្តារ ។ បទថា
 លោកពន្ធនោ មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា លោកពន្ធ ព្រោះទ្រង់ជាដៅពង្ស
 គឺទ្រង់ជាញាតិនៃលោកទាំងមូល អធិប្បាយថា ខ្ញុំបានថ្វាយដល់ព្រះសាស្តា
 ទ្រង់ជាដៅពង្សរបស់សត្វលោកអង្គនោះ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថជ័ន្នបាន
 ងាយហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាផលកាយកត្តារាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក
វដ្តសកិយត្ថេរាបទានទី ៩

[៤៩] ព្រះសយម្ហូ ព្រះនាមសុមេធាៈ ឥតមានបុគ្គលផ្ទាញ់បាន ទ្រង់ចម្រើនវិវេក ស្តេចចូលទៅកាន់ព្រៃធំ ។ ខ្ញុំបានឃើញដើម ស្រល់មានផ្ការីក (ទើបកាន់យកមក) ដោតក្រងធ្វើជាគ្រឿង ប្រដាប់ក្បាល បង្ហាន់ថ្វាយព្រះពុទ្ធ ជាលោកនាយក ចំពោះព្រះ ភក្រ្ត ។ ក្នុងកប្បទី ៣០០០០ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បានថ្វាយផ្កាខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុង កប្បទី ១១៩ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចបក្តពត្តិ ១៦ ជាតិ ព្រះនាមនិម្មិតៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មាន កម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវដ្តសកិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

វដ្តសកិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

វដ្តសកិយត្ថេរាបទាន

[៤៩] អបទានរបស់ព្រះវដ្តសកិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា សុមេធា
នាម នាមេន ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះមុនិន្ទសម្ពុទ្ធ
អង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសុមេធាៈ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល
ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ តែព្រោះមើលឃើញទោស
ក្នុងយរាវាសនោះ ទើបលះបង់ផ្ទះចេញបួសជាឥសី នៅក្នុងព្រៃមហាវ័ន ក្នុង
សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសុមេធាៈ បានយាងចូលទៅកាន់ព្រៃ
នោះ ដើម្បីបំណងនូវវិវេក ។ កាលនោះ តាបសបានឃើញព្រះមានព្រះភាគ
ហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា កាន់យកផ្កាស្រល់ដែលកំពុងរីក មកក្រងជាមាល័យ
ដាក់បូជាត្រង់បាទមូលរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បាន
ធ្វើអនុមោទនា ដើម្បីឲ្យកុលបុត្តនោះមានចិត្តជ្រះថ្លា ។ ដោយបុណ្យនោះ
កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ សោយសម្បត្តិ
ក្នុងលោកទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធបុព្វកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលដែលសម្បូរដោយ
សម្បត្តិ ចម្រើនវ័យហើយ មានសទ្ធាជ្រះថ្លា ទើបចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន
ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

អង្គការ វិសុទ្ធសីលាសិនី វគ្គវគ្គទី ១៥

៦០៥

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
សុមេធា នាម នាមេន ដូច្នោះជាដើម ។

បទថា វិវេកមនុស្សាន្តោ សេចក្តីថា ទ្រង់លះនូវការប្រឡូកប្រឡំ
ដោយពួកជន កាលនឹងផ្តើមបម្រើនូវការស្ងាត់ចាកពួកជន និងការស្ងាត់ចិត្ត
ទើបបានចូលទៅកាន់ព្រៃធំ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គការវិសុទ្ធសីលាសិនី រាជបណ្ឌិត

សុត្តន្តបិដក

បល្ល័ង្កទាយកត្ថរបទានដី ១០

[៥០] ខ្ញុំបានថ្វាយបល្ល័ង្ក (គ្រែ) ព្រមទាំងពិភាន ចំពោះ
 ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសុមេធា ជាច្បងក្នុងលោក ទ្រង់ប្រកប
 ដោយតាទិគុណ ។ ពេលនោះ បល្ល័ង្កដ៏បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការនោះ (ហាក់ដូចជា) ដឹងតម្រិះរបស់ខ្ញុំ តែងកើតសម្រាប់
 ខ្ញុំសព្វៗ កាល ។ ក្នុងកប្បទី ៣០០០០ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាល
 នោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយបល្ល័ង្ក ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ
 នេះជាផលនៃការថ្វាយបល្ល័ង្ក ។ ក្នុងកប្បទី ២០០០០ ខ្ញុំបានកើត
 ជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៣ ជាតិ ព្រះនាមសុវណ្ណាកា ទ្រង់បរិបូណ៌
 ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមាគ្គ
 ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
 សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបល្ល័ង្កទាយកត្ថរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បល្ល័ង្កទាយកត្ថរបទាន ចប់

ឧទាន

- អធិធាតុយត្តរាបទាន ១ ថម្ការាបកត្តរាបទាន ១
- វេទិការកត្តរាបទាន ១ សបរិវារិយត្តរាបទាន ១
- ឧម្មាបុប្ផិយត្តរាបទាន ១ អនុលោមទាយកត្តរាបទាន
- ១ អគ្គទាយកត្តរាបទាន ១ ផលកទាយកត្តរាបទាន
- ១ វដ្តសកិយត្តរាបទាន ១ បល្ល័ង្កទាយកត្តរាបទាន ១
- មានគាថា ៥៦ អ្នកប្រាជ្ញបានពោលទុកហើយ ។

ឆត្តវគ្គទី ១៥ ចប់

អដ្ឋកថា

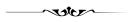
បល្ល័ង្កទាយកត្ថរបទនា

[៥០] អបទានរបស់ព្រះបល្ល័ង្កទាយកត្ថរ មានពាក្យផ្ដើមថា
សុមេធស្ស ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពមិនមែនតិប
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសុមេធនៈ កើតក្នុងត្រកូលគហបតី ចម្រើន
វ័យហើយ សម្បូរដោយកោតសម្បត្តិជាច្រើន ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា បាន
ស្តាប់ធម៌ហើយ ឲ្យមនុស្សធ្វើបល្ល័ង្កដែលសម្រេចដោយរតនៈ ៧ ប្រការ
ថ្វាយដល់ព្រះសាស្តាអង្គនោះហើយ បានធ្វើនូវការបូជាធំ ។ ដោយបុណ្យ
នោះ កុលបុត្តនោះ បានអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ជាបុគ្គល
បានទទួលការបូជាក្នុងទីទាំងពួង ដោយលំដាប់ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើត
ក្នុងត្រកូលមួយកន្លែង ដែលសម្បូរដោយសម្បត្តិ ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដី
ហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ បានស្តាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តាហើយ
កើតនូវសេចក្ដីជ្រះថ្លា បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត
បានប្រាកដឈ្មោះថា បល្ល័ង្កទាយកត្ថរ តាមឈ្មោះនៃបុណ្យដែលខ្លួនបានធ្វើ
ហើយក្នុងកាលមុន ។ ក្នុងរឿងខាងមុខ គប្បីជ្រាបថា ព្រះថេរៈទាំងឡាយ
បាននាមតាមឈ្មោះបុណ្យដែលធ្វើក្នុងកាលមុន ដូចរឿងដែលកន្លងមកហើយ
នោះឯង ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាល
 ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា សុមេធស្ស
 ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។ បទថា បល្ល័ង្កោ ហិ មយា ធិន្នោ សេចក្តីថា
 ជនទាំងឡាយ រមែងចូលទៅអង្គុយក្នុងទីដែលធ្វើបល្ល័ង្ក គឺអាសនៈស្មៅក្តៅ
 ដែលលោកហៅថា បល្ល័ង្ក អធិប្បាយថា បល្ល័ង្កនោះ ធ្វើដោយរតនៈ ៧
 ប្រការ ខ្ញុំបានបូជាថ្វាយហើយ ។ បទថា សឌុត្តរសបច្ឆនោ ឈ្មោះថា
 សឌុត្តរសបច្ឆនោ គឺព្រមទាំងសំពត់សម្រាប់បិទខាងលើ និងខាងក្រោម
 សេចក្តីថា បានចងជាពិភានខាងលើ ហើយយកសំពត់យ៉ាងល្អស្រោប
 អាសនៈ ។ ពាក្យដ៏សេស ប្រាកដច្បាស់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាបល្ល័ង្កនាយកត្តោរាមទាន ចប់
 ឆត្តវគ្គទី ១៥ ចប់

សុត្តន្តបិដក ពន្ធដីកវគ្គទី ១៦

ពន្ធដីកត្តរាបទានទី ១

[៥១] (ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធព្រះនាមសិវី) ទ្រង់បរិសុទ្ធ
 ប្រាសចាកមន្ទិល ដូចព្រះចន្ទ មានព្រះហឫទ័យថ្លាស្អាត មិន
 ល្អក់ មាននន្ទិរាគៈ និងភពអស់ហើយ ព្រះអង្គឆ្លងហើយនូវ
 វិសត្តិកាតណ្ណាក្នុងលោក ព្រះអង្គញ៉ាំងប្រជុំជនឲ្យរលត់ទុក្ខ ទ្រង់
 ឆ្លងហើយ ជាព្រះមុនីរបស់ពួកជនអ្នកឆ្លង កំពុងចម្រើនឈាន
 មានព្រះហឫទ័យនឹងក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ តាំងមាំលក្នុងព្រៃ ។
 ខ្ញុំពាក់នូវផ្កាច្បារលើខ្សែអំបោះ ហើយថ្វាយចំពោះពុទ្ធព្រះនាមសិវី
 ជាដៅពង្សនៃលោក ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ គ្រានោះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើបុណ្យកម្ម ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជា
 ផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជា
 ស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមសមន្តចក្ខុ ទ្រង់មានយសច្រើន ជាធំក្នុង
 មនុស្ស មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុកថាសិទ្ធិ ឆត្តវគ្គទី ១៥

៦១១

៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះពន្ធដីវកត្តមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា

ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពន្ធដីវកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ពានុជីវករក្នុង ១៦

ពានុជីវករត្ថរាបទាន

[៥១] អបទានរបស់ព្រះពានុជីវករត្ថរ មានពាក្យផ្ដើមថា ចង្អុល
វិមលំ សុត្តំ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិខី បានកើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវ
ភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ បានឃើញព្រះរូបកាយសម្បត្តិ
របស់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិខីហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា បេះផ្កាច្បាជាច្រើន
បូជាទៀបបាទមូលព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីធ្វើចិត្តរបស់កុលបុត្តនោះ ឲ្យកើត
សេចក្តីជ្រះថ្លា ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ធ្វើអនុមោទនា ។ កុលបុត្តនោះ
តាំងជីវិតនៅដរាបដល់អាយុក្ចុយ ដោយបុណ្យនោះឯង ក៏ទៅកើតក្នុងទេវ-
លោក សោយនូវកាមាវចរសម្បត្តិ ៦ ជាន់ ហើយបានសោយសម្បត្តិ មាន
ចក្ខុពត្តិសម្បត្តិជាដើម ក្នុងមនុស្សលោកទៀត ក្នុងកាលដែលព្រះសម្មា-
សម្ពុទ្ធនៃយើងកើតឡើងហើយ កុលបុត្តនោះ បានកើតក្នុងត្រកូលគហបតី
បានស្តាប់ព្រះធម៌របស់ព្រះសាស្តាហើយ កើតនូវសទ្ធា លះនូវផ្ទះចេញបួស
ហើយបានសម្រេចអរហត្ត ព្រះថេរៈរព្វកដល់កុសលកម្មដែលខ្លួនធ្វើក្នុងកាល

មុន ដោយបុព្វេនិវាសញ្ញាណ កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទាន ទើបពោលពាក្យថា ចង្អុវ វិមលំ សុទ្ធី ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ចង្អុវ វិមលំ សុទ្ធី ភ្ជាប់សេចក្តីថា នូវ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមសិខី ដែលឈ្មោះថា វិមល ព្រោះលះមន្ទិល គឺ ឧបក្កិលេស ១៥០០ ចេញបាន ដូចព្រះចន្ទផុតហើយចាកមន្ទិលអំពីឧប- ក្កិលេសទាំងនេះ គឺពពក សន្សើម ផ្សែង ធូលី និងរាហូ ។ ឈ្មោះថា សុទ្ធី ព្រោះមិនមានកិលេស ឈ្មោះថា អនាវិលំ ព្រោះមិនមានភក់ គឺកិលេស ឈ្មោះថា នន្ទិកវបរិក្ខណ៍ ព្រោះសេចក្តីស្នេហាដែលមានកម្លាំង គឺការ ត្រេកអរ និងកតអស់ទៅហើយដោយជុំវិញ ។ បទថា វិសុទ្ធិ លោកេ សេចក្តីថា ត្រង់ គឺត្រង់ឡើង បានដល់ ផុតចាកលោកទាំង ៣ បានហើយ ។ បទថា វិសត្តិកំ សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិក បានដល់ មិនមានតណ្ហា ។

បទថា និព្វាយយន្តំ ជនតំ សេចក្តីថា ទ្រង់បង្កើតនូវភ្លឺង គឺធម៌ ។ ទ្រង់ញ៉ាំងពួកជន គឺប្រជុំជនឲ្យត្រជាក់ គឺស្ងប់រម្ងាប់នូវការក្តៅក្រហាយ គឺ កិលេស ភ្ជាប់សេចក្តីថា នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមសិខីព្រះអង្គ ទ្រង់ត្រង់ ចាកសង្សារហើយ ទ្រង់ដឹកនាំសត្វទាំងពួងឲ្យត្រង់ផុតចាកសង្សារផង ទ្រង់ ជាមុនី ព្រោះត្រាស់ដឹងអរិយសច្ច ៤ ។ បទថា វនស្មី លាយមាណំ សេចក្តី ថា ទ្រង់សម្លឹង ទ្រង់ពិនិត្យ ទ្រង់អប់រំចិត្តដោយអារម្មណ៍បនិជ្ឈាន និង លក្ខណ៍បនិជ្ឈានក្នុងកណ្តាលព្រៃ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធព្រះ

នាមសិទ្ធិ ទ្រង់ជាមុនី មានចិត្តជាឯកគ្គតា មានចិត្តតាំងមាំ ដោយលក្ខណ៍
អារម្មណ៍តែមួយ ។

បទថា ពន្ធដីវកបុទ្ធានិ គប្បីជ្រាបដូច្នោះថា បុគ្គលឲ្យជីវិត គឺឲ្យជីវិត
អាស្រ័យនៅដល់ផៅពន្ធិ បានដល់ ញាតិទាំងឡាយ (វត្តនោះ) បានដល់
បេះដូង សាច់ និងឈាម ហៅថា ពន្ធដីវក បានដល់ ផ្កាដែលមានពណ៌
ដូចបេះដូង សាច់ និងឈាម សេចក្តីថា ខ្ញុំបេះផ្កាច្បាមកបូជាព្រះសម្មា-
សម្ពុទ្ធព្រះនាមសិទ្ធិ ដែលជាព្រះលោកពន្ធិ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាពន្ធដីវកត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក តម្កបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ២

[៥២] ខ្ញុំប្រកបក្នុងការងាររបស់ជនដទៃ បានធ្វើនូវកំហុស
 ជាអ្នកពេញប្រៀបដោយភ័យ និងពៀរ ហើយក៏ស្ទុះរត់ទៅពួន
 ក្នុងទីព្រៃ ។ ខ្ញុំឃើញដើមឈើ ដែលមានផ្ការីកស្កុះស្កាយ ចង
 ជាចង្កោម ដែលធម្មតានិមិត្តល្អហើយ កាន់យកនូវផ្កាក្រហម
 រោយរាយចុះទៀបពោធិព្រឹក្ស ។ ខ្ញុំបោសដើមច្រនៀង ជាឈើ
 ដ៏ឧត្តម ជាពោធិព្រឹក្សនោះ ហើយចូលទៅជិតគល់ពោធិព្រឹក្ស
 អង្គុយផ្គត់ភ្លែន ។ កាលពួកជនស្វែងរកផ្លូវដែលខ្ញុំទៅ ក៏មកកាន់
 សម្មាក់ខ្ញុំ លុះខ្ញុំឃើញនូវពួកជនទាំងនោះ ក៏នឹកដល់ពោធិព្រឹក្ស
 ដ៏ឧត្តម ក្នុងទីនោះ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា ថ្វាយបង្គំដើមពោធិព្រឹក្ស
 រួចហើយ ក៏ធ្លាក់ទៅក្នុងជ្រោះភ្នំ ដែលគួរខ្លាច មានជម្រៅច្រើន
 ជួរដើមឆ្នោត ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
 បានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជា
 ពោធិព្រឹក្ស ។ ក្នុងកប្បទី ៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច
 ចក្កពត្តិ ព្រះនាមសម្មសិតៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន បរិបូណ៌ដោយ
 កែវ ៧ ប្រការ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ

ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតម្កប្បិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងហើយ

នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តម្កប្បិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

តម្កប្បិយត្ថេរាវណា

[៥២] អបទានរបស់ព្រះតម្កប្បិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
បរកម្មាយនេ យុត្តោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបិយទស្សី ព្រោះអកុសលកម្មណាមួយដែល
លោកធ្វើក្នុងកាលមុន ទើបមកកើតក្នុងត្រកូលក្រីក្រ ចម្រើនវ័យហើយ ធ្វើ
ការស៊ីល្អល្អអ្នកដទៃចិញ្ចឹមជីវិត ។ កុលបុត្តនោះ រស់នៅដោយសេចក្ដីទុក្ខ
យ៉ាងនេះ ថែមទាំងបានធ្វើនូវកំហុសជាមួយមនុស្សដទៃទៀត ព្រោះការខ្ជាប់
ស្លាប់ ទើបរត់ចូលព្រៃ ។ កុលបុត្តនោះ បានឃើញដើមច្រនៀងដែលជាឈើ
ត្រាស់ដឹង ក្នុងទីដែលគេចទៅនោះ ទើបថ្វាយបង្គំ ហើយបោស ឃើញផ្កា
ក្រហមត្រង់ដើមឈើមួយដើម ទើបជ្រើសរើសផ្កាអំពីផ្កាទាំងអស់ មកធ្វើ
ការបូជាដើមពោធិ៍នោះ ។ កុលបុត្តនោះ ធ្វើចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងដើមពោធិ៍នោះ
ថ្វាយបង្គំហើយ អង្គុយពត់ក្ដែន ។ ខណៈនោះ ពួកមនុស្សទាំងនោះជាប់តាម
ស្នាមជើង រហូតដល់ទីនោះ ។ លុះបានឃើញមនុស្សទាំងនោះ កុលបុត្តនោះ
នឹកដល់ដើមពោធិ៍ព្រឹក្ស ហើយរត់ទៅធ្លាក់ក្នុងជ្រោះត្រង់ក្នុងដែលគួរខ្ជាប់ ដល់
នូវការស្លាប់ ។

ដោយបីតិ និងសោមនស្ស ព្រោះរព្វកដល់ការបូជាដើមពោធិ៍នោះឯង
ទើបកុលបុត្តនោះទៅកើតក្នុងស្ថានសួគ៌ មានជាន់តារវត្តិវិញជាដើម បានសោយ

សម្បត្តិក្នុងកាមាវចរ ៦ ជាន់ហើយ មកកើតក្នុងមនុស្ស សោយសម្បត្តិ
 មានចក្ខុពត្តិសម្បត្តិជាដើម ក្នុងពុទ្ធប្បទកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលដែល
 សម្បូរដោយសម្បត្តិ ចម្រើនវ័យហើយ បានស្តាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះ
 សាស្តាហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើបចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះ
 អរហន្ត រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទាន
 ដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បរកម្មាយនេ យុត្តោ
 ដូច្នោះជាដើម ។ គប្បីជ្រាបអត្ថក្នុងបទទាំងនោះថា ការងាររបស់មនុស្សដទៃ
 ឈ្មោះថា បរកម្មាយនេ ។ ខ្ញុំបានជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយ គឺប្រកបក្នុងការធ្វើ គឺធ្វើ
 រឿយៗ នូវការងាររបស់អ្នកដទៃ ។ ពាក្យដ៏សេស ប្រាកដច្បាស់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាតម្កបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

វិចិសម្មជ្ជកត្តរាបទានទី ៣

[៥៣] ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ជានាយកនៃលោក កំពុងស្តេចទៅ
 ដូចព្រះអាទិត្យមានរស្មីដ៏ច្រើន កាលរះឡើងមានរស្មីពណ៌លឿង
 ឬដូចព្រះចន្ទ ក្នុងថ្ងៃទី ១៥ កើត ។ ពួកព្រះខ័ណ្ឌស្រពទាំងពួង
 មានប្រមាណ ៦៨០០០ ចោមរោមព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គជាធំជាង
 សត្វជើងពីរ ជានរាសកៈ ។ កាលព្រះលោកនាយក កំពុង
 យាងទៅ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានបោសច្នៃលំអៀងនោះ ហើយលើកនូវ
 ទង់ជ័យក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុ
 ដែលខ្ញុំបានថ្វាយទង់ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការ
 ថ្វាយទង់ ។ ក្នុងកប្បទី ៤ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច ព្រះ
 នាមសុធឆៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយអាការ
 ទាំងពួង ។ បដិសម្មទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំ
 បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវិចិសម្មជ្ជកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

វិចិសម្មជ្ជកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

វិថិសម្មជ្ជកត្តោបទាន

[៥៣] អបទានរបស់ព្រះវិថិសម្មជ្ជកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា ឧទន្តំ សតរំសិវ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយជាច្រើនរយជាតិ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាម សិវី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ បានរួមជាមួយអ្នកនគរ នាំគ្នា បោសផ្លូវ បានឃើញព្រះមានព្រះភាគយាងមក មានចិត្តជ្រះថ្លា ពង្រាបផ្លូវ ឲ្យស្មើហើយ លើកទង់ឡើងក្នុងទីនោះ ។

ដោយបុណ្យនោះឯង កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្ស ទាំងឡាយ បានសោយសម្បត្តិក្នុងលោកទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បទេកាលនេះ កើត ក្នុងត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ បានស្តាប់ព្រះធម្ម- ទេសនារបស់ព្រះសាស្តា មាននូវសទ្ធា មានចិត្តគោរពច្រើន ទើបបញ្ចូល ឧបសម្បទា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។ កាលរព្វកដល់បុព្វកម្ម របស់ខ្លួន ក៏បានជ្រាបដោយជាក់ច្បាស់ កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្ត មកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា ឧទន្តំ សតរំសិវ ដូច្នោះជាដើម ។

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី ពន្ធដីវកវគ្គទី ១៦

៦២១

ក្នុងបទនោះ មានសេចក្តីថា ព្រះអាទិត្យមានរស្មីមួយរយ កំពុងផុស
ឡើង គឺកំពុងរះឡើង ពាក្យថា សតរំសី នេះ ត្រឹមតែជាមាតិកាទេសនា
ឯសេចក្តី គឺដូចព្រះអាទិត្យមានពន្លឺច្រើនសែន ។ បទថា បីតរំសីវ កាលាម៌
សេចក្តីថា បានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធឡើងល្អដូចព្រះចន្ទ មានរស្មីភ្លឺស្វាង
មានរស្មីពណ៌លឿង ចែងចាំងជាក្រុមៗ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យបាន
ងាយហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាវិចិត្រសម្ពុទ្ធកត្តាបដាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

កក្ការុប្បជកត្ថោបទានធិ ៤

[៥៤] ខ្ញុំជាទេវបុត្ត បានបូជាចំពោះព្រះពុទ្ធ ជានាយក ព្រះនាម សិខី ខ្ញុំកាន់យកផ្កាល្អៅ អង្កានថ្វាយព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៩ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំ បានជាស្តេចចក្កពត្តិ ៧ ជាតិ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ទ្រង់ឧត្តម បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកក្ការុប្បជកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កក្ការុប្បជកត្ថោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

កក្ការុប្បជកត្ថោរាមនាន

[៥៤] អបទានរបស់ព្រះកក្ការុប្បជកត្ថោរ មានពាក្យផ្ដើមថា
ទេវបុត្តោ អហំ សន្តោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិវី កើតជាកុម្មុជ្ជកទេវតា បានឃើញព្រះ
សម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមសិវី បានបេះនូវផ្កាត្រឡាចទិព្វ^(១) មកបូជា ។

ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ បានអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និង
មនុស្សទាំងឡាយ បានសោយសេចក្ដីសុខក្នុងលោកទាំងពីរ ក្នុងរវាងកប្បទី
៣១ ។ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ក្នុងនគរសាវត្ថី
ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្ដា ឬសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បាន
ជាព្រះអរហន្ត ។ ជ្រាបបុព្វកម្មរបស់ខ្លួនដោយប្រចក្ស កើតនូវសោមនស្ស
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
ទេវបុត្តោ អហំ សន្តោ ដូច្នោះជាដើម ។

គប្បីជ្រាបវិគ្គហៈក្នុងបទនោះថា ឈ្មោះថា ទេវា ព្រោះលេងដោយ
កាមគុណ ៥ ដែលជាទិព្វ ។ បុត្តរបស់ទេវៈ ឬបុត្ត គឺទេវៈ ហៅថា ទេវបុត្ត
សេចក្ដីថា ខ្ញុំជាទេវបុត្តផ្ដង គឺកាន់យកផ្កាត្រឡាចទិព្វ ទៅបូជាព្រះមានព្រះ
ភាគព្រះនាមសិវី ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

១- បិដកខ្មែរ ជាផ្កាល្អា ។

សុត្តន្តបិដក

មន្ទារវប្បប្បជកត្តោបទានទី ៥

[៥៥] ខ្ញុំជាទេវបុត្ត បានបូជាចំពោះព្រះពុទ្ធ ជានាយក ព្រះនាមសិខី ខ្ញុំបានបូជាចំពោះព្រះពុទ្ធ ដោយផ្កាមន្ទារវៈ ។ ផ្កាកម្រងទិព្វ ជាគ្រឿងប្រក់លើព្រះតថាគតអស់ ៧ ថ្ងៃ ពួកជនទាំងអស់ មកជួបជុំគ្នាហើយ នមស្ការព្រះតថាគត ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ១០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមជុតិន្ទ្រៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន បរិបូណ៌ ដោយកែវ ៧ ប្រការ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមន្ទារវប្បប្បជកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មន្ទារវប្បប្បជកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

មន្ទារវបុប្ផប្បជកត្ថោរាបទាន

[៥៥] អបទានរបស់ព្រះមន្ទារវបុប្ផប្បជកត្ថោរ មានពាក្យផ្ដើមថា
ទេវបុត្តោ អហំ សន្តោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិវី កើតជាកុម្មជកទេវបុត្ត បានជួបព្រះ
មានព្រះភាគព្រះនាមសិវី មានចិត្តជ្រះថ្លា បានបូជាដោយផ្កាមន្ទារវៈ
ដែលទិព្វ ។

ពាក្យទាំងអស់ តាំងអំពីពាក្យថា សោ តេន បុព្វេន ដូច្នោះជាដើម
ទៅ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបតាមន័យដូចពោលហើយ ក្នុងអដ្ឋកថាអបទានរបស់
ព្រះថេរៈបន្ទាប់មកនោះឯង ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាមន្ទារវបុប្ផប្បជកត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

កទម្ពបុប្ផិយត្ថេរាបទានធិ ៦

[៥៦] ភ្នំឈ្មោះកុក្កដៈ មានក្នុងទីជិតភ្នំហិមពាន្ត ព្រះពុទ្ធ ៧
 ព្រះអង្គនោះ តែងគង់នៅទៀបជើងភ្នំនោះ ខ្ញុំបានឃើញដើម
 កទម្ពៈ ដែលមានផ្ការីកស្កុះស្កាយ ដូចព្រះអាទិត្យរះឡើង ទើប
 កាន់យកដោយដៃទាំងពីរ ហើយរោយរាយថ្វាយព្រះពុទ្ធទាំង ៧
 អង្គ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា
 ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៧២
 អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៧ ជាតិ ព្រះនាមបុប្ផៈ
 ដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ។
 បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ ព្រះពុទ្ធខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។
 បានឮថា ព្រះកទម្ពបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កទម្ពបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

កន្លងបុប្ផិយកត្តារាបទាន

[៤៦] អបទានរបស់ព្រះករុណាម្ចាស់បុប្ផិយកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា
ហិមវន្តស្សារិទ្ធករ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះជិនស្រី
ដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន
ក្នុងភពនោះៗ កាលលោកកំពុងសូន្យចាកព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ កុលបុត្តនោះ
កើតក្នុងត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ សម្លឹងឃើញ
ទោសក្នុងការគ្រប់គ្រងផ្ទះនោះ ទើបលះយរាវាសបួសជាតាបស សាង
អាស្រមត្រង់ភ្នំ ឈ្មោះកុក្កដៈ ក្បែរភ្នំហិមពាន្ត កុលបុត្តនោះ បានឃើញ
ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ៧ អង្គក្នុងទីនោះហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើបជ្រើសរើសយក
ផ្កាក្នុងដែលរីកហើយ មកបូជាព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងនោះ ។ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំង
នោះ ក៏បានធ្វើអនុមោទនាដោយពាក្យថា **ឥន្ទ្រតំ បន្ទិតំ** ដូច្នោះជាដើម ដោយ
បុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ បានអនោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ
សោយសម្បត្តិក្នុងលោកទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល
ក្នុងនគរសាវត្ថី ចម្រើនវ័យហើយ បានស្តាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តា
មាននូវសង្ខារ បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត រព្វកដល់
បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមក
ក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា **ហិមវន្តស្សារិទ្ធករ ដូច្នោះជាដើម ។**

ពាក្យនោះមានអត្ថដូចពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។ បទថា កក្កដា
នាម បព្វតោ សេចក្តីថា ភ្នំដែលហៅថា កក្កដ ព្រោះភ្នំនោះមានកំពូល
ដូចគ្នានឹងសិរមាន៍ ត្រង់ទីទាំងសងខាងរបស់ភ្នំនោះ ។

ឈ្មោះថា បព្វត ព្រោះតាំងនៅទទឹងដោយជុំវិញ ។ បទថា តម្កី
បព្វតទាណម្ហិ បានដល់ ក្នុងទីជិតភ្នំនោះ ។ បទថា សត្ត តុទ្ធា វសន្តិ
សេចក្តីថា ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធទាំង ៧ អង្គនោះ អាស្រ័យនៅក្នុងបណ្ណសាលា
ក្បែរជើងភ្នំកក្កដនោះ ។

បទថា ធិបរាជំវ ឧត្តតំ បានដល់ ព្រះរាជានៃទ្វីបទាំងឡាយ ឈ្មោះ
ថា ធិបរាជា បានដល់ ព្រះចន្ទ ដែលជាស្តេចនៃពួកផ្កាយ និងវត្ថុមាន
ពន្លឺទាំងអស់ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះចន្ទ ហៅថា ធិបរាជា ព្រោះផ្សាយពន្លឺជាធំ
ក្នុងទ្វីបទាំង ៤ គឺជម្ពូទ្វីប បុព្វវិទេហទ្វីប អបរគោយានទ្វីប និងឧត្តរកុរុទ្វីប
និងទ្វីបតូចៗ ២ ពាន់ អធិប្បាយថា ខ្ញុំបានឃើញដើមក្នុងដែលមានផ្ការីក
សុសស្តាយ ដូចគ្នានឹងព្រះចន្ទអណ្តែតក្នុងអាកាស ទើបជ្រើសរើសផ្កាអំពី
ដើមក្នុងនោះហើយ យកដៃទាំងពីរផ្តួង គឺកាន់មកយ៉ាងនោះ បានបូជា គឺ
ដាក់ចុះយ៉ាងល្អ ដល់ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធទាំង ៧ អង្គនោះ ។ ពាក្យដ៏សេស
មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាកណ្ណបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

តិណសូលកត្តោបទានធិ ៧

[៥៧] ភ្នំឈ្មោះកូតគណៈ មានក្នុងទីជិតភ្នំហិមពាន្ត ព្រះជិនស្រី
 សយម្ហូ ទ្រង់រលាស់ចេញចាកលោក ទ្រង់គង់មួយអង្គឯងក្នុង
 ទីនោះ ។ ខ្ញុំយកផ្កាម្លិះរួតទាំងឡាយ បូជាព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំមិនដែលទៅ
 កើតជាវិនិបុត្តអស់ ៩៩ ពាន់កប្ប ព្រោះកុសលនេះ ក្នុងកប្បទី
 ១១ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាម
 ធរណីរុហៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំ
 បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតិណសូលកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តិណសូលកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

តិណសូលកត្តោបទាន

[៥៧] អបទានរបស់ព្រះតិណសូលកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
ហិមវន្តស្សារិទ្ធកេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះជិនស្រី
ដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំកុសលទាំងឡាយក្នុងភពដែលខ្លួនកើត ក្នុងកាលនៃ
ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិវី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ឃើញ
ទោសក្នុងយរាវាស ទើបលះយរាវាសនោះ ហើយបួសជាតាបស ឃើញ
ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមសិវី ព្រះអង្គចម្រើនវិវេក គង់នៅមួយអង្គឯង
ត្រង់ភ្នំឈ្មោះភូតគណៈ ក្បែរភ្នំហិមពាន្ត មានចិត្តជ្រះថ្លា កាន់យកផ្កាម្លិះរុក
ទៅបូជាត្រង់បាទមូល ។ ព្រះពុទ្ធក៏ទ្រង់ធ្វើអនុមោទនាដល់កុលបុត្តនោះ ។

ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្ស
ទាំងឡាយ បានសោយសម្បត្តិក្នុងលោកទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើត
ក្នុងត្រកូលមួយកន្លែងដែលសម្បូរដោយសម្បត្តិ ក្នុងនគរសាវត្ថី ចម្រើនវ័យ
ហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា ទើបចេញបួស ព្រោះជាអ្នកសម្បូរដោយ
ឧបនិស្ស័យ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត ។ រព្វកដល់បុព្វកម្ម កើត
នូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើប
ពោលពាក្យថា ហិមវន្តស្សារិទ្ធកេ ដូច្នោះជាដើម ។

បទថា ភូតគណោ នាម បព្វតោ សេចក្ដីថា ភ្នំ ឈ្មោះថា ភូតគណា
ព្រោះជាលំនៅរបស់ពួកភូត គឺពួកនៃទេវតា និងយក្ខ ព្រោះដូចគ្នានឹងវិញ្ញាណ

អង្គកថា វិសុទ្ធធារិយសិទ្ធិ ពន្លឺវក្កទី ១៦

៦៣១

និងព្រោះមិនមានដើមឈើច្រើន ។ ព្រះជិនស្រី គឺព្រះពុទ្ធទ្រង់ឈ្នះមារ មួយ
អង្គឯង គឺមិនមានបុគ្គលជាប់តាម ទ្រង់គង់ត្រង់ភ្នំនោះ គឺគង់នៅដោយ
ទិព្វវិហារ ព្រហ្មវិហារ អរិយវិហារ និងឥរិយាបថវិហារ ។

បទថា ឯកុនសតសហស្សំ កប្បំ ន វិនិច្ឆាតិកោ សេចក្តីថា ដោយ
ផលដែលធ្វើការបូជាព្រះពុទ្ធ ដោយផ្កាម្លិះរួតនោះ ទើបខ្ញុំមិនធ្លាក់ទៅក្នុងអបាយ
គឺផុតចាកអបាយទាំង ៤ ចូលដល់ភព គឺសគ្គសម្បត្តិតែម្យ៉ាង អស់
៩៩៩៩៩ កប្ប^(១) មិនមានរឿរ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថជ័យបាន
នាយហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាតិណ្ហស្វលកត្តោរាបទាន ចប់

១- ពុទ្ធដីកាជា ៩៩ ពាន់កប្ប បាលីថា ឯកុនសតសហស្ស តែបើគិតតាមវេយ្យា-
ករណ៍បាលី ចងបទសមាសមិនត្រឹមត្រូវតាមបទវេយ្យាករណ៍ ឯច្បាប់ថា ៩៩៩៩៩
នេះត្រូវជាន់ សូមលោកអ្នកចេះបាលីពិចារណាផងចុះ ។

សុត្តន្តបិដក

នាគបុប្ផិយត្ថេរាបទានធិ ៨

[៥៨] ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះសុវច្ឆៈ ជាអ្នកដល់នូវត្រើយនៃមន្ត
 មានពួកសិស្សចោមរោម តែងនៅក្នុងចន្លោះភ្នំ ។ ព្រះជិនស្រី
 ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ព្រះអង្គមានប្រាថ្នា
 ដើម្បីស្រោចស្រង់នូវខ្ញុំ ទើបស្តេចមកកាន់សម្មាកុំខ្ញុំ ។ ទ្រង់
 ចង្រ្កមលើអាកាស ដូចប្រទីបរុនរឿង ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវសេចក្តី
 ត្រេកអររបស់ខ្ញុំ ហើយមានព្រះភក្ត្របែរទៅទិសខាងកើត ស្តេច
 ចៀសចេញទៅ ។ ចំណែកខាងខ្ញុំ ឃើញហេតុអស្ចារ្យចម្លែក
 គួរជាទីព្រឺរោមនោះហើយ ក៏កាន់យកនូវផ្កាខ្លាំង រោយរាយលើផ្នូរ
 ដែលព្រះអង្គស្តេចទៅ ។ ក្នុងកប្បទី ១ សែន អំពីកប្បនេះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានរោយរាយផ្កា ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ ខ្ញុំមិន
 ដែលទៅកើតក្នុងទុគ្គតិ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបាន
 កើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមមហារថៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន
 បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨
 និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនាគបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

នាគបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អង្គកថា

នាគបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[៥៨] អបទានរបស់ព្រះនាគបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
សុវត្ថោ នាម នាមេន ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះជិនស្រី
ដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន
ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងត្រកូល
ព្រាហ្មណ៍ ចម្រើនវ័យហើយ សម្រេចការសិក្សាក្នុងសិប្បៈប្រចាំត្រកូល
មានត្រៃវេទជាដើម មិនឃើញសារៈក្នុងសិប្បៈនោះ ទើបចូលទៅកាន់ព្រៃ
ហិមពាន្ត បួសជាតាបស ឲ្យកាលវេលាកន្លងទៅដោយសេចក្ដីសុខក្នុងឈាន
និងសមាបត្តិ ។ ក្នុងសម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ បាន
យាងទៅកាន់ទីនោះ ដើម្បីអនុគ្រោះដល់កុលបុត្តនោះ ។ តាបសនោះឃើញ
ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះហើយ ព្រោះភាពដែលខ្លួនជំនាញក្នុងតម្រាលកូណ-
សាស្ត្រ ទើបមានសេចក្ដីជ្រះថ្លា ក្នុងការដល់ព្រមនៃព្រះរូបសម្បត្តិរបស់ព្រះ
មានព្រះភាគ ថ្វាយបង្គំហើយ បានឈរផ្ដងអញ្ជូលី ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ
មិនបានចុះអំពីអាកាស ទើបតាបសមិនបានធ្វើសក្ការៈ និងបូជា ទ្រង់យាង
ចៀសចេញទៅតាមអាកាសនោះឯង ។ លំដាប់នោះ តាបសនោះ មួយអន្លើ
ដោយសិស្ស ក៏បេះផ្កាខ្លីង ហើយយកផ្កានោះបូជាផ្លូវ ក្នុងទិសដែលព្រះ
មានព្រះភាគយាងទៅ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ បានអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និង
 មនុស្សទាំងឡាយ សោយសម្បត្តិក្នុងលោកទាំងពីរ បានទទួលការបូជា ក្នុង
 ទីទាំងពួង ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ក្នុងនគរសាវត្ថី
 ចម្រើនវ័យហើយ ជាអ្នកដល់ព្រមដោយសទ្ធា បួសហើយ ធ្វើព្រះសាសនា
 ឲ្យដុះដាលដោយវត្តបដិបត្តិ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។ កាល
 រព្យកដល់កម្មក្នុងអតីតថា ដោយកុសលកម្មអ្វីហ្ន៎ ទើបអញបានទទួល
 លោកុត្តរសម្បត្តិនេះ ។ ក៏ជ្រាបបានជាក់ច្បាស់ដល់បុព្វកម្មនោះ ទើបកើតនូវ
 សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
 ពាក្យថា សុវន្ទា នាម នាមេន ដូច្នោះជាដើម ។

គប្បីជ្រាបវិគ្គហៈក្នុងបទនោះថា ឈ្មោះថា វន្ទា ព្រោះកើតក្នុង
 វច្ឆគោត្រ វច្ឆ នោះផង ល្អផង រួមជា សុវច្ឆ អធិប្បាយថា ព្រាហ្មណ៍
 ឈ្មោះថា សុវច្ឆ ដល់នូវត្រើយនៃមន្ត គឺដល់នូវទីបំផុតក្នុងមន្តសាស្ត្រទាំង
 មូល មានត្រៃវេទជាដើម ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ
 ព្រោះបានពោលអធិប្បាយខាងដើមហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថានាគប្បដ្ឋិយត្តោរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បុន្នាគបុប្ផិយត្ថេរាបទានធិ ៩

[៥៩] ខ្ញុំជានាយព្រាន បានចូលទៅនៅអាស្រ័យក្នុងព្រៃធំ បាន
 ឃើញដើមបុន្នាគព្រឹក្ស ដែលមានផ្ការីកស្កុះស្កាយ ហើយនឹករព្វក
 ចំពោះព្រះពុទ្ធ ជាបុគ្គលដ៏ប្រសើរ ។ ខ្ញុំបេះផ្កានោះ ដែលមាន
 ក្លិនក្រអូបយ៉ាងក្រៃលែង ហើយធ្វើជាព្រះស្នូបលើផ្នូកខ្សាច់ ឬជា
 ចំពោះព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែល
 ខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។
 ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ
 ព្រះនាមតមោនុទៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំ
 បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបុន្នាគបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បុន្នាគបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បុណ្ណាគបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[៥៧] អបទានរបស់ព្រះបុណ្ណាគបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
កាននំ វនមោគ្គយ្ហ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះជិនស្រីដ៏
ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន
ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមផុស្សៈ កើតក្នុងត្រកូល
ព្រានព្រៃ ចូលទៅកាន់ព្រៃធំ ឃើញផ្កាបុណ្ណាគដែលរីកស្កុះស្កាយក្នុងព្រៃនោះ
ព្រោះហេតុដែលខ្លួនសម្បូរដោយហេតុ ទើបបង្ហោនរព្វកដល់ព្រះមានព្រះភាគ
ដោយអំណាចបីតិមានព្រះពុទ្ធជាអារម្មណ៍ ទើបបេះផ្កានោះ មួយអន្លើដោយ
ផ្កាដទៃៗ មកពូនចេតិយខ្សាច់បូជា ។

ដោយបុណ្យនោះ អស់កប្ប ៧២ មិនមានចន្លោះ កុលបុត្តនោះបាន
សោយសម្បត្តិក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ
កើតក្នុងត្រកូលដែលសម្បូរដោយសម្បត្តិ ក្នុងនគរសាវត្ថី ចម្រើនវ័យហើយ
ដោយកម្លាំងនៃបុណ្យដែលអប់រំមកក្នុងកាលមុន ទើបជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា
ចេញបួសហើយ ព្យាយាមមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។ រព្វកដល់
កុសលកម្មដែលខ្លួនធ្វើក្នុងកាលមុន កើតសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទាន
ទើបពោលពាក្យថា កាននំ វនមោគ្គយ្ហ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់
មានអត្ថន័យយល់ហើយ ព្រោះបានពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។^{១៣៧}

អដ្ឋកថាបុណ្ណាគបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

កុម្មុទទាយកត្តោបទានទី ១០

[៦០] មានស្រះកើតឯងដ៏ធំ ក្នុងទីជិតភ្នំហិមពាន្ត ជាស្រះ
 ដែរជាសដោយឈូក និងឧប្បល ព្រោងព្រាតដោយផ្កាឈូកស ។
 ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកើតជាមាន់ ជាសកុណជាតិ នៅជិតស្រះនោះ
 ជាសត្វមានសីល បរិបូណ៌ដោយវត្ថុ ឈ្លាសវៃក្នុងអំពើបុណ្យ
 និងបាប ។ ព្រះពុទ្ធជាមហាមុនី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជ្រាបច្បាស់
 នូវលោក ទ្រង់គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ត្រាច់ទៅក្នុងទីមិនឆ្ងាយ
 អំពីជាតិស្រះនោះ ។ ខ្ញុំបានកាច់ផ្កាកុមុទ ដែលកើតក្នុងទឹក បង្ហោន
 ចូលមកថ្វាយព្រះមហេសី ។ ព្រះពុទ្ធជាមហាមុនី ទ្រង់ជ្រាបនូវ
 សេចក្តីត្រិះរិះរបស់ខ្ញុំ ទ្រង់ក៏ទទួលយក ។ ខ្ញុំត្រូវកុសលមូល
 ជាសំភៀន ព្រោះបានឲ្យទាននោះ ខ្ញុំក៏មិនទៅកើតក្នុងទុគ្គតិ អស់
 ១ សែនកប្ប ។ ក្នុងកប្បទី ១១៦ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជា
 ស្តេចចក្ខុពត្តិ ៨ ជាតិ ព្រះនាមវរុណៈដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំង
 ច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំ
 បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកុម្មុទទាយកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ

គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កុម្មុទទាយកត្ថេរាបទាន ចប់

ឧទាន

ពន្ធដីវកត្ថេរាបទាន ១ តម្កបបិយត្ថេរាបទាន ១

វិបិសម្មជកត្ថេរាបទាន ១ កក្ការបដកត្ថេរាបទាន ១

មនារវបបដកត្ថេរាបទាន ១ កទម្កបបិយត្ថេរា-

បទាន ១ តិណស្សលកត្ថេរាបទាន ១ នាគប្បិ-

យត្ថេរាបទាន ១ បុន្នាគប្បិយត្ថេរាបទាន ១

កុម្មុទទាយកត្ថេរាបទាន ១ គាថា (ទាំងនេះ)

មាន ៥៦ ដែលលោកសម្តែងទុកហើយ ។

ពន្ធដីវកវគ្គទី ១៦ ចប់

អដ្ឋកថា

កុម្មុទទាយកត្ថេរាបទាន

[៦០] អបទានរបស់ព្រះកុម្មុទទាយកត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
ហិមវន្តស្សាវិទូរេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពមិនមែនតិច
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតជាមាន់ព្រៃនៅជិតស្រះធំ
ក្បែរជើងភ្នំហិមពាន្ត ទោះកើតជាបក្សី ព្រោះអកុសលកម្មឯណានីមួយ តែ
ព្រោះមានកុសលកម្ម ដែលខ្លួនធ្វើក្នុងកាលមុន ទើបជាបក្សីមានបញ្ញា ឈ្លាស
ក្នុងបុណ្យ និងបាប មានសីល រៀបចាកអាហារដែលទាក់ទងដោយជីវិត
សត្វ ។ ក្នុងសម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ យាងមកតាម
អាកាស ចង្រ្កមក្បែរបក្សីនោះ ។ លំដាប់នោះ បក្សីនោះបានឃើញព្រះ
មានព្រះភាគហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើបពាំយកផ្កាកុម្មុទមកបូជាត្រង់បាទមូល
របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។ ដើម្បីឲ្យបក្សីកើតសេចក្ដីត្រេកអរ ព្រះមានព្រះភាគ
ក៏ទទួលផ្កាកុម្មុទនោះ ហើយទ្រង់ធ្វើអនុមោទនា ។

ដោយបុណ្យនោះ បក្សីនោះសោយសុខ គឺសោយសម្បត្តិក្នុងលោក
ទាំងពីរ គឺក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុង
ត្រកូលមួយកន្លែង ក្នុងនគរសាវត្ថី ចម្រើនវ័យហើយ ជាអ្នកមានទ្រព្យច្រើន
មានភោគសម្បត្តិច្រើន ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ បានស្ដាប់នូវព្រះធម្មទេសនា

របស់ព្រះសាស្តាហើយ មាននូវសទ្ធា ទើបចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បាន
 ជាព្រះអរហន្ត ជ្រាបដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនបានដោយប្រចក្ស កើតសោមនស្ស
 កាលប្រកាសអបទាន ដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
 ហិមវន្តស្សារិទ្ធវេ ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងបទថា បទុមប្បុលសញ្ញោ នេះ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ផ្កាបទុម
 ពណ៌ស មានត្របកផ្កា ១០០ និងផ្កាឧប្បុល ៣ ប្រភេទ គឺឧប្បុលពណ៌
 ខៀវ ពណ៌ក្រហម និងពណ៌ស រួមហៅថា បទុមប្បុល ។ ស្រះធំនោះ
 ដែរជាស គឺជាព្រៃពេញដោយផ្កាឈូក និងផ្កាឧប្បុលទាំងនោះ ។ បទថា
 បុណ្ណិកសមោត្តដោ សេចក្តីថា ដែរជាសដោយផ្កាឈូកស និងឈូក
 ក្រហម ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យបានហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាកុមុទទាយកត្តរាបទាន ចប់
 ពន្ធដីកវគ្គទី ១៦ ចប់

សុត្តន្តបិដក
សុទ្ធារិយយវគ្គទី ១៧

សុទ្ធារិយត្ថេរាបទានទី ១

[៦១] ព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមៈ ព្រះអង្គជាធំជាងសត្វជើងពីរ
ជានរាសកៈ ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុ ទ្រង់ចេញចាកព្រៃ គិតណ្ហា
តែងសម្តែងនូវធម៌ ។ ពួកយក្សបានប្រជុំគ្នាក្នុងទីជិត ព្រះពុទ្ធ-
មហេសី ដោយកិច្ចដែលពួកយក្សទាំងនោះ មកជួបជុំគ្នា ហើយ
ប្រាថ្នាមើល (នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ) ក្នុងខណៈនោះ ។ ខ្ញុំមានចិត្ត
ជ្រះថ្លា មានចិត្តត្រេកអរ ដឹងច្បាស់នូវវាចារបស់ព្រះពុទ្ធ ជា
គ្រឿងសម្តែងនូវព្រះនិព្វាន ឈ្មោះអមតៈ ទះដៃហើយ ចូរទៅ
បម្រើ ។ ខ្ញុំជួបនូវផលនៃការបម្រើ ដែលខ្ញុំសន្សំល្អហើយ
ចំពោះព្រះសាស្តា ក្នុងកប្បទីបីម៉ឺន ខ្ញុំមិនដែលទៅកើតក្នុងទុគ្គតិ
ឡើយ ។ ក្នុងកប្បទី ១២៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច
ចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមសមលន្តតៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ
មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ

ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុបិនិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ

គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុបិនិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សុទារិចរិយវគ្គទី ១៧

សុទារិចរិយត្ថេរាបទាន

[៦១] អបទានរបស់ព្រះសុទារិចរិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា បទុមោ
នាម នាមេន ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះមុនីដ៏ប្រសើរ
អង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្ថរៈ កើតក្នុងកំណើតយក្ខ
ទៅកាន់សមាគមយក្ខ ក្នុងព្រៃហិមពាន្ត បានស្តាប់នូវព្រះធម្មទេសនារបស់
ព្រះមានព្រះភាគ ដែលទ្រង់សម្ដែងដល់ពួកទេវតា យក្ខ គន្ធា និងនាគហើយ
មានចិត្តជ្រះថ្លា ផ្ដងដើមដៃទាំងពីរប្រណាម្យនមស្ការ ដោយបុណ្យនោះ
កុលបុត្តនោះ ចុះចាកអត្តភាពនោះហើយ កើតក្នុងទេវលោកខ្ពស់ឡើង
សោយទិព្វសុខក្នុងទេវលោកនោះ កើតក្នុងមនុស្សលោក សោយសម្បត្តិ
មានចក្ខុព័ត្តិសម្បត្តិជាដើមក្នុងពួកមនុស្ស ក្នុងពុទ្ធប្បទេកាលនេះ កើតក្នុង
ត្រកូលគហបតី ក្នុងព្រះនគរសាវតី ជាអ្នកស្មុកស្មម មានទ្រព្យច្រើន មាន
កោគសម្បត្តិច្រើន ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ បានស្តាប់នូវព្រះធម្មទេសនា
របស់ព្រះសាស្តាហើយ កើតនូវសទ្ធាបួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បាន
សម្រេចអរហត្ត ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះថេរៈរព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស
 កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
 បទុមោ នាម នាមេន ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា បទុមោ
 គប្បីជ្រាបសេចក្តីដូច្នោះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គណា កាលលើកព្រះបាទឡើង
 មានផ្កាយក្រៃជ្រកផែនដីផុសឡើង ទទួលព្រះបាទព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ
 បានទទួលការថ្វាយព្រះនាមថា បទុម ដោយគ្រឿងសម្គាល់នោះ ។ ក្នុង
 អបទាននេះ លោកសំដៅដល់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ភ្ជាប់
 សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ យាងចេញចាកព្រះវិហារជាទីគង់
 យាងចូលទៅកាន់ព្រៃ ទ្រង់សម្តែងធម៌ ។

បទថា យក្ខានំ សមយោ សេចក្តីថា មានសមាគមនៃទេវតាទាំង
 ឡាយ ។ បទថា អជ្ឈាបេក្ខិសុ ភារទេ សេចក្តីថា បានឃើញច្បាស់
 ក្នុងកាលសម្តែងធម៌នោះ គឺមានប្រក្រតីឃើញច្បាស់ដោយពិសេស ។ ពាក្យ
 ដ៏សេស មានអត្ថប្រាកដច្បាស់ហើយនោះឯង ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាសុចារិចរិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

កណ្តវេរបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ២

[៦២] ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធក្ខៈ ជាចម្បងក្នុងលោក
 ជានរាសកៈ មានពួកសាវ័កចោមរោមហើយ ទ្រង់ស្តេចមកកាន់
 ក្រុង ។ ខ្ញុំជាអ្នកគ្រប់គ្រងក្នុងខាងក្នុងបូរី របស់ស្តេចដែលស្តេច
 តែងតាំង ខ្ញុំចូលទៅក្នុងប្រាសាទ បានឃើញព្រះពុទ្ធ ជាលោក-
 នាយក ។ ខ្ញុំយកផ្កាច្បារោយរាយចំពោះភិក្ខុសង្ឃ រោយរាយ
 ចំពោះព្រះពុទ្ធ ធ្វើឲ្យផ្សេងច្រើនក្រែលែងជានោះ ។ ក្នុងកប្បទី
 ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែល
 ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៨៧ អំពីកប្ប
 នេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ឈ្មោះមហិទ្ធិកៈ ទ្រង់បរិបូណ៌
 ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បទា ៤ វិមោក្ខ
 ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
 សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកណ្តវេរបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កណ្តវេរបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

កណ្តាលវេរបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[៦២] អបទានរបស់ព្រះកណ្តាលវេរបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្តើមថា
សិទ្ធត្ថោ នាម ភគវា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ កើតក្នុងត្រកូលសុទ្រៈ ចម្រើនវ័យ
ហើយ បានជាភ្នាក់ងារក្សាសន្តិសុខ ក្នុងព្រះរាជវាំង ។ សម័យនោះ ព្រះ
មានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ មានពួកភិក្ខុសង្ឃចោមរោម ទ្រង់ព្រះរាជ-
ដំណើរទៅតាមផ្លូវធំ ។ លំដាប់នោះ អ្នកក្សាសន្តិសុខក្នុងព្រះរាជវាំងនោះ
ឃើញព្រះមានព្រះភាគយាង កំពុងយាងទៅ មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើបបូជាព្រះ
មានព្រះភាគដោយផ្កាច្បា ហើយឈរនមស្ការ ។

ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ សោយសុគតិសម្បត្តិតែម្យ៉ាង ក្នុង
ពុទ្ធបុព្វកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ បានស្តាប់
ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តា មាននូវសទ្ធា ទើបចេញបួស មិនយូរ
ប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

លោកសម្រេចអរហត្តហើយ រព្វកដល់កុសលកម្មដែលធ្វើក្នុងកាល
មុន កើតនូវសោមនស្ស ទើបពោលពាក្យថា សិទ្ធត្ថោ នាម ភគវា
ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងនោះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ព្រោះបានពោល
ហើយខាងដើមនោះឯង ។^{១៧៣}

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយកត្តរាបទានទី ៣

[៦៣] ក្នុងកាលពីដើម ខ្ញុំបានថ្វាយផ្ទៃឈើ បានថ្វាយផ្ទៃដូង ដែលគេសន្មតថាជាអង្កែម ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម តិស្សៈ ។ លុះថ្វាយផ្ទៃឈើនោះ ចំពោះព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមតិស្សៈ ជាមហេសីហើយ ក៏រីករាយ ខ្ញុំមានសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម ក៏បាន ទៅកើតតាមសេចក្តីប្រាថ្នា ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ក្នុង គ្រានោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយទាន ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការឲ្យនូវផ្ទៃឈើ ។ ក្នុងកប្បទី ១៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមឥន្ទសមៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយ កែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ នឹងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះខុទ្ទកនិកាយកត្តរមានអាយុ បាននូវសម្តែង គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ខុទ្ទកនិកាយកត្តរទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ខន្ធកាយកត្តាបទាន

[៦៣] អបទានរបស់ព្រះខន្ធកាយកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា
តិស្សស្ស ខោ ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះជិនស្រី
ដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន
ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ កើតក្នុងត្រកូល
សុទ្ធៈ ឃើញព្រះមានព្រះភាគហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយផ្ទៃឈើតូច
ធំជាច្រើន ដែលមានរសត្វាញ់ ដូចជា ស្វាយ ព្រីង និងនំដែលគួរទំពា
ជាដើម ។ ដើម្បីសេចក្ដីជ្រះថ្លាដល់កុលបុត្តនោះ ព្រះមានព្រះភាគបានសោយ
ក្នុងខណៈដែលកុលបុត្តនោះសម្លឹងមើលនោះឯង ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្ត
នោះ សោយសុគតិសម្បត្តិតែម្យ៉ាង ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមាន
ត្រកូល ក្នុងនគរសាវត្ថី ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ បានស្ដាប់ព្រះធម្ម-
ទេសនារបស់ព្រះសាស្ដាហើយ កើតនូវសទ្ធា មានការជ្រះថ្លា និងរាប់អាន
ច្រើន ទើបចេញបួស ធ្វើសាសនាឲ្យល្អដោយវត្តបដិបត្តិ ស្អាតដោយ
អលង្ការ គឺសីល មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត ។

ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនថា អញបានធ្វើកុសលដ៏ល្អ ក្នុង
ខេត្តដែលល្អ ក្នុងកាលមុនជាការល្អពិត កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស
អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា តិស្សស្ស ខោ
ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។

គប្បីជ្រាបអត្តក្នុងបទនោះ ទ្រង់ព្រះនាមថា តិស្ស តាមដែលព្រះជនក
និងព្រះជននីដាក់ឲ្យ ព្រោះកាលព្រះសូត ធ្វើឲ្យកើតសម្បត្តិក្នុងកតទាំង ៣
យ៉ាង ន័យម្យ៉ាងទៀត ទ្រង់ព្រះនាមថា តិស្ស ព្រោះទ្រង់ជាព្រះពុទ្ធហើយ
ទ្រង់ញ៉ាំងមហាជនឲ្យត្រេកអរដោយត្រៃសរណគមន៍ ទ្រង់ទូន្មានប្រៀនប្រដៅ
ឲ្យពួកគណៈដែលដល់ព្រមដោយហេតុ ឲ្យតាំងនៅក្នុងសម្បត្តិពីរ គឺសក្ក-
សម្បត្តិ និងនិព្វានសម្បត្តិ ឈ្មោះថា ភគវា ព្រោះទ្រង់ប្រកបដោយកគធម៌
ទាំងឡាយ មានសមាបត្តិគុណជាដើម អធិប្បាយថា ក្នុងកាលមុន ខ្ញុំបាន
ថ្វាយផ្លែដូង និងផ្លែឈើដទៃនោះ ដល់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈអង្គ
នោះហើយ ។ បទថា រាជ្យកោរព្យា វាណសី សេចក្តីថា ខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែដូង
ដែលជាផ្លែឈើមិនដូចផ្លែនាឡិកេ និងផ្លែឈើនោះ ។ បទថា ខ្ញុំកំ អភិ-
សម្មតំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានថ្វាយរបស់ដែលគួរទំពា ដែលសន្មត គឺបញ្ញត្តិ
យ៉ាងល្អជាពិសេសថា ជារបស់គួរទំពាដែលល្អ ដែលត្រូវ ជារបស់ដែល
ផ្សំជាមួយទឹកឃ្មុំ និងស្ករក្រាមជាដើមយ៉ាងពិសេស ។ ពាក្យដ៏សេស មាន
អត្ថន័យបានន័យហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាខុទ្ទកនាយកត្ថេរាបដាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ទេសបូជកត្ថោបទានទី ៤

[៦៤] ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្តទេស្សី ជាចម្បងក្នុងលោក
 ជានរាសកៈ ហោះទៅកាន់អាកាស ស្តេចទៅក្នុងផ្នូរអាកាស ។
 ព្រះសាស្តា ជាមហាមុនី ស្ថិតនៅក្នុងប្រទេសណា ហើយទ្រង់
 ហោះទៅ ខ្ញុំជ្រះថ្លា បានបូជាចំពោះប្រទេសនោះ ដោយដែររបស់
 ខ្លួន ។ ក្នុងកប្បទី ១១៨ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាន
 ឃើញព្រះមហាមុនី ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការ
 បូជាចំពោះប្រទេស ។ ក្នុងកប្បទី ១១១ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើត
 ជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមគោសុជាត ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំ
 បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះទេសបូជកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ទេសបូជកត្ថោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ទេសបូជកត្តោបទាន

[៦៤] អបទានរបស់ព្រះទេសបូជកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា អត្តទស្សី
តុ ភគវា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើនវ័យ
ហើយ មានសទ្ធាជ្រះថ្លា បានជាពុទ្ធមាមកៈ ធម្មមាមកៈ សង្ឃមាមកៈ ក្នុង
កាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី មានពួកភិក្ខុសង្ឃចោមរោម
យាងទៅតាមអាកាស ដូចព្រះចន្ទ និងព្រះនាទិត្យ គោរចទៅក្នុងអាកាស ។
ឧបាសកនោះ បានយកគ្រឿងក្រអូប និងកម្រងផ្កាជាដើម មកបូជាត្រង់ទិស
ដែលព្រះមានព្រះភាគយាងទៅ ហើយឈរផ្ដងអញ្ជូនមស្ការ ។

ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ បានទៅកើតក្នុងទេវលោក សោយនូវ
សក្កសម្បត្តិ ហើយមកកើតក្នុងមនុស្សលោក សោយមនុស្សសម្បត្តិ ក្នុង
ពុទ្ធប្បទាកាលនេះ មកកើតក្នុងត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ ជាអ្នក
សម្បូរដោយគ្រឿងឧបកោគ និងគ្រឿងបរិកោគ បានស្ដាប់ព្រះធម្មទេសនា
របស់ព្រះសាស្ដាហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា មិនដាក់ចិត្តក្នុងយរាវាស ទើបចេញ
ចូល ជាអ្នកសម្បូរដោយវត្ថុ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត រព្វកដល់
បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមក

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា អត្តទស្សី តុ ភគវា ដូច្នោះជាដើម ។
ពាក្យនោះ មានអត្ថតាមដែលពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។

បទថា អនិលញ្ជាសេ គប្បីជ្រាបវិគ្គហៈដូច្នោះ ព្រោះលោកពោលថា
មគ្គោ បន្តោ បថោ បន្នោ អញ្ជាសំ វដ្ឋមាយនំ ជាពាក្យមានន័យដូចគ្នា
(ពាក្យទាំងអស់នេះ ប្រែថា ផ្លូវ) ហេតុនោះ ផ្លូវ គឺទិសដែលជាទីទៅ
របស់ខ្យល់ ទើបជា អនិលញ្ជាសេ (អាកាស) សេចក្តីថា ក្នុងអាកាស
នោះ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាទេសប្បជកត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

កណិកាវច្ឆទនិយត្តោបទានទី ៥

[៦៥] ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមវេស្សកូ ជាចម្បងក្នុងលោក ជា
 នរោសកៈ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់ស្តេចចូលទៅកាន់មហាវ័ន ដើម្បី
 សម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកាប់ផ្កាកណិកាវធ្វើ
 ជាឆត្រ លុះខ្ញុំធ្វើឲ្យជាដំបូលដោយផ្ការួចហើយ ទើបបូជាចំពោះ
 ព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាន
 បូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុង
 កប្ប ទី ២០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៨ ជាតិ
 ព្រះនាមសោណ្ណាកៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ
 មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
 ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកណិកាវច្ឆទនិយត្តោមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កណិកាវច្ឆទនិយត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

កណ៌ិការច្នៃទនិយត្តោបទាន

[៦៥] អបទានរបស់ព្រះកណ៌ិការច្នៃទនិយត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
វេស្សក្ខ ឆាម សមុទ្រោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវេស្សក្ខ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវ
ភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជាអ្នកសម្បូរដោយសទ្ធា ក្នុងសម័យនោះ ព្រះមាន
ព្រះភាគព្រះនាមវេស្សក្ខ ទ្រង់មានបំណងនឹងចម្រើននូវវិវេក ទើបយាងចូល
ទៅកាន់ព្រៃធំ ប្រថាប់គង់ ។ លំដាប់នោះ ឧបាសកនោះ ក៏ទៅកាន់ព្រៃធំ
នោះដោយការងារណាមួយ បានឃើញព្រះមានព្រះភាគ ប្រថាប់គង់ រុងរឿង
ដូចគំនរភ្លើង មានចិត្តជ្រះថ្លា បេះនូវផ្កាកណ៌ិការមកធ្វើជាឆត្រ ហើយបំផ្លា
ជាពិភានបូជាខាងលើព្រះទេស ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់ ដោយអានុភាព
នៃព្រះមានព្រះភាគ ពិភានផ្កានោះតាំងនៅដដែលមិនស្ងួតស្រពោនអស់កាល
៧ ថ្ងៃ ចំណែកព្រះមានព្រះភាគក៏ចូលផលសមាបត្តិ និងនិរោធសមាបត្តិ ។
កុលបុត្តនោះ ឃើញនូវភាពអស្ចារ្យនោះហើយ កើតសោមនស្ស ទើបថ្វាយ
បង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយឈរផ្គង់អញ្ជាលី ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចេញ
ចាកសមាបត្តិហើយ យាងទៅកាន់វិហារវិញនោះឯង ។

ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ បានសោយសម្បត្តិក្នុងទេវតា និង
មនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ក្នុងនគរ

អង្គកថា វិសុទ្ធធដនវិលាសិនី សុបិនិចរិយវគ្គទី ១៧

៦៥៥

សាវត្ថី ចម្រើនវ័យហើយ ជាអ្នកសម្បូរដោយសទ្ធា បានស្តាប់ព្រះធម្ម-
 ទេសនារបស់ព្រះសាស្តាហើយ មិនដាក់ចិត្តក្នុងការគ្រប់គ្រងផ្ទះ ទើបចេញ
 បួស ធ្វើសាសនារបស់ព្រះជិនស្រីឲ្យល្អដោយវត្តបដិបត្តិ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏
 បានជាព្រះអរហន្ត រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនហើយ កើតនូវសោមនស្ស
 កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
 វេស្សក្ខ ធាម សម្ពុទ្ធា ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា វេស្សក្ខ
 មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា វេស្សក្ខ ព្រោះសង្កត់ គឺគ្របសង្កត់នូវពួកវេស្សៈ
 បានដល់ បុគ្គលដែលជាឈ្មួញ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា វេស្សក្ខ ព្រោះទ្រង់
 គ្របសង្កត់ពួកវេស្សៈ គឺមានទាំង ៥ បាន ។ ឈ្មោះថា សម្ពុទ្ធ ព្រោះទ្រង់
 ត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈទាំងឡាយដោយព្រះអង្គឯង បានដល់ ព្រះសម្ពុទ្ធដែល
 មានព្រះនាមថា វេស្សក្ខ ។ បទថា ឱវាវិហារាយ មុនី មានវិគ្គហៈថា
 ឈ្មោះថា ឱវា ព្រោះរុងរឿងភ្នំស្វាង គឺធ្វើវត្តនោះៗ ឲ្យឃើញច្បាស់ បាន
 ដល់ ពេលវេលាដែលកំណត់ តាំងអំពីព្រះអាទិត្យរះឡើង ដល់ព្រះអាទិត្យ
 លិច ។ ការនៅ គឺកាលផ្លាស់ប្តូរដោយឥរិយាបថ ៤ ឈ្មោះថា វិហារ ការ
 នៅក្នុងពេលថ្ងៃ ឈ្មោះថា ឱវាវិហារ អធិប្បាយថា ព្រះពុទ្ធមុនី ទ្រង់
 អង្គអាចជាធនៈ ប្រសើរបំផុតក្នុងលោក ចូលទៅកាន់ព្រៃធំដើម្បីសម្រាក
 ក្នុងពេលថ្ងៃ ។ ពាក្យដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាកណ្តិការច្នូននិយត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សប្បទាយកត្តរាបទានទី ៦

[៦៦] ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមផុស្សៈ ទ្រង់គួរទទួលនូវ
 គ្រឿងបូជា ព្រះអង្គជាវិរបុរស ស្តេចទៅតាមផ្លូវ ញ៉ាំងមហាជន
 ឲ្យរលត់ទុក្ខ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ស្តេចមកកាន់សម្មាកររបស់ខ្ញុំ
 តាមលំដាប់ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំទទួលយកបាត្រ ហើយបានថ្វាយ
 ទឹកដោះថ្នាំ និងប្រេង ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាល
 នោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយទឹកដោះថ្នាំ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់
 ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយទឹកដោះថ្នាំ ។ ក្នុងកប្បទី ៥៦ អំពី
 កប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាមសមោទកៈ
 ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា
 ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសប្បទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សប្បទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សប្បិទាយកត្តោបទាន

[៦៦] អបទានរបស់ព្រះសប្បិទាយកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា
ដុស្សោ នាមាថ ភគវា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមជុស្សៈ កុលបុត្តនេះកើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ។
ក្នុងកាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគ មានភិក្ខុសង្ឃចោមរោម យាងទៅតាមផ្លូវ
ដល់ទ្វារផ្ទះរបស់ឧបាសកនោះ ។ លុះឧបាសកនោះ ឃើញព្រះមានព្រះភាគ
មានចិត្តជ្រះថ្លា ថ្វាយបង្គំហើយ បានថ្វាយនូវសប្បិ និងប្រេងរហូតពេញ
បាត្រ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ធ្វើអនុមោទនាហើយ ចៀសចេញទៅ ។
កុលបុត្តនោះ តម្កល់ជីវិតនៅដោយសោមនស្សនោះឯង ដរាបដល់អាយុក្លាយ
ហើយចុះចាកអត្តភាពនោះ ។ ដោយបុណ្យនោះ ទើបបានទៅកើតក្នុង
ទេវលោក បានសោយទិព្វសុខ ហើយបានកើតក្នុងពួកមនុស្ស គ្រប់ភព
ដែលកុលបុត្តនោះកើត សោយតែសេចក្ដីសុខ ដល់ព្រមដោយអាហារដែល
មានរសត្វាញ់ ដូចជា សប្បិ ប្រេង ទឹកឃ្មុំ និងទឹកអំពៅជាដើម ។ ក្នុង
ពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលមួយ ក្នុងនគរសាវត្ថី ចម្រើនវ័យហើយ
មានសទ្ធា ដល់ព្រមដោយបញ្ញា ស្តាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តា
ហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើបចេញបួស ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយវត្តបដិបត្តិ មិន
យូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនហើយ កើតនូវសោមនស្ស កាល
 ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា ដុស្ស្វា
 នាមាថ ភគវា ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ដុស្ស្វា ជាព្រះ
 នាមដែលព្រះមាតា និងព្រះបិតាជាក់ឲ្យ ព្រោះព្រះអង្គប្រសូតក្នុងប្ញទ្ធិផុស្សៈ ។
 ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា ដុស្ស្វា ព្រោះព្រះអង្គពាល់ត្រូវ ឃើញច្បាស់ គឺបានធ្វើ
 ឲ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា ដុស្ស្វា ព្រោះព្រះអង្គ
 ពាល់ត្រូវ ឃើញច្បាស់ គឺបានជ្រាបហើយនូវព្រះបារមី ៣០ ពោធិបក្ខិយធម៌
 ៣៧ និងព្រះបរិយត្តិធម៌ គឺព្រះត្រៃបិដកទាំងមូល ។ ឈ្មោះថា ភគវា ព្រោះ
 ទ្រង់ដល់ព្រមដោយចំណែកនៃបុណ្យ ដូចជា ជាអ្នកមានជោគ ជាអ្នកមាន
 បុណ្យជាដើម ។ បទថា អាហុតិនំ បដិគ្គហោ សេចក្តីថា គ្រឿងបូជា និង
 សក្ការៈ លោកហៅថា អាហុតិ ។ ឈ្មោះថា អាហុតិនំ បដិគ្គហោ ព្រោះ
 ទ្រង់សមគួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា និងសក្ការៈទាំងនោះ ក្លាប់សេចក្តីថា ខណៈ
 នោះ គឺកាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមផុស្សៈ ជាអ្នកភ្ញៀវក្លា ទ្រង់
 ញ៉ាំងមហាជនឲ្យត្រជាក់ យាងទៅក្នុងផ្នូរ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថ
 ប្រាកដច្បាស់ហើយនោះឯង ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាសប្បិទាយកត្តោរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

យុទ្ធិកបុប្ផិយត្ថេរាបទានធិ ៧

[៦៧] ខ្ញុំទៅតាមទីបណ្តោយខ្សែទឹក ទៀបឆ្នេរស្ទឹងឈ្មោះ
 ចន្ទកាតា ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធសយម្ហូ ដូចសាលរាជព្រឹក្ស ដែល
 មានផ្ការីកស្កុះស្កាយ ជិតស្ទឹងនោះ ។ ខ្ញុំកាន់យកផ្កាដកខិម
 ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមហាមុនី ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីក
 រាយ បានថ្វាយចំពោះព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជា
 ផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៦៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជា
 ស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាមសាមុទ្ធរៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ
 ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះយុទ្ធិកបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

យុទ្ធិកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

យុធិកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[៦៧] អបទានរបស់ព្រះយុធិកបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
ចន្ទភាគានធិតិវេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយក្នុងព្រះមុនិន្ទអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្សយនៃព្រះនិព្វានក្នុងជាតិមិនមែនតិច
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមផុស្សៈ កើតក្នុងត្រកូលសុទ្រៈ ចម្រើន
វ័យហើយ ត្រាប់ទៅតាមក្រសែទឹក ក្បែរឆ្នេរស្ទឹងចន្ទភាគា ដោយការងារ
ឯណានីមួយ បានឃើញព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមផុស្សៈ ដែលមានបំណង
នឹងស្រពស្រង់ ទ្រង់បញ្ចេញរស្មីរុងរឿងដូចគំនរភ្លើង កើតនូវសោមនស្ស
បេះនូវផ្កាដកខិម (ផ្កាមូល) ដែលកើតក្នុងទីនោះ មកបូជាព្រះមានព្រះភាគ
ព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើអនុមោទនាដល់កុលបុត្តនោះ ។

ដោយចំណែកនៃបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និង
មនុស្សទាំងឡាយ បានសោយសម្បត្តិក្នុងលោកទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ
កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើនវ័យហើយ បានស្តាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះ
មានព្រះភាគ មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើបចេញបួស ធ្វើព្រះសាសនាឲ្យល្អដោយ
វត្តបដិបត្តិ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត រព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន
កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើប
ពោលពាក្យថា ចន្ទភាគានធិតិវេ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យដ៏សេសទាំងអស់
មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

សុត្តន្តបិដក

ទុស្សទាយកត្តោបទានធិ ៨

[៦៨] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំជារាជបុត្រក្នុងប្តីឈ្មោះតិវរា ជាទីក្រុង
 គួររីករាយ ខ្ញុំបាននូវបណ្ណាការ ហើយថ្វាយព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គជា
 បុគ្គលស្ងប់រម្ងាប់ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួលហើយ ទ្រង់
 ពាល់សំពត់ដោយព្រះហស្ត លុះព្រះពុទ្ធព្រះនាមសិទ្ធក្ខៈ ទទួល
 ហើយ ក៏ហោះទៅកាន់អាកាសវេហាស៍ ។ កាលព្រះពុទ្ធស្តេចទៅ
 សំពត់ទាំងឡាយក៏អណ្តែតទៅតាមក្រោយ ខ្ញុំញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា
 ចំពោះព្រះពុទ្ធនោះថា ព្រះពុទ្ធជាអគ្គបុគ្គលរបស់យើង ។ ក្នុង
 កប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
 បានថ្វាយសំពត់ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយ
 សំពត់ ។ ក្នុងកប្បទី ៦៧ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំបាន
 កើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមបរិសុទ្ធៈ ជាធំជាងមនុស្ស ទ្រង់
 មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពុទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះទុស្សទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ទុស្សទាយកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ទុស្សនាយកត្ថរាបទាន

[៦៨] អបទានរបស់ព្រះទុស្សនាយកត្ថរ មានពាក្យផ្ដើមថា
តវរាយំ បុរេ រម្មេ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះជិនស្រី
ដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន
ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ កើតក្នុងរាជ-
ត្រកូល លុះចម្រើនវ័យហើយ បានតំណែងជាឧបរាជ ជាអ្នកមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ
បានទទួលព្រះរាជទានជនបទមួយកន្លែងជាធំ ក្នុងជនបទនោះ សង្រ្គោះអ្នក
នគរទាំងឡាយដោយសង្គហវត្ថុ ៤ ប្រការ គឺទាន បិយវាចា អត្ថបរិយា
និងសមានត្ថតា ។ ក្នុងសម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ទ្រង់
បានយាងទៅកាន់ជនបទនោះហើយ កាលនោះ ព្រះឧបរាជអង្គនោះ បាន
ទទួលគ្រឿងបណ្ណាការហើយ បូជាព្រះមានព្រះភាគ ដោយសំពត់សាច់ម្តង
ក្នុងទីនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់យកព្រះហស្តអង្រែលសំពត់នោះហើយ
យាងទៅតាមអាកាស ។ សំពត់នោះក៏អណ្តែតជាប់តាមព្រះមានព្រះភាគទៅ
មិនជាប់ កាលព្រះឧបរាជអង្គនោះទតឃើញនូវភាពអស្ចារ្យនោះហើយ ជ្រះថ្លា
ពន់ពេក បានប្រថាប់ឈរផ្ដងអញ្ជូលី ក្នុងទីដែលព្រះមានព្រះភាគយាងទៅ
ដល់ហើយ មហាជនទាំងអស់ដែលនៅក្នុងទីនោះ ឃើញព្រះមានព្រះភាគ
និងភាពអស្ចារ្យនោះហើយ កើតអស្ចារ្យក្នុងចិត្ត បានឈរផ្ដងអញ្ជូលីដូចគ្នា
ព្រះមានព្រះភាគយាងទៅកាន់វិហារនោះមួយរំពេច ដោយកុសលនោះឯង

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី សុបិនិចរិយវគ្គទី ១៧

៦៦៣

ព្រះឧបរាជនោះ ចុះចាកអត្តភាពនោះហើយ ទៅកើតក្នុងទេវលោក សោយ
ទិព្វសម្បត្តិក្នុងទេវលោកនោះហើយ កើតក្នុងមនុស្សលោក សោយចក្កពត្តិ-
សម្បត្តិជាដើម ។ ក្នុងពុទ្ធប្បទកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលមួយ ដែលសម្បូរ
ដោយសម្បត្តិជាច្រើន ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ជ្រះថ្លា
ក្នុងព្រះរតនត្រ័យ បានស្តាប់នូវព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ
មាននូវសទ្ធា ទើបចេញបួស ព្យាយាមមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាល
ប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា តិវរាយំ
បុរេ រម្មេ ដូច្នោះជាដើម ។

អធិប្បាយថា ខ្ញុំជាព្រះរាជឱវស នៅក្នុងព្រះនគរដែលគួរជាទីត្រេកអរ
ឈ្មោះថា តិវរា នោះ បាននាំយកសំពត់ទៅបូជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
សិទ្ធិត្ថៈ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យបានហើយ ។^{១៧៧}

អង្គកថាទុស្សនាយកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សមាទបកត្ថេរាបទានទី ៩

[៦៧] ខ្ញុំជាអ្នកមានពួកគណៈច្រើនក្នុងក្រុងពន្ធមតី ជាបុគ្គល
 ប្រសើរជាងពួកជនទាំងនោះ ពួកជនទាំងនោះ សុទ្ធតែប្រព្រឹត្ត
 តាមសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំប្រជុំពួកជនទាំងអស់នោះ ហើយ
 បបួលក្នុងបុញ្ញកម្មថា យើងនឹងធ្វើនូវរោងសម្រាប់ជាបុញ្ញកេត្ត
 ដ៏ប្រសើររបស់ព្រះសង្ឃ ។ ពួកជនទាំងនោះ ក៏ទទួលស្តាប់ថា
 ប្រពៃ ហើយប្រព្រឹត្តតាមអំណាចសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ខ្ញុំ លុះធ្វើ
 រោងនោះឲ្យសម្រេចហើយ ក៏ថ្វាយចំពោះព្រះពុទ្ធព្រះនាមវិបស្សី ។
 ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
 បានថ្វាយរោង ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយ
 រោង ។ ក្នុងកប្បទី ៥៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចបក្កពត្តិ
 ១ អង្គ ព្រះនាមអាវេលៈ ទ្រង់ជាជំនាន់ជន មានកម្លាំងច្រើន ។
 បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិ
 ហើយ ។

បានឮថា ព្រះសមាទបកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សមាទបកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សមាទបកត្តោបទាន

[៦៧] អបទានរបស់ព្រះសមាទបកត្តោ មានពាក្យផ្ដើមថា **នគរេ ពន្ធមតិយា ដូច្នោះ ។**

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានកុសលសម្បារធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពមិន មែនតិច ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងផ្ទះមាន ត្រកូល ចម្រើនវ័យហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ បំពេញបុណ្យជានិច្ច មាន សទ្ធាជ្រះថ្លា ប្រាប់ឲ្យប្រជុំពួកឧបាសកជាច្រើន ខ្លួនឯងជាប្រធានគណៈ ប្រឹក្សាគ្នាថា ពួកយើងនឹងនាំគ្នាសាងបារ៉ា ហើយបបួលមនុស្សទាំងអស់ ពង្រាបដីឲ្យស្មើ រោយខ្សាច់ពណ៌សធ្វើបារ៉ាមួយ ហើយវេរថ្វាយដល់ព្រះមាន ព្រះភាគ ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះកើតក្នុងទេវលោក សោយ សម្បត្តិក្នុងកាមាវចរ ៦ ជាន់ហើយ កើតក្នុងមនុស្សលោក បានសោយចក្ក- ពត្តិសម្បត្តិជាដើមក្នុងពួកមនុស្ស ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមាន ត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះមានព្រះភាគ បានស្តាប់ ធម៌ហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា កើតសទ្ធា ទើបចេញបួស ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយ សីល ដល់ព្រមដោយវត្តបដិបត្តិ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់កុសលកម្មដែលខ្លួនធ្វើ កើតនូវ សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល ពាក្យថា **នគរេ ពន្ធមតិយា ដូច្នោះជាដើម ។**

គប្បីជ្រាបវិគ្គហៈក្នុងបទនោះថា ឈ្មោះថា ពន្ធ ព្រោះអ្នកនគរទាំង
 មូល ជាប់ទាក់ទងគ្នាតែមួយ ដោយអំណាចញាតិ និងគោត្តជាដើម ។
 ឈ្មោះថា ពន្ធមតី ព្រោះជានគរដែលមានពន្ធ អធិប្បាយថា ពួកឧបាសក
 ជាច្រើន មានក្នុងនគរ ឈ្មោះថា ពន្ធមតី នោះ ។ ក្នុងបទថា មាឡ
 កស្សាម សង្ឃស្ស នេះ មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា មាឡ ព្រោះទាញ
 គឺទាក់ចិត្តគ្រប់មនុស្សទាំងអស់ដែលមកដល់ ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា មាឡ
 ព្រោះជាទីសមគួរក្នុងការធ្វើចិត្តឲ្យស្ងប់ សម្រាប់ពួកភិក្ខុដែលមកដល់ មាឡ
 នោះឯង ប្រើជា មាឡក អធិប្បាយថា ពួកយើងនឹងធ្វើបារមីដើម្បីការនៅ
 ជាសុភវរបសភិក្ខុសង្ឃ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថប្រាកដហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាសមាធិបកត្ថរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បញ្ចន្តលិយត្ថេរាបទានទី ១០

[៧០] ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមតិស្សៈ ជាទីពឹងនៃសត្វលោក
 ជានរាសកៈ ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធមហាមុនី ព្រះអង្គជាអ្នកឈ្លាសវៃ
 ក្នុងវិហារធម៌ កំពុងចូលគន្ធកុដិ ទើបកាន់យកនូវផ្កាកម្រងមានក្លិន
 ប្រអូប ហើយដើរទៅកាន់សម្នាក់ព្រះជិនស្រី ។ ខ្ញុំមានសទ្ធាតិច
 តួចសោះ បានថ្វាយនូវគ្រឿងប្រអូប ប្រោះព្រំដោយម្រាមដៃ ៥
 ចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុ
 ដែលខ្ញុំបានថ្វាយគ្រឿងប្រអូប ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផល
 នៃគ្រឿងប្រអូប ដែលប្រោះព្រំដោយម្រាមដៃ ៥ ។ ក្នុងកប្បទី
 ៧២ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមសយម្បកៈ
 ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិ-
 សម្ព័ទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបញ្ចន្តលិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បញ្ចន្តលិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឧទាន

សុប្តារិចរិយត្ថេរាបទាន ១ កណវេរុប្បិយត្ថេរាបទាន ១
 ខដ្ឋទាយត្ថេរាបទាន ១ ទេសបូជកត្ថេរាបទាន ១
 កណិការច្ឆនិយត្ថេរាបទាន ១ សប្បិទាយកត្ថេរាបទាន
 ១ យុធិកប្បិយត្ថេរាបទាន ១ ទុស្សទាយកត្ថេរាបទាន
 ១ សមាទេបកត្ថេរាបទាន ១ បញ្ចង្គិលិយត្ថេរាបទាន
 ១ មានគាថា ៥៤ ។

សុប្តារិចរិយវគ្គទី ១៧ ចប់

អដ្ឋកថា

បញ្ចង្គលិយត្ថេរាបទាន

[៧០] អបទានរបស់ព្រះបញ្ចង្គលិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា តិស្សោ
នាមាសិ ភគវា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង
កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ កើតក្នុងត្រកូលមួយកន្លែង ចម្រើន
វ័យហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ សម្បូរដោយសម្បត្តិ មានសទ្ធាជ្រះថ្លា ឃើញ
ព្រះមានព្រះភាគចេញចាកផ្ទះ យាងចូលទៅកាន់វិហារ បានកាន់យកផ្កា
ដែលមានក្នុងក្រអូបច្រើនប្រភេទ ដូចជាផ្កាម្លិះជាដើម និងគ្រឿងលាប មាន
ខ្លឹមចន្ទន៍ជាដើម ទៅកាន់វិហារ យកផ្កាទាំងឡាយបូជាព្រះមានព្រះភាគ
យកម្រាម ៥ ជ្រលក់គ្រឿងក្រអូបប្រោះព្រំត្រង់សរីរៈ របស់ព្រះមានព្រះភាគ
ថ្វាយបង្គំហើយ ចៀសចេញទៅ ។

ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ បានសោយសម្បត្តិទាំងពីរ ក្នុង
ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលមួយ
កន្លែង ដែលសម្បូរដោយសម្បត្តិ ចម្រើនវ័យហើយ ស្ដាប់ព្រះធម្មទេសនា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

៦៧០

របស់ព្រះសាស្តា មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើបចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជា
 ព្រះអរហន្ត រព្វកដល់បុព្វកម្មបានយ៉ាងជាក់ច្បាស់ថា អញបានលោកុត្តរ-
 សម្បត្តិនេះ ព្រោះធ្វើកុសលកម្មនេះឯង កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្ត
 មកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា តិស្សោ នាមាសិ ភគវា ដូច្នេះ
 ជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាបញ្ចវគ្គលិយត្ថេរាបទាន ចប់
 សុទានិច្ឆយវគ្គទី ១៧ ចប់

សុត្តន្តបិដក
កុម្មទវគ្គ ១៨

កុម្មទមាលិយត្ថេរាបទានទី ១

[៧១] មានស្រះកើតឯងដ៏ធំ នៅទៀបភ្នំហិមពាន្ត ខ្ញុំជាអារក្សទឹក
កើតក្នុងស្រះនោះ មានរូបដ៏សម្បើម មានកម្លាំងច្រើន ។ កុម្មទ
មានផ្ការីកស្កុះស្កាយក្នុងស្រះនោះ ពួកជាកុម្មទប្រមាណប៉ុនកង
រទេះ កើតឡើងក្នុងស្រះនោះ ខ្ញុំតែងបេះផ្កាផង ផ្លែផង ជា
រឿយៗ ។ គាប់ជួន ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្តទស្សី ជាធំ
ជាងសត្វជើង ២ ជានរាសកៈ ទ្រង់ឃើញផ្កា ដែលខ្ញុំបេះគរទុក
ក៏ស្តេចមកក្នុងសម្លាករបស់ខ្ញុំ ។ លុះ (ខ្ញុំឃើញ) នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
ជាទេវតារបស់ទេវតា ជានរាសកៈហើយ ខ្ញុំក៏យកផ្កាទាំងអស់
មកថ្វាយព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកាលនោះ ផ្កាម្រងទាំងប៉ុន្មាន ក៏ទៅ
ជាគ្រឿងប្រក់ថ្វាយព្រះតថាគត ដែលស្តេចទៅទៀបភ្នំហិមពាន្ត ។
ក្នុងកប្បទី ១១៨ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា
ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ១៥

អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្ដេចបក្កពត្តិ ៧ ជាតិ ជាធំជាងជន
 ព្រះនាមសហស្សរថៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកុម្មុទមាលិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្ដែងនូវ

គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កុម្មុទមាលិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

កុម្មុទ្ធវគ្គី ១៨

កុម្មុទ្ធមាលិយត្ថេរាបទាន

[៧១] អបទានរបស់ព្រះកុម្មុទ្ធមាលិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា បព្វតេ ហិមវន្តម្ហិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី កើតជាអារក្សទឹក ត្រង់ស្រះធំ ដែលកើតឯង ជិតភ្នំហិមពាន្ត ឃើញព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអត្តទស្សី យាង ទៅក្នុងទីនោះហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា បេះផ្កាកុម្មុទ្ធនៅបូជាព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ធ្វើអនុមោទនាហើយ យាងចៀសចេញទៅ ។

ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ ចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ កើតក្នុង ទេវលោក សោយសម្បត្តិក្នុងកាមាវចរសួគ៌ ៦ ជាន់ហើយ កើតក្នុងមនុស្ស បានសោយសម្បត្តិ មានចក្ខុពត្តិសម្បត្តិជាដើម ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើត ក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើនវ័យហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ បួសហើយ ព្យាយាមបានសម្រេចអរហត្ត ដែលជាទីបំផុតនៃព្រហ្មចរិយៈ រព្វកដល់បុព្វកម្ម របស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុង កាលមុន ទើបពោលពាក្យថា បព្វតេ ហិមវន្តម្ហិ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា វត្តដោ រក្ខុសោ អាសី សេចក្តីថា ខ្ញុំ
 បានជាអារក្សទឹក កើតក្នុងស្រះធំដែលកើតឯងនោះ គឺបានជាយក្ខមិនមាន
 មេត្តា បរិភោគឈាម និងសាច់អ្នកដទៃ មានរូបរាងគួរឆ្លើម មានសភាព
 គួរខ្លាច មានកម្លាំងច្រើន មានថាមពលច្រើន ជាយក្ខវិទូរស ។

បទថា កុម្មុំ បុប្ផិទេ វត្ត សេចក្តីថា កាលមិនមានពន្លឺព្រះអាទិត្យ
 ចាំងទៅក្នុងស្រះនោះ លុះដល់ល្ងាចផ្កាក៏ក្តោប មិនមានរស្មី មិនមានពណ៌
 មានតែការស្ងួតស្រពោន ព្រោះហេតុនោះ ទើបផ្កានោះ បានឈ្មោះថា កុម្មុំ
 អធិប្បាយថា ផ្កាកុម្មុំដែលរីកហើយ គឺបើកត្របកហើយ ។ បទថា ចក្ក-
 មត្តានិ ជាយរេ សេចក្តីថា ផ្កាទាំងនោះ មានទំហំប៉ុនកង្កែប ។ ពាក្យ
 ដ៏សេស មានអត្ថន័យបានងាយហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាកុម្មុំមាលិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

និស្ស្រណីទាយកត្តរាបទានទី ២

[៧២] ខ្ញុំបានឲ្យគេធ្វើជណ្តើរសម្រាប់ឡើងកាន់ប្រាសាទ ថ្វាយ
 ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមកោណ្ឌញ្ញៈ ជាទីពឹងនៃសត្វលោក
 ទ្រង់ប្រកបដោយតាទិគុណ ។ ខ្ញុំបានបំពេញសម្បទា (នៃបុណ្យ)
 ដោយសេចក្តីជ្រះថ្លានៃចិត្តនោះ ទើបខ្ញុំទ្រទ្រង់នូវរាងកាយជាទី
 បំផុត ក្នុងសាសនានៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ១០៣១
 អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៣ ជាតិ ព្រះនាម
 សម្ពហុលៈដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន បដិសម្បទា ៤ វិមោក្ខ ៨
 និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនិស្ស្រណីទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

និស្ស្រណីទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

និស្សេណីនាយកត្ថេរាបទាន

[៧២] អបទានរបស់ព្រះនិស្សេណីនាយកត្ថេរា មានពាក្យផ្ដើមថា
កោណ្ឌញ្ញស្ស ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះជិនស្រី
ដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន
ក្នុងជាតិមិនមែនតិច ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមកោណ្ឌញ្ញៈ កើត
ក្នុងត្រកូលជាន់ឈើ មានសទ្ធាជ្រះថ្លា បានស្តាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះ
មានព្រះភាគហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា សាងជណ្ដើរ ធ្វើដោយឈើខ្លឹម
សម្រាប់ឡើងកាន់ប្រាសាទ ដែលជាទីប្រថាប់របស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយ
លើកឡើងតម្កល់ ។ ដើម្បីបន្ថែមសេចក្ដីជ្រះថ្លាដល់កុលបុត្តនោះ ព្រះមាន
ព្រះភាគយាងឡើងកាន់ប្រាសាទ ក្នុងខណៈដែលកុលបុត្តនោះកំពុងមើល
ឃើញនោះឯង ។ កុលបុត្តនោះ មានចិត្តជ្រះថ្លាក្រៃលែង អស់ជីវិតដោយ
បីតិ និងសោមនស្សនោះឯង បានទៅកើតក្នុងទេវលោក សោយទិព្វសម្បត្តិ
ក្នុងទេវលោកនោះ កាលមកកើតក្នុងពួកមនុស្ស ក៏កើតក្នុងត្រកូលខ្ពស់
ព្រោះផលដែលបានសាងជណ្ដើរ បានសោយសុខក្នុងមនុស្សហើយ ក្នុង
ពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលមួយកន្លែង បានស្តាប់ព្រះធម្មទេសនា
របស់ព្រះសាស្តាហើយ កើតនូវសទ្ធា ទើបចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន
ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

អង្គការវិស្វទ្ធជនវិលាសិនី កុម្មុយនីស្ត ១៨

៦៧៧

ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាស
អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា កោណ្ឌញ្ញស្ស
ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា កោណ្ឌញ្ញស្ស មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា
កោណ្ឌ ព្រោះជាបុគ្គលគួរឆ្នើម ហូរចេញមក បានដល់ សត្វអាក្រក់ ។
ឈ្មោះថា កោណ្ឌញ្ញ ព្រោះជាបុគ្គលដទៃក្រៅអំពី កោណ្ឌ សេចក្តីថា មិន
ជាបុគ្គលអាក្រក់ តែជាបុរសឧត្តម ។ ម្យ៉ាងទៀត ពាក្យថា កោណ្ឌ ជា
ឈ្មោះរបស់ព្រះអង្គដោយគោត្ត ព្រោះប្រសូតក្នុងកោណ្ឌញ្ញគោត្ត ក្នុងបណ្តា
គោត្តរបស់ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ។ ខ្ញុំថ្វាយដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
កោណ្ឌញ្ញៈអង្គនោះ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថប្រាកដច្បាស់ហើយ ។^{០៣៧}

អង្គការវិស្វទ្ធជនវិលាសិនី កុម្មុយនីស្ត ១៨ ចប់

សុត្តន្តបិដក

រត្តិយបុប្ផិយត្ថេរាបទានធិ ៣

[៧៣] ក្នុងជាតិមុន ខ្ញុំជាព្រានម្រឹគ នៅក្នុងព្រៃធំ ខ្ញុំបានឃើញ
 ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី ជាទេវតារបស់ទេវតា ជានរាសកៈ ។
 ខ្ញុំបានឃើញដើមឈើថ្លែងគង់ ដែលមានផ្ការីកស្កុះស្កាយ ប្រកប
 ដោយសេចក្តីត្រេកអរ ហើយកាន់យកទាំងឫស មកថ្វាយព្រះ
 ពុទ្ធមហេសី ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពី កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែល
 ខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយ
 ផ្កា ។ ក្នុងកប្បទី ៨ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 ព្រះនាមសុប្បសន្នៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មាន
 កម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
 ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះរត្តិយបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

រត្តិយបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

រត្តិយបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[៧៣] អបទានរបស់ព្រះរត្តិយបុប្ផិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
មិត្តលុទ្ធា បុរេ អាសី ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុង កាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កើតក្នុងត្រកូលរបស់នាយព្រាន ចូលព្រៃដើម្បីបរាបាញ់ម្រឹក បានឃើញព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវិបស្សី យាងមកត្រង់ព្រៃដោយសេចក្ដីករុណា ដល់កុលបុត្តនោះ កុលបុត្តនោះមាន ចិត្តជ្រះថ្លា ទើបបេះផ្កាឈ្មោះរត្តិដែលរីកហើយ និងផ្កាអញ្ជូនខៀវ ព្រមទាំង ទងមកបូជា ដោយចិត្តដែលប្រកបដោយសោមនស្ស ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ ធ្វើនូវអនុមោទនាហើយ ក៏យាងចៀសចេញទៅ ។ ដោយបុណ្យនោះឯង កុលបុត្តនោះ បានអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ បានសោយ សម្បត្តិក្នុងលោកទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ បានស្តាប់ព្រះ ធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តាហើយ មើលឃើញទោសក្នុងកាមទាំងឡាយ ក៏ ចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្សថា ខ្ញុំជានាយព្រាន បានធ្វើកុសលកម្មល្អពិត កាលប្រកាស អបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា មិត្តលុទ្ធា បុរេ អាសី ដូច្នោះជាដើម ។

គប្បីជ្រាបវិគ្គហៈ ក្នុងពាក្យនោះថា ឈ្មោះថា មិត្តលុទ្ធា ព្រោះជា
មនុស្សយោរយោ រឹងរូស សម្លាប់នូវម្រឹកទាំងឡាយ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា
មិត្តលុទ្ធា ព្រោះលោកលន់ក្នុងពួកម្រឹក អធិប្បាយថា ក្នុងកាលមុន ខ្ញុំបាន
ជានាយព្រាន ។

បទថា រត្តិកំ បុប្ផិតំ ទិស្វា សេចក្តីថា ផ្កាច្រើនប្រភេទ មានផ្កាឈូក
ជាដើម រមែងរីកក្នុងពេលថ្ងៃ ព្រោះត្រូវពន្លឺព្រះអាទិត្យ និងក្តោបក្នុងពេល
រាត្រី តែផ្កាច្រើនប្រភេទ មានផ្កាម្លិះ និងផ្កាម្លិះរួតជាដើម ជាផ្ការីកក្នុងពេល
យប់ មិនរីកក្នុងពេលថ្ងៃ អធិប្បាយថា ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំបេះផ្កាដែល
មានក្លិនក្រអូបច្រើនប្រភេទ ដែលមានឈ្មោះថា ផ្ការត្តិ ព្រោះរីកក្នុង
ពេលយប់ និងបេះផ្កាអញ្ជើងមកបូជា ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថា រត្តិយបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឧទានទាយកត្តរាបទានទី ៤

[៧៤] ខ្ញុំបានធ្វើអណ្ណង ថ្វាយចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
 វិបស្សី ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំយកចង្កាន់បិណ្ឌបាតថ្វាយ (ថែមទៀត) ។
 ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
 បានធ្វើបុណ្យកម្ម ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយ
 អណ្ណង ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧទានទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឧទានទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឧទាននាយកត្ថេរាបទាន

[៧៤] អបទានរបស់ព្រះឧទាននាយកត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
វិបស្សិនោ ភគវតោ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើ ហើយក្នុងព្រះមុនី
ដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យក្នុងភពមិនមែនតិច ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះ
ភាគព្រះនាមវិបស្សិ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ចម្រើនវ័យហើយ គិតថា អញ
គួរថ្វាយទឹកជីក និងគួរធ្វើឲ្យទឹកជីកនោះមានសព្វកាល ដូច្នោះ ទើបជីក
អណ្តូងទឹកមួយកន្លែង ក្នុងវេលាដែលអណ្តូងមានទឹកពេញ បានឲ្យរៀបឥដ្ឋ
ការពារធ្វើឲ្យមាំ បានវេរថ្វាយអណ្តូងទឹកនោះ ដែលមានទឹកពេញដល់ព្រះ
មានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សិ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ធ្វើអនុមោទនា សម្ដែង
ដល់អាទិសង្ឃនៃការឲ្យទានទឹកជីក ។ ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ
អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងទីដែលកុលបុត្តនោះកើត
មានស្រះបោក្ខរណី អណ្តូងទឹក និងទឹកជីកជាដើមយ៉ាងបរិបូណ៌ កុលបុត្ត
នោះបានសោយតែសេចក្ដីសុខ ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលមួយ
កន្លែង ចម្រើនវ័យហើយ មាននូវសទ្ធាជ្រះថ្លា ទើបចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន
ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស
កាលប្រកាសអបទាន ដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា
វិបស្សិនោ ភគវតោ ដូច្នោះជាដើម។ បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា ឧទាននោ

អង្គកថា វិសុទ្ធធជនវិហាសិនី កុម្មុទវគ្គទី ១៨

៦៨៣

កតោ មយា មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា ឧទទាន ព្រោះជាទីផឹកទឹក ។ ពាក្យ
ថា ឧទទាន នោះ ជាឈ្មោះរបស់អណ្ណន៍ទឹក ស្រះបោក្ខរណី និងបឹង
អធិប្បាយថា ខ្ញុំបានធ្វើការជីកអណ្ណន៍នោះ ដើម្បីព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
វិបស្សី ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាឧទទាននាយកត្តោរាជាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សីហាសនទាយកត្តរាបទានទី ៥

[៧៥] កាលព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជានាយក ជាទីពឹង
 នៃលោក បរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បាន
 ថ្វាយសីហាសនៈ ។ សេចក្តីពិត ជនមានប្រមាណច្រើននាក់ បាន
 នូវសេចក្តីសុខក្នុងបរលោក ហើយរម្ងត់ទុក្ខបាន ព្រោះធ្វើនូវការ
 បូជា ដោយគ្រឿងក្រអូប និងផ្កាកម្រងជាច្រើន ក្នុងទីបរិនិព្វាន
 នោះ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ ថ្វាយបង្គំនូវពោធិព្រឹក្ស
 ដ៏ឧត្តម ខ្ញុំមិនទៅកើតក្នុងទុគ្គតិ អស់ ១ សែនកប្ប ព្រោះកុសល
 នេះ ។ ក្នុងកប្បទី ១៥០០០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច
 ចក្ខុពត្តិ ៨ ជាតិ ព្រះនាមសីលុច្ឆយៈដូចគ្នា ។ បដិសម្ភិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសីហាសនទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សីហាសនទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សីហាសនទាយកត្តាបទាន

[៧៥] អបទានរបស់ព្រះសីហាសនទាយកត្តា មានពាក្យផ្ដើមថា
និព្វតេ លោកនាថម្ហិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ
សន្សំបុណ្យដើម្បីសម្រេចព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះ
ភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងត្រកូលគហបតី ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្ដី
ហើយ បានស្ដាប់នូវព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្ដា ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ
កាលព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះបរិនិព្វានហើយ បានឲ្យសាងសីហាសនៈដែល
រំលេចដោយរតនៈ ៧ ប្រការ បូជាពោធិព្រឹក្ស និងបានបូជាដោយកម្រងផ្កា
គ្រឿងក្រអូប ធូបក្រអូបជាច្រើន ។

ដោយបុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្ស
ទាំងឡាយ បានសោយសម្បត្តិក្នុងលោកទាំងពីរ បានទទួលការបូជាក្នុងទី
ទាំងពួង ក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលនេះ កើតក្នុងផ្ទះមានត្រកូល ក្នុងនគរសាវត្ថី
ចម្រើនវ័យហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ បានស្ដាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះ
សាស្ដា មានចិត្តជ្រះថ្លា ទើបលះពួកញាតិចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បាន
ជាព្រះអរហន្ត រព្វកដល់កុសលសម្បារដែលខ្លួនបានសន្សំក្នុងកាលមុន កើត
នូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើប
ពោលពាក្យថា និព្វតេ លោកនាថម្ហិ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា សីហាននមនាសហំ មានវិគ្គហៈថា អាសនៈដែលវិចិត្រទៅដោយរូបសីហៈ ប្រាកដ មាន និរតនៈទាំងឡាយ ឈ្មោះថា អាសនសីហៈ ម្យ៉ាងទៀត អាសនៈដែលសមគួរប្រថាប់គង់របស់ ព្រះមានព្រះភាគ ដែលមិនខ្លាចចំពោះរាជសីហ៍ ឈ្មោះថា សីហានន ម្យ៉ាងទៀត សីហានន គឺអាសនៈដែលប្រសើរបំផុត ហេតុនោះ ទើប ឈ្មោះថា សីហានន អធិប្បាយថា ខ្ញុំបានថ្វាយសីហាននៈនោះ គឺខ្ញុំបាន បូជាពោធិព្រឹក្ស ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យបានងាយហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាសីហានននាយកត្តោរាជនាម ចប់

សុត្តន្តបិដក
មគ្គទត្តិកត្ថេរាបទានធិ ៦

[៧៦] ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអនោមទស្សី ជាធំជាង
សត្វជើង ២ ជានរាសកៈ ទ្រង់ចង្រ្កមក្នុងទីវាលស្រឡះ ដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់សេចក្តីសុខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា
មានចិត្តរីករាយ បានថ្វាយបង្គំព្រះបាទា ដែលទ្រង់លើកឡើង
ហើយខ្ញុំបេះផ្កាទាំងឡាយដែលល្អ ស្ថិតលើកំពូលភ្នំ មករោយ
រាយថ្វាយ ។ ក្នុងកប្បទី ២០០០០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជា
ស្តេចចក្ខុត្តិ ៥ ជាតិ ព្រះនាមបុប្ផទនិយៈដូចគ្នា មានកម្លាំង
ច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើ
ឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិ
ហើយ ។

បានឮថា ព្រះមគ្គទត្តិកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មគ្គទត្តិកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

មគ្គទត្តិកត្ថេរាបទាន

[៧៦] អបទានរបស់ព្រះមគ្គទត្តិកត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
អនោមទស្សី ភគវា ដូច្នោះ ។

លោកមានអាយុអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធ
អង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភព
នោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមអនោមទស្សី កើតក្នុងផ្ទះមាន
ត្រកូល ចម្រើនវ័យហើយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ បានឃើញព្រះមានព្រះភាគ
ព្រះនាមអនោមទស្សី កំពុងយាងចង្រ្កមក្នុងអាកាស បានឃើញភាពអស្ចារ្យ
ដែលមានផ្កាជាច្រើន រោយរាយត្រង់ជំហានព្រះបាទ ក្នុងទីចង្រ្កម មានចិត្ត
ជ្រះថ្លា បោះផ្កាទាំងឡាយឡើងទៅលើអាកាស ផ្កាទាំងនោះ ក៏បានក្លាយ
ជាពិតានបាំង ។

ដោយបុណ្យនោះ ទើបកុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅតែក្នុងសុគតិទាំងឡាយ
ប៉ុណ្ណោះ បានទទួលការបូជាក្នុងទីទាំងពួង បានសោយសេចក្ដីសុខ ក្នុង
ពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលមួយកន្លែង ដល់នូវភាពជាកំលោះ កើត
នូវសទ្ធា ទើបចេញបួស ជាអ្នកសម្បូរដោយវត្ថុបដិបត្តិ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏
បានសម្រេចអរហត្ត ប្រាកដឈ្មោះថា មគ្គទត្តិកត្ថេរ ព្រោះបានបូជាទីចង្រ្កម ។
ព្រះថេរវរព្យកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទាន
ដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា អនោមទស្សី ភគវា
ដូច្នោះជាដើម ។ បទថា ទិដ្ឋធម្មសុខត្ថាយ សេចក្ដីថា កើតនូវសេចក្ដីសុខ

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី កុម្មុទវគ្គទី ១៨

៦៨៩

ដូចជាមានខ្លួនស្រាល (ក្រោករហ័ស) ជាដើម ដែលកើតឡើងដោយការ
ចង្រ្កម ក្នុងអត្តភាពនេះ ។ បទថា អញ្ញោកាសម្មិ ចង្កមិ សេចក្តីថា បាន
យាងចង្រ្កមក្នុងទីវាល គឺទីស្រឡះ បានដល់ ធ្វើការឈានព្រះបាទយាងទៅ ។

បទថា ឧទុតេ ចានេ បុទ្ធានិ សេចក្តីថា កាលលើកព្រះបាទឡើង
ដោយការចង្រ្កម ផ្កាទាំងឡាយ មានផ្កាបទុម និងផ្កាឧប្បលជាដើម ផុស
ឡើងអំពីផែនដីរោយរាយហើយក្នុងទីចង្រ្កម ។ បទថា សោភំ មុទ្ធានិ វិជ្ជវេ
សេចក្តីថា ផ្កាទាំងឡាយនោះ អណ្តែតយ៉ាងល្អខាងលើព្រះសិរសារបស់
ព្រះពុទ្ធ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យបានងាយហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាមគ្គនត្តិកត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឯកទីបិយត្ថេរាបទានធិ ៧

[៧៧] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានថ្វាយប្រទីប ១ ដល់ព្រះមុនី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទៀបដើមស្រល់ ជាពោធិព្រឹក្ស ដ៏ប្រសើរ ។ កាលខ្ញុំកើតក្នុងភព កាលការសន្សំបុណ្យកើតហើយ ខ្ញុំក៏មិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយប្រទីប ។ ក្នុង កប្បទី ១៦០០០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៤ ជាតិ ព្រះនាមចន្ទរាជៈដូចគ្នាទ្រង់មានកម្លាំង ច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកទីបិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឯកទីបិយត្ថេរាបទាន ចប់
 កាលវាទី ៧ ចប់

អដ្ឋកថា

ឯកទីបិយត្ថេរាបទាន

[៧៧] អបទានរបស់ព្រះឯកទីបិយត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា
បទុមត្តរស្ស មុនិណោ ដូច្នោះ ។

លោកមានអាយុអង្គនេះ ជាអ្នកមានកុសលសម្ភារបានធ្វើហើយ ក្នុង
ព្រះជិនស្រីដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យ
នៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមត្តរៈ
កើតក្នុងត្រកូលគហបតី ចម្រើនវ័យហើយ មានសទ្ធាជ្រះថ្លា បានបូជាប្រទីប
មួយត្រង់ដើមស្រល់ដែលជាពោធិព្រឹក្សរបស់ព្រះមានព្រះភាគ បានដាក់ប្រេង
និងប្រឆេះ ធ្វើជាថាវរវត្ថុដើម្បីបូជាដោយប្រទីបមួយសព្វកាល ។ ដោយ
បុណ្យនោះ កុលបុត្តនោះ បានអន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ
ជាអ្នករុងរឿងក្នុងទិសពួកអន្លើ មានក្លែកថ្វាល្អ បានសោយសុខក្នុងលោក
ទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធប្បទេកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលមួយ ដែលសម្បូរដោយ
សម្បត្តិ ក្នុងនគរសាវត្ថី ដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតន-
ត្រ័យ បួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មានក៏បានសម្រេចអរហត្ត ប្រាកដឈ្មោះថា
ឯកទីបិយត្ថេរ ព្រោះបានសម្រេចគុណវិសេស ដោយការបូជាប្រទីប ។

ក្នុងកាលតមក ព្រះថេរវេរកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនហើយ កើតនូវ
សោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោល
ពាក្យថា បទុមត្តរស្ស មុនិណោ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យដ៏សេសទាំងអស់
មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

សុត្តន្តបិដក

មណិប្បជកត្ថេរាបទានធិ ៨

[៧៨] ស្ទឹងតែងហូរចេញអំពីខាងអាយក្នុំហិមពាន្ត គាប់ជួន
 គ្រានោះ ព្រះពុទ្ធសយម្ហូ ទ្រង់គង់នៅក្នុងខេត្តជាបន្ទាប់នៃស្ទឹង
 នោះ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ យកបល្ល័ង្កកែវមណី
 ដែលគេរចនាដោយប្រពៃ ជាទីត្រេកអរនៃចិត្ត ថ្វាយចំពោះព្រះ
 ពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយ
 បល្ល័ង្កកែវមណី ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។
 ក្នុងកប្បទី ១២ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្ដេចចក្ខុពត្តិ ៨ ជាតិ
 ព្រះនាមសតរង្សីដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមណិប្បជកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មណិប្បជកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

មណិប្បជកត្ថេរាបទាន

[៧៨] អបទានរបស់ព្រះមណិប្បជកត្ថេរ មានពាក្យផ្ដើមថា ឱរេន
ហិមវន្តស្ស ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គ
មុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភពនោះៗ
ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតក្នុងត្រកូលមួយកន្លែង
នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ឃើញទោសក្នុងយរាវាសនោះ ទើបលះយរាវាសចេញបួស
ជាតាបស សាងបណ្ណសាលាក្បែរស្ទឹងមួយកន្លែង ក្នុងចំណែកខាងអាយនៃភ្នំ
ហិមពាន្ត បានឃើញព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ដែលទ្រង់យាងចូល
ទៅក្នុងទីនោះ ព្រោះទ្រង់បំណងវិវេក និងដើម្បីអនុគ្រោះ បុគ្គលនោះ មាន
ចិត្តជ្រះថ្លា បានយកបល្ល័ង្កកែវមណិប្បជាដល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ ដើម្បីបន្ថែម
សេចក្ដីជ្រះថ្លាដល់កុលបុត្តនោះ ព្រះមានព្រះភាគក៏ប្រថាប់គង់លើបល្ល័ង្ក
នោះ កុលបុត្តនោះ មានចិត្តជ្រះថ្លាក្រៃលែង បានតាំងសេចក្ដីប្រាថ្នា ដើម្បី
សម្រេចព្រះនិព្វាន ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់អនុមោទនាហើយ ក៏ចៀស
ចេញទៅ ។ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ កុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុងទេវតា និង
មនុស្សទាំងឡាយ បានទទួលការបូជាក្នុងទីទាំងពួង សោយតែសេចក្ដីសុខ
ក្នុងពុទ្ធប្បាទកាលនេះ កើតនៅក្នុងត្រកូលដែលសម្បូរដោយសម្បត្តិ ក្នុង
នគរសាវត្ថី នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ថ្ងៃមួយ បានស្ដាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះ
សាស្ដាហើយ មាននូវសទ្ធាបួសហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់កុសលកម្មដែលខ្លួនធ្វើ កើតនូវសោមនស្ស
កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា **ឱរេន**
ហិមវន្តស្ស ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **ឱរេន** សេចក្តីថា ខាងអាយបន្ទាប់អំពីក្នុង
ហិមពាន្តមកបន្តិច ពាក្យថា **ឱរេន** នោះ ជាតតិយវិភត្តិ ចុះក្នុងអត្ថសត្តមី-
វិភត្តិ សេចក្តីថា ក្នុងភាគខាងអាយ ។ បទថា **នទិកា សម្បវត្ថុ** សេចក្តី
ថា ស្ទើរមួយខ្សែ ដែលមិនប្រាកដឈ្មោះហូរទៅ គឺបានហូរទៅ បានដល់
ហូរឆ្លងទៅ ។ បទថា **តស្សា ចានុបទេត្តមិ** សេចក្តីថា ក្នុងខេត្តក្បែរស្ទើរ
នោះ គឺជិតច្រាំង ។ បទថា **សយម្ហូ វសតេ តទា** សេចក្តីថា ក្នុងកាល
ណាខ្ញុំបានយកបល្ល័ង្កកែវមណីបូជា ក្នុងកាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគមិនមាន
អាចារ្យ ទ្រង់ជាព្រះពុទ្ធដោយព្រះអង្គឯង ប្រថាប់នៅ ។

បទថា **មណី** ក្នុងបទថា **មណី បគ្គយ្ហ បល្លង្កំ** នេះ មានវិគ្គហៈថា
ឈ្មោះថា **មណី** ព្រោះធ្វើឲ្យពេញចិត្ត គឺធ្វើនូវសោមនស្សឲ្យ ម្យ៉ាងទៀត
ឈ្មោះថា **មណី** ព្រោះរាប់ គឺវាយតម្លៃថា ជាគ្រឿងអាករណៈ ។ ម្យ៉ាង
ទៀត ឈ្មោះថា **មណី** ព្រោះព្រះរាជា និងឧបរាជជាដើម ទោះបីស្លាប់ ក៏មិន
ព្រមលះបង់កែវមណីនោះ គឺរមែងធ្វើសង្គ្រាមការពារ ដើម្បីបានកែវមណីនោះ
អធិប្បាយថា ខ្ញុំបានផ្តល់បល្ល័ង្កដែលធ្វើដោយកែវមណី ដែលគួរជាទីត្រេកអរ
នៃចិត្តវិចិត្រល្អនោះ បូជាដល់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ ពាក្យដ៏សេសទាំងអស់
នោះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

សុត្តន្តបិដក

តិកិច្ចកត្តោបទានទី ៩

[៧៩] ខ្ញុំជាពេទ្យ មានវិជ្ជាសាស្ត្រសិក្សាល្អហើយ នៅក្នុងនគរ
 ពន្ធមតី ជាអ្នកនាំមកនូវសេចក្តីសុខដល់មហាជន ពិសេសចំពោះ
 ពួកជនអ្នកមានជំងឺ មានទុក្ខខ្លាំង ។ ខ្ញុំឃើញសមណៈ អ្នកមាន
 សីល មានសេចក្តីរុងរឿងច្រើន ដែលកំពុងឈឺស្អាត ក្នុងកាល
 នោះ ក៏មានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានប្រគេនភេសជ្ជៈ ។
 សមណៈនោះ ឈ្មោះអសោកៈ មានតន្ត្រីយសស្រ្តីមល្ល ជា
 ឧបជ្ជាករបស់ព្រះវិបស្សីសម្មាសម្ពុទ្ធ ក៏សះជាភោគ ដោយភេសជ្ជៈ
 នោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាន
 ប្រគេនឱ្យសថ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃភេសជ្ជៈ ។
 ក្នុងកប្បទី ៨ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាម
 សញ្ចោសថៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។
 បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។
 បានឮថា ព្រះតិកិច្ចកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះដោយ ប្រការដូច្នោះ ។

តិកិច្ចកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

តិកិច្ចកត្តារាបទាន

[៧៩] អបទានរបស់ព្រះតិកិច្ចកត្តារ មានពាក្យផ្ដើមថា ឆតវេ

ពន្ធមតិយា ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានអធិការបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះជិនស្រី ដ៏ប្រសើរអង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វាន ក្នុងភពនោះៗ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កុលបុត្តនេះ កើតក្នុងត្រកូលគ្រូពេទ្យ ក្នុងនគរពន្ធមតិ ជាពហុសូត សិក្សាមកយ៉ាងល្អ ឈ្លាសក្នុងវេជ្ជកម្ម ព្យាបាលរោគបានច្រើនប្រភេទ បានព្យាបាលដល់ព្រះ ថេរៈឈ្មោះអសោក ជាឧបដ្ឋាករបស់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី ។

ដោយបុញ្ញកម្មនោះ ទើបកុលបុត្តនោះ បានសោយតែសេចក្ដីសុខ ផ្លាស់ប្ដូរ ទៅមក ក្នុងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ជាអ្នកមិនមានរោគ មានអាយុវែង មានសរីររាងកាយស្អាតដូចមាស គ្រប់ភពដែលខ្លួនកើត ។

ក្នុងពុទ្ធប្បទេកាលនេះ កើតក្នុងត្រកូលគហបតី ក្នុងនគរសាវត្ថី ចម្រើន វ័យហើយ សម្រេចការសិក្សាក្នុងសិល្បសាស្ត្រគ្រប់យ៉ាង ជាអ្នកមិនមាន រោគ មានតែសេចក្ដីសុខ ដល់ព្រមដោយសម្បត្តិជាច្រើន ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានុវិលាសិនី កុម្មុទវគ្គទី ១៨

៦៩៧

រតនត្រ័យ បានស្តាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តាហើយ មាននូវសទ្ធា
 លះនូវការគ្រប់គ្រងផ្ទះ ចេញបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានជាព្រះអរហន្ត ។
 រព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួន កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែល
 ប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន ទើបពោលពាក្យថា នគរេ ពន្ធមតិយា ដូច្នោះ
 ជាដើម ។ ពាក្យដ៏សេសទាំងអស់នោះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ព្រោះ
 មានន័យដូចពោលខាងដើមនោះឯង ។ ^{១៧៧}

អង្គកថាវិសុទ្ធានុវិលាសិនី កុម្មុទវគ្គទី ១៨ ចប់

សុត្តន្តបិដក

សង្ឃបដ្ឋាកត្ថោរាបទានទី ១០

[៨០] ខ្ញុំជាអារាមិកជន (អ្នកទំនុកបម្រុងអារាម ឬញោមវត្ត)
 ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធិព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវេស្សក្ខ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា
 មានចិត្តរីករាយ បានបម្រើព្រះសង្ឃដ៏ឧត្តម ។ ក្នុងកប្បទី ៣១
 អំពីកប្បនេះ ក្នុងគ្រានោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើបុណ្យកម្ម ខ្ញុំ
 មិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបម្រើ ។ ក្នុងកប្បទី ៧
 អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៧ ជាតិ ព្រះនាម
 សមោត្តកៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំង
 ច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើ
 ឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិ
 ហើយ ។

បានឮថា ព្រះសង្ឃបដ្ឋាកត្ថោរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សង្ឃបដ្ឋាកត្ថោរាបទាន ចប់

ឧទាន

កុម្មុទេមាលិយត្ថេរាបទាន ១ និស្សេណីទាយកត្ថេរាបទាន

១ ត្ថិយបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ ឧទេបទាយកត្ថេរាបទាន

១ សីហាសនទាយកត្ថេរាបទាន ១ មគ្គទត្តិកត្ថេរាបទាន

១ ឯកទីបិយត្ថេរាបទាន ១ មណិបូជកត្ថេរាបទាន ១

តិកិច្ចកត្ថេរាបទាន ១ សង្ឃបដ្ឋាកត្ថេរាបទាន ១ មានគាថា

៤៩ ។

កុម្មុទេវគ្គទី ១៨ ចប់

អដ្ឋកថា

សង្ឃបដ្ឋាកត្តរាបទាន

[៤០] អបទានរបស់ព្រះសង្ឃបដ្ឋាកត្តរ មានពាក្យផ្ដើមថា
វេស្សកុម្មិ ភគវតិ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈអង្គនេះ ជាអ្នកមានកុសលសម្បត្តិបានធ្វើហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធ
អង្គមុនៗ សន្សំបុណ្យទាំងឡាយ ដែលជាឧបនិស្ស័យនៃព្រះនិព្វានក្នុងភព
មិនមែនតិច ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវេស្សកុ កើតជាកូនប្រុស
របស់អ្នករក្សាវត្ត លុះដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីហើយ មានសទ្ធាជ្រះថ្លា
បោសសម្អាតវត្តក្នុងវិហារច្រើនកន្លែង បានបម្រើព្រះសង្ឃ ដោយសេចក្តី
គោរព ។ ដោយកុសលកម្មនោះឯង ទើបកុលបុត្តនោះ អន្ទោលទៅក្នុង
ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ បានសោយសម្បត្តិក្នុងលោកទាំងពីរ ក្នុងពុទ្ធ-
ប្បវេណីនេះ កើតក្នុងត្រកូលគហបតីក្នុងនគរសាវត្ថី ចម្រើនវ័យហើយ
ជាអ្នកដល់ព្រមដោយសម្បត្តិ សម្បូរដោយសេចក្តីសុខ មាននូវកេរ្តិ៍ឈ្មោះ
បានស្តាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តាហើយ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា
ទើបចេញបួស ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយវត្តបដិបត្តិ ធ្វើព្រះសាសនាឲ្យស្អាត
ចម្រើនវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចអរហត្ត មួយអន្លើដោយ
បដិសម្មិទា បាននូវអភិញ្ញា ៦ ជាអ្នកប្រាកដឈ្មោះថា សង្ឃបដ្ឋាកៈដូចគ្នា
ដោយអំណាចកុសលកម្ម ដែលលោកបានធ្វើក្នុងកាលមុន ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះថេរៈរព្វកដល់បុព្វកម្មរបស់ខ្លួនថា ខ្ញុំបានធ្វើកម្មអ្វីក្នុងកាល
មុនហ្ន៎ ទើបបានសម្រេចលោកុត្តរសម្បត្តិនេះ ក៏ជ្រាបច្បាស់ដោយប្រចក្ស

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

កើតនូវសោមនស្ស កាលប្រកាសអបទានដែលប្រព្រឹត្តមកក្នុងកាលមុន
ឲ្យប្រាកដ ទើបពោលពាក្យថា វេស្សភុម្មិ ភគវតិ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អយោសារាមិកោ អហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំ
បានជាបុគ្គលរក្សាវត្ត ក្នុងសាសនារបស់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវេស្សភូ ។
ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ព្រោះមានន័យដូចបានពោលខាង
ដើមហើយ និងព្រោះមានអត្ថន័យបានន័យនោះឯង ។^{២៣៧}

អដ្ឋកថាសង្ឃបដ្ឋាកត្តារាបទាន ចប់
កម្មទវគ្គទី ១៨ ចប់

សុត្តន្តបិដក កុដជបុប្ផិយវគ្គទី ១៩

កុដជបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ១

[៨១] (ខ្ញុំឃើញ) នូវព្រះផុស្សសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានវណ្ណៈដូច
 មាស ទ្រង់ឧត្តមដូចព្រះអាទិត្យ ទ្រង់ក្រឡេកមើលទិស ទ្រង់
 ពុទ្ធដំណើរទៅព្រំដីអាកាស ។ ខ្ញុំបានឃើញដើមខ្លែងគង់មានផ្ការីក
 ហើយបេះផ្ការីក និងផ្កាក្រពុំអំពីដើម បូជាដល់ព្រះផុស្សសម្ពុទ្ធ ។
 ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំ
 មិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ១៧
 អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៣ ជាតិ ព្រះនាមបុប្ផិតៈ
 ដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។
 បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។
 បានឮថា ព្រះកុដជបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កុដជបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

ពន្ធដីវកត្តរាបទានទី ២

[៨២] ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមសោភិតៈ ជាព្រះសយម្ព ដែលសប្បុរសសរសើរហើយ ព្រះអង្គស្តេចចូលសមាធិ គង់នៅត្រង់ចន្លោះភ្នំ ។ ខ្ញុំកំពុងស្វែងរកផ្កាដ៏ប្រសើរ ដែលកើតក្នុងទឹកនៃជាតិស្រះ ក៏បានឃើញផ្កាច្បា ក្នុងលំដាប់ស្មើ ។ ខ្ញុំកាន់យកដោយដៃទាំងពីរ ចូលទៅគាល់ព្រះមហាមុនី ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានបូជាដល់ព្រះសោភិតសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ១៤ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាមសម្មាសម្ពុទ្ធកប្បៈ ជាធំជាងជន មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះពន្ធដីវកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពន្ធដីវកត្តរាបទាន ចប់

កោតុម្ភិយត្ថេរាបទានទី ៣

[៨៣] ខ្ញុំមានចិត្តរីករាយ ចូលទៅរកព្រះសិវីសម្ពុទ្ធ ទ្រង់រុំរឿង ដូចផ្កាកណ៌ិការ ដែលគង់នៅត្រង់ចន្លោះភ្នំ ដូចជាសម្ពុទ្ធប្រមាណ មិនបាន ឬដូចផែនដីដីក្រាស់ ព្រះអង្គមានពួកទេវតាហែហម ហើយ ទ្រង់ដូចជាអាជានេយ្យដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ជានរះដ៏ឧត្តម ។ ខ្ញុំ យកផ្កា ៧ ទង និងសំពត់រោមសត្វដែលលាយល្អ ឬជាដល់ ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមសិវី ជាលោកពន្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពី កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ២០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបាន កើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាមមហានេលៈ ទ្រង់មានតេជៈ ច្រើន មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកោតុម្ភិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កោតុម្ភិយត្ថេរាបទាន ចប់

បញ្ចហត្ថិយត្ថេរាបទានធំ ៤

[៨៤] ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមតិស្សៈ ជាច្បងក្នុងលោក
 ជានរាសកៈ ដែលពួកសាវ័កចោមរោម ស្តេចទ្រង់ពុទ្ធដំណើរទៅ
 ក្នុងថ្នល់ ។ ខ្ញុំតាំងទុកនូវផ្កាឧប្បល ៥ ក្តាប់ ឬ ៤ ក្តាប់ ខ្ញុំជា
 កូននៃមាតាឈ្មោះហិតសុទ្ធិ ប្រាថ្នានឹងថ្វាយគ្រឿងបូជា ។ ខ្ញុំដែល
 រស្មីព្រះពុទ្ធពាល់ត្រូវហើយ បានបូជាព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានវណ្ណៈ
 ដូចជាមាស ទ្រង់ពុទ្ធដំណើរទៅក្នុងចន្លោះរានផ្សារ ព្រះអង្គឧត្តម
 ជាងសត្វជើង ២ ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុ
 ដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធ-
 បូជា ។ ក្នុងកប្បទី ១៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 ៥ ជាតិ ព្រះនាមសុលកសម្មតៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ
 ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពុទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបញ្ចហត្ថិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បញ្ចហត្ថិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឥសិមុគ្គទាយកត្ថោបទានទី ៥

[៨៥] ខ្ញុំបាននិមន្តព្រះបទុមុត្តរៈជានាយក ទ្រង់មានរស្មីដួច
ព្រះអាទិត្យដែលទើបនឹងរះឡើង ឬដួចព្រះអាទិត្យមានរស្មីលឿង
ទ្រង់ល្ងាសល្ងន់ ដួចដើមថ្ងាន់ត្រូវខ្យល់ ។ ខ្ញុំស្ថិតនៅលើប្រាសាទ
បាននិមន្តព្រះអង្គជាឥសី ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ហើយ ថ្វាយជូតយុំតូច ដែល
មិនមានមេ ដល់ព្រះពុទ្ធជាលោកពន្ទ ។ ពុទ្ធសាវ័កមានចំនួន ៨
សែន ខ្ញុំបំពេញបាត្ររបស់ពុទ្ធសាវ័កទាំងអស់ឲ្យពេញ ម្យ៉ាង
ទៀត ខ្ញុំប្រគេននូវវត្ថុច្រើន លើសជាងនោះទៀត ។ ខ្ញុំត្រូវ
កុសលមូលជាសំភៀន ខ្ញុំមិនដែលទៅកើតក្នុងទុគ្គតិ អស់មួយ
សែនកប្ប ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៤០០៣៨ ខ្ញុំបាន
កើត ជាស្តេចចក្កពត្តិ^(១) ព្រះនាមមហិសមន្តៈ ទ្រង់មានកម្លាំង
ច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឥសិមុគ្គទាយកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែង
នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឥសិមុគ្គទាយកត្ថោបទាន ចប់

១- ក្នុងអបទាននេះ កាលបើមានបាលីថា ចត្តាឡីសម្ពិ សហស្សេ កប្បានំ អដ្ឋតិសតេ
យ៉ាងនេះ ដោយច្រើន លោកប្រែថា ក្នុងកប្បទី ៤០០០០ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្កពត្តិ ៣៨
ជាតិ ។

ពោធិឧបដ្ឋាយកត្ថេរាបទានទី ៦

[៨៦] ខ្ញុំជាអ្នកវាយសម្តោរ ក្នុងនគរម្នាវតី បានទៅប្រកបការ
បម្រើជានិច្ច នូវដើមពោធិព្រឹក្សដ៏ប្រសើរ ។ ខ្ញុំបម្រើល្ងាចព្រឹក
ត្រូវកុសលមូលជាសំភៀនហើយ ក្នុងកប្បទី ១៨០០ ខ្ញុំមិនដែល
ទៅកើតក្នុងទុគ្គតិ ។ ក្នុងកប្បទី ១៥០០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើត
ជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ជាធំជាងជន មានព្រះនាមទមថៈ ទ្រង់មានកម្លាំង
ច្រើន ។ បដិសម្បទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើ
ឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិ
ហើយ ។

បានឮថា ព្រះពោធិឧបដ្ឋាយកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពោធិឧបដ្ឋាយកត្ថេរាបទាន ចប់

ឯកច្ឆ័ត្តកត្តារាបទានទី ៧

[៨៧] កាលណា ទេវតាច្យុតចាកពួកទេវតា ព្រោះអស់អាយុ សំឡេង ៣ យ៉ាង របស់ពួកទេវតា កាលអនុមោទនា តែង លាន់ឮឡើងថា ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកច្យុតអំពីទេវលោកនេះ ហើយ ទៅកាន់សុគតិ នៅជាមួយនឹងពួកមនុស្ស លុះកើតជា មនុស្សហើយ ចូរបាននូវសទ្ធាដ៏ប្រសើរ ក្នុងព្រះសទ្ធម្មចុះ សទ្ធា របស់អ្នកដែលតាំងខ្លាចខ្លួនហើយនោះ នឹងកើតជាមូល តាំងនៅ ចំពោះ ជាសទ្ធាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះសទ្ធម្មដែលព្រះសុគតសម្តែង ល្អហើយ ដរាបដល់អស់ជីវិត ។ អ្នកត្រូវធ្វើកុសលដោយកាយ ធ្វើកុសលឲ្យច្រើនដោយវាចា ធ្វើកុសល គឺមិនព្យាបាទ មិនមាន ឧបធិដោយចិត្ត ។ តពីនោះ អ្នកត្រូវធ្វើបុណ្យនោះ ដែលខ្លួន សន្សំហើយឲ្យច្រើន ដោយការឲ្យទាន មួយវិញទៀត ត្រូវញ៉ាំង ពួកសត្វដទៃឲ្យតាំងនៅក្នុងព្រះសទ្ធម្ម និងព្រហ្មចរិយធម៌ ។ ទេវតា ជាអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ តែងរីករាយនឹងអ្នកដ៏ចម្រើន ដែលជា ទេវតារិសេសដោយសេចក្តីអនុគ្រោះនេះថា ម្ចាស់ទេវតា អ្នកចូរ មករឿយៗ ។ កាលពួកទេវតាកំពុងប្រជុំគ្នា គ្រានោះ ខ្ញុំមានសេចក្តី សង្ឃឹមថា អាត្មាអញច្យុតចាកអត្តភាពនេះ ហើយនឹងទៅកាន់ កំណើតអ្វីហ្ន៎ ។ មានសមណៈមួយរូប មានឥន្ទ្រិយស្រគត់ស្រគំ ជ្រាបសេចក្តីសង្ឃឹមរបស់ខ្ញុំ លោកមានប្រាថ្នានឹងស្រង់ខ្ញុំ និមន្ត មកក្នុងសម្មាភារបស់ខ្ញុំ ។ ក្នុងកាលនោះ សមណៈនោះ មាននាម

ថា សុមនៈ ជាសារីករបស់ព្រះបទុមត្រសម្ពុទ្ធ លោកបានប្រដៅ
 អត្ត និងធម៌ ធ្វើឲ្យខ្ញុំកើតសង្ខេប ។ ខ្ញុំបានស្តាប់ពាក្យរបស់
 សមណៈនោះហើយ ក៏ញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធ បានថ្វាយ
 បង្គំព្រះសម្ពុទ្ធហើយ ធ្វើកាលកិរិយាក្នុងទីនោះ ។ ខ្ញុំនោះ ត្រូវ
 កុសលមូលជាសំតៀន ក៏ចូលទៅកើតក្នុងទេវលោកនោះដដែល
 ខ្ញុំមិនដែលទៅកាន់ទុគ្គតិអស់ ១ សែនកប្ប ។ បដិសម្ពិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកចិន្តិកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឯកចិន្តិកត្ថេរមាន ចប់

តិកណ្ណិប្បិយត្ថេរាបទានទី ៨

[៨៨] ខ្ញុំកើតជាទេវតា មានពួកស្រីអប្សរចោមរោម រព្វក
 នូវបុព្វកម្ម (របស់ខ្លួន) ហើយរព្វកនូវព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ ខ្ញុំ
 កាន់យកផ្កាតិកណ្ណិត្រីក្ស ធ្វើចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា បានបូជាដល់
 ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី ជានរាសកៈ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពី
 កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ
 នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៧៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបាន
 កើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៤ ជាតិ ព្រះនាមរម្មត្ថមៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌
 ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ
 ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
 សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតិកណ្ណិប្បិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តិកណ្ណិប្បិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឯកចារិយត្ថេរាបទានទី ៩

[៨៩] ក្នុងកាលនោះ មានសំឡេងខ្លាំង ក្នុងពួកទេវតា ស្ថាន
 តាវត្តិវិញថា ព្រះពុទ្ធបរិនិព្វានក្នុងលោកផង ពួកយើងនៅមាន
 រាគៈផង ។ កាលទេវតាទាំងនោះ កើតសេចក្តីសង្វេគ ប្រកប
 ដោយសរ គឺសេចក្តីសោក ខ្ញុំជាអ្នករឹងប៉ឹងដោយកម្លាំងរបស់ខ្លួន
 ក៏បានទៅក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធ ។ ខ្ញុំយកផ្កាមន្ទារវៈ ដែលពួក
 ទេវតានិម្មិតជាកម្រង បានបូជាដល់ព្រះពុទ្ធក្នុងកាលដែលទ្រង់
 បរិនិព្វាន ។ កាលនោះ ពួកទេវតាទាំងអស់ និងពួកទេពអប្សរ
 ក៏ត្រេកអរចំពោះខ្ញុំ ខ្ញុំមិនដែលទៅកើតក្នុងទុគ្គតិ អស់មួយសែន
 កប្ប ។ ក្នុងកប្បទី ៦០០០០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច
 ចក្កពត្តិ ១៦ ជាតិ ព្រះនាមមហាមល្លជនៈដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំង
 ច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកចារិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឯកចារិយត្ថេរាបទាន ចប់

តិវណ្ណិបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ១០

[៧០] យើងទាំងអស់នោះ ដើរទៅសម្លឹងមើលនូវព្រះថេរៈ
 ឈ្មោះអភិក្ខុ កាលយើងទាំងអស់នោះកំពុងសំឡឹងមើល សេចក្តី
 ក្តៅក្រហាយក៏កើតឡើង ។ កាលនោះ ព្រះថេរៈឈ្មោះសុនន្ទៈ
 ជាសាវ័ករបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមធម្មទស្សី ជាមហាមុនី និងន្ត
 មកក្នុងសម្មាកររបស់ខ្ញុំ ។ ក្នុងកាលនោះ ពួកជនណា ស្ម័គ្រស្មាល
 នឹងខ្ញុំ ពួកជននោះ បានឲ្យផ្កាមកខ្ញុំៗ ក៏យកផ្កានោះ ទៅបូជាដល់
 សាវ័ក ។ ខ្ញុំនោះធ្វើកាលកិរិយាហើយ ទៅកើតក្នុងទីដដែលនោះ
 ទៀត ខ្ញុំមិនដែលទៅកើតក្នុងវិនិបាត អស់ ១៨០០ កប្ប ។ ក្នុង
 កប្បទី ១៣០០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៨ ជាតិ
 ព្រះនាមជួមកេតុដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ
 មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំបានប្រតិបត្តហើយ ។

បានឮថា ព្រះតិវណ្ណិបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តិវណ្ណិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឧទាន

- ក្នុងជម្រកប្រឹក្សា ១ ពន្ធដីវកត្ថរាបទាន ១
- កោតុម្ភិយត្ថរាបទាន ១ បព្វហត្ថិយត្ថរាបទាន ១
- ឥសិមុត្តទាយកត្ថរាបទាន ១ ពោធិឧបដ្ឋាយកត្ថរាបទាន
- ១ ឯកចិន្តិកត្ថរាបទាន ១ តិកណ្ឌិប្រឹក្សា ១
- ឯកចារិយត្ថរាបទាន ១ តិវណ្ណិប្រឹក្សា ១
- មានគាថា ៦០ ដែលលោកសម្តែងទុកហើយ ។

ក្នុងជម្រកប្រឹក្សា ១៧ ចប់

អដ្ឋកថា

កុដជបុប្ផិយវគ្គទី ១៩

កុដជបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[៨១-៩០] អបទានរបស់ព្រះថេរៈ ១០ រូប មានព្រះថេរៈឈ្មោះ កុដជបុប្ផិយត្ថេរជាដើម ក្នុងវគ្គទី ១៩ មិនមានរឿងជាលំនាំ ព្រោះឈ្មោះ ដែលប្រាកដតាមបុព្វសម្ភារដែលធ្វើក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ ក្តី វត្ថុដទៃ ដូចជា នគរជាដើមក្តី របស់ព្រះថេរៈទាំងនោះ សូមជ្រាបតាមលំនាំដែលពោលមក ហើយខាងដើមនោះឯង ហេតុនោះ អបទានទាំងអស់ មានអត្ថជីវិតបាន ងាយហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាកុដជបុប្ផិយវគ្គទី ១៩ ចប់

សុត្តន្តបិដក
តមាលបុប្ផិយវគ្គទី ២០

តមាលបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ១

[៩១] វិមានរបស់ខ្ញុំ មានសសរ ៨៤០០០ ជាវិការនៃមាស ដែលបុញ្ញកម្មនិម្មិតឲ្យហើយ មានចំណែកប្រៀបដូចលដ្ឋីនឱ្យាន របស់ទេវតា ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លាយកក្កាស្វាត្យឿ បូជាដល់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមសិវី ជាលោកពន្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ១៣ អំពីកប្បនេះ ក្នុង កាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ២០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំ បានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ ព្រះអង្គ ព្រះនាមចន្ទតិគ្គៈ ទ្រង់ បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតមាលបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តមាលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

តមាលបុប្ផិយវគ្គទី ២០

តមាលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[៧១] អបទានរបស់ព្រះបេរះអង្គទី ១ ក្នុងវគ្គទី ២០ នេះមានអត្ថ
ន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាតមាលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

តិណសន្តារទាយកត្តោបទានទី ២

[៧២] ក្នុងកាលដែលខ្ញុំកើតជាឥសី នៅអាស្រ័យក្នុងព្រៃ តែង
 ច្រូតស្មៅថ្វាយព្រះសាស្តា ស្មៅទាំងអស់នោះ ធ្លាក់ចុះលើផែនដី
 វិលទៅខាងស្តាំ ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំយកស្មៅនោះ ក្រាលលើ
 ធរណីដីឧត្តម ហើយខ្ញុំយកស្លឹកត្នោត ៣ ធាងធ្វើជាជំបូល លើ
 កំណាត់ឈើ ៣ ដើម ថ្វាយដល់ព្រះសិទ្ធត្ថសម្ពុទ្ធ ទេវតា និង
 មនុស្សទាំងឡាយ ទ្រថ្វាយព្រះសាស្តាអស់ ៧ ថ្ងៃ ក្នុងទីនោះ ។
 ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
 បានថ្វាយស្មៅ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយ
 ស្មៅ ។ ក្នុងកប្បទី ៦៤ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 ៤ ជាតិ ព្រះនាមមហាទ្វនៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា
 ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតិណសន្តារទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តិណសន្តារទាយកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

តិណាសន្តារនាយកត្រាវាបទាន

[៧២] គប្បីជ្រាបអបទានរបស់ព្រះថេរៈអង្គទី ២ ដូចតទៅនេះ បទថា យំ នាយវាសិកោ សសិ សេចក្តីថា ព្រះថេរៈដែលហៅថា ឥសី អ្នកនៅក្នុងព្រៃ ព្រោះលោកបានបួសជាឥសីក្នុងព្រៃ បានប្រុត គឺកាត់ស្មៅ ដើម្បីប្រក់មណ្ឌប ដែលជាទីប្រថាប់របស់ព្រះសាស្តា ព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ដែល យាងទៅចាំវស្សាក្នុងព្រៃនោះ ដើម្បីអនុគ្រោះកុលបុត្តនោះ អធិប្បាយថា ខ្ញុំ បានធ្វើដំបូលដោយឈើ ហើយធ្វើមណ្ឌបដោយកំណាត់ឈើតូចៗ យកស្មៅ ប្រក់មណ្ឌបនោះ បានថ្វាយ គឺបូជាដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ។

បទថា សត្តាហំ ធារយុំ វត្ត សេចក្តីថា ពួកទេវតា និងមនុស្ស ដែលស្ថិតនៅក្នុងទីនោះ នាំគ្នាផ្គង គឺទ្រមណ្ឌបនោះដើម្បីព្រះសាស្តា ទ្រង់ គង់ចូលនិរោធសមាបត្តិអស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យ យល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាតិណាសន្តារនាយកត្រាវាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ខណ្ឌផុល្លិយត្ថេរាបទានធិ ៣

[៩៣] ព្រះស្តុបរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមផុស្សៈ នៅក្នុង
 ព្រៃធំ ក្នុងកាលនោះ (ព្រះស្តុបនោះ) ត្រូវពួកជីវិកម្តេចហើយ
 ដើមឈើដុះទ្រុបទ្រុលក្នុងទីនោះ ។ ខ្ញុំធ្វើកន្លែងរដិបរដុប (ប្រះ
 ឆា) ឲ្យស្មើ ហើយលាបបាយ-អ ខ្ញុំត្រេកអរដោយគុណទាំង
 ឡាយ របស់សត្វក្នុងព្រៃលោក ។ ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្បនេះ
 ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ខ្ញុំមិនដែល
 ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃដុំបាយ-អ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៧ ខ្ញុំបាន
 កើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១៦ ជាតិ ព្រះនាមជិតសេនៈដូចគ្នា ទ្រង់
 បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះខណ្ឌផុល្លិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ខណ្ឌផុល្លិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ខណ្ឌផុល្លិយត្ថេរាបទាន

[៩៣] គប្បីជ្រាបអបទានរបស់ព្រះថេរៈអង្គទី ៣ ដូចតទៅនេះ បទថា ខណ្ឌំ ក្នុងបទថា ខណ្ឌផុល្លិយត្ថេរោ នេះសំដៅដល់ស្ថានទីដែលមិន រាបស្មើ បាក់បែក ព្រោះឈើពុក ។ បទថា ផុល្លំ សំដៅដល់ ត្រង់ទីដែល បែកចេញ ដូចជាត្រង់ជ្រុងដែលប្រដាប់ប្រដាផ្ទៃ (ស្តូប) និងត្រង់ដើម ក្នុងទីដែលឈើទាំងឡាយពុកផុយ ។ ខណ្ឌ និង ផុល្លំ រួមគ្នាជា ខណ្ឌផុល្លានិ (ពុកផុយ) ការជួសជុលឈើដែលពុកផុយ គឺធ្វើឲ្យមាំទាំ ហៅថា ការ ជួសជុលវត្ថុដែលបាក់បែក ។ ក្នុងកាលដែលព្រះថេរៈរូបនេះ បំពេញបុញ្ញ- សម្មារ លោកធ្វើការបូកលាបបាយ-អត្រង់ទីដែលបែកបាក់ ត្រង់ចេតិយរបស់ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមផុស្សៈ ឲ្យរឹងប៉ឹង ឈ្មោះថា ជួសជុលរបស់ដែល បែកបាក់ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះថេរៈប្រាកដនាមថា ខណ្ឌផុល្លិយត្ថេរ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាខណ្ឌផុល្លិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អសោកប្បជកត្ថោបទានទី ៤

[៧៤] កាលនោះ មានរាជឧទ្យាន ១ ក្នុងតិប្បកបុរី ជាទី
 រីករាយ ខ្ញុំជាឧទ្យានបាល ជាអ្នកស្ម័គ្រស្មាលនឹងស្តេចក្នុងក្រុង
 នោះ ។ ព្រះសយម្បព្រះនាមបទុមៈ ស្តេចមក (ក្នុងឧទ្យាននោះ)
 ម្ចប់មិនលះបង់ព្រះមុនី ទ្រង់គង់នៅក្បែរដើមស្វាយ-ស ។ ខ្ញុំឃើញ
 ដើមអសោក មានផ្ការីក មានចង្កោមគួររមិលមើល ទើបខ្ញុំប្តូរ
 ដល់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមៈ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបានប្តូរជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃ
 ពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៧០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច
 ចក្ខុពត្តិ ១៦ ជាតិ ព្រះនាមអរណព្វហៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌
 ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ
 ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
 សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអសោកប្បជកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អសោកប្បជកត្ថោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

អសោកបូជកត្តរាបទាន

[៩៤] គប្បីជ្រាបអបទានរបស់ព្រះថេរៈអង្គទី ៤ ដូចតទៅនេះ
បទថា រញ្ជា ពន្ធនេរ អហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានជាអ្នកបម្រើ គឺជាអ្នកធ្វើ
ការងាររបស់ព្រះរាជា ។

បទថា ជលជុត្តមនាមិនោ សេចក្តីថា ផ្កាដែលកើតក្នុងទឹក ឈ្មោះថា
ជលជ ។ ជលជៈនេះ គឺផ្កាអ្វី គឺផ្កាឈូក អធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគ
ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ មានព្រះនាមស្មើដោយផ្កាបទុម ។ ម្យ៉ាងទៀត មាន
អធិប្បាយថា (ខ្ញុំបូជា) ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមថាបទុមៈដ៏ឧត្តម ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាអសោកបូជកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អង្គោលកត្តរាបទានទី ៥

[៧៥] ខ្ញុំឃើញដើមអង្គោលមានផ្ការីក សំយុងចុះជារបៀបដ៏ល្អ ហើយ បេះផ្កានោះយកទៅក្នុងសម្លាក់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ក្នុងសម័យនោះ ព្រះសិទ្ធត្ថមហាមុនី ទ្រង់ពួនសម្លឹង ខ្ញុំរាប់អានមួយរំពេច ហើយរោយរាយផ្កាក្នុងគុហា ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៣៦ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមអសេកទេវគជ្ជិតៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអង្គោលកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អង្គោលកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

អដ្ឋាលកត្តរាមទាន

[៧៥] អបទានទី ៥ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាអដ្ឋាលកត្តរាមទាន ចប់

—

សុត្តន្តបិដក

កិសលយបូជកត្ថោបទានទី ៦

[៧៦] គុម្មវារបស់ខ្ញុំនៅក្នុងក្រុងទ្វារវតី ទាំងអណ្តូងទឹក និង ដើមឈើ ក៏ដុះក្នុងក្រុងនោះដែរ ព្រះសិទ្ធត្ថសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ឈ្នះមារ ទ្រង់រើសប្តឹងដោយកម្លាំងព្រះអង្គ ព្រះសិទ្ធត្ថសម្ពុទ្ធនោះ ទ្រង់ អនុគ្រោះចំពោះខ្ញុំ និមន្តទៅព្រះអាកាស ។ ខ្ញុំគន់រករបស់អ្វីមួយ ដទៃដែលគួរបូជា ដល់ព្រះមហេសី ស្រាប់តែឃើញត្រួយ អសោក (ខ្ញុំកាច់) បោះឡើងទៅព្រះអាកាស ។ ត្រួយអសោក ទាំងនោះ អណ្តែតទៅតាមក្រោយព្រះសម្ពុទ្ធ ដែលកំពុងនិមន្ត ទៅ ខ្ញុំឃើញហេតុអស្ចារ្យនោះហើយ សង្ឃឹមថា ឱហ្ន៎ ភាពនៃ ព្រះពុទ្ធ ជាឱឡារិកណាស់ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយត្រួយអសោក ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ២៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំកើតជា ស្តេចចក្ខុតត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាមឯកិស្សរៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកិសលយបូជកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កិសលយបូជកត្ថោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

កិសលយប្បជកត្តរាបទាន

[៧៦] ភ្នំបទថា ធម្មេ នគរេ ទ្វារវតិយា ឈ្មោះថា ទ្វារវតីនគរំ
 ព្រោះជានគរំដែលសម្បូរដោយទ្វារធំ សន្ទុះបង្អួច បន្ទុះក្តារច្រើន និងសម្បូរ
 ដោយរបង កំពែង ខៀន ខ្លោងទ្វារ មានទឹក និងភក់ ។ ដែលហៅថា
 នគរេ ទ្វារវតិយា ព្រោះមហាជនទាំងឡាយ រមែងហៅថា នគរទ្វារវតី
 ព្រោះកំណត់ឈ្មោះនគរដោយប្រើទ្វារ និងរបងជាគោល អធិប្បាយថា ខ្ញុំ
 មានស្នូនផ្កា ។ បទថា តេ កិសលយា បានដល់ ត្រុយរបស់ដើម
 អសោកទាំងនោះ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាកិសលយប្បជកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

តិណ្ណកាយកត្តរាបនាទី ៧

[៧៧] ខ្ញុំកើតជាស្វា ជាសត្វមានកម្លាំង និងសម្មោះត្រាប់ទៅលើ ភ្នំ ដែលគេទៅបានដោយកម្រ ឃើញដើមទន្ធបង្ការមានផ្លែ ក៏នឹកព្រះ សម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ ខ្ញុំចេញទៅបាន ២-៣ ថ្ងៃ ពិនិត្យមើលព្រះ លោកនាយក ក៏មានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ ចំពោះព្រះ សិទ្ធត្ថសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ដល់ទីបំផុតនៃត្រៃភព ។ ព្រះសាស្តាព្រះអង្គ ប្រសើរក្នុងលោក ទ្រង់ជ្រាបតម្រិះរបស់ខ្ញុំ ទើបស្តេចមកក្នុង សម្ភាកររបស់ខ្ញុំ ជាមួយនឹងព្រះខ័ណ្ឌស្រពមួយពាន់អង្គ ។ ខ្ញុំ កើតប្រាមោឡកាន់យកនូវផ្លែឈើ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ជាសព្វញ្ញ ទ្រង់ប្រសើរជាងពួកអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់ទទួល (នូវផ្លែ ឈើនោះ) ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះ ហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែឈើ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផល នៃការថ្វាយផ្លែឈើ ។ ក្នុងកប្បទី ៥៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើត ជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមឧបនន្ទៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតិណ្ណកាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

គិរិទេវមុដ្ឋិបូជកត្តរាបទានទី ៨

[៩៨] ព្រះជិនស្រីមានព្រះភាគ ព្រះនាមសុមេធា ជាច្បងក្នុង
លោក ជានរាសកៈ ទ្រង់តាំងព្យាយាម ដើម្បីអនុគ្រោះពួកសត្វ
ជាន់ក្រោយ ។ ព្រះសុមេធាអង្គនោះ ជាធំជាងសត្វជើង ២
ទ្រង់មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ស្តេចកំពុងចង្រ្គម ខ្ញុំបូជាផ្កា
គិរិទេវត្រីក្ស^(១) មួយក្តាប់ ដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ខ្ញុំត្រូវកុសលមូល
ជាសំរេច ខ្ញុំមិនដែលទៅកាន់ទុក្ខតិអស់ ៣០០០០ កប្ប ដោយ
ចិត្តជ្រះថ្លានោះ ក្នុងកប្បទី ២៣០០ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១
អង្គ ព្រះនាមសុទេវៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ
មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះគិរិទេវមុដ្ឋិបូជកត្តរមានអាយុ បានសម្តែង
នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

គិរិទេវមុដ្ឋិបូជកត្តរាបទាន ចប់

១- ផ្កាអញ្ជូនខៀវ ។

តិកណ្ឌិបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៩

[៩៩] ព្រះជិនស្រីសយម្ពុទ្ធន៍ឈ្នះមារ ព្រះនាមសុមង្គលៈ
 ស្តេចចេញអំពីព្រៃ ហើយចូលទៅកាន់ទីក្រុង ។ ព្រះមុនីស្តេច
 ទៅបិណ្ឌបាត ហើយចេញអំពីទីក្រុង លុះព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ
 ទ្រង់ធ្វើកត្តកិច្ចរួចហើយ ក៏គង់ក្នុងចន្លោះព្រៃ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា
 មានចិត្តរីករាយ បានយកផ្កាតិកណ្ឌិត្រីក្ស បូជាដល់ព្រះពុទ្ធ-
 សយម្ពុ ទ្រង់ស្វែងនូវគុណដ៏ធំ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផល
 នៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៨៦ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច
 ចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាមអបសេលៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតិកណ្ឌិបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តិកណ្ឌិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

យូចិកបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៧០

[១០០] ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុ
 ព្រះអង្គគួរទទួលគ្រឿងបូជា ទ្រង់ចេញអំពីព្រៃហើយ ស្តេចទៅ
 កាន់វិហារ ។ ខ្ញុំកាន់ផ្កាយុថ្កាដ៏ប្រសើរ ដោយដៃទាំងពីរ យក
 ទៅបូជាដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានព្រះហឫទ័យ ប្រកបដោយមេត្តា
 មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ។ ខ្ញុំបានសម្បទ័រឿយៗ មិនដែល
 ទៅកាន់ទុគ្គតិអស់ ១ សែនកប្ប ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ ។ ក្នុង
 កប្បទី ៥០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុត្តិ ១ អង្គ
 ជាធំជាងជន ព្រះនាមសមិតនន្ទៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិ-
 សម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះយូចិកបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

យូចិកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អង្គកថា វិសុទ្ធធនវិលាសិនី តមាលបុប្ផិយវគ្គទី ២០

៧៣១

ឧទាន

តមាលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ តិណសន្តារទាយកត្ថេរាបទាន
១ ខណ្ឌផុល្លិយត្ថេរាបទាន ១ អសោកបូជកត្ថេរាបទាន ១
អង្កោលកត្ថេរាបទាន ១ កិសលយបូជកត្ថេរាបទាន ១
តិនុកទាយកត្ថេរាបទាន ១ គីរិនេលមុដ្ឋិបូជកត្ថេរាបទាន ១
តិកណ្ឌិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ យូចិកបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ១
មានគាថា ៥៨ ។

តមាលបុប្ផិយវគ្គទី ២០ ចប់

មួយទៀត ឧទាន នៃវគ្គ

ភិក្ខុទាយវគ្គ ១ មហាបរិវារវគ្គ ១ សេរេយ្យវគ្គ ១
សោភិតវគ្គ ១ ឆត្តវគ្គ ១ ពន្ធដីវកវគ្គ ១ សុបាវិចរិយវគ្គ
១ កុម្មទេវគ្គ ១ កុដជវគ្គ ១ តមាលបុប្ផិយវគ្គ ១ ត្រូវជា
១០ វគ្គ មានគាថា ៦៦៦ ។

ភិក្ខុវគ្គទេសកៈ និងទុតិយសតកៈ ចប់

អដ្ឋកថា

តិទុក្ខនាយកត្ថេរាបទានជាដើម

[៧៧-១០០] អបទានរបស់ព្រះថេរៈទី ៧ ទី ៨ ទី ៩ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។ ក្នុងអបទានទី ១០ ក៏មិនមានលំនាំរឿងដូចគ្នា ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាតមាលបុប្ផិយវគ្គទី ២០ ចប់

សុត្តន្តបិដក
កណិកាយបុប្ផិយវគ្គទី ២៧

កណិកាយបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ១

[១០១] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំឃើញដើមកណិកាយមានផ្ការីក ទើប
បេះយកទៅបូជាព្រះតិស្សសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ឆ្ងល់អន្លង់ហើយ មិនញាប់
ញ័រដោយលោកធម៌ ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុ
ដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធ-
បូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៣៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
៣ ជាតិ ព្រះនាមអរុណបាលដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកណិកាយបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កណិកាយបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

មិណេលបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ២

[១០២] ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិវី ទ្រង់មានវណ្ណៈដូច
 មាស មានរស្មីច្រើន មានពន្លឺដ៏ប្រសើរ មានមេត្តាចិត្ត មានព្រះ
 ស្មារតី ស្តេចទៅកាន់ទីចង្រ្កម ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្ត
 រីករាយ សរសើរនូវញាណដ៏ឧត្តម ហើយយកនូវផ្កាមិណេលព្រឹក្ស
 ទៅបូជាដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃ
 ពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ២៨ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ
 ព្រះនាមសុមេធយនៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មាន
 កម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
 ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមិណេលបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មិណេលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

កីកណិកបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៣

[១០៣] ព្រះសព្វញ្ញ លោកនាយក ប្រាកដស្មើដោយគ្រឿង
បូជា ជាវិការនៃមាស ព្រះលោកនាយក ស្តេចចុះកាន់ទឹកស្រះ
ហើយទ្រង់ស្រង់ ។ ខ្ញុំមានចិត្តត្រេកអរ មានចិត្តរីករាយ កាន់
យកនូវផ្កាកណ្តឹង ទៅបូជាដល់ព្រះវិបស្សី ជាធំជាងសត្វជើងពីរ
ទ្រង់មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ។ ក្នុងកប្ប ទី ៩១ អំពីកប្ប
នេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះ
ជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ២៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើត
ជាស្តេចចក្ខុត្តិព្រះនាមភិមរថៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ
មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកីកណិកបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កីកណិកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

តរណិយត្ថេរាបទានទី ៤

[១០៤] ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្តទស្សី ជាធំជាងសត្វ
 ជើង ២ ជានរសកៈ មានពួកសាវ័កហែហម ស្តេចចូលទៅកាន់
 ឆ្នេរទន្លេគង្គា ។ ឯទន្លេគង្គា មានទឹកពេញប្រៀប ល្ងមក្អែកខ្លិន
 ផឹកបាន ជាស្ទឹងដែលគេចង់បានដោយកម្រ ខ្ញុំបានចម្លងភិក្ខុសង្ឃ
 ផង ព្រះពុទ្ធដ៏ឧត្តមជាងសត្វជើងពីរផង ។ ក្នុងកប្បទី ១៨០០
 អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម
 ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការចម្លង ។ ក្នុងកប្បទី
 ១៣០០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៥ ជាតិ ព្រះ
 នាមសព្វោកវៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មាន
 កម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
 ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតរណិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តរណិយត្ថេរាបទាន ចប់

និគ្គណ្ឌិប្បិយត្ថេរាបទានទី ៥

[១០៥] ខ្ញុំជាអារាមិកជន របស់ព្រះមានព្រះកាគ ព្រះនាម
វិបស្សី បានយកផ្កាឈើភ្លើងទៅបូជាដល់ព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី
៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែល
ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៣៥ អំពីកប្ប
នេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ជាជំជាងជន ព្រះនាម
មហាបតាបៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨
និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនិគ្គណ្ឌិប្បិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

និគ្គណ្ឌិប្បិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឧទកទាយកត្តោបទានទី ៦

[១០៦] ខ្ញុំឃើញ (នូវព្រះសិទ្ធត្ថសម្ពុទ្ធ) ជាសមណៈកំពុង
 ឆាន់ បានដងទឹកថ្លាមិនល្អក់ ១ ក្អម ថ្វាយដល់ព្រះសិទ្ធត្ថៈ ។
 ក្នុងថ្ងៃនេះ ខ្ញុំមិនមានមន្ទិល ប្រាសចាកមន្ទិល អស់សេចក្តី
 សង្ស័យ ក្នុងភពដែលខ្ញុំកើតហើយ ផលរមែងកើតដល់ខ្ញុំ ។ ក្នុង
 កប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
 បានថ្វាយទឹក ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយ
 ទឹក ។ ក្នុងកប្បទី ៦១ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 ១អង្គ ព្រះនាមវិមលៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មាន
 កម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
 ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧទកទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឧទកទាយកត្តោបទាន ចប់

សលទ្ធសាលិយត្ថេរាបទានទី ៧

[១០៧] (ខ្ញុំបានឃើញ) ព្រះសិទ្ធត្ថសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គជាសារថី
 ទូន្មាននូវនរៈ ទ្រង់រុនរៀងដូចផ្កាកណិការ គង់នៅត្រង់ចន្លោះភ្នំ
 ទ្រង់ញ៉ាំងទិសទាំងពួងឲ្យភ្នំស្វាង កាលនោះ ខ្ញុំសៀតព្រួញ ធ្វើផ្ទុំ
 មិនឲ្យបែកជាពីរ បានកាច់ផ្កាទាំងទងបូជាព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី
 ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែល
 ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីនេះ
 ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាមជុតិនរៈ ទ្រង់បរិបូណ៌
 ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមាភូ
 ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
 សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសលទ្ធសាលិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សលទ្ធសាលិយត្ថេរាបទាន ចប់

កោរណបុប្ផិយត្ថេរាបទានធិ ៨

[១០៨] ខ្ញុំឃើញស្នាមព្រះបាទ ដែលទ្រង់ជាន់ទុក ប្រដាប់
 ដោយគ្រឿងអលង្ការ គឺចក្ក ហើយដើរទៅតាមលំដាប់នៃស្នាម
 ព្រះបាទរបស់ព្រះមហេសី ព្រះនាមវិបស្សី ។ ខ្ញុំបានឃើញផ្កា
 ស្មៅកន្ទុយដ៏រីកល្អហើយ បូជាទាំងបួស ខ្ញុំជាអ្នកមានចិត្តរីករាយ
 បានថ្វាយបង្គំ នូវស្នាមព្រះបាទ ដ៏ប្រសើរ ដោយចិត្តរីករាយ ។
 ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា
 ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៥៧
 ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្កពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាមវិតមលៈ ទ្រង់
 បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកោរណបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កោរណបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អាធារទាយកត្តរាបទានទី ៩

[១០៩] ខ្ញុំបានថ្វាយជើងអាធារដល់ព្រះសិវីជាលោកពន្ធ (ដោយ
កុសលកម្មនេះ) ខ្ញុំទ្រទ្រង់ផែនដីទាំងមូលនេះ ។ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញ
កិលេសទាំងឡាយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំទ្រទ្រង់
រាងកាយជាទីបំផុត ក្នុងសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ក្នុង
កប្បទី ២៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៤ ជាតិ
ព្រះនាមសមន្តវរុណាជ្ជចគ្គា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បិទ
៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអាធារទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អាធារទាយកត្តរាបទាន ចប់

បាបនិវារិយត្ថេរាបទានទី ៧០

[១១០] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយឆត្រ ១ ដល់ព្រះមានព្រះ
 ភាគព្រះនាមតិស្សៈ ជាទេវតារបស់ទេវតា ជាតាទិបុគ្គល ។ ខ្ញុំ
 បានឃាត់អំពើបាប ហើយបំពេញតែអំពើកុសល ទេវតាតែងប្រជុំ
 ឆត្រ (ឲ្យខ្ញុំ) ព្រះអាកាស នេះជាផលនៃបុព្វកម្ម ។ ភពជាទី
 បំផុតរបស់ខ្ញុំ កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំបានគាស់រម្ងើង
 ចោលហើយ ខ្ញុំទ្រទ្រង់រាងកាយជាទីបំផុត ក្នុងសាសនានៃព្រះ
 សម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយឆត្រ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជា
 ផលនៃការថ្វាយឆត្រ ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើត
 ជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៨ ជាតិ ជាធំជាងជន ព្រះនាមមហានិទាន ។
 បដិសម្បិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិ
 ហើយ ។

បានឮថា ព្រះបាបនិវារិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បាបនិវារិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឧទាន

កណ្តិការបច្ចុប្បន្នភាព ១ មិនេលបច្ចុប្បន្នភាព ១
 កីកណ្តិកបច្ចុប្បន្នភាព ១ តរណ្តិយភាព ១
 និគ្គណ្តិបច្ចុប្បន្នភាព ១ ឧទកទាយកភាព ១
 សលទ្ធភាពិយភាព ១ កោរណ្តបច្ចុប្បន្នភាព
 ១ អាធារទាយកភាព ១ បុបនិវារិយភាព ១
 មានគាថា ៤៨ ។

កណ្តិការបច្ចុប្បន្នភាព ២១ ចប់

សុត្តន្តបិដក

ហត្ថវគ្គទី ២២

ហត្ថិទាយកត្តរាបទានទី ១

[១១១] ខ្ញុំបានថ្វាយដំរីប្រសើរ មានក្អក-ង មានកម្លាំង ព្យាយាមក្លាហាន ដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ជាធំ ជាងសត្វជើងពីរ ជាតាទិបុគ្គល ។ ខ្ញុំបាននូវប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តម គឺ សន្តិបទដ៏ប្រសើរនេះឯង ព្រោះខ្ញុំបានថ្វាយដំរីដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធច្រើន ស្វែងរកនូវប្រយោជន៍ ដល់សត្វលោកទាំងពួង ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយដំរី ខ្ញុំ មិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយដំរី ។ ក្នុងកប្បទី ៧៨ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុវត្តិ ១៦ ជាតិ ព្រះនាមសមន្តបាសាទិកៈ ដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះហត្ថិទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ហត្ថិទាយកត្តរាបទាន ចប់

បានធិទាយកត្តោបទានដ៏ ២

[១១២] ខ្ញុំបានថ្វាយស្បែកជើងដល់ឥសី អ្នកមានមេត្តាចិត្ត
 មានតបធម៌ នៅក្នុងព្រៃ ចម្រើនឈាន ចម្រើនធម៌ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គជាធំជាងសត្វជើងពីរ ជាច្បងក្នុងលោក ជានរាសកៈ ខ្ញុំ
 តែងបានទទួលនូវយាន ជាទិព្វ ដោយកម្មនោះ នេះជាផលនៃ
 បុព្វកម្ម ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជា
 ផលនៃស្បែកជើង ។ ក្នុងកប្បទី ៧៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជា
 ស្តេចចក្ខុពត្តិ ៨ ជាតិ ព្រះនាមសុយានៈដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំង
 ច្រើន ។ បដិសម្បិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបានធិទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បានធិទាយកត្តោបទាន ចប់

សច្ចសញ្ញាកត្តារាបទានទី ៣

[១១៣] ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវេស្សក្ខ មានកិក្ខុសង្ឃចោម
 រោម ទ្រង់សម្តែងអរិយសច្ច ញ៉ាំងមហាជនឲ្យរលត់ទុក្ខ ។ ខ្ញុំ
 ដល់នូវសេចក្តីករុណា បានទៅកាន់ទីប្រជុំ ខ្ញុំនោះ អង្គុយស្តាប់
 ធម៌របស់ព្រះសាស្តា ។ លុះខ្ញុំស្តាប់ធម៌របស់ព្រះសាស្តានោះ
 ហើយ ក៏បានទៅកាន់ទេវលោក ខ្ញុំនៅក្នុងបូរី ក្នុងទេវលោកនោះ
 អស់ ៣០ កប្ប ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាននូវសញ្ញា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជា
 ផលនៃសច្ចសញ្ញា ។ ក្នុងកប្បទី ២៦ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជា
 ស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ជាធំជាងជន ព្រះនាមឯកផុស្សិតៈ ទ្រង់
 មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសច្ចសញ្ញាកត្តាមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សច្ចសញ្ញាកត្តារាបទាន ចប់

ឯកសញ្ញាកត្តារាបទានទី ៤

[១១៤] ខ្ញុំឃើញសំពត់បង្សក្រុល ដែលទើរលើចុងឈើ ក៏ផ្គង
អញ្ជា ថ្វាយសំពត់បង្សក្រុលដល់ព្រះសាស្តា ។ ក្នុងកប្បទី ៣១
អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាននូវសញ្ញា
ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ២៥
អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ជាធំជាងជន
ព្រះនាមអមិតាកៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បទា ៤ វិមោក្ខ
៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកសញ្ញាកត្តាមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឯកសញ្ញាកត្តារាបទាន ចប់

រំសិសញ្ញាកត្តារាបទានទី ៥

[១១៥] (ខ្ញុំបានឃើញ) ព្រះសុជាតសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានរស្មី
 ច្រើនដូចព្រះអាទិត្យដែលទើបនឹងរះ ឬដូចព្រះចន្ទមានរស្មីលឿង
 ព្រះអង្គប្រសើរ ដូចខ្លាធំ និងគោឧសកៈ ត្រង់ចន្លោះនៃភ្នំ ។
 អានុភាពរបស់ព្រះពុទ្ធនោះ រុងរឿង ក្នុងចន្លោះភ្នំ ខ្ញុំធ្វើចិត្តឲ្យ
 ជ្រះថ្លាក្នុងរស្មីហើយ ក៏បានទៅរីករាយក្នុងស្ថានសួគ៌ អស់ ១
 កប្ប ។ ក្នុងកប្បទាំងឡាយដ៏សេស ខ្ញុំបានធ្វើកុសល ដោយចិត្ត
 ជ្រះថ្លានោះផង ដោយការរព្វកតុទ្ធគុណផង ។ ក្នុងកប្បទី
 ៣០០០០ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាននូវ
 សញ្ញា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះផលនៃសេចក្តីសម្គាល់ក្នុង
 ព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៥៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច
 ចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ជាធំជាងជន ព្រះនាមសុជាតៈ ទ្រង់មាន
 កម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
 ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះរំសិសញ្ញាកត្តាមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

រំសិសញ្ញាកត្តារាបទាន ចប់

សន្និសីទត្រូវរាបទានទី ៦

[១១៦] ខ្ញុំមានស្មារតី បាននូវសញ្ញា ១ ដែលតាំងនៅក្នុង
 ព្រះពុទ្ធ ត្រង់ដើមអស្សត្រព័ក្ស ដែលមានរស្មីខៀវ ដុះឡើង
 ទ្រុបទ្រុល ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបាននូវសញ្ញា ខ្ញុំដល់នូវការអស់ទៅនៃអាសវៈ ដោយ
 អំណាចនៃសញ្ញានោះ ។ ក្នុងកប្បទី ១៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបាន
 កើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមវនិទ្ធុៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពុទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសន្និសីទត្រូវមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សន្និសីទត្រូវរាបទាន ចប់

តាលវណ្ណទាយកត្តរាបទានទី ៧

[១១៧] ខ្ញុំបានថ្វាយផ្ចិតស្លឹកត្នោត ដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាម
 តិស្សៈ ទ្រង់មានទិព្វចក្ខុ ដើម្បីរម្ងត់កម្ដៅ និងរម្ងាប់សេចក្ដី
 ក្រហល់ក្រហាយ ។ ខ្ញុំបានរម្ងត់ភ្លើងរាគៈផង ភ្លើងទោសៈផង
 រម្ងត់ភ្លើងមោហៈផង ដែលជាភ្លើងក្ដៅក្រៃលែងជាងនោះ នេះជា
 ផលនៃផ្ចិតស្លឹកត្នោត ។ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញកិលេសទាំងឡាយ គាស់
 រម្ងើងភពទាំងអស់ ខ្ញុំទ្រទ្រង់រាងកាយជាទីបំផុត ក្នុងសាសនា
 របស់ព្រះសម្មាសម្មាសម្ពុទ្ធ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាល
 នោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់
 ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផ្ចិតស្លឹកត្នោត ។ ក្នុងកប្បទី ៦៣ អំពីកប្ប
 នេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្ដេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាមមហារាមៈ ទ្រង់
 បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតាលវណ្ណទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្ដែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តាលវណ្ណទាយកត្តរាបទាន ចប់

អក្ខន្ធសញ្ញាកត្តារាបទានទី ៨

[១១៨] ខ្ញុំយកសាដកអាក្រក់ (សាដកសាច់ក្រាស់) ហើយសិក្សាមន្ត ក្នុងខាងមុខនៃព្រះឧបជ្ឈាយ៍ ដើម្បីដល់នូវការទម្លាយពក ។ ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធព្រះនាមតិស្សៈ ទ្រង់ប្រោសចាកគូលីគីកិលេស គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ព្រះអង្គខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រសើរលើសលុប ទ្រង់ត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ឧត្តមជាងគណៈ ។ លុះខ្ញុំបានឃើញព្រះមហាវិរៈ ជានរេដីឧត្តម ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត ជាច្បងក្នុងលោក ជានរាសកៈ ទ្រង់ជាន់សំពត់ដីអាក្រក់ ដែលខ្ញុំក្រាលហើយ ព្រះអង្គបំភ្លឺលោក ដូចព្រះចន្ទ្រ ទ្រង់ប្រោសចាកមន្ទិល បានថ្វាយបង្គំព្រះបាទារបស់ព្រះសាស្តា ដោយចិត្តជ្រះថ្លា ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយសាដកអាក្រក់ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយសាដកអាក្រក់ ។ ក្នុងកប្បទី ៣៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ជាធំជាងជន ព្រះនាមសុនន្ទៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអក្ខន្ធសញ្ញាកត្តាមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អក្ខន្ធសញ្ញាកត្តារាបទាន ចប់

សប្បុរសធម៌កត្តាបទដ៏ ៩

[១១៩] ខ្ញុំអង្គុយក្នុងប្រាសាទដ៏ប្រសើរ មានពួកនារីចោមរោម
 បានឃើញព្រះសមណៈ ជាមហាវិរៈ ជាទេវតាដ៏ក្រៃលែង ជា
 នរោសកៈ ទ្រង់មានអាពាធ ស្តេចចូលមកជិត ខ្ញុំក៏នាំមកកាន់ផ្ទះ
 ខ្ញុំបានថ្វាយសប្បុរសធម៌ និងប្រេង ដល់ព្រះសិទ្ធត្ថមហេសី ។ ខ្ញុំឃើញ
 (ព្រះអង្គ) មានក្រវល់ក្រវាយរម្ងាប់ហើយ មានមុខទ្រិយ
 ស្រស់បស់ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះបាទារបស់ព្រះសាស្តា ហើយដើរទៅ
 ខាងមុខ ។ ព្រះវិរៈសមណៈ ទ្រង់ដល់នូវត្រើយនៃបូទី ទ្រង់
 ឃើញខ្ញុំនោះ មានសេចក្តីជ្រះថ្លាស្មោះ ក៏ហោះឡើងកាន់អាកាស
 ដូចស្តេចហង្សហើរទៅឆ្លងអាកាស ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្ប
 នេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយទាន ខ្ញុំមិនដែល
 ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយសប្បុរសធម៌ និងប្រេង ។ ក្នុងកប្បទី
 ១៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាម
 ទុតិទេវៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។
 បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសប្បុរសធម៌មានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សប្បុរសធម៌កត្តាបទទាន ចប់

បាបនិវាវិយត្ថេរាបទានទី ១០

[១២០] ខ្ញុំជម្រះទ័ចង្រ្កម បិទបាំងដោយដើមបបុស ជាគ្រឿង
ការពារខ្យល់ និងកម្ដៅថ្ងៃ ដើម្បីព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមបិយ-
ទស្សី ។ ខ្ញុំតម្កល់ទុកនូវការបំពេញកុសល ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់
ការរៀបរយនូវបាប ដើម្បីលះបង់នូវកិលេសទាំងឡាយ ក្នុង
សាសនានៃព្រះសាស្តា ។ ក្នុងកប្បទី ១១ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបាន
កើតជាស្ដេចបក្កពត្តិ ព្រះនាមអគ្គិគេជះ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ
៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបាបនិវាវិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្ដែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បាបនិវាវិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឧទាន

ហត្ថិទាយកត្ថេរាបទាន ១ បានធិទាយកត្ថេរាបទាន ១ សច្ច-
សញ្ញកត្ថេរាបទាន ១ ឯកសញ្ញកត្ថេរាបទាន ១ វិសិសញ្ញ-
កត្ថេរាបទាន ១ សន្និកត្ថេរាបទាន ១ តាលវណ្ណទាយកត្ថេរា-
បទាន ១ អក្កនសញ្ញកត្ថេរាបទាន ១ សប្បិទាយកត្ថេរាបទាន ១
បាបនិវាវិយត្ថេរាបទាន ១ មានគាថា ៥៤ ។

ហត្ថិវគ្គទី ២២ ចប់

សុត្តន្តបិដក អាលម្ពនទាយកវគ្គទី ២៣

អាលម្ពនទាយកត្ថេរាបទានទី ១

[១២១] ខ្ញុំបានថ្វាយបង្គំនៃដៃ ដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
 អត្តទស្សី ជាច្បងក្នុងលោក ទ្រង់នឹងធីង ជាធំជាងពួកសត្វជើងពីរ
 ជាតាទិបុគ្គល ។ ខ្ញុំគ្រប់គ្រងផែនដីទំលំនឹងសាគរ ញ៉ាំងឥស្សរ-
 រិយយស ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកសត្វផង លើផែនពសុធាផង ។
 ខ្ញុំដុតបំផ្លាញកិលេសទាំងឡាយហើយ គាស់រម្វើងភពទាំងពួង
 ចោលហើយ បានដល់វិជ្ជា ៣ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើ
 ហើយ ព្រោះកុសលកម្មនេះ ។ ក្នុងកប្បទី ៦២ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំ
 បានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៣ ជាតិ ព្រះនាមឯកាទស្សត្រះដូចគ្នា
 ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា
 ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអាលម្ពនទាយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អាលម្ពនទាយកត្ថេរាបទាន ចប់

អធិនទាយកត្ថេរាបទានទី ២

[១២២] ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាបុរស អ្នក
 ក្រាលកម្រាលសម្រាប់គណៈ បានឃើញព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ប្រោសចាក
 ធូលី គឺរាគៈ គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ។ ខ្ញុំបានថ្វាយកំណាត់
 ស្បែកខ្លាដល់ព្រះសិវី ជាលោកពន្ធ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាង
 សត្វជើងពីរ ជាច្បងក្នុងលោក ជានរាសកៈ ខ្ញុំបានទទួលនូវ
 សម្បត្តិ ហើយដុតបំផ្លាញនូវពួកកិលេស ដោយកម្មនោះ ខ្ញុំ
 ទ្រទ្រង់រាងកាយជាទីបំផុត ក្នុងសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។
 ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយស្បែក
 ខ្លា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយស្បែកខ្លា ។
 ក្នុងកប្បទី ៥០ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំ បានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះ
 នាមសុទាយកៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំង
 ច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអធិនទាយកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អធិនទាយកត្ថេរាបទាន ចប់

ទ្វេតនិយត្ថេរាបទានទី ៣

[១២៣] ក្នុងកតមុន ខ្ញុំកើតជាព្រានម្រឹក នៅក្នុងព្រៃធំ បាន
 ឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ប្រោសចាកធូលី គឺរាគៈ គួរទទួលនូវគ្រឿង
 បូជា ។ ខ្ញុំបានថ្វាយដុំសាច់ដល់ព្រះវិបស្សីមហេសី ខ្ញុំបាននូវ
 ឥស្សរភាពក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវលោក ។ រតនៈតែងកើត
 ឡើងសម្រាប់ខ្ញុំ ដោយការថ្វាយនូវសាច់នេះ រតនៈ ២ យ៉ាងក្នុង
 លោក កើតដល់ខ្ញុំ ដោយចំណែកនៃផលបច្ចុប្បន្ន ។ ខ្ញុំគ្រប
 សង្កត់នូវសត្វលោកទាំងអស់នោះ ដោយចំណែកនៃការថ្វាយ
 សាច់ ខ្លួនរបស់ខ្ញុំទន់ភ្លន់ផង ទាំងបញ្ញា (របស់ខ្ញុំ) ក៏ដឹង
 នូវហេតុដ៏ល្អិតផង ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាល
 នោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយសាច់ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ
 នេះជាផលនៃមំសទាន ។ ក្នុងកប្បទី ៤ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំនោះ បាន
 កើតជាស្តេចចក្ខុត្តិ ១ អង្គ ជាធំជាងជន ព្រះនាមមហារាហិត
 ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា
 ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះទ្វេតនិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ទ្វេតនិយត្ថេរាបទាន ចប់
 កាលារាជី ១០ ចប់

អារក្ខទាយកត្តាបទានដ៏ ៤

[១២៤] ខ្ញុំឲ្យគេធ្វើបង្គាន់ដៃ ថ្វាយព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម សិទ្ធិត្ថៈ មួយទៀត ខ្ញុំថ្វាយការរក្សាចំពោះព្រះសុគតមហេសី ។ ហេតុតែកម្មដ៏វិសេសនោះ ខ្ញុំមិនដែលជួបភ័យ ដែលគួរខ្លាចទេ ខ្ញុំដែលកើតក្នុងទីណាៗ មិនចេះមានសេចក្តីតក់ស្លុតឡើយ ក្នុង កប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យគេធ្វើបង្គាន់ ដៃ ថ្វាយព្រះពុទ្ធក្នុងភពមុន ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផល នៃបង្គាន់ដៃ ។ ក្នុងកប្បទី ៦ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច ចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាមអបសេរ្យនៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអារក្ខទាយកត្តាមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អារក្ខទាយកត្តាបទាន ចប់

អព្យាធិកត្តោបទានទី ៥

[១២៥] ខ្ញុំបានថ្វាយរោងភ្លើង ដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
 វិបស្សីផង បានប្រគេនអាវាសសម្រាប់ទទួលទឹកក្តៅ ដល់ភិក្ខុ
 ដែលមានជំងឺផង ។ អត្តភាពរបស់ខ្ញុំដែលបុញ្ញកម្មនិម្មិតល្អហើយ
 ដោយកម្មណា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ជំងឺ ដោយកម្មនោះ នេះជា
 ផលនៃបុញ្ញកម្ម ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយរោងភ្លើង ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះ
 ជាផលនៃរោងភ្លើង ។ ក្នុងកប្បទី ៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជា
 ស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ជាធំជាងពួកនរ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ
 ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអព្យាធិកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អព្យាធិកត្តោបទាន ចប់

វក្កលបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៦

[១២៦] ខ្ញុំឈ្មោះនារទៈ តែគេស្គាល់ខ្ញុំថាកសរូបៈ ខ្ញុំបានឃើញ
ព្រះវិបស្សីសម្ពុទ្ធ ជាកំពូលនៃពួកសមណៈ ដែលទេវតាតែងធ្វើ
សក្ការៈហើយ ជាព្រះពុទ្ធ ទ្រទ្រង់នូវអនុព្យញ្ជនៈ គួរទទួលនូវ
គ្រឿងបូជា ខ្ញុំយកផ្កាពុលបូជាដល់ព្រះសម្ពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៧១
អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់
ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំ
បានកើតជាក្សត្រព្រះនាមរោមសៈ ពាក់កម្រងផ្កា និងគ្រឿងអម្ពរ
ប្រកបដោយយាន និងពលពាហនៈ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨
និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវក្កលបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
នូវវិភាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

វក្កលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

សោវណ្ណវដ្ឋសកិយត្ថោបទានទី ៧

[១២៧] ខ្ញុំដើរទៅកាន់ទីឧទ្យាន បានឃើញព្រះលោកនាយក
ក៏កាន់ផ្កាប្រដាប់ក្បាលធ្វើដោយមាស ដែលជាធនិម្មិតល្អហើយ ។
ខ្ញុំដើរទៅដោយរូសរាន់ ឡើងជិះលើ-កង្កែបហើយ បូជាដល់ព្រះពុទ្ធ
ព្រះនាមសិវី ជាលោកពន្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ
ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជា
ផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ២៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជា
ស្តេចចក្ខុតតិ ១ អង្គ ជាធំជាងជន ព្រះនាមមហាបតាបៈ ទ្រង់
មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសោវណ្ណវដ្ឋសកិយត្ថោមានអាយុ បាន
សម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សោវណ្ណវដ្ឋសកិយត្ថោបទាន ចប់

មិព្វាវជំសកិយត្ថេរាបទានធិ ៨

[១២៨] កាលព្រះលោកនាថ ព្រះនាមសិខីប្រសើរជាង
 ពួកអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំបានធ្វើការបូជាដើមពោធិ-
 ព្រឹក្ស ដេរជាសដោយផ្កាប្រដាប់ក្បាល ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពី
 កប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើបូជាដោយផ្កា
 ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពោធិបូជា ។ ក្នុងកប្បទី
 ២៦ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្ដេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាម
 មេឃព្ភៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។
 បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។
 បានឮថា ព្រះមិព្វាវជំសកិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មិព្វាវជំសកិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុកតាវេទ្យិយត្ថេរាបទានធិ ៩

[១២៧] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកើតជាអ្នកក្រុងផ្កា ឈ្មោះអសិតៈ
 កាន់កម្រងផ្កាប្រដាប់ក្បាលដើរទៅ ដើម្បីនឹងថ្វាយស្តេច ។ ខ្ញុំ
 មិនទាន់ដល់ស្តេច ក៏បានឃើញព្រះសិវីនាយក ខ្ញុំមានចិត្តរីករាយ
 ក៏បូជាដល់ព្រះពុទ្ធ ដោយចិត្តរីករាយ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពី
 កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលទៅកាន់ទុគ្គតិ
 នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ២៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបាន
 កើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមវេការៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។
 បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។
 បានឮថា ព្រះសុកតាវេទ្យិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុកតាវេទ្យិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឯកវន្តនិយត្តរាបទានទី ១០

[១៣០] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានថ្វាយបង្គំ
ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ព្រះនាមវេស្សកូ ជាឧសកៈដ៏ប្រសើរ ទ្រង់
មានព្យាយាម ទ្រង់ឈ្នះមារ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ
ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ខ្ញុំមិនដែល
ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយបង្គំ ។ ក្នុងកប្បទី ២៤ ខ្ញុំបាន
កើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាមវិគតានន្ទៈ ទ្រង់បរិបូណ៌
ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ
៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកវន្តនិយត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឯកវន្តនិយត្តរាបទាន ចប់

ឧទាន

អាលម្ពនទាយកត្ថេរាបទាន ១ អជិនទាយកត្ថេរាបទាន
 ១ ទ្រេតនិយត្ថេរាបទាន ១ អារក្ខទាយកត្ថេរាបទាន
 ១ អព្យាធិកត្ថេរាបទាន ១ វកុលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១
 សោវណ្ណវដំសកិយត្ថេរាបទាន ១ មិញ្ញវដំសកិយត្ថេ-
 រាបទាន ១ សុកតាវេឡិយត្ថេរាបទាន ១ ឯកវន្ទនិ-
 យត្ថេរាបទាន ១ មានគាថា ៥៥ ដែលពួកអ្នកប្រាជ្ញ
 ឃើញនូវប្រយោជន៍ បានរាប់ហើយ ។

អាលម្ពនទាយកវគ្គទី ២៣ ចប់

អង្គកថា

បុប្ផិយវគ្គទី ២០ ជាដើម

កណ្តិការបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[១០១-១៣០] តទៅនេះ គ្រប់អបទាន ខ្ញុំពណ៌នាចំពោះបទដែល
មិនជាក់ច្បាស់ ព្រះថេរៈគ្រប់អង្គក្នុងវគ្គទី ២១ , ២២ , ២៣ មានឈ្មោះតាម
បុណ្យដែលលោកធ្វើមកឯង ប្លែកគ្នាត្រឹមតែបុណ្យដែលធ្វើ ។ ព្រះនាម
ព្រះពុទ្ធដែលព្យាករឲ្យព្រះថេរៈទាំងនោះក្តី នគរបស់លោកក្តី ជាពាក្យងាយ
យល់ទាំងអស់ ព្រោះបានពោលមកហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត អត្ថនៃគាថាក្នុង
អបទាន ដឹងបានងាយតាមគន្លងន័យដែលពោលមកហើយ ដូច្នោះ ។^{១៣៣}

អង្គកថាកណ្តិការបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់
អាលម្ពនធាយកវគ្គទី ២៣ ចប់

សុត្តន្តបិដក ឧទកាសនទាយវគ្គទី ២៤

ឧទកាសនទាយកត្តរាបទានទី ១

[១៣១] ខ្ញុំចេញទៅអំពីទ្វារអារាម បានក្រាលបន្ទះក្តារផង
តម្កល់ទឹកទុកផង ដើម្បីសម្រេចប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ក្នុងកប្ប
ទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើ
កុសលកម្ម ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃអាសនៈ និង
ទឹក ។ ក្នុងកប្បទី ១៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
ព្រះនាមអភិសាមៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំង
ច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧទកាសនទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែង
នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឧទកាសនទាយកត្តរាបទាន ចប់

កាជនទាយកត្តរាបទានធំ ២

[១៣២] កាលនោះ ខ្ញុំកើតជានាយស្មុនឆ្មាំង នៅក្នុងក្រុងពន្ធមតី បានរក្សាកាជនរបស់ភិក្ខុសង្ឃ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានរក្សាកាជន ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជា ផលនៃកាជន ។ ក្នុងកប្បទី ៥៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជា ស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាមអនន្តជលិ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកាជនទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កាជនទាយកត្តរាបទាន ចប់

អង្គកថា

ឧទកាសនវគ្គទី ២៤

ឧទកាសនទាយកត្តរាបទានជាដើម

[១៣១-១៣២] អបទានរឿងទី ១ ទី ២ ក្នុងវគ្គទី ២៤ មានអត្ថ

នាយយល់ហើយ ។^{១៣៣}

ឧទកាសនទាយកត្តរាបទានជាដើម ចប់

សុត្តន្តបិដក

សាលបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៣

[១៣៣] កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាអ្នកធ្វើនំ នៅក្នុងក្រុងអរុណវតី បានឃើញព្រះជិនស្រី ព្រះនាមសិខី ស្តេចនិមន្តតាមទ្វាររបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានទទួលបាត្ររបស់ព្រះពុទ្ធ ហើយថ្វាយផ្កា សាលត្រីក្ស ដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដែលកំពុងស្តេចទៅតាមផ្លូវតែ មួយព្រះអង្គ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផ្កាសាល- ត្រីក្ស ។ ក្នុងកប្បទី ១៤ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច ចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមអមិតព្យាលៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសាលបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សាលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សាលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[១៣៣] គប្បីជ្រាបអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៣ ដូចតទៅនេះ បទថា អរុណាវតិយា នគរេ មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា អរុណា ព្រោះផុស គឺ ផុសឡើង ធ្វើឲ្យកើតពន្លឺដោយជុំវិញ ឈ្មោះថា អរុណាវតិ ព្រោះក្នុងនគរ នោះ មានអរុណា អធិប្បាយថា ព្រះអាទិត្យរះឡើង ធ្វើឲ្យកើតពន្លឺពេញព្រះ នគរនោះ ក្នុងព្រះនគរដទៃៗ ក៏មានព្រះអាទិត្យរះដូចគ្នា តែគប្បីជ្រាបថា ជា ពាក្យហៅចំពោះ ដូចពាក្យថា មហិស ព្រោះដេកលើផែនដី ឯសត្វជើង ៤ ទាំងអស់ ក៏ដេកលើផែនដីដូចគ្នា តែគប្បីជ្រាបថា លោកហៅថា មហិស ព្រោះអត្ថរបស់សត្វពង្រីកចេញ ។ ម្យ៉ាងទៀត ពន្លឺ ដូចជាការរះឡើងនៃព្រះ អាទិត្យ ពន្លឺនៃរតនៈ ៧ ប្រការ មានមាស ប្រាក់ កែវមណី និងកែវមុក្កា ជាដើម បញ្ចេញពន្លឺទៅក្នុងទីផ្សេងៗ ដូចជាកំពែង ប្រាសាទ និងគុហាជាដើម ក៏ឈ្មោះថា អរុណាវតិ អធិប្បាយថា ខ្ញុំបានចិញ្ចឹមជីវិតដោយការធ្វើនំលក់ នៅក្នុងនគរអរុណាវតិនោះឯង ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាសាលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

កិលញ្ចទាយកត្ថោបទានទី ៤

[១៣៤] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកើតជាអ្នកត្បាញផែង នៅក្នុងតិវរបុរី ជាទីរមណីយដ្ឋាន ឯប្រជុំជន បានជ្រះថ្លាចំពោះព្រះសិទ្ធត្ថសមុទ្ធ ព្រះអង្គទ្រង់បំភ្លឺលោកក្នុងទីនោះ ។ ប្រជុំជនស្វែងរកកន្ទេល ដើម្បី បូជាព្រះលោកនាថ ខ្ញុំបានឲ្យកន្ទេលដល់ពួកជនអ្នកធ្វើពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បានធ្វើកុសលកម្ម ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃកន្ទេល ។ ក្នុងកប្បទី ៧៧ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមជលន្ទរៈ ទ្រង់ បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៤ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកិលញ្ចទាយកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កិលញ្ចទាយកត្ថោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

កិលញ្ចុណាយកត្តោរាមទាន

[១៣៤] គប្បីជ្រាបអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៤ ដូចតទៅនេះ បទថា តិវរាយំ បុរេ រម្មេ មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា តិវរា ព្រោះហ៊ុមព័ទ្ធជុំវិញ ដោយកំពែង ៣ ជាន់ ។ ឈ្មោះថា រម្មេ ព្រោះជាទីត្រេកអរនៃចិត្ត ដោយ គ្រឿងឧបកោគ មានរបស់ទំពា និងរបស់បរិកោគជាដើម ដោយសំពត់ និង គ្រឿងអាករណៈជាដើម និងដោយការរាំ ការប្រៀងជាដើម ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំបានជាជាន់ផែនក្នុងនគរតិវរា ដែលគួរជាទីត្រេកអរនៃចិត្តនោះ ។^{១៣៤}

អដ្ឋកថាកិលញ្ចុណាយកត្តោរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

វេទិនាយកត្ថោបទានទី ៥

[១៣៥] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានឲ្យគេធ្វើខ្លោង
ត្រង់ដើមពោធិព្រឹក្សដ៏ប្រសើរ របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
វិបស្សី ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះ
ហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យគេកសាងខ្លោង ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះ
ជាផលនៃខ្លោង ។ ក្នុងកប្បទី ១១ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជា
ស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមសុរិយស្សមៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវេទិនាយកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

វេទិនាយកត្ថោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

វេទិនាយកកត្តាបទាន

[១៣៥] អបទានទី ៥ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៥}

អដ្ឋកថាវេទិនាយកកត្តាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

វណ្ណការកត្តរាបទានទី ៦

[១៣៦] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកើតជាជាន់ជ្រលក់ ក្នុងក្រុងអរុណវតី បានជ្រលក់គ្រឿងប្រដាប់ ដាក់សំពត់ក្នុងចេតិយ ឲ្យមានពណ៌ ផ្សេងៗ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះ ហេតុដែលខ្ញុំបានប្រជក់ពណ៌ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផល នៃវណ្ណទាន ។ ក្នុងកប្បទី ២៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្ដេច ចក្កពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាមចន្ទសមៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវណ្ណការកត្តរមានអាយុ បានសម្ដែងនូវគាថា ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

វណ្ណការកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

វណ្ណការកត្តរាបទាន

[១៣៦] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៦ ដូចតទៅនេះ
 បទថា វណ្ណការោ អហំ ភទា មានវិគ្គហៈថា ឈ្មោះថា វណ្ណការ
 ព្រោះរមែងធ្វើ គឺជ្រលក់សំពត់ទាំងឡាយដោយពណ៌ មានពណ៌ខៀវ លឿង
 និងក្រហមជាដើម អធិប្បាយថា ខ្ញុំជាជាងជ្រលក់សំពត់ ក្នុងពេលដែលយក
 សំពត់ទាំងឡាយស្រាមព្រះចេតិយ បានជ្រលក់សំពត់ទាំងឡាយ ឲ្យមាន
 ពណ៌ផ្សេងៗ ។^{១៣៦}

អដ្ឋកថាវណ្ណការកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បិយាលបុប្ផិយត្ថេរាបទានធិ ៧

[១៣៧] ក្នុងភពមុន ខ្ញុំបានកើតជាព្រានម្រឹក នៅក្នុងព្រៃធំ បាន
 ឃើញដើមទ្រយីងដែលមានផ្ការីក ក៏បាចសាចទៅត្រង់ផ្លូវដើរ ។
 ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានកាន់យកបាត្ររបស់ព្រះពុទ្ធ ហើយថ្វាយផ្កា
 ទ្រយីងដល់ព្រះពុទ្ធ ដែលទ្រង់ពុទ្ធដំណើរក្នុងផ្លូវ (នោះ) ។ ក្នុង
 កប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិន
 ដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ បដិសម្មិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបិយាលបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បិយាលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បិយាលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[១៣៧] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៧ ដូចតទៅនេះ
 បទថា បិយាលំ បុប្ផំ ទិស្វា បានដល់ ឃើញដើមទ្រុយើងមានផ្ការីកល្អ ។
 បទថា គតមគ្គេ ខិបី អហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំជាព្រានម្រឹក បេះយកផ្កាទ្រុយើង
 មករោយបូជាត្រង់ផ្លូវយាងរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។^{១៣៧}

អដ្ឋកថាបិយាលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អម្ពយាគទាយកត្តោបទានធិ ៨

[១៣៨] ខ្ញុំគ្មានសេចក្តីរឹងត្អឹង ក្នុងសិប្បៈរបស់ខ្លួន បានដើរទៅ
 ក្នុងព្រៃធំ ខ្ញុំឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ កំពុងធ្វើពុទ្ធដំណើរទៅ ក៏ថ្វាយនូវ
 ការបូជាដោយផ្លែស្វាយ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ក្នុង
 កាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយទាន ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់
 ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជាដោយផ្លែស្វាយ ។ បដិសម្មិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអម្ពយាគទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អម្ពយាគទាយកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

អម្ពយាគនាយកត្ថរាជាន

[១៣៨] បទថា សកេ សិប្បេ អបត្តនោ សេចក្តីថា ខ្ញុំជាបុគ្គល
 មិនរឹងត្អឹង ជាអ្នកតាំងមាំ ឈ្លាសក្នុងសិប្បៈរបស់ខ្លួន ដូចជាតក្កសាស្ត្រ និង
 ព្យាករណសាស្ត្រជាដើម បានទៅកាន់ព្រៃជ្រៅ ។ បទថា សម្ពុទ្ធី យន្ត
 ទិស្វាន បានដល់ ជួបព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី កំពុងយាងទៅ
 កាន់ជងព្រៃ ។ បទថា អម្ពយាគំ អនាសហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានថ្វាយ
 ផ្លែស្វាយ ។^{១៣៨}

អដ្ឋកថាអម្ពយាគនាយកត្ថរាជាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ជគតិការកត្តោបទានធិ ៩

[១៣៧] កាលព្រះអត្តទស្សី ជាលោកនាថ ទ្រង់ប្រសើរជាង
 ពួកនរៈ ព្រះអង្គបរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំបានឲ្យគេជម្រះផែនដី ត្រង់
 កន្លែងព្រះស្តុបដ៏ប្រសើរ របស់ព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ១៨០០ ក្នុង
 កាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ខ្ញុំមិនដែល
 ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផែនដី ។ បដិសម្ពិទ្ធ ៤ វិមោក្ខ ៨
 និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះជគតិការកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ជគតិការកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ជនតិការកត្តរាបទាន

[១៣៩] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៩ ដូចតទៅនេះ
 បទថា ជនតិ ការតា មឃ្នំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានសាង គឺឲ្យគេធ្វើលានដី
 គឺរបៀងដែលជាក្តៅដែលចាត់ជាចំណែក ត្រង់ចេតិយបញ្ចុះព្រះសារីរិកធាតុ
 របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្តទស្សី ។^{១៣៩}

អដ្ឋកថាជនតិការកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

វាសិទាយកត្តោបទានធិ ១០

[១៤០] ក្នុងភពមុន ខ្ញុំកើតជាជាន់ដែក ក្នុងក្រុងតិវរា ជាបុរី
 ដ៏ប្រសើរ ខ្ញុំបានថ្វាយកាំបិតព្រា ១ ដល់ព្រះសយម្ពូ ទ្រង់ឈ្នះ
 កិលេស ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំ បានថ្វាយកាំបិតព្រា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជា
 ផលនៃការថ្វាយកាំបិតព្រា ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវាសិទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

វាសិទាយកត្តោបទាន ចប់

ឧទាន

ឧទកាសនទាយកត្តោបទាន ១ ភាជនទាយកត្តោបទាន ១
 សាលបុប្ផិយត្តោបទាន ១ កិលញ្ចទាយកត្តោបទាន ១ វេទិ-
 ទាយកត្តោបទាន ១ វណ្ណការកត្តោបទាន ១ បិយាលបុប្ផិ-
 យត្តោបទាន ១ អម្ពយាគទាយកត្តោបទាន ១ ជគតិការកត្តោ-
 បទាន ១ វាសិទាយកត្តោបទាន ១ មានគាថា ៣៨ ។

ឧទកាសនទាយិវគ្គទី ២៤ ចប់

អដ្ឋកថា

វាសិណាយកត្តាបទាន

[១៤០] អបទានទី ១០ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាវាសិណាយកត្តាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក តុរាជយិវត្តទី ២៥

តុរាជយិវត្តទី ១

[១៤១] ក្នុងភពមុន ខ្ញុំកើតជាព្រានម្រឹគ នៅក្នុងព្រៃធំ ខ្ញុំបាន
ឃើញផ្នែកកំញាននោះ មានសម្បុរក្រហម ហើយនាំយកទៅ
ប្រគេនដល់ព្រះសង្ឃ ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាល
នោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យទាន ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះ
ជាផលនៃគ្រាប់កំញាន ។ បដិសម្ពិទ្ធ ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា
៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតុរាជយិវត្តមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តុរាជយិវត្តទី ១ ចប់

អង្គកថា
តុវរណាយវគ្គទី ២៥

តុវរដ្ឋនាយកត្ថរាបនាន

[១៤១] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ១ ក្នុងវគ្គទី ២៥ ដូចតទៅនេះ បទថា ភិក្ខុ តុវរមាណាយ សេចក្តីថា ខ្ញុំបេះគ្រាប់សណ្តែក ក្រហម^(១) ដែលដូចគ្នានឹងគ្រាប់សណ្តែកបាយ ស្មើហើយ យកកាជនៈដាក់ ទៅប្រគេនដល់ព្រះសង្ឃដែលនៅក្នុងព្រៃ ។^{២៣៣}

អង្គកថាតុវរដ្ឋនាយកត្ថរាបនាន ចប់

១- បិដកខ្មែរគ្រាប់កំព្យាន ។

សុត្តន្តបិដក

នាគកេសរិយត្ថេរាបទានធិ ២

[១៤២] ខ្ញុំធ្វើធុមិនឲ្យមុតហើយ ដើរចូលទៅក្នុងព្រៃ បានឃើញ
 ដើមខ្នង មានផ្ការីកកញ្ចំ ដែលតាំងឡើងខាងចុងថ្នាំង ខ្ញុំកាន់យក
 ដោយដៃទាំងពីរ ធ្វើអញ្ចាលីលើត្បូង បានបូជាដល់ព្រះពុទ្ធ ព្រះ
 នាមតិស្សៈ ជាលោកពន្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៨២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃ
 ពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៧៧ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាម
 សមោក្ខរណៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំង
 ច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនាគកេសរិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

នាគកេសរិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

នាគកេសរិយត្ថេរាបទាន

[១៤២] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ២ ដូចតទៅនេះ
 បទថា ឆន្ទំ អទ្ធផ្លូវំ កត្វា សេចក្តីថា ដាក់ព្រួញ (ក្នុងបំពង់) ត្រាប់
 ទៅដើម្បីសម្លាប់សត្វ មានម្រឹកជាដើម ។ បទថា កេសរំ ឌុំគតំ ទិស្វា
 សេចក្តីថា ឃើញដើមបុសនាគ មានផ្ការីកស្កុះស្កាយជាកម្រង ។ បទថា
 តុទុស្ស អភិរោមេសី សេចក្តីថា ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា លើកឡើងបូជាដល់
 ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមតិស្សៈ ដែលយោងមកត្រង់ព្រៃ ។^{១២៣}

អដ្ឋកថានាគកេសរិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

នទ្ទិនកេសរិយត្ថេរាបទានទី ៣

[១៤៣] ក្នុងភពមុន ខ្ញុំកើតជាសត្វមាន់ទឹក នៅក្នុងកណ្តាល
 ជាតស្រះ កាលនោះ ខ្ញុំបានឃើញ (ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ) ជាទេវតាដ៏
 ប្រសើរ កំពុងស្តេចធ្វើពុទ្ធដំណើរទៅព្រះភិក្ខុភិក្ខុវិទូ ។ ខ្ញុំមានចិត្ត
 ជ្រះថ្លា បានពាំយកកេសរ (ផ្កាយក) ដោយចំពុះ ហើយបូជា
 ដល់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមសិរិស្សៈ ជាលោកពន្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៧២
 អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់
 ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៧៣ ខ្ញុំបានកើតជា
 ស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមសត្តបត្តៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៤ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនទ្ទិនកេសរិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

នទ្ទិនកេសរិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

នឡិវនកេសរិយត្ថេរាបទាន

[១៤៣] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៣ ដូចតទៅនេះ
 បទថា ជលកុក្កដោ បានដល់ មាន់ទឹក ត្រាច់ទៅក្នុងជាតស្រះ ។ បទថា
 តុណ្ណាន កេសរី គយ្ហ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានយកចំពុះពាំផ្កាយូកលើកឡើងបូជា
 ដល់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមតិស្សៈ ដែលទ្រង់យាងទៅតាមអាកាស ។^{១២៣}

អដ្ឋកថានឡិវនកេសរិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

វិវិបុល្លិយត្ថេរាបទានទី ៤

[១៤៤] ព្រះលោកនាយក ទ្រង់ធ្វើពុទ្ធដំណើរ ជាមួយនឹងព្រះ
 ខីណាស្រព ១០០០ អង្គ ខ្ញុំកាន់យកផ្កាវិវិព្រឹក្ស ទៅបូជាដល់
 ព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
 បានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។
 បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។
 បានឮថា ព្រះវិវិបុល្លិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

វិវិបុល្លិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

វិវិបុល្លិយត្ថេរាបទាន

[១៤៤] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៤ ដូចតទៅនេះ
 បទថា វិវិបុល្លិយត្ថេរាបទាន ឈ្មោះថា វិវិ ព្រោះវេរាវ គឺធ្វើសំឡេងច្រើន
 សំឡេង អធិប្បាយថា ខ្ញុំបានកាន់យកសំណុំផ្កាដែលបានឈ្មោះថា វិវិ
 ព្រោះវិកក្នុងវេលា (បក្សី) វេរាវ លើកឡើងបូជាដល់ព្រះពុទ្ធព្រះនាមថា
 សិទ្ធិត្ថៈ ។ ^{១៧៧}

អដ្ឋកថាវិវិបុល្លិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

កុដិជ្ជបកត្ថេរាបទានទី ៥

[១៤៥] ខ្ញុំជាអ្នកក្សកុដិ របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម សិទ្ធក្ខៈ ខ្ញុំជ្រះថ្លា បានបង្ហូរយៃផ្សងអប់ដោយដៃរបស់ខ្លួន អស់ កាលទាំងពួង ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះ ជាផលនៃធូបទាន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំ បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកុដិជ្ជបកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កុដិជ្ជបកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

កុដិធូបកត្តរាបទាន

[១៤៥] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៥ ដូចតទៅនេះ
 បទថា កុដិគោបកោ គឺជាអ្នករក្សាសេនាសនៈ ។ បទថា កាលេន កាលំ
 ធូបេសី សេចក្តីថា ខ្ញុំបានអប់ព្រះគន្ធកុដិឲ្យក្រអូប តាមកាលដែលកំណត់
 អធិប្បាយថា ខ្ញុំធ្វើព្រះគន្ធកុដិឲ្យមានក្លិនក្រអូបដោយធូប អធិប្បាយថា ខ្ញុំ
 បានអប់ក្លិនក្រអូបដោយធូប ត្រង់ព្រះគន្ធកុដិរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
 សិទ្ធិត្ថៈ ដោយក្លិនធូបដែលជះក្លិនក្រអូបតាមកាល ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាកុដិធូបកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បត្តទាយកត្តរាបទានធិ ៦

[១៤៦] ខ្ញុំមានចិត្តទូន្មានដីក្រែលែង បានប្រគេនបាត្រដល់ព្រះ
 មហេសី ព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ មានព្រះហឫទ័យត្រង់ មិនញាប់ញ័រ
 ដោយលោកធម៌ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យទាន ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផល
 នៃការថ្វាយបាត្រ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំ
 បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបត្តទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បត្តទាយកត្តរាបទាន ចប់

ធាតុបូជកត្តារាបទានទី ៧

[១៤៧] កាលព្រះលោកនាថ ព្រះនាមសិទ្ធក្ខៈ ឧត្តមជាងពួក
នរៈ ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំបានព្រះធាតុ ១ អង្គ របស់ព្រះ
សិទ្ធក្ខៈ ព្រះអង្គប្រសើរជាងសត្វជើងពីរ ជាតាទិបុគ្គល ។ ខ្ញុំ
កាន់យកព្រះធាតុនោះ របស់ព្រះពុទ្ធ ជាដៅពង្សនៃព្រះអាទិត្យ
ហើយបម្រើអស់ ៥ ឆ្នាំ ដូចកាលបម្រើព្រះអង្គ ជាបុគ្គលឧត្តម
ជាងពួកនរៈ កាលទ្រង់គង់ព្រះជន្មនៅឡើយដែរ ។ ក្នុងកប្បជី ៧៤
អំពីកប្បជីនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាព្រះធាតុ ខ្ញុំមិនដែល
ស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការបម្រើព្រះធាតុ ។ បដិសម្មិទា ៤
វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះធាតុបូជកត្តាមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ធាតុបូជកត្តារាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បត្តនាយកត្តរាបទានជាដើម

[១៤៧-១៤៨] អបទានទី ៦ និងទី ៧ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាបត្តនាយកត្តរាបទានជាដើម ចប់

សុត្តន្តបិដក

សត្តសត្តលិប្បបដកត្ថេរាបទានទី ៨

[១៤៨] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំបានក្រុងជាម្ចាស់រតទាំងឡាយ ៧
 កម្រង ដាក់លើក្បាល ហើយបូជាដល់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមវេស្សក្ខ
 ព្រះអង្គប្រសើរជាងពួកនរ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ក្នុង
 កាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ
 នេះជាផលនៃការបូជាផ្កា ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសត្តសត្តលិប្បបដកត្ថេរមានអាយុ បាន
 សម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សត្តសត្តលិប្បបដកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សត្តសត្តលិប្បប្បជកត្តរាមទាន

[១៤៨] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៨ ដូចតទៅនេះ
 បទថា សត្ត សត្តលិប្បប្បជកត្ត រសេចក្តីថា ខ្ញុំបានដាក់ផ្កា ៧ ដែលហៅថា
 ផ្កាម្លិះរួត លើសិរសា លើកឡើងបូជាដល់ព្រះមានព្រះកាគ ព្រះនាមថា
 វេស្សក្ខ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាសត្តសត្តលិប្បប្បជកត្តរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ពិម្ពិជាលបុប្ផិយត្ថេរាបទានធិ ៩

[១៤៩] ព្រះជិនស្រីសយម្ហូ ព្រះនាមបទុមត្ថរៈ ជាអគ្គបុគ្គល ទ្រង់ប្រកាសនូវសច្ចៈ ៤ សម្តែងនូវអមតបទ គឺព្រះនិព្វាន ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំធ្វើជាពិម្ពិជាលត្រីក្ស មានប្រមាណច្រើន បូជា ដល់ព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ជាធំជាងសត្វជើងពីរ ជាតាទិបុគ្គល ។ ក្នុង កប្បទី ៦៨ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្រពត្តិ ៤ ជាតិ ព្រះនាមកិញ្ញាកេសរៈដូចគ្នា ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះពិម្ពិជាលបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពិម្ពិជាលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

តិម្កិជាលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[១៤៩] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៩ ដូចតទៅនេះ
 បទថា តិម្កិជាលកបុប្ផានិ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានយកផ្កាពិម្កិជាលព្រឹក្ស ឬជាព្រះ
 មានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាតិម្កិជាលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឧទ្ទាលទាយកត្តរាបទានទី ១០

[១៥០] ព្រះសយម្ហូ ទ្រង់ឈ្នះកិលេស មាននាមថា កុក្កធាៈ
 ស្តេចចេញអំពីព្រៃធំ បានដល់នូវស្ទឹងធំ ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំ
 មានចិត្តជ្រះថ្លា កាន់យកផ្ការាជព្រឹក្ស ថ្វាយដល់ព្រះសយម្ហូ ទ្រង់
 ជាអ្នកសង្រួម មានព្រះហឫទ័យត្រង់ ។ ក្នុងទី ៣១ អំពីកប្បនេះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជា
 ផលនៃបុប្ផទាន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧទ្ទាលទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឧទ្ទាលទាយកត្តរាបទាន ចប់

ឧទាន

តុវរដ្ឋិទាយកត្តរាបទាន ១ នាគកេសរិយត្តរាបទាន ១ នឡិនទាយ-
 កត្តរាបទាន ១ វិវិបុប្ផិយត្តរាបទាន ១ កុដិជ្ជបកត្តរាបទាន ១
 បត្តទាយកត្តរាបទាន ១ ធាតុបុជកត្តរាបទាន ១ សត្តសត្តលិបុប្ផិ-
 យត្តរាបទាន ១ ពិម្ពិជាលបុប្ផិយត្តរាបទាន ១ ឧទ្ទាលទាយកត្តរា-
 បទាន ១ មានគាថា ៣៧ ដែលអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយបានគណនាហើយ ។

តុវរទាយវិគ្គទី ២៥ ចប់

អដ្ឋកថា

ឧទ្ទាលនាយកត្ថរាបនាន

[១៥០] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ១០ ដូចតទៅនេះ
 បទថា ឧទ្ទាលកំ គហេត្វាន សេចក្តីថា ខ្ញុំបានបេះយកផ្ការាជត្រីក្ស ដែល
 ដុះក្បែរជាតស្រះ មកបូជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមកកុសន្ទៈ ។ ពាក្យ
 ដ៏សេស មានអត្ថន័យបានន័យហើយនោះឯង ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាឧទ្ទាលនាយកត្ថរាបនាន ចប់

តុវរាយវគ្គទី ២៥ ចប់

សុត្តន្តបិដក ថោមកវគ្គទី ២៦

ថោមកត្ថោបទានទី ១

[១៥១] ខ្ញុំជាទេវតា ស្ថិតនៅក្នុងទេវលោក បានស្តាប់ធម៌របស់
 ព្រះពុទ្ធ ជាមហេសី ព្រះនាមវិបស្សី មានចិត្តរីករាយ ហើយបាន
 ពោលនូវវាចានេះថា បពិត្រព្រះអង្គជាបុរសអាជានេយ្យ ខ្ញុំសូម
 នមស្ការចំពោះព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គ ជាបុរសខ្ពង់ខ្ពស់ ខ្ញុំសូម
 នមស្ការចំពោះព្រះអង្គ ព្រះអង្គសម្តែងនូវអមតបទ គឺព្រះនិព្វាន
 តែងចម្លងជនច្រើន (ឲ្យដល់នូវត្រើយ គឺព្រះនិព្វាន) ។ ក្នុង
 កប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះដែលខ្ញុំបានពោល
 វាចា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការសរសើរ ។ បដិ-
 សម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។
 បានឮថា ព្រះថោមកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ថោមកត្ថោបទាន ចប់

អង្គកថា

ថោមកវគ្គទី ២៦

ថោមកត្តរាបទាន

[១៥១] អបទានទី ១ ក្នុងវគ្គទី ២៦ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៧}

អង្គកថាថោមកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឯកាសនទាយកត្តោបទានទី ២

[១៥២] ខ្ញុំ ព្រមទាំងភិក្ខុ បានលះបង់នូវភេទនៃទេវតា ហើយមកក្នុងមនុស្សលោកនេះ ប្រាថ្នានឹងធ្វើនូវការកសាង ក្នុងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ មានសាវ័ករបស់ព្រះបទុមត្រូវ ឈ្មោះទេវលៈ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយភិក្ខុដល់ព្រះទេវលៈ នោះ ។ ក្នុងកប្បទី ១ សែន អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃបិណ្ឌបាត ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកាសនទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឯកាសនទាយកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឯកាសនទាយកត្តោបទាន

[១៥២] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ២ ដូចតទៅនេះ
 បទថា វិជហិត្វា ទេវវណ្ណំ សេចក្តីថា លះនូវសរីរៈទេវតា កាឡាខ្លួន
 ជាមនុស្ស ។ បទថា អធិការំ កត្តកាមោ សេចក្តីថា ខ្ញុំជាទេវរាជ នាមថា
 ទេវៈ មួយអន្លើដោយភរិយា មានបំណងនឹងធ្វើអធិការ គឺបុញ្ញសម្ភារ ព្រោះ
 មានសេចក្តីជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ទើបបាននាំគ្នា
 មកក្នុងមនុស្សលោកនេះ ។ បទថា តស្ស ភិក្ខុ មយា ទិដ្ឋា សេចក្តីថា
 ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយភិក្ខុ គឺបិណ្ឌបាតដល់សាវ័ករបស់ព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ដែលលោកមានឈ្មោះថា ទេវលៈ ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាឯកាសនទាយកត្តោបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ចិត្តកប្បជកត្ថោបទានទី ៣

[១៥៣] ព្រះសយម្ពុស្មុទ្ធ ទ្រង់ឈ្នះកិលេស ព្រះនាមអានន្ត ទ្រង់បរិនិព្វានក្នុងព្រៃធំ ដែលមិនមានមនុស្ស ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំ ចុះអំពីទេវលោក មកក្នុងទីនេះ ធ្វើជើងប្តូរបូជាសរីរៈផង ធ្វើ សក្ការៈផង ក្នុងព្រៃនោះ ។ ក្នុងកប្បជី ៧១ អំពីកប្បជីនេះ ក្នុង កាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ខ្ញុំមិនដែល ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ បដិសម្ពិទ្ធ ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចិត្តកប្បជកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចិត្តកប្បជកត្ថោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ចិត្តកប្បជកត្ថោរាបទាន

[១៥៣] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៣ ដូចតទៅនេះ
 បទថា អានន្ទោ នាម សម្មន្ទោ សេចក្តីថា ព្រះបច្ចេកសម្មទ្ធី ព្រះនាមអានន្ទៈ
 ព្រោះញ៉ាំងនូវការត្រេកអរ គឺការត្រេកអរឲ្យកើតឡើងដល់មហាជន ។ បទ
 ថា អមនុស្សម្នី កាននេ សេចក្តីថា ទ្រង់បរិនិព្វានហើយក្នុងព្រៃ គឺក្នុង
 ព្រៃធំ មានពួកអមនុស្សគ្រប់គ្រង គឺអន្តរធានទៅហើយ ដោយអនុបាទិ-
 សេសនិព្វានធាតុ បានដល់ ដល់នូវការមើលមិនឃើញ ។ បទថា សិរិ
 តត្ថ ឈាបេសី សេចក្តីថា ខ្ញុំមកអំពីទេវលោក ក្នុងមនុស្សលោកនេះ
 បានធ្វើជើងថ្កូវហើយ ថ្វាយព្រះភ្លើងព្រះសិរិរេរបស់ព្រះបច្ចេកសម្មទ្ធីអង្គនោះ
 ក្នុងព្រៃនោះ ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាចិត្តកប្បជកត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ចម្បកបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៤

[១៥៤] មានភ្នំឈ្មោះវិកនៈ នៅជិតព្រៃហិមពាន្ត មានសមណៈ
 ១ អង្គ មានឥន្ទ្រិយស្រគត់ស្រគំ គង់នៅកណ្តាលភ្នំនោះ ។ ខ្ញុំ
 មានចិត្តជ្រះថ្លា បានឃើញសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់របស់សមណៈនោះ
 ទើបកាន់ផ្កាចម្បកា ៣ ទង ចូលទៅរោយរាយ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១
 អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់
 ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ បដិសម្មិតា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចម្បកបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចម្បកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

សត្តបទដលីយត្ថេរាបទានទី ៥

[១៥៥] ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ មានស្ម័គ្ររឿង ដូចផ្កា
កណិការ ទ្រង់គង់ត្រង់ចន្លោះភ្នំ ខ្ញុំបានថ្វាយផ្កាប្រឡើង ៧ ទង
ដល់ព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
បានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។
បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើ
ឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិ
ហើយ ។

បានឮថា ព្រះសត្តបទដលីយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សត្តបទដលីយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ចម្បកបុប្ផិយត្ថោរាបទានជាដើម

[១៥៤-១៥៥] អបទានទី៤ និងទី៥ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៥៥}

អដ្ឋកថាចម្បកបុប្ផិយត្ថោរាបទានជាដើម ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឧបាហនទាយកត្តរាមទានទី ៦

[១៥៦] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំឈ្មោះចន្ទនៈ ជាបុត្តរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ខ្ញុំថ្វាយស្បែកជើងមួយសម្រាប់ (ដោយបំណងថា) សូមព្រះអង្គញ៉ាំងពោធិញ្ញាណឲ្យសម្រេចដល់ខ្ញុំ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយស្បែកជើងខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃស្បែកជើង ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧបាហនទាយកត្តរាមមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឧបាហនទាយកត្តរាមទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឧទាហននាយកត្ថរាបទាន

[១៥៦] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៦ ដូចតទៅនេះ
 បទថា អហោសី ចន្ទនោ នាម បានដល់ ឈ្មោះថា ចន្ទនៈ ក៏ដោយ
 អំណាចឈ្មោះតាមដែលដាក់ឲ្យ ។ បទថា សមុទុស្សត្រដោ សេចក្តីថា មុន
 ពេលដែលលោកជាព្រះបច្ចេសមុទុ ខ្ញុំកើត គឺជាកូនរបស់លោក ។ បទថា
 ឯកោទាហនោ មយា ទិន្នោ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានប្រគេនស្បែកជើងមួយគូ ។
 បទថា ពោធិ សម្បជ្ជ មេ តុរំ សេចក្តីថា ដោយការដែលខ្ញុំបានប្រគេន
 ស្បែកជើងមួយគូនោះ សូមលោកម្ចាស់ឲ្យខ្ញុំបានសម្រេចសាវ័កពោធិញ្ញាណ
 ចុះ ។ ១៥៦

អដ្ឋកថាឧទាហននាយកត្ថរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

មញ្ញវិបុលកត្តរាបទានទី ៧

[១៥៧] ខ្ញុំធ្វើនូវផ្ការមញ្ញវិបុលក្ស (លើក្បាល) ហើយដើរទៅ
 កាន់ច្រក បានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ លើសជាងពួកសមណៈ
 មានពួកភិក្ខុសង្ឃចោមរោមហើយ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្ត
 រីករាយ ដោយបីតិយ៉ាងក្រៃលែង ហើយកាន់យកដោយដៃទាំង
 ពីរ បូជាចំពោះព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃ
 ការបូជាផ្កា ។ ក្នុងកប្បទី ៧៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេច
 ចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ជាធំលើផែនដី ព្រះនាមជាតិយៈ ទ្រង់មាន
 កម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
 ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមញ្ញវិបុលកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មញ្ញវិបុលកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

មញ្ញវិប្បជកត្ថរាបទាន

[១៥៧] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៧ ដូចតទៅនេះ បទថា មញ្ញលីកំ កិរិយាន សេចក្តីថា ខ្ញុំកាន់យកប្រអប់ផ្កា គឺប្រអប់ផ្កា ស្រស់ ដើរទៅតាមផ្លូវនោះឯង ។ បទថា ភិក្ខុ សង្ឃបុរាណតំ បានដល់ ចោមរោមដោយពួកនៃភិក្ខុ ។ បទថា សមណានត្ថំ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំបាន ឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ជាងសមណៈទាំងឡាយ គឺជាងភិក្ខុទាំង ឡាយ ។ បទថា តុទុស្ស អភិរោមយី សេចក្តីថា កាលខ្ញុំបានឃើញហើយ បានយកដៃទាំងពីរផ្តងលើកផ្កានោះឡើង បូជាដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម ថា ផុស្សៈ ។^{១៥៧}

អដ្ឋកថាមញ្ញវិប្បជកត្ថរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បណ្ណទាយកត្ថរាបទានទី ៨

[១៥៨] ខ្ញុំស្ងៀកសំពត់សម្បកឈើ នៅជិតភ្នំហិមពាន្ត ជាអ្នក
 បរិភោគស្លឹកឈើ មិនមានរសប្រែផង សង្រួមក្នុងការប្រព្រឹត្ត
 ទាំងឡាយផង ។ ក្នុងពេលបាយព្រឹក ព្រះសិទ្ធត្ថសម្ពុទ្ធ ស្តេច
 ចូលមករកខ្ញុំ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយចង្ហាន់ស្លឹកឈើនោះ
 ដល់ព្រះសម្ពុទ្ធ ដោយដៃរបស់ខ្លួន ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្ប
 នេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយស្លឹកឈើ ខ្ញុំមិន
 ដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយស្លឹកឈើ ក្នុងកប្បទី
 ២៧ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមយទត្ថិយៈ ទ្រង់បរិបូណ៌
 ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ
 ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
 សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបណ្ណទាយកត្ថរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បណ្ណទាយកត្ថរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បណ្ណនាយករដ្ឋមន្ត្រី

[១៥៨] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៨ ដូចតទៅនេះ បទថា អលោណបណ្ណកក្កោម្នី សេចក្តីថា ខ្ញុំនាំយកទឹកដោះ និងស្លឹក ឈើជាដើម មកដើម្បីជាអាហាររស់នៅ ស្វែរស្លឹកឈើដែលប្រាសចាក រសប្រែបរិកោគជាអាហារ អធិប្បាយថា ខ្ញុំមានស្លឹកឈើរសមិនប្រែ ជា អាហារចិញ្ចឹមជីវិត ។ បទថា និយមេសុ ច សំរុតោ សេចក្តីថា សង្រួម ក្នុងសីល ៥ មានរៀបចំបាណាតិបាតជាដើមជានិច្ច ដែលសត្វលោក និយមសង្រួមហើយ ។ បទថា ទាតរាសេ អនុប្បត្តេ គឺកាលដល់វេលា បរិកោគទានអាហារព្រឹក ។ បទថា សិទ្ធិត្តោ ឧបត្ថង្គិ មំ សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ យាងមករក គឺចូលមកជិតខ្ញុំហើយ ។ បទ ថា តាហំ ពុទ្ធស្ស ទាទាសី សេចក្តីថា ខ្ញុំបានថ្វាយស្លឹកឈើដែលមិន ប្រែនោះ ដល់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះឯង ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាបណ្ណនាយករដ្ឋមន្ត្រី ចប់

សុត្តន្តបិដក

កុដិទាយកត្តរាបទានធិ ៩

[១៥៧] កាលនោះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធស្តេចទៅក្នុងព្រៃ គង់នៅទៀប
 គល់ឈើ ខ្ញុំក៏បានធ្វើបណ្ណសាលាថ្វាយដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ឈ្នះ
 កិលេស ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយបណ្ណកុដិ (តូបស្លឹក) ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់
 ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយកុដិ ។ ក្នុងកប្បទី ៣៨ អំពីកប្បនេះ
 ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុតតិ ១៦ ជាតិ ព្រះនាមអភិវស្សិដូចគ្នា
 ក្នុងលោកទាំងមូល ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំ
 បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកុដិទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កុដិទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

កុដិទាយកត្តរាជាន

[១៥៧] អបទានទី ៧ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាកុដិទាយកត្តរាជាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អគ្គបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ១០

[១៦០] ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានវណ្ណៈដូចមាស គង់នៅចន្លោះភ្នំ ទ្រង់ភ្លឺស្វាងដោយរស្មី ដូចអណ្តាតភ្លើង ។ ខ្ញុំកាន់យកផ្ការុក្ខជាតិ ដែលរីកមុនគេ ហើយចូលទៅរកព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរជាងពួកនរៈ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានបូជាដល់ព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ២៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមមិត្តយាតកៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអគ្គបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចប់ អគ្គបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ។

ឧទាន

ថោមកត្តោបទាន ១ ភិក្ខុទាយកត្តោបទាន ១
 ចិត្តកប្បជកត្តោបទាន ១ ចម្បកប្បប្បិយត្តោបទាន ១
 សត្តបាដលិយត្តោបទាន ១ ឧបាហនទាយកត្តោ-
 បទាន ១ មញ្ជារិប្បជកត្តោបទាន ១ បណ្ណទាយ-
 កត្តោបទាន ១ កុដិទាយកត្តោបទាន ១ អគ្គប្បប្បិ-
 យត្តោបទាន ១ មានគាថា ៤១ ដែលអ្នកប្រាជ្ញ
 រាប់ហើយ ក្នុងវគ្គនេះ ។

ថោមកវគ្គទី ២៦ ចប់

អដ្ឋកថា

អគ្គបុប្ផិយត្ថេរាបទាន

[១៦០] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ១០ ដូចតទៅនេះ
 បទថា សិទ្ធិនំ សិទ្ធិនំ យថា សេចក្តីថា ខ្ញុំបានឃើញព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះនាមសិខី ទ្រង់រុន្សៀងដោយព្រះធម្មណ្តរង្សី ដែលផ្សាយចេញអំពីព្រះ
 សរីរៈ ដែលជាប្រធាននៃស្ម័គ្រក្រែកលែងជាងស្ម័គ្រទាំងឡាយ ដូចគ្នានឹងគំនរភ្លើង
 ដែលឆេះសន្ទោសន្ទៅ ដូច្នោះ ។ បទថា អគ្គនំ បុប្ផមាទាយ សេចក្តីថា
 ខ្ញុំបានកាន់យកផ្ការុក្ខជាតិរកមុនគេ លើកឡើងបូជាដល់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ
 ព្រះនាមសិខី ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាអគ្គបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់
 ថោមការគ្គទី ២៦ ចប់

សុត្តន្តបិដក បទុមក្កេបវគ្គដី ២៧

អាកាសុក្ខិបិយត្ថេរាបទានដី ១

[១៦១] ខ្ញុំ (បានឃើញ) ព្រះសិទ្ធត្ថសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានវណ្ណៈ
 ដូចមាស កំពុងនិមន្តទៅត្រង់ចន្លោះរានជ្យាវ ក៏កាន់យកផ្កាឈូក
 ២ ទង ចូលទៅរកព្រះពុទ្ធ ជានរាសកៈ ។ ខ្ញុំជាក់ចុះនូវផ្កា ១
 ទង ទៀបព្រះបាទានៃព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ហើយកាន់យកនូវផ្កា ១
 ទង បោះឡើងទៅនាអាកាស ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផល
 នៃការបូជាផ្កា ។ ក្នុងកប្បទី ៣២ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជា
 ស្តេចចក្ខុតតិ ១ អង្គ ជាម្ចាស់ផែនដី ព្រះនាមអន្តលិក្ខករៈ ទ្រង់
 មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអាកាសុក្ខិបិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អាកាសុក្ខិបិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បទុមក្រុមវគ្គទី ២៧

អាកាសកិច្ចបិយត្ថេរាបទាន

[១៦១] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ១ វគ្គទី ២៧ ដូច
តទៅនេះ បទថា ជលជត្ត ទុវេ គយ្ហ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានកាន់យកផ្កាយូក
ជាដើម ២ ផ្កា ដែលកើតក្នុងទឹក ជាផ្កាដ៏ប្រសើរ ទៅជិតព្រះពុទ្ធ ជាក់បូជា
ទៀបព្រះបាទា ១ ផ្កា មួយផ្កាទៀត បានបោះឡើងលើអាកាស ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាអាកាសកិច្ចបិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

តេលមក្ខិយត្ថេរាបទានធិ ២

[១៦២] កាលព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធក្ខត្តៈ ជានរាសកៈ
 បរិនិព្វានហើយ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំបានលាបប្រេងត្រង់ខៀន
 ពោធិព្រឹក្ស ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានលាបប្រេង ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជា
 ផលនៃការលាបប្រេង ។ ក្នុងកប្បទី ២៤ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបាន
 កើតជាស្ដេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមសុច្ឆរិ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតេលមក្ខិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្ដែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តេលមក្ខិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

តេលមក្ខិយត្ថេរាបទាន

[១៦២] អបទានទី ២ មានអត្ថប្រាកដច្បាស់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាតេលមក្ខិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អដ្ឋចន្ទិយត្ថេរាបទានទី ៣

[១៦៣] ខ្ញុំបានថ្វាយក្បាច់អដ្ឋចន្ទ ចំពោះពោធិព្រឹក្សដ៏ឧត្តម
 របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមតិស្សៈ ដែលជាឈើដុះលើ
 ធរណី ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាន
 ថ្វាយអដ្ឋចន្ទ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជា
 ពោធិព្រឹក្ស ។ ក្នុងកប្បទី ២៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្ដេច
 ចក្កពត្តិ ព្រះនាមតេវលៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ
 មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
 នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំ
 បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអដ្ឋចន្ទិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្ដែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អដ្ឋចន្ទិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

អឡចន្ទិយត្ថេរាបទាន

[១៦៣] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៣ ដូចតទៅនេះ បទថា ពោធិយា ទានបុត្តមេ បានដល់ ដើមពោធិព្រឹក្សដ៏ប្រសើរ ។ បទ ថា អឡចន្ទំ មយា ទិទ្ធិ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានយកផ្កាជាច្រើនបូជា ដោយ ធ្វើរូបព្រះចន្ទពាក់កណ្តាល ត្រង់ពោធិព្រឹក្សនោះ ។ បទថា ធរណីរុបាទានបេ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ធរណី ព្រោះទទួលនូវដើមឈើ ក្នុង និងរតនៈជាដើម ជាច្រើន បានដល់ ផែនដី ។ ឈ្មោះថា ធរណីរុបា ព្រោះដុះឡើង ហើយ តាំងនៅលើផែនដី ។ ឈ្មោះថា ទានប ព្រោះផឹកទឹកដោយបូស គឺគល់ ដើម ហើយផ្សាយទៅតាមដើម និងប្រគាបជាដើម ធរណីរុបា សព្វ និង ទានប សព្វ រួមជា ធរណីរុបាទានប អធិប្បាយថា ខ្ញុំបានយកផ្កាបូជា ត្រង់ដើមពោធិព្រឹក្សនោះ ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាអឡចន្ទិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ទីបទាយកត្តោទានទី ៤

[១៦៤] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកើតជាទេវតា ចុះមកកាន់ដែនដី មាន
 ចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយប្រទីប ៥ ដោយដែររបស់ខ្លួន ។ ក្នុងកប្បទី
 ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយ
 ប្រទីប ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយប្រទីប ។
 ក្នុងកប្បទី ៥៥ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ជាម្ចាស់
 ដែនដី ព្រះនាមសមន្តចក្ខុ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះទីបទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ទីបទាយកត្តោទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ទីបទាយកត្តរាជាន

[១៦៤] អបទានទី ៤ មានអត្ថន័យយល់ហើយនោះឯង ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាទីបទាយកត្តរាជាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

វិទ្យាលិង្គាយកត្តរាបទានធិ ៥

[១៦៥] មានភ្នំមួយ ឈ្មោះរោមសៈ នៅជិតព្រៃហិមពាន្ត ព្រះពុទ្ធជាសមណៈមួយអង្គ មានតន្ត្រិយស្រគត់ស្រគំ (គង់នៅ) ក្បែរជើងភ្នំនោះ ។ ខ្ញុំយកដំឡូងដៃខ្លា ទៅប្រគេនព្រះសមណៈ ឯ ព្រះសយម្ហូ ជាមហាវិរៈ ទ្រង់ឈ្នះកិលេស បានអនុមោទនាថា អ្នកមានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយដំឡូងដៃខ្លាដល់តថាគត ផលតែង កើតឡើងដល់អ្នក ក្នុងភពដែលអ្នកកើត ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពី កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយដំឡូង ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃដំឡូងដៃខ្លា ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិ ហើយ ។

បានឮថា ព្រះវិទ្យាលិង្គាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

វិទ្យាលិង្គាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

វិទ្យាលិទាយកត្តរាបទាន

[១៦៥] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៥ ដូចតទៅនេះ បទថា ហិមវន្តស្សវិទូរេ បានដល់ ក្បែរហិមវន្តបពិត ។ បទថា រោមសោ ឆាម បព្វតោ សេចក្តីថា មានភ្នំឈ្មោះរោមសៈ ព្រោះដេរជាសដោយ ស្សវក្ខាំងជាដើមសុទ្ធៗ មិនមានដើមឈើ និងវល្លិគ្របដណ្តប់ ។ បទថា តម្ពិ បព្វតទាធិត្តិ បានដល់ ត្រង់ជើងភ្នំនោះ ។ បទថា សមណោ ភារិតិន្ទ្រិយោ សេចក្តីថា សមណៈដែលមានបាបស្ងប់រម្ងាប់ហើយ ជាអ្នក មានកិលេសស្ងប់ហើយ មានឥន្ទ្រិយចម្រើនហើយ គឺក្សត្រិយ មានចក្ខុន្ទ្រិយ ជាដើមបានយ៉ាងល្អ ។ ម្យ៉ាងទៀត អធិប្បាយថា សមណៈអ្នកចម្រើនឥន្ទ្រិយ គឺចម្រើនឥន្ទ្រិយ មានសទ្ធិន្ទ្រិយជាដើមបានយ៉ាងល្អ អធិប្បាយថា ខ្ញុំបាន កាន់យកដំឡូងដៃខ្លា ថ្វាយដល់ព្រះសមណៈអង្គនោះឯង ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាវិទ្យាលិទាយកត្តរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

មច្ឆទាយកត្តោបទានធិ ៦

[១៦៦] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកើតជាសត្វអក នៅលើឆ្នេរស្ទឹង
 ចន្ទភាគា ខ្ញុំបានយកត្រីដ៏ធំ ថ្វាយដល់ព្រះមុនី ព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ។
 ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
 បានថ្វាយត្រី ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយត្រី ។
 បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិ
 ហើយ ។

បានឮថា ព្រះមច្ឆទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មច្ឆទាយកត្តោបទាន ចប់

ជវហង្សកត្តរាបទានទី ៧

[១៦៧] កាលនោះ ខ្ញុំត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃ ក្បែររន្ទេរស្ទឹងចន្ទកាតា បានឃើញព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ និងមន្តទៅព្រះអាកាស ។ ខ្ញុំ ផ្គងអញ្ជូលី ហើយក្រឡេកមើលព្រះមហាមុនី ហើយញ៉ាំងចិត្ត របស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា បានថ្វាយបង្គំព្រះលោកនាយក ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយបង្គំនូវព្រះនរោសកៈ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយបង្គំ ។ បដិសម្បិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះជវហង្សកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ជវហង្សកត្តរាបទាន ចប់

សលទ្ធិបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៨

[១៦៨] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកើតជាកិណ្ណរ នៅក្បែរឆ្នេរស្ទឹងចន្ទ-
កាតា បានឃើញព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយ
បណ្ណញ គីរស្ទី ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ ដោយបីតិ
យ៉ាងក្រៃលែង បានកាន់យកផ្កាស្រស់ រោយរាយថ្វាយចំពោះ
ព្រះវិបស្សី ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែល
ខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។
បដិសម្មិតា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសលទ្ធិបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង
នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សលទ្ធិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឧបាគតហាសនិយត្ថេរាបទានទី ៩

[១៦៩] មានស្រះដែលធម្មតានិម្មិតល្អហើយ នៅកណ្តាលព្រៃ ហិមពាន្ត ឯខ្ញុំកើតជាអារក្ខទឹកក្នុងស្រះនោះ ជាអ្នកមានក្បាល សំយុងចុះ គួរខ្លាច ។ ព្រះលោកនាយក ព្រះនាមវិបស្សី ទ្រង់ មានសេចក្តីអនុគ្រោះ មានសេចក្តីករុណា ប្រាថ្នានឹងស្រង់ខ្ញុំ ព្រះ អង្គស្តេចនិមន្តមក ក្នុងសម្ពាក់របស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំ (ឃើញ) ព្រះ មហាវិរៈ ជាទេវតាដ៏ក្រៃលែង ទ្រង់ជានរាសកៈ ស្តេចចូលមក ហើយ ទើបខ្ញុំចេញអំពីលំនៅ បានថ្វាយបង្គំចំពោះព្រះសាស្តា ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយបង្គំព្រះ សម្មាសម្ពុទ្ធ ជាបុរសប្រសើរ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃ ការថ្វាយបង្គំ ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧបាគតហាសនិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

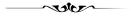
ឧបាគតហាសនិយត្ថេរាបទាន ចប់

តរណិយត្ថេរាបទានធិ ១០

[១៧០] ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធលោកនាយក ជាសាស្តា ព្រះនាមវិបស្សី
 មានវណ្ណៈដូចមាស មានកិក្ខុសង្ឃចោមរោម ទ្រង់ស្ថិតនៅនាឆ្នេរ
 ស្ទឹង ។ ឯនាវាសម្រាប់ចម្លងក្នុងស្ទឹង ដែលមានអន្លង់ធំនោះ ក៏
 មិនមាន ទើបខ្ញុំចេញអំពីស្ទឹង មកចម្លងព្រះលោកនាយក ។ ក្នុង
 កប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានចម្លងព្រះនរត្ថម-
 សម្មាសម្មុទ្ធ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការចម្លង ។
 បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។
 បានឮថា ព្រះតរណិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចប់ តរណិយត្ថេរាបទាន

ឧទាន

អាកាសុភិបិយត្ថេរាបទាន ១ តេលមភិយត្ថេរាបទាន
 ១ អង្គចន្ទិយត្ថេរាបទាន ១ ទីបទាយកត្ថេរាបទាន
 ១ វិទ្យាលិទាយកត្ថេរាបទាន ១ មច្ឆទាយកត្ថេរា-
 បទាន ១ ជវហង្សកត្ថេរាបទាន ១ សលទ្បបុប្ផិយ-
 ត្ថេរាបទាន ១ ឧបាគតហាសនិយត្ថេរាបទាន ១
 តរណិយត្ថេរាបទាន ត្រូវជា ១០ ឯគាថាមាន ៤១
 លោកអ្នកប្រាជ្ញបានរាប់ហើយ ក្នុងវគ្គនេះ ។

បទុមក្ខេបវគ្គទី ២៧ ចប់

អដ្ឋកថា

មច្ឆដាយកត្តរាបទានជាដើម

[១៦៦-១៧០] អបទានទី ៦ ទី ៧ ទី ៨ ទី ៩ ទី ១០

មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាមច្ឆដាយកត្តរាបទានជាដើម ចប់

បទុមក្រូបវគ្គទី ២៧ ចប់

សុត្តន្តបិដក
សុវណ្ណតិព្វោហនិយត្តនិ ២៨

សុវណ្ណតិព្វោហនិយត្តរាមទាននិ ១

[១៧១] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយអាសនៈ ១ ដោយដៃ
របស់ខ្លួន គឺថ្វាយខ្នើយ ដើម្បីសម្រេចប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។
ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយខ្នើយ
ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃខ្នើយ ។ ក្នុងកប្បទី ៦៣
អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាក្សត្រចក្កតិ ព្រះនាមអសមៈ ទ្រង់
បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤
វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុវណ្ណតិព្វោហនិយត្តរមានអាយុ បាន
សម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុវណ្ណតិព្វោហនិយត្តរាមទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សុវណ្ណតិព្វោបាណវគ្គទី ២៨

សុវណ្ណតិព្វោបាណិយត្ថេរាបទាន

[១៧១] អបទានទី ១ វគ្គទី ២៨ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។ល

អដ្ឋកថាសុវណ្ណតិព្វោបាណិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

តិលមុដ្ឋិយត្ថេរាបទានទី ២

[១៧២] ព្រះសាស្តា ជាអគ្គនាយកក្នុងលោក ទ្រង់ជ្រាបនូវ
តម្រិះរបស់ខ្ញុំ បានស្តេចមកដោយកាយបូជ្ជិ សម្រេចដោយចិត្ត ។
ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា ជា
បុរសប្រសើរបំផុត ដែលកំពុងស្តេចចូលមក ហើយថ្វាយលូ
មួយក្តាប់ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះ
ហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយលូ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃ
លូ ១ ក្តាប់ ។ ក្នុងកប្បទី ១៦ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជា
ស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមគន្ធិយៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ
មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតិលមុដ្ឋិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តិលមុដ្ឋិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

តិលមុដ្ឋិយត្ថេរាបទាន

[១៧២] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ២ ដូចតទៅនេះ
បទថា មនោមយេន កាយេន សេចក្តីថា មានកាយដែលប្រព្រឹត្តទៅតាម
អំណាចចិត្ត ។^{១៧២}

អដ្ឋកថាតិលមុដ្ឋិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ចង្កោជកិយត្ថេរាបទានទី ៣

[១៧៣] ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រង់គង់នៅត្រង់ចន្លោះភ្នំ អាស្រ័យមហា-
 សមុទ្រ ខ្ញុំប្រាថ្នានូវបុណ្យ ក្រោកទៅទទួល ហើយបានប្រគេន
 ប្រអប់ផ្កា លុះខ្ញុំបានប្រគេនប្រអប់ផ្កាដល់ព្រះសយម្ម ព្រះនាម
 សិទ្ធត្ថៈ ព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណធំ ទ្រង់មានសេចក្តីអនុគ្រោះ
 ហើយ បានរីករាយក្នុងស្ថានសួគ៌ អស់ ១ កប្ប ។ ក្នុងកប្បទី
 ៩៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយ
 ប្រអប់ផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃប្រអប់ផ្កា ។
 បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចង្កោជកិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចង្កោជកិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ចង្កោជកិយត្ថេរាបទាន

[១៧៣] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៣ ដូចតទៅនេះ
 បទថា មហាសមុទ្ទំ និស្សាយ សេចក្តីថា ប្រថាប់នៅក្នុងរវាងភ្នំដែលតាំង
 នៅក្បែរមហាសាគរ អធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ទ្រង់
 ប្រថាប់ ព្រោះទ្រង់បំណងសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ ។ បទថា បច្ចុគ្គន្ទានកាសបំ
 សេចក្តីថា ខ្ញុំបានទទួលចូលគាល់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ហើយបានបំពេញ
 បុណ្យ មានការក្រាបថ្វាយបង្គំជាដើម ។ បទថា ចង្កោជកមទានសបំ សេចក្តី
 ថា ខ្ញុំបានបូជាដោយប្រអប់ពេញដោយផ្កា ដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមថា
 សិទ្ធិត្ថៈ ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាចង្កោជកិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អព្ពញ្ជនទាយកត្តោបទានទី ៤

[១៧៤] ខ្ញុំបានថ្វាយថ្នាំបន្តក់ភ្នែក ដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមកោណ្ឌញ្ញៈ ព្រះអង្គមានរាគៈទៅប្រាសហើយ ជាតាទិបុគ្គល មានព្រះហឫទ័យមិនអាក្រក់ មិនមានដំណើរយឺតយូរ គឺកិលេស ព្រះអង្គមានឈាន ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវមោហៈទាំងពួង ទ្រង់ស្វែងរក ប្រយោជន៍ ដល់សត្វលោកទាំងពួង ព្រះអង្គជាធំជាងសត្វជើង ២ ទ្រង់មិនញាប់ញ័រ ។ ក្នុងកប្បប្រមាណមិនបាន អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយថ្នាំបន្តក់ភ្នែក ខ្ញុំមិន ដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃថ្នាំបន្តក់ភ្នែក ។ ក្នុងកប្បទី ១៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្កពត្តិ ព្រះនាមវិរិយៈ ទ្រង់ បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអព្ពញ្ជនទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អព្ពញ្ជនទាយកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

អត្តព្វាននាយករត្តរាជាន

[១៧៤] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៤ ដូចតទៅនេះ
 បទថា អកក្កសិវត្តស្សាវន គឺមានព្រះហឫទ័យមិនគ្រោតគ្រាត អថ សព្វ
 ត្រឹមតែជាបទបូរណៈ ។^{១៧៤}

អដ្ឋកថាអត្តព្វាននាយករត្តរាជាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឯកញ្ជាលិយត្ថេរាបទានធិ ៥

[១៧៥] ខ្ញុំបានប្រគេនឱកាសជាទីនៅ លើកម្រាលស្លឹកឈើ
 ដែលខ្ញុំតាំងទុកដល់ព្រះសមណៈ (ព្រះនាមតិស្សៈ) ទ្រង់ស្វែង
 រកនូវគុណធំ កាលគង់នៅជិតដើមល្វា ។ ខ្ញុំផ្តល់អញ្ជូលី ហើយ
 ក្រាលកម្រាលផ្កា ថ្វាយព្រះតិស្សៈសម្ពុទ្ធ ជាធំជាងសត្វជើង ២
 ជាទីពឹងនៃសត្វលោក ជាតាទិបុគ្គល ។ ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្ប
 នេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកម្រាលផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ
 នេះជាផលនៃកម្រាល ។ ក្នុងកប្បទី ១៤ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបាន
 កើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ជាធំជាងពួកមនុស្ស ព្រះនាមឯកអញ្ជូលិកៈ
 ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា
 ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកញ្ជាលិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឯកញ្ជាលិយត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឯកញ្ជាវិយត្ថេរាបទាន

[១៧៥] គប្បីជាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៥ ដូចតទៅនេះ
 បទថា ឧទុម្ពរេ វសន្តស្ស សេចក្តីថា ដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមតិស្សៈ
 ដែលប្រថាប់នៅត្រង់គល់ល្ងា គឺត្រង់ម្លប់ដើមឈើ ។ បទថា និយតេ បណ្ណា-
 សន្តរេ សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់លើកម្រាលស្លឹកដែលជាប់គ្នា
 គឺគរលើគ្នា បានដល់ អាសនៈមែកឈើ ។ បទថា វុត្តោកាសោ មយា
 ទិន្នោ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានប្រគល់ថ្វាយឱកាស ដែលជាមណ្ឌបដែលមានទ្វារ
 ជាដើមបិទបើកបានក្នុងទីវាល ។^{១៧៥}

អដ្ឋកថាឯកញ្ជាវិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ទោតុទាយកត្តោបទានធិ ៦

[១៧៦] ខ្ញុំប្រារព្ធនូវព្រះសាស្តាផង ព្រះធម៌ផង ព្រះសង្ឃផង បានប្រគេនបេត្តទាន (សំពត់ស្លឹកឈើ) ដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមហេសី ជាទុក្ខិណោយរូបុគ្គលដ៏ប្រសើរ ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ខ្ញុំមិនដែល ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃបេត្តទាន ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបេត្តទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បេត្តទាយកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ទោតុនាយកត្តោរាជាន

[១៧៦] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៦ ដូចតទៅនេះ
 បទថា ទោតុនានំ មយា ទិន្នំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានវាយសម្បកឈើ គឺ
 ចំណែកជុំវិញ ឲ្យជាបន្ទះៗ ធ្វើជាសំពត់ គឺប្រើអំបោះ ដោយយកឆ្នឹងគោ
 ខាត់ចំណែកដែលមិនរាបស្មើ ត្រៀមទុកហើយ យកមកតភ្ជាប់ប្រើអំបោះនោះ
 ដោតជាផ្ទាំងដើម្បីប្រើសម្រាប់អង្គុយ ឬសម្រាប់ក្រាលផែនដី ។ ខ្ញុំថ្វាយ
 សំពត់នោះ ដល់ព្រះរតនត្រ័យ ។^{១៧៦}

អដ្ឋកថាទោតុនាយកត្តោរាជាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ចិត្តកប្បជកត្ថោបទានធិ ៧

[១៧៧] ខ្ញុំដើរទៅកាន់ទីបណ្តោយខ្សែទឹក លើឆ្នេរស្ទឹងចន្ទភាគា
 ខ្ញុំបានយកផ្កាជ្រៃ ៧ ដាក់បូជាជើងថ្កូវ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពី
 កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាជើងថ្កូវ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់
 ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជាជើងថ្កូវ ។ ក្នុងកប្បទី ៦៧ អំពីកប្ប
 នេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមបដិជគ្គៈ ទ្រង់បរិបូណ៌
 ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ
 ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
 សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចិត្តកប្បជកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចិត្តកប្បជកត្ថោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ចិត្តកប្បជកត្ថេរាបទាន

[១៧៧] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៧ ដូចតទៅនេះ បទថា ចន្ទភាគានទីតិរេ ជាសត្តមីរិកត្តិ ប្រើក្នុងអត្ថនៃបញ្ចមីរិកត្តិ ប្រែថា អំពីច្រាំងនៃស្ទឹងឈ្មោះចន្ទភាគា ។ បទថា អនុសោតំ សេចក្តីថា ខ្ញុំត្រាច់ ទៅតាមស្ទឹងចំណែកខាងក្រោមរបស់ក្រសែទឹក (ដើរណ្តោយទឹក) ។ បទ ថា សត្តមាលុវបុទ្ធានិ ចិត្តមារោបយី អបំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបេះផ្កាជ្រៃ ៧ ផ្កា យកខ្សាច់ពូនជាស្នូបហើយ ធ្វើនូវការបូជាត្រង់គំនរខ្សាច់ដីរិចិត្រនោះ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាចិត្តកប្បជកត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

អាលុវទាយកត្តោបទានទី ៨

[១៧៨] មានស្វីងធំ ១ ឈ្មោះសុទ្ធស្សនៈ នៅក្បែរភ្នំហិមពាន្ត ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមសុទ្ធស្សនៈ មានរស្មីល្អ ទ្រង់ប្រាសចាករាគៈ គង់នៅក្បែរស្វីងនោះ ។ លុះខ្ញុំឃើញព្រះអង្គប្រកបក្នុងសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ យ៉ាងក្រៃលែង ខ្ញុំមានចិត្តសង្វេគជ្រះថ្លា បានថ្វាយវល្លិក្ខំ ជាខ្សែស្បៀងដល់ព្រះសុទ្ធស្សនៈអង្គនោះ ដោយដៃរបស់ខ្លួន ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយវល្លិក្ខំ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃវល្លិក្ខំ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអាលុវទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អាលុវទាយកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

អាលុវនាយកត្ថរាបទាន

[១៧៨] គប្បីជាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៨ ដូចតទៅនេះ បទថា មហាសិទ្ធិ សុទ្ធសុទ្ធា សេចក្តីថា មានស្នឹងឈ្មោះមហាសិទ្ធិ ដែល លក្ខណ៍ជាទីត្រេកអរនៃចិត្ត ព្រោះមានទេសភាពគួរមើល មានទឹកថ្លា មាន ខ្សាច់សស្អាត អធិប្បាយថា ក្នុងទីជិតស្នឹងសិទ្ធិនោះ ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ដែលមានរស្មីផ្សេង គឺមានព្រះរូបស្អាត មានការស្ងប់រម្ងាប់ក្រៃលែង គឺនៅ ក្នុងភាពស្ងប់ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ បានដល់ ជាអ្នកដល់ព្រមសព្វយ៉ាង ជាអ្នកប្រាសចាក រាគៈ ។ បទថា ទិស្វាហំ វិម្ពិតាសយោ សេចក្តីថា មានចិត្តត្រេកអរ គឺ កើតនូវភាពអស្ចារ្យថា ទ្រង់មកដល់ភ្នំហិមពាន្ត ដែលគួរខ្លាចពន្លឹក បាន ដូចម្តេច ។

បទថា អាលុវំ តស្ស ទានាសី សេចក្តីថា ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បាន ថ្វាយមើមជំឡូង^(១) ដោយអើពើ ដល់ព្រះអរហន្តនោះ ។^{១៧៨}

អដ្ឋកថាអាលុវនាយកត្ថរាបទាន ចប់

១- បិដកខ្មែរ ជាវល្លិក្ខំ ។

សុត្តន្តបិដក

បុណ្ណិកត្ថេរាបទានទី ៩

[១៧៩] ក្នុងកាលនោះ ព្រះសយម្មព្រះនាមរោមសៈ មានស្និល
 ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយផ្កាល្អក-ស ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពី
 កប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្កាល្អក-ស
 ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយល្អក-ស ។ បដិ-
 សម្ពិទ្ធ ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបុណ្ណិកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
 ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បុណ្ណិកត្ថេរាបទាន ចប់

តរណិយត្ថេរាបទានទី ១០

[១៨០] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានស្ថាបនាស្ថាន ត្រង់ផ្លូវធំដែល
 មានជង្គក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការឆ្លងនៃសត្វលោក ដោយដៃ
 របស់ខ្លួន ។ ក្នុង កប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
 បានស្ថាបនាស្ថាន ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការឲ្យ
 ស្ថាន ។ ក្នុងកប្បទី ៥៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 ១ អង្គ ព្រះនាមសមោគតៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ
 មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទ្ធ ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦

នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតរណិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តរណិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឧទាន

សុវណ្ណពិញ្ចេហនិយត្ថេរាបទាន ១ តិលមុជ្ជិយត្ថេរាបទាន ១
ចង្កើដកិយត្ថេរាបទាន ១ អព្ពញ្ជនទាយកត្ថេរាបទាន ១
ឯកញ្ចលិយត្ថេរាបទាន ១ បោត្តទាយកត្ថេរាបទាន ១
ចិត្តកប្បជកត្ថេរាបទាន ១ អាណុវទាយត្ថេរាបទាន ១
បុណ្ណរិកត្ថេរាបទាន ១ តរណិយត្ថេរាបទាន ១ មានគាថា
៤២ ដែលអ្នកប្រាជ្ញរាប់ហើយ ។

សុវណ្ណពិញ្ចេហនវគ្គទី ២៨ ចប់

កាណវារទី ១១ ចប់

អដ្ឋកថា

បុណ្ណិកត្ថរាបទានជាដើម

[១៧៩-១៨០] អបទានទី ៩ ទី ១០ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាបុណ្ណិកត្ថរាបទានជាដើម ចប់

សុត្តន្តបិដក បណ្ណទាយកវគ្គទី ២៩

បណ្ណទាយកត្ថរាបទានទី ១

[១៨១] ខ្ញុំអង្គុយនៅក្នុងបណ្ណសាលា កំពុងបរិភោគស្លឹកឈើ
ជាកោជន ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាមហាឥសី ស្តេចចូលមករកខ្ញុំដែលកំពុង
អង្គុយ ។ ព្រះសម្មាសម្មាសម្មាសម្ពុទ្ធត្រូវបាននាមសិទ្ធត្ថៈ ជាប្រទីបក្នុងលោក ព្រះអង្គ
ជាអ្នករក្សានូវសត្វលោកទាំងអស់ ខ្ញុំបានថ្វាយស្លឹកឈើចំពោះ
ព្រះអង្គ ដែលទ្រង់គង់នៅលើកម្រាលស្លឹកឈើ ។ ក្នុងកប្បទី
៩៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយ
ស្លឹកឈើ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយស្លឹក
ឈើ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើ
ឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិ
ហើយ ។

បានឮថា ព្រះបណ្ណទាយកត្ថរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បណ្ណទាយកត្ថរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បណ្ណាទាយកវគ្គទី ២៩

បណ្ណាទាយកត្ថវបទាន

[១៨១] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ១ នៃវគ្គទី ២៩ ដូចតទៅនេះ បទថា បណ្ណាកោជនកោជនោ សេចក្តីថា ខ្ញុំអង្គុយនៅក្នុង បណ្ណសាលា ដើម្បីបរិភោគកោជន មានទឹកដោះ និងបន្លែជាដើម ។ បទថា ឧបរិដ្ឋព្វា មំ សន្តំ សេចក្តីថា ខ្ញុំជាអ្នកចូលទៅក្នុងបណ្ណសាលា ។ បទថា ឧទាគម្មិ មហាសសិ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា មហាសសិ ព្រោះស្វែងរកគំនរ នៃគុណដែលធំក្រៃលែង មានសីលជាដើម អធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ជាអ្នកបំភ្លឺសត្វលោកឲ្យភ្លឺស្វាង ជាប្រទីបរបស់សត្វលោក បានយាងមក គឺយាងមកក្បែរខ្ញុំ ។ បទថា និសិន្ធស្ស បណ្ណាសន្តរេ ភ្ជាប់ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានចូលទៅថ្វាយបន្លែស្បែកទុកបរិភោគឯង ដល់ព្រះមាន ព្រះភាគ ដែលប្រថាប់គង់លើកម្រាលស្លឹកឈើ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាបណ្ណាទាយកត្ថវបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ផលទាយកត្តរាបទានទី ២

[១៨២] ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ មានព្រះហឫទ័យសន្តោសស្មើដោយភ្នំសិនេរុ ឬក៏ប្រហែលដោយធរណី ស្តេចចេញចាកសមាធិ ហើយទ្រង់ស្តេចចូលទៅរកខ្ញុំដើម្បីភិក្ខុ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានប្រគេនផ្ទៃឈើទាំងអស់នោះ គឺផ្ទៃសម័ កន្ទួតព្រៃស្វាយ ព្រីង ផ្ទៃសម័រពិភេទក៍ ពុទ្រា រាក់ខ្មៅ ស្រគំ ញ៉ា និងផ្ទៃមាក់ប្រាន ដល់ព្រះមហេសី ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ព្រះអង្គមានសេចក្តីអនុគ្រោះដល់សត្វលោកទាំងពួង ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្ទៃឈើ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយផ្ទៃឈើ ។ ក្នុងកប្បទី ៥៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមឯកជ្ឈៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះផលទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ផលទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ផលនាយកត្ថរាបទាន

[១៨២] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ២ ដូចតទៅនេះ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ទ្រង់សន្តោស ស្មើដោយ ភ្នំសិរីនេរ ទ្រង់មាំទាំដូចគ្នានឹងធរណី ។ បទថា វុដ្ឋហិត្វា សមាធិម្ហា សេចក្តី ថា ស្តេចចេញចាកនិរោធសមាបត្តិហើយ គឺទ្រង់ចេញចាកសមាបត្តិ ។ បទ ថា ភិក្ខុយ មមុបដ្ឋិតោ សេចក្តីថា កៀកពេលភិក្ខុចារ ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា ថ្ងៃនេះ បុគ្គលណាម្នាក់ បានថ្វាយទានបន្តិចបន្តួចដល់តថាគត ផលជាច្រើន នឹងមានដល់បុគ្គលនោះ ដូច្នោះហើយ ទើបយាងចូលមករកខ្ញុំ ដែលអង្គុយ គឺចូលមកជិតខ្ញុំ ។ បទថា ហរិរតកំ ។ បេ។ ដារុសកដលានិ ច សេចក្តីថា ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយផ្ទៃឈើទាំងអស់ ដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម សិទ្ធិត្ថៈជាអ្នកស្មើរកគុណធំ ទ្រង់អនុគ្រោះសត្វលោកទាំងពួង អង្គនោះ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាផលនាយកត្ថរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បច្ចុគ្គមនិយត្តោបទានទី ៣

[១៨៣] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានធ្វើនូវការក្រោកឡើងព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
 ព្រះនាមសិទ្ធិត្ថៈ ព្រះអង្គជាប្រទីបក្នុងលោក ជាអ្នករក្សាសត្វ
 លោកទាំងពួង ទ្រង់ជានរោសកៈ ទ្រង់ស្តេចមក ដូចសត្វសីហាៈ
 ត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃ ឬដូចនិសកអាជានេយ្យ ឬក៏ដូចលំពង់ថ្ងាន់ ដី
 ល្ងាសល្ងន់ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបានក្រោកឡើងព្រះនរោសកៈ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ
 នេះជាផលនៃការក្រោកឡើង ។ ក្នុងកប្បទី ២៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំ
 បានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាមបរិវារៈ ជាធំជាងជន
 ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា
 ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបច្ចុគ្គមនិយត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បច្ចុគ្គមនិយត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បច្ចុគ្គមនិយមត្ថេរាបទាន

[១៨៣] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៣ ដូចតទៅនេះ បទថា សីហំ យថា វនចំ ភ្ជាប់សេចក្តីថា នូវព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម សិទ្ធត្ថៈ ដែលកំពុងត្រាច់ទៅ ដូចរាជសីហ៍ត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃ ។ បទថា និសកាជានិយំ យថា សេចក្តីថា គោដែលប្រសើរបំផុត មាន ៤ គឺវសកៈ និសកៈ វិសកៈ អាសកៈ បណ្តាគោដ៏ប្រសើរបំផុតទាំង ៤ នោះ ដែល ឈ្មោះថា វសកៈ គឺគោដែលជាមេហ្មងរបស់គោ ១០០ ។ ដែលឈ្មោះថា និសកៈ គឺគោដែលជាមេហ្មងរបស់គោ ១ ពាន់ ។ ដែលឈ្មោះថា វិសកៈ គឺគោដែលជាមេហ្មងគោ ១ សែន ។ ដែលឈ្មោះថា អាសកៈ គឺគោដែល ជាមេហ្មងរបស់គោ ១ សែនកោដិ តែក្នុងទីនេះ អាសកៈ លោកហៅថា និសកៈ បានដល់ គោអាជានេយ្យ ដែលដូចគ្នានឹងគោឧសករាជ ដែលមិន ខ្លាច មិនញាប់ញ័រ ។ បទថា កកុំ វិលសន្តំ សេចក្តីថា ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា ព្រោះប្រកបដោយសទ្ធា បានឃើញព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ជា អ្នកអង្គអាច ឧត្តមជានិរន្តរ៍ទាំងឡាយ ល្អដូចដើមថ្ងាន់ដែលសម្បូរដោយផ្កា និងត្រួយ កំពុងយាងមក ទើបធ្វើនូវការទទួល ។^{១៨៣}

អដ្ឋកថាបច្ចុគ្គមនិយមត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឯកបុប្ផិយត្ថេរាបទានធិ ៤

[១៨៤] កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាបិសាចនៅត្រង់ទ្វារខាងត្បូង បាន
 ឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គមិនមានធូលី គឺរាគៈ ដូចជាព្រះអាទិត្យ
 មានរស្មីលឿង ។ ខ្ញុំបានថ្វាយផ្កា ១ ចំពោះព្រះវិបស្សី ព្រះអង្គ
 ប្រសើរជាងនរៈ ទ្រង់ស្វែងរកនូវប្រយោជន៍ ដល់សត្វលោកទាំង
 ពួង ព្រះអង្គជាធំជាងសត្វជើងពីរ ប្រកបដោយតាទិគុណ ។ ក្នុង
 កប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាន
 ថ្វាយផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ បដិ-
 សម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឯកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

មយវបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៥

[១៨៥] ព្រះសយម្ម ដែលពួកមារផ្កាញ់មិនបាន មានឥន្ទ្រិយ ដ៏ថ្លាស្អាត មិនមានកករលក ព្រះអង្គទ្រង់ចូលកាន់សមាធិ ក្បែរ ឆ្នេរស្ទឹងនម្ពុទា ។ កាលនោះ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានឃើញព្រះសម្មទ្ធ ដែលពួកមារផ្កាញ់មិនបាន ហើយបូជាព្រះ សយម្មអង្គនោះ ដោយផ្កាមយវត្រីក្ស ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពី កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមយវបុប្ផិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មយវបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ចប់

ឧបដ្ឋាយិកត្ថោបទានទី ៦

[១៨៦] ខ្ញុំបានឃើញព្រះមហានាគ ព្រះអង្គជាធំជាងសត្វជើង
 ពីរ ជាច្បងក្នុងលោក ទ្រង់ជានរាសកៈ គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា
 ស្តេចទៅតាមប្រក ។ ខ្ញុំបានថ្វាយឧបដ្ឋាកម្នាក់ ដល់ព្រះមហេសី
 ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ដែលខ្ញុំបានឲ្យគេនិមន្ត ព្រះអង្គស្វែងរកនូវ
 ប្រយោជន៍ ដល់សត្វលោកទាំងពួង ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាអ្នកប្រាជ្ញ
 ប្រសើរ ទ្រង់ទទួលហើយ ប្រគល់ឲ្យខ្ញុំវិញ ទ្រង់ក្រោកចាក
 អាសនៈនោះ មានព្រះកក្កដ្ឋបរចេញទៅកាន់បាចិនទិស ហើយ
 ទ្រង់ចៀសចេញទៅ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាល
 នោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយឧបដ្ឋាក ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ
 នេះជាផលនៃការថ្វាយឧបដ្ឋាក ។ ក្នុងកប្បទី ៥៧ អំពីកប្បនេះ
 ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមពលសេនៈ ទ្រង់បរិបូណ៌
 ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ
 ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
 សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធខ្ញុំ បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧបដ្ឋាយិកត្ថោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឧបដ្ឋាយិកត្ថោបទាន ចប់

អបទានិយត្ថេរាបទានធិ ៧

[១៨៧] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា សម្តែងនូវអបទាន (រឿង) របស់
ព្រះសុគតទាំងឡាយ ព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ហើយក៏ថ្វាយ
បង្គំព្រះបាទទាំងគ្នា ដោយត្បូង និងដៃរបស់ខ្លួន ។ ក្នុងកប្បជី ៧២
អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានសម្តែងនូវ
អបទាន ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការសម្តែង ។ បដិ-
សម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើ ឲ្យជាក់
ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអបទានិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អបទានិយត្ថេរាបទាន ចប់

សត្តាហបព្វជិតតេត្តរាបទានទី ៨

[១៨៨] ក្នុងកតមុន មានព្រះសង្ឃរបស់ព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះនាមវិបស្សី ដែលទេវតា និងមនុស្សធ្វើសក្ការៈរាប់អានហើយ
 ខ្ញុំឯងក៏ដល់នូវសេចក្តីវិនាស បានបែកចាកពួកញាតិ ខ្ញុំចូលទៅ
 កាន់ផ្នួស ដើម្បីរម្ងាប់ទុក្ខព្រួយ ព្រោះសេចក្តីវិនាសនោះ ខ្ញុំត្រេកអរ
 ក្នុងផ្នួសនោះ អស់ ៧ ថ្ងៃ ព្រោះប្រាថ្នាបំពេញកិច្ចក្នុងសាសនា
 របស់ព្រះសាស្តា ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ
 ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបួស ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះផលនៃ
 បព្វជ្ជា ។ ក្នុងកប្បទី ៦៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ
 ៧ ជាតិ ជាម្ចាស់ផែនដី គេតែងស្គាល់ថា ព្រះបាទសុនេក្ខម្មៈ
 ដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសត្តាហបព្វជិតតេត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សត្តាហបព្វជិតតេត្តរាបទាន ចប់

ពុទ្ធបដ្ឋាយិកត្ថេរាបទានទី ៩

[១៨៩] កាលនោះ ខ្ញុំឈ្មោះវេធម្មិនី បិតារបស់ខ្ញុំក៏ឈ្មោះ
វេធម្មិនីដែរ បិតាខ្ញុំដឹកដៃខ្ញុំចូលទៅរកព្រះមហាមុនី ឯព្រះមហាមុនី
សម្តែងប្រាប់ខ្ញុំថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយនេះ ជាអគ្គនាយកក្នុងលោក
ខ្ញុំជ្រះថ្លា បានបម្រើព្រះពុទ្ធទាំងនោះដោយគោរព ដោយដែរបស់
ខ្លួន ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុ
ដែលខ្ញុំបានបម្រើព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះ
ជាផលនៃការបម្រើ ។ ក្នុងកប្បទី ២៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើត
ជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៤ ជាតិ មានព្រះនាមសមណុបដ្ឋាកៈដូចគ្នា ទ្រង់
មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះពុទ្ធបដ្ឋាយិកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពុទ្ធបដ្ឋាយិកត្ថេរាបទាន ចប់

បុព្វន្តមនិយត្តោបទានទី ១០

[១៧០] ពួកយើង ៨៤០០០ នាក់ មិនមានសេចក្តីកង្វល់បាន
 បួសហើយ ដើម្បីសម្រេចនូវប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ខ្ញុំឯងជាប្រធាន
 របស់កុលបុត្តទាំងនោះ ។ ឯកុលបុត្តទាំងនោះ នៅមានរាគៈ និង
 មោហៈ តែមានចិត្តជ្រះថ្លា បានបម្រើព្រះពុទ្ធ ដែលមានឥន្ទ្រិយ
 ថ្លាស្អាត មិនមានកករលក ដោយគោរព ដោយដៃរបស់ខ្លួន ។
 ព្រះសយម្ពទាំងឡាយ ដែលពួកមានផ្ទះមិនបាន ព្រះអង្គជា
 ព្រះខ័ណ្ឌស្រព មានទោសៈខ្វាក់ចោលហើយ មានសោឡសកិច្ច
 ធ្វើរួចហើយ មិនមានអាសវៈ តែងផ្សាយមេត្តាចិត្ត ។ ពួកយើង
 បានបម្រើព្រះសម្ពុទ្ធទាំងនោះ ដោយសេចក្តីកោតក្រែង លុះដល់
 មរណៈ ក៏បានទៅកាន់អត្តភាពជាទេវតា ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពី
 កប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានរក្សាសីល ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់
 ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការសង្រួមក្នុងសីល ។ បដិសម្ពិទា ៤ វិមោក្ខ
 ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង
 សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបុព្វន្តមនិយត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បុព្វន្តមនិយត្តោបទាន ចប់

ឧទាន

- បណ្ណាល័យកត្តាបទាន ១
 - ផលបទានកត្តាបទាន ១
 - បច្ចុគ្គមនិយត្តាបទាន ១
 - ឯកបុប្ផិយត្តាបទាន ១
 - មយវបុប្ផិយត្តាបទាន ១
 - ឧបដ្ឋាយិកត្តាបទាន ១
 - អបទានិយត្តាបទាន ១
 - សត្តាហបព្វជិតត្តាបទាន ១
 - ពុទ្ធបដ្ឋាយិកត្តាបទាន ១
 - បុព្វន្តមនិយត្តាបទាន ១ មាន
- គាថា ៤៨ ដែលអ្នកប្រាជ្ញសម្តែង
ទុកហើយ ។

បណ្ណាល័យកវគ្គទី ២៨ ចប់

អដ្ឋកថា

ឯកបុប្ផិយត្ថេរាបទានជាដើម

[១៨៤-១៩០] តាំងអំពីអបទានទី ៤ ជាដើមទៅ រហូតដល់អបទាន

ទី ១០ មានអត្ថជីវបានងាយហើយ ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាឯកបុប្ផិយត្ថេរាបទានជាដើម ចប់

បណ្ណនាយកវគ្គទី ២៩ ចប់

សុត្តន្តបិដក ចិត្តកប្បជកវគ្គទី ៣០

ចិត្តកប្បជកត្ថេរាបទានទី ១

[១៧១] កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះអជិតៈ ខ្ញុំប្រាថ្នា
នឹងបូជានូវគ្រឿងបូជា បានប្រមូលផ្កាផ្សេងៗ ។ ខ្ញុំឃើញជើងថ្កូវ
ដែលកំពុងរុះរើរបស់ព្រះពុទ្ធព្រះនាមសិខី ព្រះអង្គជាដៅពង្ស
នៃសត្វលោក ហើយយកផ្កានោះមករោយរាយចុះត្រង់ជើងថ្កូវ ។
ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែល
ខ្ញុំបានបូជាផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។
ក្នុងកប្បទី ២៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្ដេចចក្ខុពត្តិ ៧ ជាតិ
ជាធំជាងពួកមនុស្ស ព្រះនាមសុបជ្ជលិតដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំង
ច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចិត្តកប្បជកត្ថេរមានអាយុ បានសម្ដែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចិត្តកប្បជកត្ថេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ចិត្តកប្បជកវគ្គទី ៣០

ចិត្តកប្បជកត្ថោរាបទាន

[១៩១] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ១ នៃវគ្គទី ៣០ ដូចតទៅនេះ បទថា អាហុតិ យិដ្ឋុកាមោហំ សេចក្តីថា ខ្ញុំមានបំណងនឹងធ្វើការបូជាសក្ការៈ ។ បទថា ឆានាបុប្ផំ សមាណយី សេចក្តីថា ខ្ញុំបាននាំយកផ្កា ដូចជាផ្កាចម្ប៉ា និងផ្ការាជព្រឹក្សជាដើមច្រើនប្រភេទ មករួមយ៉ាងល្អ គឺធ្វើជាគំនរ ។

បទថា សិទិណោ លោកតនុណោ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានឃើញជើងថ្មដែលមានគំនរឧសកំពុងឆេះរុងរឿង គឺត្រូវឆេះពេញសរីរៈរបស់ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមសិទិ ដែលជាផ្សាពង្ស គឺជាញាតិរបស់លោកទាំង ៣ ទើបនាំយកផ្កានោះ មកធ្វើការបូជាត្រង់ជើងថ្ម ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាចិត្តកប្បជកត្ថោរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បុប្ផធារកត្តោបទានទី ២

[១៩២] ខ្ញុំស្ងៀកសំពត់សម្បកឈើ ដណ្តប់សំពត់ស្បែកខ្លា ញ៉ាំងអភិញ្ញា ៥ ឲ្យកើត ជាអ្នកស្តាប់អង្គែលព្រះចន្ទបាន ។ ខ្ញុំបានឃើញព្រះវិបស្សី ព្រះអង្គបំភ្លឺលោក ដែលកំពុងស្តេចមក កាន់សម្មាកររបស់ខ្ញុំ ទើបខ្ញុំបាំងផ្កាបារិច្ឆត្តកត្រីក្ស ថ្វាយព្រះ សាស្តា ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះ ហេតុដែលខ្ញុំបានបាំងផ្កាថ្វាយ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផល នៃការបាំងផ្កា ។ ក្នុងកប្បទី ៨៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជា ស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ជាម្ចាស់ដែនដី ព្រះនាមសមន្តធរណៈ ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបុប្ផធារកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បុប្ផធារកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

បុប្ផធារកត្តោរាមទាន

[១៧២] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ២ ដូចតទៅនេះ បទថា អធិនុត្តរវាសនោ សេចក្តីថា ស្បៀកដណ្តប់សំពត់ស្បែកខ្លា និង ស្បែកម្រឹគឆៀងស្មាខាងឆ្វេង ។ បទថា អភិញ្ញា បញ្ចុ និព្វត្តា សេចក្តីថា ធ្វើអភិញ្ញា ៥ គឺញាណ ៥ មានឥទ្ធិវិធាណជាដើមឲ្យកើតឡើង គឺឲ្យ សម្រេចឡើងហើយ ។ បទថា ចន្ទស្ស បរិមន្តកោ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានជាអ្នក ស្ថាបអង្រែល គឺប៉ះពាល់ព្រះចន្ទបានដោយជុំវិញ ។ បទថា វិបស្សី លោក- បន្លោតំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានឃើញព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី ដូចគ្នានឹង ប្រទីបក្នុងលោកទាំង ៣ យាងមកក្បែរខ្ញុំ គឺបានយាងមករកជាពិសេស ។ បទថា ទិស្វា ទារិច្ឆត្តកបុទ្ធានិ សេចក្តីថា ខ្ញុំបាននាំយកផ្កាបារិច្ឆត្តកៈមក អំពីទេវលោក ហើយលើកឡើងបូជាដោយអាការដូចត្រ ខាងលើសីសៈ របស់ព្រះសាស្តាព្រះនាមវិបស្សី ។^{១៧២}

អដ្ឋកថាបុប្ផធារកត្តោរាមទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ឆត្តទាយកត្តោបទានទី ៣

[១៧២] ក្នុងកាលនោះ កូនរបស់ខ្ញុំបួស ស្ងៀកសំពត់កាសាយៈ កូនខ្ញុំនោះ បានដល់ភាពជាព្រះពុទ្ធ ដែលសត្វលោកបូជា បានបរិនិព្វានហើយ ។ ខ្ញុំស្វែងរកកូនរបស់ខ្លួន ក៏ទៅកាន់ជើងថ្កូវរបស់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ជាកូនរបស់ខ្ញុំ ដែលបរិនិព្វានហើយ នៅខាងក្រោយអារាម ។ កាលនោះ ខ្ញុំផ្តង់អញ្ជាបី ថ្វាយបង្គំជើងថ្កូវត្រង់កន្លែងនោះ ហើយខ្ញុំកាន់ស្ងោតច្នៃត្រថ្វាយ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាត្រ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយត្រ ។ ក្នុងកប្បទី ២៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៧ ជាតិ ជាធំជាងជន ព្រះនាមមហារហៈដូចគ្នា ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្បទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឆត្តទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឆត្តទាយកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ឆត្តនាយកកេតុរាបទាន

[១៧២] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៣ ដូចតទៅនេះ
 បទថា បុត្តា មម បព្វជិតោ សេចក្តីថា បុត្តរបស់ខ្ញុំបួសហើយ ដោយ
 សទ្ធា ។ បទថា កាសាយវសនោ តទា សេចក្តីថា ក្នុងពេលដែលបាន
 បួសហើយនោះ ក៏ស្ងៀកដណ្តប់ដោយសំពត់កាសាយៈ គឺបានបួសជាបព្វជិត
 ក្រៅសាសនា ។ បទថា សោ ច តុទុតំ សម្បត្តោ សេចក្តីថា បុត្តរបស់ខ្ញុំ
 នោះ បានសម្រេចដោយល្អនូវភាពជាសាវ័ករបស់ព្រះពុទ្ធ ក្នុងព្រះពុទ្ធទាំង
 ៤ អង្គ គឺសម្រេចអរហត្ត ។ បទថា និព្វតោ លោកប្បជិតោ សេចក្តីថា
 ជាបុគ្គលដែលសត្វលោកទាំងមូល ធ្វើសក្ការៈហើយ បរិនិព្វានហើយដោយ
 ខន្ធបរិនិព្វាន មានសក្ការៈដែលសត្វលោកទាំងអស់ ធ្វើការបូជាហើយ ។
 បទថា វិចិននោ សកំ បុត្តំ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានសួរដល់ទីដែលបុត្តនោះទៅ
 ស្វែងរកបុត្តរបស់ខ្លួន គឺជាប់តាមទៅអំពីខាងក្រោយ គឺជាអ្នកជាប់តាម
 ទៅ ។ បទថា និព្វតស្ស មហន្តស្ស សេចក្តីថា ខ្ញុំបានទៅដល់ត្រង់ជើងថ្ម
 គឺទីប្រជុំភ្លើង ក្នុងទីប្រជុំភ្លើងនៃបុត្តរបស់ខ្ញុំនោះ ដែលឈ្មោះថា មហន្តស្ស
 ព្រោះប្រកបដោយគុណ មានសីលក្ខន្ធជាដើមដែលធំក្រែកលែង ។ បទថា

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី ចិត្តកប្បជកវគ្គទី ៣០

៨៨១

បគ្គយ្ហ អញ្ចាលី តត្ថ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានផ្តងអញ្ចាលី គឺប្រជុំម្រាមទាំង ១០
 លើសិរសា ត្រង់ជើងថ្កូវនោះ ហើយថ្វាយបង្គំជើងថ្កូវ គឺគំនរអុសដែលដុត ។
 បទថា សេតច្ឆត្តត្ថា បគ្គយ្ហ សេចក្តីថា មិនមែនតែថ្វាយបង្គំតែម្យ៉ាង បាន
 តម្កល់ គឺលើក្រចក-សទៀតផង ។^{១២៣}

អង្គកថាធម្មនិទានកថាបទដ្ឋកថា ចប់

សុត្តន្តបិដក

សទ្ទសញ្ញកត្តរាបទានទី ៤

[១៧៤] កាលព្រះអាទិត្យមិនទាន់រះឡើង សេចក្តីជ្រះថ្លាយ៉ាង
 ខ្លាំង ចំពោះព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ក៏
 កើតមានប្រាកដក្នុងលោក ។ ខ្ញុំបានឮសំឡេងប្រកាសថា ព្រះ
 ពុទ្ធត្រាស់ហើយ ក្នុងទីនោះ តែខ្ញុំឥតបានឃើញព្រះជិនស្រីនោះ
 ហើយលុះដល់ខ្ញុំជិតនឹងមរណកាល ខ្ញុំបានចាប់ភ្នំកន្តិកដល់
 ព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះ
 ហេតុដែលខ្ញុំបាននូវពុទ្ធសញ្ញា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផល
 នៃពុទ្ធបូជា ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ
 ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
 ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសទ្ទសញ្ញកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សទ្ទសញ្ញកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សទ្ទសញ្ញាកត្តារាបទាន

[១៧៤] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៤ ដូចតទៅនេះ បទថា អនុគុតម្ហិ អាធិច្ឆេ សេចក្តីថា កាលព្រះអាទិត្យមិនទាន់រះ គឺកាល បច្ចុសសម័យមិនទាន់ប្រាកដ ។ បទថា បសាទោ វិបុលោ អហុ សេចក្តីថា សេចក្តីជ្រះថ្លានៃចិត្តរបស់ខ្ញុំ ដែលត្រូវរោគជាដើមបៀតបៀន មានយ៉ាងច្រើន គឺជាជនដោយការរព្វកដល់ព្រះពុទ្ធ ក្លាប់សេចក្តីថា ការប្រាកដឡើង គឺការ ប្រាកដនៃព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ជាអ្នកស្វែងរកគុណធំ មានហើយក្នុងលោក ។ បទថា យោសមស្សោសហំ តត្ថ សេចក្តីថា កាលសេចក្តីប្រាកដនោះកំពុង ប្រព្រឹត្តទៅ ខ្ញុំមានជំងឺ បានឮសំឡេងគឺកកងថា ព្រះពុទ្ធកើតឡើងហើយ ។ បទថា ន ច បស្សាមិ តំ ជិនំ សេចក្តីថា ខ្ញុំមិនបានឃើញនូវព្រះសម្មា- សម្ពុទ្ធ ដែលទ្រង់ឈ្នះមារទាំង ៥ អង្គនោះ គឺខ្ញុំមានជំងឺធ្ងន់ ទើបមិនអាច ទៅគាល់បាន ។ បទថា មរណាញា អនុប្បត្តោ សេចក្តីថា ដល់កាលជិត ស្លាប់ គឺជាអ្នកកៀកនឹងស្លាប់ ។ បទថា តុទ្ធសញ្ញាមនុស្សី សេចក្តីថា ខ្ញុំ បានរព្វកដល់ព្រះនាមព្រះពុទ្ធ គឺបានធ្វើអារម្មណ៍ គឺព្រះពុទ្ធក្នុងចិត្ត ។^{១៧៤}

អដ្ឋកថាសទ្ទសញ្ញាកត្តារាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

គោសីសនិក្ខេបកត្តោបទានដី ៥

[១៧៥] ខ្ញុំបានក្រាលកម្រាលទ្រនាប់ជើង ចេញអំពីទ្វារ
 អារាម (ថ្វាយចំពោះសង្ឃ) ខ្ញុំបានទទួលកុសលកម្មរបស់
 ខ្លួននេះ នេះជាផលនៃបុព្វកម្ម ។ ខ្ញុំបាននូវពាហនៈទាំងអស់
 នោះ គឺសេះអាជានេយ្យ មានសម្មុះដូចខ្យល់ និងសេះសិទ្ធិព
 ជាពាហនៈដ៏លឿន នេះជាផលនៃកម្រាលទ្រនាប់ជើង ។ ឱ !
 គ្រឿងសក្ការៈ ជាសក្ការៈដ៏ថ្លៃថ្លា ដែលខ្ញុំបានធ្វើហើយដោយ
 ប្រពៃ ចំពោះបុព្វកេត្តដ៏ល្អ គ្រឿងសក្ការៈដទៃ មិនដល់មួយ
 ចំណិតនៃសក្ការៈដែលខ្ញុំធ្វើចំពោះសង្ឃឡើយ ។ ក្នុងកប្បទី
 ៧៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានក្រាលកម្រាល
 ទ្រនាប់ជើង ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃកម្រាល ។
 ក្នុងកប្បទី ៧៥ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ១ អង្គ ព្រះនាម
 សុបតិដ្ឋិតៈ ទ្រង់មានតេជៈច្រើន មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិ-
 សម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិ
 ហើយ ។

បានឮថា ព្រះគោសីសនិក្ខេបកត្តោមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អដ្ឋកថា

គោសីសនិក្ខេបកត្តារាបណា

[១៧៥] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៥ ដូចតទៅនេះ បទថា អារាមទ្វារា និក្ខម្ម សេចក្តីថា ត្រង់ផ្លូវទ្វារដែលសង្ឃចេញចាក អារាម ។ បទថា គោសីសំ សន្តតំ មយា សេចក្តីថា ត្រង់ទ្វារដែលចេញ នោះ ខ្ញុំបានក្រាលខ្ទឹមចន្ទស៍^(១) សម្រាប់ដើរជាន់ដោយចេតនាថា គូនៃបុទា របស់ព្រះមានព្រះភាគ និងគូនៃជើងរបស់ភិក្ខុសង្ឃ កុំជាន់ត្រង់កក់ឡើយ ។ បទថា អនុកោមិ សកំ កម្មំ សេចក្តីថា ដោយកម្លាំងនៃកម្មដែលខ្លួនក្រាល ឈើចន្ទស៍ ទើបខ្ញុំបានសោយផល គឺមានសេះអាជានេយ្យ ដែលមាន សម្មះដូចខ្យល់ មានសេះសិទ្ធិពជាពាហនៈ ដែលមានសម្មះហ័សជាដើម ។ បទថា អហោ ការំ បរមការំ សេចក្តីថា កិច្ចបន្តិចបន្តួចដែលខ្ញុំធ្វើដោយល្អ ក្នុងព្រះសង្ឃដែលជាខេត្តដ៏ល្អ ព្រោះផលច្រើន ទើបឲ្យផលច្រើន គឺខត្តម ជាការអស្ចារ្យពិតប្រាកដ ។ លោកអធិប្បាយថា ខ្ញុំបានធ្វើកម្ម គឺការក្រាលដើម ចន្ទស៍ក្នុងខេត្តនៃព្រះសង្ឃ ដែលមានកាយសមាចារ និងវចីសមាចារដ៏ បរិសុទ្ធ ប្រាសចាកទោស មានរាគៈ និងទោសៈជាដើម កម្មនេះ ឲ្យផល

១- បាលីអដ្ឋកថាថា គោសីសង្ឃី ក្នុងទីនេះ លោកប្រែថា ចន្ទស៍ ឯក្នុងអម្ព- សក្ករបេតវត្ត លោកប្រែថា ផ្លូវក្រាលគោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

៨៨៦

ច្រើន ប្រៀបដូចស្រូវសាលីដែលព្រោះក្នុងស្រែដែលប្រាសចាកទោស មាន
 ស្មៅជាដើម រមែងឲ្យផលច្រើន ដូច្នោះ ។ បទថា ន អញ្ញំ កលមគ្គតិ
 ភ្ជាប់សេចក្តីថា កម្មដទៃដែលធ្វើក្រៅសាសនា មានផលមិនដល់ចម្រៀក
 គឺចំណែកទី ១៦ នៃការធ្វើសក្ការៈដែលធ្វើក្នុងសង្ឃ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាគោសិសនិក្កេបកត្តរាជនាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

បទបូជកត្ថេរាបទានធិ ៦

[១៧៦] កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាកិណ្ណរ នៅនាភ្នំហិមពាន្ត បាន
 ឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គប្រោសចាកធូលី គឺរាគៈ ដូចជាព្រះ
 អាទិត្យ មានរស្មីលឿង ។ កាលនោះ ខ្ញុំចូលទៅរកព្រះពុទ្ធ ព្រះ
 នាមវិបស្សី ព្រះអង្គជានាយកនៃសត្វលោក ហើយស្រោចនូវខ្លឹម
 ចន្ទន៍ និងក្រស្នា លើព្រះបាទាក្នុងកាលនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៧១
 អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាព្រះបាទា ខ្ញុំមិនដែល
 ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជាព្រះបាទា ។ បដិសម្មិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបទបូជកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បទបូជកត្ថេរាបទាន ចប់

តេសកិត្តិកត្ថេរាបទានទី ៧

[១៧៧] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកើតជាព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះឧបសាល្ហកៈ ខ្ញុំដើរចូលទៅក្នុងព្រៃធំ បានឃើញព្រះលោកនាថ ជានរាសកៈ គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជារបស់សត្វលោក ហើយខ្ញុំថ្វាយបង្គំទៀប ព្រះបាទា ព្រះពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបថា ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លាហើយ ក៏ស្តេច បាត់ទៅ ។ ខ្ញុំចេញចាកព្រៃធំនោះ ក៏បានរកទឹកដល់ព្រះពុទ្ធដ៏ ប្រសើរ ខ្ញុំបានសរសើរនូវប្រទេសនោះ ហើយរីករាយក្នុងស្ថាន សួគ៌ អស់ ១ កប្ប ។ ក្នុងកប្បទី ៧២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះ ហេតុដែលខ្ញុំបានពោលសរសើរនូវប្រទេស ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការសរសើរ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតេសកិត្តិកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តេសកិត្តិកត្ថេរាបទាន ចប់

សរណគមនិយត្តោបទានទី ៨

[១៧៨] កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាព្រានព្រៃ នៅនាភ្នំហិមពាន្ត បាន
ឃើញព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី ព្រះអង្គជាចម្បងក្នុងលោក ជា
នរោសកៈ ។ ខ្ញុំចូលទៅជិតព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ធ្វើនូវការបម្រើ ទាំងបាន
ថ្វាយខ្លួនជាឧបាសក ដល់សរណៈ (ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធ) នៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
ព្រះអង្គជាជំនាន់សត្វជើង ២ ប្រកបដោយតាទិគុណ ។ ក្នុងកិច្ច
ទី ៧១ អំពីកិច្ចនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានដល់សរណៈ ខ្ញុំមិន
ដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃសរណៈ ។ បដិសម្មិទា ៤
វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសរណគមនិយត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សរណគមនិយត្តោបទាន ចប់

អម្ពបិណ្ឌិយត្ថេរាបទានទី ៩

[១៩៩] ខ្ញុំឈ្មោះរោមសៈ តែគេស្គាល់រាល់គ្នាថាទានវៈ ខ្ញុំបាន
ថ្វាយផ្ទៃស្វាយមួយដុំ ដល់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី ព្រះអង្គ
ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុ
ដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្ទៃស្វាយ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃ
ការថ្វាយផ្ទៃស្វាយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦
នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអម្ពបិណ្ឌិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អម្ពបិណ្ឌិយត្ថេរាបទាន ចប់

អនុសំសារវកត្តោបទានទី ៧០

[២០០] ខ្ញុំបានឃើញព្រះជិនស្រី ព្រះនាមវិបស្សី កំពុងត្រាច់
ទៅបិណ្ឌបាត បានថ្វាយចង្ហាន់ ១ វែក ដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គ
ជាធំជាងសត្វជើង ២ ទ្រង់ប្រកបដោយតាទិតុណា ។ កាលនោះ
ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានថ្វាយបង្គំ ពោលសរសើរ
ព្រះពុទ្ធ ដើម្បីសម្រេចនូវប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ក្នុងកប្បទី ៧១
អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានសរសើរព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំមិនដែល
ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការសរសើរ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ
៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអនុសំសារវកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អនុសំសារវកត្តោបទាន ចប់

ឧទាន

- បិតកបូជកត្តោបទាន ១ បុប្ផធារកត្តោបទាន ១
- ឆត្តទាយកត្តោបទាន ១ សទ្ធសញ្ញាកត្តោបទាន ១
- កូសីសនិក្ខេបកត្តោបទាន ១ បទបូជកត្តោបទាន ១
- ទេសកិត្តិកត្តោបទាន ១ សរណគមនិយត្តោបទាន ១

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

អម្ពបិណ្ឌិយត្ថេរាបទាន ១ អនុសំសាវកត្ថេរាបទាន ១
មានគាថា ៤៧ ដែលពួកអ្នកប្រាជ្ញរាប់ហើយ ។

ចិត្តកប្បជកវគ្គទី ៣០ ចប់

មួយទៀត ខុទ្ទាននៃវគ្គ

កណិការបុប្ផិយវគ្គ ១ ហត្ថិវគ្គ ១ អាលម្ពនទាយកវគ្គ
១ ឧទកាសនទាយិវគ្គ ១ តុរវទាយិវគ្គ ១ ថោមកវគ្គ
១ ឧក្ខេបវគ្គ ១ សីសុបធានវគ្គ ១ បណ្ណទាយិវគ្គ ១
ចិត្តកប្បជកវគ្គ ១ ក្នុងវគ្គនេះ មានគាថា ៤៥១ ដោយ
សព្វគ្រប់ ។ គាថាទាំងអស់ ១២៥ ផង លើសពីនោះ
៧២ ទៀតផង នៃបទ ១៣០ ដែលអ្នកប្រាជ្ញ ជាអ្នក
ឃើញនូវប្រយោជន៍ បានរាប់ឃើញហើយ ។

សតកទី ៣ ចប់

អដ្ឋកថា

បទប្បជកត្តរាបទានជាដើម

[១៧៦-២០០] អបទានទី ៦ ទី ៧ ទី ៨ ទី ៩ និងទី ១០

មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាបទប្បជកត្តរាបទានជាដើម ចប់

សតកវគ្គទី ៣០ ចប់

សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន
តតិយភាគ

បទុមកេសរិយវគ្គទី ៣៧

បទុមកេសរិយត្ថេរាបទានទី ៧

[១] ក្នុងភពមុន ខ្ញុំកើតជាជីវល្មោះមាត្រី៖ នៅជិតពួកឥសី បានរោយរាយកេសរផ្កាឈូក ដោយចិត្តជ្រះថ្លា ថ្វាយចំពោះព្រះ បច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយ ដែលទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ។ ខ្ញុំធ្វើចិត្តឲ្យ ជ្រះថ្លា ចំពោះព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងនោះ ទ្រង់ឈ្នះមារដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ មានរាគៈកម្ចាត់បង់ហើយ ប្រកបដោយតាទិគុណ ហើយបានរីក រាយក្នុងស្ថានសួគ៌ អស់ ១ កប្ប ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានរោយកេសរផ្កា ខ្ញុំមិនដែល ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបទុមកេសរិយត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អដ្ឋកថា

បទុមកេសរិយវគ្គទី ៣៧

បទុមកេសរិយត្ថេរាបទាន

[១] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ១ ក្នុងវគ្គទី ៣១ ដូចតទៅនេះ បទថា សសិសង្ខេប អហំ បុព្វេ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ក្នុងកាលមុន គឺក្នុងពេលបំពេញពោធិសម្ភារ ខ្ញុំកើតជាដំរី គឺដំរីកាចក្នុងត្រកូលមាតង្គៈ នៅ ក្បែរភ្នំហិមពាន្ត ជិតពួកឥសី គឺព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធ ។ ឈ្មោះថា វារណា ព្រោះរារាំងមនុស្សជាដើមបាន ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា វារណា ព្រោះស្រែក គឺបន្ទីកោព្វនាទដោយវាចាបាន ។ បទថា មហេសីនំ បសាទេន បានដល់ ដោយការជ្រះថ្លាក្នុងព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធ អ្នកស្វែងរកគុណធំ ។ បទថា បច្ចេក- ជិនសេដ្ឋេសុ ធុតរាគេសុ តាធិសុ ភ្ជាប់សេចក្តីថា ខ្ញុំបានរោយកេសរឈ្នួក បូជាក្នុងព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ ដែលមិនញាប់ញ័រ ដោយលោកធម៌ ទាំងឡាយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាបទុមកេសរិយត្ថេរាបទាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សព្វគន្ធិយត្តោរាមទានទី ២

[២] ខ្ញុំបានថ្វាយគ្រឿងក្រអូប និងកម្រងផ្កា ដល់ព្រះពុទ្ធ
 ព្រះនាមវិបស្សី ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ទាំងបានថ្វាយសំពត់
 កោសេយ្យពស្ត្រដ៏ឧត្តមដល់ព្រះពុទ្ធ ទ្រង់មានព្រះសន្តានដ៏ត្រង់ ។
 ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
 បានថ្វាយគ្រឿងក្រអូប និងកម្រងផ្កា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះ
 ជាផលនៃការថ្វាយគ្រឿងក្រអូប ។ ក្នុងកប្បទី ១៥ អំពីកប្បនេះ
 ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ព្រះនាមសុវេលៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយ
 កែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិតា ៤ វិមោក្ខ ៨
 និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសព្វគន្ធិយត្តោរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សព្វគន្ធិយត្តោរទាន ចប់

បរមន្ទទាយកត្តរាបទានទី ៣

[៣] ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី ទ្រង់ជាឆ្នើមក្នុង
លោក ប្រសើរជាងពួកនរៈ ទ្រង់រុងរឿងដូចផ្កាកណិការ ឬក៏ដូច
ព្រះអាទិត្យ ដែលទើបនឹងរះ ។ ខ្ញុំផ្តល់អញ្ជូននិមន្តឲ្យស្តេចទៅផ្ទះ
របស់ខ្លួន លុះនាំព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធចេរហើយ ក៏បានថ្វាយនូវបាយាសដ៏
ប្រសើរ ។ ក្នុងកប្បទី ៧១ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះ
ហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយបាយាសដ៏ប្រសើរ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ
នេះជាផលនៃការថ្វាយបាយាសដ៏ប្រសើរ ។ បដិសម្ពិទា ៤
វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបរមន្ទទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បរមន្ទទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សព្វគន្ធិយត្តោរាបទានជាដើម

[២-៣] អបទានទី ២ និងទី ៣ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាសព្វគន្ធិយត្តោរាបទានជាដើម ចប់

សុត្តន្តបិដក

ធម្មសញ្ញកត្តោបទានទី ៤

[៤] មានពិជ្ជត្ថងមហាពោធិព្រឹក្ស របស់ព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះនាមវិបស្សី ឯព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាច្បងក្នុងលោក ប្រសើរជាងនរៈ
 ទ្រង់ស្ថិតនៅទៀបដើមពោធិព្រឹក្ស ។ ក្នុងសម័យនោះ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់មានកិក្ខុសង្ឃចោមរោម ទ្រង់ប្រកាសសច្ចៈ ៤
 ទ្រង់បន្លឺឡើងនូវវាចាដ៏អង្គអាច ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានកិលេស ជា
 គ្រឿងបិទបើកហើយ ទ្រង់សម្តែងធម៌ដោយបង្រួញផង ដោយ
 ពិស្តារផង ទ្រង់ញ៉ាំងមហាជនឲ្យរលត់ទុក្ខ ។ ខ្ញុំបានស្តាប់ធម៌
 របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់ជាឆ្នើមក្នុងលោក ប្រកបដោយ
 តាទិគុណ ហើយថ្វាយបង្គំព្រះបាទរបស់ព្រះសាស្តា រួចឈម
 មុខទៅកាន់ឧត្តរទិស ហើយចៀសចេញទៅ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១
 អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានស្តាប់ធម៌ ខ្ញុំ
 មិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជាផលនៃការស្តាប់ធម៌ ។ ក្នុងកប្បទី
 ៣៣ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្ខុពត្តិមួយអង្គ ព្រះនាម
 សុតវា ជាម្ចាស់ដែនដី ទ្រង់មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ពិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះធម្មសញ្ញកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អដ្ឋកថា

ធម្មសញ្ញាកត្តារាបទាន

[៤] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៤ ដូចតទៅនេះ បទ
 ថា មហាពោធិមហោ អហុ សេចក្តីថា មានការបូជាដើមឈើ ដែលបាន
 ឈ្មោះថា ពោធិ ព្រោះជាទីកើតនូវមគ្គញាណ ៤ របស់ព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះនាមវិបស្សី ។ បទថា រុក្ខដ្ឋស្សវ សម្ពុទ្ធា សេចក្តីថា ប្រាកដដល់
 មហាជនដែលប្រជុំរួមគ្នា ក្នុងគ្រាបូជាពោធិព្រឹក្សានោះ ដូចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
 ដែលជាជេដ្ឋបុរសនៃលោក ជាអ្នកអង់អាចជាជនរជន ប្រថាប់គង់ត្រង់គល់
 ពោធិព្រឹក្ស គឺដូចទ្រង់ឈរក្រោមដើមឈើ ។ បទថា ភគវា តម្មិ សមយេ
 សេចក្តីថា ក្នុងសម័យនោះ គឺក្នុងពេលដែលធ្វើការបូជាដើមពោធិ ព្រះមាន
 ព្រះភាគចោមរោមដោយភិក្ខុសង្ឃ គឺមានភិក្ខុសង្ឃចោមរោម ។ បទថា
 វាចាសភិមុទិរយំ សេចក្តីថា ទ្រង់បន្ទីសំឡេងដ៏ស្រទន់ ពីរោះរណ្តំ និង
 ប្រសើរបំផុត ទ្រង់ប្រកាស គឺទ្រង់សម្តែងសច្ចៈ ៤ ។ បទថា សង្ខិត្តន ច
 ទេសេន្តោ សេចក្តីថា កាលទ្រង់សម្តែងអនុលោមតាមអធ្យាស្រ័យរបស់
 បុគ្គលដែលជាវេនេយ្យសត្វ ទើបទ្រង់សម្តែងដោយសង្ខេបខ្លះ ដោយពិស្តារ
 ខ្លះ ។ បទថា វិវុទ្ធហោ សេចក្តីថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ឈ្មោះថា ជាអ្នកមាន
 ដំបូល គឺកិលេសបើកហើយ ព្រោះដំបូលដែលលោកពោលយ៉ាងនេះ គឺ

អង្គកថា វិសុទ្ធធានវិហាសិនី បទុមកេសរិយវគ្គទី ៣១

រាគៈជាដំបូល ទោសៈជាដំបូល មោហៈជាដំបូល កិលេសទាំងអស់ ជា
 ដំបូល ដូច្នោះ ត្រូវបើកហើយ ត្រូវកើចកន្ត្រាក់ហើយ ត្រូវកម្ចាត់ហើយ
 អធិប្បាយថា ទ្រង់ញ៉ាំងមហាជននោះ ឲ្យរលត់នូវកម្ដៅ ដោយទេសនា
 វិសេស គឺម្ចាស់នូវការក្ដៅក្រហាយបាន ។ បទថា តស្សាហំ ធម្ម សុត្វាន
 បានដល់ បានស្តាប់ព្រះធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ដែលទ្រង់
 សម្ដែង ។^{១៧៣}

អង្គកថាធម្មសញ្ញកត្តរាជាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

ផលទាយកត្តរាបទានធិ ៥

[៥] កាលនោះ មានអាស្រមនៅទៀបឆ្នេរស្ទឹង ឈ្មោះកាគីរសី ខ្ញុំជាអ្នកមិនបានសិក្សា កាន់យកផ្ទៃឈើដើរតម្រង់មកអាស្រមនោះ ខ្ញុំបានឃើញព្រះវិបស្សី គង់ក្នុងអាស្រមនោះ ទ្រង់មានរស្មីលឿង ដូចព្រះអាទិត្យ ខ្ញុំក៏បានថ្វាយផ្ទៃឈើទាំងអស់របស់ខ្ញុំ ដល់ព្រះសាស្តា ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ កាលនោះ ព្រោះហេតុ ដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្ទៃឈើ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃ ការថ្វាយផ្ទៃឈើ ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះផលទាយកត្តរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ផលទាយកត្តរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

ដលនាយកត្តារាជាន

[៥] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៥ ដូចតទៅនេះ បទ
 ថា ដលនាយកត្តា អមេត្តា សេចក្តីថា ខ្ញុំបានឃើញព្រះមានព្រះភាគ ព្រះ
 នាមវិបស្សីហើយ បានកាន់យកផ្ទៃឈើមានរសត្វាញ់ ដើរសន្សឹមៗ ទៅកាន់
 អាស្រម ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាដលនាយកត្តារាជាន ចប់

សុត្តន្តបិដក

សម្បសាទិកត្ថោរាបនាទី ៦

[៦] បពិត្រព្រះពុទ្ធមានព្យាយាម ខ្ញុំសូមនមស្ការចំពោះព្រះអង្គ
 ព្រះអង្គផុតស្រឡះហើយ ចាកកិលេសទាំងពួង ខ្ញុំព្រះអង្គដល់
 ហើយនូវសេចក្តីវិនាស សូមព្រះអង្គជាទីពឹងរបស់ខ្ញុំនោះ ។ ព្រះ
 សិទ្ធត្ថៈ ទ្រង់មិនមានបុគ្គលប្រៀបដូចក្នុងលោក ទ្រង់សម្តែង
 ប្រាប់ខ្ញុំថា ព្រះសង្ឃស្មើដោយមហាសមុទ្រ ប្រមាណមិនបាន
 ប្រសើរបំផុត អ្នកចូរញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ទាំងចូរបណ្តុះនូវពូជដ៏ល្អ
 ក្នុងព្រះសង្ឃដែលទុកជាស្រែមិនមានធូលី គឺរាគៈ ជាស្រែប្រគល់
 ឲ្យផល ឥតមានទីបំផុត ។ ព្រះសព្វញ្ញ ជាឆ្នើមក្នុងលោក ព្រះ
 អង្គប្រសើរជាងពួកនរៈ លុះទ្រង់សម្តែងនូវពាក្យនេះ ទ្រង់ប្រៀន
 ប្រដៅខ្ញុំយ៉ាងនេះហើយ ក៏ស្តេចហោះឡើងទៅឯផ្ទៃអាកាស ។
 កាលដែលព្រះសព្វញ្ញ ប្រសើរជាងពួកនរៈ ស្តេចពុទ្ធដំណើរទៅ
 ហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ខ្ញុំក៏ដល់នូវមរណៈ ហើយបានទៅកើតក្នុង
 ស្ថានតុសិត ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំបានញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះ
 សង្ឃ ដែលជាស្រែមិនមានធូលី ជាស្រែប្រគល់ឲ្យផល ឥត
 មានទីបំផុត ខ្ញុំបានរីករាយហើយ ក្នុងស្ថានសួគ៌អស់មួយកប្ប ។
 ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ
 មានសេចក្តីជ្រះថ្លា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃសេចក្តី
 ជ្រះថ្លា ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបាន

ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន
ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសម្បសាទិកត្តោមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សម្បសាទិកត្តោរាបទាន ចប់

អារាមនាយកត្តោរាបទានទី ៧

[៧] ខ្ញុំបានជាសួរច្បាស់ ថ្វាយព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធិត្តៈ
ពួកបក្សីចូលទៅអាស្រ័យ ពួងដើមឈើទាំងឡាយ ដែលមានម្លប់
ត្រជាក់ ។ ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ទ្រង់មិនមានធូលី គឺកិលេស
ទ្រង់គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ទើបនាំព្រះសម្ពុទ្ធ ជាលោកជេដ្ឋៈ
ប្រសើរជាងពួកនរៈ ទៅក្នុងសួនច្បារ ។ ខ្ញុំជាអ្នកមានចិត្តរីករាយ
បានថ្វាយផ្លែឈើ និងផ្កាឈើ ទាំងមានសេចក្តីជ្រះថ្លាខ្លាំង កើត
ឡើងក្នុងលំដាប់នោះ ហើយបង្ហាត់ថ្វាយនូវទាននោះ ។ ខ្ញុំមាន
ចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយទានណា ដល់ព្រះពុទ្ធ ផលរមែងកើត
សម្រាប់ខ្ញុំ ក្នុងភពដែលខ្ញុំកើតហើយ (ព្រោះការថ្វាយទាន
នោះ) ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះ
ហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយសួនច្បារ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុក្ខតិ នេះជា
ផលនៃសួនច្បារ ។ ក្នុងកប្បទី ៣៧ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើត

ជាស្តេចចក្ខុពត្តិ ៧ ជាតិ ព្រះនាមមុនុសីតលះដូចគ្នា ទ្រង់
 បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧ ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្មិទា ៤
 វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។
 បានឮថា ព្រះអារាមទាយកត្តេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំង
 នេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អារាមទាយកត្តេរាបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

សម្បសាទិកត្តេរាបទានជាដើម

[៦-៧] អបទានទី ៦ និងទី ៧ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{២៣៣}

អដ្ឋកថាសម្បសាទិកត្តេរាបទានជាដើម ចប់

សុត្តន្តបិដក

អនុលោមទាយកត្តោបទានធិ ៨

[៨] ខ្ញុំបានឃើញសាវ័ករបស់ព្រះមុនី ព្រះនាមអត្តទស្សី
 កំពុងធ្វើនវកម្ម ខ្ញុំក៏ដើរចូលទៅក្នុងដែន ។ កាលដែលនវកម្មរួច
 ស្រេច ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ ក៏បានថ្វាយថ្នាំលាប
 ដល់សាវ័ក ជាបុញ្ញកេត្តដ៏ប្រសើរ ។ ក្នុងកប្បទី ១៨០០ ក្នុង
 កាលនោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ខ្ញុំមិនដែល
 ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃថ្នាំលាប ។ បដិសម្ពិទ្ធ ៤ វិមោក្ខ ៨
 និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអនុលោមទាយកត្តោមានអាយុ បានសម្តែង
 នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អនុលោមទាយកត្តោបទាន ចប់

អដ្ឋកថា

អនុលេខបទាយកត្តាវាបទាន

[៨] គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងអបទានទី ៨ ដូចតទៅនេះ បទ
 ថា និដ្ឋិតេ នវកម្មេ ច សេចក្តីថា កាលការធ្វើសីមាដល់នូវការសម្រេច
 ហើយ ។ បទថា អនុលេខបទានសម្រាប់ សេចក្តីថា ខ្ញុំបានឲ្យនូវការបូកលាប
 ដោយបាយ-អ^(១) ខាងក្រោយ គឺប្រើបាយអបូកពីលើ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាអនុលេខបទាយកត្តាវាបទាន ចប់

១- បិដកខ្មែរជា ថ្នាំលាប ។

សុត្តន្តបិដក ពុទ្ធសញ្ញិកត្ថេរាបទានទី ៩

[៧] ខ្ញុំបានយល់សប្តិឃើញថា ព្រះសិទ្ធត្ថៈ ជាលោកនាយក ទ្រង់ជាឆ្នើមក្នុងត្រៃលោក ទ្រង់ប្រសើរជាងពួកនរៈ ទ្រង់មាន ឥន្ទ្រិយស្មប់រម្ងាប់ ស្តេចពុទ្ធដំណើរទៅក្នុងចន្លោះព្រៃ ទ្រង់មាន រស្មីដូចព្រះអាទិត្យ ដែលទើបនឹងរះ ឬដូចព្រះអាទិត្យដែលមាន រស្មីល្បឿន ខ្ញុំបានញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ចំពោះព្រះអង្គនោះហើយ បានទៅកើតក្នុងសុគតិ ។ ក្នុងកប្បទី ៧៤ អំពីកប្បនេះ ក្នុងកាល នោះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាននូវសញ្ញា ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធសញ្ញា ។ បដិសម្មិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះពុទ្ធសញ្ញិកត្ថេរមានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពុទ្ធសញ្ញិកត្ថេរាបទាន ចប់

បញ្ហាទាយកត្តាបទានទី ១០

[១០] ខ្ញុំបានសម្អាតញក ថ្វាយព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាម
 បិយទស្សី ព្រះអង្គប្រកបដោយតាទិគុណ ទាំងបានតម្កល់ទុកនូវ
 ក្នុងទឹកសម្រាប់ប្រើប្រាស់ ។ ព្រះពុទ្ធជាមហាមុនី ព្រះនាម
 បិយទស្សី ទ្រង់ព្យាករឿងនោះប្រាប់ខ្ញុំថា ប្រាសាទជារិការនៃកែវ
 មណីខៀវ មានកម្ពស់មួយពាន់សង្កាត់ ព្រៃព្រួញមានជាន់ច្រើន
 បរិបូណ៌ដោយទង់នោះផង រតនៈដ៏ច្រើនផង នឹងកើតឡើង
 សម្រាប់អ្នក ខ្ញុំបានថ្វាយញកជាទានហើយ ខ្ញុំបានរីករាយក្នុង
 ស្ថានសួគ៌អស់មួយកប្ប ។ ក្នុងកប្បទី ៣២ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំបាន
 កើតជាស្តេចចក្កពត្តិ ព្រះនាមសុពុទ្ធៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយកែវ ៧
 ប្រការ មានកម្លាំងច្រើន ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និង
 អភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា
 របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបញ្ហាទាយកត្តាមានអាយុ បានសម្តែងនូវ
 គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បញ្ហាទាយកត្តាបទាន ចប់

ឧទាន

បទុមកេសរិយត្ថេរាបទាន ១ សព្វគន្ធិយត្ថេរាបទាន ១
 បរមន្ទទាយកត្ថេរាបទាន ១ ធម្មសញ្ញិកត្ថេរាបទាន ១
 ផលទាយកត្ថេរាបទាន ១ សម្បសាទិកត្ថេរាបទាន ១
 អារាមទាយកត្ថេរាបទាន ១ អនុលេបទាយកត្ថេរាបទាន ១
 ពុទ្ធសញ្ញិកត្ថេរាបទាន ១ បញ្ជារទាយកត្ថេរាបទាន ១ មាន
 គាថា ៥១ ដែលអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ បានគណនាហើយ ។

បទុមកេសរិយវគ្គទី ៣១ ចប់

អដ្ឋកថា

ពុទ្ធសញ្ញិកត្ថេរាបទានជាដើម

[៩-១០] អបទានទី ៩ និងទី ១០ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាពុទ្ធសញ្ញិកត្ថេរាបទានជាដើម ចប់

បទុមកេសរិយវគ្គទី ៣១ ចប់

ក្បាលទី ៦០

សុត្តន្តបិដក ចាលីប្រៃ - ៧២

សន្ធិកចង្កុលប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

សីហាសនិយវគ្គទី ២		
សីហាសនទាយកត្តោបទានទី ១	២
អដ្ឋកថាសីហាសនទាយកត្តោបទាន	៤
ឯកត្តម្ហិកត្តោបទានទី ២	៨
អដ្ឋកថាឯកត្តម្ហិកត្តោបទាន	១០
នន្ទត្តោបទានទី ៣	១៣
អដ្ឋកថានន្ទត្តោបទាន	១៥
ចុល្លបន្តកត្តោបទានទី ៤	២១
អដ្ឋកថាចុល្លបន្តកត្តោបទាន	២៤
បិណ្ឌវច្ឆត្តោបទានទី ៥	៣៣
អដ្ឋកថាបិណ្ឌវច្ឆត្តោបទាន	៣៥
រាហុលត្តោបទានទី ៦	៣៧
អដ្ឋកថារាហុលត្តោបទាន	៤២
ឧបសេនវន្តបត្តត្តោបទានទី ៧	៤៨
អដ្ឋកថាឧបសេនវន្តបត្តត្តោបទាន	៥០
រដ្ឋបាលត្តោបទានទី ៨	៥៣
អដ្ឋកថារដ្ឋបាលត្តោបទាន	៥៥
សោបាកត្តោបទានទី ៩	៦៦
អដ្ឋកថាសោបាកត្តោបទាន	៦៨

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

សុមង្គលត្ថេរាបទានទី ១០	៧៤
អង្គកថាសុមង្គលត្ថេរាបទាន	៧៧
សុក្ខតិវគ្គទី ៣		
សុក្ខតិវគ្គបទានទី ១	៨២
អង្គកថាសុក្ខតិវគ្គបទាន	៨៩
ឧបវាណត្ថេរាបទានទី ២	១០៣
អង្គកថាឧបវាណត្ថេរាបទាន	១១០
តិណិសរណគមនិយត្ថេរាបទានទី ៣	១១៣
អង្គកថាតិណិសរណគមនិយត្ថេរាបទាន	១១៧
បញ្ចសីលសមាទានិយត្ថេរាបទានទី ៤	១១៩
អង្គកថាបញ្ចសីលសមាទានិយត្ថេរាបទាន	១២២
អន្ទសំសាវកត្ថេរាបទានទី ៥	១២៤
អង្គកថាអន្ទសំសាវកត្ថេរាបទាន	១២៥
ធូបទាយកត្ថេរាបទានទី ៦	១២៧
អង្គកថាធូបទាយកត្ថេរាបទាន	១២៨
បុឡិនបូជកត្ថេរាបទានទី ៧	១៣០
អង្គកថាបុឡិនបូជកត្ថេរាបទាន	១៣១
ឧត្តិយត្ថេរាបទានទី ៨	១៣៣
អង្គកថាឧត្តិយត្ថេរាបទាន	១៣៥
ឯកញ្ជាណិកត្ថេរាបទានទី ៩	១៣៨
អង្គកថាឯកញ្ជាណិកត្ថេរាបទាន	១៣៩
ខោមទាយកត្ថេរាបទានទី ១០	១៤២
អង្គកថាខោមទាយកត្ថេរាបទាន	១៤៤

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

កុណ្ណធានវត្ថុទី ៤

កុណ្ណធានត្រូវបទានទី ១	១៤៦
អង្គកថាកុណ្ណធានត្រូវបទាន	១៤៧
សាគតត្រូវបទានទី ២	១៥៧
អង្គកថាសាគតត្រូវបទាន	១៦១
មហាកប្បាយនត្រូវបទានទី ៣	១៦៣
អង្គកថាមហាកប្បាយនត្រូវបទាន	១៦៦
កាឡទាយត្រូវបទានទី ៤	១៧០
អង្គកថាកាឡទាយត្រូវបទាន	១៧៣
មោយរាជត្រូវបទានទី ៥	១៨៣
អង្គកថាមោយរាជត្រូវបទាន	១៨៦
អធិមុត្តកត្រូវបទានទី ៦	១៨៧
អង្គកថាអធិមុត្តកត្រូវបទាន	១៩០
លសុណទាយកត្រូវបទានទី ៧	១៩១
អង្គកថាលសុណទាយកត្រូវបទាន	១៩២
អាយាតទាយកត្រូវបទានទី ៨	១៩៤
អង្គកថាអាយាតទាយកត្រូវបទាន	១៩៥
ធម្មចក្កកត្រូវបទានទី ៩	១៩៧
អង្គកថាធម្មចក្កកត្រូវបទាន	១៩៨
កប្បក្ខិយត្រូវបទានទី ១០	២០០
អង្គកថាកប្បក្ខិយត្រូវបទាន	២០២

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

ឧបាល័យវគ្គទី ៥

ឧបាល័យត្រូវបទានទី ១	២០៤
អង្គកថាឧបាល័យត្រូវបទាន	២០៨
សោណាកោដិយវេស្សត្រូវបទានទី ២	២១១
អង្គកថាសោណាកោដិយវេស្សត្រូវបទាន	២១៥
កទ្ធិយកាឡិគោធាយបុត្តត្រូវបទានទី ៣	២១៨
អង្គកថាកទ្ធិយកាឡិគោធាយបុត្តត្រូវបទាន	២២១
សន្និដ្ឋាបកត្រូវបទានទី ៤	២២៤
អង្គកថាសន្និដ្ឋាបកត្រូវបទាន	២២៥
បញ្ចហត្ថិយត្រូវបទានទី ៥	២២៧
អង្គកថាបញ្ចហត្ថិយត្រូវបទាន	២២៨
បទុមច្ឆន្ទនិយត្រូវបទានទី ៦	២៣០
អង្គកថាបទុមច្ឆន្ទនិយត្រូវបទាន	២៣១
សយនទាយកត្រូវបទានទី ៧	២៣៣
អង្គកថាសយនទាយកត្រូវបទាន	២៣៤
ចង្កឹមទាយកត្រូវបទានទី ៨	២៣៥
អង្គកថាចង្កឹមទាយកត្រូវបទាន	២៣៧
សុកទុត្រូវបទានទី ៩	២៣៩
អង្គកថាសុកទុត្រូវបទាន	២៤៣
ចុន្ទត្រូវបទានទី ១០	២៤៨
អង្គកថាចុន្ទត្រូវបទាន	២៥២

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

វិជ្ជាវគ្គទី ៦

វិជ្ជាបទទាយកត្ថេរាបទានទី ១	២៥៥
អង្គកថាវិជ្ជាបទទាយកត្ថេរាបទាន	២៥៧
សតវសិយត្ថេរាបទានទី ២	២៥៧
អង្គកថាសតវសិយត្ថេរាបទាន	២៦១
សយនទាយកត្ថេរាបទានទី ៣	២៦៣
អង្គកថាសយនទាយកត្ថេរាបទាន	២៦៤
គន្លោទកទាយកត្ថេរាបទានទី ៤	២៦៦
អង្គកថាគន្លោទកទាយកត្ថេរាបទាន	២៦៧
ឱបវុយ្យត្ថេរាបទានទី ៥	២៦៧
អង្គកថាឱបវុយ្យត្ថេរាបទាន	២៧១
សបរិវាសនត្ថេរាបទានទី ៦	២៧៣
អង្គកថាសបរិវាសនត្ថេរាបទាន	២៧៤
បញ្ចទីបកត្ថេរាបទានទី ៧	២៧៧
អង្គកថាបញ្ចទីបកត្ថេរាបទាន	២៧៨
ធនទាយកត្ថេរាបទានទី ៨	២៨០
អង្គកថាធនទាយកត្ថេរាបទាន	២៨២
បទុមត្ថេរាបទានទី ៩	២៨៤
អង្គកថាបទុមត្ថេរាបទាន	២៨៦
អសនពោធិយត្ថេរាបទានទី ១០	២៨៨
អង្គកថាអសនពោធិយត្ថេរាបទាន	២៩១

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

សកកិច្ចនិយមវគ្គទី ៧

សកកិច្ចនិយមត្រូវបទានទី ១	២៧៤
អង្គកថាសកកិច្ចនិយមត្រូវបទាន	២៧៥
អាណាបុប្ផិយត្រូវបទានទី ២	២៧៨
អង្គកថាអាណាបុប្ផិយត្រូវបទាន	២៧៩
បច្ចាគមនិយមត្រូវបទានទី ៣	៣០២
អង្គកថាបច្ចាគមនិយមត្រូវបទាន	៣០៣
បរហ្សសាទកត្រូវបទានទី ៤	៣០៥
អង្គកថាបរហ្សសាទកត្រូវបទាន	៣០៧
ភិសទាយកត្រូវបទានទី ៥	៣១០
អង្គកថាភិសទាយកត្រូវបទាន	៣១២
សុចិន្តិតត្រូវបទានទី ៦	៣១៥
អង្គកថាសុចិន្តិតត្រូវបទាន	៣១៧
វត្តទាយកត្រូវបទានទី ៧	៣១៩
អង្គកថាវត្តទាយកត្រូវបទាន	៣២១
អម្ពទាយកត្រូវបទានទី ៨	៣២៣
អង្គកថាអម្ពទាយកត្រូវបទាន	៣២៥
សុមនត្រូវបទានទី ៩	៣២៧
អង្គកថាសុមនត្រូវបទាន	៣២៨
បុប្ផចង្កើនិយមត្រូវបទានទី ១០	៣៣០
អង្គកថាបុប្ផចង្កើនិយមត្រូវបទាន	៣៣២

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

នាគសមាលវគ្គទី ៨

នាគសមាលត្រូវបទានទី ១	៣៣៥
អង្គកថានាគសមាលត្រូវបទាន	៣៣៦
បទសញ្ញាត្រូវបទានទី ២	៣៣៨
អង្គកថាបទសញ្ញាត្រូវបទាន	៣៣៩
សុសញ្ញាត្រូវបទានទី ៣	៣៤១
អង្គកថាសុសញ្ញាត្រូវបទាន	៣៤២
ភិសាលុវទាយកត្រូវបទានទី ៤	៣៤៤
អង្គកថាភិសាលុវទាយកត្រូវបទាន	៣៤៥
ឯកសញ្ញាត្រូវបទានទី ៥	៣៤៧
អង្គកថាឯកសញ្ញាត្រូវបទាន	៣៤៨
តិណសន្តរទាយកត្រូវបទានទី ៦	៣៤៩
អង្គកថាតិណសន្តរទាយកត្រូវបទាន	៣៥១
សុចិទាយកត្រូវបទានទី ៧	៣៥៣
អង្គកថាសុចិទាយកត្រូវបទាន	៣៥៤
បាដលិបុប្ផិយត្រូវបទានទី ៨	៣៥៥
អង្គកថាបាដលិបុប្ផិយត្រូវបទាន	៣៥៦
បិតញ្ចលិយត្រូវបទានទី ៩	៣៥៨
អង្គកថាបិតញ្ចលិយត្រូវបទាន	៣៥៩
តីណិបទុមិយត្រូវបទានទី ១០	៣៦២
អង្គកថាតីណិបទុមិយត្រូវបទាន	៣៦៦

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

៧១៧

តិមិរបុប្ផិយវគ្គទី ៥

តិមិរបុប្ផិយត្រូវបទានទី ១	៣៦៨
អង្គកថាតិមិរបុប្ផិយត្រូវបទាន	៣៧០
គតិសញ្ញាត្រូវបទានទី ២	៣៧៣
អង្គកថាគតិសញ្ញាត្រូវបទាន	៣៧៤
និបន្នញ្ញាត្រូវបទានទី ៣	៣៧៦
អង្គកថានិបន្នញ្ញាត្រូវបទាន	៣៧៧
អដោបុប្ផិយត្រូវបទានទី ៤	៣៧៩
អង្គកថាអដោបុប្ផិយត្រូវបទាន	៣៨១
រំសិសញ្ញាត្រូវបទានទី ៥	៣៨៣
អង្គកថារំសិសញ្ញាត្រូវបទាន	៣៨៤
រំសិសញ្ញាត្រូវបទានទី ៦	៣៨៦
អង្គកថាទុតិយរំសិសញ្ញាត្រូវបទាន	៣៨៧
ផលទាយកត្រូវបទានទី ៧	៣៨៩
អង្គកថាផលទាយកត្រូវបទាន	៣៩០
សទ្ធីសញ្ញាត្រូវបទានទី ៨	៣៩១
អង្គកថាសទ្ធីសញ្ញាត្រូវបទាន	៣៩២
ពោធិសិញ្ញាត្រូវបទានទី ៩	៣៩៣
អង្គកថាពោធិសិញ្ញាត្រូវបទាន	៣៩៤
បទុមបុប្ផិយត្រូវបទានទី ១០	៣៩៦
អង្គកថាបទុមបុប្ផិយត្រូវបទាន	៣៩៨

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

៧២០

សុដាវគ្គទី ១០		
សុដាវគ្គិយត្ថេរាបទានទី ១	៤០០
អដ្ឋកថាសុដាវគ្គិយត្ថេរាបទាន	៤០២
សុប្បិយត្ថេរាបទានទី ២	៤០៥
អដ្ឋកថាសុប្បិយត្ថេរាបទាន	៤០៦
អង្គុរចេលកត្ថេរាបទានទី ៣	៤០៧
អដ្ឋកថាអង្គុរចេលកត្ថេរាបទាន	៤០៨
សុចិទាយកត្ថេរាបទានទី ៤	៤០៩
អដ្ឋកថាសុចិទាយកត្ថេរាបទាន	៤១០
គន្ធមាលិយត្ថេរាបទានទី ៥	៤១២
អដ្ឋកថាគន្ធមាលិយត្ថេរាបទាន	៤១៣
តិប្បិយត្ថេរាបទានទី ៦	៤១៤
អដ្ឋកថាតិប្បិយត្ថេរាបទាន	៤១៥
មធុបិណ្ឌិកត្ថេរាបទានទី ៧	៤១៧
អដ្ឋកថាមធុបិណ្ឌិកត្ថេរាបទាន	៤១៩
សេនាសនទាយកត្ថេរាបទានទី ៨	៤២១
អដ្ឋកថាសេនាសនទាយកត្ថេរាបទាន	៤២២
វេយ្យាវច្ឆកត្ថេរាបទានទី ៩	៤២៣
អដ្ឋកថាវេយ្យាវច្ឆកត្ថេរាបទាន	៤២៤
ពុទ្ធបដ្ឋកត្ថេរាបទានទី ១០	៤២៥
អដ្ឋកថាពុទ្ធបដ្ឋកត្ថេរាបទាន	៤២៧

សុត្តន្តបិដក ទាលីប្រៃ - ៧៣

ភិក្ខុវាយិវគ្គដំ ១១

ភិក្ខុទាយកត្តោបទានទី ១ ៤២៧

អដ្ឋកថាភិក្ខុទាយកត្តោបទាន ៤៣១

ញាណសញ្ញិកត្តោបទានទី ២ ៤៣៣

អដ្ឋកថាញាណសញ្ញិកត្តោបទាន ៤៣៤

ឧប្បលហត្ថិយត្តោបទានទី ៣ ៤៣៦

អដ្ឋកថាឧប្បលហត្ថិយត្តោបទាន ៤៣៧

បទបូជកត្តោបទានទី ៤ ៤៣៧

អដ្ឋកថាបទបូជកត្តោបទាន ៤៤០

មុដ្ឋិបុប្ផិយត្តោបទានទី ៥ ៤៤២

អដ្ឋកថាមុដ្ឋិបុប្ផិយត្តោបទាន ៤៤៣

ឧទកបូជកត្តោបទានទី ៦ ៤៤៥

អដ្ឋកថាឧទកបូជកត្តោបទាន ៤៤៦

នឡមាលិយត្តោបទានទី ៧ ៤៤៨

អដ្ឋកថានឡមាលិយត្តោបទាន ៤៥០

អាសនុបដ្ឋាយកត្តោបទានទី ៨ ៤៥២

អដ្ឋកថាអាសនុបដ្ឋាយកត្តោបទាន ៤៥៣

ពិទ្យាលិទាយកត្តោបទានទី ៩ ៤៥៤

អដ្ឋកថាពិទ្យាលិទាយកត្តោបទាន ៤៥៦

វេណុបូជកត្តោបទានទី ១០ ៤៥៨

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

៧២២

អង្គការណុប្បជកត្ថេរាបទាន ៤៦០

មហាបរិវារវគ្គទី ១២

មហាបរិវារត្ថេរាបទានទី ១ ៤៦២

អង្គការមហាបរិវារត្ថេរាបទាន ៤៦៤

សុមង្គលត្ថេរាបទានទី ២ ៤៦៦

អង្គការសុមង្គលត្ថេរាបទាន ៤៦៨

សរណគមនិយត្ថេរាបទានទី ៣ ៤៧០

អង្គការសរណគមនិយត្ថេរាបទាន ៤៧២

ឯកាសនិយត្ថេរាបទានទី ៤ ៤៧៤

អង្គការឯកាសនិយត្ថេរាបទាន ៤៧៦

សុវណ្ណបប្បិយត្ថេរាបទានទី ៥ ៤៧៨

អង្គការសុវណ្ណបប្បិយត្ថេរាបទាន ៤៨០

ចិត្តកប្បជកត្ថេរាបទានទី ៦ ៤៨២

អង្គការចិត្តកប្បជកត្ថេរាបទាន ៤៨៤

ពុទ្ធសញ្ញកត្ថេរាបទានទី ៧ ៤៨៦

អង្គការពុទ្ធសញ្ញកត្ថេរាបទាន ៤៨៨

មគ្គសញ្ញកត្ថេរាបទានទី ៨ ៤៩០

អង្គការមគ្គសញ្ញកត្ថេរាបទាន ៤៩១

បច្ចុប្បដានសញ្ញកត្ថេរាបទានទី ៩ ៤៩៣

អង្គការបច្ចុប្បដានសញ្ញកត្ថេរាបទាន ៤៩៥

ជាតិប្បជកត្ថេរាបទានទី ១០ ៤៩៧

	សន្ធិកប្រាប់មាតិកា	៧២៣
អង្គកថាជាតិបូជកត្ថេរាបទាន	៤៧៧
សេរេយ្យវគ្គដ៏ ១៣		
សេរេយ្យកត្ថេរាបទានទី ១	៥០១
អង្គកថាសេរេយ្យកត្ថេរាបទាន	៥០៣
បុប្ផបូជិយត្ថេរាបទានទី ២	៥០៥
អង្គកថាបុប្ផបូជិយត្ថេរាបទាន	៥០៨
បាយាសទាយកត្ថេរាបទានទី ៣	៥១០
អង្គកថាបាយាសទាយកត្ថេរាបទាន	៥១២
គន្ធនោទកិយត្ថេរាបទានទី ៤	៥១៤
អង្គកថាគន្ធនោទកិយត្ថេរាបទាន	៥១៥
សម្មុខាថវិកត្ថេរាបទានទី ៥	៥១៧
អង្គកថាសម្មុខាថវិកត្ថេរាបទាន	៥២០
កុសុមាសនិយត្ថេរាបទានទី ៦	៥២២
អង្គកថាកុសុមាសនិយត្ថេរាបទាន	៥២៤
ផលទាយកត្ថេរាបទានទី ៧	៥២៧
អង្គកថាផលទាយកត្ថេរាបទាន	៥២៧
ញាណសញ្ញកត្ថេរាបទានទី ៨	៥៣២
អង្គកថាញាណសញ្ញកត្ថេរាបទាន	៥៣៤
គន្ធបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៩	៥៣៦
អង្គកថាគន្ធបុប្ផិយត្ថេរាបទាន	៥៣៧
បទុមបូជកត្ថេរាបទានទី ១០	៥៣៨

	សន្ធិកប្រាប់មាតិកា	៧២៤
អង្គការបុរាណវិទ្យាបុរាណវិទ្យា	៥៤០
សេចក្តីផ្តើម ៧៤		
សេចក្តីផ្តើមទី ១	៥៤៣
អង្គការសេចក្តីផ្តើម	៥៤៥
សុទ្ធសុទ្ធសេចក្តីផ្តើម ២	៥៤៧
អង្គការសុទ្ធសុទ្ធសេចក្តីផ្តើម	៥៤៨
ចំណុចបុរាណវិទ្យាទី ៣	៥៥០
អង្គការចំណុចបុរាណវិទ្យា	៥៥២
បុរាណវិទ្យាសេចក្តីផ្តើម ៤	៥៥៤
អង្គការបុរាណវិទ្យាសេចក្តីផ្តើម	៥៥៦
រហោសញ្ញាសេចក្តីផ្តើម ៥	៥៥៨
អង្គការរហោសញ្ញាសេចក្តីផ្តើម	៥៥៩
ចម្បងបុរាណវិទ្យាទី ៦	៥៦១
អង្គការចម្បងបុរាណវិទ្យា	៥៦២
អត្តសន្តសុទ្ធសេចក្តីផ្តើម ៧	៥៦៤
អង្គការអត្តសន្តសុទ្ធសេចក្តីផ្តើម	៥៦៦
ឯកសារសេចក្តីផ្តើម ៨	៥៦៨
អង្គការឯកសារសេចក្តីផ្តើម	៥៦៩
សាលាសេចក្តីផ្តើម ៩	៥៧១
អង្គការសាលាសេចក្តីផ្តើម	៥៧២
ផលសេចក្តីផ្តើម ១០	៥៧៤

	សន្ធិកប្រាប់មាតិកា	៧២៥
អង្គការជាដលទាយកត្ថរាបទាន	៥៧៦
ធនាគ្រឹះ ១៥		
អធិតត្ថិយត្ថរាបទានទី ១	៥៧៨
អង្គការជាអធិតត្ថិយត្ថរាបទាន	៥៧៩
ថម្ការាបកត្ថរាបទានទី ២	៥៨១
អង្គការជាថម្ការាបកត្ថរាបទាន	៥៨២
វេទិការកត្ថរាបទានទី ៣	៥៨៥
អង្គការជាវេទិការកត្ថរាបទាន	៥៨៦
សបរិវារិយត្ថរាបទានទី ៤	៥៨៨
អង្គការជាសបរិវារិយត្ថរាបទាន	៥៨៩
ឧម្មាបុប្ផិយត្ថរាបទានទី ៥	៥៩១
អង្គការជាឧម្មាបុប្ផិយត្ថរាបទាន	៥៩២
អនុលោមទាយកត្ថរាបទានទី ៦	៥៩៤
អង្គការជាអនុលោមទាយកត្ថរាបទាន	៥៩៥
មគ្គទាយកត្ថរាបទានទី ៧	៥៩៧
អង្គការជាមគ្គទាយកត្ថរាបទាន	៥៩៨
ផលកទាយកត្ថរាបទានទី ៨	៦០០
អង្គការជាផលកទាយកត្ថរាបទាន	៦០១
វជ្ជសកិយត្ថរាបទានទី ៩	៦០៣
អង្គការជាវជ្ជសកិយត្ថរាបទាន	៦០៤
បល្ល័ង្កទាយកត្ថរាបទានទី ១០	៦០៦

	សន្ធិកប្រាប់មាតិកា	៧២៦
អង្គការជាបណ្តុំទាយកត្ថេរាបទាន	៦០៨
ពន្ធដីវករវត្តដី ១៦		
ពន្ធដីវករត្ថេរាបទានទី ១	៦១០
អង្គការពន្ធដីវករត្ថេរាបទាន	៦១២
តម្លៃប្តូរត្ថេរាបទានទី ២	៦១៥
អង្គការតម្លៃប្តូរត្ថេរាបទាន	៦១៧
វិថីសម្បជកត្ថេរាបទានទី ៣	៦១៧
អង្គការវិថីសម្បជកត្ថេរាបទាន	៦២០
កក្ការប្តូរជកត្ថេរាបទានទី ៤	៦២២
អង្គការកក្ការប្តូរជកត្ថេរាបទាន	៦២៣
មន្ទារវប្បប្តូរជកត្ថេរាបទានទី ៥	៦២៤
អង្គការមន្ទារវប្បប្តូរជកត្ថេរាបទាន	៦២៥
កទ្ទម្តប្តូរត្ថេរាបទានទី ៦	៦២៦
អង្គការកទ្ទម្តប្តូរត្ថេរាបទាន	៦២៧
តិណស្សលកត្ថេរាបទានទី ៧	៦២៧
អង្គការតិណស្សលកត្ថេរាបទាន	៦៣០
នាគប្តូរត្ថេរាបទានទី ៨	៦៣២
អង្គការនាគប្តូរត្ថេរាបទាន	៦៣៣
បុន្ទាគប្តូរត្ថេរាបទានទី ៩	៦៣៥
អង្គការបុន្ទាគប្តូរត្ថេរាបទាន	៦៣៦
កុម្មុទទាយកត្ថេរាបទានទី ១០	៦៣៧

	សន្ធិកប្រាប់មាតិកា	៧២៧
អង្គការកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា	៦៣៧
សុចារិយវិយវគ្គទី ១៧		
សុចារិយវិយវគ្គទី ១	៦៤១
អង្គការសុចារិយវិយវគ្គទី ១	៦៤៣
កណ្តាលវិបុលវិយវគ្គទី ២	៦៤៥
អង្គការកណ្តាលវិបុលវិយវគ្គទី ២	៦៤៦
ខ្សែទាបវិយវគ្គទី ៣	៦៤៧
អង្គការខ្សែទាបវិយវគ្គទី ៣	៦៤៨
ទេសបូជកវិយវគ្គទី ៤	៦៥០
អង្គការទេសបូជកវិយវគ្គទី ៤	៦៥១
កណ្តាលវិបុលវិយវគ្គទី ៥	៦៥៣
អង្គការកណ្តាលវិបុលវិយវគ្គទី ៥	៦៥៤
សប្បុរសភាពវិយវគ្គទី ៦	៦៥៦
អង្គការសប្បុរសភាពវិយវគ្គទី ៦	៦៥៧
យុធិកបូជកវិយវគ្គទី ៧	៦៥៧
អង្គការយុធិកបូជកវិយវគ្គទី ៧	៦៦០
ទុស្សនវិយវគ្គទី ៨	៦៦១
អង្គការទុស្សនវិយវគ្គទី ៨	៦៦២
សមាជិកវិយវគ្គទី ៩	៦៦៤
អង្គការសមាជិកវិយវគ្គទី ៩	៦៦៥
បញ្ញត្តិវិយវគ្គទី ១០	៦៦៧

	សន្ធិកប្រាប់មាតិកា	៧២៨
អង្គកថាបញ្ញត្តិលិយត្ថេរាបទាន	៦៦៧
កុម្មុទ្ធវគ្គី ១៨		
កុម្មុទ្ធមាលិយត្ថេរាបទានទី ១	៦៧១
អង្គកថាកុម្មុទ្ធមាលិយត្ថេរាបទាន	៦៧៣
និស្សណីទាយកត្ថេរាបទានទី ២	៦៧៥
អង្គកថានិស្សណីទាយកត្ថេរាបទាន	៦៧៦
រត្តិយបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៣	៦៧៨
អង្គកថារត្តិយបុប្ផិយត្ថេរាបទាន	៦៧៩
ឧទុបាសទាយកត្ថេរាបទានទី ៤	៦៨១
អង្គកថាឧទុបាសទាយកត្ថេរាបទាន	៦៨២
សីហាសនទាយកត្ថេរាបទានទី ៥	៦៨៤
អង្គកថាសីហាសនទាយកត្ថេរាបទាន	៦៨៥
មគ្គទុត្តិកត្ថេរាបទានទី ៦	៦៨៧
អង្គកថាមគ្គទុត្តិកត្ថេរាបទាន	៦៨៨
ឯកទីបិយត្ថេរាបទានទី ៧	៦៩០
អង្គកថាឯកទីបិយត្ថេរាបទាន	៦៩១
មណិបូជកត្ថេរាបទានទី ៨	៦៩២
អង្គកថាមណិបូជកត្ថេរាបទាន	៦៩៣
តិកិច្ចកត្ថេរាបទានទី ៩	៦៩៥
អង្គកថាតិកិច្ចកត្ថេរាបទាន	៦៩៦
សង្ឃបដ្ឋាកត្ថេរាបទានទី ១០	៦៩៨

	សន្ធិកប្រាប់មាតិកា	៧២៧
អង្គកថាសង្ឃប្រជុំកត្តាបទាន	៧០០
ក្រុងជប្បិយវត្ត ១៩		
ក្រុងជប្បិយវត្តាបទានទី ១	៧០២
ពន្ធដីវកត្តាបទានទី ២	៧០៣
កោតុម្ភិយវត្តាបទានទី ៣	៧០៤
បញ្ចហត្តិយវត្តាបទានទី ៤	៧០៥
ឥសិមុត្តទាយវត្តាបទានទី ៥	៧០៦
ពោធិឧបជ្ឈាយវត្តាបទានទី ៦	៧០៧
ឯកចិន្តិកវត្តាបទានទី ៧	៧០៨
តិកណ្ឌិប្បិយវត្តាបទានទី ៨	៧១០
ឯកចារិយវត្តាបទានទី ៩	៧១១
តិវណ្ណិប្បិយវត្តាបទានទី ១០	៧១២
អង្គកថាក្រុងជប្បិយវត្តាបទានជាដើម	៧១៤
តមាលប្បិយវត្ត ២០		
តមាលប្បិយវត្តាបទានទី ១	៧១៥
អង្គកថាតមាលប្បិយវត្តាបទាន	៧១៦
តិណសន្តារទាយវត្តាបទានទី ២	៧១៧
អង្គកថាតិណសន្តារទាយវត្តាបទាន	៧១៨
ខណ្ឌផុល្លិយវត្តាបទានទី ៣	៧១៩
អង្គកថាខណ្ឌផុល្លិយវត្តាបទាន	៧២០
អសោកបូជកវត្តាបទានទី ៤	៧២១
អង្គកថាអសោកបូជកវត្តាបទាន	៧២២

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

អង្កេលកត្តាបទានទី ៥	៧២៣
អង្កេលកត្តាបទាន	៧២៤
កិសលយបូជកត្តាបទានទី ៦	៧២៥
អង្កេលកត្តាបទាន	៧២៦
តិទុកទាយកត្តាបទានទី ៧	៧២៧
គិរិនេលមុជ្ជិបូជកត្តាបទានទី ៨	៧២៨
តិកណ្ឌិបុប្ផិយត្តាបទានទី ៩	៧២៩
យុបិកបុប្ផិយត្តាបទានទី ១០	៧៣០
អង្កេលកត្តាបទានជាដើម	៧៣២

កណ្ឌិការបុប្ផិយវគ្គទី ២៧

កណ្ឌិការបុប្ផិយត្តាបទានទី ១	៧៣៣
មិនេលបុប្ផិយត្តាបទានទី ២	៧៣៤
កិកណ្ឌិកបុប្ផិយត្តាបទានទី ៣	៧៣៥
តរណិយត្តាបទានទី ៤	៧៣៦
និគ្គណ្ឌិបុប្ផិយត្តាបទានទី ៥	៧៣៧
ឧទុកទាយកត្តាបទានទី ៦	៧៣៨
សលទ្ធសាលិយត្តាបទានទី ៧	៧៣៩
កោរណបុប្ផិយត្តាបទានទី ៨	៧៤០
អាធារទាយកត្តាបទានទី ៩	៧៤១
បុប្ផិយវិយត្តាបទានទី ១០	៧៤២

បាតិវគ្គទី ២២

បាតិទាយកត្តាបទានទី ១	៧៤៤
បុប្ផិយវិយត្តាបទានទី ២	៧៤៥

សន្និក្របបំណាចក្រ

សច្ចសញ្ញាកត្តាបទានទី ៣	៧៤៦
ឯកសញ្ញាកត្តាបទានទី ៤	៧៤៧
វិសិសញ្ញាកត្តាបទានទី ៥	៧៤៨
សន្និកត្តាបទានទី ៦	៧៤៩
តាលវណ្ណទាយកត្តាបទានទី ៧	៧៥០
អក្កនសញ្ញាកត្តាបទានទី ៨	៧៥១
សប្បិទាយកត្តាបទានទី ៩	៧៥២
បាបនិវារិយត្តាបទានទី ១០	៧៥៣

អាលម្ពនទាយកវគ្គទី ២៣

អាលម្ពនទាយកត្តាបទានទី ១	៧៥៤
អជិនទាយកត្តាបទានទី ២	៧៥៥
ទ្វេតនិយត្តាបទានទី ៣	៧៥៦
អារក្ខទាយកត្តាបទានទី ៤	៧៥៧
អព្យាធិកត្តាបទានទី ៥	៧៥៨
វក្កលបុប្ផិយត្តាបទានទី ៦	៧៥៩
សោវណ្ណវដ្តិសកិយត្តាបទានទី ៧	៧៦០
មិញ្ញវដ្តិសកិយត្តាបទានទី ៨	៧៦១
សុកតាវេជ្ជិយត្តាបទានទី ៩	៧៦២
ឯកវន្ទនិយត្តាបទានទី ១០	៧៦៣
អដ្ឋកថាបុប្ផិយវគ្គទី ២១ ជាដើម	៧៦៤

ឧទកាសនទាយកវគ្គទី ២៤

ឧទកាសនទាយកត្តាបទានទី ១	៧៦៦
------------------------	-------	-----

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

កាជនទាយកត្តោបទានទី ២	៧៦៧
អង្គកថាឧទេកាសនទាយកត្តោបទានជាដើម	៧៦៨
សាលបុប្ផិយត្តោបទានទី ៣	៧៦៩
អង្គកថាសាលបុប្ផិយត្តោបទាន	៧៧០
កិលញ្ចទាយកត្តោបទានទី ៤	៧៧១
អង្គកថាកិលញ្ចទាយកត្តោបទាន	៧៧២
វេទិទាយកត្តោបទានទី ៥	៧៧៣
អង្គកថាវេទិទាយកត្តោបទាន	៧៧៤
វណ្ណការកត្តោបទានទី ៦	៧៧៥
អង្គកថាវណ្ណការកត្តោបទាន	៧៧៦
បិយាលបុប្ផិយត្តោបទានទី ៧	៧៧៧
អង្គកថាបិយាលបុប្ផិយត្តោបទាន	៧៧៨
អម្ពយាគទាយកត្តោបទានទី ៨	៧៧៩
អង្គកថាអម្ពយាគទាយកត្តោបទាន	៧៨០
ជគតិការកត្តោបទានទី ៩	៧៨១
អង្គកថាជគតិការកត្តោបទាន	៧៨២
វាសិទាយកត្តោបទានទី ១០	៧៨៣
អង្គកថាវាសិទាយកត្តោបទាន	៧៨៤
តុវរទាយិវគ្គដ៏ ២៥		
តុវរដ្ឋិទាយកត្តោបទានទី ១	៧៨៥
អង្គកថាតុវរដ្ឋិទាយកត្តោបទាន	៧៨៦
នាគកេសរិយត្តោបទានទី ២	៧៨៧
អង្គកថានាគកេសរិយត្តោបទាន	៧៨៨

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

នឡិទ្ធិកេសវិយត្ថេរាបទានទី ៣	៧៨៧
អង្គកថានឡិទ្ធិកេសវិយត្ថេរាបទាន	៧៨០
វិវិបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៤	៧៨១
អង្គកថាវិវិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន	៧៨២
កុដិជ្ជបកត្ថេរាបទានទី ៥	៧៨៣
អង្គកថាកុដិជ្ជបកត្ថេរាបទាន	៧៨៤
បត្តទាយកត្ថេរាបទានទី ៦	៧៨៥
ធាតុបូជកត្ថេរាបទានទី ៧	៧៨៦
អង្គកថាបត្តទាយកត្ថេរាបទានជាដើម	៧៨៧
សត្តសត្តលិបបូជកត្ថេរាបទានទី ៨	៧៨៨
អង្គកថាសត្តសត្តលិបបូជកត្ថេរាបទាន	៧៨៩
ពិម្ពិជាលបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៩	៨០០
អង្គកថាពិម្ពិជាលបុប្ផិយត្ថេរាបទាន	៨០១
ឧទ្ទាលទាយកត្ថេរាបទានទី ១០	៨០២
អង្គកថាឧទ្ទាលទាយកត្ថេរាបទាន	៨០៣
ថោមកវគ្គទី ២៦		
ថោមកត្ថេរាបទានទី ១	៨០៤
អង្គកថាថោមកត្ថេរាបទាន	៨០៥
ឯកាសនទាយកត្ថេរាបទានទី ២	៨០៦
អង្គកថាឯកាសនទាយកត្ថេរាបទាន	៨០៧
ចិត្តកបូជកត្ថេរាបទានទី ៣	៨០៨
អង្គកថាចិត្តកបូជកត្ថេរាបទាន	៨០៩
ចម្បកបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៤	៨១០

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

សត្តបាដលិយត្ថេរាបទានទី ៥	៨១១
អង្គកថាចម្បកបុប្ផិយត្ថេរាបទានជាដើម	៨១២
ឧបាហនទាយកត្ថេរាបទានទី ៦	៨១៣
អង្គកថាឧបាហនទាយកត្ថេរាបទាន	៨១៤
មញ្ញវិបូជកត្ថេរាបទានទី ៧	៨១៥
អង្គកថាមញ្ញវិបូជកត្ថេរាបទាន	៨១៦
បណ្ណទាយកត្ថេរាបទានទី ៨	៨១៧
អង្គកថាបណ្ណទាយកត្ថេរាបទាន	៨១៨
កុដិទាយកត្ថេរាបទានទី ៩	៨១៩
អង្គកថាកុដិទាយកត្ថេរាបទាន	៨២០
អគ្គបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ១០	៨២១
អង្គកថាអគ្គបុប្ផិយត្ថេរាបទាន	៨២៣

សុត្តន្តបិដក ចាលីប្រៃ - ៧៤

បទុមក្កេបវគ្គទី ២៧

អាកាសុក្ខិបិយត្ថេរាបទានទី ១	៨២៤
អង្គកថាអាកាសុក្ខិបិយត្ថេរាបទាន	៨២៥
តេលមក្ខិយត្ថេរាបទានទី ២	៨២៦
អង្គកថាតេលមក្ខិយត្ថេរាបទាន	៨២៧
អង្គបន្ទិយត្ថេរាបទានទី ៣	៨២៨
អង្គកថាអង្គបន្ទិយត្ថេរាបទាន	៨២៩
ទីបទាយកត្ថេរាបទានទី ៤	៨៣០
អង្គកថាទីបទាយកត្ថេរាបទាន	៨៣១
វិទ្យាលិទាយកត្ថេរាបទានទី ៥	៨៣២

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

អង្គការវិទ្យាល័យកម្ពុជាកម្ពុជា	៨៣៣
មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាកម្ពុជា ៦	៨៣៤
ជម្រកកម្ពុជាកម្ពុជា ៧	៨៣៥
សាលាបុរេប្រវត្តិកម្ពុជាកម្ពុជា ៨	៨៣៦
ឧបករណ៍សន្តិសុខកម្ពុជាកម្ពុជា ៩	៨៣៧
តារាងកម្ពុជាកម្ពុជា ១០	៨៣៨
មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាកម្ពុជាជាដើម	៨៤០

សុវណ្ណតិរោងចក្រ ២៨

សុវណ្ណតិរោងចក្រកម្ពុជាកម្ពុជា ១	៨៤១
អង្គការសុវណ្ណតិរោងចក្រកម្ពុជាកម្ពុជា	៨៤២
តិលមុជ្ឈិយកម្ពុជាកម្ពុជា ២	៨៤៣
អង្គការតិលមុជ្ឈិយកម្ពុជាកម្ពុជា	៨៤៤
ចង្កោជកិយកម្ពុជាកម្ពុជា ៣	៨៤៥
អង្គការចង្កោជកិយកម្ពុជាកម្ពុជា	៨៤៦
អង្គការពន្ធនាគារកម្ពុជាកម្ពុជា ៤	៨៤៧
អង្គការអង្គការពន្ធនាគារកម្ពុជាកម្ពុជា	៨៤៨
ឯកសារកម្ពុជាកម្ពុជា ៥	៨៤៩
អង្គការឯកសារកម្ពុជាកម្ពុជា	៨៥០
បុគ្គលិកកម្ពុជាកម្ពុជា ៦	៨៥១
អង្គការបុគ្គលិកកម្ពុជាកម្ពុជា	៨៥២
ចិត្តកម្ពុជាកម្ពុជា ៧	៨៥៣
អង្គការចិត្តកម្ពុជាកម្ពុជាកម្ពុជា	៨៥៤
អាណុំប្រឹក្សាកម្ពុជាកម្ពុជា ៨	៨៥៥

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

៧៣៦

អង្គកថាអាណុវិទយកត្តោបទាន	៨៥៦
បុណ្ណិកត្តោបទានទី ៧	៨៥៧
តរណិយត្តោបទានទី ១០	៨៥៧
អង្គកថាបុណ្ណិកត្តោបទានជាដើម	៨៥៧

បណ្ណនាយកវគ្គទី ២៩

បណ្ណទាយកត្តោបទានទី ១	៨៦០
អង្គកថាបណ្ណទាយកត្តោបទាន	៨៦១
ផលទាយកត្តោបទានទី ២	៨៦២
អង្គកថាផលទាយកត្តោបទាន	៨៦៣
បច្ចុគ្គមនិយត្តោបទានទី ៣	៨៦៤
អង្គកថាបច្ចុគ្គមនិយត្តោបទាន	៨៦៤
ឯកបុប្ផិយត្តោបទានទី ៤	៨៦៦
មយវបុប្ផិយត្តោបទានទី ៥	៨៦៧
ឧបដ្ឋាយិកត្តោបទានទី ៦	៨៦៨
អបទានិយត្តោបទានទី ៧	៨៦៧
សត្តាហបព្វជិតត្តោបទានទី ៨	៨៧០
ពុទ្ធបដ្ឋាយិកត្តោបទានទី ៩	៨៧១
បុព្វង្គមនិយត្តោបទានទី ១០	៨៧២
អង្គកថាឯកបុប្ផិយត្តោបទានជាដើម	៨៧៤

ចិត្តកប្បជកវគ្គទី ៣០

ចិត្តកប្បជកត្តោបទានទី ១	៨៧៤
អង្គកថាចិត្តកប្បជកត្តោបទាន	៨៧៦
បុប្ផធារកត្តោបទានទី ២	៨៧៧

សន្ធិកប្រាប់មាតិកា

អង្គកថាបុប្ផធារកត្តរាបទាន	៤៧៤
ឆត្តទាយកត្តរាបទានទី ៣	៤៧៩
អង្គកថាឆត្តទាយកត្តរាបទាន	៤៨០
សទ្ធីសញ្ញកត្តរាបទានទី ៤	៤៨២
អង្គកថាសទ្ធីសញ្ញកត្តរាបទាន	៤៨៣
គោសីសនិក្កេបកត្តរាបទានទី ៥	៤៨៤
អង្គកថាគោសីសនិក្កេបកត្តរាបទាន	៤៨៥
បទបូជកត្តរាបទានទី ៦	៤៨៧
តេសកិភ្និកត្តរាបទានទី ៧	៤៨៨
សរណគមនិយត្តរាបទានទី ៨	៤៨៩
អម្ពបិណ្ឌិយត្តរាបទានទី ៩	៤៩០
អនុសំសារកត្តរាបទានទី ១០	៤៩១
អង្គកថាបទបូជកត្តរាបទានជាដើម	៤៩៣
បទុមកេសរិយវគ្គទី ៣៧		
បទុមកេសរិយត្តរាបទានទី ១	៤៩៤
អង្គកថាបទុមកេសរិយត្តរាបទាន	៤៩៥
សព្វគន្ធិយត្តរាបទានទី ២	៤៩៦
បរមន្ទទាយកត្តរាបទានទី ៣	៤៩៧
អង្គកថាសព្វគន្ធិយត្តរាបទានជាដើម	៤៩៨
ធម្មសញ្ញកត្តរាបទានទី ៤	៤៩៩

	សន្លឹកប្រាប់មាតិកា	៧៧
អង្គការធម្មសញ្ញាកត្តាបទាន	៧០០
ផលទាយកត្តាបទានទី ៥	៧០២
អង្គការផលទាយកត្តាបទាន	៧០៣
សម្បទានកត្តាបទានទី ៦	៧០៤
អារាមទាយកត្តាបទានទី ៧	៧០៥
អង្គការសម្បទានកត្តាបទានជាដើម	៧០៦
អនុលោមទាយកត្តាបទានទី ៨	៧០៧
អង្គការអនុលោមទាយកត្តាបទាន	៧០៨
ពុទ្ធសញ្ញាកត្តាបទានទី ៩	៧០៩
បញ្ហាទាយកត្តាបទានទី ១០	៧១០
អង្គការពុទ្ធសញ្ញាកត្តាបទានជាដើម	៧១១

